

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lotterilag samt till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Propositionen innehåller ett förslag till ny lotterilag. I lagförslaget ingår de viktigaste bestämmelserna om anordnandet av lotterier och tillsynen över anordnandet, om redovisningen av avkastningen från lotterier, om de ändamål för vilka avkastningen kan användas samt om tillsynen över användningen.

Det föreslås att i lagen intas en allmän bestämmelse om rätten att anordna lotterier. Enligt bestämmelsen får endast allmännyttiga sammanslutningar anordna lotterier i syfte att skaffa medel för att främja allmännyttig verksamhet.

Lagen innehåller en uttömmande definition av begreppet lotteri. Lagens tillämpningsområde skall omfatta alla sådana lotterier i vilka man kan delta mot vederlag och där deltagaren kan få en vinst som har penningvärde och som helt eller delvis baserar sig på slumpen.

Lagen innehåller utförliga definitioner av de tillåtna formerna för anordnandet av lotterier. Det föreslås vara straffbart att anordna lotterier på annat sätt. Lotterier skall inte få anordnas på så sätt att spelarna kan delta på skuld eller mot pant.

Huvudregeln är att anordnandet av lotterier fortfarande skall vara beroende av tillstånd. I tillståndet för att anordna ett varulotteri kan föreskrivas att den som i praktiken anordnar lotteriet skall ansvara för det praktiska genomförandet av varulotteriet i stället för tillståndshavaren. Förordnandet kan ges sådana fysiska personer, sammanslutningar eller stiftelser som avses i lagen angående rättighet att idka näring.

Statsrådet skall ge tillstånd för penningspelsverksamhet. Tillståndet skall alltid beviljas för en viss tid. Penningspeltillståndet skall kunna beviljas endast sådana samman-

slutningar som bildats för anordnande av penningsspel och som anordnar sådana spel som definieras i lagen. För att garantera rättssäkerheten för dem som deltar i penningsspelsverksamhet, förhindra oegentligheter och brott samt minska de sociala men som spelet medför skall för ett penningsspel kunna beviljas endast ett tillstånd för samma tid.

I lagen föreslås en uttömmande förteckning över de ändamål för vilka avkastningen från penningsspelsverksamhet kan användas. Medel som erhållits genom anordnande av varulotterier, bingospel eller gissningstävlingar eller tillhandahållande av varuvinstautomater skall få användas endast för det ändamål som anges i tillståndet.

Det föreslås att tillsynen över anordnandet av lotterier effektivteras och att organisationen av tillsynen förtydligas och blir mera auktoriserad. Tillsynen omfattar alla lotterier.

Vissa näringsidkare har mot en avgift kunnat ställa spelautomater och andra spelanordningar till allmänhetens förfogande så att spelaren i vinst har kunnat få varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelmarker som kan växlas mot dessa. En förutsättning har varit att automaterna och anordningarna har anskaffats före den 1 juni 1970. Även på tivolin och i nöjesparker har det varit möjligt att mot en avgift ställa sådana spelautomater och spelanordningar som ger olika slag av varuvinster till allmänhetens förfogande. Enligt förslaget bibehålls den nuvarande rätten för vissa näringsidkare samt nöjesparker och tivolin att mot en avgift ställa ovan nämnda spelautomater och spelanordningar till allmänhetens förfogande.

I Europeiska gemenskapens regelverk in-

går inte några bestämmelser som uttryckligen gäller lotterier, utan lotterier regleras nationellt. Lagförslaget anknyter inte till den ekonomiska integrationen i Europa.

Propositionen innehåller även förslag till ändringar av vissa andra lagar. Andringsförslagen föranleds i huvudsak av de nya be-

grepp som ingår i den föreslagna lotterilagen.

Det föreslås att avkastningen från penningospel årligen skall intas i statsbudgeten. Därför bör de föreslagna lagarna träda i kraft vid budgetårets början.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	7
1. Inledning	7
2. Nuläge	7
2.1. Lagstiftning och praxis	7
2.1.1. Gällande författningar	7
2.1.2. Penningspel som anordnas med ensamrätt	8
Oy Veikkaus Ab	8
Penningautomatföreningen	9
Finlands Hippos r.f	10
2.1.3. Spelverksamhet på Åland	11
2.1.4. Spelverksamhet på fartyg	11
2.1.5. Bingospel	12
2.1.6. Varulotterier	12
2.1.7. Spelverksamhet med varuvinstautomater som inte omfattas av ensamrätt	13
2.1.8. Annan lotteri- och spelverksamhet	13
Lotterier anordnade i marknadsföringssyfte	13
Lotteriliknande tävlingar och spel	14
2.1.9. Undersökningar om finländarnas spelande och resultat från dessa undersökningar	14
2.1.10. Lotteriverksamhetens omsättning och användningen av avkastningen	15
Penningspelsverksamhet	15
Allmänt	15
Oy Veikkaus Ab	15
Penningautomatföreningen	16
Finlands Hippos r.f	17
Bingoverksamhet	17
Varulotteriverksamhet	18
2.1.11. Tillsynen över anordnandet av lotterier	18
Lotteriskatten som ett instrument för tillsynen	20
Tillsynen över användningen av avkastningen från lotterier	20
Tillsynen över användningen av avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel	20
Tillsynen över användningen av Penningautomatföreningens avkastning	20
Tillsynen över användningen av Finlands Hippos r.f.s avkastning	21
Tillsynen över användningen av avkastningen från bingoverksamheten	21
Tillsynen över användningen av avkastningen från varulotterier	21
2.2. En internationell jämförelse	21
2.2.1. Lotteriverksamhetens omfattning	21
2.2.2. Regleringen av lotterier i allmänhet	22
2.2.3. Lotteriverksamheten i vissa länder	23
Sverige	23
Norge	26
Danmark	28
Storbritannien	29
Nederländerna	31
Frankrike	32
Tyskland	33
Belgien	34
Slovenien	34

Polen	35
Ungern	36
2.3. Bedömning av nuläget	38
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	39
3.1. Propositionens mål	39
3.2. De viktigaste förslagen	40
3.2.1. Den grundläggande linjen för anordnande av lotterier	40
3.2.2. Penningspelsverksamhet	40
3.2.3. Avkastningen från penningspelsverksamheten	41
3.2.4. Tillsynen över anordnandet av lotterier	41
3.2.5. Forskning och finansiering i anslutning till problem som deltagandet i spel vållar	42
3.2.6. Övriga förslag	42
Praxis för anordnande av varulotterier	42
Gissningstävlingar	43
Rekommendation till avgörande	43
Vissa spelautomater och spelanordningar	43
4. Propositionens verkningar	44
4.1. Verkningar i fråga om individer och sammanslutningar	44
4.2. Verkningar i fråga om anordnande av lotteriliknande tävlingar och spel	45
4.3. Ekonomiska verkningar	45
4.4. Administrativa verkningar	46
4.5. Miljökonsekvenser	46
5. Beredningen av propositionen	46
5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial	46
5.2. Utlåtanden	47
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	48
6.1. Samband med andra propositioner	48
6.2. 3 § lagen angående rättighet att idka näring	48
6.3. Samband med internationella överenskommelser och förpliktelser	49
6.4. Europeiska gemenskapens regelverk om lotteriverksamheten	49
6.4.1. Allmänt	49
6.4.2. Utredning om lotteriverksamheten samt Europeiska kommissionens åtgärder	51
6.4.3. Fallet Schindler	52
6.4.4. Övriga av EG-domstolen behandlade rättsfall i anslutning till lotterier	53
6.4.5. Vissa fall inom den finländska lotteriverksamheten som behandlats i Europeiska ekonomiska samarbetsområdets och Europeiska gemenskapernas institutioner	56
6.4.6. Förutsättningarna för sammanslutningar med statligt monopol samt generella verksamhetsbetingelser för sådana sammanslutningar enligt Europeiska gemenskapens konkurrensregler	58
6.4.7. Förutsättningarna för att monopol som beviljats penningspelssammanslutningar skall godkännas enligt gemenskapsrätten	59
DETALJMOTIVERING	60
1. Lagförslagen	60
1.1. Lotterilagen	60
1 kap. Tillämpningsområde och definitioner	61
1 §. <i>Tillämpningsområde</i>	61
2 §. <i>Definition av lotteri</i>	61
3 §. <i>Definition av formerna för anordnandet av lotterier</i>	64
4 §. <i>Övriga definitioner</i>	67

2 kap. Allmänna bestämmelser om lotterier	67
5 §. Rätt att anordna lotterier	67
6 §. Tillståndsplikt för lotterier	70
7 §. Allmänna förutsättningar för beviljande av tillstånd	71
8 §. Återkallande av tillstånd	72
9 §. Ändamålsbundenhet för avkastningen från vissa lotterier.	73
10 §. Förbud mot anordnande på skuld	74
3 kap. Penningspelsverksamhet	75
11 §. Penningspelstillstånd	75
12 §. Penningspelssammanslutningarna	77
13 §. Villkor och bestämmelser som skall tas in i penningspelstillstånd	78
14 §. Fastställande av spelregler samt av de största tillåtna spelinsatserna i penningautomater och i spel som anordnas i kasinon	81
15 §. Förhindrande av och förbud mot spelande i ett kasino	82
16 §. Särskilda bestämmelser om penningautomater och kasinospel	84
4 kap. Avkastningen från penningspelsverksamhet	85
17 §. Avkastningens ändamål	85
18 §. Upptagande av avkastningen i statsbudgeten	88
19 §. Redovisning av avkastningen	90
20 §. Beslut om fördelningen av avkastningen	90
21 §. Outdelad avkastning	91
22 §. Användningen av avkastningen av penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet	91
23 §. Betalning av de understöd som delas ut av avkastningen och tillsyn över användningen	93
24 §. Ersättning för kostnaderna för ledningen och tillsynen	94
5 kap. Varulotterier	95
25 §. Varulotteritillstånd	95
26 §. Villkor för beviljande av varulotteritillstånd	96
27 §. Undantag i fråga om rätten att anordna och delta i varulotterier	97
28 §. Det praktiska anordnandet av varulotterier	99
29 §. Tillsyn över lottning och underrättelse om resultatet av lottningen	102
30 §. Redovisning och rättelse av redovisningen	103
31 §. Gissningstävlingar	105
6 kap. Bingospel	105
32 §. Bingotillstånd	105
33 §. Villkor för beviljande av bingotillstånd	106
34 §. Fastställande av spelregler och största tillåtna spelinsats	108
35 §. Vinster i bingospel	108
36 §. Redovisning och rättelse av redovisningen	108
37 §. Utlåtande om redovisningen.	109
7 kap. Varuvinstautomater	110
38 §. Tillstånd till varuvinstautomat	110
39 §. Varuvinster	111
40 §. Placering av varuvinstautomater	112
41 §. Redovisning och rättelse av redovisningen	112
8 kap. Tillsynen över anordnandet av lotterier	113
42 §. Tillsynen över lotterier	113
43 §. Officiella övervakare	115
44 §. Rätt till upplysningar	117
45 §. Kontroll- och förbuds rätt	118
46 §. Ersättning för kostnaderna för tillsynen över penningspelsverksamheten	119
9 kap. Särskilda bestämmelser	120
47 §. Lyftande av vinster	120
48 §. Rekommendation till avgörande	121
49 §. Begränsning gällande spel i kasinon	123

50 §. Teknisk övervakning i kasinon	123
51 §. Kasinots kund- och övervakningsregister	124
52 §. Uppföljning av och forskning kring problem som anordnandet av lotterier vållar samt finansiering av forskningen	127
53 §. Penningsspelsammanslutningars skyldighet att lämna upplysningar	128
54 §. Jäv och tjänsteansvar	129
55 §. Tystnadsplikt och handlingars offentlighet	131
56 §. Undantag i fråga om vissa spelautomater och spelanordningar	132
57 §. Räkneverk för kontroll av penningrörelsen	134
58 §. Förordnande av kontrollorgan och kontrollorganets skyldighet att lämna uppgifter	134
59 §. Utredningar och verifikat	136
60 §. Uppgifter på automater och spel-anordningar	137
61 §. Förordnande av syssloman	137
62 §. Förbud mot anordnande av lotterier	138
63 §. Lotteribrott	143
64 §. Lotteriförseelse	143
65 §. Brott mot tystnadsplikt	144
66 §. Ändringssökande	145
67 §. Närmare bestämmelser	145
10 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser	147
68 §. Ikraftträdande	147
69 §. Övergångsbestämmelse	147
1.2. Lotteriskattelagen	148
1.3. Lagen om penninginsamlingar	149
1.4. Lagen om förströelseanordningar	150
1.5. Strafflagen	153
1.6. Lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt	155
1.7. Lagen om biblioteket för synskadade	155
2. Närmare bestämmelser	155
3. Ikraftträdande	158
4. Lagstiftningsordning	158
LAGFÖRSLAGET	
1. Lotterilag	162
2. Lag om ändring av lotteriskattelagen	176
3. Lag om ändring av lagen om penninginsamlingar	177
4. Lag om ändring av lagen om förströelseanordningar	177
5. Lag om ändring av 17 kap. strafflagen	179
6. Lag om ändring av 3 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt	179
7. Lag om ändring av 5 a § lagen om biblioteket för synskadade	180
BILAGA	
Parallelltexter	
2. Lag om ändring av lotteriskattelagen	181
3. Lag om ändring av lagen om penninginsamlingar	182
4. Lag om ändring av lagen om förströelseanordningar	183
5. Lag om ändring av 17 kap. strafflagen	186
6. Lag om ändring av 3 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt	187
7. Lag om ändring av 5 a § lagen om biblioteket för synskadade	187
Statistik	189
Utkast till förordningar	192

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Regeringens proposition innehåller ett förslag till en ny lotterilag. Den gällande lotterilagen är från år 1965 (491/1965). Bestämmelser om lotterier ingår förutom i lotterilagen i ett flertal förordningar och bestämmelser på lägre nivå. Många av bestämmelserna ingår på fel nivå i författningshierarkin. Syftet med propositionen är att förtydliga och modernisera lagstiftningen om lotterier.

Propositionen baserar sig på ett betänkande av kommissionen för spel om pengar (kommittébetänkande 5/1995) samt på de utlåtanden som getts om betänkandet.

Propositionen följer den grundläggande linjedragning som genomsyrar den gällande lotterilagen och enligt vilken förvärvande av inkomster genom att utnyttja människornas spellust tillåts endast i begränsad omfattning och enbart i syfte att skaffa medel för välgörenhet eller för att stöda annan ideell verksamhet. Enligt lagförslaget skall lotterier i regel få anordnas bara av allmännyttiga sammanslutningar i syfte att skaffa medel för att stöda allmännyttig verksamhet.

Med lotteri avses i förslaget verksamhet som bedrivs i syfte att skaffa medel och där deltagandet sker mot vederlag och deltagarna har möjlighet att få en vinst som har penningvärde och som helt eller delvis baserar sig på slumpen.

Den föreslagna lotterilagen upptar en utförlig förteckning över de tillåtna formerna för anordnandet av lotterier. Lagen innehåller också ett uttryckligt förbud mot att anordna lotterier på annat sätt än vad som bestäms i lagen.

Lotterier skall i regel få anordnas endast med stöd av tillstånd.

I förslaget ingår dessutom en klarare generell bestämmelse om tillsynen över lotterier än i den gällande lagen. Enligt bestämmelsen skall anordnandet av lotterier övervakas för att trygga rättssäkerheten för dem som deltar i lotterier, förhindra oegentligheter och brott samt minska de sociala men som lotterierna vållar. Tillsynen över anordnandet av lotterier föreslås bli effektivare och tillsynens organisation mera auktoriserad.

I propositionen föreslås att penningsspel även i fortsättningen skall anordnas utgående från tre sammanslutningar med ensamrätt. Tillstånd skall beviljas separat

1) för anordnande av penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel,

2) för tillhandahållande av penningautomater, anordnande av kasinospel och bedrivande av kasinoverksamhet samt

3) för anordnande av totospel. För varje kategori kan för samma tid beviljas endast ett tillstånd.

Avkastningen från penningsspelsverksamheten skall användas för i lagen fastställda allmännyttiga ändamål. Det föreslås att avkastningen alltså intas i statsbudgeten på grund av avkastningens stora samhälleliga och statsekonomiska betydelse.

I lagförslaget avses med det praktiska anordnandet av varulotterier sådana uppgifter som utförs i förvärvssyfte i direkt anslutning till lotterier som anordnas med stöd av ett varulotteritillstånd. Eftersom dessa uppgifter kan ingå som en separat helhet i varulotteritillståndet och avkastningen från varulotterier dock används för allmännyttiga ändamål, föreslås att det genom ett förordnande i tillståndet skall bli möjligt också för en person, sammanslutning eller stiftelse som uppfyller lagens villkor för idkande av näring att vid sidan av tillståndshavaren sköta uppgifter i anslutning till det praktiska anordnandet av varulotterier.

Helt ny är förpliktelsen att följa och undersöka de problem som uppstår för dem som deltar i lotterier. Det föreslås att social- och hälsovårdsministeriet skall svara för uppföljningen och undersökningarna.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

2.1.1. Gällande författningar

Lotterilagen, som trädde i kraft den 1 januari 1966, är den grundläggande författningen gällande lotterier. Enligt lagen avses med lotterier sådan verksamhet, vid vilken den som mot betalning deltar däri utlovas vinst som bestäms genom utlottning eller annan av slumpen beroende förrättning. Som lotteriverksamhet räknas likaledes bingo- verksamhet, kasinoverksamhet samt hållande av penning- och varuvinstautomater.

Lotterilagen är en ramlag där det endast bestäms om grunderna för lotteriverksamhet. Detaljerade bestämmelser om lotteriverksam-

heten finns i förordningar.

Bestämmelser om anordnandet av lotterier samt fördelningen av avkastningen från lotterier ingår förutom i lotterilagen i följande författningar:

1. lagen om reglementering av ekonomisk verksamhet, vid vars utövande allmännyttigt eller välgörande ändamål åberopas (1034/1943)

2. lotteriskattelagen (552/1992)

3. lagen om penninginsamlingar (590/1980)

4. förordningen om varulotterier (824/1969)

5. penningautomatförordningen (676/1967)

6. tippningsförordningen (241/1993)

7. förordningen om totospel (236/1995)

8. bingo förordningen (623/1980)

9. förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar (351/1970)

10. förordningen om utverkande av tillstånd för föranstaltande av vissa nöjen och hållande av spelautomat (400/1937)

11. förordningen om användningen av överskottet från penninglotteri- och tippningsspel (725/1982)

12. förordningen om temporär ändring av 2 § förordningen om användningen av överskottet från penninglotteri- och tippningsspel (23/1998)

13. förordningen om statsunderstöd för främjande av hästuppfödning och stödjande av hästsport (244/1992)

14. 11 a § förordningen om vadhållning vid hästtävlingar (122/1966), sådant detta lagrum lyder i förordning 1502/1994,

15. förordningen om hästhushållningsdelegationen (17/1996)

16. statsrådets beslut om allmänna föreskrifter angående statsbidrag och -understöd (490/1965)

17. statsrådets beslut om understöd som beviljas av Penningautomatföreningens avkastning (929/1998)

18. förordningen om penninginsamlings- och varulotterinämden (610/1980)

19. inrikesministeriets beslut om tillämpning av förordningen om penninginsamlings- och varulotterinämden (621/1997)

20. inrikesministeriets beslut om maximivärdet av varuvinster från spelautomater (157/1992)

21. undervisningsministeriets beslut om allmänna villkor för statsunderstöd (27.2.1997) samt

22. skattestyrelsens beslut om deklara-

tionsskyldigheten som angår lotteribesiktningen (830/1992).

Finland och Sverige har den 14 februari 1979 ingått en överenskommelse om automatspel på passagerarfartyg i reguljär linjetrafik mellan Finland och Sverige (FördrS 59/1979), nedan överenskommelsen om spel på fartyg. Överenskommelsen har i Finland satts i kraft genom lagen om godkännande av vissa bestämmelser i överenskommelsen mellan Republiken Finland och Konungariket Sverige om automatspel på passagerarfartyg i reguljär linjetrafik mellan Finland och Sverige (849/1979). Överenskommelsen har senast ändrats den 26 maj 1997 (FördrS 44/1997). Den ändrade överenskommelsen har satts i kraft genom en förordning (577/1997) av den 25 juni 1997.

Bestämmelser om anordnandet av lotterier och fördelningen av avkastningen ingår dessutom i det tillstånd för utövande av tippnings-, vadhållnings- och penninglotteriverksamhet som beviljats Oy Veikkaus Ab (17.12.1998), det tillstånd för utövande av spelkasinoverksamhet som beviljats Penningautomatföreningen (14.11.1996) och det tillstånd för utövande av vadhållning med hjälp av totalisator vid hästtävlingar som beviljats Finlands Hippos r.f. (17.12.1998).

2.1.2. Penningspel som anordnas med ensamrätt

Penningspel kan definieras som lotterier där vinsten består av pengar. Penningspel är i regel förbjudna i Finland. Lotterilagen innehåller dock en förteckning över tillåtna spel om pengar. Penningspel anordnas med statsrådets tillstånd. För närvarande innehar Oy Veikkaus Ab, Penningautomatföreningen och Finlands Hippos r.f. tillstånd för sådana spel.

Oy Veikkaus Ab

Enligt 3 § 2 mom. lotterilagen kan för anskaffning av medel för stödjande av idrott och fysisk fostran samt vetenskap, konst och ungdomsfostran ett inhemskt bolag som bildats i detta syfte beviljas tillstånd

1) att anordna penninglotteri,

2) att på förhand anordna tippning som avser gissning angående resultaten vid idrotts- eller hästtävlingar samt angående nummer eller symboler, samt

3) att på förhand anordna vadhållning som

avser gissning av resultatet vid idrotts- och hästtävlingar samt av resultatet vid andra tävlingar.

Oy Veikkaus Ab är ett statsägt aktiebolag. Styrelsen sörjer för att bolaget administreras och verksamheten organiseras på behörigt sätt. Till styrelsen hör ordföranden, fem medlemmar och en företrädare för personalen. Verkställande direktören är ordförande. Dessutom skall en medlem företräda undervisningsministeriet. Styrelsen har en mandatperiod på två kalenderår.

Bolaget har ett förvaltningsråd bestående av 13 medlemmar utsedda av bolagsstämman för en mandatperiod som omfattar fyra kalenderår. Förvaltningsrådets medlemmar väljs enligt de parlamentariska styrkeförhållandena. Förvaltningsrådet utser inom sig en ordförande och vice ordförande för ett år i sänder. Förvaltningsrådets uppgift är att övervaka hur styrelsen och verkställande direktören sköter bolagets förvaltning.

Oy Veikkaus Ab:s spel kan indelas i tippningsspel, penninglotterier och vadhållningsspel. För närvarande omfattar tippningsbolagets sortiment närmare 20 olika spel. Tippningsspel är Lotto, Viking Lotto, Stryktipset, Joker, V65 och V5-travtipset samt Spedes Spel. Penninglotterier är Assälotten, Casinolotten, Luontolotten, Afrikas Stjärna, Julkalenderlotten och Bingolotto. Vadhållningsspel är Lången, Matchen och Vinnare. Inom spelkategorierna kan i bolagets produktsortiment ingå flera separata spel, t.ex. Dagens Dubbel, Superdubbel och Supertripla räknas till kategorin Vinnare.

Oy Veikkaus Ab:s tippnings- och vadhållningsspel genomförs med hjälp av ett adnät, kallat OnLine-systemet. I OnLine-systemet får den som deltar i spelet en utskrift med de uppgifter som på maskinspråk överförs till och lagrats i bolagets databas. En OnLine-vinst betalas ut endast mot detta verifikat. Om deltagaren har upgett sin bankförbindelse kan vinsten betalas in direkt på kontot utan verifikat.

I egenskap av nationellt bolag för penningsspel har Oy Veikkaus Ab som det första i världen utvecklat ett nytt system för självbetjäning (OnNet), som lanserades i december 1996. Det är möjligt att spela enligt självbetjäningssystemet med hjälp av dator och Internetförbindelse eller knappteleson.

Spelandet förutsätter att deltagaren registrerar sig som användare av självbetjäningssystemet. Registreringen förutsätter att den

som deltar i spelet har en finsk personbe-teckning. Självbetjäningssystemet måste således vara en fysisk person bosatt i Finland. När självbetjäningssystemet har registrerat sig sänder Oy Veikkaus Ab deltagaren en spelarkod, ett lösenord och avtalsvillkoren för servicen. För självbetjäningssystemet öppnar tippningsbolaget ett spelkonto för den deltagare som registrerat sig. Dessutom skall deltagaren ha ett bankkonto i ett penninginstitut i Finland som tippningsbolaget godkänner. Spelarens vinster betalas in på spelkontot. Om spelaren så önskar, kan han överföra pengar från spelkontot till ett bankkonto som han upgett i samband med registreringen. På spelkontot får finnas pengar till högst det belopp tippningsbolaget fastställt. Beloppet är för närvarande 30 000 mk. Om summan på spelkontot överstiger detta belopp, överförs den överstigande delen automatiskt till deltagarens bankkonto.

Penningautomatföreningen

Enligt 3 § 4 mom. lotterilagen får tillstånd att hålla spelautomater samt andra spelanordningar och spel till begagnande mot betalning samt att bedriva kasinoverksamhet beviljas en offentligrättslig förening som har grundats för att bedriva automatverksamhet. Tillstånd kan beviljas för anskaffning av medel för främjande av folkhälsan, stöd-jande av barnskyddet, vård av syn- och hörsel-skadade, stöd-jande av åldringsvården, stöd-jande av invalidvården och utvecklande av ungdomsfostran, för beredskap för skyddande och räddande av människoliv vid storo-lyckor och för anskaffning eller hållande av semesterplatser som är öppna för alla eller för därmed jämförligt främjande av möjlig-heterna till semesterfirande samt för nykter-hetsarbete och främjande av missbrukarvården.

Enligt 1 § 3 mom. penningautomatförordningen är den offentligrättsliga förening som avses i lotterilagen Penningautomatföreningen. Föreningen hade i början av 1998 som medlemmar sammanlagt 96 riksomfattande allmännyttiga samfund eller stiftelser.

Föreningens operativa ledning bildar en direktion med fyra medlemmar. Föreningens styrelse har 14 medlemmar som består av sju medlemmar tillförordnade av statsrådet och sju medlemmar utsedda av föreningsmötet. Förutom dessa ingår i styrelsen två av personalen utsedda företrädare, som har ytt-

randerätt. Statsrådet utser styrelsens ordförande, första vice ordföranden samt fem andra medlemmar. Föreningsmötet utser andre vice ordföranden. Styrelsen skall ha en medlem som företräder social- och hälsovårdsministeriet, en medlem som företräder inrikesministeriet samt en medlem som företräder finansministeriet.

Penningautomatföreningen håller med ensamrätt penningautomater till allmänhetens begagnande mot betalning samt anordnar roulett- och kortspel och upprätthåller ett kasino. Förutom den egentliga spelverksamheten tillverkar föreningen penningautomater för föreningens eget bruk.

Föreningen bereder dessutom för statsrådet ett förslag till fördelning av de understöd som delas ut av föreningens avkastning samt övervakar användningen av beviljade understöd.

Vid utgången av 1998 hade Penningautomatföreningen ca 16 000 penningautomater i funktion. De var i huvudsak olika slags automater med frukt- och videospel. Deras funktion baserar sig på tillämpning av elektronik och datateknik.

I penningautomaterna sker lottningen i spelet direkt efter insats och start. Vinsten kan också omedelbart spelas på nytt. Penningautomaterna fungerar med en marks, fem marks eller tio marks slantar. Största enskilda insatsen i spelautomaterna är 5 mk i den utlokaliserade verksamheten och i föreningens egna spelsalar samt 100 mk i kasinot.

Penningautomaterna är i huvudsak utlokaliserade i restauranger, på bensinstationer, i handelsrörelser och i olika lokaler för allmänheten. Penningautomatföreningen har från och med 1989 också placerat ut penningautomater samt roulett- och olika kortspel i sina egna spelsalar, som går under namnen Täyspotti, Club RAY och RAY Potti. I slutet av 1997 fanns det 24 Täyspottispelsalar, två Club RAY-spelsalar och 18 RAY Potti-spelsalar. Av dessa fungerar RAY Potti-salarna utan personal, där finns alltså endast automater. I Täyspotti- och Club RAY-spelsalarna finns det förutom automater kasinospel som kräver personal.

Penningautomatföreningen inledde verksamheten med roulett i restaurangerna 1969 och kortspel 1991. Penningautomatföreningen disponerade i slutet av 1998 över ca 310 kasinospel utplacerade på omkring 280 ställen.

År 1991 beviljade statsrådet Penningautomatföreningen tillstånd att inleda kasinoverksamhet. Kasinot drivs under namnet Casino RAY. Penningautomatföreningen har enligt gällande tillstånd rätt att i kasinot ställa upp högst 50 bord för roulett- och kortspel samt 300 spelautomater som betalar ut vinst i form av pengar. I själva verket har kasinot ett mindre antal spelbord och spelautomater än vad tillståndet medger. Dessutom har Penningautomatföreningen rätt att ställa upp ett så kallat lyckohjul i kasinot. En del av kasinots automater är seriekopplade i grupper, varifrån man från den största kan erhålla en engångsvinst, Jackpot, till ett belopp av högst 500 000 mk.

I den utlokaliserade verksamheten och i de egna spelsalarna är högsta insatsen i roulett 10 mk och i kortspel 100 mk. Penningautomatföreningen fastställer spelets maximiinsatser. I kasinot får enligt tillståndet den största insatsen i roulettspel vara 50 000 mk och i kortspel 40 000 mk.

Med stöd av förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar fick Penningautomatföreningen 1970 ensamrätt till spelautomater och spelanordningar som ger vinst i form av varor eller annan förmån med penningvärde eller spelmarker som kan växlas till sådana. Penningautomatföreningens monopol har inte genomförts fullt ut. Genom en ändring av förordningen (540/1976) begränsades Penningautomatföreningens ensamrätt så, att den inte gäller tillhandahållandet av sådana varuvinstautomater som hade anskaffats före den 1 juni 1970 eller som var placerade i nöjesparker eller på tivolin. Trots sin ensamrätt ställer Penningautomatföreningen inte längre till allmänhetens förfogande sådana automater som ger varuvinster.

Högsta värdet på en vinst som betalas ut från en varuvinstautomat är för närvarande 200 mk. Vinsten ges i allmänhet i form av köpkort.

Finlands Hippos r.f.

Enligt 3 § 3 mom. lotterilagen kan för anskaffning av medel för främjande av hästuppfödning och stödjande av hästsporten i Finland centralorganisationen för travsport och hästförädling i Finland ges tillstånd att anordna totpspel i samband med hästtävlingar.

Finlands Hippos r.f. är till sin organisation

en registrerad förening, vars medlemmar är hästavelsförbunden, travbanorna och de lokala trav- och ryttarföreningarna samt vissa andra samfund inom hästsporten. Finlands Hippos r.f. hade 1998 ca 130 medlemsorganisationer.

Föreningens högsta beslutande organ är det allmänna mötet med representanter, vilket utser en delegation med 44 medlemmar. Föreningen har en styrelse med nio medlemmar och parallellt med denna år 1998 totalt 16 utskott. Föreningens praktiska verksamhet sköts under ledning av verkställande direktören av en byrå som är uppdelad i fem avdelningar: tävlingsavdelningen, avelsavdelningen, ryttar- och ponnyavdelningen, adb-avdelningen samt toto/ekonomiavdelningen. Staten har inte någon lagstadgad representation i föreningens förvaltningsorgan.

Under 1998 arrangerades hästtävlingar som var föremål för vadhållning på sammanlagt 43 orter. De flesta tävlingsdagarna hölls på Vermobanan i Esbo, totalt 63 dagar. På sammanlagt 19 banor hölls 10 eller flera tävlingsdagar. I tävlingarna startade allt som allt 8 203 hästar och 3 115 kuskar.

2.1.3. Spelverksamhet på Åland

Enligt självstyrelselagen för Åland (1144/1991) omfattas lotterilagstiftningen av landskapets lagstiftningsbehörighet. Spelverksamheten regleras genom lotterilagen (10/1966). Penningautomatverksamheten, anordnandet av kasinospel och vadhållningsverksamheten tillhandahålls av Ålands Penningautomatförening med ensamrätt. Föreningen grundades 1966 i syfte att skaffa medel för allmännyttiga ändamål på Åland. Föreningen består av åtta medlemsorganisationer, som bildats för att tillhandahålla service för handikappade, ungdomar och åldringar samt främja folkhälsan, kulturverksamheten och sjöräddningsverksamheten. Aven Finlands Röda Kors, Ålands distrikt är medlem i föreningen.

Ålands Penningautomatförening utövar lotteriverksamhet på Åland och på Östersjön på fartyg som är registrerade under åländsk flagg. Föreningen har dotterbolag som utövar lotteriverksamhet utanför Åland. Deras huvudsakliga verksamhetsområde utgörs av verksamhet med spelautomater och kasinospel på färjor och kryssningsfartyg som trafikerar på Östersjön, Medelhavet och Engel-

ska kanalen. År 1998 hade koncernen spel på ca 36 fartyg. I Engelska kanalen fanns ca 150 automater och fyra spelbord på åtta fartyg. Automaterna och spelborden sköts av nio av koncernens anställda. På Östersjön finns koncernens spel på 22 fartyg. På fartygen finns 1 834 automater och 64 spelbord, vilka sköts av 50 av koncernens anställda.

Koncernen har också dotterbolag i Estland och Sverige. Det estniska dotterbolaget PA-FER A/S har koncentrerat sin verksamhet speciellt på spel på fartyg.

Ålands Penningautomatförenings omsättning uppgick 1998 till ca 156 milj. mk.

Lottospel på Åland anordnas av Oy Veikkaus Ab. Med stöd av ett tillstånd beviljat av landskapsstyrelsen har Ålands Penningautomatförening dessutom rätt att på Åland sälja de svenska Folkrorelsernas Spel och Lotteri Ab:s bingolottolotter.

Landskapsstyrelsen övervakar den spelverksamhet som föreningen bedriver. Landskapsstyrelsen beslutar om fördelningen av avkastningen från lotteriverksamheten. Fördelningsrådet, som är sammansatt av representanter för medlemsorganisationerna, landskapsstyrelsen och Ålands Penningautomatförening, uppgör ett förslag till fördelning av avkastningen. Av Ålands Penningautomatförenings avkastning utdelades 1998 sammanlagt 30,2 milj. mk till allmännyttiga ändamål.

Med landskapsstyrelsens tillstånd prövade föreningen 1996 att bedriva spelverksamhet på Internet. Verksamheten var begränsad till spel av typ penningautomater. Spelverksamheten gick under namnet Net Pot. Spelen var tillgängliga för alla utan begränsning. Spelandet förutsatte dock att deltagaren registrerade sig som spelare. Verksamheten hade inte någon större ekonomisk betydelse.

Föreningen har för avsikt att återuppta spelverksamheten på Internet. Spelandet torde alltså förutsätta att deltagaren registrerar sig. Spelsortimentet skall utökas så att det förutom penningautomater omfattar även andra slag av lotterier samt såväl vadhållning som kasinospel.

2.1.4. Spelverksamhet på fartyg

På de finländska fartygen i reguljär trafik mellan Finland och Sverige utövas spelverksamhet omfattande penningautomater samt roulette- och andra kasinospel.

Den ovan nämnda överenskommelsen mel-

lan Finland och Sverige från 1979 om spel på fartyg gäller i praktiken penningautomater.

Enligt överenskommelsen tillåter parterna automatspel enligt i överenskommelsen närmare preciserade villkor inom sina territori- alvatten. Spelverksamheten får inte bedrivas så att den strider mot den gällande lagstift- ningen hos parterna.

Avtalsvillkoren har ändrats 1981, 1985, 1991 och 1997 i fråga om antalet automater, största tillåtna insats och vinst. Enligt gäl- lande överenskommelse får på vart fartyg finnas högst 75 automater. Högsta tillåtna insatsen i spel får vara 10 mk eller 10 kr. Högsta vinsten får inte överstiga 100 mk eller 100 kr, utom i fråga om högst 10 spe- lautomater, där högsta vinsten inte får över- stiga 1 000 mk eller 1 000 kronor.

Enligt överenskommelsen handhas spel- verksamheten på fartyg av Ålands Penning- automatförening.

2.1.5. Bingospel

Bestämmelser om anordnande av bingospel finns i bingoförordningen. Bingospel som anordnas mot betalning är ett sätt för ett stort antal föreningar, speciellt idrotts- föreningar, att skaffa medel. Anordnandet av bingospel kan indelas i sådana spel som anordnas dagligen, s.k. hallbingo, och spel som anordnas tillfälligt, s.k. kvällsbingo. I bingospel utdelas vinsterna alltid i form av varor. I praktiken är varuvinsterna numera i regel presentkort.

Bingoverksamhet kan utövas av allmännyt- tiga sammanslutningar. Tillstånd kan bevil- jas endast en inhemsk registrerad förening eller självständig stiftelse eller annan sådan sammanslutning som verkar för sociala, kul- turella eller andra ideella ändamål.

Polisinrättningen i det härad där sökandens hemkommun finns beviljar tillstånd för sökandens hemkommuns område och för högst ett år i sänder. Spelet får anordnas endast i en lokal som polisinrättningen god- känt. Det är förbjudet att anordna bingospel i handelsrörelsers och affärskontors lokaler eller i lokaler med utskänkning.

Bingoverksamheten är bunden till den plats som nämns i tillståndet. Försäljning och distribution av spelbrickor är tillåten endast i den lokal som godkänts för spelet och under den dag då spelet försiggår. I spe- let får delta endast personer som är närva-

rande i lokalen. Någon särskild åldersgräns för att delta anges inte i förordningen. Den som anordnar spelet kan själv bestämma en åldersgräns för deltagarna.

Ett bingotillstånd kan inte förnyas om net- tointäkterna från verksamheten stått i upp- enbart missförhållande till de totala intäkter- na eller om verksamheten fortgående har gått med förlust. Enligt 9 § bingoförordning- en kan nytt bingotillstånd inte heller beviljas om den som erhållit tillståndet har underlåtit att inom utsatt tid betala lotteriskatt eller avge redovisning.

2.1.6. Varulotterier

Enligt lotterilagen får lotterier föranstaltas endast med tillstånd av myndighet i syfte att skaffa medel för välgörenhet eller annat ide- ellt ändamål.

Detaljerade bestämmelser om anordnandet av varulotterier finns i förordningen om varulotterier. Enligt förordningen avses med varulotterier verksamhet i samband med vil- ken åt en eller flera mot till deltagande i lotteriet berättigande särskild betalning eller annan direkt eller med någon annan rätts- handling förbunden prestation utlovas ge- nom utlotning eller annan av sluppen bero- ende förrättning i form av vara eller motsva- rande betalning utfallande vinst.

Tillstånd att anordna varulotterier kan be- viljas inhemsk registrerad förening eller självständig stiftelse eller annat sådant sam- fund som verkar för välgörenhet eller annat ideellt ändamål.

Den form i vilken samfundet konstituerat sig utgör som sådan inte något hinder för att erhålla tillstånd. Också ett aktiebolag eller ett andelslag kan få tillstånd att anordna var- ulotterier, om syftet med lotteriet är att ver- ka för välgörenhet eller annat ideellt ända- mål.

Tillstånd att anordna varulotterier beviljas av länsstyrelsen. Om lotteriet anordnas inom endast ett härads område eller om det är frå- ga om lotter som alla säljs vid samma till- fälle och det totala värdet av lottförsälj- ningen inte överstiger 20 000 mk, beviljas tillståndet dock av polisinrättningen i hära- det.

I det tillstånd, som länsstyrelsen beviljar, kan det bestämmas att det praktiska anord- nandet av lotteriet kan ges som uppdrag på de villkor penninginsamlings- och varulotte- rinämnden fastställt åt ett bolag, ett an-

delslag eller en registrerad förening som grundats för denna verksamhet och som nämnden godkânt.

Utan särskilt tillstånd är det möjligt att anordna ett lotteri som gäller ett tillfälle, om lotternas försäljningspris uppgår till högst 5 000 mk och såväl försäljningen av lotterna som utdelningen av vinsterna sker vid samma tillfälle. Om dragningen inte sker vid samma tillfälle, skall förrättningen basera sig på slutna lottsedlar som blandats i samband med dragning som utförts av polischefen eller av denna förordnad befattningshavare inom polisen eller av notarius publicus.

2.1.7. Spelverksamhet med varuvinstautomater som inte omfattas av ensamrätt

Penningautomatföreningens ensamrätt att hålla varuvinstautomater till begagnande har inte genomförts till fullo. Med stöd av förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar omfattar Penningautomatföreningens ensamrätt inte lyckohjul vilka snurras för hand och varuvinstautomater som anskaffats före den 1 juni 1970. Det beräknas att det fortfarande finns ca 350 sådana automater i privata näringsidkares användning. I nöjesparker och på tivolin finns det dessutom några tiotals spelautomater och spelanordningar som ger varuvinster.

2.1.8. Annan lotteri- och spelverksamhet

Den centrala principen i vår lotterilagstiftning är att endast ideella samfund skall ha rätt att anordna lotterier mot betalning i syfte att främja allmännyttiga ändamål.

Affärsföretag anordnar dock i stor omfattning olika slags lotterier samt lotteriliknande tävlingar och spel. Dessa spel kan enligt deras syfte indelas i två kategorier. Den ena kategorin består av sådana lotterier med vilkas hjälp man försöker främja försäljningen av någon produkt. Den andra gruppen består av sådana lotteriliknande tävlingar och spel som i sig utgör produkter som saluförs.

Lotterier anordnade i marknadsföringssyfte

I samband med marknadsföringen av konsumtionsvaror har det anordnats olika lotterier. Traditionellt har lotterier i marknadsföringssyfte anordnats så att konsumenten erbjuds en möjlighet att delta i lottningen av varuvinster genom att fylla i en lottsedel

som ansluter sig till en produkt eller en separat lottsedel och returnera den till marknadsföraren. I synnerhet prenumerationer på tidskrifter har marknadsförts hos konsumenterna med hjälp av lotterier. Man har kunnat delta i lotteriet genom att prenumerera på tidskriften och posta en beställningskupong gratis i ett "JA-kuvert" eller utan att prenumerera på tidskriften genom att sända lottsedeln i ett "NEJ-kuvert" som kräver postavgift. Alla insända kuvert deltar i en lottning, där vinsten kan bestå av pengar, varor eller motsvarande förmåner.

De vinster som delas ut vid lotterier och spel som anordnas i marknadsföringssyfte kan vara mycket värdefulla. Som vinster har utlottats resor, olika kapitalvaror och på senare tid allt oftare pengar. Penningvinsterna har uppgått till betydande belopp.

Bestämmelser om lotterier anordnade i marknadsföringssyfte finns i 2 kap. 5 § konsumentskyddslagen (38/1978). I paragrafen sägs att vid marknadsföring får inte utlovas slumpartad förmån, vars erhållande förutsätter vederlag, köp av konsumtionsnyttighet eller avgivande av anbud om köp. Detta gäller emellertid inte sådana sedvanliga tävlingsuppgifter i tidningar och tidskrifter som bör anses utgöra tidsfördriv. Av de sistnämnda kan som det vanligaste exemplet nämnas korsord.

Enligt 2 kap. 6 § 3 punkten konsumentskyddslagen är det möjligt att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om anordnandet av tävlingar för allmänheten i anslutning till marknadsföring samt om högsta tillåtna belopp för tilldelade pris eller vederlagsfria förmåner vid marknadsföring.

De lotterier som anordnats i marknadsföringssyfte har lett till att konsumentombudsmannen fått motta en stor mängd klagomål. Även marknadsdomstolen har meddelat ett stort antal beslut i fråga om lotterier som hänförs till denna kategori.

Konsumentombudsmannen har vid två tillfällen, 1982 och 1987, tagit initiativ till att det utfärdas en förordning om anordnandet av sådana lotterier som avses i 2 kap. 6 § 3 punkten konsumentskyddslagen, dvs. lotterier i anslutning till marknadsföring, samt om regleringen av de pris och vinster som lottas ut vid dessa tävlingar. Förslagen har inte lett till praktiska åtgärder.

Lotteriliknande tävlingar och spel

Under den senaste tiden har det i tidningar och tidskrifter samt via de elektroniska medierna anordnats olika lotteriliknande tävlingar och spel som i praktiken är produkter som saluförs. Arrangörerna försöker vanligen ge tävlingarna och spelen en sådan utformning att det förefaller som om slutresultatet har berott på kunskaper eller färdigheter och inte på slumpen.

Tävlingarna och spelen kan vara interaktiva, vilket innebär att det är möjligt att delta utanför studion via telefon i ett spel som försiggår i ett tv- eller radioprogram. Själva spelet kan t.ex. vara ett dataspelsliknande spel eller en frågesport. Spel ingår också i text-tv:s programutbud.

Deltagandet i tävlingen eller spelet går till så att spelaren ringer upp numret till en servicetelefon. Härfter får han vanligtvis närmare spelregler i form av bandad information. Själva spelet kan grunda sig på svar som avges muntligt eller med hjälp av impulser från en telefon med knappsats.

I samband med telefonavgiften uppbärs av deltagaren förutom lokalsamtalsavgift en specialavgift, som till sin storlek kan vara en fast avgift eller bestämmas enligt hur länge telefonen använts. Konsumenten debiteras av telefonbolaget och inte av den som arrangerar spelet.

Lotteriliknande tävlingar och spel hör till lotterilagens tillämpningsområde, eftersom deltagandet i dem sker mot en avgift och deltagaren utlovas en vinst som bestäms genom lottnig eller någon annan på slumpen baserad förrättning. Om det har varit möjligt att delta i lotteriliknande tävlingar eller spel inte bara med servicetelefon med specialavgift utan också med postkort, har tävlingarna och spelen inte ansetts höra till lotterilagens tillämpningsområde. Det finns inte några domstolsavgöranden som stöder riktigheten i denna tolkning.

2.1.9. Undersökningar om finländarnas spelande och resultat från dessa undersökningar

I Finland har det under 1980- och 1990-talet gjorts vissa undersökningar om spelandet. Det har dock gjorts mycket få undersökningar om omfattningen av spelandet. Nedan redogörs i korthet för resultaten från de två senaste undersökningarna.

Forskningsrapporten "Spel om pengar i Finland" utarbetades på beställning av Oy Veikkaus Ab, Finlands Hippos r.f. och Penningautomatföreningen och publicerades i december 1993. De uppgifter som presenteras i detta avsnitt grundar sig delvis på forskningsresultaten i rapporten. Undersökningen gjordes innan tippningsbolagets vådhållningsspel introducerades på marknaden.

Enligt utredningen deltog ca hälften av alla i kategorin 13-74 år i något penningsspel minst en gång i veckan. Två av tre spelade minst en gång varje månad och 87 % spelade något penningsspel årligen. Av finländarna spelade 49 % något penningsspel. I genomsnitt spelade männen förhållandevis mer penningsspel, av dem spelade nästan två av tre varje vecka, motsvarande andel av kvinnorna var en dryg tredjedel. Av dem som deltog i undersökningen uppgav 13 % att de aldrig deltar i något som helst penningsspel.

De flesta deltog i tippningsbolagets spel. Av finländarna deltog 38 % i tippningsbolagets spel minst en gång per vecka. Motsvarande tal för Penningautomatföreningen var 17 %. Endast ett fåtal spelade Finlands Hippos r.f.:s spel varje vecka.

Endast 1 % av finländarna deltog i bingo-spel, varulotterier och utländska penningsspel varje vecka.

De flesta spelare representerade ålderskategorierna 13-18 år och 50-64 år. I båda ålderskategorierna spelade 54 % penningsspel i någon form minst en gång per vecka. Minst spelade personer i åldern 25-34 år. Av dem som hörde till denna grupp uppgav 41 % att de spelade något penningsspel en gång per vecka. Av dem som inte spelade över huvud taget ingick 24 % i ålderskategorin 65-74 år. I gruppen 13-18 år, som spelade mest, uppgav endast 6 % att de inte deltar i något penningsspel.

Av de personer som var föremål för undersökningen uppgav 57 % att de spelar något av Oy Veikkaus Ab:s spel en gång per månad, 27 % meddelade att de deltar i något av Penningautomatföreningens spel en gång per månad och 2 % uppgav att de spelar något av Finlands Hippos r.f.:s spel en gång per månad.

Vid undersökningen delades Finland upp i sex områden: Nyland, Egentliga Finland, Tavastland, östra Finland, mellersta Finland och norra Finland. Allra mest spelade befolkningen i norra Finland. Av den befolkning som undersöktes i området uppgav 56

% att de spelar något penningsspel minst en gång per vecka. Minst aktiva var nylänningarna, där antalet deltagare i spel uppgick till 45 %.

Enligt en utredning som utfördes av Taloustutkimus Oy använde finländarna hösten 1993 totalt 510 milj. mk per månad till tippningsbolagets, Penningautomatföreningens och Hippos spel. En spelare använde i medeltal 183 mk. Medianen gick vid 74 mk. Männen och invånarna i norra Finland använde mera pengar till spelande än i genomsnitt, kvinnorna och pensionärerna mindre. Männen använde i medeltal 252 mk på spel varje månad och kvinnorna 103 mk.

De som ingick i ålderskategorin 35—49 år satte mest pengar på att spela. Vid tidpunkten för undersökningen uppgick beloppet till 215 mk. Minst använde de som ingick i ålderskategorin 65—74 år, endast 118 mk. I förhållande till hur mycket pengar de kunde disponera över konsumerade ungdomar i åldern 13—18 år mest, dvs. 160 mk per månad på spel.

Månatligen använde finländarna i genomsnitt 131 mk till Penningautomatföreningens spel, 83 mk till Finlands Hippos r.f.:s spel och 292 mk till tippningsbolagets spel. I snitt uppgick en spelares månatliga insats i Penningautomatföreningens spel till 102 mk, i Finlands Hippos r.f.:s spel till 454 mk och i tippningsbolagets spel till 120 mk.

Penningautomatföreningen beställde en undersökning om penningsspelet i Finland under tiden oktober 1997 - februari 1998. I undersökningen deltog ca 1 400 hushåll på olika håll i Finland med undantag för Åland.

Enligt undersökningen var Lotto och spelen med penninglotter anordnade av Oy Veikkaus Ab de populäraste. Av dem som lämnade in svar deltog 79 % i Lotto. Av dessa uppgav 46 % att de spelar varje vecka, 66 % åtminstone en gång i månaden och 92 % åtminstone en gång om året. Av dem som svarade meddelade 58 % att de deltar i tippningsbolagets spel med penninglotter. Av dessa uppgav 7 % att de spelar varje vecka, 34 % åtminstone en gång i månaden och 86 % åtminstone en gång om året.

Av dem som lämnade in svar uppgav 46 % att de spelar Penningautomatföreningens fruktspel. 20 % av dessa meddelade att de spelar varje vecka, 42 % åtminstone en gång i månaden och 86 % åtminstone en gång om året.

Av alla som var föremål för undersökning-

en uppgav 6 % att de deltar i totospel som anordnas av Finlands Hippos r.f. Av dessa uppgav 10 % att de spelar varje vecka, 23 % att de spelar åtminstone en gång i månaden och 72 % åtminstone en gång om året.

Av alla som svarade uppgav 54 % att de använder ytterst litet pengar till olika spel i förhållande till sina inkomster och tillgångar. Endast 2 % medgav att de använde alldeles för mycket pengar till spel. Däremot påstod 36 % av dem som svarat att de visste om/kände någon som spelar för mycket på penningautomater, dvs. använder för mycket tid och pengar på spel.

2.1.10. Lotteriverksamhetens omsättning och användningen av avkastningen

Penningsspelets verksamhet

Allmänt. Det sammanlagda värdet av försäljningen av penningsspel var 1998 totalt ca 9,3 mrd. mk. Beloppet fördelade sig mellan spelsammanslutningarna enligt följande: Oy Veikkaus Ab ca 6,0 mrd. mk, Penningautomatföreningen ca 2,8 mrd mk och Finlands Hippos r.f. ca 575 milj. mk. Beloppen för Oy Veikkaus Ab och Finlands Hippos r.f. anger försäljningsinkomster, varifrån den andel som betalats ut till speldeltagarna inte har dragits av. Från Penningautomatföreningens summa har den andel som har betalats ut till deltagarna dragits av.

Under detta årtionde har tippningsbolagets och Penningautomatföreningens försäljning ökat varje år. Fram till 1990 ökade Finlands Hippos r.f.:s försäljning i jämn takt och uppgick då till 933,5 milj. mk. Därefter började försäljningen sjunka snabbt. Trots att Finlands Hippos r.f.:s försäljning ökade kraftigt under den senare hälften av 1980-talet förlorade sammanslutningen dock sin marknadsandel. Största marknadsandelen hade Finlands Hippos r.f. 1988, då den uppgick till 18,7 %. År 1998 utgjorde Finlands Hippos r.f.:s marknadsandel 6 % av bruttovärdet på penningsspelets verksamhet.

Oy Veikkaus Ab. För 1998 kunde Oy Veikkaus Ab intäktsföra 2 070 milj. mk som ren vinst till staten. Oy Veikkaus Ab betalade 299,2 milj. mk i lotteriskatt till staten. Överskottet från tippning och penninglotterier används i enlighet med lotterilagen för stödande av idrott och fysisk fostran samt

vetenskap, konst och ungdomsfostran. Enligt förordningen om användningen av överskottet från spelen skall ett anslag som beräknas motsvara det sammanlagda beloppet av överskottet från penninglotteri- och tippningsspel årligen intas i statsbudgeten. I förordningen fördelas avkastningen enligt följande :

Idrott och fysisk fostran	36,6 %
Finlands Nationalopera	8,0 %
Teatern Suomen Kansallisteatteri	3,0 %
Stödande av konst, vetenskap och ungdomsfostran	52,4 %

I förordningen bestäms ytterligare att Finlands Nationalopera och teatern Suomen Kansallisteatteri vid behov kan beviljas extra understöd.

Statsrådet har rätt att något år lämna högst 20 % av överskottet outdelat. Det belopp som lämnats outdelat skall delas ut under förloppet av de närmast följande fem åren.

Sedan början av 1993 har av statsfinansiella skäl ovan nämnda förordning årligen ändrats temporärt så att man frångått de fastställda fördelningsproportionerna. Samtidigt har man börjat finansiera lagstadgade utgifter med tippningsvinstmedel. Fördelningsproportionerna för användningen av tippningsvinstmedel 1996 och 1998 var följande:

	1996	1997	1998
Konst	49,3 %	51,4 %	54,5 %
Vetenskap	20,2 %	20,0 %	18,9 %
Idrott och fysisk fostran	24,0 %	22,9 %	21,5 %
Ungdomsarbete	6,4 %	5,7 %	5,1 %

Av tippningsvinstmedlen beviljas sökandena behovsprövade och lagstadgade understöd. Undervisningsministeriet beslutar om understöd som beviljas riksomfattande organisationer. Vid bevillningsförfarandet iakttas statsrådets beslut om allmänna föreskrifter angående statsbidrag och -understöd samt undervisningsministeriets beslut om allmänna villkor för statsunderstöd.

Understöden kan beviljas antingen i form av allmänt understöd för organisationernas verksamhet eller som specialunderstöd, t.ex. för forskningsprojekt, för att arrangera utställningar och kongresser, utarbeta något verk eller som resebidrag.

Av tippningsvinstmedlen beviljas bl.a. kommunerna statsandelar för kulturverksamhet, idrottsverksamhet och ungdomsarbete i kommunerna samt till museer, teatrar och orkestrar. I lagen för respektive verksamhet ingår ett omnämnande om att verksamheten kan finansieras med anslag ur tippningsvinstmedlen. I fråga om dessa funktioner kan statsandelen uppgå till högst 40 % av de kalkylerade kostnaderna.

Penningautomatföreningen. Den rena vinsten för Penningautomatföreningen uppgick 1998 till 1 811 mk. I lotteriskatt betalade Penningautomatföreningen till staten ca 87,3 milj. mk.

Statsrådet fördelar bidragen från penningautomatverksamheten en gång per år på social- och hälsovårdsministeriets föredragning, som grundar sig på ett förslag till fördelning som lagts fram av Penningautomatföreningens styrelse. Statsrådet har rätt att något år efter prövning lämna högst 20 % outdelat av det belopp som skall fördelas. Det outdelade beloppet skall delas ut under de följande fem åren.

Enligt penningautomatförordningen kan understöd beviljas allmännyttiga samfund eller stiftelser med rättsförmåga. Understöd får inte beviljas för utgifter, vilkas bestridande enligt lag och eljest uppenbart ankommer på staten, kommun eller religiöst samfund.

Som en del av programmet för att stabilisera den offentliga ekonomin har man på grund av skuldsättningen i den offentliga ekonomin sedan 1993 i allt större omfattning börjat använda penningautomatmedlen till utgifter, som tidigare finansierades med statens allmänna budgetanslag. Detta har för sin del varit möjligt tack vare en stark ökning av Penningautomatföreningens avkastning under 1990-talet. Det har huvudsakligen varit fråga om utgifter som har baserat sig på sociallagstiftningen och om vilkas belopp riksdagen har beslutat, t.ex. genom lagen om rehabilitering av krigsveteraner (1184/1988), och i någon mån utgifter som inte baserat sig på någon författning. De sistnämnda har utgjorts av vissa understöd till organisationer enligt prövning.

Finansieringen inom ramen för sparprogrammet har å ena sidan kanaliserats direkt till staten, varvid penningautomatförordningens förfaringsnormer inte beaktats, å andra sidan till understödsberättigade organisationer i form av understöd enligt penningautomatförordningens bestämmelser om

förfarandet. De medel som kanaliserats direkt till staten har styrts till Statskontoret för att användas till rehabilitering av krigsinvalider.

Beträffande 1999 fattades beslutet om understöd i februari 1999. Det nämnda året beviljades totalt 1 009 organisationer sammanlagt 1 377,5 milj. mk i understöd. Statsrådet lämnade intäkter på 81 milj. mk ofördelade. Statskontoret anvisades 535 milj. mk.

Understöden för 1999 fördelades mellan de verksamhetsområden som ingår i penningautomatförordningen enligt följande:

Folkhälsoarbetet	26,8 %
Barnskyddet	9,5 %
Şinnesdefekta	11,0 %
Aldringsvården	22,2 %
Invalidervården	13,1 %
Ungdomsfostran	3,8 %
Katastrofberedskap	2,2 %
Semesterverksamhet	6,6 %
Nyktterhetsarbete och missbrukarvård	4,8 %

När det gäller förfarandet vid beviljandet av understöd samt beviljade understöd iaktas statsrådets beslut om understöd som beviljas av Penningautomatföreningens avkastning.

Finlands Hippos r.f. Av den totala omsättningen på 575 milj. mk vid totospel under 1998 utbetalades sammanlagt 428,7 milj. mk som vinster till deltagarna. För travbanorna intäktsfördes 91,4 milj. mk. *Finlands Hippos r.f.*'s andel av penningmedlen från totospelen uppgick till 6,8 milj. mk. Dessutom fick *Finlands Hippos r.f.* i ersättning från *Oy Veikkaus Ab* av avkastningen från V65-travtipset 19,53 milj. mk, av avkastningen från V5-spelet 15,66 milj. mk samt av avkastningen från spelet *Vinnare* 2,78 milj. mk. Staten returnerade sammanlagt 25,9 milj. mk i form av statsbidrag till hästhushållningen.

Ett anslag motsvarande statens andel av vadhållningen vid travtävlingar intas årligen i statsbudgeten (hästskötselns främjande).

Anslaget för hästskötselns främjande fördelas av jord- och skogsbruksministeriet bi-trätt av hästhushållningsdelegationen, som avger utlåtanden i ärendet. Hästhushållningsdelegationen består av företrädare för jord- och skogsbruksministeriet, finansministeriet, undervisningsministeriet och *Finlands Rytarförbund r.f.* samt två företrädare för *Finlands Hippos r.f.*

Statsrådet har rätt att enligt prövning något år lämna högst 20 % av anslaget ofördelat. Det anslag som inte delats ut skall fördelas under de fem följande åren.

Anslaget för hästskötselns främjande fördelades 1998 för följande ändamål:

Understöd för hästhushållningsorganisationernas verksamhet	1 999 987 mk
Räntestöd	178 133 mk
Linje- och serviceavgifter för adb-anläggningar	2 500 000 mk
Understöd för dopingtest samt för stödjande av den internationella verksamheten	949 671 mk
Särskilda forskningsprojekt	190 000 mk
Understöd för hästuppfödning	10 062 124 mk
Prisunderstöd	4 990 300 mk
Underhåll av travbanor	791 130 mk
FRF-stöd	200 000 mk
Hästhushållningsdelegationens utgifter	1 217 mk
Lantbrukets forskningscentral för forskning inom hästhushållningen	1 000 000 mk
Aterbetalning av 1994 års tilläggsanslag	3 000 000 mk
Sammanlagt	25 862 562 mk

Bingoverksamhet

När det gäller omsättningen eller avkastningen av bingoverksamheten finns det inte vare sig färskdata eller fullständiga statistiska uppgifter att tillgå, eftersom skyldigheten att föra statistik över bingospel inte har ålagts någon särskild myndighet.

Centralförbundet *Suomen Bingojärjestöjen Keskusliitto ry* avlät i mars 1994 en utredning till den av inrikesministeriet tillsatta kommissionen för spel om pengar. Enligt utredningen uppskattades omsättningen av bingospel i spelhallar 1993 till 588 milj. mk. Den summa som under 1993 spelades som ny insats uppgick till 65 %, dvs. 275 milj. mk. I spelavgifter inflöt totalt 310 milj. mk. I form av vinster fördelades 423 milj. mk. För köp av vinster användes 150 milj. mk. Den uppskattade omsättningen av kvällsbingo 1993 uppgick till 60 milj. mk. Som vinster fördelades ca 30 milj. mk.

Bingoverksamhetens största utgiftsposter vid en uträkning av kostnadernas andel av omsättningen uppgick år 1993 till: löner 25 % (1990 18 %), hyror 8 % (1990 10 %) och

marknadsföring 10 % (1990 5 %).

Antalet bingohallar har från 1990 till 1993 minskat från 192 till 165. Antalet kvällsbingon har under motsvarande tid ökat från 457 till 486.

År 1993 arrangerade 451 sammanslutningar bingospel enligt följande fördelning:

Idrottsföreningar	301 st	66,8 %
Arbetsföreningar	65 st	14,4 %
Ungdomsföreningar	59 st	13,1 %
Krigsveteraner och invalider	10 st	2,2 %
Lantmannagillen	5 st	1,1 %
Frivilliga brandkårer	5 st	1,1 %
Kulturorganisationer	5 st	1,1 %
Nykerhetsföreningar	1 st	0,2 %
Sammanlagt	451 st	100,0 %

Enligt en utredning som inrikesministeriet erhållit från polisinsrättningarna i häradena anordnades under 1998 hallbingospel i 79 spellokaler. Det sammanlagda värdet av sålda spelbrickor uppgick till ca 129 milj. mk och vinsternas totala värde till ca 60 milj. mk. Nettoavkastningen från hallbingospelen uppgick 1998 till ca 10,7 milj. mk. Under samma år anordnades 116 kvällsbingospel. Det totala värdet av sålda spelbrickor vid dessa spel var ca 27,2 milj. mk och vinsternas sammanlagda värde ca 18,5 milj. mk. Nettoavkastningen från kvällsbingospelen 1998 uppgick till ca 2,9 milj. mk. Nettoavkastningen från hall- och kvällsbingospelen 1998 blev totalt 13,6 milj. mk.

Varulotteriverksamhet

När det gäller varulotterier som anordnas i Finland finns det inga tillförlitliga årliga statistiska uppgifter att tillgå. Tillståndsmyndigheterna för inte statistik på tjänstens vägnar och någon statistikföring förekommer inte heller inom den övriga förvaltningen. Inrikesministeriet har utfört en utredning för att få fram statistik över varulotterier som under åren 1995—1997 anordnats med stöd av länsstyrelsernas och polisdistriktens beslut.

År 1995 arrangerade olika allmännyttiga sammanslutningar ca 2 900 varulotterier. Av dessa varulotterier anordnades ca 400 med stöd av länsstyrelsernas och ca 2 500 med stöd av polisdistriktens tillstånd. Nettoavkastningen från varulotterierna uppgick till ca 32 milj. mk.

År 1996 sjönk antalet varulotterier anordnade av allmännyttiga sammanslutningar till 2 500, av vilka ca 400 arrangerades med stöd av länsstyrelsernas och ca 2 100 med polisdistriktens tillstånd. Nettoavkastningen från varulotterierna uppgick till ca 20 milj. mk.

År 1997 anordnades ca 2 400 varulotterier. Av dessa anordnades 251 med stöd av länsstyrelserna och 2 141 med stöd av polisens tillstånd. Nettoavkastningen från lotterierna uppgick till ca 30 milj. mk.

De allmännyttiga sammanslutningar som i praktiken svarar för anordnandet av riksfattande varulotterier har bildat en takorganisation, Arpajaiskeskus ry. Av Arpajaiskeskus ry:s medlemsföreningar sköter Kultareuna ry och Tavara-arpa ry uppgifter i anslutning till det praktiska anordnandet av varulotterier. Uppgifter i anslutning till det praktiska anordnandet sköts dessutom av Medelsanskaffningsaktiebolaget Summa.

Medlemsorganisationerna i Arpajaiskeskus ry skötte 1994 det praktiska anordnandet av 52 varulotterier. Nettoavkastningen från dessa varulotterier blev ca 9,8 milj. mk. År 1995 svarade medlemsorganisationerna i Arpajaiskeskus för det praktiska anordnandet av 33 varulotterier. Nettoavkastningen från dessa varulotterier uppgick till ca 6 milj. mk. År 1996 blev antalet varulotterier 43 och deras nettoavkastning uppgick till ca 7 milj. mk.

2.1.11. Tillsynen över anordnandet av lotterier

I den gällande lotterilagen finns inga bestämmelser om tillsynen över anordnandet av spel. I 4 § ingår ett bemyndigande om att användningen av genom i lotterilagen avsedd verksamhet erhållna medel och ur dem beviljade understöd må övervakas såsom därom medelst förordning stadgas. I 7 § meddelas att närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av lagen utfärdas genom förordning. Lagen saknar ett regelrätt bemyndigande, med stöd av vilket det skulle vara möjligt att genom förordning eller bestämmelser på lägre författningsnivå reglera tillsynen över spelverksamheten. Trots detta ingår bestämmelser om övervakningen av anordnandet av lotterier i 2 och 34 § penningautomatförordningen, 8 och 9 § förordningen om tospel, 8 § tippningsförordningen samt i 13 § för-

ordningen om varulotterier. Bestämmelser om övervakningen av spelverksamheten ingår också i de tillstånd som beviljats Oy Veikkaus Ab, Penningautomatföreningen för kasinoverksamhet samt Finlands Hippos r.f.

I fråga om bingospel och varulotterier finns det inte några bestämmelser om tillsynen över hur spelen anordnas, med undantag för bestämmelserna gällande tillståndsutfärdandet och redovisningen. För bingospelet skall dessutom en ansvarig skötare utses.

Enligt penningautomatförordningen och tippningsförordningen övervakas spelverksamheten av inrikesministeriet. Spelverksamheten hänförs till det ansvarsområde som handhas av två ordinarie tjänstemän inom den administrativa enheten vid inrikesministeriets polisavdelning. Det finns inga bestämmelser om deras befogenheter eller på vilket sätt de skall sköta övervakningen.

Enligt förordningen om totospel och förordningen om varulotterier skall länsstyrelsen med biträde av polisen övervaka föranstaltandet av dessa lotterier.

I 8 § tippningsförordningen sägs att inrikesministeriet förordnar behövliga övervakare och fastställer deras arvoden. För närvarande är övervakarna elva till antalet. Förordningen innehåller inga bestämmelser om övervakarnas uppgifter och befogenheter. I tillståndet sägs att övervakarna har som uppgift att förrätta lottningarna, kontrollera och fastställa spelomgångens resultat samt avgöra protester. Som ett medel för att effektivisera övervakningen nämner tippningsförordningen återkallande av tillstånd.

Av 34 § penningautomatförordningen framgår att det är inrikesministeriets uppgift att övervaka att vid verksamhet som avses i förordningen och som gäller penningautomater, övriga spelanordningar och spel iakttas bestämmelserna i lag och övriga författningar samt de villkor som angivits i tillstånden.

Enligt 2 § 2 mom. penningautomatförordningen skall i beslut, genom vilket statsrådet beviljat tillstånd för bedrivande av kasinoverksamhet, bl.a. bestämmas om tillsynen över kasinona. Polisinsättningen i Helsingfors har förordnat tolv övervakare för kasinoverksamheten.

I 8 § förordningen om totospel sägs att länsstyrelsen med polisens hjälp övervakar totospelsverksamheten inom sitt område. Bestämmelsen har inte fått någon betydelse. Länsstyrelserna övervakar varken för egen del eller med polisens hjälp på något sätt

anordnandet av totospel.

Enligt 9 § förordningen om totospel skall tillståndshavaren anställa en sakkunnig som personligen skall leda och övervaka anordnandet av totospel och annan verksamhet som direkt ansluter till dem. Personer som direkt övervakar totospelen är totochefen vid Finlands Hippos r.f. och de totochefer som övervakar traven på travbanorna.

I 13 § förordningen om varulotterier sägs att länsstyrelsen biträdd av polisen skall övervaka att vid föranstaltandet av varulotterier iakttas stadgandena i förordningen och de i tillståndet angivna villkoren. I praktiken har övervakningen blivit beroende av den lokala polisens övervakning i efterhand.

I 6 § lagen om penninginsamlingar framhålls att för avgivande av utlåtanen i fråga om behövligheten och ändamålsenligheten av penninginsamlingar som berör hela riket eller som eljest är omfattande samt i fråga om sammanjämkningen av dylika insamlingar finns i anslutning till inrikesministeriet en nämnd, som tillsätts av statsrådet. Angående nämndens mandattid, sammansättning och uppgifter stadgas närmare genom förordning. För penninginsamlingar och varulotterier kan tillsättas en gemensam nämnd.

Förordningen om penninginsamlings- och varulotterinämden innehåller bestämmelser om hur nämnden tillsätts och dess medlemmar samt om nämndens uppgifter och beslutförhet. Penninginsamlings- och varulotterinämden är ingen egentlig tillsynsmyndighet, trots att den föreskrivits vissa tillsynsuppgifter i fråga om penninginsamlingar och varulotterier. Nämndens ställning som tillsynsmyndighet framgår av 17 § 2 mom. förordningen om varulotterier, enligt vilket övervakningsmyndigheten samt penninginsamlings- och varulotterinämden, genom förmedling av övervakningsmyndigheten, kan för övervakning av lotteri och av användningen av intäkterna av detsamma, av sådan förening eller annat samfund eller stiftelse som erhållit varulotteritillstånd, kräva utredningar som ansluter sig till ärendet.

Förordningen om varulotterier nämner ytterligare vissa andra uppgifter i anslutning till övervakningen av anordnandet av lotterier som ankommer på penninginsamlings- och varulotterinämden. Enligt 7 § 3 mom. kan i tillstånd som beviljats av länsstyrelse bestämmas att det praktiska föranstaltandet av lotteriet skall, på villkor som uppställts av penninginsamlings- och varulotterinämn-

den anförtros bolag, andelslag eller registrerad förening, som grundats för sådan verksamhet och godkänts av nämnden. Enligt 14 § kan den myndighet som beviljat tillståndet till föranstaltandet av lotteriet återkalla det efter att ha berett den som beviljats tillståndet möjlighet att avgiva förklaring i ärendet, ifall bestämmelserna i lotterilagen eller i förordningen om varulotteri eller villkoren i tillståndsresolutionen inte iakttas vid föranstaltandet av varulotteri eller om det yppas missbruk i övrigt. I 16 § sägs att penninginsamlings- och varulotterinämden skall, om den observerar felaktigheter som avses i 14 §, ofördröjligen meddela vederbörande länsstyrelse därom för vidtagande av behövliga åtgärder.

Polisdistriktets chef beviljar tillstånd för att anordna bingospel. Dessutom övervakar den lokala polisen bingoverksamheten.

Lotteriskatten som ett instrument för tillsynen

Granskningen av lotteribeskattningen kan också anses utgöra ett led i tillsynen över lotterier. Bestämmelser om kontroll av lotteribeskattningen ingår i lotteriskattelagen. Enligt 7 § i lagen utöver skattestyrelsen allmän tillsyn över lotteribeskattningen. Länskatteverket fastställer lotteriskatten, övervakar skattebetalningen samt meddelar förhandsbesked och uppbar skatten.

Den skattskyldige skall ordna sin bokföring på så sätt att av denna på ett tillförlitligt sätt framgår de omständigheter som är av vikt när lotteriskatten fastställs.

I skattestyrelsens beslut om anmälningskyldigheten i fråga om lotteriskatt bestäms att vid betalning av lotteriskatt skall anmälan ges om den skattskyldiga, den verksamhet som omfattas av skatten, tiden och grunden för skatt enligt vilken skatten beräknas samt det belopp som erläggs som lotteriskatt. Länskatteverket har dessutom möjlighet att av den skattskyldiga begära en separat utredning för att kunna fastställa skatten.

Tillsynen över användningen av avkastningen från lotterier

Enligt 4 § lotterilagen kan användningen av genom lotteriverksamhet erhållna medel och av dem beviljade understöd övervakas såsom därom medelst förordning stadgas. Föreskrifter på förordningsnivå, som utfär-

dats med stöd av detta bemyndigande och gäller övervakningen av hur avkastningen används, ingår i penningautomatförordningen samt i förordningen om statsunderstöd för främjande av hästuppfödning och stödjande av hästsport. Likaså ingår bestämmelser om övervakning av intäkterna användning i statsrådets beslut om allmänna föreskrifter angående statsbidrag och -understöd, i undervisningsministeriets beslut om allmänna villkor för statsunderstöd samt i statsrådets beslut om understöd som beviljas av Penningautomatföreningens avkastning.

Tillsynen över användningen av avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel

Tillsynen över användningen av understöd som beviljats ur avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel (tippningsvinstmedel) baserar sig på det ovan nämnda statsrådets allmänna beslut samt undervisningsministeriets beslut om allmänna villkor för statsunderstöd.

Den som erhållit understöd av tippningsvinstmedel skall tillstålla undervisningsministeriet en redovisning, varav det framgår hur de beviljade penningmedlen använts. Till redovisningen skall fogas uppgifter om bokslut, resultaträkning, balansräkning, verksamhetsberättelse, revisionsberättelse samt övrigt material som innehåller upplysningar. En inspektör kan begära att få verifikaten. Dessutom är det möjligt att företa inspektioner på ort och ställe. Ifall medlen inte har använts enligt beslutet om beviljande, kan de återkrävas helt eller delvis.

Tillsynen över användningen av Penningautomatföreningens avkastning

Enligt 32 § penningautomatförordningen åläggs Penningautomatföreningen att övervaka användningen av understöden. Social- och hälsovårdsministeriet skall leda och övervaka Penningautomatföreningen i dess tillsynsuppgift. I praktiken svarar Penningautomatföreningens understödsavdelning för denna uppgift. Den har rätt att granska understödstagarnas medelsförvaltning och bokföring i dess helhet.

Enligt statsrådets beslut om understöd som beviljas av Penningautomatföreningens avkastning skall ett samfund som erhållit understöd tillstålla Penningautomatföreningen

en redovisning över hur understödet använts. Föreningen har rätt att kräva utredningar som behövs för inspektioner. Om understödet har använts i strid med villkoren i beslutet om att bevilja understöd kan det återkrävas.

Penningautomatföreningen skall årligen före utgången av april till social- och hälsovårdsministeriet lämna in en berättelse om tillsynen över understödets användning föregående år.

Tillsynen över användningen av Finlands Hippos r.f.:s avkastning

Jord- och skogsbruksministeriet övervakar användningen av understöd som beviljas av avkastningen från totospel. En bestämmelse om tillsynsskyldigheten har intagits i 13 § förordningen om statsunderstöd för främjande av hästuppfödning och stödjande av hästsport.

Jord- och skogsbruksministeriet har rätt att för övervakningen granska statsunderstödsstagens hela medelsförvaltning och redovisning. Den som erhållit statsunderstöd skall tillstålla ministeriet en utredning för uppföljning av den understödda verksamheten och investeringarna. Ministeriet meddelar statsunderstödsstagen närmare föreskrifter om utredningar och utlåtanden som skall utarbetas och sändas in i fråga om understödd verksamhet och investeringar.

Tillsynen över användningen av avkastningen från bingoverksamheten

I 1 § bingoförordningen sägs att tillstånd att föranstalta bingospel kan beviljas endast en sådan inhemsk förening som verkar för sociala, kulturella eller andra ideella ändamål. Närmare bestämmelser om på vilket sätt avkastningen från spelen skall användas i syfte att främja dessa ändamål ingår inte i förordningen.

Tillsynen över användningen av avkastningen försiggår med hjälp av redovisning. Till redovisningen skall fogas av tillståndshavaren valda revisorers revisionsberättelse och utlåtande angående bingoverksamheten. Av utlåtandet skall framgå vad avkastningen har använts till.

Om bingoverksamheten inte inbringar någon ren vinst eller om nettointäkterna står i uppenbart missförhållande till de totala intäkterna eller om verksamheten gått med

förlust får inte nytt tillstånd beviljas.

Tillsynen över användningen av avkastningen från varulotterier

Tillståndet för varulotterier skall innehålla uppgift om för vilket ändamål de influtna medlen skall användas. Enligt 17 § förordningen om varulotterier skall nettovinsten av varulotterier användas för det i tillståndet nämnda syftet.

Länsstyrelsen och polisen har rätt att kräva behövliga utredningar av den som anordnar varulotterier. Om förseelser observeras i anslutning till hur avkastningen används, kan övervakningsmyndigheten anmäla förseelserna till åtal.

Lotterilagen innehåller inte någon straffbestämmelse, med stöd av vilken den som bär ansvar för att avkastningen från lotterier används i strid med bestämmelserna eller tillståndsvillkoren kan dömas till straff.

2.2. En internationell jämförelse

2.2.1. Lotteriverksamhetens omfattning

Lotterier är allmänt kända överallt i världen. Någon internationell utredning om lotteriernas ekonomiska betydelse har inte företagits under de senaste åren. Den senaste utredningen i stor skala är från 1993. Utgående från den kan det uppskattas att den årliga omsättningen för organiserad lotteriverksamhet för närvarande uppgår till över 1 000 mrd. mk. Enbart i Europa steg den totala omsättningen för lotterier år 1993 till över 463 mrd. mk. Det totala värdet av spelfunktioner inom Europeiska unionen under 1993 uppgick till ca 63,1 mrd. ecu (ca 400 mrd. mk). Den utredning som den engelska konsultbyrå Coopers & Lybrand Europe utförde på uppdrag av EU-kommissionen angående lotteriverksamheten i unionens medlemsländer påvisar att det totala värdet av lotteriverksamheten inom unionen 1989 var större än marknaden för datorer och kontorsmaskiner, som i sin tur var den trettonde största industriella branschen.

Spanien har den mest omfattande lotteriverksamheten inom Europeiska unionen. Lotteriverksamheten där uppgick 1993 till totalt 127,4 mrd. mk. Näst störst var lotteriverksamheten i Storbritannien, 95,7 mrd. mk, och tredje störst i Frankrike, 65,9 mrd. mk.

I Europa fördelade sig spelmarknaden mellan olika former av spel enligt följande:

Spelform	mrd. mk
Vadhållningsspel	197,2
Penninglotter och lotto	119,5
Penningautomater	83,8
Bingo	37,9
Kasino	24,6
Ovriga spel	0,6
Totalt	463,6

Uppgifterna baserar sig på en utredning som utförts av det holländska Raad vor de Casinospelen. De ursprungliga valutavärdena har uppgetts i ecu, som här har omräknats enligt kursen den 12 juli 1994 (1 ecu = 6,33 mk). För kasinot har nettoavkastningens värde uppgetts.

Den nordamerikanska facktidningen för lotteriindustrin, International Gaming & Wagering Business, uppskattade i maj 1994 att den totala försäljningen av penninglotterier och tippningsspel i hela världen uppgick till ca 83,7 mrd. dollar (422,7 mrd. mk) år 1993. Uppgifterna samlades in från sammanlagt 84 länder och 36 av Förenta staternas delstater. Upplysningar lämnades av totalt 168 sammanslutningar som anordnar lotterier.

2.2.2. Regleringen av lotterier i allmänhet

Något enhetligt mönster för reglering av lotterier finns inte. I allmänhet är det möjligt att anordna lotterier endast med tillstånd av staten. Att lotterier är tillåtna beror på vilka moraliska värderingar och vilken historisk tradition som råder i samhället. Till och med i länder som hör till samma kulturkrets kan regleringarna av spelverksamheten avvika betydligt från varandra. I Finland är penningautomatverksamhet tillåten med ensamrätt, men i Sverige är den helt förbjuden. Bingospel är tillåtet och mycket populärt i Spanien men helt förbjudet i Frankrike.

Inställningen till bingospel är också annars ett bra exempel på skillnaden i hur spelverksamhet värderas i olika samhällen. I många länder är bingospel det viktigaste sättet för välgörenhetsorganisationerna att skaffa medel. Så är fallet speciellt i USA, Canada och Australien. I England handhas bingospelen däremot av privaträttsliga bolag,

som intäkts för nettovinsten till sina ägare. I Irland är katolska kyrkan den viktigaste arrangören av bingospel. I vissa länder får bingo spelas endast i kyrkorna.

I Belgien förbjuder den gällande lagstiftningen hasardspel helt och hållet. Det oaktat är åtta kasinon verksamma i landet. Dessa kasinon har erhållit godkännande för sin verksamhet av de lokala myndigheterna. Staten beskattar dessutom kasinoverksamheten.

Agarförhållandena när det gäller sammanslutningar som anordnar lotterier och deras rättsliga ställning varierar från land till land. En del av lotterifunktionerna kan handhas av statsägda sammanslutningar med ensamrätt. Detta gäller speciellt lotto och stora penninglotterier. På marknaden kan dock förekomma lotterier, som anordnas av ideella sammanslutningar och sammanslutningar som idkar välgörenhet. Lokala penninglotterier och bingoverksamhet är vanligtvis ett sätt för dessa sammanslutningar att skaffa medel. I vissa länder anordnar också privata företag lotterier. Speciellt i England finns det vadhållningsbyråer i privat ägo. Flera av världens ledande kasinon är privatägda. De största ägarna utgörs av internationella hotellkedjor.

Trots stora principiella och strukturella skillnader är anordnandet av lotterier överallt föremål för särskild styrning och tillsyn från statens sida. Följande omständigheter utgör vanligtvis de viktigaste grunderna för regleringen:

1. avkastningen från lotterierna är av stor betydelse som ett sätt att finansiera statens utgifter samt allmännyttiga och ideella ändamål,
2. illegala penningspel och med denna verksamhet förknippad brottslighet måste stävjas,
3. människornas benägenhet för spel måste styras i en för samhället acceptabel riktning,
4. speldeltagarnas rättssäkerhet måste säkerställas,
5. sociala olägenheter som spelen vållar måste minimeras,
6. spelkasinon kan ha en positiv inverkan på turismen och
7. genom vadhållning vid hästtävlingar är det möjligt att främja hästavel och hästuppfödning.

Bestämmelserna gällande fördelningen av avkastningen från lotterier varierar mycket. När anordnandet av lotterier i allmänhet är tillåtet endast med tillstånd av staten, är det

naturligt att samhället är intresserat av de penningmedel som flyter in från lotterierna. I vissa stater ställs avkastningen från lotterier till samhällets förfogande genom beskattningen. Till exempel i Storbritannien beskattas den totala avkastningen från andra lotterier än Lottospel med 47 % och de medel som flyter in allokeras till statens utgifter.

I de flesta länder kanaliseras avkastningen från lotterier direkt till i författningarna fastställda ideella ändamål eller till välgörenhet. Som exempel på sådana länder kan nämnas Australien, Irland och Portugal. Det är på inget sätt exceptionellt att staten samtidigt styr avkastningen från lotterier såväl i form av allmänna täckningsmedel via beskattningen som med särskild öronmärkning för bestämda, allmännyttiga ändamål. Förutom avkastningen beskattar staten dessutom ofta lotterivinsterna.

För tillsynen över lotterier har staterna byggt upp system som avviker avsevärt från varandra. Tillsynen över lotterier utgör vanligtvis en del av justitie-, finans- eller inrikesförvaltningen. Tillsynen över spelen vid travsport är ofta förlagd till jordbruksförvaltningen. I vissa länder har det inrättats särskilda tillsynsmyndigheter för att handha tillsynen över lotterier. Som exempel på sådana länder kan nämnas Sverige, Storbritannien, Holland, Ungern och Slovenien. Lagstiftning i syfte att inrätta en särskild tillsynsmyndighet är som bäst under beredning i Belgien, Norge och Danmark.

De medel som staterna använder för tillsynen kan i stora drag uppdelas i förfaranden med tillstånd eller godkännande, kontroll av att den anordnade verksamheten är laglig samt granskning av hur avkastningen fördelas. I allmänhet är tillsynen utspridd på flera myndigheter och samma övervakningsobjekt kan ha flera övervakare.

Lotterier arrangeras numera även via Internet. Anordnandet av lotterier via Internet utgör ett hot mot de nationella monopolsystemen. Den lotteriverksamhet som försiggår via Internet är global verksamhet, vars avkastning nödvändigtvis inte går till nationella allmännyttiga ändamål.

Internet är för en initierad användare ett okomplicerat instrument för att skaffa information om utländska lotterier. Internet är ur spelarens synvinkel en ytterst konkurrenskraftig distributionskanal. De flesta spel förutsätter inte att spelaren är personligen när-

varande, och därför lämpar de sig speciellt väl för att spelas även via Internet. Dataöverföringen inom Internet är så snabb att eventuella geografiska avstånd inte längre har någon betydelse. Också med avseende på lotteriarrangören är Internet ett lockande alternativ för att anordna lotterier, eftersom det inte krävs oskäliga ekonomiska eller tekniska satsningar från arrangörens sida för att inleda lotteriverksamhet på Internet.

Det största praktiska problemet för dem som deltar i lotterier som anordnas på Internet har hittills gällt förmedlingen av deltagaravgifterna i nätet. I de flesta fall förutsätter deltagandet i lotterier som anordnas på Internet att deltagaren öppnar ett bankkonto i den stat där lotteriarrangören har sin hemort. Också detta problem håller på att elimineras i och med den tekniska utvecklingen. När det blir mera allmänt att använda pengar i nätet blir det naturligtvis också lättare att anordna olika penningsspel på Internet.

Det är mycket svårt att verkställa någon tillsyn över lotterier som anordnas på Internet och över bolag som anordnar sådana lotterier, med undantag av de fall då servern finns i Finland. Det skulle också vara ytterst svårt att övervaka ett förbud för den egna statens medborgare att delta i lotterier som utländska arrangörer anordnar på Internet.

2.2.3. Lotteriverksamheten i vissa länder

Sverige

Sveriges gällande lotterilag (1994:1000) trädde i kraft vid ingången av 1995. Den centrala principen i lagen är att lotterier endast får anordnas för att skaffa medel i syfte att främja allmännyttig verksamhet. Lagen har ändrats senast genom en lag given 1998 (1998:1475).

Som lotterier definieras verksamhet där en eller flera deltagare kan få en vinst till ett högre värde än vad var och en av de övriga deltagarna kan få. Verksamheten skall rikta sig till allmänheten. Som lotterier räknas t.ex. lottning, gissningstävlingar, vadhållning, marknads- och tivolinöjen, bingo-, automat-, roulett-, tärnings- och kortspel samt penninginsamlingar som anordnats i form av kedjebrev. Som lotterier definieras också deltagande utan vederlag i verksamhet som beskrivits ovan. Som vinst räknas likaledes rätt till förlängd speltid. En förströelseanordning som ger vinst i form av ett helt nytt

spel omfattas dock inte av lotterilagens tillämpningsområde. Som lotterier räknas även sådana bingospel, automatspel, roulett- samt tärnings- och kortspel som anordnas i en sluten krets, ifall spelen arrangeras i tjänstsyfte.

Enligt lagen skall det vid bedömningen av verksamhetens karaktär tas hänsyn till helheten när det gäller att fastställa huruvida en verksamhet skall hänföras till lotterilagens tillämpningsområde. Det är inte enbart den större eller mindre grad av slump, som kan ha del i hur vinsterna utfaller, som skall räknas.

Lotteriärendena har sedan juni 1996 hänförs till finansdepartementets verksamhetsområde. I riksdagen hänförs lotterier och spel till de ärenden som handhas av kulturutskottet.

Vid ingången av 1995 inledde en självständig lotteritillsynsmyndighet sin verksamhet, dvs. Lotteriinspektionen. Tidigare hade tillsynsuppgifterna i samband med lotterier varit uppdelade på flera myndigheter, men nu sköter Lotteriinspektionen centralt tillsynen över anordnandet av penningsspel. Lotteriinspektionen beviljar också tillstånd som behövs för att anordna vissa lotterier. Lotteriinspektionen har som uppgift att övervaka att bestämmelserna i lagen uppfylls, sprida information om hur lotterier kan anordnas samt erbjuda utbildning för dem som arrangerar lotterier och för myndigheter som deltar i övervakningen av arrangemangen, t.ex. polisen och länsstyrelserna. Dessutom publicerar Lotteriinspektionen olika rapporter gällande lotterier samt utarbetar för Sveriges regering redogörelser om hur spel- och lotteriverksamheten utvecklar sig. De utgifter som föranleds av att Lotteriinspektionen utövar tillsyn och beviljar tillstånd finansieras med hjälp av avgifter som uppbärs för tjänsterna.

Tillstånd för lotterier inom en kommuns område beviljar den nämnd som kommunen tillsatt för denna uppgift. Tillstånd för lotterier inom ett läns område beviljar länsstyrelsen.

Tippnings- och vadhållningsspel samt penninglotterier anordnas med ensamrätt av ett nytt statligt spelbolag, Ab Svenska Spel. Vadhållning vid hästtävlingar bedrivs av Ab Trav och Galopp, som ägs av hästsportförbunden. Svenska Travsportens Centralförbund äger 90 % av Ab Trav och Galopp. Resterande 10 % ägs av Svenska Galopp-

sportens Centralförbund. Spelet Bingolotto anordnas av det privata Folkrorelsernas Spel och Lotteri Ab, avkastningen från denna verksamhet används i huvudsak för att stödja idrott och fysisk fostran.

Medborgarorganisationerna har rätt att arrangera lokala, regionala och riksomfattande penninglotterier samt bingospel.

De populäraste spelen är vadhållningsspel vid hästtävlingar, Lotto och Bingolotto. Vadhållningsspelet vid hästtävlingar utgör en dryg tredjedel av den totala spelmarknaden. Snabbast har Bingolotto vuxit i popularitet.

Regelmässiga penninglotterier får anordnas av ideella svenska föreningar vars huvudsakliga mål är att främja något allmännyttigt ändamål i Sverige. Högsta tillåtna vinst i pengar vid penninglotterier är det basbelopp som i allmänna försäkringslagen (1962:381) fastställts som minimiutkomststöd. År 1997 var beloppet 36 000 kr.

En allmännyttig förening med rätt att anordna lotterier kan anordna regelmässiga penninglotterier utan tillstånd, om deltagaravgiften i lotteriet är högst 1/6 000 av basbeloppet (6 kr) och den största vinsten högst 1/6 av basbeloppet (6 000 kr). Vid regelrätta penninglotterier som anordnas med tillstånd kan vinsterna betalas ut kontant i form av pengar, värdepapper eller varor. Lotternas högsta tillåtna sammanräknade värde får uppgå till 20 gånger basbeloppet och en vinst som betalas ut i pengar högst till en summa av basbeloppets storlek. Det är förbjudet att sälja lotter på skuld.

Lagen indelar automatspelet i varuspelsautomater, penningautomater, värdeautomater samt skicklighetsautomater.

Varuspelsautomater är spelautomater som betalar ut vinst i form av varor och där spelets slutresultat helt eller delvis beror på slumpen. Allmännyttiga samfund har rätt att ställa automater till allmänhetens begagnande i anslutning till att det anordnas en offentlig nöjeställning eller bingospel eller i en hotell- eller restaurangrörelse. Värdet på den maximiinsats som tillåts är 1/6 000 av basbeloppet (6 kr) och maximivinsten 1/300 av basbeloppet (120 kr).

I en penningautomat består vinsten av pengar och spelets slutresultat beror huvudsakligen på slumpen. Penningautomater som betalar ut egentliga penningvinster får inte tillhandahållas allmänheten mot betalning annorstädes än på fartyg i internationell tra-

fik.

Som en ny form av automatspel tillåts värdeautomater, som betalar ut vinst i form av presentkort, spelpolletter eller liknande förmåner som kan växlas till pengar. Ab Svenska Spel har rätt att ställa sådana automater till allmänhetens begagnande. Automater kan dessutom hållas till allmänhetens begagnande på fartyg i internationell trafik.

Skicklighetsautomater är spel som betalar ut vinst i form av pengar och där vinstmöjligheterna helt eller delvis beror på spelarens skicklighet. Skicklighetsautomater får inte tillhandahållas allmänheten mot betalning någon annanstans än på fartyg i internationell trafik.

Personer under 18 år får inte delta i automatspel, inte heller i roulett-, tärnings- eller kortspel.

Kedjebrev definieras som spel, i vilka vinstmöjligheterna huvudsakligen beror på antalet deltagare som efter hand inträder i spelet.

Bingospel definieras som spel, där deltagaren är närvarande på spelplatsen och där köper en spelbricka. Penningvinster har varit tillåtna i bingospel sedan 1989. När penningvinsterna tillåts innebar det ett rejält uppsving för hela bingoverksamheten. När det gäller den positiva utvecklingen i bingoverksamheten var det av stor betydelse att även hallarnas spelfunktioner tillåts fungera via länkar.

I bingospel får huvudvinsten vara högst lika stor som basbeloppet. Av särskilda skäl kan den största vinstens värde höjas till ett belopp motsvarande 6 basbelopp. Vinster i form av värdepapper är också tillåtna, dock med den begränsningen att beloppet av deras värde sammanlagt inte får överstiga 25 % av det totala värdet av samtliga vinster.

Länsstyrelsen beviljar tillstånd för bingospel som anordnas inom länet. Tillstånd för bingospel som arrangeras på två eller flera länsområde beviljas av Lotteriinspektionen. Lotteriinspektionen beviljar också tillstånd för bingospel där den största möjliga vinstens värde överstiger basbeloppet. Vinsternas värde skall alltid uppgå till minst 35 % av deltagaravgifterna.

Tillstånd för bingospel beviljas i praktiken för ett år åt gången. Enligt lagen kan tillståndet beviljas för högst tre år. Det har inte ställts någon övre gräns för bruttoförsäljningen vid bingospel som en enskild tillståndshavare anordnar under ett år, men i

praktiken prövar länsstyrelserna det maximala antalet lokala bingotillstånd utgående från spelverksamhetens omfattning på orten. Maximiantalet tillstånd beror också på hur stor föreningens verksamhet är. Vid prövning av maximiantalet tillstånd skall enligt lagen hänsyn tas till vilket behov de föreningar som anhåller om tillstånd har av inkomster från bingospel. I Stockholmsområdet finns det tio bingohallar. Utöver spelhallarnas variantbingo kan tillställningsbingo arrangeras också på en annan än den ordinarie platsen. Som exempel på sporadiskt anordnade bingospel kan nämnas Drive-In-Bingo, som spelas från bilen.

Vid tillståndsprövningen skall enligt lagen hänsyn främst tas till allmännyttiga samfund som bedriver ungdomsverksamhet. År 1996 var huvudparten, 90 %, av bingspelsarrangörerna idrottsorganisationer. Andra arrangörer var handikapporganisationer (3 %), nykterhetsorganisationer (2 %), politiska organisationer (1 %) och övriga samfund (4 %). Bingotillstånd kan också beviljas serviceföretag, vilkas kostnader för verksamheten regleras enligt ett visst kalkylerat schema. Vid fördelningen av avkastningen används samma kriterier som i den föreningsägda bingoverksamheten.

Bruttoavkastningen från bingoverksamheten 1996 uppgick till totalt 2 mrd. kr och nettovinsten till ca 340 milj. kr.

Kasinoverksamhet har varit förbjuden i Sverige. Under 1990-talet har det gjorts flera utredningar i syfte att inleda kasinoverksamhet. Den senaste utredningen är den rapport (Promemoria Fi97/3687) som en av finansministeriet tillsatt kommission avgav i december 1997. I rapporten föreslås att det inrättas sammanlagt fyra internationella kasinon. Verksamheten bör enligt kommissionens förslag ges ett statsägt spelbolag att utövas med ensamrätt. Tillstånd för bolagets verksamhet beviljar Sveriges regering.

Riksdagen antog kasinolagen i maj 1999. Lagen tillåter att det inrättas maximalt sex kasinon. I kasinona tillåts även penningautomatverksamhet. Lotteriinspektionen fastställer vilka spelformer som är tillåtna samt spelens minimi- och maximiinsatser och vinsterna. Lotteriinspektionen utför också den obligatoriska förhandsbesiktningen av spelanordningarna. Tillträde till kasinona är förbjudet för dem som är under 18 år.

År 1998 spelade svenskarna olika penningospel för ca 30,1 mrd. kr. Den andel av

samtliga penningspel som monopolsammanslutningarna Ab Svenska Spel och Ab Trav och Galopp anordnade av den totala omsättningen vid penningspel uppgick till 22,5 mrd. kr, dvs. 75 %. Restaurangkasinoverksamhetens omsättning utgjorde 4 % och bingospelen 7 % av den totala omsättningen vid penningspel. Andelen lotterier arrangerade av medborgarorganisationer utgjorde ca 3 % av hela omsättningen för penningspel. Svenska Spel Ab är den största enskilda arrangören på penningspelsmarknaden i Sverige. Dess omsättning uppgick till 12,7 mrd. kr år 1998. Det näst största företaget, Ab Trav och Galopp, hade en omsättning på 9,8 mrd. kr. Bingolottots omsättning var 2,8 mrd. kr år 1998.

År 1996 inbringade spelen i inkomst till staten 4 614 milj. kr, till medborgarorganisationerna 1 909 milj. kr, till idrotten 166 milj. kr, till kulturen 6 milj. kronor och till travsporten 1 137 milj. kr.

Norge

Det första riksomfattande lotteriet i Norge anordnades 1913.

Numera indelas lotterierna i Norge i de statliga pengespill och övriga lotterier, dvs. de privata lotterier. Statliga lotterier kallas sådana spel som får anordnas endast av statliga samfund i monopolställning.

Statliga totospel regleras genom en lag om totalisatorspel (lov om veddemål ved totalisator 1.7.1927, nr 3). Bestämmelserna om de statliga tippnings- och vadhållningsspelen Tipping, Odds, Lotto och Viking Lotto har samlats i en särskild lag (lov om pengespill m.v. 28.8.1992, nr 103). Rätten att anordna penninglotteriet hade genom finansdepartementets beslut enligt 1976 års lov om pengelotteri (4.6.1976, nr 39) getts sammanslutningen Det Norske Pengelotteriet og Flaxspillene. Bestämmelserna om rätten att anordna penninglotterier har nyligen ändrats. Från och med den 22 januari 1999 ansvarar Norsk Tipping AS för anordnandet av penninglotterier. Vid samma tidpunkt upphörde Det Norske Pengelotteriet og Flaxspillene med sin verksamhet. Enligt en lagändring av den 12 december 1998 ingår bestämmelserna om anordnandet av penninglotterier för närvarande i 1992 års lov om pengespill (28.8.1992, nr 103).

Ensamrätten till penninglotteri-, tippnings- och vadhållningsspel har givits ett helt stats-

ägt aktiebolag, Norsk Tipping A/S, bildat 1948. Avkastningen från spelverksamheten skall användas till allmännyttiga ändamål på så sätt att en tredjedel av avkastningen används för stödjande av idrotten, en tredjedel för stödjande av kulturen och en tredjedel för främjande av vetenskapen.

Kulturdepartementet meddelar närmare föreskrifter angående den statliga spelverksamheten och fastställer spelreglerna för olika statliga spel samt de största möjliga insatserna och vinsterna. Kulturdepartementet utser också verkställande direktören för Norsk Tipping A/S. De sex medlemmarna i bolagets styrelse utnämns av konungen.

Endast Norsk Rikstoto, som är en självständig stiftelse, får anordna vadhållning om hästarna och totalisatorspel vid travtävlingar. För närvarande arrangeras travtävlingar på elva travbanor.

Norsk Rikstoto har också rätt att utanför banan ordna totalisatorspelen Dagens Doppel, V75, Vinnerspillet, Plasspill och Duo. Norsk Rikstoto har 11 000 ombud runtom i landet. I styrelsen för Norsk Rikstoto ingår fem medlemmar. Norsk Rikstoto betalar staten 3,5 % i skatt av sin omsättning.

Lantbruksdepartementet fastställer spelreglerna för spelen vid hästsport. Avkastningen från spelen vid hästsport används för att främja hästsporten, hästuppfödningen och hästaveln.

Bestämmelser om alla övriga lotterier ingår i den lotterilag som trädde i kraft 1995 (Lov om lotterier m.v. 24.2.1995, nr 11). En del av bestämmelserna i den nya lotterilagen gäller också förströelseanordningar. Justis- og politidepartementet har rätt att meddela föreskrifter som kompletterar lotterilagen.

Lotterilagen omfattar inte lotterier i vilka man kan delta utan vederlag. Lotterierna kännetecknas dessutom av att verksamhetens resultat helt eller delvis baserar sig på slumpen. Tävlingar där resultatet helt är beroende av deltagarens kunskaper eller färdigheter står således utanför lotterilagens tillämpningsområde. Justis- og politidepartementet har i lotterilagen bemyndigats att meddela beslut av bindande natur om vilka slags verksamheter som skall tolkas som anordnande av lotteri.

Anordnande av lotteri kräver alltid tillstånd. Tillstånd att anordna lotteri kan beviljas endast en allmännyttig sammanslutning. Som exempel på allmännyttiga samfund som verkar i Norge kan nämnas Nor-

ges Röda Kors och föreningen Rädda Barne-
nen. Enligt norska justis- och politidepartementets tolkning kan som allmännyttigt samfund räknas t.ex. föreningar som anknyter till hobbyer och fritidssysselsättning för barn och unga, pensionärsföreningar, idrottsföreningar samt politiska partier. Som allmännyttig verksamhet kan räknas även sådan verksamhet som understöds med offentliga medel.

En förutsättning för att tillståndet skall beviljas är att vinsternas sammanräknade värde utgör minst 25 % av lotternas sammanlagda värde. Det sammanräknade försäljningspriset för lotterna får inte överstiga 65 milj. norska kronor. Största tillåtna värde på en varuvinst är 2 milj. norska kronor. Penningvinster är också tillåtna. Största tillåtna penningvinsten är 500 000 norska kronor.

Ansökan om tillstånd att anordna ett lotteri skall riktas till polisen. Om arrangören har för avsikt att sälja lotter på flera än tre polisdistrikts områden skall ansökan om tillstånd lämnas till justis- och politidepartementet. Samma tillståndsförfarande gäller i fråga om olika slags lyckospel.

I Norge kan lotterierna indelas i tre kategorier beroende på i vilken form de anordnas. Till den första kategorin hör s.k. traditionella lotterier, där de vinnande numren dras först vid en viss, på förhand överenskommen tidpunkt efter att försäljningen av lottsedlar har upphört (ettertrukne lotterier). Lottsedlarna är numererade och polisen sköter dragningen. Små lokala lotterier arrangeras för det mesta i form av traditionella lotterier, men även det nationella lottspelet genomförs som traditionellt lotteri.

Som den andra kategorin kan räknas lotterier där de vinnande numren har lottats på förhand (förhåndstrukne lotterier). Sådana lotterier har arrangerats i Norge först från 1987. Lottsedlarna måste vara sådana att det är omöjligt att läsa vilka nummer de innehåller innan de blir synliga genom att någon öppnar lottsedeln eller skrapar på lottens yta. Lotterierna i denna kategori indelas ytterligare i lotterier som anordnas med hjälp av lotter som skall rivnas (rivelodder) och lotterier som anordnas med hjälp av lotter som skall skrapas (skrapelodder). Också apparater som säljer lotter (elektroniske lotteriterminaler) hänförs till lotterierna i den andra kategorin. Norska centralkriminalpolisen övervakar kvaliteten på lotter som innehåller på

förhand lottade vinstnummer.

Den tredje kategorin utgörs av olika slags lyckospel. Lyckospelen kan indelas i tre grupper: bingospel, lyckospel som genomförs med hjälp av lyckohjul eller roulett samt lyckospel som spelas med hjälp av vinstautomater (gevinstautomater).

Bingospel anordnas på många olika sätt. Förutom traditionellt bingospel spelas bingo i radio och television samt med bingoautomater. Ansökan om bingotillstånd riktas till polisen. Bingospel får arrangeras endast i syfte att skaffa medel för allmännyttiga ändamål. Bingospel kan emellertid också arrangeras av ett privat kommersiellt företag för den allmännyttiga sammanslutningens räkning. Härvid är det en förutsättning för att tillstånd skall beviljas att minst 10 % av spelets bruttoavkastning betalas till den allmännyttiga sammanslutningen.

En sammanslutning som är berättigad att anordna bingospel kan i regel erhålla ett bingospelstillstånd per år. I ett enskilt bingospel får det sammanlagda värdet på samtliga vinster inte överstiga 12 000 norska kronor. Värdet på en vinst får inte överstiga 2 500 norska kronor.

Lotterier som anordnas med hjälp av lyckohjul eller roulett har inte någon större ekonomisk betydelse. Maximiinsatsen i lotterier som genomförs med hjälp av lyckohjul är 2 kronor och maximivinsten 200 kronor.

I lyckospel med vinstautomater förrättar en separat lottningsanordning själva lottningen antingen mekaniskt eller elektroniskt. Vinstautomaterna indelas i automater som betalar ut vinsten som pengar (utbetalingsautomater) och automater som ger vinsten i form av varor (varegevinstautomater). Automaterna som betalar ut vinsten kan indelas i automater som ger vinsten i form av pengar och automater som ger ett verifikat över vinsten (verdibevis), mot vilket vinsten kan lösas ut. Justis- och politidepartementet typtesiktigar och godkänner alla vinstautomater. Enligt justis- och politidepartementets uppskattning fanns det 1996 ca 35 000 vinstautomater i Norge.

Norska justis- och politidepartementet fastställer maximibeloppen för insatserna och vinsterna i lyckospel. Största tillåtna insatsen i automater som betalar ut vinsten i pengar är 2 kronor och högsta tillåtna vinsten 200 kronor. Som operatörer i den praktiska verksamheten med automater fungerar ofta separata bolag som bildats för detta ändamål.

Norge har inte något internationellt kasino. Restaurangerna får ställa upp roulettbord, men insatserna och vinsterna i spelet är små.

Justit- och politidepartementet har den 11 maj 1999 avlåtit ett förslag till ändring av lotterilagen (otprp nr 84, 1998—1999). Enligt förslaget skall landet få ett särskilt ämbetsverk för tillsynen över lotterier, Statens Lotteritillsyn. För närvarande är tillsynen över lotteriverksamheten uppdelad mellan tre departement, ett särskilt statligt organ för tillsynen över statliga samfund som bedriver lotteriverksamhet (Statskontrollen) och 54 polisdistrikt. Det anses nödvändigt att inrätta ett centralt tillsynsorgan, eftersom inget av de nuvarande tillsynsorganen har någon uppfattning om lotteriverksamheten i landet som helhet.

Den nya lotteritillsynscentralen kommer bl.a. att ha som uppgift att göra upp förslag till författningar gällande lotteriverksamheten samt tillhandahålla rådgivning i anknytning till lotteriverksamheten, handha den allmänna tillsynen över lotteriverksamheten, sköta uppgifter som hänför sig till registrering av verksamheten, uppbära och redovisa olika avgifter, utveckla lotteriverksamheten i allmänhet samt undersöka och bedöma vilka olägenheter, t.ex. spelberoende, som verksamheten eventuellt för med sig. Lotteritillsynscentralen skall också typbesiktiga och godkänna samtliga spel- och förströelseanordningar, övriga lottningsapparater samt godkänna de samfund som tillåts anordna lotterier.

Det sammanlagda värdet för penningsspelsmarknaden i Norge uppgick 1998 till totalt 13 mrd. mk. Vadhållningsspelens värde och värdet på tippnings- och penningsspel uppgick till ca 4,7 mrd. mk. Värdet på penningsspelautomatverksamheten var 4,9 mrd. mk.

Danmark

I Danmark kan den organiserade lotteriverksamheten anses ha börjat redan 1754.

Lotteriverksamhet är tillåten för att skaffa medel till allmännyttiga ändamål. Det ledande lotteribolaget är Dansk Tipstjeneste A/S, som har monopol på tippnings- och vadhållningsspel samt från början av 1993 på snabblotter. Bolagets verksamhet regleras genom en lag från 1992, Lov om Det Danske Klassenlotteri A/S. Finansministeriet beviljar bolagets tillstånd och har som uppgift att övervaka bolagets verksamhet. Till-

ståndet kan beviljas för högst tio år åt gången. Av spelarnas spelavgifter skall minst 65 och högst 72 % kanaliseras till vinstutdelningen.

En förordning har givits 1995 om vissa spel, lotterier och vadhållning, Bekendtgørelse af lov om visse spil, lotterier og væddemål. Förordningen gäller annan tippning eller vadhållning än sådan som arrangeras vid häst-, hund- och duvtävlingar eller i anslutning till cykelåkning. Enligt förordningen beviljar finansministeriet tillstånd för annan lotteri- och vadhållningsverksamhet som omfattas av förordningens tillämpningsområde. Tillståndet beviljas ett samfund i form av aktiebolag för fem år åt gången. Enligt förordningen skall staten äga 80 % av ett bolag med monopol och Danmarks Idræts-Forbund samt Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger 10 % var. Bolagets avkastning används för de allmännyttiga ändamål som fastställts i förordningen.

Nio travbanor bildade 1991 ett bolag under namnet DanToto A/S, som med ensamrätt handhar vadhållningen utanför själva banan vid hästtävlingar. Bolaget anordnar vadhållning om resultaten vid häst- och hundtävlingar. Totalisatorspelen regleras genom en förordning given 1994 (Bekendtgørelse af lov om totalisatorspil), enligt vilken tillstånd att anordna spel beviljas för högst tre år åt gången. Tillståndet beviljas av finansministeriet. Det maximala antalet speldagar per år begränsas enligt vad som bestäms i tillståndet i respektive fall. Den nedre åldersgränsen för dem som deltar i vadhållningen är 18 år.

Den skatt som betalas till staten räknas på basis av dagens spel. I fråga om häst- och hundtävlingar är skatteandelen en procent av insatsernas summa i vinnare- och platsspel. När det gäller V5- och V6-spel utgör skatten 16 % av det belopp som insatserna bildar och för övriga spelformer 11 % av insatsernas summa. I fråga om andra slag av vadhållning varierar skattens omfång mellan 10 och 25 % av insatsernas summa.

Största delen av avkastningen från vadhållningsspelet återbärs till spelarna i vinstutdelningen. Vid häst- och hundtävlingar går 80 % av insatsernas summa till vinstutdelningen. I V5- och V6-spelen utdelas 59 % av insatsernas summa och minst 65 % av insatsernas sammanlagda belopp från andra sammansatta spel som vinster. I fråga om andra slag av vadhållningsspel skall 65 % av

summan insatser i vinnare- och platsspel och 60 % av summan insatser i andra former av spel användas till vinstutdelningen. De procentuella andelar av insatserna som skall delas ut i vinster har fastställts genom en förordning från 1994 om totalisatorspel.

Traditionella penninglotter säljs av Det Danske Klassenlotterie.

En lag som möjliggör kasinoverksamhet gavs den 1 juli 1990. Sammanlagt 40 bolag, de flesta utländska kasinobolag, ansökte om tillstånd att inleda kasinoverksamhet den 1 januari 1991. Sex bolag beviljades tillstånd, och av dessa inledde som första det holländska, statsstyrda bolaget Holland Casino's kasinoverksamhet i Helsingör. Det tyska bolaget Bad Neuenahr Casino Company har tillstånd för kasinona i Arhus och Alborg. Det österrikiska bolaget Casinos Austria International har tillstånd för kasinot i Vejle och kasinot i Hotell SAS Royal i Köpenhamn. Bolaget är dessutom delägare i det kasino som HC Andersen Congress Center äger i Odense. Kasinot i Helsingör gick i konkurs sommaren 1993.

Justitsministeriet beviljar ett kasino tillstånd för verksamheten. Tillståndet beviljas för högst 10 år åt gången. Justitsministeriet fastslår de former av spel som tillåts i kasinot och meddelar föreskrifter om användningen av spelautomater som kasinot håller. Nedre åldersgräns för spelare är 18 år. Spelarna fotograferas och registreras samt videofilmas i samband med anmälan. Bildbanden sparas två månader.

Bolagen kan använda avkastningen från kasinoverksamheten för egna ändamål på samma sätt som affärsföretag. Bolagen betalar dock skatt för kasinonas bruttoinkomster, dvs. för den summa av insatserna som som överstiger vinsternas belopp. Skatten är 45 % om kasinots bruttoinkomster per månad är mindre än 4 milj. danska kronor. Om bruttoinkomsten per månad överstiger 4 milj. kronor, är skatten 1 800 000 danska kronor plus 75 % av den inkomst som överstiger 4 milj. kronor.

Penningautomater är tillåtna endast i kasinon. För varje traditionellt kasinospel får kasinot ha högst sju penningautomater. Minimiinsatsen i en penningautomat är 5 kronor och maximiinsatsen 20 kronor. Automaterna får placeras endast inomhus i kasinot. På internationellt sätt kan penningautomaterna vara sammankopplade med varandra genom länkar.

Innan penningautomaterna tas i bruk skall de besiktigas och godkännas i en statlig kontrollanstalt. För närvarande är 250 - 300 penningautomater i användning.

Varuvinstautomater får fritt ställas upp i affärslokaler.

Det sammanlagda värdet av lotteriverksamheten i Danmark uppgick 1993 till ca 5,4 mrd. mk. Värdet av lotteri- och tippningsspelen var sammanlagt ca 3,8 mrd. mk och av vadhållningsspelen ca 1 mrd. mk. Kasinonas nettoavkastning uppgick till totalt 175,5 milj. mk. Avkastningen från bingospelelen uppgick till ca 322,7 milj. mk.

I Danmark håller man i likhet med många andra länder i Europa på att inrätta en separat myndighet för att handha tillsynen över lotteriverksamheten.

Storbritannien

I Storbritannien gavs den första lagen som begränsar lotteriverksamheten 1710. Genom den bestämdes att oredlighet i lotteriverksamhet skall bestraffas. År 1826 förbjöds stora lotterier. Förbudet har varit i kraft ända till 1993.

Huvudregeln i den gällande lagen, Lotteries and Amusement Act, är att lotterier är förbjudna. De undantag som tillåts uppräknas i lagen. De lagar som för närvarande reglerar spelverksamheten är The Betting, Gaming and Lotteries Act från 1963, The Gaming Act från 1968, The Lotteries and Amusement Act från 1976 och National Lottery Act från 1993.

I Storbritannien är lotteri- och spelverksamheten, med undantag för Lottospelet, verksamhet som utsätts för fri konkurrens och några monopol förekommer inte. Traditionella lotterier får dock anordnas endast för allmännyttiga ändamål och därför beskattas traditionell lotteriverksamhet inte.

Genom Gaming Act från 1968 inrättades en myndighet för tillsyn över lotteriverksamheten i hela riket, The Gaming Board for Great Britain, även kallad Gaming Board, som lyder under inrikesministeriet. Gaming Board har till uppgift att övervaka all slags penningspelsverksamhet. Den skall också bistå inrikesministeriet i lagstiftningsprojekt som rör spelverksamheten. Beredningen av författningar utförs också delvis i Gaming Board. Till Gaming Boards behörighet hör vidare att utse inspektörer som övervakar spelplatser och spelanordningar. Dessutom

ger Gaming Board råd och bistår polisen vid undersökningar av brott i anslutning till spelverksamheten.

Lotterierna indelas i traditionella lotterier (lottery) och lotto (national lottery). Den lagstiftning som rör traditionella lotterier baserar sig på The Lotteries and Amusement Act. Lotterierna har emellertid inte definierats i denna lag, utan genom rättspraxis, där det karakteristiska för lotterier anses vara att de förutsätter vederlag och att chansen att vinna helt grundar sig på slumpen.

Traditionella lotterier kräver alltid tillstånd. Tillståndet beviljas av kommunen, om omsättningen vid lotteriet är mindre än 20 000 pund. Tillstånd för lotterier med en omsättning större än 20 000 pund beviljar Gaming Board. Lotteriernas omsättning får inte överstiga 1 milj. pund. Den totala omsättningen för lotterier som en enskild arrangör anordnar får inte överstiga 5 milj. pund. Det sammanlagda värdet av lotter som säljs vid lokalt anordnade lotterier får inte överstiga 200 000 pund och värdet på den största vinsten får inte överstiga 13 000 pund.

Det nationella lottospelet startade i slutet av 1994. Anordnandet av spelet regleras i lagen National Lottery Act, som gavs 1993. Lagen om lotto innehåller dessutom några bestämmelser gällande traditionella lotterier. Lottospelet anordnas av ett privat affärsföretag, The National Lottery Camelot, med ensamrätt. Av spelets avkastning skall 50 % användas till vinster och 28 % till allmännyttiga ändamål. Av spelens avkastning går 5 % till återförsäljarnas arvoden och 5 % till att täcka verksamheten för företaget som anordnar spelet. För spelet betalas 12 % i skatt till staten. De penningmedel som kanaliseras till allmännyttiga ändamål fördelas via fem offentliga stiftelser verksamma inom konst, kultur och idrott. Vinstmedlen används också till sådana allmännyttiga ändamål, för vilka den alternativa finansieringskällan skulle vara offentligt stöd. Under de tre år som spelet har pågått har lottot årligen inbringat ca 400 milj. pund, sammanlagt 1,2 mrd. pund, i skatt till staten. Tillsynen över lottospelet handhas av en för denna uppgift tillsatt myndighet.

Några andra riksomfattande lotterier eller spel vid sidan av lottot och det nationella bingo finns inte. Vadhållningsverksamheten utgör dock en affärsverksamhet med omfattande proportioner och de största vadhållningsbyråerna har kontor runt om i landet.

Vadhållningen är också den populäraste formen av lotteri i Storbritannien. Hästtävlingarna har varit föremål för vadhållning allt sedan 1600-talet. Ursprungligen var vadhållningen en affärsverksamhet som utövades av enskilda ombud (bookmakers). Numera ombesörjs förmedlingen av vadhållning av bolag som bildats för detta ändamål. Vadhållningsverksamheten grundar sig på lagen Betting, Gaming and Lotteries Act från 1963. De största byråerna för förmedling av vadhållning är Ladbrokes, Coral och William Hill.

Vadhållningsverksamheten har utvidgats att ytterligare gälla hundtävlingar samt idrottstävlingar överallt i världen. Det är möjligt att slå vad även om andra evenemang. Det är mycket populärt att slå vad bl.a. om utgången i politiska val. Engelska vadhållningsbyråer har dessutom aktivt verkat för att utvidga sin verksamhet utomlands. De innehar också en betydande position på vadhållningsmarknaden i Belgien och Holland. Storbritannien är fotbollstippningens hemland. Där är spelet alltså mycket populärt.

Också anordnandet av tippningsspel är affärsverksamhet som bedrivs av privata bolag. De största tippningsbolagen är Littlewoods och Vernons Pool.

Tillstånd för tippnings- och vadhållningsverksamhet beviljas av inrikesministeriet. Skatten som uppbärs från vadhållningsverksamheten är 6,7 % av omsättningen.

År 1997 fanns det i Storbritannien totalt 116 spelkasinon, av vilka 21 var belägna i London. De flesta kasinon är ganska små lokaler av typen klubb, där det finns endast några bord för roulette- och kortspel.

Det krävs tillstånd för att driva kasinoverksamhet. En lokal nämnd sammansatt av domare vid domstolen (licencing magistrate) beviljar tillstånd för att upprätthålla ett spelkasino. För att erhålla tillstånd krävs det att också Gaming Board förordrar sökanden. Kasinona beskattas progressivt på basis av omsättningen. Under räkenskapsperioden 1996-1997 växlade kasinona pengar till spelmarker för 2,6 mrd. pund enligt en uppgift från Gaming Board. Av denna omsättning fick spelarrangörerna kring 18 % i handen som överskott.

Också anordnandet av bingo är affärsverksamhet som bedrivs av privata företag. Landet har ungefär 850 kommersiella bingo-hallar, som kan dela ut vinster också i form

av pengar. Bingotillstånd beviljades 1997 för sammanlagt 908 spelhallar. Bingohallarna arrangerar en gång i veckan en nationell bingoomgång, varvid arrangörerna får dela ut högst 50 000 pund som huvudvinst. Av vinsterna från bingospelet spelas ca 90 % på nytt. Bingospelen beskattas med 10 % av omsättningen. Under räkenskapsperioden 1996-1997 uppgick omsättningen vid bingo-spelen till ungefär 1 mrd. pund.

Penningautomatverksamhet är likaledes tillåten. Cirka 1 200 företagare håller allt som allt drygt 250 000 penningautomater (amusement-with-prices). Förutom i kasinon hålls spelanordningar i nöjesparker, bingo-hallar och pubar. Största tillåtna vinsten utanför kasinona är för tillfället 6 pund. Penningautomatindustrins köpmannaförening, BACTA, uppskattar att 1993 användes ca 9 mrd. pund till spel med penningautomater, av denna summa gick 1,4 mrd. pund som avkastning till arrangörerna.

Nederländerna

I Nederländerna torde det första officiella lotteriet ha anordnats 1444 i Utrecht. Lotterierna har en rätt lång tradition i Nederländerna. Det äldsta statliga lotteriet som arrangerats kontinuerligt startade 1726. Andra lotterier var förbjudna fram till andra världskriget.

Genom en lag om lotterier och spel (Wet op de kansspelen), som gavs 1964, blev det tillåtet att anordna nya lotterispel. Vid denna tidpunkt startade bl.a. lottospelet. Den statliga stiftelsen Stichting de Nationale Sporttotalisator (SNS) arrangerar spelet med ensamrätt. Genom lagen om lotterier och spel blev vadållning om resultaten vid idrotts- och hästtävlingar, kasinospel samt spelautomater tillåtna vid sidan av lotto.

Det är förbjudet att anordna lotterier och spel utan tillstånd. Syftet med lotterilagstiftningen är att reglera människornas spellust, stävja illegal spelverksamhet samt styra överskottet från spelverksamheten till allmännyttiga ändamål. Endast avkastningen från spelautomater kan användas till privat vinstutdelning. Det är förbjudet att spela på skuld.

Lotterier och lyckospel definieras i 1 § lagen om lotterier och spel som spel där deltagaren i regel inte i större grad kan inverka på slutresultatet. Genom denna definition särskiljs lotterier och lyckospel från spel

som grundar sig på kunskaper och färdigheter. Spel som förutsätter kunskaper och färdigheter är inte förbjudna i lagen om lotterier och spel.

I lagen om lotterier och spel indelas lotterierna i statliga lotterier (staatsloterij) och snabblotterier (instantloterij). Med statliga lotterier avses lotterier, där vinstnumren utses genom lottdragning och där minst 60 % av deltagaravgifterna går till anskaffning av vinster. Arrangören för de statliga lotterierna är trots lotteriets namn inte i statens ägo. Med snabblotterier avses lotterier, där vinsterna i de vinnande lotterna bestäms på förhand innan man börjar släppa ut deltagarbelöns på marknaden.

Nederländerna har ytterligare två former av lotterier med permanent tillstånd, dvs. banklotteri (bankloterij) och postnummerlotteri (postcodeloterij). Numera beviljas inte längre nya permanenta tillstånd att anordna lotterier. Nya tillstånd beviljas endast för riksomfattande eller lokala lotterier av engångsnatur.

Justitieministeriet beviljar samtliga lotteritillstånd och instruktionerna för spelarrangörerna. Också andra ministerier har möjlighet att påverka när ett tillstånd skall beviljas, beroende på för vilket ändamål det har bestämts att avkastningen från lotteriet skall användas. Det beviljas endast ett tillstånd per respektive slag av lotteri. Lotteritillstånd beviljas endast om avkastningen från verksamheten används till allmännyttiga syften, t.ex. till att främja kultur, idrott, socialarbete, folkhälsa, utvecklingssamarbete eller miljövard eller till humanitärt bistånd. Lagen om lotterier och spel preciserar hur stor andel av avkastningen från spelen som används till vilket ändamål. De vinster som deltagarna får från lotterier är belagda med inkomstskatt.

Lotteriarrangörerna är juridiska personer, i de flesta fall stiftelser. I princip är det möjligt att bevilja även ett aktiebolag eller ett annat företag tillstånd. Utländska lotteriarrangörer kan inte beviljas tillstånd.

Endast Allgemeine Loterij Nederland, som anordnar Giro Loterij och Bank Loterijspel, har rätt att anordna penninglotterier. Bolaget ägs av staten, dess verksamhet styrs och övervakas av finansministeriet.

Nettoavkastningen från olika former av lotterier 1995:

Spelform	milj. gulden
Statliga lotterier	157
Snabblotterier	51
Banklotterier	83
Postnummerlotterier	218
Sponsorlotterier	21
Sammanlagt	530

Avkastningen från lotterierna och alla hasardspel uppgick 1995 till totalt ca 711 milj. gulden, cirka 2 mrd. mk.

Genom en lag som gavs 1975 blev det möjligt att driva kasinoverksamhet samt från 1986 penningautomatverksamhet. Tillstånd för kasinoverksamhet har beviljats endast den statliga stiftelsen Nationale Stichting de Casinospelen, som driver kasinoverksamhet under namnet Holland Casino's. För närvarande finns det tio lagliga kasinon i Holland. Antalet illegala kasinon uppskattas till flera tiotal.

Tillstånd att hålla penningautomater till begagnande beviljas av finansministeriet. Tillstånd att ställa upp automaterna på en spelplats beviljas av en kommunal myndighet på den ort där automaterna placeras. Det finns flera hundra tillståndshavare. Drygt 48 000 penningautomater hålls till allmänhetens begagnande. I Nederländerna är det tillåtet för privatpersoner och företag att hålla penningautomater. Avkastningen från verksamheten går likaledes till privat vinstutdelning.

Anstalten Verispekt bv ansvarar för typbesiktningen av penning- och andra spelautomater samt för övervakningen av hur de används.

Lantbruksministeriet beviljar tillstånd för vadhållningsspel vid hästtävlingar. Största enskilda tillståndshavare är vadhållningsaktiebolaget Hippo-Toto B.V. Hela aktiestocken i Hippo-Toto B.V. ägs av Nederländernas penningautomatförening, som är en allmännyttig sammanslutning. Maximiinsatsen för ett enskilt vad är 5 000 gulden. Styrningen och tillsynen över vadhållningen vid hästtävlingar ankommer på lantbruksministeriet.

År 1996 inrättades i Nederländerna ett särskilt organ för tillsynen över lotterier, som fungerar enligt Storbritanniens modell. Tillsynsorganet College van toezicht op de kansspelen har allmän behörighet rörande samtliga penningspel. Det nya organet för tillsyn över lotteriverksamheten har till upp-

gift att övervaka penningsspelsverksamheten och fungera som den instans som beviljar tillstånd på alla sektorer med spel om pengar. Lotteritillsynsmyndigheten utarbetar också olika slags rapporter och bedriver forskning och publikationsverksamhet inom branschen för penningspel.

Det sammanlagda värdet av lotteriverksamheten i Nederländerna uppgick 1993 till ca 10,5 mrd. mk. Penningautomaternas andel utgjorde ca 4,7 mrd. mk och penninglotteriernas samt lottos andel var ca 4 mrd. mk. Kasinonas andel uppgick till ca 1,2 mrd mk, vadhållningsspelen till 372 milj. mk och bingospelet till 293 milj. mk.

Frankrike

Det kan påstås att den franska lotterilagstiftningen har sin grund i författningen Code Civil från 1804. Lotterier ansågs vara farliga och omoraliska för samhällets vidkommande. Speltillgodohavanden har aldrig haft något form av vindikationsskydd. Genom den strafflag som gavs 1836 (Code Pénal) blev all slags lotteriverksamhet straffbar. Ett undantag utgjorde små, lokala lotterier, som fick föranstaltas med tillstånd av prefekten för guvernementet i syfte att främja allmännyttiga ändamål. Senare har det gjorts ett stort antal undantag från det allmänna förbudet mot att föranstalta lotterier. Vadhållning vid hästtävlingar tilläts 1891, kasinon 1907, statliga lotterier 1933 och spelautomater 1988.

Den överlägset populäraste formen av spel är vadhållning vid hästtävlingar. Endast en organisation är berättigad att bedriva vadhållningsverksamhet vid hästtävlingar, Pari Mutuel Urbain (PMU), vars medlemmar utgörs av trav- och hästtävlingssbanorna i Frankrike. PMU:s omsättning på ca 33 mrd. mk är ungefär hälften av den totala omsättningen för penningspel i Frankrike.

Det statliga lotteribolaget La Francaise des Jeux anordnar med ensamrätt lottospel samt andra riksomfattande tippnings- och lotterispel. Lokala medborgarorganisationer kan anordna lotterier för att skaffa medel i syfte att verka för ideella projekt samt för att främja projekt i anslutning till kultur och idrott.

Att kasinon är tillåtna har motiverats med turismen i Frankrike. Ortsborna har inte rätt att spela på ortens kasino. Motsvarande bestämmelser förekommer också i Österrike

och Tyskland. Tillstånd för verksamheten beviljas av justitieministeriet. I Frankrike finns för närvarande ca 150 kasinon som upprätthålls av privata företag. Kasinona finns huvudsakligen i kustregionerna och i de stora turistmålen.

Fram till 1988 var det helt förbjudet att hålla penningautomater till begagnande. Som ett undantag från det allmänna förbudet att anordna lotterier tilläts dock endast kasinona att hålla penningautomater till begagnande.

Tyskland

Lagstiftningen om lotteriverksamheten i Tyskland baserar sig på regionprincipen (Regionalprinzip) och försiggår i huvudsak på delstatsnivå. Varje delstat kan i stor utsträckning själv bestämma om anordnandet av lotterier på sitt eget territorium. Systemet kan närmast beskrivas som ett system med regionalt monopol, där de spelarrangörer som erhållit tillstånd har rätt att verka endast inom det område som anvisats dem i tillståndet. Likaså svarar varje delstat för lagstiftningen om beskattning av lotterier.

I vissa delstater har verksamheten med lotteri- och penningspel arrangerats på ren monopolbasis, i vissa delstater bedrivs verksamheten utgående från en situation med fri konkurrens. Som exempel på rättsarrangemang baserade på ensamrätt kan nämnas delstaten Nordrhein-Westfalen, där det krävs tillstånd för att anordna lotterier. Tillståndet beviljas av delstatens inrikesminister, förvaltningsdistriktets högsta myndighet (Regierungspräsident) eller av den lokala polismyndigheten. För att tillståndet skall beviljas krävs det att det finns ett tillräckligt, uppenbart behov av att anordna lotteri och att avkastningen från lotteriet används för ett allmänt godtagbart ändamål samt att avkastningen från lotteriet, vinstutdelningen och kostnaderna står i förnuftig proportion till varandra. Dessutom förutsätter ett tillstånd att anordna lotteri att arrangören kan garantera att lotteriet genomförs i god ordning och att avkastningen används för det planerade ändamålet.

Alla delstater har sina egna lagar om spelkasinon. Bestämmelserna om spelverksamheten är rätt detaljerade och omfattar allt från definition av vilka som är berättigade till tillstånd, till öppethållningstider och åldersgränser. Kasinoverksamheten ökar kraftigt. I Tyskland finns för närvarande 32 in-

ternationella kasinon.

Det hör till förbundsdagens uppgifter att bestämma om vadhållning vid hästtävlingar samt om penningautomatverksamhet utanför kasinona. Rennwett- und Lotterigesetz från 1922 innehåller en bestämmelse, enligt vilken tillstånd för totalisatorspel får beviljas endast sådana sammanslutningar som utövar hästsport och hästuppfödning. Tillståndet beviljas av delstatens regering. Lantbruksministeriet sköter tillsynen över vadhållningen vid hästtävlingar. Totalisatorspelets marknadsandel i fråga om spel vid hästtävlingar utgör ca 80 %. Spelen vid hästtävlingar utgör däremot endast 8 % av den tyska spelmarknaden, eftersom något riksomfattande spel gällande hästtävlingar inte är tillåtet i Tyskland.

Gewerbeordnung rörande spelverksamhet med penningautomater gavs 1962. Förutom i kasinona är det tillåtet att hålla penningautomater till begagnande mot betalning endast i barer och speciella spelhallar. En kommunal myndighet beviljar sökanden som uppfyller villkoren tillstånd till denna verksamhet.

Innan spelautomater som hålls utanför kasinona tas i bruk skall de besiktigas och godkännas av den statliga kontrollanstalten (Physikalisch-Technische Bundesanstalt). Endast tio spelautomater får ställas upp på varje spelplats. För penningautomaterna har meddelats bl.a. följande bestämmelser:

- möjligheten att vinna skall vara densamma i varje spel
- automaten skall vara byggd och fungera på så sätt att spelaren inte har möjlighet att ändra sannolikheten att vinna
- varje spel skall räcka minst 15 sekunder
- minst 60 % av vinsterna skall spelas på nytt
- maximiinsatsen får inte vara större än 50 pfennig och största vinsten får inte vara större än 3 D-mark.

Tysklands lotterimarknad är den femte största i världen. Endast USA, Spanien, Frankrike och Storbritannien har en större marknad. Delstaterna har också beviljat sådana tillstånd som berättigar lotteribolagen att verka på flera delstaters områden. Tretton lotteribolag, som verkar på elva delstaters territorium, har bildat en gruppering som råder över ca 65 % av Tysklands lotterimarknad. Varje lotteribolag arrangerar årligen två penninglotterier. Lotteriernas popularitet grundar sig på stora huvudvinster och en stor sannolikhet att få insatsen tillbaka i

form av vinst.

Lotteribolagen konkurrerar sinsemellan. Dessutom har tyska lotteribolag försökt få marknadsandelar utomlands. En ytterst expansiv marknadsföring har utövats av lotteribolagen Süddeutsche Klassenlotterie samt Nordwestdeutsche Klassenlotterie, som har sålt sina lotter brevlades också i Finland.

Det sammanlagda värdet av lotterimarknaden i Tyskland uppgick 1993 till ca 58,3 mrd. tyska mark. Vadhållningsspelens andel utgjorde ca 41,2 mrd. tyska mark, penninglotterna ca 7,1 mrd. tyska mark och penningautomaterna ca 6,9 mrd. tyska mark. Kasinona inbringade ca 3,1 mrd. tyska mark i ren avkastning.

Belgien

I Belgien regleras penningspel genom en lotterilag från 1851, genom en strafflag samt genom en lag om penningspel från 1902.

Med lotterier avses enligt strafflagen all sådan verksamhet som riktar sig till allmänheten och där denna mot pengar erbjuds möjlighet att erhålla vinster, som beror på slumpen. Anordnande av lotterier förbjuds i princip i 1 § lotterilagen från 1851. Trots förbudet är det tillåtet att anordna lotterier med myndigheternas tillstånd, om de medel som verksamheten inbringar används för allmännyttiga ändamål.

Lotterilagen från 1902 innehåller förbud mot att föranstalta lotterier i syfte att försöka skaffa sig affärsvinst. Lagen definierar inte begreppet lotteri, men spel där deltagarna inte utlovas annan materiell förmån än extra speltid eller ett nytt spel räknas inte som sådana lotterier som avses i strafflagen. Lotterilagen tillämpas inte i fråga om spel som förutsätter skicklighet, inte heller på vadhållning som gäller sådana spel.

I Belgien indelas lotterierna i sådana som är farliga och sådana som är ofarliga för samhället. Över spelplaneringar som anses ofarliga för samhället förs en förteckning, som senast 1975 har fastställts genom ett beslut av konungen. Som farliga för samhället uppfattas spelautomater som anses ha speciellt förslavande inverkan på den som spelar. Som farliga för samhället räknas t.ex. sådana spelautomater som har kort speltid, som kan spelas om och om igen samt sådana som utlovar stora vinster eller chanser att vinna med små insatser. Enligt bestämmelserna är t.ex. penningautomater på grund av

ovannämnda egenskaper helt förbjudna i Belgien.

Ensamrätt att anordna riksomfattande lotterier har beviljats en särskild arrangör av lotterier (Nationale Loterij). Avkastningen från Nationale Loterijs verksamhet används direkt till allmännyttiga ändamål och till statens utgifter.

Gällande rätt förbjuder helt och hållet hasardspel i Belgien. Trots detta finns det i landet åtta kasinon som har fått godkännande för sin verksamhet av de lokala myndigheterna.

I Belgien är en ny lotterilag under beredning. Avsikten är att också kasinoverksamheten skall regleras genom denna lag. Genom lagen har man dessutom för avsikt att inrätta en särskild tillsynsmyndighet för lotteriverksamheten.

Slovenien

Företagsverksamheten i Slovenien kunde frigöras och privatbesittning tillåtas genom grundlagen för republiken Slovenien, som gavs 1991. Bestämmelser om penningspel finns i slovenska republikens lag om spel, som gavs 1995.

Enligt ovannämnda lag krävs det tillstånd för att anordna lotterier. Regeringen beviljar detta tillstånd. Tillsynen över lotteriverksamheten ankommer på finansministeriet. Under finansministeriet lyder en särskild myndighet för tillsynen över lotterier, myndighetens namn på engelska är State Office for Gaming Supervision.

Det är tillåtet för registrerade slovenska allmännyttiga sammanslutningar att arrangera tillfälliga lotterier. Permanenta lotterier får arrangeras av sådana i Slovenien registrerade bolag, som har verksamhet i Slovenien. Endast inhemska juridiska personer kan vara aktieägare i ett sådant bolag. Privatpersoner får äga högst 20 % av aktiestocken i bolag som bedriver lotteriverksamhet. Avkastningen från bolagen skall användas till att finansiera idrotts- eller handikapporganisationers eller andra allmännyttiga sammanslutningars verksamhet.

Kasinoverksamheten har en lång historia i Slovenien. Det första kasinot inrättades 1913. I dag har Slovenien tio kasinon, som ägs av fem olika bolag. De slovenska kasinona sysselsätter över 2 000 personer. År 1996 besökte mer än 2,5 milj. personer kasinona, avkastningen från kasinoverksamheten

uppgick till ca 250 milj. tyska mark. Kasinoverksamhet är tillåten för sådana i Slovenien registrerade företag som har verksamhet endast på slovenskt område. Endast inhemska juridiska personer kan vara aktieägare i ett bolag som bedriver kasinoverksamhet. I praktiken är de företag som anordnar kasinoverksamhet helt och hållet stats- och kommunägda.

I Slovenien finns uppskattningsvis ca 1 000 penningautomater, som är utplacerade utanför kasinona, vanligtvis i barer. Kasinona har ca 1 800 automater.

Polen

Polen har en ny lag från 1992 för lyckospel och vadhållning. I lagen definieras som lotterier alla sådana spel där vinsten utgörs av pengar eller varor och där slutresultatet helt beror på slumpen. Lagens tillämpningsområde omfattar dessutom olika slags kortspel som spelas med pengar som insats. Lagen definierar också s.k. marknadsföringspel som lotterier, dvs. lotterier anordnade i syfte att främja försäljningen av olika produkter.

Den allmänna tillsynen över lotterier hör till finansministeriets verksamhetsområde. Finansministeriet fattar i svårtolkade fall beslut huruvida ett spel omfattas av lotterilagens tillämpningsområde eller inte.

Det helt statsägda bolaget Polski Monopol Loteryjny har tillstånd att med ensamrätt arrangera olika nummerspel och lotto. Tillsynen över monopolet ankommer på en särskild ekonomiminister, som har till uppgift att i samarbete med finansministern sörja för att bl.a. behövliga, helt statsägda aktiebolag i syfte att anordna lotteriverksamhet bildas. Omsättningen vid lottospelen 1996 uppgick till knappt 1,7 mrd. finska mark.

Sådana vadhållningsspel, bingospel som ger penningvinst samt olika kortspel med insatser i pengar som avses i lotterilagen kan anordnas endast av aktiebolag med hemort i Polen. Som aktieägare i bolagen godkänns endast polska privata eller juridiska personer. Samma villkor ställs när det gäller att tillhandahålla penningautomater. Funktionerna förutsätter tillstånd.

Med tillstånd kan fysiska personer samt olika juridiska personer få anordna andra slags lotterier, bingospel med varuvinster samt marknadsföringslotterier. Tillstånd kan beviljas för högst två år åt gången. Avkast-

ningen från lotterier samt från bingospel med varuvinster skall användas till rent allmännyttiga ändamål enligt vad som bestäms i tillståndet.

Finansministeriet beviljar tillstånd för sådana lotterier som avses i lotterilagen. Finansministeriet kan genom förordning bestämma att även skattebyrån kan bevilja tillstånd för lokala lotterier. Ett samfund som erhållit tillstånd måste, beroende på verksamhetens art, betala in till staten en i lag fastställd garantisumma för den händelse att det mot sammanslutningen väcks åtal angående skadeersättning, beskattning eller liknande. Garantisumman kan bestå av ett återförsäkringsbevis utfärdat av något försäkringsbolag, en bankborgen, en penningdeposition eller en inteckning i sammanslutningens fasta egendom.

En bingohall avsedd för att anordna bingospel med penningvinster får anläggas i städer med minst 100 000 men högst 200 000 invånare. I städer med minst 200 000 men högst 400 000 invånare får det öppnas två bingohallar. Det i lagen fastställda maximumantalet, sju bingohallar, får anläggas i städer med över en miljon invånare. Finansministeriet kan i vissa särskilt välgrundade specialfall bevilja undantag från ovan nämnda begränsningar i fråga om anläggandet av bingohallar. Ett tillstånd för bingohall gäller i sex år. Polen har 18 bingohallar, vilkas omsättning 1996 uppgick till 86,4 milj. finska mark.

Kortspel som spelas med insatser i pengar är tillåtna endast i kasinon. Tillstånd för att öppna ett kasino kan beviljas i fråga om en stad vars invånarantal uppgår till 250 000-350 000. I städer med över 350 000 men under 500 000 invånare får det anläggas två kasinon. I städer med över 500 000 men under en miljon invånare får det anläggas tre kasinon och i städer med över en miljon invånare det lagstadgade maximumantalet, dvs. fem kasinon. Finansministeriet kan i vissa särskilt välgrundade specialfall bevilja undantag från ovan nämnda begränsningar i fråga om anläggandet av kasinon. Tillståndet för ett kasino gäller i sex år. Polen har 19 kasinon, vilkas omsättning 1996 uppgick till 906 milj. finska mark.

Det är förbjudet för personer under 18 år att komma in på ett kasino. Samtliga kunder i kasinot registreras, varvid det bolag som bedriver kasinoverksamheten står för kostnaderna. Endast finansministeriet, domstolar-

na och allmänna åklagaren har rätt att använda detta register. Som inträde till kasinot uppbärs en avgift som går till staten i form av avgift av skattenatur.

Det är tillåtet att ställa penningautomater till allmänhetens begagnande endast i kasinon, där det får finnas högst 30 stycken i särskilda penningautomathallar. En hall får innehålla högst 15-17 automater. Det är förbjudet för personer under 18 år att komma in till penningautomathallarna.

Tillstånd att anlägga en penningautomat-hall kan beviljas i fråga om en stad vars invånarantal uppgår till minst 50 000 men högst 100 000. I en stad med över 100 000 men högst 200 000 invånare får det anläggas två penningautomathallar. I en stad med över en miljon invånare får det öppnas det lagstadgade maximiantalet, dvs. sju penningautomathallar. Finansministeriet kan i vissa särskilt välgrundade specialfall bevilja undantag från ovan nämnda begränsningar i fråga om anläggandet av penningautomathallar. Tillståndet för en hall gäller i tre år. Polen har 97 penningautomathallar. Hallarnas omsättning 1996 uppgick till 469 milj. finska mark.

Tillstånd för kasinon och penningautomathallar kan beviljas även för verksamhet som försiggår på polska oceangående fartyg och passagerarfärjor, under förutsättning att spelen försiggår endast under själva resan. Det är förbjudet att anordna spel under hela den tid fartyget ligger i hamn samt under en halv timme innan fartyget anländer till hamnen och en halv timme efter att fartyget avgått från hamnen.

Finansministeriet fastställer reglerna för i lotterilagen definierade lyckospel och vadhållningsspel. Spelreglerna skall bl.a. alltid innehålla preciserade uppgifter om inom vilken tid vinsterna betalas ut. Minimivinsten skall alltid vara större än det vederlag som uppbärs av deltagaren. Vinsternas totala värde skall i vadhållnings- och bingospel med penningvinster vara minst 50 % av spelinsatsernas summa och i penning- och varulotterier minst 30 % av lotternas totala belopp.

Finansministeriet fastställer genom förordning de allmänna villkor som skall iakttas vid anordnandet av lyckospel och vadhållningsspel, de allmänna villkoren för att ställa penning- och andra spelautomater till allmänhetens begagnande samt de spelbrickor som skall användas vid bingospel med penningvinster. Det är förbjudet att göra reklam

för lotterier i Polen.

I Polen hör den allmänna tillsynen över lotterier till finansministeriets uppgifter. Ministeriet kan genom förordning delegera sina tillsynsuppgifter till de lokala skatteverken eller skattebyråerna. Finansministeriet skall årligen utarbeta en rapport om lotterilagens tillämpning och tillsynen över denna för parlamentets underhus. Inom finansministeriet har 1991 inrättats en speciell lotterienhet med 16 tjänsteinnehavare. Lotterienhetens verksamhet styrs och kontrolleras av finansministeriet.

Den sammanlagda omsättningen vid lotterier som anordnades i Polen 1996 uppgick till 3,3 mrd. finska mark.

Ungern

Ungerns första lag om lotterier och vadhållning vid hästtävlingar gavs 1947. Den gällande lagen är från 1991. I lagen definieras lotterier och verksamhet som delvis eller helt är beror på slumpen och där spelarna deltar mot vederlag för att kunna få en vinst med penningvärde. Tillstånd att arrangera lotterier kan beviljas på de villkor som uppställs i lagen. Den planerade verksamheten får inte äventyra den allmänna moralen, säkerheten eller målen för fostran av barn och unga. I praktiken är merparten av lotterifunktionerna i Ungern tillåten endast för ett helt statsägt bolag med monopol.

Avkastningen från spelverksamheten skall användas för allmännyttiga ändamål. Av avkastningen används ca 30 % för kultur- och idrottsverksamheten, resten kanaliseras till att förbättra den allmänna säkerheten, till barnorganisationer och annan välgörenhet.

De lotterier som omfattas av lotterilagens tillämpningsområde är i lagen grupperade i tippningsspel, spel som inte är tippningsspel, penningautomater och vadhållning.

Tippningsspel är spel där spelaren tippar ett visst nummer eller en viss nummerkombination, en symbol eller figur. Tippningsspel är också sådana spel där spelaren för att delta i lottdragningen köper ett nummer, en nummerserie eller kupong, biljett eller lott med bestämt kännetecken som deltar i lottdragningen. I lagen nämns Bingo, Keno och Joker som tippningsspel. För att anordna tippningsspel krävs tillstånd.

I lagen hänförs också olika marknadsföringslotterier till kategorin tippningsspel. Som marknadsföringslotterier räknas verk-

samhet där den som köper en vara eller tjänst deltar i en lottdragning som anordnats i syfte att marknadsföra produkter och där vinsterna består av varor eller tjänster. En person eller ett företag som permanent tillhandahåller varor eller tjänster får arrangera marknadsföringslotterier. Det krävs inget tillstånd för att anordna marknadsföringslotterier.

Enligt den ungerska lotterilagen räknas sådana tippningsspel där vederlaget för spelet upp bärs automatiskt med hjälp av ett myntlås inte som lotterier. En undergrupp till dessa spel utgör penningautomaterna, som i lagen definieras som mekaniska eller elektroniska spelanordningar som vid användning mot vederlag kan ge spelaren en penningvinst. Om det uppstår tolknings svårigheter huruvida någon apparat skall räknas som penningautomat, avgörs frågan av myndigheten för tillsynen över lotterier. Penningautomaterna indelas vidare i två klasser, första och andra klassens penningautomater. Indelningen baserar sig på de i lagen fastställda kriterierna för hur stora insatserna och vinsterna får vara. På marknaden finns ca 3 300 första klassens och ca 40 andra klassens penningautomater.

Tillstånd krävs för att ställa penningautomater till allmänhetens begagnande. Tillståndet beviljas av myndigheten för tillsyn över lotteriverksamheten. Endast aktiebolag som bildats i detta syfte får hålla penningautomater. Penningautomatverksamhet är tillåten endast i kasinon eller spelhallar. För ett kasino eller en spelhall kan endast en sammanslutning beviljas tillstånd. I ett kasino får det finnas högst 200 penningautomater. I tillståndet för penningautomatverksamhet preciseras var spelhallen eller kasinot är beläget, meddelas andra villkor gällande verksamheten samt tillsynen över denna och fastställs maximiantalet penningautomater som är tillåtna i respektive spelhall eller kasino. Tillståndet innehåller dessutom bestämmelser om hur spelinsatserna upp bärs och kontrolleras samt hur stora insatserna och vinsterna får vara.

Enligt nederländsk modell har man i Ungern infört ett förfarande med förhandsbesiktning av automaterna. Samtliga automater skall förses med märkning om ursprung och de skall vara godkända av den kontrollmyndighet som utfört förhandsbesiktningen. Ungern godkänner inte förhandsbesiktningar som utförts av myndigheter eller inrättningar

i andra länder. För övervakning av penningrörelsen skall alla automater dessutom förses med kontrollanordningar.

Den ungerska kasinoverksamheten startade redan vid sekelskiftet. Från 1928 ända fram till andra världskriget verkade ett kasino ägt av ett amerikanskt bolag i Budapest. Spelverksamheten var tillåten, trots att det inte fanns någon lagstiftning för denna.

Kasinoverksamhet på laglig grund inleddes i början av 1980-talet. Till en början hade endast utlänningar möjlighet att spela i kasinona och endast med tyska mark eller amerikanska dollar. Först 1993 öppnades de första kasinona som var öppna även för ungrare. För närvarande finns det i Ungern ca 20 kasinon där det är tillåtet att anordna spel enbart med landets egen valuta. Tillstånd för kasinoverksamhet kan beviljas ett aktiebolag som bildats för detta ändamål och vars kapital uppgår till minst 50 milj. forint.

Det är förbjudet för personer under 18 år att komma in till spelhallar och kasinon. Spelhallarna och kasinona skall vara belägna på minst 200 meters avstånd från närmaste kyrka, utbildningsanstalt, barntädgård, ungdomsgård eller hälsoinrättning. Kasinoverksamhet får bedrivas endast i en sluten affärslokal där det inte förekommer annan affärsverksamhet än service i direkt anslutning till kasinots verksamhet. När myndigheten för tillsyn över lotteriverksamheten beviljar tillstånd godkänner den de spelanordningar och spel som är tillåtna i kasinot, fastställer spelens regler samt bestämmer om högsta tillåtna insatser och vinster. Tillsynsmyndigheten fattar samtliga beslut som gäller säkerheten och övervakningen i kasinot samt preciserar behörighetsvillkoren för kasinopersonalen. Lagen nämner uttryckligen att kasinots personal inte får ta emot drickspengar.

Vadhållning definieras i lagen som spel där deltagaren gissar något som kommer att ske i framtiden. Vadhållning får anordnas av aktiebolag som bildats för detta ändamål och bolagets kapital skall uppgå till minst 50 milj. forint. Tillstånd kan beviljas för högst fem aktiebolag samtidigt. Ett tillstånd kan beviljas för högst fem år i taget.

Den ungerska lagstiftningen förbjuder utländsk lotteriverksamhet inom landets gränser. Det är också förbjudet att göra reklam för eller befrämja försäljningen av utländska lotterier.

Lagen innehåller preciserade bötesstraff av olika storlek för brott mot lotterilagens be-

stämmelser. Lagen nämner också att 50 % av de penningmedel som dessa böter bildar skall användas för finansiering av tillsynen över lotteriverksamheten.

Den allmänna tillsynen över lotteriverksamheten ankommer på finansministeriet och en särskild nationell tillsynsmyndighet, Szerencsejáték Felügyelet, som lyder under ministeriet. Tillsynsmyndigheten skall övervaka och styra penningspelsverksamheten i hela landet. Tillsynsmyndigheten definierar vilka funktioner som omfattas av lotterilagens tillämpningsområde om det uppstår tvister samt beviljar samtliga lotteritillstånd. Dessutom fastställer myndigheten för tillsyn över lotteriverksamheten de allmänna villkoren för att anordna spel och spelens regler samt sammanställer vissa statistiska uppgifter. Spel får anordnas endast enligt en plan som tillståndshavaren skall lämna in på förhand till myndigheten för tillsyn över lotteriverksamheten.

Myndigheten för tillsyn över lotteriverksamheten lyder under finansministeriet och dess chef utses av regeringen. Tillsynsmyndigheten är belägen i Budapest men den har dessutom fyra regionala filialkontor.

Enligt uppgift från den ungerska myndigheten för tillsyn över lotteriverksamheten uppgick inkomsterna från försäljningen av penningautomat-, tippnings- och vadhållningsspel 1996 till 302 milj. amerikanska dollar.

2.3. Bedömning av nuläget

Den gällande lotterilagstiftningen är delvis föråldrad och splittrad. Bestämmelser om föranstaltande av lotterier, fördelning av avkastningen och beskattning ingår i inemot 30 författningar. Många av de gällande bestämmelserna står på fel nivå inom författningshierarkin. I författningar som utfärdats med stöd av lotterilagen finns sådana för individens och samfundets vidkommande centrala bestämmelser som enligt gällande lagstiftningsprinciper skall meddelas genom lag.

Lotterilagen är en ramlag, som innehåller ett omfattande bemyndigande att genom förordning bestämma om tillsynen över hur medel som influtit från lotteriverksamheten och av dessa beviljade understöd används samt om verkställigheten och tillämpningen av lagen. Förordningarna definierar i vilka olika former lotterier kan anordnas. I själva

verket blir lagens tillämpningsområde delvis preciserat genom förordningar utfärdade med stöd av lagen. Bestämmelserna i lagen och förordningarna är delvis överlappande.

Utgångspunkten i lotterilagstiftningen har varit att anordnande av lotteri för att skaffa inkomster inte har ansetts utgöra en sådan laglig och med god sed förenlig näring i syfte att förvärva inkomst, som avses i 1 § 1 mom. lagen angående rättighet att idka näring (122/1919), att den skulle kunna räknas som en näring. Lotterilagstiftningen har dessutom haft sin utgångspunkt i det principiella ställningstagandet att förvärv av inkomster med hjälp av människornas svaghet för spel tillåts endast i begränsad omfattning och endast i syfte att skaffa medel för välgörenhet eller för att stöda annan ideell verksamhet.

Den princip lotterilagen omfattar har inte helt förverkligats. På vissa genom förordning bestämda villkor har det utanför den ensamrätt som beviljats Penningautomatföreningen varit möjligt att tillhandahålla allmänheten mot avgift sådana spelautomater och andra spelanordningar, varifrån spelaren som vinst har kunnat erhålla varor eller annan förmån med penningvärde eller spelmarkor som kan växlas till varor eller annan förmån. Lagstiftningen har inneburit att endast vissa näringsidkare har haft möjlighet att förvärva inkomster med hjälp av ovan nämnda varuvinstautomater.

Fastän verksamheten har begränsats genom lagstiftning, kan bestämmelserna inte anses stå i konflikt med principen om icke-diskriminering i artikel 12 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen eftersom samma begränsningar gäller såväl finska medborgare och juridiska personer som andra medlemsstaters medborgare och juridiska personer.

Den nuvarande lagstiftningen har delvis lämnat frågan om huruvida en verksamhet omfattas av lotterilagens tillämpningsområde eller om den är annan ekonomisk verksamhet öppen för tolkningar. Oklarheterna har för det mesta gällt så kallade marknadsföringslotterier samt villkoren för att hålla penningautomater till begagnande.

Affärsföretagens marknadsföringskampanjer innehåller lotteriliknande element. Tolkningssvårigheterna uppstår i fråga om avgiften för att delta i dessa lotterier. Om det parallellt med det avgiftsbelagda alternativet har varit möjligt att delta gratis, har verk-

samheten inte ansetts höra till lotterilagens tillämpningsområde. Oklarheterna i anslutning till penningautomater har gällt huruvida sådana automater som ger vinster i form av pengar omfattas av lotterilagens tillämpningsområde när en vinst utbetalas i huvudsak på basis av spelarens kunskaper eller färdigheter.

Också gissningstävlingar har varit förknippade med tolkningar. Det har varit osäkert om lotterilagens bestämmelser skall tillämpas på gissningstävlingar. Vissa tillståndsmyndigheter har tolkat att gissningstävlingar hänförs till lotterilagens tillämpningsområde och beviljat tillstånd för att arrangera tävlingarna. Andra tillståndsmyndigheter har ansett att gissningstävlingar inte hör till lotterilagens tillämpningsområde ens om de är avgiftsbelagda och att det därför inte krävs något tillstånd enligt lotterilagen för att anordna sådana.

I 7 § förordningen om varulotterier ingår regler för de praktiska arrangemangen för att anordna varulotterier, vilka föranlett tolkningar. Enligt paragrafen kan i tillstånd, som beviljats av länsstyrelse, bestämmas att de praktiska uppgifterna för anordnandet av lotteriet skall på av penninginsamlings- och varulotterinämden ställda villkor anförtros bolag, andelslag eller registrerad förening, som grundats för sådan verksamhet och godkänts av nämnden.

I sina tillståndsbeslut har länsstyrelserna med stöd av penninginsamlings- och varulotterinämdens beslut och utlåtanden givit förordnande för de praktiska arrangemangen vid varulotteriet åt endast fem för detta ändamål inrättade allmännyttiga föreningar.

Riksdagens justitieombudsman har den 19 mars 1998 i sitt beslut i fråga om ett klagomål rörande anordnande av varulotterier (dnr 1207/4/97) framhållit att bestämmelserna om varulotterier till denna del lämnar utrymme för tolkningar och bör revideras. Lotterilagen bör innehålla på alla sätt klara definitioner på var gränsen går för lotteriverksamhet som kräver tillstånd. Hela normeringen bör vara så tydlig som möjligt för att man skall kunna garantera ett förutsägbart och likvärdigt bemötande för alla parter.

Penninginsamlings- och varulotterinämden har den 17 december 1998 godkänt ett aktiebolag som eftersträvar företagsekonomisk vinst som praktisk arrangör av lotterier.

Det finns inte några bestämmelser på lag-

nivå om tillsynen över anordnandet av penningsspel. I de förordningar och tillstånd som gäller penningsspelverksamhet finns vissa bestämmelser om tillsyn. Övervakarna av spelverksamheten vid Oy Veikkaus Ab förärrar även vissa lottningar. Detta kan inte anses lämpligt, eftersom de även har till uppgift att avgöra eventuella protester. Det kan inte heller anses vara lämpligt att övervakarna i ett protestförfarande blir tvungna att bedöma riktigheten hos varandras övervakningsförfaranden. Med tanke på spelarens rättsskydd kan det inte anses lämpligt att det i tillståndet finns en bestämmelse enligt vilken spelaren skall lämna en protest till Oy Veikkaus Ab om han anser att han inte erhållit sådan vinst som hör till honom, eftersom tippningsbolaget i det skede då protesten tas emot tolkar de spelregler som bolagets förvaltningsråd har fastställt.

Även justitiekanslern i statsrådet har tagit ställning till bestämmelserna om tillsyn i lotterilagstiftningen i sitt beslut av den 5 januari 1998 (dnr 883/1/96) angående ett klagomål rörande övervakningen av organisationer som arrangerar lotterier.

Klagomålet gällde påstådda försummelser vid övervakningen av travtävlingar som varit föremål för vadhållning. I sitt beslut konstaterar justitiekanslern bl.a. att de offentliga intressena i anslutning till sådana lotteri- och penningsspel som förutsätter tillstånd kräver att verksamheten är förknippad med någon form av offentlig övervakning. Den allmänna tillförlitligheten förutsätter att det till behövliga delar finns bestämmelser om en övervakning av offentlig karaktär som komplement till den interna kontrollen av tippningsverksamheten och de hästtävlingar som är objekt för totospel.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Propositionens mål

Lagstiftningen gällande lotterier är splittad. Bestämmelser ingår förutom i lotterilagen i flera förordningar och författningar på lägre nivå. Många av de gällande bestämmelserna ingår på en alltför låg nivå i författningshierarkin. Den största svagheten i lagstiftningen är att lotterilagens tillämpningsområde i själva verket definieras genom förordningar givna med stöd av själva lagen. Propositionen syftar till att i

lotterilagen samla alla sådana bestämmelser om lotterier som förutsätts ingå på lagnivå. Lotterilagen ange också utförligt vilka frågor som kan bestämmas genom förordning.

Avsikten är att revidera den ställvis föråldrade lotterilagstiftningen. Den gällande lagstiftningen har lämnat det delvis öppet för tolkningar huruvida en verksamhet skall omfattas av lotterilagens tillämpningsområde eller om det är fråga om verksamhet av annan ekonomisk art. Syftet med den nya lagstiftningen är att eliminera tolkningssvårigheterna genom att i lagen utförligt definiera vilka former av lotterier som får anordnas.

Propositionens syfte är också att garantera att avkastningen från lotterier även i fortsättningen används till sociala och kulturella ändamål samt annan allmännyttig verksamhet. Det skall vara tillåtet att arrangera lotterier endast på så sätt att de är till största möjliga nytta för samhället samt att de sociala olägenheter lotterierna för med sig blir så minimala som möjligt.

Genom effektiverad tillsyn över lotteriarangemangen är det möjligt att minska den illegala spelverksamheten och annan brottslighet som hör samman med den. Avsikten är att tillsynen skall bli allomfattande och utsträckas till att gälla samtliga lotterier. Genom de föreslagna bestämmelserna om tillsyn över hur lotteriarrangemangen genomförs strävar man att så långt som möjligt minimera möjligheterna till fusk och oegentligheter. Målet är att trygga den allmänna tillförlitligheten vid anordnande av lotterier.

3.2. De viktigaste förslagen

3.2.1. Den grundläggande linjen för anordnande av lotterier

Lotterier får anordnas endast på de villkor som anges i lagen. Lagförslaget upptar en utförlig förteckning över vilka former av lotterier som är tillåtna.

I lotterilagen intas en definition på lotteri, enligt vilken lotteri avser verksamhet som bedrivs i syfte att anskaffa medel och där deltagandet sker mot vederlag och deltagarna har möjlighet att få en vinst som har penningvärde och helt eller delvis baserar sig på slumpen. De främsta kännetecknen för lotteri är att deltagandet förutsätter vederlag, möjligheten att vinna baserar sig helt eller delvis på slumpen samt att vinsterna har penningvärde.

Som lotteri definieras även bedrivande av kasinoverksamhet och ställande av kasinospel, penning- och varuvinstautomater samt andra spelautomater och spelanordningar till allmänhetens förfogande mot vederlag så att spelaren kan få en vinst med penningvärde.

Lotterier får anordnas endast av en registrerad förening, en självständig stiftelse eller en annan sådan sammanslutning som verkar för allmännyttiga ändamål och har sin hemort i Finland. Lotterier får anordnas för att skaffa medel till att främja allmännyttig verksamhet.

Den grundläggande linjen i lagförslaget stärker den princip som genomsyrar den gällande lotterilagen, enligt vilken förvärvande av inkomster genom att utnyttja människornas intresse för spel tillåts endast i begränsad omfattning och endast i syfte att skaffa medel för välgörenhet eller för att stödja annan ideell verksamhet. Detta kommer att innebära att det fortfarande är omöjligt för affärsföretag att anordna lotterier i syfte att erhålla ekonomisk vinning. Undantag är dock vissa före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar som ger varuvinster samt sådana spelautomater och spelanordningar som finns i nöjesparker eller på tivolin och ger varuvinster.

Enligt huvudregeln får lotterier anordnas endast med myndigheternas tillstånd. Tillstånd kan endast beviljas sådan sammanslutning, vars verksamhet är etablerad och oklanderlig. En förutsättning för att tillstånd beviljas är att det är ändamålsenligt med tanke på allmänt intresse att lotteriet anordnas.

Lotterier får inte anordnas på så sätt att det är möjligt att delta på skuld eller mot pant.

3.2.2. Penningspelsverksamhet

Med penningspelsverksamhet avses anordnande av sådana lotterier där spelaren kan vinna pengar. Penningspelsverksamheten består av penninglotterier samt tippnings-, vadhållnings- och totospel. Till penningspel hänförs också tillhandahållande av penningautomater, anordnande av kasinospel och kasinoverksamhet.

Penningspelsverksamheten är en speciell form av lotterier. Spelen är förknippade med möjligheten att vinna pengar, vilket gör dem mera attraktiva för konsumenten än andra lotterier. Penningspelen innebär samhälleliga

risker. Penningspel som inte regleras i lagstiftningen kan medföra sociala skadeverkningar.

Statsrådet skall alltjämt bevilja tillstånd att bedriva verksamhet med spel om pengar. Med tanke på samhället är det motiverat att fortsättningsvis anordna penningspelsverksamheten på basis av tre monopol. Tillstånd beviljas separat för att 1) anordna penningslotterier samt tippnings- och vadhållningsspel, 2) tillhandahålla penningautomater, anordna kasinospel och bedriva kasinoverksamhet samt 3) anordna totospel. För var kategori av penningspelsverksamhet kan för samma tid beviljas endast ett tillstånd.

Den föreslagna indelningen motsvarar det förfarande som iakttagits hittills och säkerställer att avkastningen från spelen används i allmännyttiga syften på ett ändamålsenligt sätt.

Det är förenligt med samhällets intresse att så stor del som möjligt av avkastningen från penningspel används till allmännyttiga ändamål. Därför förslås det att verksamheten för penningspelsammanslutningarna skall begränsas så, att i tillståndet för penningspel intas vissa villkor för den sammanslutning som utgör arrangör gällande verksamheten och arrangemangen vid penningspel. Genom villkoren kan det säkerställas att penningspelsammanslutningarna inte ordnar sin verksamhet på så sätt, att avkastningen från spelverksamheten används förutom till att betala andelar till spelaren, omkostnader i direkt anslutning till att anordna spelen, marknadsföringskostnader samt skatter och i lag fastställda avgifter, till andra än i lagen angivna allmännyttiga ändamål.

Statsrådet skall bevilja tillstånd till penningspel. Statsrådet skall ha möjlighet till insyn i arrangemangen i fråga om penningspel som anordnats med stöd av ett tillstånd. Ett effektivt övervakningsinstrument är att statsrådet godkänner spelreglerna för penningspel. Det är dessutom motiverat att fastställa spelreglerna för penningspel för att säkerställa rättssäkerheten för den som deltar i spelet och garantera att penningspelsverksamheten är allmänt tillförlitlig. Fastställandet av spelreglerna skall utgöra en del av tillsynen över spelverksamheten. Fastställandet av spelreglerna föreslås bli inrikesministeriets uppgift.

3.2.3. Avkastningen från penningspelsverksamheten

Enligt den grundläggande linjedragningen får lotterier anordnas endast i syfte att skaffa medel för att främja allmännyttig verksamhet. Denna princip skall också gälla verksamheten med penningspel. Avkastningen från olika penningspel används till olika ändamål. Lagen skall uppta en utförlig förteckning över sådana ändamål, till vilka avkastningen från penningspel kan användas.

Avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel används för att främja idrott och fysisk fostran samt vetenskap, konst och ungdomsarbete. Avkastningen från penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet används för att främja hälsa och social välfärd. Avkastningen från totospel används för att främja hästuppfödning och hästförädling. De föreslagna bestämmelserna motsvarar den gällande lagstiftningen.

3.2.4. Tillsynen över anordnandet av lotterier

Den gällande lotterilagen upptar inte några bestämmelser om tillsynen över hur lotterierna anordnas. Enligt 8 § tippningsförordningen förordnar inrikesministeriet för övervakning av de spel som tippningsbolaget anordnar, behövliga övervakare och fastställer deras arvoden. Penningautomatförordningen nämner i 2 § 2 mom. 6 punkten att i tillståndsbeslutet för att bedriva kasinoverksamhet skall bestämmas om tillsynen över kasinona. Till övervakare av spel och kasinoverksamhet som tippningsbolaget anordnar har förordnats tjänstemän inom polisförvaltningen som handhar uppgiften vid sidan av sitt eget arbete.

Enligt 8 § förordningen om totospel övervakar länsstyrelsen med polisens hjälp totospelsverksamheten inom sitt område. I 9 § sägs att tillståndshavaren skall anställa en sakkunnig som personligen skall leda och övervaka anordnandet av totospel och annan verksamhet som direkt ansluter till den.

Enligt det förslag kommissionen för spel om pengar lagt fram skall en grundläggande bestämmelse om tillsyn över anordnandet av lotterier ingå i lagen. Tillsynen över anordnandet av spel bör ordnas så att den blir administrativt överskådlig och gäller alla spel. Särskild uppmärksamhet bör ägnas tillsynen

över anordnandet av penningspel och spel som kan jämföras med dem. Tillsynsmyndigheterna, deras uppgifter, behörighet och övervakningsåtgärder bör preciseras i författningarna.

Enligt lagförslaget övervakas anordnandet av lotterier för att garantera lotterideltagarnas rättssäkerhet, förhindra oegentligheter och brott samt för att minska de sociala men som lotterier vållar. För att det skall bli möjligt att uppnå dessa mål föreslås det i propositionen att inrikesministeriet skall svara för den riksomfattande tillsynen över anordnandet av lotterier samt ge utlåtanden och meddela anvisningar för anordnande av lotterier. Länsstyrelsen och polisinrättningen i häradet övervakar under ledning av vederbörande ministerium lotteriverksamheten inom sitt område.

Tillsynen över penningspelen föreslås bli effektivare genom att officiella övervakare förordnas att övervaka penningspel. Enligt förslaget skall alla officiella övervakare sköta sin uppgift under tjänsteansvar.

Kommissionen för spel om pengar föreslog också att i lagen intas en bestämmelse om skyldighet för sammanslutningar med ensamrätt att ersätta de direkta kostnader som spelverksamheten föranleder. Enligt lagförslaget skall penningspelssammanslutningarna ersätta staten för kostnaderna för tillsynen över penningspelverksamheten. Ersättningarna bestäms enligt principerna i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

3.2.5. Forskning och finansiering i anslutning till problem som deltagandet i spel vållar

Lotterier skall anordnas så att de olägenheter deltagandet i spel vållar blir så minimala som möjligt jämfört med nyttan av spelandet. Deltagandet i spel kan utvecklas till problemspelande, som är förenat med negativa sociala och ekonomiska följdverkningar samt hälsoproblem. Problemspelandet kan utvecklas till ett tvångsmässigt beroende som kräver vård.

Kommissionen för spel om pengar föreslog att i lotterilagen intas en bestämmelse, enligt vilken spelandets omfattning och problemspelande bör följas upp. Av forsknings-etiska skäl bör undersökningarna utföras på uppdrag av staten och på statens bekostnad.

Avkastningen från penningspel används till

att främja allmännyttig verksamhet. Ett anorlunda förfarande förutsätter att åtminstone en del av den avkastning från penningspelverksamheten som används för att främja vetenskap och konst samt hälsa och social välfärd ersätts med finansiering från samhällets sida. Samhället kan genom avkastningen från penningspelverksamheten räkna med inbesparingar. Därför bör samhället svara för forskningen kring de sociala problem som deltagandet i lotterier medför. Enligt lagförslaget svarar social- och hälsovårdsministeriet för uppföljningen av och forskningen kring problem som deltagandet i lotterier vållar.

Med hjälp av forskning bör man försöka utreda i vilken omfattning deltagandet i lotterier leder till problem och på vilket sätt de kan minimeras.

Problemspelandet är ett fenomen som speciellt är förenat med penningspel. Det föreslås att penningspelssammanslutningarna skall ersätta de kostnader som föranleds av uppföljningen av och forskningen kring problem som deltagandet i penningspel medfört.

3.2.6. Övriga förslag

Praxis för anordnande av varulotterier

Enligt lagförslaget får lotterier anordnas av registrerade föreningar, självständiga stiftelser eller andra sammanslutningar med allmännyttigt syfte. Lotterier får anordnas endast för att skaffa medel för främjande av allmännyttig verksamhet. Enligt lagförslaget avses med det praktiska anordnandet av ett varulotteri att uppgifter i omedelbar anslutning till det lotteri som anordnas med stöd av varulotteritillståndet utförs i förvärvssyfte.

De nya teknikerna i anslutning till att anordna varulotterier kräver speciell yrkesskicklighet och personal. Allmännyttiga sammanslutningar kan ha bristfälliga förutsättningar för att anordna riksomfattande eller i övrigt stora varulotterier. Det är därför ändamålsenligt att det praktiska anordnandet av varulotterier kan anförtros instanser som specialiserat sig på uppgiften.

Det måste kunna förutsättas att den som i praktiken anordnar varulotterier sköter sin uppgift på ett tillförlitligt sätt. För att minska eventuella oegentligheter och för att garantera tillförlitligheten hos varulotterier i allmänhet skall i lagen intas en utförlig för-

teckning över vem som inte kan anförtros uppdraget som den som i praktiken anordnar varulotteri.

Gissningstävlingar

Enligt lagförslaget avses med gissningstävlingar varulotterier där deltagaren har möjlighet att genom gissning angående gissningsobjektet, dock inte angående idrotts- och andra tävlingar, vinna varor eller present- eller köpkort som kan bytas ut mot varor eller tjänster.

Allmännyttiga sammanslutningar brukar anordna lokala gissningstävlingar. Den gällande lotterilagstiftningen upptar dock inte någon definition på gissningstävlingar. Därför är det oklart om gissningstävlingar över huvud taget får arrangeras, vem som har rätt att anordna sådana samt huruvida verksamheten kräver tillstånd.

Det kan dras en parallell mellan gissningstävlingar och varulotterier som ett sätt för allmännyttiga sammanslutningar att skaffa medel. Därför föreslås det i propositionen att det skall vara tillåtet för allmännyttiga sammanslutningar att med tillstånd anordna gissningstävlingar inom ett härads område. På gissningstävlingar tillämpas bestämmelserna om varulotterier i tillämpliga delar.

Rekommendation till avgörande

I det tillstånd som beviljats Oy Veikkaus Ab ingår bestämmelser om protestförfarande. Enligt bestämmelserna skall spelaren inom en bestämd tid avge en protest till tippningsbolaget, om han anser att han inte fått den vinst som tillkommer honom i tippnings- eller vadhållningsspel. Protester avgörs av de övervakare som inrikesministeriet utsett.

Det är skäl att fortsättningsvis bibehålla ett förfarande motsvarande protestförfarandet som ett snabbt och billigt sätt för att reda upp meningsskiljaktigheter. Därför föreslås det att bestämmelser om rekommendation till avgörande intas i lagen. Enligt lagförslaget 48 § kan spelaren begära en rekommendation till avgörande av inrikesministeriet då meningsskiljaktigheter gällande vinstbetalningen råder mellan spelaren och penningsspelssammanslutningar som anordnar penninglotterier, tippnings-, vadhållnings- och totospel. Ett rekommenderat avgörande skall vara avgiftsfritt och ändring får inte

sökas i avgörandet. En rekommendation till avgörande eller ansökan därom får inte hindra att ärendet förs till domstol för avgörande. Närmare bestämmelser om innehållet i en ansökan om en rekommendation till avgörande, om de utredningar som skall fogas till ansökningen, om tidsfrister för att söka en rekommendation till avgörande och om innehållet i en rekommendation till avgörande kan meddelas genom förordning.

Vissa spelautomater och spelanordningar

Enligt förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar avses med varuvinstautomat en spelautomat eller annan spelanordning, som tillhandahålls mot betalning sålunda, att till spelaren såsom vinst kan utfalla varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelmarker som kan växlas till sådana.

Varuvinstautomaterna är lyckospel. När de hålls till begagnande är det i sak fråga om varulotterier som genomförs med hjälp av en automat eller apparat.

Kommissionen för spel om pengar har i sin linjedragning för lotteriverksamheten framfört att sammanslutningar som anordnar penningsspel inte skall få arrangera varulotterier. Därför kan Penningautomatföreningen i fortsättningen inte tillåtas hålla varuvinstautomater till begagnande.

Kommissionen för spel om pengar föreslog att sådana varuvinstautomater, som andra än allmännyttiga sammanslutningar håller till begagnande, skall lösas in till staten. Vissa näringsidkare ställer mot en avgift till förfogande för allmänheten lyckohjul vilka snurras för hand och vissa sådana varuvinstautomater som har anskaffats för den 1 juni 1970. Dessutom finns varuvinstautomater tillgängliga för allmänheten i nöjesparker och på tivolin.

I lagförslaget föreslås dock inte tvångsinlösning av ovan nämnda spelautomater och spelanordningar, eftersom det har bedömts att den nytta för ett allmänt intresse som skulle vara en förutsättning för förrättande av tvångsinlösning vore mindre än olägenheterna för något enskilt intresse. Tvångsinlösning är inte heller nödvändig på grund av att den begränsning som gäller företagande med varuvinstautomater enhetligt gäller både finländska och utländska näringsidkare, och den gällande lagstiftningen sålunda inte står i strid med EG-rättens princip om icke-dis-

kriminering.

Eftersom förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar upphävs när den föreslagna lotterilagen träder i kraft, föreslås att motsvarande bestämmelser tas in i lotterilagen.

4. Propositionens verkningar

4.1. Verkningar i fråga om individer och sammanslutningar

Rättigheten att idka näring är tryggad med stöd av 15 § 1 mom. regeringsformen. Enligt denna bestämmelse har var och en rätt enligt lag att skaffa sin utkomst genom arbete, yrke eller näring som han fritt valt.

Frihet att idka näring, utföra arbete och utöva yrke i egenskap av grundläggande rättighet innebär för medborgarna i grundlag tryggad frihet att skaffa sin utkomst genom laglig ekonomisk verksamhet. Frihet att idka näring liksom att utföra arbete och utöva yrke är således en ovillkorlig rättighet som garanterats medborgarna, och den kan begränsas endast genom lag.

Rätten att anordna lotterier kan utgående från såväl dess rättshistoriska som rättsfilosofiska grund anses stå i omvänt förhållande till den ekonomiska verksamhet som är tillåten enligt 15 § 1 mom. regeringsformen. Utgångspunkten är att lotterier är förbjudna och de är tillåtna endast i de undantagsfall som statsmakten fastställer särskilt. Anordnandet av lotterier torde således inte kunna räknas som sådan näring som avses i 1 § lagen angående rättighet att idka näring.

Enligt den gällande lotterilagen och den grundläggande linjedragning kommissionen för spel om pengar omfattat är lotterier ett sätt för allmännyttiga sammanslutningar att skaffa medel. Lotterier får inte bli ett redskap för enskilda att uppnå ekonomisk vinning. Genom att rätten till att anordna lotterier förbehålls allmännyttiga sammanslutningar är det möjligt att på ett effektivt sätt minska eventuella brott och oegentligheter i samband med lotteriarrangemangen samt sociala men som lotterierna medför. Denna principiella ståndpunkt har också intagits i den föreslagna lagen. Enligt lagförslaget 4 § får lotterier anordnas av registrerade föreningar, självständiga stiftelser eller andra sammanslutningar med allmännyttigt syfte som har hemort i Finland.

Konsekvensen av den föreslagna lagstift-

ningen är att enskilda personer och sammanslutningar, som inte är allmännyttiga, inte heller i fortsättningen kan anordna lotterier. Undantag är lyckohjul vilka snurras för hand och vissa före den 1 juni 1970 anskaffade spelanordningar som ger varuvinster samt sådana spelautomater och spelanordningar som finns i en nöjespark eller på ett tivoli och som ger varuvinster.

En allmännyttig sammanslutning eller stiftelse behöver inte vara inhemsk för att den skall ha rätt att anordna lotterier. Sammanslutningen eller stiftelsen skall dock av tillsynsskäl ha sin hemort i Finland. Utlänningar har samma rätt som finska medborgare att grunda en sammanslutning eller stiftelse med allmännyttiga syften. Utlänningars rättsliga ställning i fråga om rätten att anordna lotterier är densamma som för finska medborgare.

Enligt huvudregeln skall lotterier få anordnas endast med myndigheternas tillstånd. Allmännyttiga sammanslutningar har ingen subjektiv rätt att få detta tillstånd, utan tillstånd skall beviljas enligt prövning. Tillstånd kan beviljas om de i lagen fastställda villkoren för att anordna lotteri uppfylls och om det är ändamålsenligt med tanke på allmänt intresse att lotteriet anordnas. Tillstånd kan ges bara en sådan allmännyttig sammanslutning eller stiftelse som är etablerad och vars verksamhet är oklanderlig.

Med tillståndet för att anordna lotteri följer vissa förpliktelser som åläggs tillståndshavaren. Tillståndshavaren skall sörja för att lotteriet arrangeras enligt lotterilagen samt de bestämmelser som meddelats med stöd av lagen. Tillståndshavaren skall lämna redovisning över lotteriet till den myndighet som beviljat tillståndet. Bestämmelserna om skattskyldigheten i anslutning till lotterier ingår fortsättningsvis i lotteriskattelagen. Avkastningen från ett lotteri skall användas till det ändamål som angivits i tillståndet. Om avkastningen från lotteriet eller en del av den inte kan användas till det ändamål som angivits i tillståndet, eller om det på grund av ändrade omständigheter eller annan orsak inte skulle vara ändamålsenligt, kan tillståndshavaren hos den som beviljat tillståndet ansöka om rätt att ändra pengarnas användningssyfte.

Tillstånd att anordna penningspel skall beviljas av statsrådet. Tillstånd kan beviljas endast en sammanslutning som grundats i syfte att bedriva verksamhet med spel om

pengar. Monopolsystemet i verksamheten med penningspel utgår ifrån att medel som skaffats genom att utnyttja människornas svaghet för spel kanaliseras till allmännyttiga ändamål. Det ligger i samhällets intresse att man genom författningar säkerställer att så stor del som möjligt av avkastningen från spelverksamheten används i allmännyttiga syften. Bäst kan samhällets intresse bevakas genom att till det tillstånd som beviljas en penningspelssammanslutning fogas vissa villkor, enligt vilka avkastningen från penningspelverksamheten inte får användas, förutom till att betala andelar till spelarna, omkostnader i direkt anslutning till att anordna spelen, marknadsföringskostnader, skatter och i lag fastställda avgifter, till andra än i lagen angivna allmännyttiga ändamål.

Enligt den linjedragning kommissionen för spel om pengar lagt fram bör penningspelssammanslutningar inte få anordna varulotterier. I lotterilagen föreslås en uttrycklig bestämmelse enligt vilken penningspelssammanslutningar inte får bedriva annan lotteri-verksamhet än penningspelverksamhet.

4.2. Verknningar i fråga om anordnande av lotteriliknande tävlingar och spel

Enligt lagförslaget avses med lotteri en verksamhet som bedrivs i syfte att anskaffa medel och där deltagandet sker mot vederlag och deltagarna har möjlighet att få en vinst som har penningvärde och helt eller delvis baserar sig på slumpen. Som vederlag betraktas dock inte deltagarens post-, lokal- eller fjärrsamtalsavgifter som beror på anmälan om deltagande i lotteriet eller motsvarande kostnader som inte kommer den som anordnar lotteriet till godo.

I tidningar och elektroniska medier anordnas lotteriliknande tävlingar och spel, där deltagarens kunskaper och färdigheter kan ha betydelse för att komma vidare i spelet, men där vinsten slutligen avgörs genom lottning. Deltagandet i sådana tävlingar och spel sker vanligtvis genom att deltagaren ringer upp ett servicenummer med specialavgift. Det är också möjligt att delta i tävlingen med hjälp av ett postkort, som har ansetts utgöra ett avgiftsfritt deltagande.

Det skall inte längre gå att anordna självständiga lotteriliknande tävlingar eller spel på så sätt att konsumenten måste betala för deltagandet utöver utgifterna för en anmälan som direkt gäller deltagandet. Dyliga utgifter

är post- eller telefonavgifter, avgifter för lokal- och fjärrsamtal som direkt ansluter sig till dataöverföring i ett datanät samt kostnader som direkt orsakas av annan informationsförmedling. Dessa avgifter får inte komma den till godo som anordnar lotteriliknande tävlingar eller spel.

Den som anordnar lotteriliknande tävlingar eller spel skall själv svara för alla andra kostnader för verksamheten. Det är bl.a. fråga om kostnader för att upprätta och föra register över deltagarna samt för lottningssystemen och utlämnandet av vinster. Sålunda skall det vara möjligt att anordna lotteriliknande tävlingar eller spel med hjälp av servicenummer med specialavgift bara om den som anordnar tävlingarna eller spelen själv betalar den specialavgift som överstiger avgifterna för televerksamhet.

När någon deltar i ett lotteri genom att ringa ett servicenummer med specialavgift debiteras deltagaravgiften i efterhand i samband med telefonräkningen. Att anordna lotteriliknande tävlingar och spel med hjälp av servicenummer med specialavgift kan därför inte heller anses vara möjligt på grund av förbudet mot deltagande på skuld i lagförslagens 10 §.

4.3. Ekonomiska verknningar

Propositionen har inga verknningar på de intäkter som flyter in till staten från penningspelen.

Anordnande av lotteri skall fortsättningsvis vara beroende av tillstånd. För dessa tillstånd uppbärs avgifter genom beslut som meddelas med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten. Den föreslagna lagen innebär inte att antalet tillstånd ökar, fastän tillståndsförfarandet enligt förslaget utvidgas till att omfatta gissningstävlingar. Sålunda kommer intäkterna från tillståndsavgifterna till staten att förbli oförändrade.

Enligt lagförslaget skall penningspelssammanslutningarna ersätta staten för kostnaderna för tillsynen över spelen. Oy Veikkaus Ab har årligen betalat inrikesministeriet ca 350 000 mk i ersättning för arvoden som betalats till de övervakare som inrikesministeriet förordnat och ungefär 1 milj. mk för planering och underhåll av ett ADB-system för övervakning av spelverksamheten. Penningautomatföreningen har årligen betalat polisinsättningen i Helsingfors ca 12 000 mk för kostnader som övervakningen av kasinot

har medfört. På grund av att övervakningen effektivteras och omorganiserats kommer kostnaderna för övervakningen att stiga. En omorganisering av övervakningen förutsätter att det inrättas fyra nya tjänster. Dessutom behöver det inrättas ca 20 deltidstjänster för att övervaka hur totospelen anordnas. Kostnaderna för inrättandet av nya tjänster uppgår till ungefär 2 milj. mk på årsnivå, som penningspelssammanslutningarna ersätter staten.

Till medlemmarna i penninginsamlings- och varulotterinämnanden har årligen i mötesarvoden betalats ca 60 000 mk. Det föreslås att nämnden indras i samband med reformen av lotterilagen. Indragningen av nämnden medför att motsvarande summa inbesparas.

Enligt förslaget bör problemen som deltagandet i lotterier vållar följas upp och utredas. Enligt lagförslagets 52 § 2 mom. skall penningspelssammanslutningarna ersätta staten för kostnaderna för uppföljningen av och forskningen kring de problem som deltagandet i penningspel vållar. Beloppet kan variera från ett år till ett annat. Kostnaderna är dock inte av betydande storlek.

Enligt 13 § 2 mom. i lagförslaget skall statsrådet i ett penningspelstillstånd som gäller anordnande av penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel bestämma om den ersättning som av försäljningsintäkterna av sådant tippningsspel som gäller resultaten vid travtävlingar skall betalas till den penningspelssammanslutning som anordnar totospel. Syftet med bestämmelsen är att låta en myndighet fastställa den ersättning som nu baserar sig på ett avtal mellan Oy Veikkaus Ab och Finlands Hippos r.f. Syftet med förslaget är inte att ändra de nuvarande grunderna för ersättningen. Förslaget har inga verkningar på statekonomin. Förslaget innebär att nuvarande praxis skrivs in i lag.

4.4. Administrativa verkningar

Propositionen har inga större administrativa verkningar. Enligt förslaget krävs det fortfarande tillstånd för att anordna lotterier. Polisens och länsstyrelsernas administrativa uppgifter minskar inte.

För att övervakningen av lotteriarrangemangen skall bli effektivare förutsätts att det vid inrikesministeriet inrättas en enhet som ansvarar för tillsynen. Enheten skall ansvara för den riksomfattande tillsynen över anordnandet av lotterier och för statistikföringen

av lotterier. Enheten kan ge utlåtanden samt meddela anvisningar om anordnandet av lotterier. Enheten förordnar också den kontrollanstalt som utför besiktning av och godkänner räkneverk för kontroll av penningrörelsen i penningautomater och varuvinstautomater samt i vissa spelautomater och spelanordningar.

4.5. Miljökonsekvenser

Propositionen har inga miljökonsekvenser.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Inrikesministeriet tillsatte den 29 september 1993 en kommission för att revidera bestämmelserna om penningspel samt skapa en politik för spel om pengar. Kommissionen hade som uppgift att i synnerhet utreda och precisera vilka krav som Finlands anslutning till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och en eventuell anslutning till Europeiska gemenskapen ställde på den nationella lagstiftningen.

Kommissionen skulle också definiera vilka funktioner som kan anses utgöra lotteri samt lägga fram förslag om tillämpningsområde för lotterilagstiftningen. Likaledes skulle kommissionen precisera vilka lotterifunktioner som det är möjligt eller ändamålsenligt att tillåta endast med ensamrätt med stöd av ett speciellt tillstånd eller uttryckliga bestämmelser. Kommissionen skulle ytterligare precisera övriga funktioner, för vilkas vidarekommande förutsätts att myndigheterna på förhand beviljat tillstånd av annat slag eller erhållit anmälan samt vilka funktioner som det skulle vara praktiskt att lämna utanför tillstånds- och anmälningsförfarandet.

Kommissionen skulle också utreda vilket slag av tillsyn och hurudana övervakningssystem det krävs för att garantera att olika lotterifunktioner sköts som sig bör. Kommissionen skulle utarbeta sitt förslag till ändring av författningarna i form av en regeringsproposition.

Med anledning av den disponibla tiden och uppdragets omfattning utarbetade kommissionen i stället för ändrade bestämmelser i form av en regeringsproposition förslag till ändringar av den gällande lagstiftningen.

Kommissionen lämnade sitt betänkande (kommittébetänkande 1995:5) den 28 februari 1995. Betänkandet innehöll sammanlagt 13 separata förslag. Kommissionen var i övrigt enhällig med undantag för den medlem som företrädde finansministeriet. Han meddelade avvikande mening till ett förslag om att användningen av tippningsvinstmedlen skall vara fixerad och att dimensioneringen vid fördelningen skall intas i lagen.

Betänkandet skickades på remiss till 74 olika instanser som företrädde myndigheter, företag och förmånstagare, varav 58 gav sitt utlåtande. Dessutom lämnades det utan särskild begäran in fyra utlåtanden om betänkandet. Bland de instanser som gav utlåtande fanns bl.a. samtliga politiska partier, de med tanke på reformen viktigaste ministerierna, länsstyrelserna, vissa centrala ämbetsverk samt ett flertal intresse- och medborgarorganisationer.

Majoriteten av dem som gav utlåtande ställde sig positivt till kommissionens förslag. Mest negativt till förslagen förhöll sig de intresseorganisationer som företrädde den privata branschen med automater. Deras kritik var främst riktad mot den grundläggande linjedragning som kommissionen omfattat i fråga om verksamheten med spel om pengar, enligt vilken också all slags verksamhet med automater som ger vinst i pengar skall skötas helt och hållet med ensamrätt. De intresseorganisationer som företrädde medierna förhöll sig negativt till förslaget om marknadsföringslotterier.

Inrikesministeriet tillsatte den 11 oktober 1996 ett projekt för att bereda en totalreform av lotterilagstiftningen. Som utgångspunkt för arbetet lades det betänkande som kommissionen för spel om pengar avgett samt de utlåtanden man erhållit om betänkandet. Förslagen till författningar skulle utarbetas i form av en regeringsproposition.

Samtidigt tillsatte inrikesministeriet en styrgrupp för att leda och följa beredningsarbetet. Styrgruppens uppgift var att behandla linjedragningar som gällde projektet samt andra viktiga ställningstaganden. Till medlemmar av styrgruppen förordnades företrädare för inrikesministeriet, finansministeriet, justitieministeriet, undervisningsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt handels- och industriministeriet.

Styrgruppen för lotterilagsprojektet begränsade sitt arbete till att gälla endast ut-

kastet till lotterilag. Styrgruppen behandlade inte den allmänna motiveringen, inte heller detaljmotiveringen i regeringens proposition.

Projektet skulle slutföra sitt arbete före den 31 oktober 1997. Tidsfristen förlängdes dock först till den 31 december 1997 och därefter till den 28 februari 1998.

Styrgruppen för lotterilagsprojektet upprättade ett protokoll över sitt arbete, och som bilaga till det ingick ett utkast till lotterilag. Styrgruppen uppnådde inte enighet. Företrädarna för justitieministeriet, handels- och industriministeriet, finansministeriet och undervisningsministeriet lät foga anteckning om avvikande mening till styrgruppens protokoll.

Regeringens proposition med förslag till lotterilag samt till vissa lagar som har samband med den har beretts som tjänsteuppdrag vid inrikesministeriet. Underlag för beredningen har varit det betänkande som avgetts av kommissionen för spel om pengar samt utlåtandena om betänkandet och det förslag till lotterilag som var bilaga till det protokoll som upprättades av den av inrikesministeriet tillsatta styrgruppen för lotterilagsprojektet.

5.2. Utlåtanden

Utlåtande om inrikesministeriets utkast till regeringens proposition med förslag till lotterilag samt till vissa lagar som har samband med den begärdes av 89 instanser, bl.a. av olika ministerier, av sådana instanser som företräder myndighets- och företagsverksamhet samt förmånstagare, av penningspelsammanslutningar samt av politiska partier. Sammanlagt 73 instanser avgav utlåtanden.

I utlåtandena ansågs en reform av lotterilagen behövas. Förslagen ansågs i allmänhet gå i rätt riktning. Konkurrensverket, sådana intresseorganisationer som företräder den privata automatbranschen och de organisationer som företräder näringslivet har dock förhållit sig reserverat till det förslag enligt vilket penningspelsverksamheten alltså skall anordnas på ensamrättsbasis.

I det utkast till lotterilag som var bilaga till begäran om utlåtande föreslogs att vissa spelautomater och spelanordningar skall inlösas till staten. Organisationer som representerar näringslivet och justitieministeriet ansåg att det inte fanns tillräckligt tungt vägande skäl för en inlösning. I regeringens proposition föreslås inte längre något inlös-

ningsförfarande.

Företag och intresseorganisationer som representerar medierna har förhållit sig kritiskt till definitionen på lotteri och har förutsett att den ändras så att medierna har möjlighet att anordna vissa avgiftsbelagda tävlingar och spel som inbegriper möjligheten att få en vinst med penningvärde.

Justitieministeriet och i synnerhet Europarättsenheten vid ministeriet konstaterade i sitt utlåtande att de föreslagna definitionerna på vadhållnings- och totospel är problematiska med tanke på den EG-rättsliga principen om icke-diskriminering, eftersom definitionerna av spel delvis kan vara överlappande.

Jord- och skogsbruksministeriet samt Centerpartiet i Finland har ansett att sådana vadhållningsspel som gäller hästtävlingar bör anordnas på ett sätt som avviker från förslaget så att rätten att anordna dessa spel koncentreras till en enda tillståndshavare.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

6.1. Samband med andra propositioner

Enligt 18 § i förslaget till lotterilag intas i statsbudgeten varje år anslag som uppskattas motsvara avkastningen från penningspels-sammanslutningarna samt vissa poster som influtit från vinstmedlen. Den föreslagna lagen bör därför träda i kraft från budgetårets början, även om lagförslaget inte behandlas som en proposition som ansluter sig till statsbudgeten.

Propositionen innehåller inte några bestämmelser om förverkandepåföljder. Det föreslås att alla bestämmelser om förverkandepåföljder tas in i strafflagen. Eftersom förverkandepåföljder är nödvändiga i fråga om lotteriförseelser och lotteribrott, är det önskvärt att regeringens proposition gällande revideringen av lagstiftningen om förverkandepåföljder behandlas så att den kan träda i kraft före den föreslagna lotterilagen.

6.2. 3 § lagen angående rättighet att idka näring

I 3 § lagen angående rättighet att idka näring finns en förteckning över de näringar om vilka bestäms särskilt genom lag eller

förordning. Avsikten har varit att paragrafen uttömmande skall ange de näringar i fråga om vilka särskilda bestämmelser har utfärdats om idkandet. I denna proposition föreslås bestämmelser som gäller vissa näringar. I det föreslagna 28 § 2 mom. lotterilagen sägs att uppgifter som hänför sig till det praktiska anordnandet av ett varulotteri får utföras endast av den som erhållit varulotteritillstånd eller en i varulotteritillståndet på ansökan förordnad fysisk person, sammanlutning eller stiftelse som avses i 1 § 1 mom. lagen angående rättighet att idka näring. I 56 § föreslås bli bestämt att tillstånd att mot avgift till allmänhetens förfogande ställa spelautomater och spelanordningar som ger varuvinster skall beviljas av polisinspektionen i häradet. Enligt den föreslagna 58 § lotterilagen och den föreslagna 7 § lagen om förströelseanordningar skall inrikesministeriet förordna kontrollorgan som skall företa besiktningar och ge godkännanden för räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

Med stöd av vad som anförts ovan kan det anses att propositionen förutsätter att omnämnanden av de näringar som avses ovan fogas till 3 § lagen angående rättighet att idka näring. Vid beredningen av propositionen har dock beaktats vad grundlagsutskottet konstaterat i sitt utlåtande (GrUU 40/1996 rd) till ekonomiutskottet om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om värdeandelssystemet och till annan lagstiftning om en nationell värdepapperscentral (RP 192/1996 rd). Enligt grundlagsutskottet är den möjlighet till reglering på förordningsnivå som föreskrivs i det inledande stycket till 3 § lagen angående rättighet att idka näring inte tillbörlig efter reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna. Utskottet anser att förteckningen i paragrafen kan kompletteras enbart i grundlagsordning.

En komplettering av förteckningen i 3 § lagen angående rättighet att idka näring kan således inte komma på fråga i den ordning som 66 § riksdagsordningen anger. Förteckningen torde kunna kompletteras senare i samband med reformen av den näringsrättsliga regleringen, om den över huvud taget längre anses nödvändig. I propositionen föreslås därför inte att 3 § lagen angående rättighet att idka näring skall ändras.

6.3. Samband med internationella överenskommelser och förpliktelser

Ovan nämnda överenskommelse om spel på fartyg, som Finland och Sverige har ingått 1979, gäller automatspel på passagerarfartyg i reguljär linjetrafik mellan länderna. Överenskommelsen har senast ändrats genom en överenskommelse som ingåtts den 25 maj 1997. Enligt överenskommelsen förbinder sig vardera fördragsslutande parterna att i enlighet med sin lagstiftning på sitt sjöterritorium tillåta automatspel på passagerarfartyg i reguljär linjetrafik mellan Finland och Sverige, om spelet på den andra partens sjöterritorium bedrivs enligt där gällande bestämmelser. Överenskommelsen gäller i praktiken endast penningautomatverksamhet.

Eftersom överenskommelsens bestämmelser utan att precisera någon särskild författning endast är kopplade till lagstiftningen i allmänhet, varmed avses vid ifrågavarande tidpunkt gällande bestämmelser om automatspel, behöver överenskommelsen inte ändras på grund av lagförslaget.

Beträffande lotteriverksamhet finns inga andra överenskommelser som är bindande för Finland.

6.4. Europeiska gemenskapens regelverk om lotteriverksamheten

6.4.1. Allmänt

Lagstiftningen om lotteriverksamhet har i alla Europeiska unionens medlemsländer varit en uppgift på nationell nivå, eftersom Europeiska unionen saknar lagstiftning som uttryckligen skulle gälla lotterier. Det finns dock vissa direktiv för specialområden som dessutom tangerar lotteriverksamheten, såsom rådets sjätte direktiv 77/388/EEG om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter - Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund, nedan mervärdesskattedirektivet, rådets direktiv 88/361/EEG för genomförandet av artikel 67 i fördraget, Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG om konsumentskydd vid distansavtal samt rådets direktiv 75/368/EEG om åtgärder för att främja det effektiva utövandet av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster inom diverse branscher, nedan direktivet om etableringsfrihet och frihet att tillhandahålla tjänster. Amsterdamfördraget av

den 2 oktober 1997 om ändring av fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med den upptar inte något omnämnande av lotteriverksamhet.

En allmän förutsättning för tillämpningen av gemenskapsrätten är att verksamheten kan anses utgöra sådan ekonomisk verksamhet som avses i artikel 3 i Amsterdamfördraget. Vissa av unionens medlemsstater har framfört som sin synpunkt, att anordnandet av lotteriverksamhet inte över huvud taget skall räknas som sådan ekonomisk verksamhet som avses i Amsterdamfördraget, eftersom verksamheten i de flesta medlemsländer antingen i princip är förbjuden eller är tillåten i endast mycket begränsad omfattning. EG-domstolen har dock bl.a. i sina domar i fråga om Dona (C-13/76, 10 och 12 punkterna i domen) och Steymann (C-196/87, punkt 10 i domen) konstaterat att när det är fråga om att tillhandahålla eller importera tjänster som utförs mot varor eller vederlag anses det alltid utgöra sådan ekonomisk verksamhet som avses i fördraget. Även lotteriverksamhet skall enligt domstolens åsikt räknas som ekonomisk verksamhet i fördragets mening. Domstolen har intagit en entydig ståndpunkt till denna fråga i fallet Schindler, för vilket det följer en närmare redogörelse längre fram.

Av betydelse med tanke på gemenskapsrätten är dessutom huruvida anordnandet av lotterier räknas som att tillhandahålla varor eller tjänster, med andra ord om man i fråga som ansluter sig till anordnande av lotteri skall tillämpa Amsterdamfördragets artikel 28 om fri rörlighet för varor eller artikel 49 om fri rörlighet för tjänster.

I Amsterdamfördraget definieras begreppet tjänster med en negativ nyans. Enligt artikel 50 i fördraget avses med tillhandahållande av tjänster prestationer som normalt utförs mot ersättning och som inte omfattas av bestämmelserna om fri rörlighet för varor, kapital eller personer.

Artiklarna gällande frihet att tillhandahålla tjänster och etableringsrätt grundar sig på principen om nationellt bemötande och siktar således inte på fullständig fri rörlighet för tjänster. Medlemsstaten har i regel rätt att bestämma vilken frihet företag verkamma inom landets område har att idka affärer samt villkoren för att driva affärsrörelse, bara man med dessa villkor och be-

gränsningar inte direkt eller indirekt diskriminerar andra medlemsländers medborgare. I detta fall skiljer sig bestämmelserna om fri rörlighet för tjänster i Amsterdamfördraget från bestämmelserna om fri rörlighet för varor i fördraget. EG-domstolen har t.ex. i sin dom om Reisebüro Broede (C-3/95, 28 punkten i domen) och Kraus v. Land Baden-Wuerttemberg (C-19/92, 32 punkten i domen) ställt fyra villkor för framtida inskränkningar enligt artikel 59 i Romfördraget så, att inskränkningar kan anses tillåtna när följande villkor uppfylls:

1. inskränkningar måste kunna motiveras med tvingande skäl i anknytning till allmänt intresse,

2. inskränkningen skall bidra till att säkerställa att ett eftersträvat mål kan uppnås,

3. inskränkningen skall tillämpas utan diskriminering och

4. inskränkningen får inte vara strängare än vad som krävs för att uppnå ett eftersträvat mål.

I fallet Schindler har EG-domstolen konstaterat att vid anordnande av lotteri är det fråga om att tillhandahålla tjänster enligt Romfördragets mening. I fallet Schindler gällde det import av lottsedlar i anslutning till ett penninglotteri. Av domen torde man dock kunna göra den generaliseringen att anordnande av alla slags lotterier kan i gemenskapsrätten tolkas som tillhandahållande av tjänster. Vid lotterier är det fråga om en verksamhet, i vilken man deltar mot betalning och där man har möjlighet att erhålla vinster. Lotteriarangören kan räknas som någon som tillhandahåller tjänster och som den som mottar tjänsterna, dvs. deltagaren, betalar ett vederlag för rätten att delta.

Den som tillhandahåller tjänster kan för anordnande av lotteri använda sig av många slags hjälpmedel, såsom t.ex. lottsedlar, olika slags lottningsapparater och spelautomater. När det gäller försäljning och import av dessa redskap för anordnande av lotteri kan det vara oklart huruvida det är fråga om försäljning och import av varor eller tjänster. I fallet Schindler ansåg domstolen att det vid import av lottsedlar inte var fråga om import av varor, eftersom importen av lotterna endast måste tolkas som en enskild detalj i arrangemangen för att genomföra lotteriet. Domstolen framhöll i sin motivering att import och distribution av lottsedlar inte utgör ett självändamål i verksamheten, utan det är verksamhet i syfte att göra deltagande i lot-

teriet möjligt. Importen av lotter kan enligt domstolens uppfattning alltså inte betraktas som en angelägenhet separat från det lotteri som importen av lotter var förknippad med. I domen gällande lotterilagstiftningen i Finland (C-124/97), för vilken redogörs närmare nedan, har domstolen dock konstaterat (punkterna 25 och 26) att en sådan nationell lagstiftning som den som är i fråga kan hindra den fria rörligheten för varor, eftersom den offentlighetsrättsliga föreningen med tillstånd enligt lagen är den enda som kan hålla spelautomater till begagnande mot betalning och har rätt att själv tillverka sådana automater. Eftersom gemenskapernas domstol dock inte har några tillräckligt exakta uppgifter om hur lagstiftningen i fråga påverkar importen av penningautomaterna, kan domstolen inte uttala sig om frågan huruvida artikel 30 i fördraget (artikel 28 i Amsterdamfördraget) utgör hinder för tillämpningen av en sådan lagstiftning.

Enligt subsidiaritetsprincipen, som genom Maastrichtfördraget av den 7 februari 1992 fogades till Romfördraget i artikel 3 b, skall gemenskapen på de områden där den inte ensam är behörig i överensstämmelse med denna princip vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå. Gemenskapen skall inte vidta någon åtgärd som går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen i Romfördraget.

Medlemsstaterna har således enligt subsidiaritetsprincipen bibehållit sin huvudsakliga behörighet att reglera rätten att anordna lotterier och ställa villkor för verksamheten. Det är emellertid klart att medlemsstaterna måste iakta de allmänna bestämmelserna i fördraget när de utövar denna bestämmanderätt. Det finns stora variationer när det gäller vilka lotterier som är tillåtna i unionens medlemsländer. Att lagstiftningen om lotterier har så skiftande innehåll kan anses ha sin grund i de olika sociala, ekonomiska och administrativa uppfattningarna om att tillåta lotterier som råder i medlemsstaterna. Regleringen av lotteriverksamhet i de olika medlemsstaterna har endast det gemensamt att avkastningen från lotterier i regel huvudsakligen kanaliseras till allmännyttiga ända-

mål och att verksamheten regleras för att skydda samhällsordningen och folkhälsan. Anordnandet av lotterier kräver i regel också tillstånd. Med hjälp av tillståndsförfarandet försöker man förhindra att den som anordnar lotteri förfar på något sätt som är menligt för samhället.

När nationell lotterilagstiftning utarbetas gäller det att komma ihåg gemenskapsrättens proportionalitetsprincip, enligt vilken lagstiftningen objektivt sett skall vara nödvändig för att man skall uppnå de mål som formulerats för respektive lagstiftning. Eventuella inskränkningar skall stå i rätt proportion till uppställda mål och uppnådda resultat. Begränsningarna får inte vara striktare än vad som behövs för att det eftersträvade målet skall nås.

6.4.2. Utredning om lotteriverksamheten samt Europeiska kommissionens åtgärder

Europeiska kommissionen har mottagit ett stort antal klagomål om hinder för integrationen på lotterimarknaden. Storbritannien har redan 1986 lämnat en begäran om att kommissionen utreder lotterisektorns ställning på den gemensamma marknaden. Även EU-parlamentariker har frågat kommissionen hur den ämnar förhålla sig till regleringen av marknaden och begränsningarna av den fria rörligheten i fråga om lotteriverksamheten. Vissa privata lotteribolag har likaledes framställt krav på att det utfärdas gemenskapsbestämmelser om lotteriverksamheten.

Kommissionen beslöt hösten 1989 ge det dåvarande tredje generaldirektoratet (DG III), som handhade konkurrensärenden, i uppdrag att reda ut läget på lotterimarknaden inom gemenskapen. Som grund för utredningen beställde kommissionen av ett engelskt konsultbolag (Coopers & Lybrand Europe) en undersökning om situationen på lotterimarknaden, såväl ur rättslig som ur ekonomisk synvinkel. En undersökning i tre delar under namnet "Gambling in the single market, a study of the current legal and market situations" blev klar i juni 1991.

Endast knapphändiga uppgifter om hur generaldirektoratets arbete avancerade gavs offentlighet. Generaldirektoratet arrangerade dock tillfällen för medlemsstaternas regeringar och olika intressegrupper att bli hörda. Den centrala frågan för sektorns var om lotterifunktionerna över huvud taget omfatta-

des av integrationen, och ifall de gjorde det, på vilket sätt principen om frihet i Romfördraget kunde tillämpas.

Generaldirektoratet fick sin utredning klar i augusti 1992. Utredningen har inte publicerats. I samband med utredningsarbetet beredde kommissionen ett förslag till direktiv, som successivt skulle ha frigjort lotterimarknaden.

Kommissionen hade utgående från utredningen intagit den ståndpunkten att lotteriverksamhet är sådan verksamhet som avses i Romfördraget och gäller näringsverksamhet enligt allmänna regler som bygger på ömsesidigt erkännande. Kommissionens uppgift var att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning som betydligt avvek från varandra. Genom förslaget avsåg man att skapa möjligheter för spelbolagen att verka i ett annat medlemsland även på annat sätt än genom att grunda systerbolag samt ge spelbolagen frihet baserad på ömsesidigt erkännande att tillhandahålla penningsspel i ett annat medlemsland. Kommissionen planerade att tillåta lotteriverksamhet över gränserna för att på detta sätt främja konsumenternas möjligheter att välja den form av lotterier de önskar. Kommissionen bedömde dock att konsumenten inte skulle kunna spara i större omfattning genom att lotterimarknaden blev fri. Den nytta som den fria marknaden för med sig skulle troligtvis komma endast spelbolagen till godo.

Medlemsstaternas ställningstaganden till kommissionens förslag var enhälliga och synnerligen skarpa. De ville ovillkorligen behålla lagstiftningsrätten på nationell nivå. Medlemsstaternas främsta argument mot harmonisering av lotteriverksamheten var upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet, så kallad public order-grund. Medlemsstaterna framhöll att i bakgrunden till nationell lagstiftning om lotteriverksamhet samt härav föranledda begränsningar av den fria rörligheten för tjänster ligger ett behov av att

1. skydda konsumenterna mot oegentligheter och andra faror som en olaglig lotteriverksamhet för med sig,
2. genom lagstiftning och tillsyn minska risken för att penningsspelfunktionerna hamnar i brottslingars händer och att de utnyttjas för brottsliga ändamål, inklusive penningtvätt,
3. genom lagstiftning förhindra ökat kringgående av skatt,
4. genom lagstiftning begränsa det allmän-

na utbudet på lotterier och de sätt, på vilka utbudet hanteras för att förhindra ett överdrivet spelande och för att förhindra att ett överdrivet spelande får negativa sociala och hälsomässiga följder, samt

5. genom lagstiftning sörja för att avkastningen från lotterierna används till ändamål som samhället godkännt.

Kommissionen meddelade vid toppmötet i Edinburgh i december 1992 att den, med beaktande av den i artikel 3 b i fördraget om Europeiska unionen fastställda subsidiaritetsprincipen, inte har för avsikt att bereda någon lagstiftning om lotteriverksamheten. Kommissionären för den inre marknaden Bangemann meddelade samtidigt att kommissionen dock ansåg att lotterier skall anses utgöra sådana tjänster som avses i Romfördraget. I meddelandet påpekades att i och med att integrationen går vidare och teknologin bereder väg för nya marknader, utsluter kommissionen inte möjligheten att ta frågan till ny bedömning.

6.4.3. Fallet Schindler

Lotteriverksamhetens karaktär och gemenskapsrättens tillämplighet har dryftats vid det mest kända fallet i fråga om lotteriverksamhet i EG-domstolen, Schindlermålet. EG-domstolen meddelade på begäran av högsta domstolen i Storbritannien ett förhandsavgörande om gemenskapsrättens tillämplighet gällande en tvist mellan ombuden för det tyska lotteribolaget Süddeutsche Klassenlotterie (SKL) Gerhart och Jörg Schindler och Storbritanniens tullmyndigheter.

De självständiga ombuden för SKL Gerhart och Jörg Schindler sände per post från Nederländerna till Storbritannien reklam för ett lotteri som SKL anordnat i Tyskland samt svarskuponger, med vilka man kunde beställa lotter till sagda lotteri. Tullen i Storbritannien beslagtogs lotterimaterialet med motiveringen att det utgjorde material som på basis av Storbritanniens Revenue Act (lag om mottagande av försändelser) och Lotteries and Amusement Act (lotteri- och nöjeslag) var förbjudet. I de nämnda rättsakterna förbjöds importen av lotter, skrivelser och anmälningsblanketter som ansluter sig till ett lotteri som anordnas i ett annat medlemsland. Vid tidpunkten för beslaget var det också enligt Storbritanniens lagstiftning förbjudet att arrangera riksom-

fattande inhemska lotterier. Först 1994 blev det tillåtet att anordna riksomfattande inhemska lotterier i Storbritannien (National Lottery). Gerhart och Jörg Schindler ansåg att Storbritanniens ovan nämnda rättsakter stod i strid med artikel 30 eller åtminstone med artikel 59 i Romfördraget.

De två Schindler ansåg att det inte kan utgöra någon fara för det engelska samhällets grundläggande intressen att importera lotter. Importen av lotter kan inte ha någon inverkan på den allmänna ordningen och moralen i Storbritannien, eftersom lotterierna är lagliga i Tyskland. Moralerna kan inte heller bli lidande därför att reklam för lotterier är tillåten i Storbritannien. Förbudet mot att anordna utländska lotterier var enligt de två Schindler med tanke på konsumentskyddet överdrivet och grundlöst även därför att Storbritannien samtidigt planerade att starta ett riksomfattande lotteri.

Tullväsendet i Storbritannien ansåg att lotter eller material med reklam för dessa inte kan räknas som sådana varor som avses i Romfördraget. Enligt tullens svar kan artiklarna 30 och 59 i Romfördraget inte tillämpas på det importförbud som gäller i Storbritannien, eftersom förbudet gäller alla stora lotterier oberoende av ursprungsland. Tullväsendet konstaterade att importförbudet harmonierade med Storbritanniens lotterilagstiftning, som begränsar anordnandet av lotterier av socialpolitiska skäl samt för att förhindra fusk och oegentligheter.

Vissa medlemsstater framförde i sina utlåtanden att anordnandet av lotteri på grund av sin speciella karaktär inte över huvud taget kan anses utgöra sådan ekonomisk verksamhet som avses i Romfördraget. Medlemsstaterna motiverade sin uppfattning bl.a. med att det i medlemsstaterna av tradition antingen har varit helt förbjudet att anordna lotteri eller så har verksamheten åtminstone varit kraftigt begränsad. I flera medlemsstater är lotterier tillåtna endast på så sätt att staten själv anordnar dem eller i form av mycket begränsad verksamhet som staten kontrollerar. Medlemsstaterna ansåg dessutom att lotterierna inte stöder sig på någon som helst ekonomisk relation med en prestation, eftersom de alltid helt eller delvis baserar sig på slumpen. Enligt medlemsstaternas uppfattning skall anordnande av lotteri främst anses utgöra underhållning eller spel och inte någon ekonomisk verksamhet. Även av socialpolitiska skäl samt för att bekämpa oegent-

ligheter och brottslighet skall enligt medlemsstaternas mening bestämmelser om anordnande av lotterier meddelas på nationell nivå.

I samband med fallet Schindler meddelade en del av medlemsstaterna som sin uppfattning att lotterier skall tolkas som tillhandahållande av tjänster enligt artikel 60 i Romfördraget.

Enligt ett utlåtande från kommissionen till EG-domstolen vid rättegången skall anordnande av lotteri anses utgöra sådan ekonomisk verksamhet som avses i Romfördraget. Lotterna säljs och köps kommersiellt i syfte att erhålla ekonomisk vinning. Den detaljen att avkastningen från lotterier ofta används till statens utgifter eller allmännyttiga ändamål, har enligt kommissionen inte någon större betydelse. Distributionen av lotter utgör en viktig inkomstkälla för ombuden. Kommissionen var av den åsikten att bestämmelserna i Romfördraget också rör lotteriverksamhet, eftersom lotteri är en verksamhet med kommersiella tjänster. Kommissionen menade att bestämmelserna i Storbritanniens gällande lagar begränsar den fria rörligheten för tjänster. Enligt kommissionen kan inskränkningarna inte motiveras med ett behov av att upprätthålla den allmänna ordningen, eftersom redan myndigheterna i Tyskland kontrollerade anordnandet av lotteriet på vederbörligt sätt.

Enligt domstolens beslut skall denna verksamhet anses utgöra tillhandahållande av tjänster i den mening som avses i artikel 60 i Romfördraget, om till en medlemsstat införs material i form av reklam och lotter i det syfte att personer bosatta i medlemsstaten skall ha möjlighet att delta i lotterier som anordnas i en annan medlemsstat. Import är således verksamhet som hänförs till tillämpningsområdet för artikel 59 i Romfördraget. Enligt beslutet betyder sådana bestämmelser i nationell lagstiftning, som i likhet med Storbritanniens lotterilagstiftning förbjuder anordnandet av lotteri på en viss medlemsstats område, inskränkning i den fria rörligheten för tjänster. I beslutet konstateras dock att bestämmelser som begränsar den fria rörligheten för tjänster kan motiveras med socialpolitiska aspekter samt syftet att förhindra otillåtna metoder och oegentligheter och kan således inte anses stå i konflikt med bestämmelserna i Romfördraget om fri rörlighet för tjänster.

Domstolen ansåg att på grund av lotteri-

verksamhetens speciella karaktär är det motiverat att varje medlemsstat har tillräcklig prövningsrätt när den preciserar krav som med beaktande av sociala och kulturella särdrag i det egna samhället tillämpas för att skydda dem som deltar i spel och samhällsordningen. Sådana krav kan enligt domstolen gälla i vilken form lotterier får anordnas, spelinsatsernas belopp eller användningssyftet med vinsterna från spelen. De inskränkningar eller förbud som medlemsstaterna meddelat får dock inte vara av diskriminerande natur.

Domstolen konstaterade att en omständighet som ligger till grund för nationell lagstiftning är att avkastningen från lotterierna i betydande omfattning används till ändamål som inte syftar till ekonomisk vinning och ligger i allmänhetens intresse, såsom till social och välgörande verksamhet samt till att befrämja idrott och kultur. Enbart denna motivering kan enligt domstolen dock inte anses vara avgörande.

6.4.4. Övriga av EG-domstolen behandlade rättsfall i anslutning till lotterier

Utöver EG-domstolens avgörande i fallet Schindler finns det några andra rättsfall som rör anordnande av lotteri. I fallet Günther Berkholz mot Finanzamt Hamburg-Mitte-Altstadt (C-168/84), som gällde tolkningen av mervärdesskattedirektivet, är speciellt 19 punkten i det svar som domstolen gav på en begäran om förhandsavgörande av intresse. I fallet var det fråga om huruvida hållandet av penningautomater till allmänhetens begagnande på fartyg i trafik utanför statens territorialvatten skall anses utgöra sådan verksamhet som försiggår från ett etablerat affärsställe enligt artikel 9 i mervärdesskattedirektivet. Av domstolens svar framgår indirekt att domstolen betraktar anordnandet av lotteri med hjälp av penningautomater som ekonomisk verksamhet. I domstolens svar står det också indirekt att läsa att den anser att hållandet av penningautomater innebär att tillhandahålla tjänster.

I fallet Ladbroke Racing Limited, som behandlats i gemenskapens förstainstansrätt, gällde det frågan om artiklarna 85 och 86 i Romfördraget är tillämpliga på konkurrensbegränsning föranledd av den nationella lagstiftningen. I fallet gav den engelska vadhållningskoncernen Ladbroke Racing Ltd in ett klagomål om den verksamhet som fran-

ska staten och tio franska vadhållningsbolag samt en kartell bestående av dem, Pari Mutuel Urbain (PMU), bedriver. Enligt Ladbroke Racing Ltd hindrar den franska lagstiftningen om ensamrätt i praktiken fransmännen från att slå vad om resultaten i utländska idrottstävlingar. Bolaget framhåller att rådande praxis bygger på fransk lag, enligt vilken anordnandet av totospel utanför hästbanorna är ett monopol för en kartell som utgörs av bolagen med ensamrätt, vilket leder till att denna kartell missbrukar sin dominerande marknadsställning.

Kommissionen hade förkastat klagomålet från Ladbroke Racing Ltd på den grund att artiklarna 85 och 86 i Romfördraget enligt kommissionens åsikt inte var tillämpliga på arrangemanget, eftersom arrangemanget inte hade någon nödvändig effekt på den gemensamma marknaden. Förstainstansrätten upphävde kommissionens beslut och konstaterade att kommissionen först borde ha undersökt huruvida lagstiftningen i Frankrike harmonierar med artiklarna 85 och 86 i Romfördraget och först därefter ha fattat beslut om artiklarna konkret är tillämpliga på arrangemanget.

Kommissionen gjorde förstainstansrättens beslut stridigt, varvid den ansåg att konkurrensbegränsningen direkt var föranledd av den nationella lagstiftningen och inte av vilka åtgärder kartellen av sammanslutningar med ensamrätt vidtog på marknaden. Kommissionen förnyade sin åsikt om att artiklarna 85 och 86 inte är tillämpliga i fallet. EG-domstolen godkände till denna del kommissionens syn på saken i det avgörande den meddelade i november 1997 (kombinerade ärendena C-359/95 och C-379P). I avgörandet konstaterade domstolen att artiklarna 85 och 86 endast rör konkurrensbegränsningar som företag genomfört på eget initiativ. Således kan ifrågavarande artiklar enligt domstolens uppfattning inte tillämpas direkt på konkurrensbegränsning som föranleds av den nationella lagstiftningen. EG-domstolen återförvisade ärendet för ny behandling i förstainstansrätten.

I juni 1997 meddelades dom i målet Vereinigte Familienpress Zeitungsverlags- und vertriebs GmbH mot Heinrich Bauer Verlag (C-368/95). Det tyska tidningsförlaget gav i Tyskland ut en tidning som innehöll ett korsord. De som hade löst korsordet rätt fick delta i en lottdragning, där priset var 500 tyska mark. Tidningen innehöll ytterligare

två andra tävlingsuppgifter, där priserna var 1 000 och 5 000 tyska mark. I varje nummer av tidningen ingick reklam för tävlingarna i följande nummer.

Tidningen såldes också i Österrike. Ett österrikiskt tidningsförlag väckte åtal mot den tyska tidningen, för att denna skulle beordras att upphöra med försäljningen i Österrike av sådana publikationer där läsarna utlovas möjlighet att delta i lotteri.

Den österrikiska lagen om otillbörligt förfarande vid konkurrens (Gesetz über unlauteren Wettbewerb 1992) nekar att utlova konsumenten något på köpet utan vederlag vid försäljning av varor eller förmedling av tjänster. Förbudet hindrar i praktiken också tidskifternas förläggare från att vid försäljningen av en tidning lova konsumenterna möjlighet att delta i lottdragning. Konkurrenslagstiftningen i Tyskland innehåller inte motsvarande förbud. Den österrikiska domstolen lämnade in en begäran enligt artikel 177 om att EG-domstolen meddelar ett förhandsavgörande om tolkningen av artikel 30 i Romfördraget i detta fall.

Österrikiska regeringen och kommissionen ansåg i sina utlåtanden att man genom förbudet strävade efter att säkerställa att den österrikiska pressen förblir pluralistisk, eftersom små tidningsförlag hade blivit tvungna att upphöra med verksamheten ifall anordnandet av lottningar tilläts. Det var tidigare tillåtet att anordna lotterier i pressen, vilket ledde till en hård konkurrens mellan tidningsförlagen om vem som kunde erbjuda läsarna det mest lockande lotteriet och den största huvudvinsten. Tidningar med liten upplaga skulle inte ha klarat sig länge på en sådan marknad. Det förelåg fara för att konsumenterna skulle börja köpa dagstidningar bara för lotteriets skull och tycka att möjligheten att vinna i lotteriet var viktigare än publikationens övriga innehåll. Österrikes regering och kommissionen bad i sina utlåtanden att domstolen fäster uppmärksamhet vid att pressen i Österrike var mycket koncentrerad.

Domstolen ansåg i sitt avgörande att förbudet i Österrikes lagstiftning tvingar förlag som hör hemma i andra medlemsstater att ändra innehållet i de tidningar de ger ut. Enligt domstolens åsikt äventyras genom förbudet möjligheterna för den tidning som är objekt för tvisten i rätten att komma in på marknaden i en annan medlemsstat och därmed begränsas den fria rörligheten för varor.

Domstolen ansåg att förbudet i Österrikes konkurrenslagstiftning utgör en sådan åtgärd med motsvarande verkan som avses i artikel 30 i Romfördraget.

Domstolen framhöll vidare i sin motivering att den i sitt tidigare Schindleravgörande ansåg det motiverat att de nationella myndigheterna har tillräckligt stor prövningsrätt att precisera villkoren för den som anordnar lotteri på grund av lotteriverksamhetens speciella karaktär. Domstolen var dock av den åsikten att Schindleravgörandet inte kunde tillämpas i den föreliggande tvisten, som gällde lotteriverksamhet i liten skala och att det därför inte existerade något behov av att skydda samhällsordningen.

Domstolen godkände i motiveringen till sitt avgörande den uppfattningen, att det kan vara motiverat att begränsa den fria rörligheten för varor för att bibehålla en pluralistisk press. Domstolen hänvisade dock till sin tidigare praxis i fråga om publikationer och konstaterade att eventuella inskränkningar skall stå i rätt proportion till den nytta som eftersträvas och vara nödvändiga för att målet skall uppnås.

För säkerställande av att de ovan ställda kraven uppfylls uppmanar EG-domstolen den nationella domstolen att kontrollera huruvida det råder en situation där de tidningar som anordnar lotterier konkurrerar med andra tidningar. Den nationella domstolen bör också undersöka om lotterierna utgör ett reellt lockbete för konsumenten att köpa tidningen och därigenom påverkar efterfrågan. Den nationella domstolen skall bedöma vilket ekonomiskt värde produkten som kommit på köpet har för konsumenten genom att den fäster uppmärksamhet på alla faktorer som kan påverka köpbeslutet, t.ex. reklamen för ett lotteri, den sannolika möjligheten att vinna, vinsternas storlek samt i vilken omfattning kunskaper och färdigheter spelar in för att man skall ha framgång i lotteriet. Den nationella domstolen skall utgående från en analys av den nationella tidningsmarknaden bedöma om det i fallet i fråga är motiverat att begränsa den fria rörligheten för varor och i vilken omfattning inskränkningarna skall vidtas.

Italienska Consiglio di Stato har genom ett beslut den 20 januari 1998 beslutat begära ett förhandsavgörande i målet Questore di Verona mot Diego Zenatti. Begäran om förhandsavgörande har givits in till EG-domstolens registratorskontor den 13 mars 1998

och införts i domstolens register som ärende nummer (C-67/98).

I målet förmedlade Diego Zenatti italienska kunders vad gällande utländska idrottstävlingar till den engelska byrån för förmedling av vadhållning, SSP Overseas Betting Limited. Verksamheten avbröts med stöd av italiensk lagstiftning. I Consiglio di Stato begäran om förhandsavgörande anhölls om svar på frågan om Italiens lagstiftning angående vadhållning strider mot bestämmelserna om fri rörlighet för tjänster i Romfördraget, om man beaktar att den italienska lagstiftningen innehåller socialpolitiska målsättningar och att man med lagstiftningens hjälp strävar att förhindra otillbörligt förfarande.

Domstolen ordnade ett muntligt hörande i ärendet den 10 mars 1999. De sju medlemsstater som var närvarande, även Finland, och kommissionen ansåg enhälligt att de italienska bestämmelserna om begränsning av anordnandet av vadhållning står i samklang med gemenskapsrätten, eftersom begränsningarna har sin grund i socialpolitiska skäl samt förebyggande av svek och brott.

Domstolens generaladvokat Fennelly avgav sitt förslag till avgörande den 30 maj 1999. Enligt generaladvokaten förbjuder gemenskapsrätten begränsningar i fråga om tillhandahålllet av vadhållningstjänster, om begränsningarna inte kan motiveras med ett allmänt intresse. Bedömningsgrunden ett allmänt intresse är inte nödvändigtvis densamma i alla medlemsstater. De sociala och kulturella särdragen i varje medlemsstat samt olika förhållningssätt till spelverksamhet är omständigheter som kan beaktas vid bedömningen.

Fennelly konstaterar dessutom att på grund av sin ekonomiska karaktär är insamling av medel för ett socialt sett nyttigt ändamål inte en godtagbar grund för en dylik begränsning. Skyddande av konsumenterna från bedrägeri är ett godtagbart mål i enlighet med allmänt intresse, men endast om den nationella domstolen konstaterar att konsumenterna inte skyddas tillräckligt med de rättsregler som tillämpas på vadhållningsarrangörerna i Storbritannien. Förmedling av vadhållningstjänster kan också begränsas av socialpolitiska orsaker i syfte att begränsa moraliska och ekonomiska skadeverkningar. Målet bör då kunna nås med hjälp av begränsningarna och de får inte vara strängare än vad som är nödvändigt för att målet skall

nås. Det strider mot ett sådant socialpolitiskt mål, om inte också idrottsorganisationer, som har privilegier att arrangera vadhållning, förutsätts sträva efter att begränsa efterfrågan på vadhållning.

EG-domstolen meddelade sitt avgörande i ärendet den 21 oktober 1999. Enligt beslutet utgör vad som i Romfördraget bestäms om frihet att tillhandahålla tjänster inget hinder för nationell lagstiftning av den typ som den italienska, enligt vilken vissa institutioner ges ensamrätt att ordna vadhållning vid idrottstävlingar, om denna lagstiftning faktiskt är motiverad på grund av de socialpolitiska mål genom vilka man strävar efter att begränsa de skadliga verkningarna av sådan verksamhet och om de begränsningar som uppställs genom lagstiftningen inte är oskäliga åtgärder i förhållande till dessa mål.

6.4.5. Vissa fall inom den finländska lotteriverksamheten som behandlats i Europeiska ekonomiska samarbetsområdets och Europeiska gemenskapernas institutioner

Den med stöd av artikel 108 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (nedan EES-avtalet) inrättade självständiga tillsynsmyndigheten EFTA Surveillance Authority (nedan ESA) meddelade i december 1994 ett beslut som gällde Finlands lag om förströelseautomater (426/1976) och EES-avtalets bestämmelser om konkurrens. I beslutet konstaterades att Finlands lag om förströelseautomater stod i konflikt med artikel 59.1 i EES-avtalet så till vida att i lagen bestämdes om Penningautomatföreningens ensamrätt att hålla förströelseautomater till allmänhetens begagnande mot betalning. I ESA:s beslut förpliktades Finland att så snabbt som möjligt vidta alla behövliga åtgärder inom förvaltning och lagstiftning för att eliminera de motstridiga bestämmelserna. Beslutet ledde till att det gavs en ny lag om förströelseanordningar (164/1995). Genom denna lag upphävdes Penningautomatföreningens ensamrätt för förströelseautomater.

ESA:s beslut gäller inte penningautomatverksamhet, men i motiveringen till beslutet hänvisas också till penningautomat- och penningspelsverksamheten. I motiveringen till punkt 7 i beslutet framhålls att förströelseautomater och penningautomater skiljer sig från varandra på så sätt att penningautomater kan betala vinster i form av

pengar eller annan förmån med penningvärde, medan förströelseautomater endast erbjuder spelaren rent tidsfördriv utan någon möjlighet till vinst. ESA gör gällande att marknaden med förströelseautomater bör anses tangera den egentliga marknaden med penningsspel, men dock som en separat marknad. Enligt ESA kan sådana aspekter, som innebär att det skulle vara motiverat att bibehålla ovillkorlig ensamrätt i fråga om penningspel, t.ex. moraliska, religiösa och kulturella aspekter, faran för brott och bedrägeri, penningspelens ställning i egenskap av drivfjäder bakom en ökad konsumtion som kan ha skadliga konsekvenser såväl på det individuella som samhälleliga planet samt det faktum att man genom organiserad penningspelsverksamhet kan få in betydande summor till att finansiera välgörenhet eller annan allmännyttig verksamhet, inte kan tillämpas på förströelseautomater.

EG-domstolen har nyligen avgjort frågan om den ensamrätt för penningautomatverksamhet som beviljats i finländsk lagstiftning kan godkännas enligt gemenskapsrätten. Det engelska bolaget Cotswold Microsystems Limited (nedan CMS) och det finska bolaget Oy Transatlantic Software Limited (nedan TAS) avtalade i januari 1996 om att CMS levererar TAS penningautomater, som TAS placerar ut för allmänhetens begagnande. Det finska bolaget skulle ha ensamrätt att företräda det engelska bolaget i Finland. TAS placerade tio penningautomater av märket Golden Shot till allmänhetens begagnande mot betalning i Jyväskylä och Helsingfors. Apparaterna var så kallade fruktspel och gav högst 200 mk i vinst. Ett spel kostade 1-5 mk.

Myndigheterna beslagtogs apparaterna och yrkade på straff för den finska företagaren för lotteribrott. Företagaren förnekade åtalet på den grund att i Golden Shot -automaterna är möjligheten att vinna inte huvudsakligen baserad på slumpen, utan grundar sig i hög grad på spelarens färdigheter, och därför kan automaterna inte hänföras till lotterilagens tillämpningsområde. För det andra ansåg företagaren att åtalet skall förkastas eftersom det grundar sig på finsk lotterilagstiftning, som strider mot bestämmelserna i Romfördraget om fri rörlighet för varor och tjänster.

I underrätten dömdes företrädaren för TAS till böter för lotteribrott och automaterna dömdes förlorade till staten.

Vid målets behandling i hovrätten i mars

1997 beslöt Vasa hovrätt begära att EG-domstolen meddelar ett förhandsavgörande i ärendet enligt artikel 177 i Maastrichtfördraget. Hovrätten ställde följande frågor till domstolen:

1. Skall EG-domstolens avgörande den 24 mars 1994 i fallet C-275/92 *Her Majesty's Customs and Excise v. Gerhart Schindler and Joerg Schindler* tolkas så att det kan anses motsvara det nu aktuella fallet (jämför EG-domstolens avgörande den 6 oktober 1982 i fallet 283/81 *Srl Cilfit and Lanificio di Gavardo SpA v. Ministry of Health*) och att bestämmelserna i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen i detta fall skall tolkas på samma sätt som i det förstnämnda fallet?

För det fall att svaret på den första frågan är helt eller delvis negativt ställer hovrätten följande tilläggsfrågor:

2. Gäller bestämmelserna om fri rörlighet för varor och tjänster i fördraget (artiklarna 30, 59 och 60) också sådana spelautomater som det nu är fråga om?

3. Om svaret på den andra frågan är ja-kande,

a) ställer artiklarna 30, 59 eller 60 eller någon annan artikel i fördraget hinder för att Finland begränsar anordnandet av ifrågavarande verksamhet med spelautomater att handhas av Penningautomatföreningen med ensamrätt, oberoende av om inskränkningen rör såväl inhemska som utländska spelar-rangörer lika och

b) finns det i artiklarna 36 och 56 i fördraget eller i någon annan artikel några grunder som berättigar till en begränsning enligt ett bemyndigande i lotterilagen eller i beredningen av denna eller på några andra grunder, och kan det vid bedömningen av denna fråga ha betydelse hur stora vinster spelautomaterna betalar och i vilken grad möjligheten att vinna baserar sig på slumpen eller spelarens färdigheter?

Kommissionen samt Nederländernas, Belgiens, Spaniens, Storbritanniens, Österrikes, Portugals, Sveriges, Tysklands och Finlands regeringar lämnade skriftliga inlagor i målet. Domstolen anordnade den 30 juni 1998 ett muntligt förhör i saken. Vid förhöret var förutom de nämnda medlemsstaterna dessutom Luxemburg och kommissionen representerade. Medlemsstaterna och kommissionen var ense om att fallet *Schindler* kan tillämpas även på målet i fråga och att Finlands lagstiftning sålunda inte kan anses stå

i strid med gemenskapslagstiftningen.

Enligt generaladvokat La Pergolas förslag till avgörande av den 4 mars 1999 står en sådan nationell lagstiftning i strid med artikel 90.1 och artikel 50 i fördraget som beviljar en offentligrättslig förening liknande Penningautomatföreningen ensamrätt att tillhandahålla spelautomattjänster, om detta, med hänsyn till det sätt på vilket monopolen har ordnats i praktiken och hur verksamheten bedrivs, leder till att begränsningarna i fråga om tillhandahållandet av tjänsterna inte är konsekventa, tillbörliga och rätt avvägda i förhållande till deras samhällspolitiska mål och mål som syftar till att förebygga bedrägeri och vilka de nationella myndigheterna har åberopat som motivering till lagstiftningen i fråga.

EG-domstolen meddelade sitt beslut i ärendet den 21 september 1999. Domstolen avgjorde Vasa hovrätts frågor som följer: Fördragets bestämmelser om friheten att tillhandahålla tjänster utgör inte hinder för en sådan nationell lagstiftning som den finska lagstiftningen, enligt vilken en enda offentligrättslig förening har ensamrätt att till beagnade hålla penningautomater med beaktande av de allmännyttiga ändamål som den grundas på.

I motiveringen till domen konstaterar domstolen att det i målet är fråga om en begränsning av friheten att tillhandahålla tjänster (punkt 29). Domstolen anser dock att begränsningen är befogad eftersom den gällande lagstiftningen syftar till att begränsa utnyttjandet av människors spelbegär, undvika riskerna för brott och bedrägerier till följd av motsvarande verksamheter och endast tillåta dessa för att insamla medel för välgörenhet eller allmännyttiga ändamål (punkt 32). Domstolen konstaterar dessutom att den finska lagstiftningen som beviljar endast en viss offentligrättslig förening tillstånd att bedriva penningautomatverksamhet och förbjuder alla andra att bedriva verksamheten inte är diskriminerande eftersom det inte är fråga om någon diskriminering på grund av nationaliteten och eftersom den tillämpas på samma sätt på de aktörer som kan vara berörda av en sådan verksamhet, oberoende av om de är etablerade i Finland eller i någon annan medlemsstat (punkt 28).

Beslutet är av vittgående betydelse för de lotterier och penningsspel som anordnas i medlemsstaterna inom Europeiska unionen. I beslutet konstaterar domstolen klart att även

om domen i målet Schindler rör anordnandet av lotterier, är dessa överväganden, såsom för övrigt framgår av lydelsen av punkt 60 i domen, även tillämpliga på jämförbara spel med pengar (punkt 15).

6.4.6. Förutsättningarna för sammanslutningar med statligt monopol samt generella verksamhetsbetingelser för sådana sammanslutningar enligt Europeiska gemenskapens konkurrensregler

Artikel 82 i Amsterdamfördraget förbjuder missbruk av den dominerande marknadsställning som ett eller flera företag innehar på den gemensamma marknaden eller inom en betydande del av denna om missbruket är ägnat att påverka handeln mellan medlemsstaterna. Ett företag som har ensamrätt till en viss ekonomisk verksamhet på den gemensamma marknaden eller inom en betydande del av denna, innehar i den mening som framgår av artikel 82 en dominerande ställning på marknaden. Ett företag som verkar redan på en medlemsstats område verkar utan tvivel inom en betydande del av den gemensamma marknaden. Såsom framgår av det ovan relaterade fallet Ladbroke Racing Ltd kan fördragets artiklar med förbud mot konkurrensbegränsningar dock tillämpas endast på konkurrensbegränsningar som företagen infört på eget initiativ.

Inom Europeiska gemenskapen har företaget som innehar ensamrätt eller andra särskilda rättigheter, företagets ställning samt frågan om det är berättigat att sådana företag över huvud taget existerar först på 1990-talet blivit föremål för kommissionens särskilda intresse, trots att bestämmelser med regler för monopol funnits med redan i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Andra fram till slutet av 1980-talet tolkades bestämmelserna om ensamrätt allmänt så, att endast sådana handelsmonopol för import och export av varor som avses i artikel 37 i Romfördraget var förbjudna. Det ansågs att artikel 86 i Romfördraget kunde tolkas så, att det till och med förväntades att medlemsstaterna hade nationella monopol upprättade genom lag.

Sådana statliga sammanslutningar med ensamrätt eller särskilda rättigheter, som nämns i artikel 86.2 i fördraget, är sammanslutningar som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse samt så kallade

fiskala monopol. Tankegången i artikel 86 är att det inte får bli omöjligt att tillämpa gemenskapsrättens övriga bestämmelser för att medlemsstaten har tagit en viss verksamhet i sitt speciella beskydd, antingen genom att bedriva den själv eller genom att bevilja något eller några företag ensamrätt eller särskilda rättigheter. I artikeln beviljas dock ovan nämnda statliga sammanslutningar med ensamrätt eller särskild rätt, rätt att avvika från tillämpningen av bestämmelserna i fördraget, speciellt bestämmelserna om konkurrensregler.

Kommissionen har i sin XXII rapport om konkurrensen 1992 ingående redovisat för gemenskapens intressen på de skyddade sektorerna. I kommissionens praxis för 1990-talet uppfattas systemet med statliga monopol som ett system, som i och med att det baserar sig på de nationella marknaderna strider mot gemenskapens grundprinciper. Tolkningen av artikel 90 bör skärpas.

EG-domstolen har i ett flertal avgöranden framhållit att det inte i sig strider mot gemenskapsrätten att bevilja monopol. I fallet Sacchi (C-155/73), som gällde sändning av tv-reklam, konstaterade EG-domstolen att beviljande av sådan statlig ensamrätt som nämns i artikel 90 i Romfördraget inte står i konflikt med bestämmelserna om konkurrens i fördraget. Emellertid skall även sammanslutningar med ensamrätt vara underkastade reglerna för konkurrens i Romfördraget i den mån det inte hindrar att uppgifter som tilldelats dem fullgörs. Endast om det blir tekniskt eller ekonomiskt omöjligt att fullgöra sammanslutningens särskilda uppgifter i övrigt eller om sammanslutningen inte längre har möjlighet att fullgöra sina uppgifter effektivt och ekonomiskt, kan det bli fråga om att befria den från att iaktta vissa bestämmelser. Ensamrätt som beviljats en sammanslutning får dock aldrig leda till diskriminering på grund av nationalitet. Det är tillåtet att bevilja monopol, förutsatt att det sker av andra än ekonomiska skäl och i rätta proportioner till de eftersträlvade målen, är av offentligt intresse och syftar att upprätthålla ordningen. Enligt domstolens uppfattning i fallet Sacchi var syftet med att genom lag bevilja italienska rundradion monopol för radio- och televisionssändningar att trygga den allmänna ordningen. Det fanns alltså en annan än ekonomisk grund för monopolens existens. Samma ståndpunkt kommer också fram i domstolens avgörande i fallet

Télémarketing (C-311/84) samt i fallet Corbeau (C-320/91).

I det fall som gällde att öppna den franska teleterminalmarknaden (Frankrike mot kommissionen C-202/88) konstaterade domstolen att trots att artikel 90 i Romfördraget erkänner existensen av vissa statliga sammanslutningar med ensamrätt för att ombesörja speciella uppgifter, innebär detta erkännande inte automatiskt att varje sådan ensamrätt eller särskild rättighet nödvändigtvis överensstämmer med Romfördragets bestämmelser. För att få en uppfattning om i vilken mån dessa monopol eller särskilda rättigheter överensstämmer med gemenskapsrätten måste de bedömas i belysning av andra regler i fördraget, som artikel 90.1 hänvisar till.

Undantaget, som artikel 90.2 tillåter, kan således tillämpas endast om det är nödvändigt för att statliga sammanslutningar skall kunna sköta uppgifter som anförts trots dem. Denna förutsättning är egentligen en variant av proportionalitetsprincipen, som är en av de viktigaste principerna att iaktta vid tillämpningen av så gott som alla undantagsbestämmelser i Romfördraget.

I fallet Mediawet II (C-353/89) framhöll domstolen att en nationell lagstiftning som förpliktar ett radiobolag att förlita sig till ett inhemskt företags tjänster vid distributionen av sina program, utan tvivel hänförs sig till sådana inskränkningar som är förbjudna enligt artikel 59 i Romfördraget, ifall de inte kan anses motiverade med tanke på offentligt intresse. I motiveringen till fallet räknade domstolen upp kategorier av beslut som den i sin tidigare beslutspraxis hållit för exempel på offentligt intresse. Det offentliga intresset befrämjas enligt domstolens mening av fackliga krav på dem som tillhandahåller tjänster samt av begränsningar i syfte att skydda andligt kapital, arbetstagare, konsumenter, nationalförmögenhet såsom konst och historia samt av staten fastställda inskränkningar som gäller nationella kulturarv inom arkeologi, historia och konst.

Verksamheten hos sammanslutningar som verkar med stöd av ensamrätt eller särskilda rättigheter som staten beviljat får de facto inte leda till diskriminering eller ett resultat som står i strid med konkurrensreglerna i gemenskapsrätten. En sammanslutning som verkar med ensamrätt får inte diskriminera sina handelspartner i verksamheten. Det kan anses utgöra diskriminering om företaget

t.ex. erbjuder sämre villkor i handeln med vissa partner eller vägrar att driva handel med något företag.

Missbruk av dominerande ställning på marknaden, ensamrätt som utvidgas utan grund eller utökas med tjänst som inte nödvändigtvis omfattas av ensamrätten räknas som verksamhet som står i strid med konkurrensrätten.

En form av missbruk av dominerande ställning på marknaden kunde vara att den sammanslutning som innehar monopol inte uppfyller kraven i efterfrågan på marknaden. Till exempel skall en riksomfattande sammanslutning med ensamrätt uppfylla kraven i efterfrågan inom ett område som omfattar hela landet.

Med tanke på gemenskapens konkurrensregler är det motiverat att sammanslutningar verkar med ensamrätt endast, när systemet med ensamrätt är inriktat på att uppnå ett mål som är viktigt och av offentligt intresse. Endast sådana funktioner som är nödvändiga för att uppnå målet kan omfattas av ensamrätten. En sammanslutning som utövar verksamhet med ensamrätt får inte ta in i sin affärsverksamhet sådana tjänster som inte direkt ansluter sig till de särskilda uppgifter sammanslutningen anförtrots genom bestämmelser i lagstiftningen.

Sammanslutningar som erhållit ensamrätt får inte i skydd av sin monopolställning överföra ekonomiska resurser som sammanslutningen förvärvat till ett annat verksamhetsområde så att verksamheten för andra företag i denna bransch förhindras eller försvåras. Ensamrätten får inte heller förenas med sådana uppgifter som inte omfattas av monopolsammanslutningens särskilda uppgifter och som andra näringsidkare är förbjudna att utöva.

6.4.7. Förutsättningarna för att monopol som beviljats penningsspelsammanslutningar skall godkännas enligt gemenskapsrätten

Europeiska gemenskapens uppgifter finns uppräknade i artikel 2 i fördraget. Dessa utgörs av en harmonisk och väl avvägd utveckling av näringslivet inom gemenskapen som helhet, en hållbar och icke-inflatorisk tillväxt som tar hänsyn till miljön, en hög grad av ekonomisk konvergens, en hög nivå i fråga om sysselsättning och socialt skydd, en höjning av levnadsstandarden och

livskvaliteten samt ekonomisk och social sammanhållning och solidaritet mellan medlemsländerna. Den fria konkurrensen, inre marknaden och marknadsekonomi som sådan utgör endast medel för att nå nämnda mål. De kan inte ses som självständiga mål i gemenskapens verksamhet. Konkurrensen och den fria rörligheten för varor och tjänster inom gemenskapens område kan alltså begränsas, om inskränkningarna blott och bart har som syfte att trygga de mål som ingår i artikel 2.

Genom domen i fallet Schindler och i fallet gällande penningautomatverksamheten i Finland har EG-domstolen antagit principen att den fria rörligheten för lotterier liksom för övriga tjänster kan begränsas enligt artikel 56 och 66 i Romfördraget. Domstolen har i sin dom för lotteriernas del godkänt socialpolitiska skäl samt strävan att förhindra otillbörligt förfarande och oegentligheter som godtagbara grunder för inskränkningar. Enligt domstolen kunde anordnandet av lotterier på ovan nämnda grunder till och med vara helt förbjudet. Av domen i målet Schindler kunde man dra den slutsatsen att även sådana lotterier som anordnas med ensamrätt och utgör mindre inskränkningar i

den fria rörligheten för tjänster är verksamhet som är godtagbar enligt gemenskapsrätten. I domen C-124/97 konstaterar domstolen uttryckligen att ensamrätt är tillåten i syfte att säkerställa ovan nämnda allmännytliga mål.

I korthet kan det konstateras att den ensamrätt och de särskilda rättigheter som staten beviljar penningospelssammanslutningarna i lotteriverksamheten är tillåtna enligt gemenskapsrätten, om

1. alternativet till att bevilja ensamrätt hade varit att förbjuda verksamheten helt och hållet och ensamrätt var enda sättet för att utöva ifrågavarande verksamhet,

2. av de medel som stod till buds det valda är det som minst begränsar konkurrensen,

3. ensamrätten inte omfattar något sådant element som kan särskiljas som en verksamhet öppen för konkurrens och

4. den verksamhet eller de tjänster som utövas med ensamrätt inte kan ersättas med någon annan verksamhet eller service.

Uppgifter som med ensamrätt anförtrots sammanslutningar bör framgå av lagstiftningen så tydligt som möjligt och utan motstridigheter. Sammanslutningarnas verksamhetsområden får inte ha överlappande funktioner.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lotterilagen

Den föreslagna lotterilagen innehåller 10 kapitel med sammanlagt 69 paragrafer. I detaljmotiveringen till flera av paragraferna ingår en beskrivning av motsvarande gällande lag eller förordning. Trots att framställningssättet i viss mån har utvidgat den redan synnerligen omfattande propositionen, har förfarandet dock ansetts vara ändamålsenligt. Eftersom det finns rikligt med författningar som gäller lotterier, har den gällande lagstiftningen behandlats endast i stora drag i avsnittet om nuläget i detaljmotiveringen. Den gällande lagstiftningen om lotterier är också synnerligen splittrad och bestämmelserna om lotterier ingår huvudsakligen i författningar på lägre än lagnivå. Framställningssättet har därför ansetts vara motiverat. Det valda framställningssättet syftar också

till att underlätta förståelsen av motiveringen till de bestämmelser som föreslås.

Lagen om ändring av 38 § Regeringsformen för Finland (976/1995), lagen om ändring av lagen om statsrådet (977/1995) och lagen om ändring av lagen om statsbudgeten (978/1995) trädde i kraft den 1 januari 1996. Lagstiftningen gäller sättet att reglera antalet ministerier, grunderna för inrättandet av dem och fördelningen av verksamhetsområdena mellan dem.

I riksdagens svar på regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om Regeringsformen för Finland (RP 306/1994 rd), ingår ett uttalande enligt vilket riksdagen förutsätter att sådana ändringar av verksamhetsområden som gäller uppgifter för ett visst ministerium och som stiftats i lag vinner laga kraft genom en ändring av lagarna i fråga samt en klar organisering av förvaltningen och information till medborgarna om ändringarna. Statsrådet har som ett

principbeslut gett en anvisning om beredningen av ändringar i ministeriernas verksamhetsområden och av verksamhetsområdesbestämmelser (13.12.1995). Anvisningen innebär att befogenhetsbestämmelser som finns någon annanstans än i reglementet för statsrådet skall utformas så att de inte tar ställning till vilket ministerium som har hand om ärendet.

Grundlagsutskottet har till sitt betänkande med anledning av regeringens proposition med förslag till ny Regeringsform för Finland (GrUB 10/1998) fogat ett förslag till utlåtande, enligt vilket riksdagen förutsätter att regeringen går in för en sådan lagberedningspraxis att respektive ministeriums behörighet i lagförslagen anges med hjälp av ministeriets namn och inte genom det oklara begreppet "vederbörande ministerium". De punkter i gällande lagar som bygger på detta begrepp skall preciseras i lämpligt sammanhang.

På grund av grundlagsutskottets utlåtande ändrade statsrådet sitt principbeslut av den 13 december 1995 genom ett principbeslut som statsrådet den 23 september 1999 gav som en lagberedningsanvisning. Enligt principbeslutet skall ministeriet på lämpligt sätt nämnas i de bestämmelser som gäller ministeriernas verksamhetsområden. Genom bestämmelsernas lydelse eller genom en särskild fullmaktsbestämmelse bör man dock säkerställa att det ursprungliga syftet med reformen av regleringspraxis uppfylls.

Enligt anvisningen skall i första hand när lagar stiftas en sådan praxis iakttas att ministeriet nämns vid namn i lagen, men att samtidigt ett bemyndigande ges att genom förordning ändra verksamhetsområdet. I andra hand kan ministeriet anges på ett vagare sätt genom att man hänvisar till ett bestämt uppgiftsområde.

På grund av vad ovan anförts anges i paragraferna det behöriga ministeriet på det sätt som grundlagsutskottet föreslagit. I 13 § 1 mom. och 19 §, i vilka samtidigt hänvisas till flera ministerier, uttrycks dock ministeriernas behörighet genom en hänvisning till det ministerium som är behörigt enligt reglementet för statsrådet. För att syftet med statsrådets reform av regleringspraxis skall nås föreslås i 67 § i lagförslaget ingå ett bemyndigande, enligt vilket genom förordning kan bestämmas om de ministerier som skall sköta de uppgifter som enligt denna lag ankommer på ministerier.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

I kapitlet föreslås bestämmelser om lagens tillämpningsområde, en definition av lotteri samt definitioner av andra verksamheter och begrepp som är nödvändiga för tillämpningen av lotterilagen.

1 §. *Tillämpningsområde.* I den gällande lotterilagen finns inte någon bestämmelse om lagens tillämpningsområde. I gällande 1 § 1 mom. anges syftet med lotterier. Enligt bestämmelsen må lotteri föranstaltas endast med tillstånd av myndighet i syfte att skaffa medel för välgörenhet eller annat ideellt ändamål. I 1 § 2 mom. bestäms om de verksamheter som berörs av lotterilagen. Enligt bestämmelsen gäller det som bestäms om lotteri också varulotteri, penninglotteri och vadhållning samt annan sådan verksamhet vid vilken den som mot betalning deltar däri utlovas vinst som bestäms genom lottnings eller annan av slumpen beroende förrättning, likaså kasinoverksamhet samt hållande av spelautomater och andra spelanordningar eller spel till begagnande mot betalning, så att spelaren som vinst kan få pengar, varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelmarker som kan bytas ut till sådana.

I den föreslagna 1 § uppräknas de verksamheter och syften på vilka lotterilagen skall tillämpas. Sådana är anordnandet av lotterier samt redovisningen och användningen av avkastningen från lotterier. I lagen föreslås dessutom bestämmelser om tillsynen över såväl anordnandet av lotterier som användningen av avkastningen från lotterier.

Bestämmelser om anordnandet av lotterier föreslås i 2 kap.

2 §. *Definition av lotteri.* I den gällande lotterilagen ingår ingen definition av lotteri. Formerna för olika lotteriverksamheter har inte heller fastställts i lagen. Definitionerna ingår i de förordningar som utfärdats med stöd av lotterilagen. Detta kan inte anses vara sakligt eftersom lagens tillämpningsområde på detta sätt i själva verket fastställs på lägre nivå än lagnivån. Vissa lotteriverksamheter har inte definierats tillräckligt klart ens i förordningarna. Detta har medfört vissa tolkningsproblem, speciellt i fråga om vissa lotteriliknande tävlingar och spel samt i fråga om vissa spelautomater som ger penningvinster. Genom att i lotterilagen på ett uttömmande sätt definiera de verksamheter som hör till lagens tillämpningsområde för-

söker man undanröja tolkningsproblemen.

Principen i den föreslagna lagen är att utgångspunkten fortfarande är att det är förbjudet att anordna lotterier. Frånsett vissa i lagen föreskrivna undantag skall lotterier få anordnas endast med tillstånd av en myndighet. Det skall vara förbjudet och straffbart att anordna lotterier på något annat sätt än vad som anges i lotterilagen. I lagen bör lotterier därför definieras exakt och med noggrant utstakade gränser.

I mom. Enligt det föreslagna momentet avses med lotteri verksamhet som bedrivs i syfte att skaffa medel, där deltagandet sker mot vederlag och deltagarna har möjlighet att få en vinst med penningvärde, vilken helt eller delvis baserar sig på slumpen. Som vederlag betraktas inte deltagarens postavgifter, lokal- eller fjärrsamtals avgifter eller motsvarande kostnader för anmälan om deltagande i lotteriet som inte kommer lotteriarangören till godo.

Enligt definitionen är de viktigaste kännetecknen för lotteri vederlag för deltagande, vinstmöjlighet som helt eller delvis baserar sig på slumpen och vinst med penningvärde.

Lotterilagens tillämpningsområde omfattar lotterier där deltagandet är avgiftsbelagt. Vederlaget kan vara en prestation som sker kontant, med bankkort, med check eller via tele- eller datanät.

I lotterier baserar sig erhållandet av en vinst alltid på slumpen. Slumpen är en sådan grund för fastställande av vinst som inte kan påverkas på förhand. Erhållandet av vinst beror på slumpen, om inte ens den kunnigaste eller skickligaste spelaren kan utesluta dess verkan när vinsten bestäms.

Penning- och varulotterier, bingospel och gissningstävlingar är typiska lyckospel i vilka spelaren inte har möjlighet att genom kunskap, skicklighet eller någon annan erfarenhet som han eller hon erhållit påverka spelets eller lottningens slutresultat. Vid lyckospel fastställs vinsten helt av slumpen.

Tippnings- och vadhållningsspel är expertspel. I toto-, tippnings- och vadhållningsspel sker deltagandet innan den idrottstävling eller någon annan tävling som står som föremål för spelet börjar. När spelaren deltar i ett lotteri gissar han eller hon således spelets slutresultat. Spelarens kunskap om omständigheter som påverkar det evenemang som står som föremål för spelet är dock av betydelse. En spelare som har bättre kunskaper klarar sig sannolikt bättre i sin

gissning än en spelare som vet mindre, men inte nödvändigtvis, eftersom oförutsägbara omständigheter alltid hänför sig till tävlingar. I fråga om toto-, tippnings- och vadhållningsspel kan det således konstateras att vinsten alltid delvis fastställs av slumpen.

Utanför den föreslagna lagens tillämpningsområde står olika idrotts- och kulturtävlingar samt även andra tävlingar i vilka vinnaren är den som har den bästa kunskapen och skickligheten. Således kommer vissa skicklighetsgrenar, t.ex. schack och pilkastning, att falla utanför tillämpningsområdet. Detsamma gäller också tävlingar inom konstens område. Lagen tillämpas inte heller på t.ex. skönhetstävlingar eller andra liknande bedömningstävlingar.

Det tredje viktiga igenkänningstecknet för lotterier är den vinst med penningvärde som deltagarna kan få. Som vinst med penningvärde betraktas pengar, spelmarker och vinstverifikat som kan bytas till pengar, varor eller present- eller köpkort som kan bytas till varor eller tjänster.

Olika lotterier har anordnats i samband med marknadsföring av konsumtionsvaror. Enligt 2 kap. 5 § 1 mom. konsumentskyddslagen får vid marknadsföring ej utlovas slumpartad förmån, vars erhållande förutsätter vederlag, köp av konsumtionsnyttighet eller avgivande av anbud om köp. Marknadsdomstolen har i sin avgörandepraxis ansett att marknadsföringen har skett enligt bestämmelserna i 2 kap. 5 § 1 mom. konsumentskyddslagen när konsumenten beretts möjlighet att i samband med försäljningen av produkten med postkort delta i lotteriet. Postkortsalternativet har tolkats som ett alternativ till deltagande utan vederlag eftersom den som anordnar lotteriet inte själv drar nytta av försändelsekostnaderna för kortet.

Enligt 2 kap. 5 § 2 mom. konsumentskyddslagen gäller förbudet i 1 mom. inte sådana sedvanliga tävlingsuppgifter i tidningar och tidskrifter som bör anses utgöra tidsfördriv och som närmast avser korsord och med dem jämförbara tävlingar. Bland dem som löst tävlingsuppgifterna utlottas små penning- eller varuvinster. Deltagande i dessa tävlingar förutsätter köp av tidningen. Deltagandet i lottningen sker således mot vederlag. Med stöd av undantagsbestämmelsen i 2 kap. 5 § 2 mom. konsumentskyddslagen skall det fortfarande vara tillåtet att anordna också sådana lotterier i tid-

ningar och tidskrifter. Bestämmelser som motsvarar 2 kap. 5 § 1 och 2 mom. konsumentskyddslagen ingår i 3 § lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978).

I synnerhet i tidningar och tidskrifter samt i elektroniska medier har man börjat anordna olika tävlingar och spel där kunskap och skicklighet kan ha betydelse när man går vidare i tävlingen eller spelet, men där vinsten slutligen bestäms på basis av lottning eller någon annan slumpmässig faktor. I synnerhet i televisionen har man dessutom ordnat olika tävlingar och spel där deltagarna har valts slumpmässigt bland dem som mot en särskild avgift ringt ett servicenummer. Själva slutresultatet i tävlingen har kunnat bestämmas på basis av kunskap eller skicklighet. Dessa verksamheter påminner om lotterier eftersom de som får delta i tävlingen har chans att få en vinst med penningvärde. Sådana lotteriliknande tävlingar och spel utgör i sig produkter som saluförs.

Deltagandet i dessa lotteriliknande tävlingar eller spel sker ofta genom att deltagaren mot en särskild avgift ringer ett servicenummer. De företag som anordnar tävlingarna eller spelen, de företag som erbjuder teletjänster och telefonbolagen drar nytta av intäkterna från de särskilda avgifterna.

Enligt lagförslaget skall det inte längre gå att anordna självständiga lotteriliknande tävlingar eller spel på så sätt att konsumenten måste betala för deltagandet utöver avgiften för anmälan om deltagande. Dyliga avgifter är utgifter som föranleds av deltagande per post, via tele- eller datanät eller utgifter som direkt orsakas av något annat informationsförmedlingsätt. Dessa avgifter får inte komma den som anordnar lotteriliknande tävlingar eller spel till godo.

Den som anordnar lotteriliknande tävlingar eller spel skall själv svara för alla andra kostnader för denna verksamhet. Kostnaderna föranleds bl.a. av bildandet av ADB- och teleföribindelser, av bildandet och underhållet av register över deltagarna samt av lottningssystemen och utlämnandet av vinster. Det skall således vara möjligt att anordna lotteriliknande tävlingar eller spel med hjälp av servicenummer med specialavgift bara om den som anordnar tävlingarna eller spelen själv betalar den specialavgift som överstiger avgifternas för televerksamhet.

2 mom. I den föreslagna bestämmelsen sägs att vad som i lotterilagen bestäms om

lotteri även gäller bedrivande av kasinoverksamhet och ställande av kasinospel, penningautomater, varuvinstautomater samt andra spelautomater och spelanordningar till allmänhetens förfogande mot vederlag så att spelaren kan få en vinst med penningvärde.

Kasinoverksamheten och kasinospelen utgör funktionellt en separat grupp inom lotteriverksamheten. I sak är det fråga om lotterier anordnade med särskilda anordningar eller annars på ett sätt som avviker från lotterier enligt 1 mom.

I kasinon är det möjligt att bedriva lagligt hasardspel. I kasinon kan spelinsatserna och vinsterna vara betydande. Kasinoverksamhet bedrivs med penningautomater och olika kasinospel. Kasinospel är t.ex. roulettspel, olika kort- och tärningsspel, lyckohjul och nummerlotterispel samt andra därmed jämförbara spel. Kasinospelen är i regel lyckospel, men de kan också vara spel i vilka slutresultatet förutom av slumpen också påverkas av spelarens skicklighet.

Enligt det föreslagna momentet avses med lotteri också ställande av penning- och varuvinstautomater samt andra spelautomater och spelanordningar till allmänhetens förfogande mot vederlag så att spelaren kan få en vinst med penningvärde.

Utmärkande för penning- och varuvinstautomater samt andra spelautomater och spelanordningar är att spelaren själv använder automaten eller spelanordningen. Deltagandet i lotteriet sker således med hjälp av en mekanisk eller elektronisk anordning.

Penningautomaterna är i regel automater i vilka grunden för slutresultatet enbart är lottning som utförs av ett mikrochips i anordningen och som grundar sig på en statistisk algoritm, eller automater i vilka slutresultatet kan bero på en kombination av ovan nämnda lottning och spelarens kunnande och skicklighet. Utmärkande för spelautomater är också att spelet har ett snabbt tempo. Spelets slutresultat står klart på några sekunder efter insatsen och efter det att anordningen har startats.

Varuvinstautomater samt andra spelautomater och spelanordningar är ofta anordningar i vilka vinsten beror på en skicklig hantering av anordningens mekaniska funktion. Anordningarnas funktioner är dock sådana att spelarens skicklighet inte är det enda avgörande utan erhållandet av en vinst beror också på slumpen.

Penning- och varuvinstautomater definieras

i 3 § i lagförslaget, andra spelautomater och spelanordningar i 56 §.

Enligt 1 § lagen om förströelseanordningar avses med förströelseanordning en automat eller anordning som tillverkas för att för nöjesändamål hållas tillgänglig för allmänheten mot avgift och som inte kan ge användaren andra vinster än nya spel eller ny speltid. Förströelseanordningarna hör inte till lotterilagens tillämpningsområde.

3 §. *Definition av formerna för anordnandet av lotterier.* I paragrafen definieras uttömmande olika former för anordnandet av lotterier. Lotterier får anordnas endast på det sätt som fastställs i paragrafen.

I 1 punkten definieras penninglotteri. Med penninglotteri avses ett lotteri där pengar kan vinnas genom lottning.

Penninglotterierna kan delas in i egentliga penninglotterier och snabbpenninglotterier. I egentliga penninglotterier sker lottningen efter det att lottförsäljningen har upphört.

Snabbpenninglotterier anordnas numera med olika skraplotter. Lottningen har förrätats innan lotterna säljs. Genom att skrapa skrapytan på spelverifikatet kontrollerar spelaren om lotten har vunnit.

Enligt 4 § 1 punkten i lagen skall med lott avses en kupong eller ett verifikat i motsvarande elektronisk form eller i någon annan därmed jämförbar form, som utvisar rätt att delta i ett lotteri. Därigenom blir det möjligt att anordna penninglotterier även på Internet.

Den föreslagna definitionen motsvarar i sak den gällande definitionen av penninglotteri i tippningsförordningen.

I 2 punkten definieras vadhållningsspel. Med vadhållningsspel skall avses ett lotteri där spelaren har möjlighet att genom gissning av resultaten vid idrottstävlingar eller andra tävlingar, dock inte travtävlingar, delta i fördelningen av de penningvinster som bestäms enligt produkten av den penninginsats spelaren ställt och den koefficient som utvisar sannolikheten för slutresultatet.

Objekt för vadhållningsspel kan vara idrottstävlingar eller andra tävlingar. Travtävlingar skall dock inte kunna vara objekt för vadhållningsspel. Genom de föreslagna bestämmelserna säkerställs att sätten för anordnande av vadhållningsspel och totospel inte är likadana.

Objekt för vadhållningsspel kan också vara olika kulturella tävlingar. Som vadhållningsobjekt kan däremot inte användas t.ex. kommunala eller statliga val.

Vadhållningsspelen kan indelas i spel med fasta koefficienter och spel med rörliga koefficienter. I vadhållningsspel med fasta koefficienter påverkar insatserna inte koefficienterna. I vadhållningsspel med rörliga koefficienter påverkar insatserna i spelobjektet koefficientens storlek så att ju flera insatserna i objektet är, desto mindre är koefficienten.

I vadhållningsspel kan spelaren få endast pengar som vinst. Vinstens storlek bestäms enligt insatsen och avkastningen av den koefficient som fastställts för vinstobjektet. Ju större insatsen och koefficienten är, desto större är vinsten.

I 3 punkten definieras tippningsspel. Med tippningsspel avses ett lotteri där spelaren har möjlighet att genom gissning av resultaten vid idrotts- eller travtävlingar samt nummer- eller teckenlottning delta i fördelningen av de vinster som spelavgifterna avkastat.

Tippningsspelen karaktäriseras av att spelarna på förhand försöker gissa slutresultatet av matcher eller lottningar. Skillnaden mellan vadhållningsspel och tippningsspel är att de senare inte har fasta eller rörliga koefficienter.

Den föreslagna definitionen skiljer sig från den nuvarande definitionen av tippningsspel i sak bara så att i fråga om hästtävlingar skall bara travtävlingar kunna vara objekt för tippningsspel. Den föreslagna definitionen motsvarar dock nuvarande praxis.

Eftersom det OnLine-system som används i dag gör det möjligt att spela tippningsspel på tävlingsplatsen nästan ända tills evenemanget börjar, är det inte längre ändamålsenligt att begränsa anordnandet av tippningsspel så, att de kan anordnas endast utanför tävlingsbanan.

Också i tippningsspel deltar spelaren i fördelningen av de vinster som inflyter genom spelavgifterna, dvs. också i dessa spel kan spelaren som vinst få endast pengar. Vinstens storlek fastställs i en vinstklass enligt hur mycket pengar som på basis av spelets regler delas ut i vinstklassen och enligt mellan hur många vinnare beloppet i vinstklassen delas. Ju mera pengar det finns att fördela i vinstklassen och ju färre vinnare det finns, desto större vinst får spelaren.

I 4 punkten definieras penningautomater. Med en penningautomat avses en spelautomat eller spelanordning som kan ge spelaren vinst i form av pengar.

Det har ingen betydelse i vilken form spe-

laren får sin vinst från automaten. Från penningautomaten kan spelaren således som vinst också få ett utskrivet vinstverifikat, elektroniska pengar eller spelmarker i stället för kontanta pengar.

Den föreslagna definitionen avviker från den gällande definitionen av en penningautomat i penningautomatförordningen. Från en penningautomat skall spelaren inte kunna få vinstverifikat som i någon form kan bytas ut mot varor.

Karakteristiskt för penningautomater är att spelinsatsen, den lottning som maskinen utför och utbetalningen av vinsten är en fortlöpande enhetlig spelhändelse.

Också sådana anordningar där vinstens värde är mindre än insatsen är penningautomater.

I 5 punkten definieras kasinospel. Med kasinospel avses roulett-, kort- och tärningsspel samt andra därmed jämförbara spel där spelaren kan vinna pengar.

Det finns flera varianter av roulett-, kort- och tärningsspel. Spelen spelas vanligen som bordsspel i kasinon, restauranger och olika spelhallar. De vanligaste kortspelen är olika pokerspel, Black Jack och Punto Banco. Det vanligaste tärningsspelet är Lucky Dice. Andra spel är olika lyckohjul (Money Wheel) och nummerlottningsspel (Keno).

Karakteristiskt för kasinospel är i allmänhet att spelet leds av en spelledare, även om vissa kortspel kan spelas utan spelledare.

Den tekniska utvecklingen inom spelbranschen är snabb. Därför är det omöjligt att på ett tillförlitligt sätt förutspå de praktiska formerna för anordnandet av spel. Olika data-tekniska tillämpningar kommer att bli allmänna också i samband med kasinospel. Kasinospelen kommer dock också i framtiden att vara olika tillämpningar av roulett-, kort-, tärnings-, lyckohjuls- och nummerlottningsspel. I den föreslagna paragrafen definieras dessa spel med uttrycket "andra därmed jämförbara spel".

I 6 punkten definieras kasinoverksamhet. Med kasinoverksamhet avses verksamhet som bedrivs i en för hasardspel godkänd, övervakad lokal genom att penningautomater och kasinospel ställs till spelarens förfogande.

Kasinoverksamheten karaktäriseras av att spelinsatserna och vinsterna kan vara så stora att spelet blir ett hasardspel. I 17 kap. 16 § strafflagen (39/1889) sågs att den som olovligt anordnar hasardspel eller håller en

lokal eller något annat utrymme för hasardspel eller som tillåter hasardspel i en inkvarterings- eller förplägnadsrörelse som han driver, skall för anordnande av hasardspel dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Med hasardspel avses enligt bestämmelsen tippning, bingo, totospel och vadhållning, penning- eller varulotterier och kasinoverksamhet samt andra motsvarande spel eller annan motsvarande verksamhet, där vinstutdelningen helt eller delvis beror på slumpen eller på händelser som är oberoende av dem som deltar i spelet eller verksamheten och där en eventuell förlust står i uppenbart missförhållande till åtminstone någon av deltagarnas betalningsförmåga.

I 7 punkten föreslås en definition av totospel. Med totospel avses ett lotteri där spelaren har möjlighet att genom gissning av resultaten vid hästtävlingar delta i fördelningen av de vinster som spelinsatserna avkastat, i enlighet med produkten av en variabel koefficient som utvisar sannolikheten av slutresultatet och spelarens penninginsats.

Totospelen är totalisatorspel som kännetecknas av att spelarna spelar mot varandra. De spelare som lyckats gissa det rätta slutresultatet delar på den andel av spelavgifterna som delas ut till spelarna. Den andel som spelaren får beror på spelarens insats och den beräknade koefficienten. Ju större insats och koefficient, desto större vinst.

Den föreslagna definitionen motsvarar den nuvarande definitionen av totospel.

I 8 punkten definieras varulotteri. Med varulotteri avses ett lotteri där deltagaren genom lottning eller något annat därmed jämförbart sätt som baserar sig på slumpen kan vinna varor eller present- eller köpkort som kan växlas mot varor eller tjänster. Den föreslagna definitionen och den definition av lotteri som föreslås i 2 § 1 mom. motsvarar i sak den nuvarande definitionen av varulotterier.

I 9 punkten definieras gissningstävling. Med gissningstävling avses ett varulotteri där deltagaren har möjlighet att genom gissning angående gissningsobjektet, dock inte angående idrottstävlingar eller andra tävlingar, vinna varor eller present- eller köpkort som kan växlas mot varor eller tjänster.

Begreppet gissningstävling har inte definierats i den gällande lotterilagstiftningen. Olika gissningstävlingar med avgiftsbelagt deltagande där den som gissat rätt eller kommit närmast får ett pris har dock arran-

gerats i stora mängder. Också allmännyttiga sammanslutningar har genom gissningstävlingar skaffat medel för att finansiera sin verksamhet på samma sätt som genom varulotterier.

Det är ändamålsenligt att definiera gissningstävlingar som varulotterier, eftersom gissningstävlingens slutresultat fastställs slumpmässigt. Detta undanröjer den rådande oklarheten i fråga om huruvida gissningstävlingar är helt och hållet förbjudna eller tillåtna för alla eller tillståndspliktig medelsanskaffning avsedd enbart för allmännyttiga sammanslutningar.

En gissningstävling avviker från frågesport. I frågesport har frågorna utformats så att de alltid har ett konstaterbart allmänt godkänt rätt svar. Utgångspunkten är att någon av deltagarna på basis av sina kunskaper kan ge det rätta svaret. Vid gissningstävlingar är det däremot fråga om en tävling där ingen vet det rätta svaret under tävlingens gång. I gissningstävlingar vet inte deltagarna vid tävlingsögonblicket det rätta svaret och kan inte heller veta det. Deltagarna försöker gissa det rätta svaret. Den som gissar det rätta svaret eller kommer närmast det rätta svaret är vinnare. Vinnaren fastställs alltså slumpmässigt.

Objektet för gissningstävlingen bör vara en på förhand fastställd, exakt och klart avgränsad omständighet. Som exempel på objekt för gissningstävlingar kan nämnas gissning av antalet föremål eller mängden av ett ämne i ett kärl. Vinnaren är den som gissar rätt eller kommer närmast det rätta svaret.

I tippnings- och vadhållningsspel samt tospel är objektet för gissningen slutresultaten från idrottstävlingar, hästtävlingar eller andra tävlingar. I dessa spel kan deltagarna vinna endast pengar. I gissningstävlingar kan objektet för gissningen inte vara en tävling utan endast en omständighet och vinsten kan vara endast varor eller present- och köpkort som kan bytas ut mot varor eller tjänster. Enligt denna definition är skillnaden klar mellan gissningstävlingar och tippnings-, vadhållnings- och tospel, vilka spelas som penningspel.

Med stöd av bemyndigandet i 67 § 3 punkten i lagförslaget skall genom förordning bestämmas om förfarandena i anslutning till anordnandet av gissningstävlingar. Enligt 67 § 10 punkten skall genom förordning bestämmas om gissningsobjektet vid gissningstävlingar.

I 10 punkten definieras bingospel. Med bingospel avses ett lotteri där deltagandet sker på en för spelet godkänd plats och där vinnare är den som först meddelar att hans eller hennes bingobricka eller motsvarande verifikat i elektronisk form upptar de lottade numren i den ordning som spelreglerna föreskriver och där deltagaren kan vinna varor eller present- eller köpkort som kan växlas mot varor eller tjänster.

Bingospelet är ett slags nummerlottningsspel. I Finland har bingospel anordnats endast med varuvinster. I vissa andra länder anordnas bingospel också med penningvinster.

Bingospelet avviker från sedvanliga varulotterier på många sätt. I bingospelet måste spelaren aktivt följa spelets gång för att vinna. Han eller hon skall anteckna de utlottade numren på spelverifikatet. För att vinna skall spelaren dessutom vara den första att meddela att hans eller hennes spelkupong eller något annat motsvarande verifikat i elektronisk form har bingo.

Enligt den gällande bingoförordningen är försäljning och distribution av spelkuponger tillåten endast i den lokal som godkänts för spelet. Enligt den föreslagna bestämmelsen är det möjligt att spela bingo på en plats som godkänts för detta. Detta gör det möjligt att anordna bingospel också utanför lokaler, t.ex. på idrottsplatser. Bingospel kan också anordnas med hjälp av en automat. I så fall kan spelkupongen ersättas med t.ex. ett rutfält på automatens bildskärm.

I 11 punkten definieras varuvinstautomat. Med varuvinstautomat avses en spelautomat eller spelanordning där spelaren som vinst kan få varor.

Enligt förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar avses med varuvinstautomat en spelautomat och annan spelanordning som tillhandahålls allmänheten så att spelaren som vinst kan erhålla varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelmarker som kan växlas till sådana.

Den föreslagna definitionen avviker från definitionen i nämnda förordning. Enligt förslaget är vinsten alltid varor. Vinsten kan inte längre bestå av andra förmåner med penningvärde eller spelmarker som kan växlas till varor eller förmåner med penningvärde. Dessutom föreslås att varuvinsten finns i automaten och att spelaren får vinsten ur automaten. Som tecken på vinst godkänns inte vinstverifikat som automaten ger ut.

I 56 § föreslås bestämmelser som gäller ställandet till förfogande av sådana spelautomater och spelanordningar som avses i förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar.

4 §. *Övriga definitioner.* I paragrafen föreslås definitioner av termerna "lott", "penningspelsverksamhet", "nöjespark" och "tivoli". Lott definieras i 1 punkten. Med lott avses en kupong eller ett verifikat i motsvarande elektronisk form eller i någon annan därmed jämförbar form, som utvisar rätt att delta i ett lotteri.

Traditionellt har lotten varit ett verifikat i pappersform, med vilket spelaren har bevisat sin rätt att delta i ett lotteri. Med lott som har en form som motsvarar en kupong avses bl.a. deltagarförteckningen i "listlotterier".

När datatekniken har utvecklats har det blivit möjligt att delta i lotterier via telefon eller mikrodator. Uppgiften om deltagarrätten registreras i spelanordnarens datasystem. Verifikatet över spelarens rätt att delta finns då endast i elektronisk eller någon annan därmed jämförbar form. Vid behov kan spelaren få ett utskrivet pappersverifikat som påvisar rätten att delta.

I 2 punkten definieras penningspelsverksamhet. Med penningspelsverksamhet avses anordnandet av sådana lotterier där spelaren kan vinna pengar.

Penningspelsverksamhet innebär att penningautomater och kasinospel mot betalning står till allmänhetens förfogande. Dessutom innebär den bedrivande av kasinoverksamhet samt anordnande av penninglotterier, totalspel samt vadhållnings- och tippningsspel.

Området för penningspelsverksamhet utvidgas inte. Penningspelsverksamhet får fortfarande bedrivas endast med statsrådets tillstånd. För samma penningspel skall endast ett tillstånd kunna utfärdas för samma tid.

Bestämmelser om penningspelsverksamhet föreslås i 3 kap. och om avkastningen från penningspelsverksamhet i 4 kap.

I 3 punkten definieras nöjespark. Enligt den föreslagna bestämmelsen avses med nöjespark ett förlusteställe vars verksamhet sker på ett fast ställe och så att den största delen av inkomsterna består av att karuseller, olika bilbanor och berg-och-dalbanor eller motsvarande anordningar ställs till allmänhetens förfogande mot en avgift.

Med stöd av 1 § 2 mom. förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar har nöjesparker och tivolin beviljats

tillstånd att till allmänhetens begagnande mot betalning hålla såväl före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar, där såsom vinst kan utfalla varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelmarker vilka kan växlas till sådana, som efter denna tidpunkt anskaffade liknande spelautomater och spelanordningar.

Bestämmelsen lämnar i viss mån utrymme för tolkningar i fråga om vem som kan få tillstånd, och begreppet nöjespark definieras inte. Det är ändamålsenligt att nöjesparker och tivolin allttjämt får ställa nämnda spelautomater och spelanordningar till förfogande. I paragrafen föreslås därför en definition både av nöjespark och av tivoli.

I 4 punkten definieras tivoli. Definitionen behövs på de grunder som redogörs under 3 punkten. Med tivoli avses ett förlusteställe som förflyttar sig från ort till ort.

Begreppet tivoli omfattar verksamhetens omfattning, mångsidighet och kontinuitet. Tivolin bör erbjuda förströelseverksamheter i olika former. Karuseller, bilar och därmed jämförbara anordningar, förströelseanordningar, olika framföranden och andra liknande nöjen hör traditionellt till tivolins verksamhetsform. Definitionen av tivoli motsvarar den faktiska verksamheten på de tivolin som finns i vårt land i dag.

I 62 § föreslås bli bestämt att anordnandet av lotterier på andra sätt än de som nämns i 3 § 1—11 punkten och 56 § skall vara förbjudet. I 63 § föreslås en hänvisningsbestämmelse enligt vilken angående straff för brott mot bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag bestäms i 17 kap 16 a § strafflagen. I strafflagens straffbestämmelse föreslås bli bestämt att ett förfarande i strid med förbudet i 62 § skall straffas som lotteribrott.

2 kap. Allmänna bestämmelser om lotterier

I kapitlet föreslås bestämmelser som skall tillämpas på alla lotterier. Bestämmelserna gäller således förutom penningspelsverksamhet också de allmänna grunderna för anordnandet av varulotterier, bingospel och gissningstävlingar samt tillhandahållandet av varuvinstautomater. I kapitlet bestäms också om de allmänna grunderna för tillsynen över anordnandet av lotterier.

5 §. *Rätt att anordna lotterier.* Med lotterier skaffar man medel genom att vädja till

människornas spellust. På grund av att lotterierna på detta sätt är moraliskt tvivelaktiga har de i princip varit förbjudna. Lockelsen att vinna är dock så stor att om det inte finns lagliga möjligheter att delta i lotterier uppstår det en illegal marknad för lotterier, i synnerhet för penningsspel med tonvikt på hasardspel. Avkastningen från den illegala spelverksamheten kanaliseras i regel till annan kriminell verksamhet.

Spellusten kan utvecklas till ett tvångsmässigt beroende, som kan förorsaka spelaren och hans eller hennes anhöriga sociala, ekonomiska och hälsomässiga men. Därför bör lotterier anordnas så, att de förorsakar så små personliga men som möjligt.

Lotterierna har också flera positiva drag. Spel i vilka erhållandet av vinst uteslutande grundar sig på tur eller delvis också på kunskande och skicklighet är tidsfördriv. Möjligheten att vinna skapar en positiv underhållande spänning. Förutsättningen är att spelinsatsen och en eventuell förlust av den inte utgör en stor ekonomisk risk för spelaren.

Till lotterier hänför sig etiska, moraliska och kulturella aspekter, som bör beaktas när spelen anordnas. I allmänhet är det inte godtagbart att skapa en sådan bild att spelet kan ersätta utkomst genom arbete. Tillståndet att anordna lotterier bör därför i första hand basera sig på deras underhållningsvärde.

Att avkastningen från lotterier styrs till allmännyttiga ändamål har gett en viktig grund för godkännandet av lotteriverksamheten. Enligt gällande lydelse i 1 § 1 mom. lotterilagen får lotteri föranstaltas endast för välgörenhet eller något annat ideellt ändamål.

I gällande 2 § 1 mom. lotterilagen anges vilka typer av sammanslutningar som kan beviljas tillstånd att anordna varulotteri. Enligt paragrafen kan tillstånd beviljas endast en inhemsk registrerad förening eller självständig stiftelse eller annat sådant samfund som verkar för välgörenhet eller annat ideellt ändamål. Med stöd av bemyndigandet att utfärda förordning i 2 § 3 mom. lotterilagen anges i 1 § 1 mom. bingoförordningen vilka sammanslutningar som har rätt att anordna bingospel. Enligt paragrafen kan tillstånd beviljas endast inhemsk registrerad förening eller självständig stiftelse eller annat sådant samfund som verkar för sociala, kulturella eller andra ideella ändamål. Bestämmelser om samfund som kan beviljas

rätt att anordna penningsspel finns i 3 § lotterilagen.

Enligt gällande lagstiftning skall ett samfund som har rätt att anordna och få tillstånd till lotteri ha ett ideellt ändamål. Välgörenhet samt sociala och kulturella ändamål är enligt ovan nämnda bestämmelser olika former av ideell verksamhet. Till ordet ideell kan fogas begreppen idealism och idealitet. Dessa begrepp kan också fogas till välgörenhet samt till social och kulturell verksamhet.

Verksamhetens ändamål kan vara sociala och kulturella trots att de inte allmänt främjar samhället. Som allmännyttig verksamhet betraktas verksamhet som är till nytta för vida kretsar. Syftet med allmännyttig verksamhet kan således inte vara att skaffa ekonomiska förmåner för en snäv grupp.

Begreppet ideell, som anger ett tillåtet ändamål för användning av medel anskaffade genom lotteri, är inexact och beskriver inte tillräckligt väl de godtagbara ändamål som finansieras med lotterimedel. Syftet med de verksamheter som finansieras med intäkterna av lotterier beskrivs bättre med ordet allmännyttig. Begreppet allmännyttig beskriver också väl syftet med de sammanslutningar som kan beviljas tillstånd att anordna lotterier.

Den viktigaste principen i den föreslagna lagen är att lotteri endast på de villkor som anges i lagen skall tillåtas som ett medel för allmännyttiga sammanslutningar att skaffa medel för att främja ett allmännyttigt ändamål. Bestämmelser om vissa undantag från denna princip föreslås i 56 §.

I 5 § föreslås, med beaktande av de ovan nämnda synpunkterna, bestämmelser om rätten att anordna lotterier.

Enligt den föreslagna paragrafen får lotterier anordnas av registrerade föreningar, självständiga stiftelser eller andra sammanslutningar med allmännyttigt syfte som har hemort i Finland. Bestämmelsen om sammanslutningar som har rätt till tillstånd motsvarar i sak bestämmelsen om samfund med rätt att anordna varulotterier och bingospel enligt 2 § lotterilagen, 2 § förordningen om varulotterier och 1 § bingoförordningen.

De ovan nämnda sammanslutningarna eller stiftelserna skall inte som sådana ha rätt att anordna lotterier. Förutsättningen är dessutom att sammanslutningens eller den självständiga stiftelsens ändamål är allmännyttigt. Staten och kommunerna har inte rätt att anordna lotterier. Evangelisk-lutherska kyr-

kan, ortodoxa kyrkosamfundet och deras församlingar har inte heller rätt att anordna lotterier. Däremot har församlingarnas verksamhetskretsar och kristna föreningar rätt att anordna lotterier.

Med registrerad förening avses en förening som registrerats enligt 6 § föreningslagen (503/1989). Med en självständig stiftelse avses en stiftelse som grundats enligt 1 kap. lagen om stiftelser (109/1930). Med annan sammanslutning avses t.ex. Finlands Röda Kors, som är en offentligrättslig förening. Som annan sammanslutning skall även betraktas partierna i det partiregister som avses i 1 § partilagen (10/1969) samt kandidaters stödföreningar i val och andra liknande samfund. Som annan sammanslutning skall även betraktas sektioner i registrerade föreningar, t.ex. sektioner för olika sportgrenar i idrottsföreningar. Som annan sammanslutning skall dessutom betraktas sådana aktiebolag och andelslag vilkas verksamhet har ett allmännyttigt syfte.

I 22 § inkomstskattelagen (1535/1992) definieras vad som avses med en allmännyttig sammanslutning. En sammanslutning är allmännyttig då 1) den verkar enbart och omedelbart för allmän fördel i materiell, andlig, sedlig eller samhällelig bemärkelse, 2) dess verksamhet inte enbart gäller begränsade personkategorier och 3) den inte genom sin verksamhet bereder dem som är delaktiga i sammanslutningen ekonomisk förmån i form av dividend eller vinstandel eller i form av sådan lön eller annan gottgörelse som är större än skäligt. Enligt 23 § är en allmännyttig sammanslutning befriad från inkomstskatt.

Vid bedömningen av om en sammanslutning eller en stiftelse är allmännyttig kan definitionen i den ovan nämnda inkomstskattelagen användas som bedömningsgrund. En sammanslutning eller en stiftelse som i sin verksamhet följer nämnda principer har rätt att anordna lotterier.

Avgörande vid bedömningen av allmännyttigheten är vad som bestäms i sammanslutningens eller stiftelsens stadgar. Förutom stadgarna är det också skäl att beakta hur sammanslutningen egentligen bedriver sin verksamhet. Även om sammanslutningen i fråga om vissa delar av sin verksamhet inte är befriad från inkomstskatt kan den ha rätt att anordna lotterier, om intäkterna av dess verksamhet används enbart för att främja allmännyttiga ändamål. Sammanslutningen

är dock inte allmännyttig, om den affärsverksamhet den bedriver är dess verkliga huvudsyfte. I regel är en sammanslutning inte allmännyttig när den i sin verksamhet konkurrerar med en annan eller andra näringsidkare. Den näringsverksamhet som en sammanslutning bedriver bedöms i förhållande till dess allmännyttiga verksamhet. Om den allmännyttiga verksamhet sammanslutningen bedriver är omfattande, innebär inte ens en betydande näringsverksamhet i sig att sammanslutningen inte skulle kunna räknas som allmännyttig. Om sammanslutningens allmännyttiga verksamhet däremot är ringa, får dess affärsverksamhet inte vara betydande.

En i förslaget avsedd allmännyttig sammanslutnings verksamhet får inte koncentreras på anskaffande av medel bara för en viss person, utan syftet bör vara att för främjande av allmän fördel anskaffa medel för en vidare personkategori.

En sammanslutning eller en stiftelse är inte heller allmännyttig på det sätt som avses i propositionen, om dess ändamål är att skaffa ekonomiska förmåner för dem som deltar i dess verksamhet. En sammanslutning kan således inte dela ut dividend, andra vinstandelar eller andra gottgörelser. En stiftelse kan inte betala stipendier eller andra gottgörelser till dem som verkar för dess räkning. Till dem som deltar i verksamheten kan dock betalas ut ett skäligt arvode eller en skälig lön.

Sammanslutningar som bildats för anordnande av penningspel bör anses vara sådana allmännyttiga sammanslutningar som avses i paragrafen, eftersom hela deras avkastning används för att främja allmännyttig verksamhet.

En allmännyttig sammanslutning eller stiftelse behöver inte vara inhemsk för att ha rätt att anordna lotterier. För att möjliggöra tillsynen bör sammanslutningen eller stiftelsen dock ha sin hemort i Finland.

Hemortskravet förutsätter i praktiken att sammanslutningen eller stiftelsen har bildats enligt finsk lagstiftning.

Som ovan konstaterats är anordnandet av lotterier en ekonomisk verksamhet av särskild natur. Lotterier får inte anordnas för att skaffa vinst till en sammanslutnings eller stiftelses medlemmar, delägare eller personer verksamma i deras ställe eller personer som står under deras inflytande.

EG-domstolen har i sitt avgörande tullver-

ket i Storbritannien mot Gerhart och Jörg Schindler (C-275/92) konstaterat att lotteriverksamhet i vinstsyfte som bedrivs av privatpersoner hör till tillämpningsområdet för direktivet om etableringsfrihet och frihet att tillhandahålla tjänster. När direktivets tillämpningsområde således endast omfattar lotteriverksamhet som bedrivs av privatpersoner, faller lotteriverksamhet som bedrivs av allmännyttiga sammanslutningar och stiftelser som avses i den föreslagna paragrafen utanför direktivets tillämpningsområde.

I det ovan nämnda avgörandet har EG-domstolen konstaterat att lotteri är ekonomisk verksamhet enligt artikel 60 i Romfördraget (tjänster) och hör till tillämpningsområdet för artikel 59 i fördraget. Domstolen har konstaterat att moraliska, religiösa eller kulturella synpunkter, som i alla medlemsländer hör till lotterier och andra turspel, inte kan lämnas utanför tillsynen. Av dessa orsaker har medlemsstaterna en omfattande prövningsrätt i fråga om vilka krav som ställs på sättet att anordna lotterier, insatsernas storlek och användningen av vinsten från dem i syfte att skydda deltagarna och, mera allmänt, samhällsordningen utgående från varje medlemslands särskilda sociokulturella faktorer. På så sätt kan staterna förutom att bedöma om det är nödvändigt att begränsa lotterier också förbjuda dem, förutsatt att begränsningarna inte är diskriminerande.

Med stöd av vad som anförts ovan är det möjligt att förutsätta att allmännyttiga sammanslutningar och stiftelser med rätt att anordna lotterier skall ha sin hemort i Finland, förutsatt att regleringen inte är diskriminerande.

En allmän princip om att undvika diskriminering ingår i artikel 12 i Amsterdamfördraget. Artikel 12 förbjuder diskriminering av medborgare och juridiska personer i andra medlemsstater. Medborgare och juridiska personer i andra medlemsstater får inte gynnas på andras bekostnad. Artikel 12 förbjuder däremot inte den nationella lagstiftningen att ha strängare bestämmelser än andra medlemsstater, om bestämmelserna är lika för alla.

Det föreslagna kravet att allmännyttiga sammanslutningar och stiftelser med rätt att anordna lotterier skall ha sin hemort i Finland är inte diskriminerande eftersom varken gemenskapslagstiftningen eller lagen om stiftelser uppställer sådana begränsningar

som avses i artikel 12 i Amsterdamfördraget i fråga om rätten för medborgare eller juridiska personer i Europeiska unionens medlemsländer eller i stater inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet att bilda sammanslutningar eller stiftelser i Finland.

Den föreslagna allmänna bestämmelsen om rätten att anordna lotterier, enligt vilken lotterier får anordnas endast av registrerade föreningar, självständiga stiftelser eller andra sammanslutningar med allmännyttigt syfte som har sin hemort i Finland, gäller anordnandet av såväl penningsspelsverksamhet som varulotterier, gissningstävlingar och bingospel samt tillhandahållandet av automater som i regel ger varuvinster.

6 §. *Tillståndsplikt för lotterier.* Rätten att anordna lotterier är alltid begränsad på grund av de moraliska värderingar som hör till dem samt för att förhindra bedrägeri och missbruk. Lotterier är tillåtna endast med statens tillstånd som undantag från ett fullständigt förbud mot anordnande. I begränsningen har också ingått ett behov av samhällstillsyn över lotterier och av att de betydande intäkterna av dem används på det sätt som är mest nyttigt för samhället.

I EG-domstolens ovan nämnda beslut konstateras att lotterier med vilka företagsekonomisk vinst eftersträvas är ekonomisk verksamhet enligt artikel 60 i Romfördraget och hör till tillämpningsområdet för artikel 59 i Romfördraget och för direktivet om etableringsfrihet och frihet att tillhandahålla tjänster. Lotterier där man inte försöker nå en företagsekonomisk vinst är dock sådana tjänster som avses i artikel 60 i Romfördraget och som inte hör till tillämpningsområdet för direktivet. Enligt beslutet får utbudet av dessa tjänster begränsas i syfte att skydda samhällsordningen. I Finland har man ansett att samhällsordningen bäst kan skyddas, om man föreskriver tillståndsplikt för anordnande av lotterier.

Tillståndsförfarandet bör betraktas som den effektivaste metoden för att övervaka lotteriverksamheten. Med tillståndsförfarandet kan man också bäst se till att de medel som skaffats genom lotterier styrs till allmännyttiga ändamål. Tillståndsförfarandet står också i rätt proportion till de uppställda målen.

Trots att anordnandet av lotterier inte betraktas som näring enligt 15 § 1 mom. regelingsformen och inte ens i mindre omfattning kan anordnas i form av yrkesutövning,

bör tillståndsplikten för anordnandet av lotterier på grund av de omfattande samhällsverkningarna bestämmas i lag.

1 mom. Det föreslås att lotterier skall få anordnas endast med tillstånd av en myndighet, om inte något annat bestäms i denna lag.

Enligt 11 § skall statsrådet bevilja tillstånd för penningspelsverksamhet. Länsstyrelsen eller polisinspektionen i häradet skall bevilja tillstånd för andra lotterier.

Enligt förslaget är tillstånd huvudförutsättningen för anordnandet av lotterier. Anordnandet av vissa lotterier i liten skala tillåts utan tillstånd av myndighet, när lämpligheten av att anordna lotteriet kan fastställas på något annat sätt. Sådana mindre lotterier kan under vissa förutsättningar vara varulotterier som slutförs under ett och samma evenemang. Bestämmelser om dylika lotterier föreslås i 27 § 1 mom, och därför hänvisas det i momentet till eventuella undantag som nämns senare i lagen.

2 mom. Det föreslås att tillståndet skall kunna förenas med villkor som gäller lotterna, priset på lotter, försäljningen av lotter, lottningen, uttagningen av vinster och andra villkor som gäller anordnandet av lotteriet. Tillståndet skall även kunna förenas med villkor som gäller det ändamål för vilket avkastningen av lotteriet kan användas och tillsynen över anordnandet av lotteriet. Sådana villkor är t.ex. villkor som gäller tidpunkten och området för anordnandet, det sammanlagda antalet lotter samt tiden, platsen och det sätt på vilket lottningen sker. Villkoret gällande det ändamål för vilket avkastningen av lotteriet kan användas är centralt här. Genom villkoren kan tillståndsmyndigheterna säkra att lotterierna anordnas som sig bör.

I 13 § föreslås bestämmelser om särskilda villkor och bestämmelser för penningspeltillstånd.

7 §. Allmänna förutsättningar för beviljande av tillstånd. Enligt förslaget skall tillstånd kunna ges, om lotteriet anordnas i syfte att skaffa medel som används för att främja allmännyttig verksamhet och om det är ändamålsenligt med hänsyn till allmänt intresse att lotteriet anordnas. Tillstånd skall kunna ges en sammanslutning eller en stiftelse med etablerad och oklanderlig verksamhet. Har sökanden underlåtit att betala lotteriskatt eller att lämna redovisning, skall nytt tillstånd inte få ges förrän skatteresten har be-

talats och redovisningen avgetts till myndigheterna.

De allmänna förutsättningarna för beviljande av tillstånd kan indelas i förutsättningar som hänför sig till sammanslutningens verksamhet och förutsättningar som hänför sig till en ändamålsenlig användning av lotteriavkastningen. Förutsättningarna för beviljande av tillstånd kan också indelas i förutsättningar enligt prövning och ovillkorliga förutsättningar.

1 mom. Det föreslås bli bestämt under vilka förutsättningar tillstånd att anordna lotterier skall kunna ges till sådana sammanslutningar eller stiftelser som avses i 5 §. Enligt 1 punkten förutsätts att lotteriet anordnas i syfte att skaffa medel som används för att främja allmännyttig verksamhet.

Enligt gällande lydelse i 1 § lotterilagen får lotteri anordnas i syfte att skaffa medel för välgörenhet eller annat ideellt ändamål. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i sak den gällande bestämmelsen.

Kännetecknen för en allmännyttig sammanslutning enligt 22 § inkomstskattelagen bör också beaktas vid bedömningen av allmännyttan av den verksamhet som främjas med lotterier. Objektet för verksamheten kan betraktas som allmännyttigt när ombesörjandet av det hör till samhällets uppgifter eller när det kan anses påverka förhållandena i samhället. Sådana uppgifter är t.ex. uppgifter i samband med sjukvården eller social verksamhet samt stödande av vetenskap eller konst. Som exempel på verksamhet som påverkar förhållandena i samhället kan nämnas arbetsmarknadsorganisationernas och de politiska partiernas verksamhet.

Objektet för allmännyttig verksamhet är i allmänhet ett samhälleligt eller miljömässigt fenomen som i regel berör vidsträckt personkategorier. Objektet för den allmännyttiga verksamheten kan dock också vara en mindre människogrupp, men grunden för grupptillhörigheten bör vara av allmän natur. Som allmännyttig verksamhet kan således anses t.ex. främjandet av vårdmöjligheterna för personer som insjuknat i en sällsynt sjukdom. Att hjälpa en familj eller en medborgare som hamnat i trångmål är däremot inte sådan allmännyttig verksamhet som avses i den föreslagna paragrafen. Enligt 2 punkten förutsätts dessutom att det är ändamålsenligt med hänsyn till allmänt intresse att lotteriet anordnas. Anordnandet av lotterier är inte en subjektiv rätt för allmännytti-

ga sammanslutningar.

I lotterilagstiftningen finns inte för närvarande någon bestämmelse enligt vilken tillståndsmyndigheten när den beviljar tillstånd kan pröva om lotteriet är ändamålsenligt med hänsyn till allmänt intresse. Tillståndsmyndigheten har varit tvungen att ge tillstånd, om sökanden har uppfyllt villkoren för beviljande av tillstånd och verksamheten har varit allmännyttig. I praktiken har det dock förekommit situationer där man har åberopat att verksamheten är allmännyttig trots att man inte har velat inlemma nya medlemmar i föreningens verksamhet utöver de medlemmar som varit med om att grunda föreningen och verksamheten i själva verket har syftat till att skaffa ekonomiska förmåner enbart för sammanslutningens medlemmar.

Tillståndsmyndigheten bör ha möjlighet att göra en helhetsbedömning av om lotteriet är ändamålsenligt med hänsyn till allmänt intresse. En helhetsbedömning behövs t.ex. när flera allmännyttiga sammanslutningar samtidigt ansöker om tillstånd att anordna lotterier för att stöda samma allmännyttiga verksamhet. Två tillstånd skall inte samtidigt få beviljas för samma ändamål, om det kan bedömas att det att lotterierna anordnas samtidigt inte främjar anskaffningen av medel utan i stället medför att de som anordnar lotterierna måste konkurrera om samma deltagare, vilket innebär att kostnaderna för anordnandet av lotterierna ökar och intäkterna minskar i motsvarande grad.

Tillståndsmyndigheten bör kunna pröva ändamålsenligheten också när t.ex. användningen av avkastningen är etiskt tvivelaktig eller strider mot god sed. I praktiken kan en dylik situation uppstå t.ex. när sammanslutningen i sig har ett allmännyttigt syfte men dess metoder för att driva verksamheten är moraliskt tvivelaktiga eller rentav lagstridiga.

I 3 punkten förutsätts dessutom att sökanden skall vara en sammanslutning eller stiftelse med etablerad och oklanderlig verksamhet.

Enligt lag är det tämligen enkelt att grunda en förening med ett allmännyttigt ändamål. Lotteritillstånd skall dock inte beviljas en sådan sammanslutning som inte påvisat att dess verksamhet är stabil och att sammanslutningen verkligen har bedrivit allmännyttig verksamhet eller åtminstone stött sådan verksamhet. En sammanslutnings verksam-

het kan i regel inte vara stabil, om sammanslutningen bedrivit verksamhet endast en kort tid. Sammanslutningen kan påvisa att verksamheten är stabil t.ex. med en verksamhetsberättelse eller någon annan motsvarande utredning av vilken förutom omständigheter som gäller sammanslutningens ekonomi också framgår på vilket sätt sammanslutningen har verkat för att fullfölja ändamålet med sin verksamhet.

Lotteritillstånd skall inte heller beviljas om sammanslutningens verksamhet inte är oklanderlig. Sammanslutningen bör för att genomföra sitt ändamål bedriva verksamhet på ett allmänt godtagbart sätt. Med oklanderlig verksamhet avses också att sammanslutningen har skött sina författningsbaserade förpliktelser och att den följer sina stadgar. Tillstånd får inte beviljas t.ex. en sammanslutning som försummat sin redovisning eller underlåtit att hålla de möten som fastställts i stadgarna.

2 mom. I det föreslagna momentet sägs att om sökanden har underlåtit att betala lotteriskatt i tid eller att lämna redovisning, skall nytt tillstånd inte ges förrän skatteresten har betalats och redovisningen avgetts till myndigheterna.

I den föreslagna lagen finns bestämmelser om redovisning av olika metoder för anordnandet av lotterier och om tidsfristen för redovisningen. I 8 § lotteriskattelagen bestäms om betalning av skatt och redovisningsskyldighet. Till anordnandet av lotterier hör således redovisning av lotteriet och betalning av lotteriskatt. Bestämmelser om de administrativa följderna vid underlåtelse att betala lotteriskatt finns i 10 § lotteriskattelagen, enligt vilken skattetillägg fastställs för försenad prestation. Genom den föreslagna bestämmelsen säkerställs att lotterier som anordnats med stöd av ett tidigare beviljat tillstånd också slutförts i fråga om redovisning och erläggande av lotteriskatt.

I fråga om erläggande av lotteriskatt gäller den föreslagna bestämmelsen såväl penningsspelverksamhet som andra lotterier.

8 §. Återkallande av tillstånd. Lotteriverksamheten bör bedrivas så att den är tillförlitlig. När tillstånd beviljats förutsätts att bestämmelserna följs vid såväl anordnandet av lotteriet som i övrigt samt att förfarandet är sådant att det inte skadar trovärdigheten för den som anordnar lotteriet.

Enligt 14 § förordningen om varulotterier och 8 § bingoförordningen kan tillstånd åter-

kallas, om vid anordnandet av lotterier bestämmelserna i lotterilagen eller förordningar som baserar sig på den eller villkoren för tillståndet inte följs eller om missbruk förekommer i övrigt.

De gällande bestämmelserna om återkallande av tillstånd som beviljats för penningsspelsverksamheter är oenhetliga och bristfälliga. Tillstånd som beviljats för anordnande av penninglotteri, tippningsspel och vadhållningsspel kan återkallas med stöd av 9 § tippningsförordningen och tillstånd för anordnande av totospel kan återkallas med stöd av 10 § förordningen om totospel, om bestämmelserna i lotterilagen eller förordningar som baserar sig på den eller villkoren för tillståndet inte iakttas vid anordnandet av spelen eller om missbruk förekommer i övrigt.

I den gällande lotterilagen bestäms inte om förutsättningarna för återkallande av tillstånd att hålla penningautomater tillgängliga. Enligt det tillstånd som getts för kasinoverksamhet kan det ovan nämnda tillståndet återkallas. Det finns dock inga bestämmelser om förutsättningarna för återkallandet.

Återkallande av tillstånd att anordna penningsspel kan innebära att den faktiska verksamheten upphör för den sammanslutning som beviljats tillståndet. På grund av de skadliga följder som ett återkallande av tillståndet medför för tillståndshavaren, och särskilt på grund av de omfattande rättsliga följderna av ett återkallande av penningsspelstillstånd, bör förutsättningarna för återkallande regleras i lag. Det föreslås därför att en allmän bestämmelse om förutsättningarna för återkallande av tillstånd tas in i lagen. Enligt bestämmelsen skall ett tillstånd att anordna lotteri kunna återkallas, om tillståndshavaren i väsentlig grad har handlat i strid med lag eller tillståndsvillkoren eller om tillståndshavaren inte längre uppfyller villkoren för erhållande av tillstånd.

Med uttrycket "handlat i strid med lag" avses i första hand att tillståndshavaren har bedrivit verksamhet i strid med lotterilagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Dessutom avses förfaranden i strid med andra författningar, t.ex. lotteriskattelagen. För att ett tillstånd att anordna ett lotteri skall kunna återkallas, förutsätts att tillståndshavaren i väsentlig grad har handlat i strid med lag eller tillståndsvillkoren. Tillståndet skall också kunna återkallas, om tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsätt-

ningarna för erhållande av tillstånd.

Det går inte att uttömmande räkna upp de förfaranden på grund av vilka tillståndshavaren kan anses ha förlorat sin tillförlitlighet. När tillståndsmyndigheten överväger återkallande av ett tillstånd bör den ha en omfattande prövningsrätt.

Tillståndsmyndigheten kan pröva om tillståndshavarsammanslutningens verksamhet strider mot lag eller tillståndsvillkoren på ett sådant väsentligt sätt att tillståndet skall återkallas. Återkallandet förutsätter således inte att sammanslutningens lagstridiga verksamhet har konstaterats genom ett lagakraftvunnet avgörande.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i sak bestämmelserna om återkallande av tillstånd i tippningsförordningen, förordningen om totospel, förordningen om varulotteri och bingoförordningen. Regleringen är ny i fråga om tillhandahållandet av penningautomater, anordnandet av kasinospel och kasinoverksamheten.

9 §. *Ändamålsbundenhet för avkastningen från vissa lotterier.* Enligt gällande lydelse i 1 § 1 mom. lotterilagen må lotteri föranstaltas endast med tillstånd av myndighet i syfte att skaffa medel för välgörenhet eller annat ideellt ändamål såsom i lotterilagen stadgas. I 3 § finns bestämmelser om användningen av avkastningen från penningsspel. Närmare bestämmelser om användningen av avkastningen från dessa spel finns i förordningar och statsrådsbeslut samt, för penninglottspel, tippningsspel och vadhållningsspel, i speciallagar. Om användningsändamålen för intäkterna av bingospel finns inga närmare bestämmelser.

I 2 § 1 mom. lotterilagen bestäms indirekt om det ändamål för vilket intäkterna av varulotterier kan användas. Enligt lagrummet må tillstånd att föranstalta varulotteri beviljas endast inhemsk registrerad förening eller självständig stiftelse eller annan sådan sammanslutning, som verkar för välgörenhet eller annat ideellt ändamål. I 17 § förordningen om varulotterier ingår en bestämmelse om ändamålsbundenheten för avkastningen från varulotterier. Enligt den skall nettovinsten av varulotteri användas för det i tillståndet nämnda syftet eller, då fråga är om i 3 § 4 mom. i förordningen avsett lotteri, för förverkligande av föremålet för samfundets verksamhet. Med de sistnämnda lotterierna avses varulotterier som får anordnas utan myndigheternas tillstånd. En motsvarande

bestämmelse om ändamålsbundenheten för avkastningen finns också i 9 § lagen om penninginsamlingar.

1 mom. Enligt det föreslagna momentet skall avkastningen från de lotterier som avses i 3 § 8—11 punkten användas för det ändamål som anges i tillståndet.

Enligt 5 § 2 mom. i lagförslaget skall lotterier få anordnas endast i syfte att skaffa medel som används för att främja allmännyttig verksamhet. Av denna princip framgår inte i sig för vilka ändamål avkastningen från enskilda lotterier får användas. De allmännyttiga ändamålen kan vara mycket olika. Å andra sidan formar samhällsutvecklingen begreppet allmännyttig, vilket kan leda till att det uppstår nya syften, för vilka gäller att det är ändamålsenligt att främja dem med lotteriavkastning. Därför är det omöjligt att i författningar räkna upp enskilda godtagbara användningsändamål. För att säkerställa syftet med lotteriet bör myndigheterna dock ha möjlighet att försäkra sig om att användningsändamålet för avkastningen från lotteriet är allmännyttigt. Myndigheterna bör också kunna försäkra sig om att avkastningen verkligen används för ett allmännyttigt ändamål. För att säkra dessa principer om lotterier föreslås i paragrafen bli bestämt att avkastningen från sådana lotterier där vinsten är varor eller present- och köpkort som kan bytas till varor eller tjänster skall användas för det ändamål som anges i tillståndet. Bestämmelsen gäller varulotterier, bingospel, gissningstävlingar och varuvinstautomater.

Det ändamål för vilket avkastningen kan användas fastställs enligt vad tillståndssökanden framför i sin ansökan. I tillståndsansökan bör användningsändamålet anges så noggrant att tillståndsmyndigheten utgående från den kan konstatera att ändamålet dels är allmännyttigt, dels är ändamålsenligt med hänsyn till allmänt intresse på det sätt som föreskrivs i 7 § i lagförslaget. Om det föreslagna ändamålet inte överensstämmer med förutsättningarna ovan, kan tillstånd att anordna lotteriet inte beviljas.

I 27 § föreslås bestämmelser om varulotterier som får anordnas utan tillstånd enligt den föreslagna lagen. Avkastningens användningsändamål kan således inte fastställas i tillståndet. Också för dessa lotterier gäller att avkastningen i enlighet med 7 § i lagförslaget skall användas för att främja all-

männyttig verksamhet.

2 mom. I det föreslagna 2 mom. föreskrivs om förfarandet i sådana fall där avkastningen av en eller annan orsak inte kan användas för det ändamål som fastställts i tillståndet. Det är möjligt att det inte är ändamålsenligt att delvis eller överhuvudtaget använda avkastningen från lotteriet för ändamål som fastställts i tillståndet. En sådan situation kan uppstå när avkastningen från lotteriet är mindre än beräknat eller större än vad som behövs för det ändamål som fastställts i tillståndet. Också ändrade omständigheter kan betyda att det ändamål för vilket avkastningen från lotteriet hade fastställts inte längre existerar.

I det föreslagna momentet sägs att tillståndshavaren skall ansöka om tillstånd hos tillståndsmyndigheten att ändra det ändamål för vilket avkastningen kan användas, om avkastningen från lotteriet eller en del av den inte kan användas för det ändamål som anges i tillståndet eller om detta inte är ändamålsenligt på grund av att förhållandena ändrats eller av någon annan orsak.

Tillståndshavaren bör överväga om avkastningen kan användas för det ändamål som fastställts i tillståndet. Om tillståndshavaren konstaterar att det som fastställts i tillståndet inte kan uppfyllas, skall tillståndshavaren hos tillståndsgivaren ansöka om ändring av användningsändamålet. Vid ansökan om ändring av användningsändamålet bör tillståndshavaren samtidigt ange det nya ändamålet.

3 mom. Också det nya användningsändamålet bör uppfylla de ovan nämnda kraven på allmännyttighet och allmänt intresse. Om dessa förutsättningar uppfylls, skall tillståndsmyndigheten enligt det föreslagna 3 mom. ge tillstånd till ändring av det ändamål för vilket avkastningen skall användas. Det föreslagna förfarandet gör det möjligt att se till att avkastningen från lotterier också vid ändrade förhållanden används på det sätt som avses i 7 § 1 mom. 1 och 2 punkten i lagförslaget.

Den föreslagna bestämmelsen gäller inte penningspelsverksamhet. Bestämmelser om ändamålet för avkastningen från penningspelsverksamhet föreslås i 4 kap.

10 §. *Förbud mot anordnande på skuld.* I paragrafen föreslås bli bestämt att lotterier inte får anordnas så att deltagande i dem kan ske på skuld eller mot pant.

Enligt gällande lydelse i 5 § 2 mom. lotte-

rilagen är spel i kasino på skuld eller mot pant inte tillåtet. Förbudet gäller inte annan lotteriverksamhet. För att minska de sociala olägenheterna är det dock ändamålsenligt att utsträcka förbudet till att gälla all lotteriverksamhet.

Med anordnande av lotterier på skuld avses att när en konsument av den som anordnar lotteriet eller av dennes representant får en lott eller något annat verifikat som bevisar konsumentens rätt att delta, betalar konsumenten inte det vederlag som deltagandet kräver, utan det kvarstår som skuld för honom eller henne. Det bör inte heller vara möjligt att delta i lotterier med kreditkort trots att skuldförbindelsen inte i detta fall uppstår mellan den som anordnar spelet och spelaren utan mellan spelaren och kreditbolaget.

Med pant avses alla förmåner med förmögenhetsvärde som ges som säkerhet för skuld. Med kontant betalning jämställs bankkort såväl utan som med kredit och checkar.

Det föreslås att det skall vara straffbart att anordna lotterier i strid med den föreslagna paragrafen. Straffbestämmelsen föreslås bli intagen i 17 kap. stafflagen genom en ny 16 a §.

3 kap. Penningspelsverksamhet

I kapitlet föreslås bestämmelser som gäller penningspelsverksamhet. I kapitlet föreskrivs om penningspelstillstånd, innehavaren av penningspelstillstånd, särskilda villkor för penningspelstillstånd, fastställande av spelregler samt av de största tillåtna spelinsatserna i penningautomater och i spel som anordnas i kasinon, särskilda bestämmelser om kasinoverksamhet samt särskilda bestämmelser om penningautomater och kasinospel.

11 §. *Penningspelstillstånd.* Med penningspelsverksamhet avses enligt 4 § 2 punkten i lagförslaget anordnandet av sådana lotterier där spelaren kan vinna pengar. Anordnandet av penninglotterier samt tippnings-, vadhållnings- och totpspel är penningspelsverksamhet. Till penningspelsverksamheten hör tillhandahållande av penningautomater, anordnande av kasinospel och bedrivande av kasinoverksamhet.

Penningspelsverksamheten är lotteriverksamhet av särskild karaktär. Den möjlighet att vinna pengar som hör samman med spelet gör dem mera lockande för konsumenten än andra lotterier. På penningspel kan man

konsumera stora summor pengar. Å andra sidan kan man få stora spelvinster. Anordnandet av penningspel ger också möjlighet till stor avkastning.

På grund av att penningspelen väcker allmänt intresse innefattar de vissa samhällsliga risker. Oreglerade kan penningspelen ha skadliga sociala följder. Reglering behövs också för att garantera speldeltagarnas rättssäkerhet, förhindra missbruk i samband med spelandet och förebygga kriminell verksamhet.

Regleringen av penningspelsverksamheten bör gälla såväl penningspelens karaktär som sättet att anordna dem. Regleringen är nödvändig också för att avkastningen från penningspelen skall kunna styras till allmännyttiga ändamål. Genom reglering är det också möjligt att minska problemspelet.

I Finland har tillstånd att anordna penningspel beviljats tre sammanslutningar med ensamrätt. För att de mål som nämnts ovan skall nås är det ändamålsenligt att penningspelsverksamheten även i fortsättningen bedrivs på ensamrättsgrund.

1 mom. I momentet föreslås bestämmelser om de rättsliga grunderna för beviljande av det tillstånd som förutsätts för anordnande av penningspel. Tillståndsplikten motiveras med behovet att garantera rättssäkerheten för dem som deltar i penningspelsverksamhet, förhindra oegentligheter och brott samt minska de sociala men som spelandet vållar. Tillstånd att bedriva penningspelsverksamhet skall kunna beviljas med de begränsningar som anges nedan.

Det föreslås att det tillstånd som beviljas för penningspelsverksamhet skall kallas penningspelstillstånd. Penningspelstillstånd beviljas endast för anordnande av sådana penningspel som avses i denna lag.

2 mom. I andra momentet föreslås bestämmelser om vilka penningspel som på basis av ett penningspelstillstånd får anordnas. Lotterier som anordnas med penningspelstillstånd utgör en funktionell helhet inom vilken man med ett penningspelstillstånd kan anordna penningspel av samma typ. Penningspelstillstånd skall således kunna beviljas separat för att 1) anordna penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel, 2) tillhandahålla penningautomater, anordna kasinospel och bedriva kasinoverksamhet samt 3) anordna totpspel. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan penningspelstillstånd inte beviljas så att till-

ståndshavaren får rätt att anordna penningsspel enligt någon annan indelning. Med denna indelning säkerställs att olika penningsspelssammanslutningar inte anordnar penningsspel av samma typ.

Den föreslagna indelningen av penningsspel överensstämmer med 3 § 5 mom. lotterilagen. Enligt förslaget får för var och en verksamhet som nämns i paragrafen för samma tid beviljas endast ett tillstånd. Med hänsyn till de olika spelverksamheternas särdrag är indelningen fortfarande ändamålsenlig.

Bestämmelser om de krav som gäller dem som erhåller penningsspelstillstånd föreslås i 5 §. Också den som erhåller penningsspelstillstånd skall vara en registrerad förening, en självständig stiftelse eller en annan sammanslutning som har ett allmännyttigt syfte. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan Oy Veikkaus Ab fortfarande få tillstånd att anordna sådana penningsspel som avses i 1 punkten och Finlands Hippos r.f. för att anordna totospel enligt 3 punkten.

Enligt gällande lydelse i 2 § 1 mom. penningautomatförordningen behövs statsrådets tillstånd för att bedriva kasinoverksamhet. Enligt 1 § 3 mom. penningautomatförordningen kan endast Penningautomatföreningen beviljas tillstånd. Penningautomatföreningen har inte behövt tillstånd av statsrådet för att hålla penningautomater tillgängliga och för att anordna kasinospel. Föreningens rätt till dessa funktioner grundar sig direkt på den bestämmelse som ingår i 1 § 3 mom. penningautomatförordningen. Enligt 2 § 1 mom. penningautomatförordningen är det föreningens skyldighet att hos den lokala polisen anmäla tillhandahållandet av penningautomat innan automaten tas i bruk. Om chefen för polisdistriktet av särskilda skäl kräver det, skall tillstånd för begagnande sökas. Med stöd av 2 punkten i den föreslagna bestämmelsen beviljas Penningautomatföreningen förutom för kasinoverksamhet också penningsspelstillstånd för att tillhandahålla penningautomater och anordna kasinospel.

För att förhindra olagligt utbud av penningsspel är det ändamålsenligt att tillstånd behövs för anordnande av alla penningsspel som nämns i den föreslagna paragrafen. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan tillståndsmyndigheten dock överväga om det föreligger behov av att bevilja tillstånd för en penningsspelsgroup eller inte. Tillstånd kan beviljas om villkoren för be-

viljande uppfylls.

3 mom. Enligt 3 § 5 mom. i den gällande lotterilagen får för envar i paragrafen nämnd verksamhet (penningsspelverksamhet) för en och samma tid beviljas endast ett tillstånd. Bestämmelsen har befast den ensamrättsprincip gällande bedrivande av penningsspelverksamhet som i sig redan framgår av 2—4 mom. i paragrafen. Det föreslås att en bestämmelse med motsvarande sakinnehåll tas in i det föreslagna 3 mom. Bestämmelsen föreslås vara grundläggande beträffande ensamrättsprincipen för bedrivande av penningsspelverksamhet.

4 mom. Statsrådet skall bevilja och återkalla penningsspelstillstånd. Med statsrådet avses statsrådets allmänna sammanträde. Med tanke på att penningsspelverksamheten har omfattande samhällseliga verkningar och att avkastningar av penningsspelverksamheten årligen tas in i statsbudgeten, är det alljämt ändamålsenligt att tillståndsprövningen sker på hög statlig nivå. Statsrådet bör därför betraktas som den lämpligaste tillståndsmyndigheten.

I momentet regleras dessutom ansökan om tillstånd och tillståndets giltighetstid. Tillståndet skall sökas skriftligt. Enligt det bemyndigande som föreslås i 67 § 2 punkten bestäms genom förordning om innehållet i tillståndsansökan och utredningar som skall fogas till ansökan samt om innehållet i tillståndsbesluten.

Bedrivande av penningsspelverksamhet förutsätter betydande investeringar och avlöning av personal. Därför bör penningsspelstillstånd beviljas för en så lång tid att tillståndshavaren har möjlighet att betala sina investeringar. Av övervakningsskäl och av skäl som hänför sig till tillståndets styrningseffekter är det dock inte ändamålsenligt att tillståndet beviljas att gälla tills vidare. Det föreslås därför att penningsspelstillståndet skall gälla för en viss tid. Av ovan nämnda övervaknings- och styrningsskäl får tillståndssperioden dock inte vara längre än fem år. Bestämmelsen om en viss tid motsvarar i sak den nuvarande regleringen.

Enligt gällande lydelse i 9 § tippningsförordningen och 10 § förordningen om totospel kan statsrådet efter att ha gett tillståndshavaren tillfälle att bli hörd återkalla tillståndet, om inte bestämmelserna i lotterilagen eller i respektive förordning eller villkoren i tillståndsbeslutet iaktas vid anordnandet av lotteri eller om det i övrigt förekommer

missbruk. Tillstånd för bedrivande av kasinoverksamhet, som beviljats Penningautomatföreningen, kan återkallas i enlighet med den bestämmelse som ingår i tillståndet. Det finns inga bestämmelser om förutsättningar för återkallande.

Under den tid de nuvarande bestämmelserna har varit i kraft har det inte varit nödvändigt att överväga återkallande av tillstånd. Statsrådet bör dock ha möjlighet att återkalla ett penningsspeltillstånd som det har beviljat. Statsrådet bör ha en omfattande prövningsrätt när det beslutar om återkallanden. För återkallande av penningsspeltillstånd gäller samma förutsättningar för återkallande som för annan lotteriverksamhet. Bestämmelser om förutsättningarna för återkallande av tillstånd föreslås i 8 §. Tillstånd att anordna ett lotteri skall kunna återkallas, om tillståndshavaren i väsentlig grad har handlat i strid med lag eller tillståndsvillkoren eller om tillståndshavaren inte längre uppfyller villkoren för erhållande av tillstånd.

12 §. *Penningsspelsammanslutningarna.* Enligt gällande lydelse i 3 § 2 mom. lotterilagen kan tillstånd att anordna penninglotteri-, tippnings- och vadhållningsspel beviljas ett inhemskt bolag som bildats i detta syfte. Tillståndet innehas för närvarande av det statsägda Oy Veikkaus Ab. Enligt 3 § 3 mom. kan tillstånd att anordna totospel beviljas en i Finland verksam centralorganisation för travsport och hästförädlning. Tillståndet innehas för närvarande av Finlands Hippos r.f.. Enligt 3 § 4 mom. kan tillstånd att hålla spelautomater samt andra spelanordningar och spel till begagnande samt att bedriva kasinoverksamhet beviljas en offentlig-rättslig förening som har grundats för att bedriva automatverksamhet. Enligt 1 § 3 mom. penningautomatförordningen är Penningautomatföreningen den offentlig-rättsliga förening som avses i lotterilagen.

För att bedriva penningsspelsverksamhet krävs särskild sakkunnighet. Penningsspelsverksamheten är inte heller sedvanlig ekonomisk verksamhet. Därför är det ändamålsenligt att förutsätta att penningsspeltillstånd kan beviljas endast en sammanslutning som bildats för bedrivande av penningsspelsverksamhet.

I 5 § föreslås att lotterier skall få anordnas endast av allmännyttiga sammanslutningar som har hemort i Finland. Enligt vad som konstaterats ovan bör också sådana sammanslutningar som bildats för anordnande av

penningsspel betraktas som allmännyttiga sammanslutningar.

Medborgarorganisationernas verksamhet som aktiverare av medborgarna till social och kulturell verksamhet är betydande med tanke på samhällets viktigaste intressen. Sammanslutningarna är ofta beroende av medborgarnas frivilliga arbetsinsatser och de producerar tjänster som skulle vara dyra för samhället, om de producerades med skatte-medel. Medborgarorganisationernas medelsanskaffning bör tryggas också så att allmännyttiga sammanslutningar som erhållit penningsspeltillstånd inte får anordna bingo-spel, varulotterier eller gissningstävlingar eller mot avgift hålla vissa sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § i lagförslaget tillgängliga för allmänheten.

1 mom. I det föreslagna momentet bestäms om de allmänna villkor som en sammanslutning skall uppfylla för att den skall kunna beviljas penningsspeltillstånd. Penningsspeltillstånd skall under de förutsättningar som anges i 7 § kunna beviljas en sammanslutning som bildats för att bedriva penningsspelsverksamhet. Det föreslås att en sammanslutning som innehar penningsspeltillstånd kallas penningsspelsammanslutning.

I Finland har lotteriverksamheterna traditionellt indelats så att penningsspelsverksamhet, med undantag av penning- automat- och kasinoverksamhet, har varit tillåten endast med statsrådets tillstånd. Annan lotteriverksamhet har fått bedrivas av välgörande och andra ideella medborgarorganisationer med tillstånd av polisen eller länsstyrelsen. För att trygga medborgarorganisationernas medelsanskaffning är det ändamålsenligt att indelningen bevaras. Det föreslås därför att en penningsspelsammanslutning inte skall få bedriva annan lotteriverksamhet än penningsspelsverksamhet.

Den föreslagna bestämmelsen gör det möjligt att penningsspeltillstånd också i fortsättningen beviljas Oy Veikkaus Ab, Penningautomatföreningen och Finlands Hippos r.f. Finlands Hippos r.f. har förberedande beslutat att den bildar ett separat aktiebolag för att anordna de totospel som föreningen nu anordnar. Den föreslagna bestämmelsen gör det möjligt att bevilja penningsspeltillstånd också för det aktiebolag som Suomen Hippos r.f. bildar för anordnande av totospel.

2 mom. Oy Veikkaus Ab är en sammanslutning för vilken bestämmelserna i lagen om aktiebolag (734/1978) gäller. För Fin-

lands Hippos r.f. gäller bestämmelserna i föreningslagen. Penningautomatföreningen är en offentligrettslig förening vars organisationsform och förvaltning regleras i penningautomatförordningen. Penningautomatförordningen har utfärdats med stöd av gällande 7 § lotterilagen. När de nya lotterilagen träder i kraft upphävs penningautomatförordningen. I 2 mom. föreslås därför ett bemyndigande enligt vilket det genom förordning skall bestämmas om organisationsformen och förvaltningen för den penningsspelsammanslutning som bedriver verksamhet enligt 11 § 2 mom. 2 punkten.

13 §. *Villkor och bestämmelser som skall tas in i penningsspelsstillstånd.* En av grunderna för systemet med ensamrätt i fråga om penningsspelsverksamhet är att de medel som skaffats genom utnyttjande av människornas spellust kanaliseras till allmännyttiga ändamål. Det ligger i samhällets intresse att genom författningar se till att en så stor andel som möjligt av avkastningen från penningsspelsverksamheten används för dessa ändamål. Därför är det ändamålsenligt att begränsa penningsspelsammanslutningarnas verksamhet genom att till penningsspelsstillståndet foga vissa villkor för penningsspelsammanslutningarnas verksamhet och för anordnandet av penningsspel.

Genom villkoren säkerställs att penningsspelsammanslutningarna inte ordnar sin verksamhet så, att avkastningen från spelverksamheten, utöver de andelar som utbetalas till spelarna, direkta kostnader för anordnandet av spelen, marknadsföringskostnader, skatter och lagstadgade avgifter, används för andra än sådana allmännyttiga ändamål som föreskrivs i lagen.

Enligt gällande lydelse i 6 § 1 mom. penningautomatförordningen får Penningautomatföreningen inte bilda eller förvärva andra bolag än sådana som behövs för dess verksamhet eller förvärva aktier i dem samt överlåta aktier i dessa bolag till en ny ägare utan social- och hälsovårdsministeriets tillstånd. Begränsningarna i fråga om användningen av föreningens interna medel ingår i 6 § 2 mom. i förordningen. Enligt 8 § gäller dessutom att föreningens medlemmar inte får ta ut någon vinst av dess verksamhet.

Enligt gällande lydelse i 3 § 2 mom. tippningsförordningen förutsätter beviljandet av tillstånd att det i bolagets bolagsordning bestäms att bolaget inte får dela ut dividend eller vederlagsfri gottgörelse till aktieägarna.

Oy Veikkaus Ab är ett bolag som helt ägs av staten. I de gällande tillståndsvillkoren för bolaget bestäms att överskottet från tippnings- och vadhållningsverksamheten redovisas till staten. Enligt tillståndet skall bolaget också till undervisningsministeriet som förskottsprestation senast den sista dagen i varje månad redovisa 75 % av det uppskattade överskottet för månaden, dock högst det faktiska influtna beloppet. Resten av överskottet betalas efter att resultaträkningen blivit färdig senast den 15 följande månad. I 12 kap. 1 § lagen om aktiebolag sägs att bolagets medel får utbetalas till aktieägarna endast i enlighet med vad som bestäms i lagen om aktiebolag. Enligt 12 kap. 4 § fattar bolagsstämman beslut om vinstutdelning. Enligt 9 kap. 5 § kan bolagsstämman besluta om vinstutdelning vid den ordinarie bolagsstämman, som skall hållas inom sex månader efter utgången av räkenskapsperioden.

Det förbud mot att dela ut dividend som ingår i tippningsförordningen och bestämmelserna om redovisningsförfarandet i tillståndet strider mot de tvingande bestämmelserna om vinstutdelning i lagen om aktiebolag. Liknande bestämmelser som de nuvarande om förbud att dela ut dividend och om redovisning behövs dock alltjämt för att en ändamålsenlig avkastningsfördelning skall kunna genomföras. I lagen föreslås därför bestämmelser om villkoren för förbudet att dela ut dividend och för redovisning av avkastningen. En bestämmelse om förbud att dela ut dividend föreslås i 13 § 1 mom. 3 punkten och bestämmelser om redovisning i 19 §.

Enligt det tillstånd som beviljats Oy Veikkaus Ab skall bolaget begränsa sin verksamhet till anordnande av tippning, vadhållning och penninglotterier samt till verksamhet som direkt beror på detta. I tillståndet ingår också förbud mot bildande av och överlåtelse av aktier i dotterbolag samt vissa begränsningar i fråga om den interna användningen av medel.

Motsvarande bestämmelser saknas för Finlands Hippos r.f.

Bestämmelser som begränsar verksamheten för sammanslutningar som anordnar penningsspel har utfärdats genom förordningar eller på lägre författningsnivå eller i tillstånd. Enligt gällande rättspraxis och vedertagen juridisk tolkning skall skyldigheterna för självständiga rättssubjekt fastställas med normer på lagnivå.

De funktionella gränser som föreslås för penningsspelsammanslutningar är inte bindande för en penningsspelsammanslutning direkt enligt bestämmelser i lag. På lagnivå anges endast vilka villkor som skall ingå i penningsspellstillståndet.

I de tillstånd som beviljats Oy Veikkaus Ab för bedrivande av tippnings-, vadhållnings- och penninglotteriverksamhet och Finlands Hippos r.f. för anordnande av totospel ingår bestämmelser om vilken andel av spelavgifterna som skall betalas till spelarna som vinst. Däremot ingår inga sådana bestämmelser i det tillstånd som Penningautomatföreningen beviljats för bedrivande av kasinoverksamhet.

I det tillstånd som beviljats Finlands Hippos r.f. ingår bestämmelser om hur det sammanlagda beloppet av penninginsatserna från totospelen skall fördelas mellan staten och tillståndshavaren.

I den föreslagna paragrafen bestäms om de funktioner som begränsningarna av penningsspelsammanslutningarnas verksamhet skall gälla. Dessutom föreslås bestämmelser om vilka andelar av deltagaravgifterna i vissa penningsspel som skall betalas till spelarna och om fördelningen av det sammanlagda beloppet av penninginsatserna i totospel mellan staten och den penningsspelsammanslutning som har fått tillstånd att anordna totospel. De föreslagna begränsningarna är delvis nya.

I mom. I 1 punkten föreslås bli bestämt att till penningsspellstillståndet skall fogas ett förbud enligt vilket penningsspelsammanslutningar inte får bilda eller förvärva andra bolag än sådana som behövs för dess penningsspelsverksamhet eller förvärva aktier i dem eller överlåta aktier i dessa bolag till en ny ägare utan tillstånd av det ministerium som enligt reglementet för statsrådet skall behandla ärenden gällande fördelningen av penningsspelsammanslutningens avkastning.

Sammanslutningen får fritt skaffa sådana bolag eller aktier i dem vilkas verksamhet ansluter till den penningsspelsverksamhet som avses i det tillstånd som beviljats sammanslutningen. Också överlåtelse av dessa bolag och aktier i dem får avgöras av sammanslutningen själv.

Tillstånd krävs inte t.ex. för bildande av fastighetsbolag som bildas för att förvalta sammanslutningens lokaler eller för förvärvande av sådana aktier som berättigar till besittning av lokaler som behövs för sam-

manslutningens verksamhet.

Sammanslutningarna kan dock ha välgrundade behov att förvärva eller överlåta bolag som inte hör till dess penningsspelsverksamhet eller aktier i dem. För sådan verksamhet behöver sammanslutningen dock tillstånd av det ministerium som enligt reglementet för statsrådet skall behandla ärenden gällande fördelningen av sammanslutningens avkastning.

I 2 punkten föreslås vissa begränsningar i fråga om den interna medelsanvändningen i en penningsspelsammanslutning eller dess dotterbolag. Begränsningarna är nödvändiga för att se till att avkastningen från penningsspelsverksamheten till fullt belopp används för att främja allmännyttiga ändamål. Begränsningarna gäller även penningsspelsammanslutningens dotterbolag.

Enligt 1 § bokföringslagen (1336/1997) är var och en som driver rörelse eller utövar yrke skyldig att föra bok över denna verksamhet. Trots att bestämmelserna i näringskattelagen inte tillämpas på penningsspelsammanslutningar kan de i sin bokföring tillämpa resultatutjämningsystem enligt näringskattelagen. För att minimera sitt operativa resultat har de också tillgång till andra ekonomiska och juridiska metoder.

Penningsspelsammanslutningarna bör ha möjlighet att systematiskt planera sin ekonomi, men de skall dock skaffa det behöriga ministeriets tillstånd till arrangemang som påverkar sammanslutningens resultat.

Enligt den föreslagna bestämmelsen får en penningsspelsammanslutning eller dess dotterbolag inte utan tillstånd av det ministerium som avses i 1 punkten grunda fonder eller göra överföringar till ospecificerade reserver eller ändra deras bokföringskaraktär, ändra aktiekapitalet, bevilja lån eller göra andra investeringar än sådana anskaffningar av anläggningstillgångar som verksamheten förutsätter.

I 3 punkten föreslås begränsningar i fråga om penningsspelsammanslutningarnas vinstutdelning. En penningsspelsammanslutning skall inte få dela ut dividend av sin vinst eller sitt fria egna kapital till aktieägarna eller dela ut vederlagsfria förmåner av sin vinst eller sitt överskott till medlemmarna eller de anställda.

Förbudet att dela ut dividend gäller penningsspelsammanslutningar i bolagsform. Förbudet att dela ut överskott gäller sammanslutningar i föreningsform. Sammanslut-

ningarna får inte heller dela ut förmåner utan vederlag till sina delägare, medlemmar eller tjänstemän. Förbudet gäller dock inte sedvanliga bemärkelsedagsgåvor eller sedvanlig förplägnad i samband med affärsverksamheten.

Det förbud som ingår i bestämmelsen gäller endast förmåner utan vederlag. Därför gäller bestämmelsen inte lönesystem och arvoden i samband med anställningsförhållandena för penningspelssammanslutningens personal.

2 mom. Det föreslås att i det penningsspeltillstånd som beviljats för att anordna penninglotterier, tippnings- och vadhållningsspel samt totospel skall föreskrivas hur stor andel av de spelavgifter som lotterierna avkastar skall betalas till spelarna som vinst, hur vinsterna skall avrundas samt hur oinlösta vinster skall fördelas. I ett penningsspeltillstånd för anordnande av penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel skall dessutom bestämmas om den ersättning som av försäljningsintäkterna från sådant tippningsspel som gäller resultaten vid travtävlingar betalas till den penningspelssammanslutning som anordnar totospel.

Penningsspeltillståndet skall innehålla en bestämmelse om hur stora andelar av deltagaravgifterna som skall delas ut till spelarna som vinst. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att trygga en tillräcklig andel av spelens deltagaravgifter för såväl spelare som penningspelsverksamhetens förmånstagare. Vinstandelen till spelarna bör vara så stor att den ur spelarens synvinkel möjliggör dels en tillräckligt stor huvudvinst, dels en ändamålsenlig spridning av de övriga vinsterna. För förmånstagarna är det viktigt att den vinstandel som delas ut till spelarna inte blir så stor att förmånstagarnas andel äventyras på grund av detta.

I penningsspeltillståndet skall ingå bestämmelser om hur de vinster som delas ut i tippnings-, vadhållnings- och totospel avrundas och om hur de vinster som inte delats ut skall fördelas. I penningsspeltillståndet skall också anges hur oinlösta vinster skall fördelas.

I det föreslagna momentet bestäms även om den ersättning som av en sådan penningspelssammanslutningsförsäljningsintäkter som anordnar penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel skall betalas till den penningspelssammanslutning som anordnar totospel. Ersättningen skall be-

stämmas av en myndighet. Därför föreslås att statsrådet när penningsspeltillstånd beviljas för anordnande av penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel även skall bestämma om den nämnda ersättningen.

3 mom. De föreslagna bestämmelserna gäller kvaliteten på och omfattningen av penningautomat-, kasinospels- och kasinoverksamhet som bedrivs med stöd av ett penningsspeltillstånd. I ett tillstånd som statsrådet beviljar skall bestämmas om maximalt antal penningautomater och kasinospel som placeras utanför ett kasino. Kasinoverksamheten kan vara förknippad med sociala men och brottslighet, i synnerhet penningtvätt. Dessa hot kan minskas genom att det i de penningsspeltillstånd som beviljas för att tillhandahålla penningautomater, anordna kasinospel och bedriva kasinoverksamhet tas in bestämmelser som gäller maximalt antal penningautomater och kasinospel samt antalet kasinon och var de är belägna, typerna av kasinospel i kasinona, maximalt antal penningautomater och kasinospel samt kasinonas öppettider.

4 mom. Det föreslås att ett penningsspeltillstånd för anordnande av totospel dessutom skall innehålla bestämmelser om hur det sammanlagda beloppet av de spelinsatser som totospel avkastar fördelas mellan staten och den penningspelssammanslutning som erhållit tillstånd att anordna totospel.

I 6 § förordningen om totospel bestäms om fördelningen av inplutna medel mellan staten och tillståndshavaren. Enligt paragrafen tillfaller av det sammanlagda beloppet av penninginsatser som inflyter av totospel minst 15 % staten och tillståndshavaren enligt den fördelningsgrund som fastställts i tillståndet samt högst 85 % i jämna markbelopp till vinnarna i vadhållningen i enlighet med storleken på insatserna. De överstigande penningbeloppen tillfaller den förening eller sammanslutning som ordnat tävlingen. I de belopp som tillfaller vinnarna i totospel ingår lotteriskatt.

I det tillstånd som beviljats Finlands Hippios r.f. ingår som fördelningsgrund en fördelningstabell för varje totospel. Enligt fördelningsgrunden stiger statens relativa andel när den totala omsättningen ökar och på motsvarande sätt sjunker tillståndshavarens relativa andel när den totala omsättningen ökar. Motsvarande bestämmelser bör ingå i det tillstånd som statsrådet ger för anordnande av totospel.

14 §. *Fastställande av spelregler samt av de största tillåtna spelinsatserna i penningautomater och i spel som anordnas i kasinon.* Enligt den gällande förordningen om totospel fastställer inrikesministeriet på ansökan spelreglerna för totospel. I spelreglerna skall ingå villkoren för vinstfördelningen och återbetalningen av insatserna.

Enligt tillståndet att bedriva kasinoverksamhet skall i kasinot tillämpas spelregler som fastställts av Penningautomatföreningens styrelse. I fråga om penningautomater och andra kasinospel finns inte några bestämmelser om fastställande av spelregler.

Enligt det tillstånd som beviljats Oy Veikkaus Ab fastställs spelreglerna för penninglotterier, tippnings- och vadhållningsspel av Oy Veikkaus Ab:s förvaltningsråd. I egentliga penninglotterier sker lottningen på det sätt som godkänts av inrikesministeriet. I vissa fall har det dock inte varit entydigt klart vad som skall anses vara ett förfarande som hänför sig till lottning och vad som skall anses vara ett förfarande som hänför sig till spelregler. Det skulle vara ändamålsenligt att låta bestämmelserna om lottning ingå i spelreglerna.

För att garantera spelarnas rättssäkerhet och penningsspelsverksamhetens allmänna tillförlitlighet samt för att samordna bestämmelserna om fastställande av spelregler, är det motiverat att spelreglerna fastställs av en myndighet.

1 mom. Det föreslås att inrikesministeriet på ansökan skall fastställa spelregler för penningsspel. Spelreglerna skall innehålla bestämmelser om vinstfördelningen och återbetalningen av spelinsatserna samt de största tillåtna spelinsatserna i penningautomater och kasinospel. Reglerna för penninglotteri-, tippnings-, vadhållnings- och totospel skall dessutom innehålla bestämmelser om lottning.

Eftersom fastställandet av spelregler är ett led i tillsynen över anordnandet av spelen, ankommer uppgiften på det ministerium som ansvarar för den allmänna tillsynen över anordnandet av spelen, dvs. inrikesministeriet.

Enligt gällande lydelse i 4 § penningautomatförordningen fastställer inrikesministeriet de största tillåtna spelinsatserna i de penningautomater samt andra spelanordningar och spel som avses i förordningen. Enligt 2 § 2 mom. 4 punkten skall spelinsatsernas maximibelopp fastställas i kasinots tillstånd.

I kasinots tillstånd ingår detaljerade bestämmelser om de största tillåtna spelinsatserna i olika spel.

För att minska eventuella sociala men av spelandet är det ändamålsenligt att de största tillåtna spelinsatserna i spelautomater och kasinospel fastställs av en myndighet.

Det föreslås därför bli bestämt att inrikesministeriet på ansökan skall fastställa de största tillåtna spelinsatserna för penningsspel i penningautomater och kasinospel. Regleringen motsvarar i sak 2 och 4 § penningautomatförordningen.

Vinstandelarna från olika spel fastställs enligt olika grunder. I tippningsspel fastställs vinstandelarna enligt vinstklasser. I vadhållningsspel påverkas vinstandelens storlek av spelarens insats och en koefficient som visar sannolikheten för tävlingsobjektets slutresultat. För spelarnas rättssäkerhet är det viktigt att bestämmelserna om vinstfördelningen i spelen och återbetalningen av spelinsatserna är exakta och står till spelarnas förfogande vid spelögonblicket. Därför föreslås att bestämmelserna om vinstfördelningen och återbetalningen av spelinsatserna skall utgöra en del av spelreglerna för anordnande av penningsspel.

Lottning utgör ett viktigt led i penninglotterier. Det gäller att underrätta spelarna om hur lottningen genomförs. Enligt det tillstånd som beviljats Oy Veikkaus Ab sker lottningen vid egentliga penninglotterier på ett sätt som godkänts av inrikesministeriet.

Enligt 7 § tippningsförordningen får ett resultat som erhållits genom lottning inte användas i vadhållning. Enligt 5 § förordningen om totospel får ett resultat som erhållits genom lottning inte användas i totospel. Ibland kan slutresultatet från en match som är föremål för tippningsspel inte användas för att fastställa slutresultatet i penningsspel. En sådan situation uppstår t.ex. när en match som är föremål för tippningsspel inhiberas eller avbryts. I sådana fall är det ändamålsenligt att fastställa tippningsspelets slutresultat genom lottning. Lottning kan däremot inte användas i vadhållningsspel och totospel i en situation där spelet inhiberas eller avbryts. Om tävlingens slutresultat av en eller annan orsak inte kan användas bör spelaren återfå det belopp han har satsat.

För att trygga spelarnas rättssäkerhet föreslås att spelreglerna för penninglotteri-, tippnings-, vadhållnings- och totospel skall innehålla bestämmelser om lottning.

2 mom. Enligt momentet skall allmänheten, liksom nu, ha tillgång till de fastställda spelreglerna för penningspelen i spelarrangörens driftställe och på de platser där spelen säljs.

15 §. *Förhindrande av och förbud mot spelande i ett kasino.* Spelande i kasino är förenat med större risker för sociala men än andra penningspel. För att förhindra problemspelande har spelandet i kasino begränsats på många sätt.

Enligt gällande lydelse i 5 § 2 mom. lotterilagen får den som uppenbart är yngre än 18 år eller påverkad av alkohol eller något annat rusmedel inte ges tillträde till ett kasino. Spel är inte tillåtet på skuld eller mot pant. Den som anordnar spelet har rätt att förbjuda en person att spela eller att begränsa hans spelande, om han på sannolika grunder misstänks för falskspel eller om spelandet uppenbarligen har vållat eller håller på att vålla honom sociala men av ekonomiska orsaker eller hälsoskäl.

För att förhindra sociala men är det fortfarande motiverat att begränsa spelandet och i vissa fall helt förhindra det. Förbud mot att spela på skuld eller mot pant behöver inte längre ingå i de särskilda bestämmelserna om kasinoverksamhet eftersom det i 10 § föreslås att anordnandet av samtliga lotterier så att det är möjligt att delta på skuld eller mot pant skall vara förbjudet.

För bedrivande av kasinoverksamhet får enligt 11 § i lagförslaget för samma tid beviljas endast ett tillstånd. Ensamrätten förutsätter att de som köper tjänsten behandlas lika. Dels för att skydda spelarna mot sociala men av spelandet, dels för att förhindra störande uppträdande och falskspel samt oegentligheter bör den som bedriver kasinoverksamhet ha rätt att förvägra spelaren tillträde till kasinot, avlägsna spelaren eller begränsa hans eller hennes spelande.

I 11 kap. 9 § strafflagen sägs att den som i betjäning av allmänheten utan godtagbart skäl

1) inte betjänar någon viss person på gängse villkor,

2) förvägrar någon tillträde till tillställningen eller mötet eller avlägsnar någon därifrån eller

3) försätter någon i en uppenbart ojämlig eller väsentligt sämre ställning än andra på grund av dennes ras, nationella eller etniska ursprung, hudfärg, språk, kön, ålder, familjeförhållanden, sexuella inriktning eller hälso-

tillstånd eller religion, samhälleliga åsikter, politiska eller fackliga verksamhet eller någon annan därmed jämförbar omständighet skall, om gärningen inte skall bestraffas som diskriminering i arbetslivet, för diskriminering dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om grunderna för att förbjuda tillträde eller begränsa spelandet är de ovan nämnda sociala skälen eller godtagbara skäl anknutna till förhindrande av falskspel och oegentligheter, är förbudet mot tillträde eller begränsningen av spelandet inte diskriminerande på ett sådant sätt som avses i strafflagen, trots att åtgärden riktas mot en person som tillhör t.ex. en etnisk minoritet.

Medborgarnas jämlikhet förutsätter att grunderna för tillträdesförbud, avlägsnande från kasino och begränsande av spelandet anges i lag. Också för att garantera rättssäkerheten för den som bedriver kasinoverksamhet bör grunderna för dessa rättigheter bestämmas i lag.

1 mom. Det föreslås att den som bedriver kasinoverksamhet inte skall få ge den som uppenbart är yngre än 18 år eller påverkad av alkohol eller något annat rusmedel tillträde till ett kasino eller skall få avlägsna en sådan person från ett kasino.

Den som bedriver kasinoverksamhet bör kontrollera identiteten och åldern för dem som kommer till kasinot. Förbudet motsvarar i sak den gällande regleringen. Grunden för förbudet är synpunkter i fråga om skydd av barn och unga. Barn och personer under 18 år får inte ens i sällskap av föräldrar eller vårdnadshavare ges tillträde till ett kasino.

En annan ovillkorlig grund för förbudet mot tillträde är att personen är påverkad av alkohol eller något annat rusmedel. Bedömningen av om en person är påverkad av alkohol eller något annat rusmedel görs från fall till fall. Bestämmelsen syftar till att förhindra oöverbärgat spelande som leder till ekonomiska förluster och eventuella störningar i ordningen till följd av att en person är berusad eller påverkad av rusmedel.

Under sådana omständigheter då den som bedriver kasinoverksamhet har skyldighet eller rätt att neka en person tillträde till kasinot bör den som bedriver kasinoverksamhet också på motsvarande sätt ha skyldighet och rätt att avlägsna en person som redan befinner sig i kasinots lokaler.

2 mom. I momentet föreslås bestämmelser om grunderna för övervägande av att hindra

tillträde till ett kasino, avlägsna någon från ett kasino eller begränsa spelandet. Den som bedriver kasinoverksamhet skall ha rätt att förbjuda en person tillträde till ett kasino eller begränsa hans eller hennes spelande, om han eller hon på sannolika grunder misstänks för falskspel, om hans eller hennes uppträdande stör eller på sannolika grunder kan misstänkas störa ordningen i kasinot, om spelandet har vållat eller uppenbarligen håller på att vålla honom eller henne sociala men av ekonomiska orsaker eller hälsoskäl, eller om han eller hon har begärt att den som bedriver kasinoverksamheten skall förvägra honom eller henne tillträde till kasinot eller begränsa hans eller hennes spelande.

Inom kasinoverksamheten bör det vara möjligt att skydda sig mot falskspel. Enligt 1 punkten skall tillträde till ett kasino kunna hindras eller spelandet begränsas om spelaren på sannolika grunder misstänks för falskspel. Konstaterat falskspel medför givetvis rätt att avlägsna spelaren från kasinot eller begränsa falskspelarens spelande. En misstanke som baserar sig på mindre än sannolika grunder ger däremot inte rätt att begränsa spelandet. Bestämmelsen är ny.

Enligt 2 punkten skall tillträde till ett kasino kunna hindras eller spelandet begränsas, om spelarens uppträdande stör eller på sannolika grunder kan misstänkas störa ordningen i kasinot. Bestämmelsen är nödvändig för upprätthållandet av ordningen i ett kasino. Kasinoverksamhetens karaktär medför att särskild uppmärksamhet bör fästas vid att bevara ordningen. I ett kasino kan ett bullersamt eller på annat sätt störande uppträdande inte tillåtas. Det gäller att avgöra från fall till fall om personens uppträdande är sådant att hans eller hennes tillträde till kasinot skall förhindras eller hans eller hennes spelande begränsas. Vid bedömningen av sannolikheten att en person uppträder störande gäller det att beakta hans eller hennes tidigare uppträdande och omständigheter i den aktuella situationen. En misstanke som baserar sig på mindre än sannolika grunder ger inte rätt att neka tillträde, avlägsna en spelare eller begränsa hans eller hennes spelande. Också denna bestämmelse är ny.

Hasardspel är förknippat med risker för stora ekonomiska förluster. Hasardspelet kan också utvecklas till ett behov av tvångsspelande, som kan medföra skadliga sociala, ekonomiska eller hälsomässiga verkningar för spelaren. Problemspelandets skadliga

verkningar berör också ofta spelarens familjemedlemmar och släktingar. De skadliga följderna av hasardspelande bör kunna minskas redan i kasinot genom att spelandet begränsas.

Det är svårt att på förhand varsebli problem som beror på spelande. Kännetecken på problem till följd av tvångsspelande kan inte observeras hos spelaren. Av skäl som hänför sig till detta eller till spelarens rätts-säkerhet kan den som bedriver kasinoverksamhet inte utan grund neka spelaren tillträde till kasinot eller begränsa hans eller hennes spelande. Om det utifrån den tid eller det antal spelgångar spelaren använder för spelande, de belopp som spelaren använder på spelandet i förhållande till hans eller hennes kända eller på goda grunder uppskattade förmögenhet eller utifrån andra orsaker kan dras den slutsatsen att spelandet för honom eller henne medför eller uppenbarligen kommer att medföra ekonomiskt eller hälsomässigt sett skadliga sociala men, bör den som bedriver kasinoverksamheten ha rätt att neka honom eller henne tillträde till kasinot eller begränsa hans eller hennes spelande. I 3 punkten föreslås därför att den som bedriver kasinoverksamhet skall ha rätt att förbjuda en person tillträde eller begränsa hans eller hennes spelande, om spelandet har vållat eller uppenbarligen håller på att vålla honom eller henne sociala men av ekonomiska orsaker eller hälsoskäl. Bestämmelsen motsvarar den nuvarande regleringen.

Arligen begär flera tiotals personer att den som bedriver kasinoverksamheten skall neka dem tillträde till kasinot eller begränsa deras rätt att spela. Spelarens egen fria vilja att begränsa sitt spelande bör främjas. Detta går bäst att genomföra genom ett avtal mellan spelaren och den som bedriver kasinoverksamheten. För att avtalets syfte skall fyllas är det ändamålsenligt att avtalets bindande karaktär fastställs genom en bestämmelse i lagen. I 4 punkten föreslås därför bli bestämt att den som bedriver kasinoverksamhet skall ha rätt att förbjuda en person tillträde till kasinot eller begränsa hans eller hennes spelande, om spelaren själv har begärt detta. Bestämmelsen är ny.

3 mom. I momentet föreslås bli bestämt att ett förbud eller en begränsning som den som bedriver kasinoverksamhet har utfärdat med stöd av 2 mom. skall gälla minst tre månader och högst ett år. Tidsfristerna för förbud och begränsningar föreslås gälla alla

grunder enligt 2 mom. Oftast kommer förbud och begränsningar sannolikt att utfärdas med stöd av 2 mom. 4 punkten.

Som ovan konstaterats begär flera tiotals personer årligen att deras tillträde till ett kasino skall förhindras eller att deras spelande skall begränsas. Den som bedriver kasinoverksamhet och spelaren kan ingå ett skriftligt avtal om förhindrande av tillträde till kasinot eller om begränsning av spelandet. För att förbudet skall påverka personens spelande, bör det gälla tillräckligt länge. Å andra sidan får det inte gälla oskäligt länge. Det föreslås därför att förbudet skall gälla minst tre månader och högst ett år. Bestämmelsen är ny.

16 §. *Särskilda bestämmelser om penningautomater och kasinospel.* Enligt gällande lydelse i 3 § 2 mom. penningautomatförordningen får den som inte fyllt 15 år använda penningautomat endast i närvaro av fullvuxen person av samma familj. Bestämmelsen syftar till att förhindra barn att delta i penningspel som sker i automat.

Den gällande bestämmelsen förbjuder den som inte fyllt 15 år att spela, om inte en vuxen medlem av samma familj är närvarande. Bestämmelsen ställer ansvaret för spelande på ett omyndigt barn. Däremot är den som bedriver spelautomatverksamhet enligt bestämmelsen inte ansvarig för att en minderårig spelar. Bestämmelsen kan inte anses vara lyckad i detta hänseende.

Bestämmelsen kan inte heller anses vara helt lyckad till den del den tillåter ett barn att spela endast i närvaro av en myndig person från samma familj. I praktiken är det ofta svårt att utreda vem som hör till samma familj.

1 mom. Enligt det föreslagna momentet skall den som bedriver penningautomatverksamhet inte få ställa penningautomater till förfogande att spelas på för någon som uppenbart är under 15 år. Den som bedriver kasinoverksamhet skall inte få låta någon som uppenbart är under 18 år spela kasinospel.

För närvarande är penningautomaterna i regel utspridda i olika offentliga utrymmen. På grund av detta kan den som bedriver penningautomatverksamhet inte utan ansträngning eller utan stora kostnader själva övervaka de minderårigas spelande. Trots detta bör den som bedriver automatverksamhet ansvara för att spelverksamheten inte vållar sociala men. Spelverksamheten bör

därför ordnas så att de som är under 15 år förhindras att spela. Detta kan ske t.ex. genom att avtalen om placering av automaterna innehåller villkor enligt vilka den som hyr placeringsplatsen förbinder sig att övervaka att de som är under 15 år inte spelar på automaterna.

I praktiken kan föräldrarna inte ständigt övervaka barnens verksamhet. Föräldrarna har dock fostrings- och vårdnadsansvar för sina minderåriga barn. Att förbjuda minderåriga att spela på penningautomater är således en uppfostrings- och vårdnadsuppgift som ankommer på föräldrarna.

Av spelarens yttre kan man i regel relativt tillförlitligt uppskatta hans eller hennes ålder. Om det är uppenbart att spelaren inte har fyllt 15 år, bör hans eller hennes spelande förhindras.

Den lockelse som beror på penningautomatspelens karaktär kan medföra att i synnerhet barn blir beroende av spelandet. Det kan inte rekommenderas att barn använder sina ofta knappa penningtillgångar på spel. Beroendet kan leda till att spelpengarna skaffas med olagliga metoder, och det kan också medföra andra sociala men. Den föreslagna bestämmelsen skiljer sig från gällande lag såtillvida att den som inte fyllt 15 år inte längre skall få spela ens i närvaro av en fullvuxen medlem av samma familj. Av tillsynsorsaker och eftersom det inte anses önskvärt att ungdomar under 15 år spelar, föreslås att den som inte fyllt 15 år inte alls skall få spela på penningautomater.

Penningautomatföreningen har placerat kasinospel i restauranger och i särskilda för detta ändamål avsedda spellokaler. Minderårigas rätt att delta i kasinospel har inte begränsats i den gällande lagstiftningen. I praktiken har det med stöd av Penningautomatföreningens förbud varit omöjligt för en person under 18 år att delta i dessa spel. De ovan nämnda skälen i fråga om penningautomater förutsätter att en bestämmelse i fråga om spelarens minimiålder tas in i lagen. Den åldersgräns på 18 år som tillämpats i praktiken är fortfarande motiverad. I 1 mom. föreslås därför ytterligare bli bestämt att den som bedriver kasinoverksamhet inte får låta den som uppenbart är under 18 år spela kasinospel.

2 mom. Det föreslås bli bestämt att penningautomater och kasinospel skall placeras i en bevakad lokal. De skall inte få placeras i en lokal där användningen av dem kan

äventyra säkerheten eller störa ordningen.

I den gällande lotterilagstiftningen finns inga bestämmelser om placeringen av penningautomater eller kasinospel.

Vid placeringen av penningautomater och kasinospel gäller det att beakta brand- och andra säkerhetsfaktorer. Eventuella rörliga delar i anordningen får inte utgöra en risk för den som använder anordningen eller för andra personer i dess närhet. Anordningen får inte placeras så att den utgör ett rörelsehinder. För att förhindra att penningautomaten används i strid med anvisningarna och för att avvärja att ordningen störs bör penningautomaten placeras i ett bevakat utrymme. Penningautomaten får inte placeras på ett ställe där den på grund av sin ljudnivå, sitt klara ljus eller andra egenskaper oskäligt stör ordningen.

Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om placering av förströelseanordningar i 4 § lagen om förströelseanordningar.

4 kap. Avkastningen från penningsspelverksamhet

Med avkastning från penningsspelverksamhet avses det belopp som årligen högst kan delas ut som avkastning från penningsspel anordnade av de olika penningsspelssammanslutningarna.

I kapitlet föreslås bestämmelser om användningen av avkastningen från penningsspelverksamhet, intagande av avkastningen i statsbudgeten, redovisning av avkastningen och outdelad avkastning. I fråga om avkastningen från penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet bestäms dessutom om beslut om fördelningen av avkastningen och om understöd som skall delas ut av avkastningen, tillsynen över användningen av understöd samt om ersättning för kostnader för ledningen och tillsynen.

17 §. *Avkastningens ändamål.* I gällande 3 § lotterilagen föreskrivs både vilka sammanslutningar som får anordna penningsspel och för vilka ändamål avkastningen skall användas.

I paragrafen har användningen av avkastningen indelats i tre grupper. Avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel skall enligt 2 mom. användas för stödjande av idrott och fysisk fostran, vetenskap, konst och ungdomsfostran. Tillståndshavare är det statsägda Oy Veikkaus Ab.

Enligt 3 § 3 mom. lotterilagen skall avkastningen från totospel användas för främjande av hästförädlning som sker i Finland och stödjande av hästsport. Tillståndshavare är Finlands Hippos r.f.

Enligt 3 § 4 mom. skall avkastningen från spelautomater, andra spelanordningar och spel samt kasinoverksamheten användas för att främja den allmänna folkhälsan, stödjande av barnskyddet, vården av syn- och hörselskadade, stödjande av åldersvården, stödjande av invalidvården och utvecklande av ungdomsfostran, för beredskap för skyddande och räddande av människoliv vid storoLYckor och för anskaffning eller hållande av semesterplatser som är öppna för alla eller för därmed jämförligt främjande av möjligheterna till semesterfirande samt för nykterhetsarbete och främjande av missbrukarvård. Enligt penningautomatförordningen är Penningautomatföreningen en sådan ofrentliggrättslig förening som kan beviljas tillstånd att bedriva ovan nämnd verksamhet.

1 mom. Det föreslås att avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel skall användas för att främja idrott och fysisk fostran, vetenskap, konst och ungdomsarbete. Genom förordning skall kunna bestämmas hur avkastningen skall fördelas mellan dessa ändamål.

Bestämmelser om fördelningen av avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel finns för närvarande i förordningen om användningen av överskottet från penninglotteri- och tippningsspel. I 2 § sägs att av avkastningen används årligen 36,6 % för stödjande av idrott och fysisk fostran samt 8 % för stödjande av Finlands Nationalopera och 3 % för stödjande av teatern Suomen Kansallisteatteri, dock så att de vid behov också beviljas tilläggsstöd samt den återstående delen för stödjande av vetenskap, konst och ungdomsfostran.

Sedan 1992 har 2 § i förordningen årligen temporärt ändrats så att de procentuella andelarna i avkastningsfördelningen inte har fastställts. Riksdagen har till sitt beslut om godkännande av statsbudgeten för 1997 fogat ett uttalande (StaUB 46/1996 rd) enligt vilket även användningen av avkastningen från tippnings- och penninglotterispel skall avgöras permanent i samband med totalreformen av lotterilagstiftningen.

Behovet att fördela tippningsvinstmedel kan variera betydligt under olika tider. Det är därför inte ändamålsenligt att fördelnings-

proportionen för tippningsvinstmedel anges i lag. Enligt förslaget skall genom förordning kunna bestämmas hur avkastningen skall fördelas mellan idrott och fysisk fostran, vetenskap och konst samt ungdomsarbete.

Under de senaste åren har tippningsvinstmedel med stöd av bestämmelser i speciallagarna i fråga årligen använts för vissa lagstadgade utgifter inom det kulturpolitiska området. Riksdagens statsutskott har i sitt utlåtande (StaUB 13/1996 rd) om regeringens berättelse för 1994 konstaterat att det under perioden 1992-1994 varit nödvändigt att överföra tippnings- och penninglotterivinstmedel på finansieringen av lagstadgade utgifter för att förbättra balansen i den offentliga ekonomin. Så har också skett 1995 och 1996. Konsekvensen av att vinstmedlen använts för allmän täckning av budgeten och fördelningsproportionerna i förordningen slopats har framför allt varit att tippningsvinstmedlen för idrott och ungdomsfostran minskat såväl proportionellt som i absoluta tal. Utskottet konstaterade dessutom att finansieringen av vetenskap och kultur alltmer sker med tippningsvinstmedel i stället för med budgetmedel.

I sitt utlåtande har statsutskottet ansett att det finns behov av att korrigera eftersläpningen för idrott och fysisk fostran. Utskottet har dessutom konstaterat att det "utgående från de ovan nämnda synpunkterna är nödvändigt att avkastningen från både tippnings- och penninglotteriverksamheten används i överensstämmelse med lotterilagen. Utredningar visar att lotterilagen måste ändras så att den motsvarar de förändrade förhållandena. I fråga om den fortsatta användningen av ovan nämnda medel gäller det att kunna fatta ett linjebeslut, tidtabellen inbegripen, som gör det möjligt att återgå till tidigare praxis enligt lotterilagen och förordningarna. Utskottet anser att riksdagen i olika sammanhang konsekvent bör stå bakom sina ståndpunkter. Frågan om användningen av tippnings- och penningautomatvinstmedel är ett bra exempel på detta. Även om riksdagens klämmar i saken fortfarande gäller, har riksdagen vid behandlingen av de årliga budgeterna godkänt att medlen får användas för allmän täckning av budgeten".

Det är uppenbart att den ekonomiska utvecklingen under de närmaste åren inte kommer att vara sådan att det blir möjligt att göra upp statsbudgeten utan att använda

också tippningsvinstmedel för att balansera den. De föreslagna momentet hindrar inte att tippningsvinstmedel även i fortsättningen med stöd av speciallagar styrs till de lagstadgade utgifter som avses ovan. Tippningsvinstmedel bör dock inte användas för lagstadgade utgifter i större utsträckning än vad som är motiverat i varje ekonomisk situation.

Statsutskottet har i sitt utlåtande ytterligare konstaterat att i och med att tippnings- och penninglotterivinstmedel samt penningautomatmedel används för allmän täckning av budgeten minskar möjligheterna att i dagens läge med ensamrätt anordna tippning, penninglotterier och vadhållning samt bedriva penningspelsverksamhet och använda avkastningen från dessa enligt lotterilagen.

I EG-domstolens avgörande tullverket i Storbritannien mot Gerhart och Jörg Schindler konstateras att de särdrag som hör till lotterifunktionerna motiverar att statliga instanser har en omfattande prövningsrätt i fråga om de krav som utgående från de sociokulturella särdragen i landet i fråga uppställs på sättet att anordna lotterier, insatsernas storlek och avkastningen från dem för att skydda deltagarna samt, mera allmänt, samhällsordningen. På så sätt kan staterna förutom att bedöma om en begränsning av olika verksamheter inom lotteriområdet är nödvändig också förbjuda dem, förutsatt att begränsningarna till sin karaktär inte är diskriminerande.

Domstolens motivering har allmänt, i strid med statsutskottets åsikt, tolkats så att penningsspel kan anordnas med ensamrätt oberoende av hur spelavkastningen används. I flera länder, t.ex. i Sverige, intäktsförs avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel som allmän täckning i statsbudgeten.

Statsrådet avlät den 6 februari 1997 Finlands regerings jämställdhetsprogram, enligt vilket ordinariesättningen av statsbidrag till kvinnoorganisationer utreds under 1997. I jämställdhetsprogrammet konstateras i detta hänseende bl.a. att hela samhället gynnas av att de finländska kvinnoorganisationerna på ett fullödigt och synligt sätt kan delta i det internationella och i synnerhet i det europeiska samarbetet. Därför bör förutsättningarna för kvinnoorganisationerna, deras samarbete samt möjligheter att påverka främjas i Finland och inom den internationella verksamheten samt det offentliga stödet till dem ut-

ökas.

Vissa kvinnoorganisationer har framfört att i samband med reformen av lotterilagstiftningen bör fördelningsobjekten för avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel utvidgas så, att också stödandet av kvinnoorganisationernas verksamhet tas med som fördelningsobjekt.

Kvinnorganisationerna har årligen fått stöd för sin verksamhet från tippningsvinstmedel. Med tanke på en jämlik behandling av allmännyttiga sammanslutningar kan det inte anses ändamålsenligt att stöd till kvinnoorganisationernas verksamhet fogas till lagen som ett fastställt objekt för fördelningen av avkastningen. Tippningsvinstmedel, liksom annan avkastning från penningspelsverksamhet, bör inte fördelas enligt vem som bedriver verksamheten utan bidraget bör basera sig på den allmännyttiga grunden för den verksamhet som stöds, oberoende av kön. Från tippningsvinstmedel delas t.ex. inte ut bidrag till kvinnliga gymnastikorganisationer med motiveringen att medlemmarna i organisationen är kvinnor, utan med motiveringen att organisationerna bedriver folkhälsofrämjande gymnastikverksamhet bland kvinnor. Kvinnoorganisationerna får således fortsättningsvis stöd från tippningsvinstmedel på basis av den verksamhet de bedriver, inte därför att de är kvinnoorganisationer.

Enligt det föreslagna momentet skall det fortfarande vara möjligt att genom förordning reglera fördelningen av avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel mellan idrott och fysisk fostran, vetenskap, konst och ungdomsarbete.

2 mom. I momentet föreslås att avkastningen från penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet skall användas för att främja hälsa och social välfärd.

Den förteckning över användningsobjekt för avkastningen från penningautomatverksamhet som finns i gällande 3 § 4 mom. lotterilagen och som i sin nuvarande form härrör från 1962 innehåller föräldrade och gamla begrepp, t.ex. syn- och hörselskadade, invalider och vård. Den är inte längre lämplig för det moderna tänkesättet inom social- och hälsovårdspolitiken.

I den första författningen om avkastningen från penningautomater, förordningen om penningautomater (443/1937), fastställdes välgörenhet och arbete för försvar av landet som understödsobjekt. Förordningen ändra-

des två gånger 1945 genom förordningarna om ändring av förordningen om penningautomater (183/1945 och 1070/1945). Enligt dessa ändringar skulle avkastningen användas för folkhälsan och närmast barnskydd samt syn- och hörselskadade samt för anskaffning och hållande av semesterplatser avsedda för folkets breda lager.

Genom förordningen om ändring av penningautomatförordningen (227/1960) fogades år 1960 åldringsvård och ungdomsfostran till punkten om folkhälsan. Penningautomatförordningen ändrades 1962 genom förordningen om ändring av penningautomatförordningen (193/1962) så, att i den ingick den nuvarande verksamhetsförteckningen i åtta punkter. Förteckningen fogades i oförändrad form till den gällande lotterilagen och penningautomatförordningen. Genom lagen om ändring av 3 § lotterilagen (244/1988) fogades nykterhetsarbete och främjande av missbrukarvård 1988 till 3 § 4 mom. lotterilagen som objekt för penningautomatföreningens avkastning. Samtidigt fogades till verksamhetsförteckningen i 29 § penningautomatförordningen genom förordningen om ändring av penningautomatförordningen (249/1988) en ny 9 punkt om nykterhetsarbete och främjande av missbrukarvård.

Eftersom det har ansetts att den moderna mångsidiga social- och hälsovårdssektorn som utvecklas och bildar nätverk och det medborgarorganisationsfält som fungerar tillsammans med den inte kan klassificeras enligt vissa funktioner eller minoritetsgrupper, t.ex. barn, unga, åldringar och invalider, har man beslutat föreslå ett allmänt och omfattande uttryck, "att främja hälsovård och social välfärd", vilket täcker alla de nuvarande stödobjekten. Det kan konstateras att moment 33.92.50 om penningautomatsbidrag i statsbudgeten sedan 1998 har rubricerats "understöd till samfund och stiftelser för främjande av hälsa och socialt välbefinnande".

3 mom. Enligt det föreslagna momentet skall avkastningen från totospel användas för att främja hästuppfödning och hästsport.

Användningsobjekten är, liksom nu, bl.a. uppfödarrivoden, prisunderstöd, investeringsbidrag för travbanor samt doping- och faderskapsundersökningar.

Den föreslagna bestämmelsen syftar för sin del till att trygga hästhushållningen i Finland. Den förslagna regleringen motsva-

rar den gällande regleringen.

18 §. *Upptagande av avkastningen i statsbudgeten.* Att skaffa inkomster genom att utnyttja människors spellust är tillåtet endast i begränsad utsträckning och enbart för att skaffa medel för att främja allmännyttig verksamhet. Penningspelsverksamhet är tillåten endast med statsrådets tillstånd. Avkastningen från penningspelsverksamheten är ekonomiskt sett betydande. För att se till att avkastningen används på ett för samhället ändamålsenligt sätt, föreslås att avkastningen från penningspel alltså tas in i statsbudgeten, trots att penningspelssammanslutningarnas verksamhet inte i övrigt hör till statens budgetekonomi.

Om intagande av avkastningen från penningspelsverksamheten i statsbudgeten föreskrivs för närvarande separat för varje ensamrättssammanslutning som beviljats tillstånd. Bestämmelserna avviker från varandra. Enligt 1 § förordningen om användning av överskottet från penninglotteri- och tippningsspel skall ett anslag som motsvarar det sammanlagda beloppet av överskottet från penninglotteri- och tippningsspel anordnade av aktiebolaget Oy Veikkaus Ab årligen intas i statsbudgeten. I 4 § sägs dessutom att amorteringar och räntor på lån tas med i budgeten för att användas på nytt för ändamål som nämns i 2 §.

Enligt 29 § 1 mom. penningautomatförordningen intas i statsbudgeten årligen ett anslag som uppskattas motsvara det belopp av föreningens nettoavkastning, vilket under vederbörande räkenskapsår fördelas i understöd. Det belopp som fördelas motsvarar den av föreningen fastställda kalkylen angående nettoavkastningen, vilken korrigerats med skillnaden mellan den i bokslutet fastställda nettoavkastningen och föregående motsvarande kalkyl samt ökats med de till ny fördelning returnerade understödsmedlen.

Enligt 11 § 1 mom. förordningen om totospel skall ett anslag som enligt uppskattning motsvarar statens andel årligen tas in i statsbudgeten. I fråga om totospel finns ingen bestämmelse om de medel som återgår för ny utdelning.

Om införandet av sådana anslag i budgeten som motsvarar avkastningen används olika uttryck. För Oy Veikkaus Ab intas i budgeten ett anslag som motsvarar det sammanlagda beloppet av överskottet från de spel bolaget anordnat. För Penningautomatföreningen intas i budgeten ett anslag som

motsvarar det belopp som delas ut under finansåret i fråga. För Finlands Hippos r.f. intas i budgeten ett anslag som motsvarar den andel av totospelen som intäktsförs till staten. Trots skillnader i definitionerna intas i budgeten årligen det belopp som enligt uppskattning delas ut som avkastning från penningspelen för varje sammanslutning.

Enligt bokföringsförordningen (1339/1997) bestämmer den bokföringsskyldiga sammanslutningens form enligt vilket schema sammanslutningens resultaträkning upprättas. Oy Veikkaus Ab:s resultaträkning skall upprättas enligt schemat i 1 eller 2 § bokföringsförordningen. Resultaträkningen för Finlands Hippos r.f. skall upprättas enligt schemat i 3 § bokföringsförordningen. Penningautomatföreningens resultaträkning kan upprättas antingen enligt 1 och 2 § bokföringsförordningen eller så som i 3 § bestäms om resultaträkningen för ideella sammanslutningar och stiftelser. Penningautomatföreningens resultaträkning har upprättats enligt schemat i 1 § bokföringsförordningen.

För Oy Veikkaus Ab och Penningautomatföreningen avses med avkastning som intas i statsbudgeten räkenskapsperiodens vinst enligt resultaträkningen. Finlands Hippos r.f. har förutom anordnande av totospel även lagstadgade och andra uppgifter som ger inkomst. Dessa inkomster tas inte in i statsbudgeten. För Finlands Hippos r.f. intas i statsbudgeten årligen endast den andel som vid anordnandet av totospel tillkommer staten som en skillnad mellan spelinsatserna och de vinster som betalats till spelarna. För de intäkter av penningspelsverksamhet som intas i statsbudgeten föreslås den gemensamma benämningen avkastning.

För Oy Veikkaus Ab och Finlands Hippos r.f. motsvarar det anslag som tas in i statsbudgeten avkastningen under budgetåret. Det anslag som tas in i budgeten för Penningautomatföreningen motsvarar den influtna avkastningen för det år som föregår budgetåret. Skillnaden beror på att Penningautomatföreningens avkastning inte delades ut överhuvudtaget 1948. Också för Penningautomatföreningens del är det dock fråga om ett anslag som baserar sig på den uppskattade avkastningen, eftersom den totala avkastningen för hela året inte är känd vid budgetberedningen.

Det är motiverat att ta in avkastningen i statsbudgeten för att se till att avkastningen används ändamålsenligt ur samhällssynvin-

kel. Om intagande av avkastning i statsbudgeten och därtill hörande redovisningsskyldighet bestäms för närvarande på förordningsnivå, vilket inte kan anses vara tillräckligt. Enligt gällande rättspraxis och vedertagen juridisk tolkning bör skyldigheterna för självständiga rättssubjekt fastställas med normer på lagnivå.

Bestämmelser kan inte utfärdas med samma innehåll för olika sammanslutningar. Detta beror på att penningsspelssammanslutningarna har olika sammanslutningsformer och uppvisar skillnader i systemen för fördelning av avkastningen samt på att utfärdandet av bestämmelser med samma innehåll förutsätter att avkastningen från penninglotterier, tippnings-, vadhållnings- och totospel inte delas ut det år lagen träder i kraft. I paragrafen föreslås därför sådana bestämmelser om intäktsföringen som till sitt innehåll motsvarar de nuvarande bestämmelserna.

1 punkten. Det föreslås bli bestämt att i statsbudgeten årligen skall intas anslag som uppskattas motsvara vinsten under räkenskapsperioden i fråga för den penningsspelssammanslutning som anordnar penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel samt de amorteringar och räntor som inflyter från lån som beviljats av vinstmedlen.

I den gällande tippningsförordningen används benämningen nettoavkastning och statens slutliga andel för den andel som skall redovisas till staten. I förordningen om användning av överskottet från penninglotteri- och tippningsspel och i Oy Veikkaus Ab:s tillstånd används benämningen överskott för vinsten. Med uttryckena avses räkenskapsperiodens vinst.

Amorteringar på lån beviljade av vinstmedel utgör avkastning från penningsspelssammanslutning, vilken skall användas för ändamål som föreskrivs i 17 § i lagförslaget. Räntorna på dessa lån utgör komplementavkastning på avkastningen från penningsspelssammanslutningen. Det är ändamålsenligt att också räntorna används för ovan nämnda ändamål. Räkenskapsperiodens vinst och ovan avsedda medel tas med som förslagsanslag i budgeten för det år de uppstår.

Regleringen motsvarar i sak den gällande regleringen.

2 punkten. Det föreslås bli bestämt att i statsbudgeten årligen skall intas anslag som uppskattas motsvara det belopp som skall delas ut av den uppskattade vinsten under

föregående räkenskapsperiod för den penningsspelssammanslutning som bedriver penningautomat-, kasinospels- och kasinoverksamhet, skillnaden mellan den i bokslutet för året dessförinnan fastställda vinsten och motsvarande uppskattning samt de medel som återgår för ny utdelning.

Enligt gällande lydelse i 29 § penningautomatförordningen intas i statsbudgeten årligen ett anslag som uppskattas motsvara det belopp av föreningens nettoavkastning vilket under vederbörande räkenskapsperiod fördelas i understöd. Med nettoavkastning avses vinsten för den räkenskapsperiod som föregår budgetåret. För överensstämmelsens skull är det ändamålsenligt att också i den föreslagna 2 punkten använda ordet "vinst" i stället för uttrycket "nettoavkastning".

Förslaget innebär att man i budgeten också tar in skillnaden mellan den i bokslutet för den räkenskapsperiod som föregår statens budgetår och för året dessförinnan fastställda vinsten och motsvarande uppskattning samt de medel som återgår för ny utdelning, dvs. föråldrade, återbetalda och återkrävda understöd.

Vinsten och ovan nämnda medel intas som förslagsanslag i budgeten för det år som följer på det år de inflyter.

Regleringen motsvarar i sak den gällande regleringen.

3 punkten. Det föreslås bli bestämt att i statsbudgeten årligen skall intas anslag som uppskattas motsvara den genom förordning angivna andel av det sammanlagda beloppet av penninginsatserna som den penningsspelssammanslutning som anordnar totospel intäktför till staten för året i fråga samt de medel som återgår för ny utdelning.

För en sammanslutning som bedriver totospelsverksamhet intas i statsbudgeten endast den andel som intäktsförs till staten av skillnaden mellan spelinsatserna från anordnande av totospel och de vinster som utbetalas till spelarna. I statsbudgeten kan inte intas överskott från annan verksamhet som en sammanslutning med totospelsverksamhet bedriver.

I statsbudgeten skall också intas de medel som återgår för ny utdelning. De medel som återgår för ny utdelning och den andel som intäktsförs till staten för anordnande av totospel intas som förslagsanslag i budgeten för det år de inflyter.

Regleringen motsvarar i sak den gällande regleringen.

Med de medel som enligt 2 och 3 punkten skall återgå till ny utdelning avses sådana medel som inte använts för det ändamål för vilket de beviljats som understöd samt amorteringar och räntor på lån som beviljats som understöd.

19 §. *Redovisning av avkastningen.* I den gällande lotterilagen finns inga bestämmelser om redovisning av avkastningen. Med stöd av bemyndigandet att utfärda förordning i lagens 7 § har för varje penningsspelssammanslutning bestämts särskilt om redovisning av avkastningen.

I 5 § tippningsförordningen bestäms om redovisning till staten av avkastningen från penninglotterier, tippnings- och vadhållningsspel. Enligt bestämmelsen skall nettoavkastningen redovisas till undervisningsministeriet inom en månad efter det att bokslutet har fastställts. För att medel skall kunna användas för bestämda ändamål under hela budgetåret föreskrivs i 4 § tippningsförordningen att i tillståndsbeviset skall ingå uppgift om de förhandsredovisningar som skall lämnas till staten samt slutredovisningsförslaget för varje räkenskapsperiod. Enligt tillståndet för bedrivande av penninglotterier, tippnings- och vadhållningsverksamhet skall tillståndshavaren, senast den sista dagen i respektive månad, förhandsredovisa till undervisningsministeriet 75 % av det uppskattade överskottet för månaden, men dock högst det verkliga ackumulerade beloppet. Slutdelen av överskottet betalas efter att resultaträkningen blivit färdig senast den 15 därpå följande månad. Enligt tillståndet skall statsandelen redovisas till undervisningsministeriet som statens slutliga andel senast inom en månad efter fastställandet av bokslutet.

Enligt 30 § 1 mom. penningautomatförordningen skall Penningautomatföreningen kvartalsvis inom en månad från utgången av kvartalet i förskott till social- och hälsovårdsministeriet inbetala ett belopp som motsvarar föreningens uppskattade nettoavkastning för det ifrågavarande kvartalet. Enligt 2 mom. skall nettoavkastningens överskott, efter beaktande av de ovannämnda förskotten, inbetalas till social- och hälsovårdsministeriet inom en månad från det bokslutet fastställdes.

Enligt 7 § 1 mom. förordningen om totospel skall av den redovisning som avges för totospel framgå det sammanlagda beloppet av penninginsatserna och vinstandelen, för-

delningen av överskottet mellan staten och tillståndshavaren samt andra nödvändiga uppgifter. Enligt 2 mom. skall redovisningen tillställas och statens andel redovisas för jord- och skogsbruksministeriet inom en månad efter att totopelet anordnats. Om statens andel inte betalas inom utsatt tid, upp bärs en dröjsmålsränta i enlighet med räntelagen.

Bestämmelserna om redovisning av avkastningen avviker från varandra. Skillnaderna beror dels på skillnaderna i den spelverksamhet som varje sammanslutning som har ensamrätt bedriver, dels på skillnaderna i metoderna för fördelning av avkastningen. Metoderna har fungerat och det är inte ändamålsenligt att ändra dem. Det är ändamålsenligt att förfarandet vid redovisning av avkastningen alltjämt bestäms genom förordning. Eftersom skyldigheten att redovisa avkastningen innebär en juridisk skyldighet för penningsspelssammanslutningen, bör redovisningsskyldigheten dock föreskrivas i lag.

I paragrafen föreslås bli bestämt att penningsspelssammanslutningen skall redovisa avkastningen från penningsspelverksamheten till det ministerium som enligt reglementet för statsrådet skall behandla ärenden gällande fördelningen av sammanslutningens avkastning, enligt vad som bestäms genom förordning.

Avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel redovisas fortfarande till undervisningsministeriet, avkastningen från penningautomat-, kasinospel- och kasinoverksamhet till social- och hälsovårdsministeriet samt avkastningen från totospel till jord- och skogsbruksministeriet.

20 §. *Beslut om fördelningen av avkastningen.* I paragrafen föreslås bli bestämt om den myndighet som skall besluta om fördelningen av avkastningen från penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet, om ett förslag om fördelningen av de understöd som skall delas ut och om beredaren av förslaget samt om ledningen och övervakningen av beredningen av fördelningsförslaget. Dessutom föreslås bestämmelser om den myndighet som skall besluta om fördelningen av avkastningen från totospel och om det organ som skall bistå vid behandlingen av fördelningsärenden.

Avkastningen av penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel tas in i statsbudgeten under moment 29.01.91 inom undervisningsministeriets förvaltningsområde. Avkastningens fördelas huvudsakligen enligt statsrådets

beslut om allmänna föreskrifter angående statsbidrag och –understöd. I lagförslaget behövs därför ingen särskild bestämmelse gällande beslut om fördelningen av avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel.

1 mom. Enligt 18 § penningautomatförordningen har Penningautomatföreningens styrelse i uppgift att för statsrådet framställa förslag om fördelning av understöd. Föreningen lämnar förslaget om fördelning av understöd till social- och hälsovårdsministeriet, som föredrar ärendet för statsrådet. Det föreslås att förfarandet vid uppgörandet av fördelningsförslaget förblir oförändrat.

Skyldigheten att göra upp ett förslag till fördelning av understöd är en särskild uppgift som överlämnats till en självständig juridisk person. Förplikandet bör föreskrivas i lag.

I momentet föreslås bli bestämt att den penningspelssammanslutning som bedriver penningautomat-, kasinospel- och kasinoverksamhet skall lägga fram ett förslag för statsrådet om fördelningen av de understöd som skall delas ut av dess avkastning. Förslaget skall kallas fördelningsförslag. Statsrådet skall besluta om fördelningen av understöden. Social- och hälsovårdsministeriet skall leda och övervaka penningspelssammanslutningen när den bereder fördelningsförslaget till den del det är fråga om förfaranden i anslutning till beredningen av fördelningsförslaget.

I momentets första mening avses med statsrådet social- och hälsovårdsministeriet. I momentets andra mening avses med statsrådet statsrådets allmänna sammanträde.

Bestämmelsen om övervakningen av beredningen av fördelningsförslaget är ny men motsvarar gällande praxis.

2 mom. Enligt 2 mom. skall jord- och skogsbruksministeriet besluta om fördelningen av de understöd som skall delas ut av avkastningen från totospel. För beredningen av utdelningen av understöd skall ministeriet kunna tillsätta ett rådgivande organ, vars sammansättning och uppgifter bestäms genom förordning.

Motsvarande bestämmelser finns för närvarande i förordningen om statsunderstöd för främjande av hästuppfödning och stödjande av hästsport. Med det ministerium som skall besluta om fördelningen avses jord- och skogsbruksministeriet och med rådgivande organ den hästhushållningsdelegation som

avses i 3 § i nämnda förordning.

På samma sätt som för närvarande skall om hästhushållningsdelegationen ges en särskild förordning, där det bestäms om dess sammansättning och uppgifter.

21 §. *Outdelad avkastning.* Med stöd av gällande lydelse i 29 § 3 mom. penningautomatförordningen äger statsrådet rätt att något år enligt prövning lämna högst 20 % outdelat av det anslag som årligen intas i statsbudgeten. Det outdelade beloppet skall fördelas inom de fem närmast följande åren, antingen i samband med det årligen fördelade understödet eller separat. För penninglotteri-, tippnings- och vadhållningsspel ingår motsvarande bestämmelser i 5 § förordningen om användningen av överskottet från penninglotteri- och tippningsspel samt för totospel i 11 § 2 mom. förordningen om totospel.

Enligt 18 § i lagförslaget skall i statsbudgeten varje år intas anslag som uppskattas motsvara vinsten för penningsammanslutningarnas penningspelverksamhet eller den andel som beroende på penningspelverksamheten skall intäktsföras till staten antingen för finansåret eller för året dessförinnan. Bestämmelsen förutsätter inte att avkastningen skall fördelas under finansåret i fråga. En ändamålsenlig användning av avkastningen förutsätter att en del av avkastningen kan lämnas outdelad under finansåret för att användas senare.

Det är dock inte tillåtet att lämna alla anslag som intagits i budgeten för finansåret outdelade eller att lämna anslagen outdelade för obestämd tid. Enligt förslaget kan statsrådet bestämma att varje år högst 20 % av de anslag som avses i 18 § inte skall delas ut. Det belopp som inte delats ut skall delas ut senast inom de följande fem åren. Således skall t.ex. de anslag som lämnats outdelade 1999 delas ut senast före utgången av 2004.

Med statsrådet avses statsrådets allmänna sammanträde. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar nuvarande bestämmelser om att inte dela ut avkastning.

22 §. *Användningen av avkastningen av penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet.* I 17 § 2 mom. i lagförslaget konstateras att avkastningen från penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet skall användas för att främja hälsa och social välfärd.

I 22 § föreslås bestämmelser om hur avkastningen från penningautomater, kasino-

spel och kasinoverksamhet skall användas för att bevilja understöd till allmännyttiga sammanslutningar och stiftelser med rättsförmåga.

Bestämmelsen i gällande 29 § 2 mom. penningautomatförordningen, enligt vilken understöd dock icke må beviljas för utgifter, vilkas bestridande enligt lag eller eljest uppentbart ankommer på staten, kommun eller religiöst samfund, föreslås inte ingå i den föreslagna lotterilagen eller i den penningautomatförordning som skall utfärdas med stöd av den. Syftet med bestämmelsen har ansetts vara att förhindra dubbel finansiering. Bestämmelsen har i praktiken tolkats så, att understöd inte har beviljats om kommunen enligt lag har en särskild skyldighet att ordna en funktion eller om medborgaren har en subjektiv rätt till tjänsten. Denna princip, som bör tillämpas också i fortsättningen, framgår tillräckligt väl redan av speciallagarna.

1 mom. Det föreslås att avkastningen från penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet skall användas för att bevilja understöd till allmännyttiga sammanslutningar och stiftelser med rättsförmåga. En bestämmelse med samma innehåll ingår i 29 § i den gällande penningautomatförordningen. Eftersom bestämmelsen begränsar de kretsar som har rätt till understöd, bör den höjas från förordningsnivå till lagnivå.

Det är motiverat att medlen alljämt riktas till organisationer inom social- och hälsovården med beaktande av att organisationerna med sin verksamhet på ett betydande sätt genom information, rådgivning, utbildning och intressebevakning dels förhindrar och avhjälp sociala och hälsomässiga problem, dels kompletterar och utvecklar social- och hälsovårdstjänsterna i vårt land.

2 mom. Det föreslås att inom ramen för det anslag som tagits in i statsbudgeten skall avkastningen av penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet kunna användas även för utgifter som anges i lagen om rehabilitering av frontveteraner, lagen om rehabilitering för personer som tjänstgjort i vissa uppdrag under Finlands krig (1039/1997) och 6 d § lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948). Bestämmelsen är ett undantag från den organisationsprincip som avses i 1 mom.

Penningautomatmedel har sedan Penningautomatföreningen grundades 1938 använts för beviljande av understöd till allmännyttiga

sammanslutningar och stiftelser inom social- och hälsovården. Från detta har man fram till början av 1990-talet gjort endast få och kortvariga avvikelser. På grund av den offentliga ekonomins skuldsättning har penningautomatmedel sedan början av 1993 i tilltagande grad börjat användas som en del av balanseringsprogrammet för den offentliga ekonomin för utgifter som tidigare finansierats med statens allmänna budgetmedel. Detta har för sin del möjliggjorts av en kraftig ökning av Penningautomatföreningens avkastning under 1990-talet. Det har delvis varit fråga om utgifter som grundat sig på sociallagstiftningen och om vilkas belopp riksdagen beslutat, t.ex. utgifter enligt lagen om rehabilitering av frontveteraner, och delvis icke föreskrivna utgifter. De senare har varit vissa verksamhetsunderstöd till organisationer enligt prövning.

Den finansiering som hör till sparprogrammet har riktats å ena sidan direkt till staten utan beaktande av förfaringsnormerna i penningautomatförordningen, å andra sidan till understödsdugliga organisationer som understöd i enlighet med förfaringsbestämmelserna i penningautomatförordningen. Pengar som direkt riktats till staten har styrts till Statskontoret för rehabilitering av frontveteranen och krigsinvalider.

I anslutning till verkställigheten av sparprogrammet har lagen om rehabilitering av frontveteraner sedan början av 1994 temporärt ändrats ett år i taget så, att enligt 5 § 2 mom. kan för kostnader för rehabilitering enligt lagen och därtill hörande underhåll också användas avkastning från Penningautomatföreningen inom gränsen för anslag som reserverats för ändamålet i statsbudgeten. Med stöd av ikraftträdelsebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om rehabilitering av frontveteraner (1040/1997) kan avkastning från Penningautomatföreningen användas för dessa ändamål fram till slutet av 1999. Lagen har ändrats genom en lag om ändring av lagen om rehabilitering av frontveteraner (1024/1999) så att begränsningen av tillämpningen har slopats. Därtill har utfärdats en lag om rehabilitering för personer som tjänstgjort i vissa uppdrag under Finlands krig. Enligt 8 § i lagen ersätts rehabiliteringsutgifterna av avkastningen från Penningautomatföreningen inom gränserna för det anslag som reserverats i statsbudgeten för ändamålet. Av penningautomatmedel används med stöd av statsbudgeten för 1999

för rehabilitering av frontveteraner 190 milj. mk och för rehabilitering av personer som tjänstgjort i vissa uppdrag under Finlands krig 5 milj. mk samt för driftskostnader för krigsinvalidernas sjukhem 340 milj. mk med stöd av 6 d § lagen om skada, ådragen i militärtjänst. Anslagen riktas direkt till Statskontoret.

3 mom. De synskadades Centralförbund r.f. har under 1997 i samarbete med medlemsföreningarna och de synskadades bibliotek, som upprätthålls av staten, inlett planeringen av ett gemensamt servicecentralprojekt för synskadade. Projektet torde genomföras under de närmaste åren. Lokalen för biblioteket för synskadade står för ca 30 milj. mk av detta projekt på uppskattningsvis 150 milj. mk. Projektets finansieringsplan utgår från att också lokalerna för det statliga biblioteket kan finansieras med understöd från Penningautomatföreningens avkastning. Understödet beviljas De synskadades Centralförbund r.f., som hyr ut lokalen till biblioteket för synskadade. Bibliotekets driftskostnader inklusive hyreskostnader finansieras fortfarande med allmänna medel i statsbudgeten.

I momentet föreslås bli bestämt att den avkastning som avses i 1 mom. kan användas för grundläggningsutgifter för lokaler som avses i 5 a § lagen om biblioteket för synskadade (638/1996).

Bestämmelsen utgör ett undantag från den organisationsprincip som avses i 1 mom. Till lagen om biblioteket för synskadade har genom lagen om ändring av lagen om biblioteket för synskadade (835/1998) fogats en ny 5 a §, där det sägs att för anläggningskostnader för lokaler som biblioteket för synskadade skall hyra kan användas ett anslag som i enlighet med 29 § 1 mom. penningautomatförordningen årligen intas i statsbudgeten. Eftersom penningautomatförordningen upphävs när den nya lotterilagen träder i kraft, föreslås att 5 a § ändras genom en lag som träder i kraft samtidigt som lotterilagen. Paragrafen bör ändras så, att för grundläggningsutgifter för lokaler som biblioteket för synskadade skall hyra kan användas ett anslag som i enlighet med 18 § 2 punkten lotterilagen årligen intas i statsbudgeten.

23 §. *Betalning av de understöd som delas ut av avkastningen och tillsyn över användningen.* I paragrafen intas en bestämmelse om betalningen av avkastningen av penning-

automat-, kasinospels- och kasinoverksamhet samt om tillsynen över användningen av de understöd som delas ut av avkastningen av denna verksamhet och av totospel.

1 mom. Penningautomatföreningen betalar de understöd som delas ut av dess avkastning, fastän det i den gällande penningautomatföreningen inte finns någon bestämmelse som förpliktar till detta. Enligt i 32 § penningautomatförordningen skall föreningen övervaka användningen av understöden. I detta syfte har föreningen rätt att granska understödstagarnas medelsförvaltning och bokföring i dess helhet. Social- och hälsovårdsministeriet skall leda och övervaka Penningautomatföreningen i dess tillsynsuppgift.

Det föreslås att penningsspelsammanslutningens rätt att betala de understöd som delas ut av dess avkastning samt att övervaka användningen av dem bibehålls oförändrad. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall den penningsspelsammanslutning som bedriver penningautomat-, kasinospels- och kasinoverksamhet betala de understöd som delas ut av dess avkastning och övervaka användningen av dem under social- och hälsovårdsministeriets ledning och tillsyn. I detta syfte skall sammanslutningen ha rätt att granska understödstagarnas medelsförvaltning och bokföring i dess helhet.

Den övervakningsrätt som föreskrivs för penningsspelsammanslutningarna förpliktar understödstagaren, som är en självständig juridisk person, att tillåta att hela dess medelsförvaltning och bokföring granskas. Eftersom granskningsrätten är omfattande och vid behov också gäller medelsförvaltningen och bokföringen för dotterbolag i den sammanslutning som är understödstagare bör saken regleras i lag.

Social- och hälsovårdsministeriet, som sköter uppgifter i samband med fördelningen av avkastningen från penningautomat-, kasinospels- och kasinoverksamhet, skall alltså leda och övervaka penningsspelsammanslutningen i dess tillsynsuppgift.

I momentet föreslås dessutom att närmare bestämmelser om betalningen av understöd och om tillsynen över användningen av dem skall utfärdas genom förordning.

2 mom. Det föreslås att jord- och skogsbruksministeriet skall övervaka användningen av de understöd som delas ut av avkastningen från totospel. I detta syfte skall den ha rätt att granska understödstagarnas hela

medelsförvaltning och bokföring i dess helhet. Närmare bestämmelser om betalningen av understöd och om tillsynen över användningen av dem skall utfärdas genom förordning.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar det förfarande för kontroll som föreskrivs i 13 § förordningen om statsunderstöd för främjande av hästuppfödning och stödjande av hästsport. På de grunder som framförts i motiveringen till 1 mom. bör också tillsynen över användningen av de understöd som delas ut av avkastningen från totospel regleras på lagnivå.

3 mom. Det föreslås att angående tillsynen över användningen av avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel skall bestämmas särskilt. Bestämmelsen är informativ. Bestämmelser om tillsynen över användningen av avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel finns i statsrådets beslut om allmänna föreskrifter angående statsbidrag och understöd och i undervisningsministeriets beslut om allmänna villkor för statsunderstöd.

24 §. *Ersättning för kostnaderna för ledningen och tillsynen.* I paragrafen föreslås bli bestämt att den penningspelssammanslutning som tillhandahåller penningautomater, anordnar kasinospel och bedriver kasinoverksamhet skall ersätta staten för kostnaderna för den ledning och tillsyn som föreskrivs i 20 § 1 mom. och 23 § 1 mom.

Enligt gällande lydelse i 32 § 2 mom. penningautomatförordningen skall Penningautomatföreningen övervaka användningen av understöden samt social- och hälsovårdsministeriet leda och övervaka Penningautomatföreningen i dess tillsynsuppgift. Enligt 34 a § betalas ersättning till social- och hälsovårdsministeriet av föreningens medel för kostnaderna för övervakningen i enlighet med de grunder som finansministeriet fastställer.

Vid social- och hälsovårdsministeriet inrättades 1985 en överinspektörstjänst för att effektivisera övervakningen av användningen av penningautomatunderstöd. Fram till 1994 debiterades Penningautomatföreningen endast för resekostnaderna för tjänsteuppdrag. Penningautomatföreningen debiterades inte för fasta kostnader eller särkostnader som förorsakats av skötseln av uppgiften.

Vid ingången av 1994 började social- och hälsovårdsministeriet debitera Penningauto-

matföreningen för totalkostnaderna för skötseln av tillsynen. I kostnaderna ingick alla fasta kostnader och särkostnader enligt principerna i lagen om grunderna för avgifter till staten till självkostnadspris för den överinspektör som skötte Penningautomatföreningens ärenden som huvudsyssla. Samtidigt övergick man till nettobudgetering för denna del. Det årligen debiterade beloppet är för närvarande ca 370 000 mk.

Innan social- och hälsovårdsministeriet började debitera kostnaderna till fullt belopp hade det av finansministeriet begärt en fastställelse av grunderna för debiteringen. Finansministeriet ansåg dock att ett fastställande inte behövdes eftersom debiteringen kunde ske med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten och för debiteringen behövdes inte fullmakt enligt 34 a § penningautomatförordningen och därmed behövdes inte heller debiteringsgrunderna fastställas.

Social- och hälsovårdsministeriet har årligen tagit in bestämmelser om debiteringen i det beslut om prestationer för vilka social- och hälsovårdsministeriet och arbetarskyddets distriktsförvaltning uppbar avgift (392/1999) vilket det har utfärdats med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten. Enligt 2 § 4 mom. i beslutet skall Penningautomatföreningen debiteras för de utgifter som uppstått av Penningautomatföreningens tillsyn i enlighet med de kostnader som totalt förorsakats staten.

Av statekonomiska skäl är det ändamålsenligt att kostnaderna för ersättning till staten för tillsynen över användningen av avkastningen fortsätter enligt nuvarande principer.

Ersättningen för tillsynskostnaderna för användningen av avkastningen är en ekonomisk skyldighet för Penningautomatföreningen. De ekonomiska skyldigheterna för en offentlighetsrättslig förening bör föreskrivas på lagnivå. När den föreslagna lagen träder i kraft upphävs den nuvarande penningautomatförordningen. Penningautomatförordningen har inte till någon del utfärdats med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten och ersättningsprinciperna för nämnda kostnader kan inte entydigt anses ingå i lagen om grunderna för avgifter till staten. För att det inte skall uppstå oklarheter i fråga om huruvida staten också i fortsättningen kan debitera Penningautomatföreningen för kostnader som föranleds av tillsynen över

användningen av avkastningen, föreslås att en bestämmelse om ersättningen av kostnaderna skall ingå i lotterilagen. Beloppet av de kostnader som skall ersättas fastställs enligt lagen om grunderna för avgifter till staten.

5 kap. Varulotterier

Enligt 3 § 8 punkten i lagförslaget avses med varulotteri ett lotteri där deltagaren kan vinna varor eller present- eller köpkort som kan bytas ut mot varor eller tjänster.

Enligt gällande lydelse i 1 § 2 mom. förordningen om varulotterier kan i varulotterier, där lotternas sammanlagda försäljningsvärde överstiger 80 000 mk, såsom vinster förutom varor användas högst 40 mk stora penningvinster. Lotterier i vilka det är möjligt att vinna pengar är enligt 3 § i lagförslaget penninglotterier. Penninglotterierna är penningspel. Kommissionen för spel om pengar föreslog att anordnandet av penningsspel skall ske utgående från ensamrätt som ges för varje spelfunktion. Denna princip ingår i 11 § i lagförslaget. Det strider mot denna princip att tillåta penningvinster i lotterier som anordnats med stöd av varulotteritillstånd. I bestämmelserna om varulotterier i lagförslaget föreslås därför inte längre någon bestämmelse om penningvinst.

Med anordnande av varulotterier avses i lagförslaget alla de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra lotterierna. Sådana åtgärder är åtminstone blandande av lotterna och lottning, försäljning av lotter, information om resultatet av lottningen, överlåtelse av vinsterna samt redovisning för lotteriet. Med tillståndets giltighetstid avses den tid inom vilken lotterna får säljas.

I kapitlet föreslås bestämmelser om varulotteritillstånd, särskilda villkor för beviljande av tillstånd, undantagsbestämmelser gällande rätten att anordna och delta i varulotterier, det praktiska anordnandet av varulotterier, tillsyn över lottning och delgivning av resultatet av lottningen, redovisning och rättelse av redovisningen. I kapitlet föreslås också en tillämpningsbestämmelse om gissningstävlingar.

Många medborgarorganisationer har anordnat gissningstävlingar där objektet har varit t.ex. ett visst antal föremål eller vissa händelser som hänger samman med naturfenomen. I fråga om den gällande lotterilagstiftningen står det dock inte entydigt klart att

sådana gissningstävlingar hör till lotterilagens tillämpningsområde. I kapitlet föreslås att bestämmelserna om varulotterier skall tillämpas på gissningstävlingar. Bestämmelsen undanröjer oklarheten om tillämpningsområdet i fråga om gissningstävlingar. En utvidgning av bestämmelsen om lotteritävlingar till att också gälla gissningstävlingar uppmuntrar medborgarorganisationerna att anordna nya spel av samma typ som varulotterier. Bestämmelsen främjar därigenom medborgarorganisationernas självständiga medelsankaffning.

25 §. *Varulotteritillstånd.* Enligt gällande lydelse i 3 § förordningen om varulotterier beviljas tillstånd att anordna varulotteri inom ett och samma polisdistrikt av chefen för polisdistriktet, om lotternas sammanlagda försäljningspris är högst 20 000 mk. Tillstånd att anordna varulotteri inom ett eller flera län beviljas av den länsstyrelse inom vars område den förening, stiftelse eller andra sammanslutning som ansöker om tillstånd har sin hemort. Enligt 14 § är den myndighet som beviljat tillståndet behörig myndighet för att återkalla det.

Enligt gällande lydelse i 2 § förordningen om varulotterier kan tillstånd att anordna varulotterier mot betalning beviljas endast inhemsk registrerad förening eller stiftelse eller annan sådan sammanslutning som verkar för välgörenhet eller annat ideellt ändamål. Enligt den allmänna bestämmelse om rätten att anordna lotterier som föreslås i 5 § 1 mom. får också varulotterier anordnas av registrerade föreningar, självständiga stiftelser och andra sammanslutningar med allmännyttigt syfte som har sin hemort i Finland. Därför är det inte längre nödvändigt att i den föreslagna paragrafen ta in bestämmelser om sammanslutningar som har rätt till tillstånd.

Enligt den föreslagna paragrafen bestäms den behöriga tillståndsmyndigheten i enlighet med på vilket område varulotteritillståndet söks. Den behöriga myndigheten för beviljande och återkallande av varulotteritillstånd bestäms inte längre av det sammanlagda försäljningspriset för lotterna utan enligt tillståndsmyndighetens allmänna regionala befogenhet.

I den föreslagna paragrafen anges förutom den behöriga myndigheten för beviljande av tillstånd också den behöriga myndigheten för återkallande av tillstånd. Det föreslås att den myndighet som beviljat tillståndet på samma

sätt som nu också skall vara behörig myndighet för återkallande av tillståndet.

Tillståndet skall sökas skriftligt och det gäller liksom nu för viss tid. Tillståndet skall kallas varulotteritillstånd.

1 mom. Det föreslås att tillstånd till varulotteri som anordnas inom ett enda härad skall beviljas och återkallas av polisinrättningen i det härad där varulotteriet anordnas.

Polisen har ett riksomfattande nät av verksamhetsställen och den bästa lokala sakkunskapen för att bevilja och återkalla varulotteritillstånd.

Den föreslagna bestämmelsen avviker från den gällande lydelsen i 3 § 3 mom. förordningen om varulotterier på så sätt att polisens befogenhet som tillståndsmyndighet inte längre begränsas av tiden för anordnandet av lotteriet eller av lotternas sammanlagda försäljningspris.

2 mom. Tillstånd till ett varulotteri som anordnas inom flera härad eller ett eller flera län skall beviljas och återkallas av den länsstyrelse inom vars område den sammanslutning eller stiftelse som anhåller om tillstånd har sin hemort.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den gällande regleringen. Förslaget överensstämmer med den regionala fördelningen av befogenheter för statens allmänna förvaltningsmyndigheter. Länsstyrelserna beviljar också för närvarande tillstånd för anordnande av varulotterier inom länet. Länsstyrelserna har den bästa sakkunskapen för beviljande av tillstånd länsvis.

3 mom. Tillstånd skall sökas skriftligt. Tillstånd skall kunna beviljas för högst sex månader.

Enligt gällande lydelse i 6 § förordningen om varulotterier beviljas tillstånd för högst fyra månader. I praktiken har den fastställda tiden visat sig vara för kort.

Varulotteritillståndet och redovisningsförfarandet är de effektivaste övervakningsmetoderna i fråga om varulotterier. Rätten att anordna varulotterier bör fortfarande gälla för en viss tid för att myndigheterna tillräckligt effektivt skall kunna övervaka anordnandet av lotterier.

Om de utredningar som skall fogas till varulotteriansökan bestäms genom förordning enligt 67 § i lagförslaget.

26 §. Villkor för beviljande av varulotteritillstånd. Bestämmelser om allmänna villkor för anordnande av lotterier föreslås i 7 §. Anordnandet av lotterier syftar till att skaffa

medel för att främja allmännyttig verksamhet. Lotterierna bör anordnas så att de ger den som anordnar dem vinst. Därför bör tillståndsmyndigheterna övervaka att lotterier inte anordnas så att avkastningen går till kostnaderna för anordnandet. Tillståndsmyndigheterna bör dessutom övervaka att målen för avkastningen från lotterierna inte har ställts för högt, utan att de kan uppnås. Å andra sidan förutsätter rätts säkerheten för dem som deltar i varulotterier att minst den lagstadgade andelen av lotternas sammanlagda försäljningspris delas ut som vinster. För att det inte i varulotterier skall delas ut vinster med lågt värde jämfört med avgiften för lotten, föreslås att minimivärdet för den minsta vinsten fastställs.

1 mom. I 1—3 punkten föreslås bli bestämt på vilka villkor tillstånd skall kunna beviljas sådana sammanslutningar eller stiftelser som avses i 5 §. I 1 punkten förutsätts för det första att de allmänna förutsättningar som föreskrivs i 7 § uppfylls. Enligt 2 punkten förutsätts dessutom att sättet att anordna lotteriet, lotternas sammanlagda försäljningspris, vinsternas värde och lotteriets sannolika avkastning inte står i uppenbart missförhållande till de uppsatta målen.

Tillståndsmyndigheten kan bevilja varulotteritillstånd endast i det fall att lotteriet anordnas på ett sätt som ger avkastning. Så kan bedömas vara fallet när sökanden visar att lotteriet anordnas under sådana särskilda förhållanden som konstaterats ovan. Varulotteritillstånd får inte beviljas, om lotteriet uppskattas gå med förlust. Tillstånd får inte heller beviljas, om avkastningen från lotteriet endast täcker kostnaderna för anordnandet.

Lotteriets avkastning kan påvisas i fri form. I lotterier på riksnivå och lotterier som förutsätter vissa kostnader kan t.ex. försöksmarknadsföring komma i fråga för att påvisa avkastningen. Utan särskilda bestämmelser har det i praktiken redan i vissa storlotterier gjorts utredningar genom försöksmarknadsföring för att säkra avkastningen.

Tillstånd skall inte få beviljas, om lotteriets sannolika avkastning står i missförhållande till de uppsatta målen. Regleringen syftar till att förhindra att det uppstår sådana situationer i vilka det redan från början står klart att det avsedda ändamålet inte kan fyllas med avkastningen. En sådan situation föreligger t.ex. när en lokal hälsovårdsorganisation söker varulotteritillstånd för att bygga

ett barnsjukhus enbart med lotteriavkastningen. När det är ytterst sannolikt att man inte med avkastningen från ett lotteri anordnat av en lokal organisation bygger något som helst sjukhus, får varuloteritillstånd inte beviljas trots att den som ansöker om tillstånd och avkastningens användningsändamål överensstämmer med villkoren i 5 och 7 § i lagförslaget.

Med en relativitetsprincip i likhet med den föreslagna kan man också förhindra de problem som uppstår när det inte är möjligt eller inte lönar sig att använda avkastningen för det ändamål som angetts i tillståndet.

Enligt 3 punkten förutsätts att vinsternas sammanlagda värde skall motsvara minst 35 % av lotternas sammanlagda försäljningspris och att den minsta vinstens värde skall motsvara minst lottens pris.

Den föreslagna bestämmelsen tryggar konsumenternas intresse. Genom att binda minimivärdet för lotterivinsterna till lotternas sammanlagda försäljningspris och genom att förutsätta att en enskild vinst skall motsvara minst lottens pris förhindrar man dels att vinsternas andel i ett varulotteri är liten jämfört med det sammanlagda värdet av lotterna, dels att vinsterna har ett lågt värde eller i praktiken är värdelösa.

Vinsternas värde fastställs enligt vad som allmänt betalas på den öppna marknaden för de varor som kan vinnas.

Regleringen motsvarar gällande lydelse i 1 § 3 mom. förordningen om varulotterier.

2 mom. Det föreslås att nytt varuloteritillstånd inte skall få beviljas utan särskilda skäl, om avkastningen från de två föregående varulotterier som den som ansöker om tillstånd anordnat under de tre senaste åren har stått i uppenbart missförhållande till den sammanlagda avkastningen av lottförsäljningen.

Syftet med anordnandet av varulotterier är att skaffa medel för att främja allmännyttig verksamhet. Av sammanslutningar som beviljats tillstånd att anordna varulotterier bör därför förutsättas att de anordnar lotterierna på ett sätt som ger avkastning. Sammanslutningar bör inte hindras att försöka skaffa medel med hjälp av varulotterier trots att de tillfälligt misslyckats med att anordna lotterier. Ett upprepat misslyckande kan dock tolkas som oskicklighet. Om avkastningen från varulotterier blir liten eller om varuloterierna rentav går med förlust, kan det vara en följd av ett tillfälligt misslyckande som

beror på händelser som inte kunnat förutsägas, men också på en oeftertänksamt eller avsiktligt överdimensionerad kostnadsstruktur. I det senare fallet kan det således vara fråga om ett oskickligt lotteriarrangemang, men också om arrangörens försök att med lotteriet främja andra ändamål än de för vilka tillståndet beviljats. För att förhindra oskickligt anordnade varulotterier och oegentligheter i samband med anordnandet av varulotterier föreslås i paragrafen en bestämmelse genom vilken man kan förhindra anordnandet av lotterier från vilka avkastningen blir liten eller sådana som går med förlust.

Också varuloteriernas resultat påverkas av flera faktorer som inte nödvändigtvis kan förutsägas. Därför är det inte möjligt att som förutsättning för ett nytt tillstånd ställa ett avkastningskrav i exakta belopp eller ett till den totala försäljningen exakt anpassat avkastningskrav. Av samma orsak kan inte heller ett minimibelopp fastställas för avkastningen från verksamheten.

Huvudregeln i det föreslagna momentet är att nytt varuloteritillstånd inte får beviljas, om avkastningen från de två föregående varulotterier som den som ansöker om tillstånd anordnat under de tre senaste åren har stått i uppenbart missförhållande till den sammanlagda avkastningen av lottförsäljningen. Om avkastningen från de två föregående varulotterier som den som ansöker om tillstånd anordnat har varit liten eller om verksamheten gått med förlust, är det sannolikt att inte heller ett nytt försök ger ett bättre slutresultat. A andra sidan skulle det vara oskäligt, om verkningarna av förlustbringande lotterier sträckte sig mycket långt. Eftersom varulotterier är en viktig form för allmännyttiga sammanslutningar att skaffa medel, bör förlustbringande varulotterier i detta hänseende inte bedömas för en längre tid än tre år. Billighetsskäl förutsätter dock att tillstånd kan beviljas av särskilda skäl trots att avkastningen i de föregående lotterierna har stått i missförhållande till den totala avkastningen. Sådana särskilda skäl kan vara t.ex. att anordnandet av lotteriet har avbrutits på grund av olycksfall, strejk eller andra omständigheter som beror på force majeure.

27 §. *Undantag i fråga om rätten att anordna och delta i varulotterier.* Enligt gällande lydelse i 3 § förordningen om varulotterier får en inhemsk registrerad förening, en självständig stiftelse eller en annan sådan

sammanslutning, som verkar för välgörenhet eller annat ideellt ändamål, vid ett och samma tillfälle utan tillstånd anordna antingen ett enda lotteri eller ett därmed jämförbart spel, om lotternas sammanlagda försäljningspris är högst 5 000 mk och om försäljningen av lotterna samt utdelningen av vinsterna sker vid samma tillfälle.

Syftet med tillståndsförfarandet är att ge myndigheterna möjlighet att övervaka anordnandet av lotterier. I sådana fall då den förväntade avkastningen är liten på grund av att lotteriet är litet och anordnandet sådant att de som deltar i lotteriet kan konstatera att det är tillförlitligt, bör lotteriet också i fortsättningen kunna anordnas utan tillstånd.

Skolklasser anordnar i dag allmänt lotterier för att finansiera skolutflykter och lägerskolor. En skolklass är dock inte en sådan sammanslutning som enligt gällande bestämmelser kan beviljas tillstånd att anordna ett varulotteri. Skolelevernas frivilliga ansträngningar för att skaffa medel för att finansiera ovan nämnda ändamål bör dock inte begränsas genom författningar.

Tillförlitligheten vid anordnandet av varulotterier förutsätter att den som anordnar lotteriet inte påverkar dess slutresultat genom att själv delta i det. I paragrafen föreslås en bestämmelse om förbud för innehavaren av ett varulotteritillstånd att delta i lotteriet.

1 mom. Det föreslås att varulotterier där lotternas sammanlagda värde inte överstiger det belopp som anges genom förordning och där försäljningen av lotterna och utdelningen av vinsterna sker vid samma tillställning skall få anordnas utan tillstånd enligt 25 § 1 mom.

En allmännyttig sammanslutning bör utan tillstånd kunna anordna varulotterier i liten skala. Förutsättningen är dock att lotternas sammanlagda värde inte överstiger det belopp som bestäms genom förordning och att försäljningen av lotterna och utdelningen av vinsterna sker vid samma tillställning. Dragningen av vinsterna kan ske antingen före tillställningen eller under själva tillställningen. Försäljningen av lotterna och utdelningen av vinster skall dock ske vid samma tillställning.

Enligt gällande förordning om varulotterier får utan tillstånd anordnas ett varulotteri i vilket lotternas sammanlagda försäljningspris är högst 5 000 mk. Denna summa kan anses vara för låg. Under nuvarande förhållanden

är 10 000 mk ett ändamålsenligare maximumbelopp. Maximumbeloppet skall anges genom förordning. I övrigt motsvarar den föreslagna bestämmelse den gällande regleringen.

Det föreslås att de lotterier som avses i paragrafen benämns mindre lotterier. Också i fråga om mindre lotterier gäller att avkastningen i enlighet med 7 § 1 mom. 1 punkten skall användas för att främja allmännyttig verksamhet.

2 mom. Det föreslås att för att främja studierna eller hobbyverksamhet som stöder studierna skall en skolklass eller en motsvarande studiegrupp kunna anordna ett mindre lotteri, om en myndig person ansvarar för de uppgifter som hänför sig till anordnandet av lotteriet.

En skolklass eller en motsvarande studiegrupp kan inte anses vara en allmännyttig sammanslutning enligt 5 § i lagförslaget. Därför kan en skolklass eller en motsvarande studiegrupp inte erhålla ett varulotteritillstånd enligt 25 §. Studieresor som hör till skolgången, t.ex. klassutflykter och lägerskolor samt hobbyverksamhet som försiggår inom ramen för skolan, kan dock anses vara allmännyttig till sin karaktär. Därför är det ändamålsenligt att denna verksamhet kan finansieras också med avkastning från mindre lotterier.

För att trygga ett ostört skolarbete och minska den ekonomiska risken vid varulotterier föreslås att skolklasser skall få anordna endast mindre lotterier enligt 1 mom.

Skoleleverna är i regel minderåriga och således omyndiga. Därför kan de inte ansvara för sådana ekonomiska förbindelser som hör till anordnandet av varulotterier. På grund av detta föreslås att förutsättningen för att skolklasser skall få anordna varulotterier alltid är att en myndig person ansvarar för de uppgifter som hänför sig till anordnandet av lotteriet.

Med en studiegrupp som motsvarar en skolklass avses t.ex. studiegrupper i medborgar- eller arbetarinstitut samt årskurser för dem som studerar vid yrkesläroanstalter.

Eftersom styr- och övervakningsmekanismer som hör till tillståndsförfarandet saknas bör avkastningen från de lotterier som avses ovan användas endast för att främja studier eller hobbyverksamhet som stöder studierna för skolklasser och motsvarande studiegrupper. Avkastningen kan användas t.ex. för att finansiera klassutflykter och lägerskolor eller för att skaffa hobbyredskap. När det bestäms

att avkastningen skall användas för att främja en skolklass eller en motsvarande studiegrupps studier eller hobbyverksamhet som stöder studierna blir det möjligt att se till att avkastningen inte används för sådana ändamål som strider mot det allmänna syfte med lotterier som anges i 5 § i lagförslaget.

3 mom. Det föreslås att innehavarna av ett varulotteritillstånd inte själva genom att köpa lotter skall få delta i det varulotteri de anordnat.

I den gällande lotterilagstiftningen begränsas inte rätten för den som anordnar lotteriet att själv delta i de lotterier han eller hon anordnat. För att säkra tillförlitligheten vid anordnandet av lotterier bör rätten för dem som anordnar lotteriet att själva delta i lotteriet begränsas genom att de förbjuds att köpa lotter i det varulotteri de anordnat.

De som anordnar varulotterier får ofta lotterivinster som donationer. Förbudet hindrar den som anordnar lotteriet att påverka vinstfördelningen särskilt i sådana fall då försäljningspriset för de varor som skaffats som lotterivinster är högre än lotteriets försäljningsintäkter.

Förbudet gäller endast den sammanslutning som anordnar lotteriet. Förbudet syftar inte till att förhindra att t.ex. föreningsmedlemmarna eller funktionärerna köper lotter för egen räkning.

28 §. *Det praktiska anordnandet av varulotterier.* Enligt gällande lydelse i 7 § förordningen om varulotterier kan i tillstånd som beviljats av länsstyrelsen bestämmas att det praktiska anordnandet av lotterier skall, på villkor som uppställts av penninginsamlings- och varulotterinämden, anförtros bolag, andelslag eller registrerad förening, som grundas för sådan verksamhet och godkänts av nämnden. Syftet med bestämmelsen har varit att med hjälp av varulotterier möjliggöra medelsankaffning också för sådana sammanslutningar som inte har behövlig personal eller annan beredskap att anordna lotterier.

Penninginsamlings- och varulotterinämden har som praktisk anordnare av varulotterier godkänt medlemsföreningarna i Arpa-jaiskeskus ry. Enligt ordalydelsen i 7 § förordningen om varulotterier kan som praktisk anordnare av varulotterier godkännas vilket bolag, andelslag eller vilken registrerad förening som helst om de har grundats för praktiskt anordnande av varulotterier. Den vedertagna tolkningen av bestämmelsen har dock

varit att godkännande endast kan ges en sådan sammanslutning som har ett välgörande eller något annat ideellt ändamål. Tolkningen grundar sig på den grundläggande linje-dragningen för rätten att anordna lotterier i lotterilagen, enligt vilken verksamhet som sker med utnyttjande av människornas spel-lust endast skall tillåtas i begränsad utsträckning så att de medel som erhålls används för allmännyttiga eller andra ideella ändamål.

Under den senaste tiden har ordalydelsen i 7 § förordningen om varulotterier försakat tolkningsproblem. Vissa företag med aktiebolagsform, som bildats för att få ekonomisk vinst, har ansett att paragrafen i enlighet med sin ordalydelse skall tolkas så att vilket bolag, andelslag eller vilken registrerad förening som helst som bildats eller grundats för att anordna varulotterier skall kunna få penninginsamlings- och varulotterinämdens godkännande som praktisk anordnare av varulotterier.

Riksdagens justitieombudsman har i sitt beslut den 19 mars 1998 nr 1207/4/97 med anledning av ett klagomål gällande anordnandet av ett varulotteri konstaterat att lotterilagstiftningen kringskar rätten enligt 15 § regeringsformen att idka näring. Näringsverksamheten får inte begränsas enbart genom villkor som tas in i ett förvaltningstillstånd, utan grunderna för begränsningarna bör anges i lag.

Därefter ändrade penninginsamlings- och varulotterinämden sin praxis och godkände genom ett beslut i december 1998 ett visst aktiebolag som den som i praktiken anordnar ett lotteri.

I förordningen om varulotterier definieras inte vad som avses med praktiskt anordnande av varulotterier. Också detta har medfört tolkningsproblem. I vissa fall har sammanslutningar som beviljats varulotteritillstånd, utan penninginsamlings- och varulotterinämdens godkännande ansett det möjligt att med stöd av befogenheten överlåta skötseln av vissa delfunktioner i samband med varulotterier till företag med aktiebolagsform. Företagen har ansett sig vara ombud för de sammanslutningar som erhållit varulotteritillstånd och i denna egenskap har de ansett att de inte behöver penninginsamlings- och varulotterinämdens godkännande som den som i praktiken anordnar varulotterierna.

Till det praktiska anordnandet av varulotterier hör många uppgifter. Sådana är t.ex. anskaffning av vinster och lotter, försäljning

av lotter, produktion av lottningstjänster och överlåtelse av vinsterna. Sådana uppgifter kan också vara uppgörande av redovisning och skötsel av betalningsrörelsen i samband med lotterier.

Det praktiska anordnandet av varulotterier och särskilt nya tekniker i samband med anordnandet förutsätter en särskild yrkesskicklighet och personal. Allmännyttiga sammanslutningar saknar ofta sådan yrkeskunnig personal som behövs för det praktiska anordnandet av varulotterier. I paragrafen föreslås därför bli bestämt att också andra än tillståndshavaren skall kunna utföra uppgifter som hänför sig till det praktiska anordnandet av ett varulotteri.

Enligt gällande lydelse i 7 § förordningen om varulotterier har den som i praktiken anordnar lotteriet endast kunnat utses för varulotterier som anordnas i länet eller inom rikets gränser. Efter statens lokalförvaltningsreform har den lokala polisens regionala verksamhetsområden utvidgats. De nuvarande häradena omfattar flera kommuner och befolkningsunderlaget är betydligt större än den tidigare indelningen i polisdistrikt. Därför är det ändamålsenligt att det praktiska anordnandet av varulotterier kan ges till någon annan än den som beviljats tillståndet, också i fråga om lotterier som anordnas inom ett härad.

1 mom. I det föreslagna momentet ingår en definition av det praktiska anordnandet av varulotterier. Enligt definitionen avses med det praktiska anordnandet av ett varulotteri att uppgifter i omedelbar anslutning till det lotteri som anordnas med stöd av varulotteritillståndet utförs i förvärvssyfte.

Det praktiska anordnandet av ett varulotteri är enligt förslaget verksamhet i förvärvssyfte. Det praktiska anordnandet av varulotterier är en ny form av näringsverksamhet. Varulotterier skall få anordnas endast för anskaffning av medel för att främja allmännyttig verksamhet, men det praktiska anordnandet av varulotterier är utövande av näringsverksamhet. Som praktiskt anordnande av varulotterier betraktas inte att föreningsmedlemmarna säljer lotter i föreningens namn, eftersom försäljningen i detta fall inte kan betraktas som utövande av näringsverksamhet.

Enligt den föreslagna bestämmelsen syftar det praktiska anordnandet av ett varulotteri på utförande av sådana uppgifter som sker med stöd av ett beviljat varulotteritillstånd.

Sökande av varulotteritillstånd som ombudsoppgift är inte praktiskt anordnande av varulotterier, eftersom utförandet av uppdraget inte grundar sig på ett beviljat varulotteritillstånd.

Enligt den föreslagna definitionen skall uppgifter som hänför sig till det praktiska anordnandet av ett varulotteri stå i omedelbar anslutning till anordnandet av lotteriet. Praktiskt anordnande av varulotterier är således inte t.ex. planering av system för anordnande av varulotterier eller lottningsteknik och försäljning av dessa som självständiga försäljningsprodukter. Om ovan nämnda uppgifter dock hänför sig till ett varulotteri som skall anordnas med stöd av ett redan beviljat varulotteritillstånd, är det fråga om praktiskt anordnande av ett varulotteri.

2 mom. Det föreslås att uppgifter som hänför sig till det praktiska anordnandet av ett varulotteri skall få utföras endast av den som erhållit varulotteritillstånd eller en i varulotteritillståndet på ansökan förordnad fysisk person, sammanslutning eller stiftelse enligt 1 § 1 mom. lagen angående rättighet att idka näring.

I gällande 7 § förordningen om varulotterier sägs ingenting om huruvida den sammanslutning som fastställs som den som i praktiken anordnar varulotterier skall ha ett välgörande eller annat ideellt ändamål. Pensionsinsamlings- och varulotterinämden har dock i sitt avgörande som förklaras ovan i anslutning till 1 mom. ansett att ett välgörande eller annat ideellt ändamål inte förutsätts för godkännande som den som i praktiken anordnar ett varulotteri.

När anordnandet av varulotterier och det praktiska anordnandet av varulotterier definieras enligt förslaget är det inte längre ändamålsenligt att begränsa det praktiska anordnandet av varulotterier till en rättighet som uteslutande tillkommer allmännyttiga sammanslutningar. Att fastställa en sådan begränsning är inte heller ändamålsenligt därför att allmännyttiga sammanslutningar ofta saknar den yrkesskicklighet och personal som behövs för det praktiska anordnandet av varulotterier. Det föreslås därför att till den som i praktiken anordnar varulotterier skall få utses en fysisk person, sammanslutning eller stiftelse enligt 1 § 1 mom. lagen angående rättighet att idka näring.

Enligt artikel 43.1 stycket i Romfördraget förbinder sig medlemsstaterna att gradvis avveckla inskränkningar för medborgare i en

medlemsstat att fritt etablera sig på en annan medlemsstats territorium. Bestämmelsen förpliktat till att försätta medborgare i de andra medlemsstaterna i samma ställning i fråga om idkande av näringsverksamhet som statens egna medborgare.

Etableringsrätten innefattar både rätten att inleda självständig näringsverksamhet och rätten att bilda bolag på lika villkor som den mottagande statens lagstiftning föreskriver för sina egna medborgare. Etableringsrätten täcker också situationer där en näringsidkare som har sin huvudort i en medlemsstat grundar en agenturfirma, ett filialkontor eller ett dotterbolag i en annan medlemsstat. Enligt artikel 48 i Romfördraget skall ett bolag som bildats i överensstämmelse med en medlemsstats lagstiftning och som har sitt säte, sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet inom gemenskapen i fråga om etableringsrätten likställas med fysiska personer som är medborgare i medlemsstaterna. Enligt andra stycket i artikeln avses med bolag ett bolag enligt civil- och handelslagstiftning, inbegripet kooperativa sammanslutningar samt andra offentligtjuridiska eller privaträttsliga juridiska personer med undantag av sådana som inte drivs i vinstsyfte.

Motsvarande etableringsrätt har också en medborgare som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och andra medborgare än medborgare i EES-stater, om de har sin boningsort i ett EES-land, samt sammanslutningar eller stiftelser som bildats enligt lagstiftningen i ett EES-land.

Uppgifter som hänför sig till det praktiska anordnandet av lotterier skall få utföras endast av en sådan fysisk person, sammanslutning eller stiftelse som förordnats för uppgiften. Den som ansöker om tillstånd bör i samband med ansökan om varulotteritillstånd begära att en namngiven person, sammanslutning eller stiftelse förordnas att anordna varulotteriet. Förordnandet meddelas i varulotteritillståndet. Förordnandet kan utfärdas av länsstyrelsen eller häradets polisväsen.

3 mom. I momentet föreslås bestämmelser om begränsningar i fråga om utfärdandet av förordnandet till den som i praktiken anordnar ett varulotteri.

Av dem som i praktiken anordnar varulotterier krävs att de handlar på ett tillförlitligt sätt i sin uppgift. För att minska eventuella oegentligheter och garantera den allmänna säkerheten vid anordnandet av varulotterier

föreslås i lagrummet bli bestämt att till den som i praktiken anordnar ett varulotteri inte får utses någon som är omyndig, en person, sammanslutning eller stiftelse som på grund av sin ekonomiska situation saknar tillräckliga förutsättningar för att utföra uppgiften på ett tillförlitligt sätt, eller en person, sammanslutning eller stiftelse som är försatt i konkurs eller en person som meddelats näringsförbud eller som av sannolika skäl misstänks eller som har blivit dömd för ett sådant brott som äventyrar hans eller hennes trovärdighet som den som i praktiken anordnar varulotteriet.

För att ett förordnande skall kunna utfärdas, förutsätts att inte en enda av de omständigheter som nämns i momentet uppfylls. I annat fall får förordnandet inte ges.

Enligt 1 punkten skall till den som i praktiken anordnar varulotteriet inte få utses den som är omyndig. En omyndig person kan endast begränsat idka näringsverksamhet. Dessutom har en omyndig person som är under 18 år i regel inte den yrkesskicklighet och kompetens som uppgiften förutsätter. En omyndig person satt under förmyndarskap kan åter anses sakna en sådan tillförlitlighet som förutsätts för att uppgiften skall kunna skötas med framgång. Av dessa orsaker kan en omyndig person inte utses till den som i praktiken anordnar ett varulotteri.

Enligt 2 punkten skall en person, sammanslutning eller stiftelse som på grund av sin ekonomiska situation saknar tillräckliga förutsättningar för att utföra uppgiften på ett tillförlitligt sätt inte få utses till den som i praktiken anordnar varulotterier.

Den tillförlitlighet som hänför sig till det praktiska anordnandet av varulotterier förutsätter att den som utsetts till denna uppgift är solvent. I praktiken har det kunnat konstateras att ekonomiska svårigheter ofta är orsaken till ekonomiskt missbruk.

Det är svårt att förutse ekonomiska konjunkturen. En näringsidkare kan oberoende av bransch någon gång råka ut för ekonomiska problem. Noggranna gränsvärden för de ekonomiska förutsättningarna för en person, en sammanslutning eller en stiftelse som föreslagits som den som i praktiken anordnar lotteriet kan inte anges. De ekonomiska förutsättningarna bör dock vara tillräckliga i förhållande till kvaliteten och omfattningen av den planerade verksamheten, och den som i praktiken anordnar lotteriet får inte vara överskuldssatt.

Den ekonomiska situationen för den som föreslås vara den som i praktiken anordnar varulotteriet kan uppskattas utifrån fritt formulerade utredningar. Tillståndsmyndigheten kan också förplikta den som ansöker om tillstånd eller den som föreslagits vara den som i praktiken anordnar varulotteriet att förete nödvändiga utredningar för att utreda ärendet. En sådan utredning kan t.ex. vara ett intyg av domstol över att någon råder över sig själv och sin egendom.

Till den som i praktiken anordnar varulotteriet bör inte utses en person, sammanslutning eller stiftelse med upprepade betalningsstörningar eller fordringar för utmätning. Mindre betalningsstörningar får dock inte utgöra hinder för ett förordnande. Betalningsstörningarnas storlek bedöms i förhållande till den ekonomiska situationen som helhet för den som föreslagits för förordnandet. Vid bedömningen beaktas också grunderna till betalningsstörningen. Tvist om fordringar är inte tillräckligt bevis på betalningsstörningar hos den som påstås vara gäldenär. Enbart en sådan omständighet att den som föreslagits som den som i praktiken anordnar varulotterier har beviljats skuldsanering räknas inte heller som grund för förkastande av ansökan om förordnande. En person som försatts i näringsförbud skall dock inte heller utses till den som i praktiken anordnar varulotterier.

I 3 punkten föreslås bli bestämt att till den som i praktiken anordnar varulotteriet inte får utses en person, sammanslutning eller stiftelse som är försatt i konkurs eller en person som meddelats näringsförbud eller som i förundersökning av sannolika skäl misstänks eller som har blivit dömd för ett sådant brott som äventyrar hans eller hennes trovärdighet som den som i praktiken anordnar varulotteriet.

Att bli försatt i konkurs innebär förändringar i förvaltningen av gäldenärens förmögenhet. Vid en konkurs ansvarar konkursboet för gäldenärens förmögenhet och för hans ekonomiska förbindelser. En person, sammanslutning eller stiftelse försatt i konkurs bör således inte utses till den som i praktiken anordnar varulotterier. Ett konkursbo kan däremot slutföra de uppgifter som hör till gäldenärens förbindelser i fråga om det praktiska anordnandet av varulotterier.

Den tillförlitlighet som hänför sig till det praktiska anordnandet av varulotterier förutsätter också att den person, sammanslutning

eller stiftelse som föreslagits bli förordnad för uppgiften även genom sin verksamhet har påvisat sin oklanderlighet. För denna uppgift skall därför inte få utses någon som meddelats näringsförbud eller som i förundersökning av sannolika skäl misstänks för eller som dömts för ett sådant brott som äventyrar hans eller hennes trovärdighet.

Vilket brott som helst kan inte utgöra hinder för ett förordnande. Det brott som den för vilken förordnande ansöks misstänks för i en förundersökning eller det brott för vilket han eller hon dömts bör vara sådant att rekvisitet eller det sätt på vilket det begåtts visar att den för vilken förordnande söks inte är lämplig för uppgiften. I synnerhet ekonomiska brott bör betraktas som dylika brott. Trafikförseelser kan däremot inte anses utgöra grund för att avslå ansökan om förordnande. Vid bedömningen av lämpligheten hos den som föreslås som den som i praktiken anordnar varulotterier gäller det också att beakta om det i det misstänkta brottet eller det brott som utgör grund för en dom är fråga om uppsåtligt eller förvållat brott. Vid övervägande om förordnande skall utfärdas beaktas också graden av vållande.

29 §. *Tillsyn över lottning och underrättelse om resultatet av lottningen.* I paragrafen föreslås bestämmelser om tillsynen över lottningen och blandandet av lotterna vid varulotterier samt om vem som är skyldig att delge resultatet av lottningen. I paragrafen föreslås också ett bemyndigande att i fråga om mindre lotterier genom förordning utfärda bestämmelser om sättet och tidpunkten för delgivningen samt om dess innehåll och bilagor.

I mom. I det föreslagna momentet sägs att lottningen och blandandet av lotterna vid varulotterier skall ske under tillsyn av en företrädare för polisinspektionen eller notarius publicus i det härad där lottningen sker, med undantag av mindre lotterier.

Lottningen och blandandet av lotterna är centrala åtgärder i samband med anordnandet av lotterier. Lottningen kan ske antingen innan lotterna börjar säljas eller efter det att försäljningen har upphört. Om lottningen sker innan lotterna börjar säljas, blandas lotterna så, att vinstlotterna fördelar sig jämt bland lotterna men enligt slumpen. Enligt 67 § 3 punkten i lagförslaget skall bestämmelser om förfarandena i anslutning till anordnandet av lotterier utfärdas genom förordning. Med förfaranden i anslutning till

anordnandet av lotterier avses bl.a. lottning och blandande av lotterna.

För att garantera rättssäkerheten för dem som deltar i varulotterier bör myndigheterna övervaka både lottningen och blandandet av lotterna. Företrädare för polisväsendet lämpar sig bäst för tillsynsuppgifterna, eftersom polisen har ett vidsträckt och heltäckande nätverk av verksamhetsställen. För att garantera att tillsynsmyndigheterna kan nå tillräckligt väl är det ändamålsenligt att också notarius publicus alltså är en myndighet som övervakar lottningarna och blandandet av lotterna. Enligt 4 § 6 punkten lagen om notarius publicus (287/1960) är notarius publicus skyldig att på därom gjord anhållan övervaka lotteridragningar. Enligt paragrafen åligger det notarius publicus ytterligare att, där det lämpligen kan ske, utföra även andra liknande uppgifter. För tydlighetens skull föreslås i paragrafen bli bestämt att notarius publicus också har till uppgift att övervaka blandandet av lotterna.

Den föreslagna regleringen av lottningen och blandandet av lotterna gäller inte sådana mindre lotterier som avses i 27 §. Vid mindre lotterier sker försäljningen av lotterna och utdelningen av vinsterna vid samma tillställning. För anordnandet av mindre lotterier behövs inte heller något myndighetstillstånd. För mindre lotterier gäller oftast också att lotterna blandas och lottningen förrätas vid den tillställning där lotterna säljs och vinsterna delas ut. Därför kan således de deltagare i lotteriet som är närvarande själva konstatera riktigheten i fråga om blandandet av lotterna och lottningen. På grund av de mindre lotteriernas karaktär och småskalighet är inte myndigheternas tillsyn över lottningarna och blandandet av lotterna i syfte att säkra deras tillförlitlighet nödvändig ens i sådana fall då lottningen och blandandet av lotterna sker innan lotterna säljs.

2 mom. Det föreslås att innehavaren av ett varulotteritillstånd, den som anordnar ett lotteri enligt 27 § 1 mom. och en i 27 § 2 mom. avsedd myndig person som ansvarar för anordnandet av ett lotteri skall vara skyldiga att underrätta dem som deltagit i lotteriet om resultatet av lottningen. Närmare bestämmelser om sättet och tidpunkten för underrättelsen samt om dess innehåll och bilagor skall utfärdas genom förordning.

För dem som deltagit i ett lotteri är det viktigt att få veta vem som har vunnit. Vinnaren behöver information om var och när

vinsten kan tas ut. För att se till att informationen fås föreslås bli bestämt att det ankommer på den som anordnat lotteriet att underrätta deltagarna om resultatet av lottningen. Därmed är skyldigheten att underrätta en lagstadgad skyldighet i anslutning till anordnandet av varulotterier.

Skyldiga att lämna information är enligt det föreslagna momentet innehavaren av ett varulotteritillstånd och i fråga om mindre lotterier den sammanslutning som anordnar lotteriet eller den myndiga person som i fråga om en skolklass eller en motsvarande studiegrupp ansvarar för anordnandet.

Bestämmelser gällande underrättelse om lottningen finns för närvarande i 10 § förordningen om varulotterier. Motsvarande bestämmelser bör tas in i den förordning som skall ges med stöd av det föreslagna momentet.

30 §. *Redovisning och rättelse av redovisningen.* Enligt gällande 11 § förordningen om varulotterier skall den som beviljats tillstånd att anordna varulotteri för lotteriet avge redovisning, som visar den vid lottförsäljningen influtna totalinkomsten, lotteriskattens belopp och betalningsdag, den tidpunkt då tiden för lotteriets anordnande utgår, agentarvoden, trycknings- och reklamkostnaderna och funktionärernas arvoden eller det arvode som uppburits av den som i praktiken anordnar varulotteriet, samt övriga kostnader och nettointäkten av lotteriet. Av redovisningen skall även framgå till vem de influtna medlen har överlåtits och när överlåtelsen skett eller hur nettointäkten på annat sätt har använts till det ändamål som förutsatts i tillståndsbeslutet. I paragrafen bestäms också om de handlingar som skall fogas till redovisningen, om redovisningsförfarandet, tidsfristen för uppgörandet av redovisningen och framläggandet av redovisningen.

Enligt 11 § förordningen om varulotterier skall även för sådana varulotterier som anordnas utan tillstånd ofördröjligen uppgöras redovisning som visar den vid lottförsäljningen influtna totalinkomsten samt kostnaderna för föranstaltandet och nettointäkten. Paragrafen innehåller även bestämmelser om framläggande och uppehållande av redovisningen.

Utöver anordnandet av varulotterier skall också avkastningen från dem alltså övervakas. Avkastningen från varulotterier skall avskiljas från den övriga medelsanvändningen i den sammanslutning som anordnar var-

ulotteriet. För att tillståndsmyndigheten skall få uppgifter om avkastningen från varulotterier och vissa andra omständigheter i samband med anordnandet av varulotterier skall den som anordnar varulotterier förpliktas att avge redovisning över varulotteriet till tillståndsmyndigheten.

I den föreslagna paragrafen bestäms i fråga om både varulotterier som anordnas med varulotteritillstånd och varulotterier som anordnas utan varulotteritillstånd om redovisningsskyldigheten, redovisningsperioden samt den tid inom vilken innehavaren av varulotteritillstånd skall tillståndsmyndigheten redovisningen. I paragrafen bestäms också om rättande av skriv- eller räknefel och andra smärre brister. Om redovisningens innehåll, tidsfrister i anslutning till redovisningen och framläggandet av redovisningen bestäms enligt 67 § i lagförslaget genom förordning. Bestämmelser om straff för underlåtelse av redovisningsskyldigheten föreslås bli intagna i 17 kap. 16 a § strafflagen.

1 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall den som erhållit ett varulotteritillstånd avge redovisning för varulotteriet. Redovisningsperiod är tillståndsperioden. Redovisningen skall inom fyra månader från det att varulotteritillståndet upphört att gälla tillställas tillståndsmyndigheten, som skall granska den.

Den som erhållit ett varulotteritillstånd är redovisningsskyldig för anordnandet av varulotteriet. Den som erhållit tillståndet kan inte överföra sitt ansvar att avge redovisning till den som utsetts som den som i praktiken anordnar varulotteriet.

Enligt den föreslagna bestämmelsen förlängs tiden för anordnande av varulotteri från fyra månader till sex månader. Detta innebär också att räkenskapsperioden förlängs eftersom räkenskapsperioden är lika lång som tillståndsperioden.

Enligt gällande 11 § förordningen om varulotterier skall redovisning för varulotteri, till vilket länsstyrelsen beviljat tillstånd, inom fem månader efter utgången av tiden för lotteriets anordnande inlämnas till chefen för det polisdistrikt där dragningen ägt rum. Redovisning för ett varulotteri som anordnats med tillstånd av chefen för polisdistriktet, skall inom tre månader efter utgången av tiden för lotteriets anordnande avges till den som beviljat tillståndet.

En redovisningsperiod på fem månader för varulotterier som anordnats med länsstyrel-

sens tillstånd kan anses vara onödigt lång. Tillståndshavarna kan utan svårighet avge redovisningen inom en kortare tid.

I redovisningen utreds också beloppet av uttagna vinster. Enligt 47 § i lagförslaget skall vinst från varulotterier, med undantag av de varulotterier som får anordnas utan i denna lag bestämt tillstånd, tas ut inom tre månader efter att giltighetstiden för varulotteritillståndet gått ut. Redovisningsperioden skall sålunda vara längre än den tid under vilken vinster kan tas ut. Den föreslagna tiden på fyra månader för att avge redovisningen är ändamålsenlig för både varulotteritillstånd som beviljats av länsstyrelsen och sådana som beviljats av den lokala polisen.

2 mom. I momentet bestäms om rättelse av redovisning. Tillståndsmyndigheten kan förordna att redovisningen skall rättas, om det förekommer skriv- eller räknefel eller andra smärre brister i den.

Bestämmelsen i 15 § förordningen om varulotterier, enligt vilken tillståndsmyndigheten kan förordna att redovisningen skall rättas om den uppvisar smärre oriktigheter eller bristfälligheter, har ansetts vara inexakt. I förordningen om varulotterier har inte fastställts vad som avses med smärre oriktigheter eller bristfälligheter. I praktiken har fel som skall rättas varit skriv- och räknefel. Sådana fel kan i regel lätt rättas och det är därför inte ändamålsenligt att kräva att syssломannen gör en ny redovisning på tillståndshavarens bekostnad. Redovisningen kan även vara behäftad med andra slag av smärre brister, som kan rättas genom ett rättelseförfarande. I sak motsvarar den föreslagna bestämmelsen nuvarande bestämmelser.

3 mom. Enligt momentet skall redovisning vid varulotterier som avses i 27 § avges utan dröjsmål sedan tillställningen har avslutats. Redovisning skall dock inte behöva avges om lotterna har sålts bara bland personer som hör till den sammanslutning som anordnar lotteriet.

Av tillsynsskäl bör redovisning i regel avges även för lotterier som avses ovan. Redovisningen behöver inte tillställas myndigheten, utan den stannar hos den som anordnat lotteriet. I fråga om varulotterier där lotterna säljs bara bland medlemmarna i en sammanslutning kan det däremot anses att man även utan redovisning kan försäkra sig om att lotteriet anordnas på ett tillförlitligt sätt. Den föreslagna regleringen motsvarar

11 § 6 mom. förordningen om varulotterier.

31 §. *Gissningstävlingar.* Enligt 3 § 10 punkten i lagförslaget avses med gissningstävling ett varulotteri där deltagaren har möjlighet att genom gissning angående gissningsobjektet, dock inte gällande idrottstävlingar eller andra tävlingar, vinna varor eller present- eller köpkort som kan växlas mot varor eller tjänster.

I lotterilagstiftningen definieras inte begreppet gissningstävling för närvarande. Olika gissningstävlingar, i vilka deltagandet sker mot avgift och de som gissat rätt eller kommit närmast det rätta svaret vinner ett pris, har dock anordnats i stor omfattning.

Gissningstävlingarna jämföras med varulotterier. I båda fallen fastställs slutresultatet slumpmässigt. I såväl varulotterier som gissningstävlingar kan man vinna varor eller present- eller köpkort som kan växlas mot varor eller tjänster.

Gissningstävlingar är typiskt en småskalig metod för lokala föreningar att skaffa medel. På grund av gissningstävlingarnas natur och av tillsynsorsaker är det inte ändamålsenligt att tillåta att gissningstävlingar anordnas på ett större område än ett härad.

På grund av att varulotterier och gissningstävlingar liknar varandra föreslås i paragrafen att de bestämmelser i kapitlet som gäller varulotterier tillämpas också på gissningstävlingar, med undantag av 25 § 2 mom. och 28 §.

Gissningstävlingar skall få anordnas endast lokalt inom ett härad. Sålunda kan 25 § 2 mom. i lagförslaget om varulotterier som anordnas inom flera härad eller ett eller flera län inte tillämpas på gissningstävlingar.

På grund av det anspråkslösa formatet för gissningstävlingar är det inte ändamålsenligt att ge det praktiska anordnandet av gissningstävlingar till någon annan än den som erhållit tillståndet. Därför tillämpas inte 28 § i lagförslaget på gissningstävlingar.

Enligt den föreslagna bestämmelsen benämns tillstånd som beviljas för gissningstävling enligt 25 § 1 mom. i lagförslaget varulotteritillstånd. Tillståndets namn förorsakar inget missförstånd eftersom det i varulotteritillståndet konstateras att tillståndet beviljas för anordnande av gissningstävling.

I en förordning som utfärdas med stöd av 67 § i lagförslaget skall mera detaljerat bestämmas bl.a. om förfarandet vid anordnande av gissningstävlingar och om gissningsobjektet.

6 kap. Bingospel

Bingospel är en medelsanskaffningsmetod för lokala allmännyttiga sammanslutningar. Bingospel anordnas regelbundet i hela landet av 450 sammanslutningar.

Den totala omsättningen och avkastningen av bingoverksamheten har sjunkit årligen under 1990-talet. Avkastningen från bingospel är förhållandevis mindre än i andra lotterier. Detta beror delvis på att anordnandet av spelet förutsätter investeringar i spellokaler, spelanordningar och vinster. Bingo som anordnas som dagligt hallbingospel förutsätter dessutom att ordinarie personal anställs. Under den senaste tiden har den minskade avkastningen också varit en följd av inbördes konkurrens mellan dem som anordnar spelen. På grund av konkurrensen har de som anordnar spelen varit tvungna att betala en allt större andel av spelets avkastning som vinst till spelarna.

Kommissionen för spel om pengar har föreslagit att bingospelet skall utvecklas till en självständig medelsanskaffningsform enbart för medborgarorganisationernas lokalnivå, dock utan penningvinster.

Enligt 3 § 10 punkten i lagförslaget avses med bingospel ett lotteri där deltagande sker på en för spelet godkänd plats och där vinnare är den som först meddelar att hans eller hennes bingobricka eller motsvarande verifikat i elektronisk form upptar de utlottade numren i den ordning som spelreglerna anger.

I kapitlet bestäms om bingotillstånd, särskilda villkor för beviljande av tillstånd, fastställande av spelregler och största tillåtna spelinsats, spelvinsterna, redovisning, rättelse av redovisningen och utlåtande om redovisningen.

32 §. *Bingotillstånd.* Enligt gällande 1 § 1 mom. bingoförordningen kan tillstånd att mot betalning anordna bingospel beviljas endast inhemsk registrerad förening eller självständig stiftelse eller annan sådan sammanslutning som verkar för sociala, kulturella eller andra ideella ändamål. Enligt den allmänna bestämmelsen om rätt att anordna lotteri som ingår i 5 § 1 mom. i lagförslaget får också bingospel anordnas endast av registrerade föreningar, självständiga stiftelser eller andra sammanslutningar med allmännyttigt syfte som har hemort i Finland. Därför är det inte längre nödvändigt att i den föreslagna paragrafen bestämma om

sammanslutningar som har rätt till tillstånd.

Enligt 2 § bingoförordningen får bingospel anordnas endast i en av chefen för polisdistriktet godkänd lokal. Spel får inte anordnas i handelsrörelse, i affärskontor eller på utskänkningsställe. Enligt 2 mom. får i spelet delta endast den som är närvarande i spellokalen. Enligt 2 § 3 mom. gäller vad som bestäms i 1 och 2 mom. inte motionsbingo, varmed avses spel som till fots eller medelst lämpligt motionsredskap anordnas på viss rutt eller visst område. Tillstånd för motionsbingo har inte sökts under de senaste åren.

Syftet med bestämmelserna har varit att säkerställa att bingospel anordnas på en plats lämplig för ändamålet. För att trygga att bingospel anordnas på ett lämpligt sätt och för att minska störningar vid anordnandet av spelet, är det nödvändigt att spelet också i fortsättningen får anordnas endast med tillstånd av polisen. Om de allmänna villkoren för tillstånd bestäms i 7 § i lagförslaget.

1 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall tillstånd att anordna bingospel beviljas och återkallas av polisinrättningen i det härad där spelet anordnas. Tillståndet benämns bingotillstånd.

Chefen för polisdistriktet beviljar för närvarande tillstånd att anordna bingospel. Eftersom polisen har ett riksomfattande nät av förrättningsställen och den bästa lokala sakkunskapen för att bevilja bingotillstånd, är det ändamålsenligt att polisen också i fortsättningen är lokal tillståndsmyndighet.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 3 § bingoförordningen.

2 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall bingotillstånd sökas skriftligt. Tillstånd kan beviljas för högst två år.

Anordnandet av bingospel förutsätter investeringar i anordningar och andra investeringar. För att utgifterna för dessa investeringar i anordningar och andra investeringar skall kunna betalas med avkastningen från bingospel, bör giltighetstiden för bingotillståndet förlängas från den gällande maximitiden på ett år. Maximitiden för tillstånd föreslås förlängd till högst två år.

Om de utredningar som krävs i samband med tillståndsansökan bestäms i en förordning som utfärdas med stöd av bemyndigandet i 67 § i lagförslaget.

33 §. Villkor för beviljande av bingotillstånd. I den gällande bingoförordningen ingår inte utöver de villkor som gäller den

som beviljas tillstånd några bestämmelser om övriga förutsättningar för beviljande av tillstånd. Den tekniska utvecklingen har gjort det möjligt att ta i bruk nya lottningsmetoder. I och med att de nya teknikerna har tagits i bruk har spelarna inte i praktiken möjlighet att övervaka tillförlitligheten vid anordnandet av spelet. För att säkerställa spelarnas rättsskydd bör tillförlitligheten vid anordnandet av spelet tryggas.

Enligt gällande 9 § 3 mom. bingoförordningen beviljas inte nytt tillstånd om inte annat föranleds av särskilda skäl, om nettointäkterna från bingoverksamheten stått i uppenbart missförhållande till de totala intäkterna eller om verksamheten fortgående varit förlustbringande. Bestämmelsen har syftat till att säkerställa att bingospel ordnas så att det med hjälp av spelet är möjligt att skaffa medel för främjande av allmännyttiga ändamål. Om anordnandet av spelet ger förlust eller om det inte är möjligt att med spelet få avkastning som kan användas för allmännyttiga ändamål, skall spelet inte anordnas.

I den föreslagna paragrafen bestäms om särskilda villkor för beviljande av tillstånd.

1 mom. Enligt 1 punkten i det föreslagna momentet kan bingotillstånd beviljas en sammanslutning eller stiftelse enligt 5 §, om de allmänna förutsättningarna för tillstånd som anges i 7 § uppfylls. Enligt momentets 2 punkt förutsätts dessutom att den som ansöker om tillstånd företer en utredning om att de lottningssystem som används när spelet anordnas är tillförlitliga. Enligt 3 punkten förutsätts ytterligare att den lokal som har reserverats för spelet är lämplig för bingospel.

Med de lottningssystem som används när spelet anordnas avses såväl lottningsanordningar som de lottningsprogram som används i dem.

Tidigare skedde utlottningen vid bingospel enbart med hjälp av mekaniska anordningar. När utlottningen skedde i samma lokal där spelarna befann sig kunde spelarna själva konstatera att utlottningen var tillförlitlig. Den tekniska utvecklingen har gjort det möjligt att genomföra lottningen med datatekniska lottningsprogram. När utlottningen sker med hjälp av dator är det omöjligt för spelarna i spelsituationen och också i övrigt i praktiken att försäkra sig om utlottningens tillförlitlighet, även om de skulle befinna sig i den lokal där utlottningen sker.

Utlotningen kan tekniskt utföras på många olika sätt. Informationen om utlottade nummer, spelarens bingo samt andra omständigheter i samband med spelets gång kan förmedlas med flera från varandra avvikande tekniker. Det är inte ändamålsenligt att begränsa utlotningen till endast några tekniker genom bestämmelser i lag eller bestämmelser på en lägre nivå. Begränsningar kunde eventuellt i onödan försvåra ibruktagandet av nya och bättre tekniker och i varje fall skulle ibruktagandet av nya tekniker alltid förutsätta författningsändringar.

Spelarnas rättsskydd kan garanteras med tillräcklig säkerhet genom de utredningar som lämnas i samband med tillståndsansökan och med de besök på platsen som utförs av tillsynsmyndigheten. Därför skall de som söker tillstånd lämna utredning över att utlottningsystemet är tillförlitligt, t.ex. med granskningsintyg som fogas till tillståndsansökan eller på något annat sätt. Den som söker tillståndet får själv avgöra vad som utreds. Också innehållet i och formen för utredningen skall avgöras av den som söker tillståndet. Tillståndsmyndighetens uppgift är att uppskatta om utredningen visar att utlottningsystemet är tillförlitligt. Om detta inte kan konstateras enligt den utredning som lämnats, förkastas ansökan.

Bingospel skall anordnas i en lokal eller annat utrymme som är ändamålsenlig med tanke på genomförandet av spelet och lämpar sig som samlingsplats för allmänheten. När lokalens eller utrymmets lämplighet bedöms, skall de krav för samlingslokaler beaktas som avses i byggbestämmelsesamlingen E1, som miljöministeriet fastställde den 23 maj 1997.

2 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen får nytt bingotillstånd inte beviljas utan särskilda skäl, om avkastningen från anordnandet av bingospelet har stått i uppenbart missförhållande till den inkomst som deltagaravgifterna gett eller om verksamheten har varit förlustbringande två räkenskapsår efter varandra.

Bingospelet skall anordnas på ett sätt som ger vinst. Kravet på att verksamheten skall ge vinst, som är en förutsättning för beviljande av nytt tillstånd, styr för sin del tillståndshavaren att planera sin verksamhet så att den ger avkastning som kan delas ut till allmännyttiga ändamål.

Bingoverksamhet bedrivs av sammanslutningar vilkas egentliga syfte är att bedriva

och främja allmännyttig verksamhet. Ett krav på att verksamheten skall ge vinst, som en förutsättning för beviljande av nytt tillstånd, minskar möjligheten till missbruk.

För bingoverksamheten uppbärs inga andra direkta skatter än lotteriskatt. Denna skatteförmån kan locka företag att genom bulvanarrangemang bedriva handel med varor i skuggan av bingospel. Kravet på att verksamheten skall ge vinst, som en förutsättning för beviljande av nytt tillstånd, hindrar för sin del sådana spekulationer.

Bingospelets resultat påverkas av flera faktorer som inte nödvändigtvis kan förutses. I synnerhet resultatet för den första verksamhetsperioden kan bli svagt. Verksamhetens resultat kan variera från år till år. Därför är det inte möjligt att som en förutsättning för beviljande av nytt tillstånd ställa avkastningskrav i mark eller avkastningskrav som är exakt anpassade till omsättningen. Av samma orsak kan inte heller minimibeloppet för avkastningen från verksamheten fastställas i mark. Därför föreslås att en förutsättning för beviljande av nytt tillstånd skall vara att avkastningen från verksamheten inte har stått i uppenbart missförhållande till den inkomst som deltagaravgifterna gett.

Billighetsskäl förutsätter dock att trots att avkastningen har stått i uppenbart missförhållande till den inkomst som deltagaravgifterna gett, kan tillstånd dock beviljas av särskilda skäl. Sådana skäl kan vara olycksfall, strejker eller andra force majeure-skäl som lett till att verksamheten avbrutits.

Att verksamheten går med förlust kan vara ett tecken på ovan beskrivna missbruk men kan också vara en följd av illa skött ekonomi eller oskicklighet att anordna bingospel. Det är inte skäl att låta en förlustbringande verksamhet fortsätta. Ofta är orsaken dock att en för stor andel av totalavkastningen delas ut som vinst till spelarna. Detta kan leda till en snedvridning av konkurrensen mellan sammanslutningar som anordnar bingospel på ett sätt som kan äventyra möjligheterna för alla som bedriver bingoverksamhet att genom bingospel skaffa medel att användas för allmännyttiga ändamål.

Bingoverksamheten kan tillfälligt gå med förlust och antalet förlustvisande bokslut kan under flera räkenskapsperioder vara flera än ett. En upprepad förlustbringande verksamhet visar dock att det med den bingoverksamhet som bedrivs inte går att skaffa medel för att finansiera den allmännyttiga verksam-

het för vilken bingotillståndet beviljats. Därför föreslås att nytt tillstånd inte får beviljas, om verksamheten har varit förlustbringande två räkenskapsår efter varandra.

34 §. *Fastställande av spelregler och största tillåtna spelinsats.* För att säkerställa ett riktigt anordnande av bingospel föreslås att polisinsättningen i det härad inom vilket bingospelet anordnas på ansökan skall fastställa spelregler för bingospel och den största tillåtna spelinsatsen. Spelreglerna skall dessutom innehålla bestämmelser om lottning.

I gällande 6 § bingoförordningen bestäms att i ett beslut varigenom tillstånd att anordna spel beviljas, skall nämnas bl.a. de avgifter som skall uppbäras hos spelarna. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att spelarna får samma bemötande vid inkasseringen av spelavgifter och att spelavgifterna inte slumpmässigt kan bli oskäligt höga. Spelarna bör också skyddas mot oskäligt höga spelinsatser. Därför föreslås att tillståndsmyndigheten fastställer den största tillåtna spelinsatsen. I sak motsvarar bestämmelsen nuvarande bestämmelser.

Ett väsentligt led i bingospelet är lottningen av siffer- och bokstavskombinationer i den vinstgivande bingoraden. Lottningen kan i praktiken ske på många olika sätt. Det enklaste sättet är att utlottningen sker med en lottningsanordning som drivs för hand. Lottningen kan också utföras med ett ad-baserat lottningsprogram. För att trygga spelarnas rättsskydd bör i spelreglerna för bingospel ingå bestämmelser om lottningen.

Spelreglerna och de största tillåtna spelinsatserna fastställs i samband med beviljandet av bingotillstånd. Om tillståndshavaren önskar ändra spelreglerna eller höja den största tillåtna spelinsatsen, skall polisinsättningen i häradet på ansökan fastställa också de ändrade spelreglerna och den nya största tillåtna spelinsatsen.

Spelarnas rättsskydd förutsätter att de kan ta del av spelreglerna innan de deltar i ett spel. Därför skall de spelregler som fastställts enligt den föreslagna paragrafen hållas tillgängliga för allmänheten avgiftsfritt på spelplatsen.

35 §. *Vinster i bingospel.* I paragrafen bestäms om möjlighet att dela ut vinst i form av rätt till ett nytt spel och om begränsning av maximivärdet av de vinster som delas ut till deltagarna.

1 mom. Enligt den föreslagna bestämmel-

sen kan i bingospel vinsten, utöver vad som bestäms i 3 § 10 punkten, ges i form av rätt till ett eller flera nya spel.

Enligt 3 § 10 punkten i lagförslaget kan som vinst i bingospel delas ut varor eller present- eller köpkort som kan växlas mot varor eller tjänster. Enligt gällande 1 § 2 mom. bingoförordningen delas i spelet ut vinster som den som vinner enligt eget val kan ta ut i form av varor eller rätt till nya spelomgångar. Uttagning av vinst i form av nya spelomgångar benämns rätt till fortsatt spel. Rätt till fortsatt spel bör tillåtas också i fortsättningen, eftersom de ökar spelets avkastning i och med att antalet utdelade vinster i form av varor minskar.

En såsom rätt till fortsatt spel erhållen rätt till ett eller flera nya spel skall enligt lagförslagets 47 § 2 mom. utnyttjas inom ett år efter att det resultat som berättigar till vinst uppnåtts.

2 mom. Enligt momentet skall maximivärdet av de vinster som delas ut till spelarna inte få överstiga 75 % av totalförsäljningen under kalendermånaden. I den procentuella andelen skall även ingå värdet av nya spel som getts som rätt till fortsatt spel.

I den gällande bingoförordningen begränsas inte maximivärdet av de vinster som delas ut. Detta har lett till en osund konkurrens där vissa arrangörer av bingospel har betalat en så stor andel av spelavgifterna till spelarna att verksamheten inte längre varit lönsam.

Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att säkerställa att bingospel är lönsamt samt att man genom bingoverksamhet lyckas samla in medel för allmännyttiga ändamål.

36 §. *Redovisning och rättelse av redovisningen.* Förutom anordnandet av bingospel gäller övervakningen också avkastningen av spelen. Förutsättningen för att bevilja ett nytt tillstånd är att verksamheten har varit ekonomiskt lönsam. Avkastningen av bingoverksamheten skall avskiljas från den övriga medelsanvändningen i en sammanslutning som bedriver bingoverksamhet. Därför är de som bedriver bingoverksamhet skyldiga att till tillståndsmyndigheten avge redovisning över sin verksamhet.

Enligt gällande 7 § 1 mom. bingoförordningen skall tillståndshavaren för den i tillståndsbeslutet angivna räkenskapsperioden avge redovisning över bingoverksamheten. Enligt 6 § får räkenskapsperioden omfatta högst tre månader. Enligt 7 § 3 mom. skall redovisningen tillställas tillståndsmyndighe-

ten inom en månad från det räkenskapsperioden utgår. Enligt 9 § kan om redovisningen behäftas av smärre fel eller brister, den som beviljat tillståndet förordna om att redovisningen skall rättas.

Sammanslutningar som anordnar bingospel är enligt 1 § bokföringslagen bokföringskyldiga. Enligt 1 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten revisionslagen (936/1994) skall på sammanslutningar som anordnar bingospel också tillämpas revisionslagen.

På bingoverksamheten skall fortsättningsvis tillämpas bokföringslagen och revisionslagen. Det skall dock allttjämt vara ändamålsenligt att avge redovisning för bedömning av den allmänna tillsynen över bingoverksamheten och av förutsättningarna för beviljande av nytt tillstånd.

1 mom. Enligt det föreslagna momentet skall tillståndshavaren avge redovisning för anordnandet av bingospel för den redovisningsperiod som tillståndsmyndigheten bestämmer. Redovisningsperioden föreslås vara högst sex månader. Redovisningen skall inom en månad efter redovisningsperiodens utgång tillställas tillståndsmyndigheten, som skall granska den.

Bingotillståndet skall enligt det föreslagna 32 § 2 mom. beviljas för högst två år. På grund av förlängningen av tillståndets giltighetstid är det ändamålsenligt att förlänga också redovisningsperioden från tre månader till sex månader. Förlängningen är motiverad också därför att en tidsfrist på tre månader i praktiken har visat sig vara för kort. Om bingotillståndet beviljats för två år, kommer vid övervägande av om ett nytt tillstånd kan beviljas, redovisningen från tre redovisningsperioder att stå till förfogande. Arrangemanget ger vidare möjlighet att uppskatta betydelsen av säsongvariationer som påverkar resultatet samt utvecklingen av resultatet från verksamheten. Sålunda kommer det att vara möjligt att på ett sätt som mindre syster sätter tillståndshavare och tillståndsmyndigheter få en tillförlitlig bild av bingoverksamhetens lönsamhet.

Redovisningen skall inom en månad efter att redovisningsperioden upphört tillställas tillståndsmyndigheten. En tidsfrist på en månad för att avge redovisning är tillräcklig. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar till denna del gällande bestämmelser.

2 mom. I momentet bestäms om rättelse av redovisning. Tillståndsmyndigheten föreslås kunna förordna att redovisningen skall

rättas om det förekommer skriv- eller räknefel eller andra smärre brister i den.

Bestämmelsen i 9 § bingoförordningen, enligt vilken tillståndsmyndigheten kan förordna om att redovisningen skall rättas om redovisningen behäftas av smärre fel eller brister, är inexact. I bingoförordningen definieras inte vad som avses med smärre fel eller brister. I praktiken har fel som förordnats att rättas varit skriv- och räknefel. I sak motsvarar den föreslagna bestämmelsen nuvarande bestämmelser.

37 §. Utåtande om redovisningen. Enligt den gällande bingoförordningen uppgör tillståndshavaren redovisningen. I 7 § bingoförordningen bestäms om innehållet i redovisningen. Redovisningen skall avges i enlighet med ett av inrikesministeriet fastställt formulär, och till den skall fogas de av tillståndshavaren valda revisorernas revisionsberättelse och utåtande angående bingoverksamheten, en utredning varav framgår beloppet av den lotteriskatt som erlagts för vinsterna och dagen för erläggandet samt den dag från och med vilken den lotteriskattepliktiga vinsten kunnat tas ut samt en utredning om den dyraste vinstens värde.

Med ett utåtande som fogas till redovisningen avses revisorernas utåtande över räkenskapsperioden.

Syftet med redovisningen är att utreda bingoverksamhetens lönsamhet. För olönsam bingoverksamhet skall inte heller i fortsättningen beviljas tillstånd. Tillståndsmyndighetens möjligheter och sakkunskap att tillförlitligt granska och utreda riktigheten av de uppgifter som utgör grunden för redovisningen, är tämligen begränsade. Eftersom bedömningen av lönsamheten är en central fråga för beviljande av nytt tillstånd, bör bedömningen av redovisningsuppgifter grunda sig på en så god sakkunskap som möjligt. Auktoriserade revisorer har den sakkunskap som krävs för denna uppgift.

1 mom. Enligt det föreslagna momentet skall till redovisningen fogas ett utåtande om bingospelets lönsamhet av en sådan revisor som avses i 4 eller 6 § revisionslagen.

Syftet med bestämmelsen är att förbättra redovisningens tillförlitlighet och underlätta tillståndsmyndighetens arbete.

Enligt 11 § 1 mom. revisionslagen skall en sammanslutning eller stiftelse välja minst en enligt revisionslagen godkänd revisor, om sammanslutningen eller stiftelsen uppfyller minst två av följande tre villkor:

1) balansslutningen enligt bokslutet för föregående räkenskapsperiod överstiger två miljoner mark,

2) omsättningen eller motsvarande avkastning enligt bokslutet för föregående räkenskapsperiod överstiger fyra miljoner mark, samt

3) sammanslutningen eller stiftelsen har under föregående räkenskapsperiod i medeltal haft flera än tio anställda.

Endast en godkänd revisor kan väljas till revisor i en sammanslutning eller stiftelse som uppfyller minst två av följande tre villkor:

1) balansslutningen enligt bokslutet för föregående räkenskapsperiod överstiger 12,5 milj. mk,

2) omsättningen eller motsvarande avkastning enligt bokslutet för föregående räkenskapsperiod överstiger 25 milj. mk, samt

3) sammanslutningen eller stiftelsen har under föregående räkenskapsperiod i medeltal haft flera än 50 anställda.

I Finland anordnas bingospel i tämligen liten form. Omsättningen för de sammanslutningar som anordnar bingospel är i regel så liten att bestämmelserna i 11 § revisionslagen inte förpliktar sammanslutningarna att välja godkända revisorer. I praktiken har de flesta sammanslutningar som bedriver bingoverksamhet dock valt en godkänd revisor.

Ett utlåtandeförfarande enligt den föreslagna bestämmelsen innebär att godkända revisorer i praktiken skall utföra revisionen av sammanslutningar som bedriver bingoverksamhet, eftersom utlåtande inte kan avges utan uppgifter om ekonomiska aspekter som påverkar bingoverksamheten. Utlåtandeförfarandet ökar således kostnaderna för sammanslutningar som anordnar bingospel. De ökade utgifterna enbart för utlåtandeförfarandet är dock inte betydande.

2 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan tillståndsmyndigheten i bingotillståndet ge tillståndshavaren rätt att till redovisningen foga utlåtande även av någon annan revisor än en som avses i 1 mom., om det på grund av det fåtal gånger som bingospel anordnas eller av någon annan orsak kan antas att avkastningen är liten.

Då tillståndshavaren endast slumpmässigt eller i samband med något evenemang anordnar ett bingospel, kan spelets avkastning bli liten. Också en liten avkastning kan ha stor betydelse för sammanslutningens verksamhet. Därför är det inte ändamålsen-

ligt att förutsätta att till redovisningen skall fogas ett utlåtande av en godkänd revisor, om kostnaderna för utlåtandet blir för stora jämfört med avkastningen från spelen. När det gäller bingoverksamhet i liten skala är det inte ändamålsenligt att kräva utlåtande av en godkänd revisor därför att tillståndsmyndigheterna i sådana fall kan uppskatta redovisningens riktighet också utan ett utlåtande av en godkänd revisor.

Vid användning av någon annan än en godkänd revisor för utlåtandet krävs dock att tillståndsmyndigheten i samband med beviljandet av bingotillståndet godkänner förfarandet.

7 kap. Varuvinstautomater

Enligt 3 § 11 punkten i lagförslaget avses med varuvinstautomat en spelautomat eller spelanordning där spelaren som vinst kan få varor. Enligt huvudregeln skall endast sådana varuvinstautomater som har vinsten inne i sig vara tillåtna. Ett undantag från huvudregeln utgörs av lyckohjul vilka snurras för hand och sådana i den föreslagna 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar som anskaffats före den 1 juni 1970 samt sådana spelautomater och spelanordningar som mot avgift hålls tillgängliga för allmänheten i nöjesparker och på tivolin och som ger varuvinster. Enligt 62 § 1 mom. i lagförslaget skall det vara förbjudet att hålla andra typer av varuvinstautomater tillgängliga mot avgift.

I kapitlet bestäms om tillstånd till varuvinstautomat, varuvinster, krav som gäller placeringen av varuvinstautomater samt om den redovisning som skall avges över tillhandahållandet av varuvinstautomater och om rättelse av redovisningen.

38 §. *Tillstånd till varuvinstautomat.* Enligt kommissionen för spel om pengar bör spelverksamheten vara en metod för medelsanskaffning för allmännyttiga sammanslutningar. Kommissionen konstaterade att enligt den grundläggande linjedragningen för lotteriverksamheten bör penningsspelsammanslutningar inte få anordna varulotterier. Då varuvinstautomater tillhandahålls är det fråga om mekaniska varulotterier. Därför bör det inte längre vara tillåtet för Penningautomatföreningen att tillhandahålla varuvinstautomater.

1 mom. Enligt det föreslagna momentet beviljas och återkallas tillstånd att tillhand-

hålla varuvinstautomat av polisinrättningen i det härad där anordningen är placerad. Tillståndet benämns tillstånd till varuvinstautomat.

Den lokala polisen har den bästa sakkunskapen om verksamhet i samband med varuvinstautomater och är därför den lämpligaste lokala organisationen att behandla frågor i samband med tillstånden. I fråga om den behöriga tillståndsmyndigheten motsvarar bestämmelsen nuvarande bestämmelser.

Tillstånd till varuvinstautomat gäller endast inom ett härad. Av övervakningsskäl är det inte ändamålsenligt att bevilja tillstånd för ett större område än ett härad.

2 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall tillstånd till varuvinstautomat sökas skriftligt. Tillstånd kan beviljas för högst ett år.

Verksamhet med varuvinstautomater förutsätter stora investeringar när verksamheten inleds. Anordningarna innehåller ofta komplicerad teknik och är mycket ståtliga till sin utformning. På grund av de stora investeringarna bör tillståndsperioden vara tillräckligt lång. Av övervakningsskäl är det dock ändamålsenligt att myndigheten regelbundet konstaterar hurdana varuvinstautomater som är placerade inom dess verksamhetsområde. Därför får tillståndsperioden inte vara längre än ett år.

3 mom. I momentet hänvisas till lagens 5 § när det gäller förutsättningarna för tillstånd. Enligt den allmänna bestämmelsen om rätten att anordna lotterier, som ingår i 5 § i lagförslaget, får varuvinstautomater mot betalning ställas till allmänhetens förfogande endast av registrerade föreningar, självständiga stiftelser eller andra sammanslutningar med allmännyttigt syfte som har hemort i Finland. En sådan sammanslutning eller stiftelse kan beviljas tillstånd under de förutsättningar som anges i 7 §.

39 §. *Varuvinster.* För närvarande finns det inga bestämmelser om hurdan varuvinst som kan erhållas från en automat. Enligt 1 § förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar kan spelaren som vinst erhålla varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelmarker vilka kan växlas till sådana. I regel ges vinsterna som presentkort som berättigar till inköp av varor som säljs på automatens placeringsplats till ett markbelopp som antecknats på kortet. Det har också varit möjligt att med presentkortet köpa tobak och alkohol.

Kommissionen för spel om pengar föreslog i sitt betänkande att den vinst som en varuvinstautomat ger skall vara en på förhand specificerad vara. Varans värde får inte överstiga ett belopp som fastställs genom förordning och vars ändamålsenliga nivå för närvarande är 200 mk. Vinsten får inte utgöras av alkohol eller tobak.

1 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall varuvinsten vara en specificerad vara, vars ekonomiska värde är ringa.

Om maximivärdet för den vinst som erhålls från en varuvinstautomat inte begränsas, kan detta leda till en inbördes konkurrens mellan de allmännyttiga sammanslutningar som bedriver denna verksamhet, vilket leder till att varuvinstautomaterna börjar ge bättre vinster mot dyrare spelinsatser. Slutligen kan konkurrensen leda till en situation i vilken sammanslutningarna konkurrerar med bättre vinster mot allt lägre spelinsatser. Detta kan i sin tur leda till att varuvinstautomatverksamheten inte ger någon avkastning över huvudtaget för att främja den allmännyttiga verksamhet för vilken tillståndet beviljats.

Om det vore möjligt att få värdefulla vinster från en varuvinstautomat, skulle detta förutsätta att spelinsatsens värde höjs. Detta å sin sida skulle göra spelets karaktär hårdare. Spelinsatserna och vinsterna bör ligga på en sådan nivå att spelets underhållande värden betonas i stället för det egentliga spelet.

Med en specificerad vara av ringa ekonomiskt värde avses en handarbets- eller industriprodukt som har värde t.ex. som leksak eller minnesföremål. Med specificerad vara avses t.ex. inte en diamant eller ett guldorn fäst vid ett plastunderlag, även om de ringa till sitt värde vore vara.

Med bestämmelsen begränsas i praktiken de tillåtna automaterna till olika typer av lyft och skjutnanordningar (crane- and pushermachines). Typiskt för lyftanordningar är att de förutsätter att spelaren aktivt använder automaten för att erhålla vinsten. Principen för lyftanordningen är att spelaren för att få vinsten skall kunna röra en "gripklo" med en arm så att den vara som utgör vinsten fastnar i "gripklon" varefter spelaren skall kunna flytta "gripklon" till en sådan plats varifrån varan som vinst kan fällas ur maskinen. I fråga om skjutnanordningar behövs spelaren oftast inte göra annat än lägga in myntet i automatens myntlås, varefter

anordningen utför spelfunktionen automatiskt.

Trots spelarens aktiva deltagande är automaternas tekniska konstruktion sådan att erhållandet av vinst beror på slumpen. Därför är erhållandet av vinst från dessa anordningar inte nämnvärt mera sannolikt ens efter lång övning.

Begränsningen av vinsten från varuvinstautomater till en specificerad vara särskiljer dessa automater från penningautomater vilka som vinst endast kan ge pengar.

2 mom. Enligt det föreslagna momentet får vinsten inte vara en alkohol- eller tobaksprodukt eller ett presentkort och inte ett märke eller igenkänningstecken som kan bytas ut mot pengar, varor eller tjänster eller någon annan förmån med penningvärde.

Varuvinstautomaterna är anordningar som i fråga om sin verksamhetsprincip särskilt intresserar barn och unga. Varuvinstautomaterna bör i likhet med varulotterier vara en medelsanskaffningsform för medborgarorganisationer. Medborgarorganisationernas medelsanskaffning bör inte främja användningen av skadliga njutningsmedel. Därför får vinsten i varuvinstautomater inte vara alkohol- eller tobaksprodukter.

Varuvinstautomaterna skall i fråga om vinsten klart kunna särskiljas från penningautomater. Presentkort eller ett märke eller en symbol som kan bytas ut mot pengar, varor eller tjänster eller någon annan förmån med penningvärde kan innebära att skillnaden mellan varuvinstautomater och penningautomater fördunklas.

Med hjälp av den moderna tekniken är det möjligt att från automater som vinst ge t.ex. värdesedlar som lätt kan bytas ut mot pengar. Det är inte ändamålsenligt att tillåta sådana vinster som varuvinster, eftersom det ger upphov till en andrahandsmarknad för vinsterna. Ett sådant fenomen kan inte anses önskvärt.

3 mom. Enligt det föreslagna momentet bestäms genom förordning om maximivärdet av en varuvinst.

För att säkerställa att det genom verksamhet med varuvinstautomater är möjligt att skaffa medel för att främja allmännyttig verksamhet på ett sådant sätt att skadorna av en sådan verksamhet blir så små som möjligt och avkastningen så stor som möjligt, föreslås att maximivärdet av vinsten begränsas. Det bästa sättet är att genom förordning ange maximivärdet av en varuvinst.

40 §. *Placering av varuvinstautomat.* Enligt den föreslagna bestämmelsen skall varuvinstautomat placeras i en övervakad lokal. Den får inte placeras i sådan lokal där den kan äventyra säkerheten eller där användningen av den kan störa ordningen.

I lotterilagstiftningen finns inte för närvarande några bestämmelser om placeringen av varuvinstautomater. Placeringen av automater i allmänna utrymmen kan äventyra säkerheten, om automaten placerats så att den t.ex. vid eldsvåda förhindrar eller gör det svårare för människor att lämna lokalen. Användningen av automaterna kan också störa ordningen på grund av automatens klara ljus eller höga ljudnivå.

Vid placeringen av varuvinstautomat är det skäl att beakta brandfrågor och andra säkerhetsfrågor. Eventuella rörliga delar i anordningen får inte utgöra en risk för den som använder anordningen eller andra i dess närhet. Anordningen får inte placeras så att den utgör ett rörelsehinder. För att hindra att varuvinstautomaten används i strid med anvisningarna och för att undvika att ordningen störs, bör varuvinstautomat placeras i en bevakad lokal.

Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om placering av förströelseanordningar i 4 § lagen om förströelseanordningar och bestämmelserna i 16 § 2 mom. i lagförslaget om placering av penningautomater och kasinospel. Bestämmelserna i den föreslagna paragrafen skall även tillämpas på sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 §.

41 §. *Redovisning och rättelse av redovisningen.* I lotterilagstiftningen finns inte för närvarande några bestämmelser om redovisningen av verksamhet med varuvinstautomater. Som konstaterats ovan kan verksamhet med varuvinstautomater anses som ett mekaniskt varulotteri. Enligt lagförslaget skall allmännyttiga sammanslutningar kunna skaffa medel för allmännyttiga ändamål bl.a. genom att tillhandahålla varuvinstautomater. Genom redovisningen av verksamheten med varuvinstautomater är det möjligt att säkerställa att medel som anskaffats genom automatverksamhet används för allmännyttiga ändamål. Därför skall över tillhandahållandet av varuvinstautomater avges redovisning till tillståndsmyndigheten på samma sätt som vid varulotterier.

1 mom. I momentet bestäms att den som erhållit tillstånd till varuvinstautomat skall

avge redovisning över tillhandahållandet av varuvinstautomat. Det föreslås att redovisningsperiod är tillståndsperioden. Redovisningen inom en månad efter tillståndsperiodens utgång skall tillställas tillståndsmyndigheten, som skall granska den.

Tidsfristen på en månad för att avge redovisning är tillräcklig, eftersom vinsten från varuvinstautomaten erhålls omedelbart och det sålunda inte är nödvändigt att fastställa någon tid för inlösning av vinster. En längre tid än en månad är inte heller nödvändig på grund av att räkneverket för kontroll av penningrörelsen och den kompletterande bokföringen snabbt kan ge en tillförlitlig utredning över resultatet av verksamheten.

2 mom. I det föreslagna momentet bestäms att tillståndsmyndigheten kan förordna att redovisningen skall rättas, om det förekommer skriv- eller räknefel eller andra smärre brister i den.

För bingospel och varulotterier föreslås föreskrivas att tillståndsmyndigheten kan bestämma att redovisningen skall rättas om det förekommer skriv- eller räknefel eller andra smärre brister i den. Motsvarande förfarande skall också gälla verksamhet med varuvinstautomater. Bestämmelsen motsvarar de föreslagna bestämmelserna om rättelse av redovisningen över bingospel och varulotterier.

8 kap. Tillsynen över anordnandet av lotterier

Bestämmelserna om tillsynen över anordnandet av lotterier är oenhetliga och bestämmelserna om tillsynsmyndigheternas uppgifter, befogenheter och tillsynsmetoder bristfälliga. Delvis har bestämmelserna om tillsyn lämnats utan avseende på grund av att de varit så oändamålsenliga. Också det nuvarande övervakningssystemet är otillräckligt för en effektiv övervakning av anordnandet av lotterier.

Samhället bör med sin övervakning säkerställa att medel som anskaffats genom anordnande av lotteri kanaliseras till det allmännyttiga ändamål för vilket lotteriet får anordnas. Övervakningen bör ordnas så att den förvaltningsmässigt är klar, förorsakar dem som skall övervakas så lite skada och kostnader som möjligt samt täcker hela landet och alla lotteriformer.

Anordnandet av lotterier skall övervakas för att garantera lotterideltagarnas rättssäker-

het, förhindra oegentligheter och brott samt för att minska de sociala men som lotterier vållar.

Övervakningen av lotterier och särskilt penningspel har allt mera blivit en verksamhet som förutsätter särskild kunskap och skicklighet. Utländsk spelverksamhet och annan illegal eller grå spelverksamhet har ökat betydligt och enligt uppskattning kommer spelverksamheten framöver att öka allt snabbare och anta nya former.

Enligt ett förslag av kommissionen för spel om pengar bör grundbestämmelsen om övervakning av spelverksamhet ingå i lagen. Övervakningen av anordnandet av spel bör ordnas så att den är förvaltningsmässigt klar och gäller samtliga spel. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid övervakningen av penningspel och med dem jämförbara spel. Tillsynsmyndigheterna, deras uppgifter, befogenheter och övervakningsmetoder bör fastställas i lag. Kommissionen föreslog dessutom att ensamrättssammanslutningars skyldighet att ersätta de direkta kostnaderna för övervakningen av spelverksamheten föreskrivs i lag.

Kommissionen för spel om pengar föreslog också att övervakningen av spelverksamheten bör utgöra ett led i upprätthållandet av den allmänna ordningen och att inrikesministeriet bör handha tillsynen. Dessutom föreslog kommissionen att övervakningsresurserna ökas.

I det föreslagna kapitlet bestäms om tillsynen över lotterier och tillsynsmyndigheter, officiella övervakare och deras rätt till upplysningar, om polisens och kontrollorganens rättigheter samt om ersättning för kostnader för tillsynen.

42 §. *Tillsynen över lotterier.* Bestämmelserna om tillsynen över anordnandet av lotterier är bristfälliga i den gällande lotterilagen. Systemen för tillsynen över anordnandet av lotterier är oenhetliga och ledningen av tillsynen organisatoriskt oklar. Tillsynen över anordnandet av lotterier sträcker sig inte tillräckligt till alla former av lotteriverksamhet och det finns inte exakta bestämmelser om tillsynsmyndigheterna, deras uppgifter och tillsynsmetoder.

För att samordna tillsynen över anordnandet av lotterier och effektivisera övervakningen föreslås att tillsynen över anordnandet av lotterier ordnas så att den sakkunskap som behövs vid övervakningen, med beaktande av i vilken form och inom vilket område

lotteriet anordnas, kan användas på ett ändamålsenligt sätt. Inrikesministeriet skall ansvara för den allmänna tillsynen vid anordnandet av lotterier och styrningen av övervakningen. Ministeriet skall övervaka anordnandet av lotterier inom hela landet. Länsstyrelsen och polisinspektionen i häradet skall ansvara för den regionala tillsynen över anordnandet av lotterier.

Syftet med tillsynen över anordnandet av lotterier är att minska de sociala men som lotterier vållar, men också att garantera lotterideltagarnas rättssäkerhet och förhindra oegentligheter och brott. Förvaltningsmässigt hör skötseln av de sistnämnda ärendena till polisens område. Den lokala polisen beviljar också tillstånd för bingo, varulotterier och varuvinstlotterier. Därför är det ändamålsenligt att den allmänna tillsynen över anordnandet av lotterier och ledningen av tillsynen, liksom nu, kopplas till polisförvaltningen.

Enligt ett förslag som kommissionen för spel om pengar har lagt fram om organisationen av tillsynen över anordnandet av lotterier, bör det vid ministeriet inrättas en lotteritillsynsenhet som ansvarar för den allmänna tillsynen över lotterier och ledningen av tillsynen, och som har tillräcklig personal och övriga resurser för att utföra uppgiften.

Med stöd av 6 § 2 mom. lagen om penninginsamlingar tillsätter statsrådet en penninginsamlings- och varulotterinämnad. Enligt 2 § förordningen om penninginsamlings- och varulotterinämnaden skall penninginsamlings- och varulotterinämnaden avge utlåtanden till länsstyrelsen om ändamålsenligheten av riksomfattande och med dem jämförbara penninginsamlingar och varulotterier. Syftet med bestämmelsen är att samordna tillståndsförfarandet och säkerställa att det inte samtidigt anordnas flera penninginsamlingar och varulotterier vilkas avkastning används för att stödja samma allmännyttiga verksamhet. Syftet är också att säkerställa att allmännyttiga sammanslutningar har lika möjligheter att anordna penninginsamlingar och varulotterier så att samma sammanslutning inte kan få tillstånd att anordna penninginsamlingar eller varulotterier flera gånger samma år.

I samband med förslaget till lotterilag kommer det också att lämnas ett förslag till lag om ändring av lagen om penninginsamlingar, i vilket föreslås att penninginsamlings- och varulotterinämnaden dras in. Dess-

utom föreslås att inrikesministeriet skall kunna avge utlåtanden och meddela anvisningar om anordnandet av penninginsamlingar.

Penningautomatföreningens ensamrätt till verksamhet med förströelseautomater upphörde genom lagen om förströelseanordningar. Enligt lagen om förströelseanordningar får en förströelseanordning placeras ut för allmänheten av den som med stöd av lagen angående rättighet att idka näring har rätt att idka näring. Vid inrikesministeriets inrättades samtidigt inrikesministeriet en nämnd för förströelseanordningar, som har till uppgift att följa utvecklingen inom branschen för förströelseanordningar och avge utlåtanden om ärenden som gäller verksamhet med förströelseanordningar.

Verksamhet med förströelseanordningar är bedrivande av fri näring och hör inte till den spelverksamhet som nu granskas. Den förvaltningsmässiga tillsynen och styrningen som hör till näringsverksamheten är i regel uppgifter som hör till handels- och industriministeriets förvaltningsområde. Den teknik som används i förströelseanordningar och anordningarna i sig påminner mycket om penning- och varuvinstautomater. Det är därför ändamålsenligt att den förvaltningsmässiga ledningen av verksamheten med förströelseanordningar fortsättningsvis hör till inrikesministeriets förvaltningsområde. I samband med förslaget till lotterilag lämnas ett förslag till ändring av lagen om förströelseanordningar, enligt vilket nämnden för förströelseanordningar skall dras in och dess uppgifter överförs till inrikesministeriet.

1 mom. I den gällande lotterilagen finns överhuvudtaget inga bestämmelser om tillsynen över anordnandet av lotterier. I 4 § lotterilagen ingår ett bemyndigande, med stöd av vilket genom förordning kan utfärdas bestämmelser om tillsynen över användningen av genom i lotterilagen avsedd verksamhet erhållna medel och ur dem beviljade understöd.

Enligt 7 § lotterilagen utfärdas närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av lagen genom förordning. Med stöd av paragrafen har bestämmelser om övervakningen tagits in i penningautomatförordningen, förordningen om totospel, tippningsförordningen, förordningen om varulotterier och bingo förordningen.

Anordnandet av lotterier är ekonomisk verksamhet av särskild karaktär, vilken utan

övervakning kan få negativa följder för samhället. Därför bör myndigheterna övervaka anordnandet av lotterier.

Tillsynen över anordnandet av lotterier medför juridiska skyldigheter och begränsningar för tillståndshavarna. Därför bör tillsynen över anordnandet av lotterier regleras i lag.

I bestämmelsen anges den allmänna grunden för övervakningen av lotterier. Enligt den skall anordnandet av lotterier övervakas för att garantera lotterideltagarnas rättssäkerhet, förhindra oegentligheter och brott samt minska de sociala men som lotterier medför.

Bestämmelsen syftar till att trygga lotterideltagarnas rättigheter och skydda konsumenterna särskilt för problem förorsakade av för ivrigt spelande. Med hjälp av övervakningen tryggas också lotteriarrangörernas rättigheter gentemot ohederliga spelare.

2 mom. Staten skall sköta den allmänna ordningen som också omfattar tillsynen över anordnandet av lotterier. Därför föreslås i 2 mom. en bestämmelse enligt vilken inrikesministeriet ansvarar för den riksomfattande tillsynen över anordnandet av lotterier och för statistikföringen gällande lotterier. Ministeriet skall kunna ge utlåtanden och meddela anvisningar om anordnandet av lotterier.

Den riksomfattande tillsynen som hör till inrikesministeriet är en allmän övervakning av lagligheten vid anordnandet av lotterier. Med detta säkerställs att lotterier inte anordnas av andra än de som enligt lagen har rätt till detta och att lotterierna anordnas på det sätt som bestäms i lagen. Ministeriet övervakar också att riksomfattande lotterier anordnas enligt lag och tillståndsvillkor. Ministeriet ansvarar också för utbildningen och rådgivningen i samband med lotteriverksamheten. Dessutom är ministeriets uppgift att följa med sättet att anordna inhemska och utländska lotterier och den teknologiska utvecklingen som hör till dem samt kontakten till inhemska och utländska intresseorganisationer.

Enligt den föreslagna lagen skall inrikesministeriet fastställa spelregler för penningospel samt spelinsatser för penningautomater och kasinospel, tillsätta kontrollorgan som besiktigar och godkänner räkneverken för kontroll av penningrörelsen och avge rekommendationer till avgöranden.

Inrikesministeriet skall också ansvara för statistikföringen i samband med lotterier. För närvarande är statistikföringen i fråga

om lotterier bristfällig och sporadisk. Statistikföringen bör vara en del av övervakningen av lotterier. Statistikföringen är även viktig för att erhålla uppgifter om utvecklingen av lotteriverksamheten. Statistik ger uppgifter om verkningarna av anordnandet av lotterier. Uppgifter som skall statistikföras är t.ex. sökta, förkastade och beviljade tillstånd samt återkallade tillstånd. Statistikföringen skall också kunna gälla utvecklingen av brutto- och nettoavkastningen av lotterier. Omständigheter vid redovisningen av lotterier och användningsområden för avkastningen skall också statistikföras.

Inrikesministeriet skall dessutom ge utlåtanden och meddela anvisningar om anordnandet av lotterier.

3 mom. Enligt det föreslagna momentet övervakar länsstyrelsen och polisinrättningen i häradet lotterier som anordnas inom dess område.

Länsstyrelsen och polisinrättningen i häradet fungerar som lokala tillståndsmyndigheter. Därför är det ändamålsenligt att dessa också själva övervakar lotterier som anordnas med stöd av de tillstånd de beviljat.

För att förenhetliga tillståndsförfarandena i samband med lotterier och säkerställa lagligheten för förfaranden vid anordnandet av lotterier, bör de lokala tillsynsmyndigheterna styras centralt i sin övervakningsuppgift. Med stöd av 2 mom. i den föreslagna paragrafen skall inrikesministeriet styra lokala tillsynsmyndigheter genom att ge utlåtanden och meddela anvisningar om anordnandet av lotterier.

43 §. *Officiella övervakare.* Enligt 8 § tippningsförordningen övervakas anordnandet av penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsverksamheten av inrikesministeriet, som även förordnar behövliga övervakare. För tillfället finns det elva övervakare. De är tjänstemän vid polisförvaltningen och arbetar med övervakningsuppgiften på deltid. Bestämmelsen är en behörighetsbestämelse som ger befogenhet att förordna övervakare. Om kompetenskraven för övervakare finns inte några bestämmelser.

Enligt det tillstånd som beviljats Oy Veikkaus Ab är övervakarnas uppgift att utföra utlottningen i samband med tippnings- och vadhållningsspel, kontrollera och fastställa resultaten från spelomgångarna och avgöra protester.

Enligt 2 § 2 mom. penningautomatförordningen skall i ett tillstånd att bedriva kasino-

verksamhet bestämmas om tillsynen över kasinon. Bestämmelsen förutsätter inte förordnande av övervakare. Enligt tillståndet är det inte tillåtet att inleda spelverksamhet förrän polisen på placeringsorten har godkänt den plan för kasinots säkerhet och för övervakning av spelandet som uppgjorts av Penningautomatföreningen. Som en del av övervakningsplanen har Helsingfors polisinspektion förordnat tolv övervakare till kasinot. Om uppgifterna för de övervakare av kasinot som förordnats av polisinspektionen finns inga bestämmelser.

För penningautomat- och kasinospelverksamhet som sker utanför kasinot har inte förordnats övervakare. Den lokala polisen svarar för övervakningen av denna verksamhet.

Enligt 9 § förordningen om totospel skall tillståndshavaren anställa en sakkunnig som personligen skall leda och övervaka anordnandet av totospel och annan verksamhet som direkt ansluter sig till dem. Personer som direkt övervakar totospel är totochefer vid Finlands Hippos r.f. samt de totochefer som på travbanorna övervakar traven. På travbanorna finns för närvarande sammanlagt 20 totochefer.

För närvarande bestäms det inte uttryckligen att övervakarna av penningspel skall vara tjänstemän eller att de i denna uppgift fungerar under tjänsteansvar.

Med stöd av tjänstemannalagstiftningen och det straffrättsliga tjänstemannabegreppet i 2 kap. 12 § strafflagen är det inte klart att tippningsbolagets övervakare i detta uppdrag är tjänstemän.

De kasinoövervakare som förordnats av polisinspektionen i Helsingfors härad sköter detta uppdrag under tjänsteansvar, eftersom övervakningsuppgiften bör anses ankomma på dem som en uppgift i anslutning till tjänsten.

Totocheferna står i anställningsförhållande till de sammanslutningar som anordnar travtävlingar. Ingen myndighet förordnar dem till uppgiften. De avgöranden som totocheferna fattar kan inte anses utgöra sådana i ett förvaltningsärendet fattade beslut som avses i 4 § förvaltningsprocesslagen (586/1996). Därför kan totocheferna inte anses vara sådana tjänstemän som avses i 2 kap. 12 § strafflagen.

Penningspelsverksamhet bedrivs med tillstånd av statsrådet. Den offentliga tillförlitligheten vid penningspelsverksamhet förut-

sätter att de personer som övervakar penningspelsverksamheten sköter övervakningen under tjänsteansvar.

I mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall inrikesministeriet för tillsynen över penningspelsverksamhet förordna officiella övervakare, som utför denna uppgift under tjänsteansvar.

Uppgifter i samband med tillsynen över anordnandet av penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel sköts numera vid sidan av egen tjänst och de sköts också delvis under tjänstetid. De officiella övervakarnas övervakningsuppgifter har i takt med de nya spelen vid penninglotterier samt vid tippnings- och vadhållningsspel ökat kraftigt och skötseln av övervakningsuppgifterna kräver tidsmässigt en allt större arbetsinsats. Uppgifterna kan inte längre skötas enbart vid sidan av huvudsysslan. Därför bör för dessa uppgifter förordnas såväl övervakare på heltid som övervakare på deltid.

På grund av kasinoverksamhetens karaktär är det inte ändamålsenligt att ordna övervakningen av spelutlottingen så att den handhas av en myndighet. Övervakningen av spel som anordnas i kasinon sköts effektivast av kasinots egen övervakningspersonal. Myndighetstillsynen föreslås huvudsakligen gälla övervakning av att kasinoverksamheten bedrivs enligt det tillstånd som statsrådet beviljat. Övervakningen skall ha stickprovskaraktär. Dessa uppgifter kan sålunda skötas vid sidan av övervakningen av penningspelsverksamheten.

Penningspelsverksamhetens tillförlitlighet förutsätter att övervakarna utför sin övervakningsuppgift under tjänsteansvar. Övervakare som förordnats för denna uppgift kallas officiella övervakare.

Tospel anordnas i samband med travtävlingar. Travtävlingarna ordnas om kvällar och under veckoslut på flera travbanor på olika håll i landet. Det är inte ändamålsenligt att ordna övervakningsuppgifterna för tospel som heltidssyssla, utan det är ändamålsenligast att ordna dem så att för respektive bana förordnas en deltidsövervakare som sköter uppgiften som bisyssla.

För att säkerställa tillförlitligheten vid anordnandet av tospel bör de som sköter övervakningen i sin uppgift vara obundna och ojäviga. Detta tryggas genom att inrikesministeriet förordnar officiella övervakare som skall övervaka anordnandet av tospel. De officiella övervakarna vid anordnandet

av totospel och andra officiella övervakare med uppgiften som bisyssla är således tjänstemän som avses i 2 kap. 12 § strafflagen och på dem kan tillämpas bestämmelser om tjänstebrott enligt 40 kap. strafflagen.

2 mom. Enligt det föreslagna momentet skall de officiella övervakarna övervaka att de spelregler som fastställts med stöd av 14 § iakttas vid anordnandet av penningsspel samt för varje spelomgång fastställa resultatet och vinsternas antal eller belopp i tippnings-, vadhållnings- och totospel. De officiella övervakarna skall också övervaka lottdragningen i penninglotterier och blandningen av lotterna samt fastställa resultatet av lottdragningen, om inte inrikesministeriet har samtyckt till att dessa uppgifter utförs av notarius publicus.

Enligt 14 § i lagförslaget fastställer inrikesministeriet på ansökan spelregler för penningsspel. De officiella övervakarna skall övervaka att spelen anordnas på fastställt sätt. Övervakningen skall ha stickprovskarakter då de penningsspel som anordnas med penningautomater och kasinospel i kasinon och utanför kasinon övervakas. I fråga om penninglotterier samt tippnings-, vadhållnings- och totospel skall de officiella övervakarna på samma sätt som nu övervaka lottningen och fastställa resultatet av spelomgången. Med stöd av lagförslaget 67 § 8 punkt bestäms närmare om övervakningen av lottdragningen och blandningen av lotterna i penninglotterier genom förordning.

Övervakningen av lottdragningen och blandningen av lotterna i penninglotterier är i regel en uppgift för de officiella övervakarna. Penninglotterier kan emellertid anordnas också som s.k. snabbpenninglotterier med skraplotter. Skraplotterna tillverkas för det mesta i utlandet, t.ex. i Storbritannien och Canada. Utlottningen av vinsterna och blandningen av lotterna sköts med datorprogram i samband med tillverkningen av lotterna. Också dragningen av snabblotter och blandningen av lotterna bör ske under myndigheternas övervakning. Den lämpligaste myndigheten för dessa uppgifter är notarius publicus på den plats där lottningen sker. I praktiken sköter notarius publicus också för närvarande övervakningen av dragningen av snabbpenninglotter och blandningen av lotterna. Inrikesministeriet skall dock på förhand ge sitt samtycke till att notarius publicus kan sköta övervakningen av lottdragningen och blandningen av lotterna. Om

notarius publicus uppgifter bestäms i lagen om notarius publicus. Enligt lagens 4 § 6 punkt är notarius publicus skyldig att på där-om gjord anhållan övervaka lotteridragningar och utföra även andra liknande åligganden. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att befästa gällande praxis.

44 §. *Rätt till upplysningar.* Enligt den föreslagna bestämmelsen har tillsynsmyndigheten rätt att utan hinder av bestämmelserna om tystnadsplikt av sammanslutningar eller stiftelser som erhållit tillstånd att anordna lotterier och av dem som i praktiken anordnar varulotterier erhålla de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynsuppgiften.

Med den föreslagna bestämmelsen säkerställs att tillsynsmyndigheterna har tillgång till alla de uppgifter som behövs vid tillsynen över anordnandet av lotterier. Bestämmelsen gäller alla sammanslutningar som anordnar lotterier och alla former av lotterier.

I lotterilagstiftningen finns inte för närvarande några bestämmelser, med undantag av sådana gällande varulotterier, om rätt att erhålla upplysningar för tillsynen över anordnandet av lotterier. Enligt 17 § 2 mom. förordningen om varulotterier kan övervakningsmyndigheten samt penninginsamlings- och varulotterinämnden, genom förmedling av övervakningsmyndigheten, för övervakning av lotteri och av användningen av intäkterna av detsamma, av sådan förening eller annat samfund eller stiftelse som erhållit varulotteritillstånd, kräva utredningar som ansluter sig till ärendet. Dessutom skall enligt 7 § 4 mom. bingoövervakningen tillståndshavaren till den som beviljat tillstånd avge sådan annan utredning över bingoöverksamheten som denne kräver.

Tillförlitligheten vid anordnandet av lotterier förutsätter en effektiv övervakningsorganisation med tillräckliga befogenheter.

Enligt 42 § i lagförslaget ansvarar inrikesministeriet för den riksomfattande tillsynen över anordnandet av lotterier. Länsstyrelsen och polisinspektionen i häradet övervakar lotterier som anordnas inom dess område.

Med de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynsuppgiften avses alla de upplysningar som direkt ansluter sig till anordnandet av lotterier. Tillsynsmyndigheterna har inte rätt till upplysningar om den övriga verksamheten i den sammanslutning som beviljats tillstånd att anordna

lotterier, t.ex. upplysningar om avlöningen av anställda i en sammanslutning som innehar tillstånd.

Om överlåtelse av uppgifter som registreras i kasinots kundregister bestäms i 51 § i lagförslaget. Tillsynsmyndigheten skall ha rätt att få upplysningar ur detta register bara för utförande av övervakning.

Enligt den föreslagna bestämmelsen gäller rätten att få upplysningar också länsstyrelserna och polisinspektionen i häradet. Rätten för polisinspektionen i häradet att erhålla upplysningar i samband med tillsynen över anordnandet av lotterier bör särskiljas från polisens rätt att få sådana uppgifter som bestäms i polislagen (493/1995). Enligt 36 § polislagen har polisen utan hinder av att en sammanslutnings medlemmar, revisorer, styrelsemedlemmar eller arbetstagare som är bundna av företagshemlighet eller bank- eller försäkringshemlighet, på begäran av en polisman som tillhör befälet rätt att få uppgifter som behövs för avvärjande eller utredning av brott. Om viktig allmän eller enskild fördel det kräver, har polisen samma rätt till uppgifter som behövs vid polisundersökningen. Med polisundersökning avses annan polisen ålagd undersökning än förundersökning med anledning av brott.

Förutsättningarna för att tillsynsmyndigheterna skall ha rätt till upplysningar föreslås inte vara att tillståndshavaren eller den som i praktiken anordnar lotteriet misstänks för brott eller oegentligheter, utan tillsynsmyndigheten skall för utförandet av tillsynsuppgiften ha rätt till upplysningarna direkt med stöd av den föreslagna bestämmelsen.

45 §. *Kontroll- och förbuds rätt.* Polisinspektionen i häradet skall ha till uppgift att sköta den allmänna tillsynen över de lotterier som anordnas inom dess område. Polisens övervakningsskyldighet skall också gälla övervakningen av penningrörelsen i penning- och varuvinstautomater samt sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § och övervakning av att anordningarna är placerade enligt bestämmelserna. Utöver polisen skall de officiella övervakarna och det kontrollorgan som besiktigar räkneverket för kontroll av penningrörelsen övervaka verksamheten med penningautomater, varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar. Genom den övervakning som kontrollorganet utför säkerställs att det i automater och spelanordningar används godkända räkneverk för kon-

troll av penningrörelsen.

Sådana spelautomater och spelanordningar som avses i den föreslagna 56 § är lyckohjul vilka snurras för hand och före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar som mot avgift ställs till förfogande för allmänheten och som i vinst kan ge spelaren varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelmarker som kan bytas ut mot sådana. Vidare är det fråga om sådana ovan nämnda, före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar, varuvinstautomater samt sådana andra spelautomater och spelanordningar som i vinst kan ge spelaren varor och som tillhandahålls för allmänheten i en nöjespark eller på ett tivoli.

1 mom. I momentet föreslås att polisen, en officiell övervakare och det kontrollorgan som avses i 58 § skall ha rätt att kontrollera att godkända räkneverk för kontroll av penningrörelsen används i penningautomater och varuvinstautomater samt i sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 §.

För att det skall vara möjligt att för redovisningen och beskattningen få tillförlitliga uppgifter om de avgifter som influtit från användningen av penningautomater, varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar, föreslås att automaterna och spelanordningarna skall vara försedda med sådana räkneverk för kontroll av penningrörelsen som godkänts av kontrollorganet. Av övervakningsskäl skall polisen, en officiell övervakare och kontrollorganet ha rätt att kontrollera att det i automaterna och spelanordningarna har installerats sådana räkneverk.

2 mom. I momentet bestäms att polisen har rätt att förbjuda att i 1 mom. avsedda automater eller spelanordningar tillhandahålls, om det inte i dem finns ett godkänt räkneverk för kontroll av penningrörelsen eller om de är placerade i strid med bestämmelserna om hur automater och spelanordningar skall placeras. Om den brist eller det fel som iakttagits är ringa, kan polisen i stället för att utfärda förbud bestämma att saken skall rättas till.

Verksamhet med automater eller spelanordningar skall bedrivas enligt bestämmelserna för verksamheten. Tillhandahållande av automater eller spelanordningar i strid med bestämmelserna skall kunna förbjudas.

Enligt 16 § i lagförslaget skall penningau-

tomaterna placeras i bevakade lokaler. De får inte placeras i sådana lokaler där användningen av dem kan äventyra säkerheten eller störa ordningen. Enligt 40 § gäller samma begränsningar också varuvinstautomater. Den nämnda 40 § skall även tillämpas på placeringen av sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 §. Polisen skall som tillsynsmyndighet ha rätt att förbjuda tillhandahållandet av en automat eller spelanordning, om den är placerad i strid med bestämmelserna. Polisen skall också ha rätt att förbjuda tillhandahållandet av automater och spelanordningar, om de inte är försedda med ett godkänt räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

Om den brist eller det fel som iakttagits är ringa, kan polisen i stället för att utfärda förbud bestämma att saken skall rättas till.

46 §. *Ersättning för kostnaderna för tillsynen över penningspelsverksamheten.* I den gällande lotterilagen finns inga bestämmelser om ersättning av kostnaderna för tillsynen över penningspel.

Enligt gällande 8 § tippningsförordningen övervakas anordnandet av penninglotteri samt tippnings- och vadhållningsverksamhet av inrikesministeriet, som även förordnar behövliga övervakare och fastställer deras arvoden. Arvodena betalas av statens medel. Tillståndshavaren skall betala ersättning till staten för övervakningskostnaderna enligt vad som stadgas särskilt om ersättande av dessa.

Enligt inrikesministeriets beslut om arvoden till övervakare av tippningsbolagets spelverksamhet (17.11.1994 Dnr 43/141/94) är arvudet för chefen för dem som övervakar tippningsbolagets spelverksamhet 3 500 mk och övervakarnas arvode 2 600 mk i månaden. Dessutom betalas separata arvoden för extra övervakningsuppgifter och för resekostnader. Under 1998 betalades arvoden för sammanlagt ca 400 000 mk. Inrikesministeriet har även årligen betalat ca 1 milj. mk för planeringen och underhållet av ett adb-system för övervakning av spelverksamheten. Oy Veikkaus Ab har ersatt staten för denna summa.

Enligt 2 § 2 mom. penningautomatförordningen skall i ett tillstånd att bedriva kasinoverksamhet bl.a. bestämmas om tillsynen över spelverksamheten och andra villkor som ansetts nödvändiga. Enligt tillståndet skall Penningautomatföreningen erlagga de avgifter som bestämts för kasinoverksamhet.

Kostnaderna för övervakarnas kontrollbesök i kasinot inkasseras av Penningautomatföreningen enligt inrikesministeriets beslut om polisens avgiftsbelagda prestationer (1252/1996), som utfärdats med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten. Enligt beslutet är avgiften 1 000 mk per kontrollbesök. Under 1997 uppgick kontrollavgifterna till ca 12 000 mk.

Enligt 2 § penningautomatförordningen skall anmälan om hållande av penningautomat till förfogande före ibruktagandet göras hos chefen för polisdistriktet. För behandlingen av anmälan inkasseras enligt inrikesministeriets ovan nämnda beslut en avgift på 50 mk. Penningautomatföreningen har 1997 betalat ca 22 000 mk för behandling av anmälan.

Enligt 34 a § penningautomatförordningen betalas ersättning för övervakningen till social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet i enlighet med de grunder som finansministeriet fastställer. I praktiken har endast social- och hälsovårdsministeriet åsamkats kostnader. Social- och hälsovårdsministeriet har av Penningautomatföreningen inkasserat kostnaderna för övervakningen av de bidrag som delats ut av föreningens avkastning. År 1998 uppgick ersättningarna till ca 370 000 mk. I 24 § i lagförslaget bestäms om ersättning till vederbörande ministerium för kostnaderna för ledning av och tillsyn över beredningen av fördelningsförslaget för Penningautomatföreningens avkastning samt tillsyn över användningen av bidrag som delats ut av avkastningen.

Det finns inga bestämmelser om ersättning av kostnaderna för övervakning av totospel i lotterilagstiftningen eller i tillståndet för anordnande av totospel. Enligt de travtävlingensregler som fastställts av Finlands Hippos r.f. har en totochef förordnats för varje travevenemang i vilket det anordnas totospel. Totochefen utses av den som arrangerar travtävlingen. Totochefens uppgift är bl.a. att övervaka att totospelen anordnas i enlighet med den gällande lotterilagen, förordningen om totospel, tillståndet och totospelreglerna.

Den som arrangerar travtävlingen erlaggar totochefernas arvoden och reseersättningar. Var och en som arrangerar travtävlingar har avtalat om arvodenas storlek direkt med totochefen. Arvodena är i regel engångsersättningar och deras totala belopp påverkas av bl.a. spelomsättningen vid travbanan och den

använda arbetstiden. Under 1998 betalades sammanlagt ca 370 000 mk i arvoden till totocheferna.

Fastställandet av spel- och utlottningsreglerna för penningspel är också en del av tillsynen över anordnandet av spelen. Enligt inrikesministeriets beslut om avgiftsbelagda prestationer (148/1998) inkasseras för fastställande av utlottningsförfarande eller spelregler en avgift på 1 700 mk och för ändring av förfarandet eller reglerna en avgift på 1 200 mk.

Kommissionen för spel om pengar har i sitt betänkande föreslagit att det i fortsättningen skall bestämmas i lag att de direkta kostnaderna för övervakning av penningspelsverksamhet skall ersättas av ensamrättssammanslutningarna. De övriga kostnaderna för övervakningen skall täckas med budgetmedel. Betalningen av ersättningen harmonierar med ensamrättssystemet för spelverksamheten och upphovsprincipen i fråga om kostnaderna.

I paragrafen bestäms att penningspelsammanslutningarna skall ersätta staten för kostnaderna för tillsynen över penningspelsverksamheten i enlighet med vad som särskilt bestäms om ersättandet av dem.

Avgifternas storlek fastställs enligt principerna i lagen om grunderna för avgifter till staten. Om de övervakningsuppgifter som skall ersättas bestäms i beslut om avgifter för vederbörande ministeriums prestationer.

9 kap. Särskilda bestämmelser

I kapitlet bestäms om lyftande av vinster, rekommendation till avgörande, begränsning gällande spel i kasinon, teknisk övervakning i kasinon, kasinots kund- och övervakningsregister, uppföljning av och forskning kring problem som deltagandet i lotterier vållar samt finansiering av forskningen, penningspelsammanslutningars skyldighet att lämna upplysningar, jäv och tjänsteansvar, tystnadsplikt och handlingars offentlighet, undantag i fråga om vissa spelautomater och spelanordningar, räkneverk för kontroll av penningrörelsen, förordnande av kontrollorgan, utredningar och verifikat, uppgifter på automater och spelanordningar, förordnande av syssloman, förbud i anslutning till anordnandet av lotterier, lotteribrott, lotteriförseelse, brott mot tystnadsplikt, ändringssökande och utfärdande av närmare bestämmelser.

47 §. *Lyftande av vinster.* I den gällande

lotterilagen finns inga bestämmelser om lyftande av vinst.

På förordningsnivå har bestämts om särskilda preskriptionstider för vinster endast för varulotterier. Enligt 7 § förordningen om varulotterier skall, med undantag av lotterier som skall slutföras vid visst tillfälle, för lyftande av vinsterna reserveras minst två månader räknat från utgången av lotteritillståndets giltighetstid.

Spelreglerna för penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel fastställs av Öy Veikkaus Ab:s förvaltningsråd. I spelreglerna ingår också bestämmelser om tiden för uttagning av vinster. Enligt reglerna är tiden för uttagning av vinst ett år.

Enligt reglerna för totospel som fastställts av inrikesministeriet, skall totospelsvinsterna tas ut från den som anordnar spelet under den tid travtävlingarna ordnas inom tre månader efter att vinsten erhållits.

Vid penningautomats-, kasinospels- och kasinoverksamhet betalas vinsterna ut omedelbart efter spelhändelsen. Därför behövs för dessa spel inte föreskrivas fastställda tider för lyftande av vinst.

Bestämmelser om fastställda tider för uttagning av vinst är motiverade med tanke på såväl spelarens som spelarrangörens rättsskydd. För spelarnas rättsskydd är det ändamålsenligt att de har en i lag fastställd tid för uttagning av vinst. Också för dem som anordnar lotterier är det ändamålsenligt med en fastställd tid så att de inte blir tvungna att uppehålla vinster som inte tagits ut en oändamålsenligt lång tid.

De fastställda tiderna för lyftande av lotterivinst avviker från den allmänna preskriptionstiden för fordringar, som enligt 1 § förordningen om preskription i fordringsmål och om offentlig stämning på borgenärer (32/1868) är tio år. Preskriptionsförordningen anses som en författning på lagnivå. När spelaren deltar i lotterier uppstår ett avtalsförhållande mellan spelaren och den som anordnar spelet. Den fastställda preskriptionstiden för uttagning av vinst ingår i spelreglerna för spelet. Eftersom spelaren inte kan påverka innehållet i spelreglerna, skall för undvikande av tolkningssituationer vid uttagning av vinsten, de fastställda tiderna för uttagning av lotterivinsten höjas till lagnivå.

1 mom. En vinst som erhållits i ett penninglotteri skall tas ut inom ett år efter att lottningsresultatet har fastställts eller från ut-

gången av den försäljningstid som antecknats på lotten. Vinsterna som erhållits i tippnings- och vadhållningsspel skall tas ut inom ett år och vinsterna som erhållits i totospel inom tre månader efter fastställandet av slutresultatet enligt spelreglerna för dessa spel.

Penninglotterier anordnas antingen som online-spel eller med tryckta lotter (s.k. snabbpenninglotter). Resultatet i penninglotterier som spelas online fastställs omedelbart efter utlottningen. Vinsterna i penninglotterier som anordnas med tryckta lotter har lotats ut på förhand. Vinsterna i penninglotterier som spelas online skall tas ut inom ett år efter att lottningsresultatet har fastställts och för snabbpenninglotter inom ett år efter att tiden som antecknats på lotten utgått.

I totospel betalas vinsten ut omedelbart efter att hästarnas fastställda ordningsföljd meddelats och vinstandelarna publicerats. Den fastställda tiden för uttagning av vinsten föreslås bli oförändrad.

2 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall en vinst som erhållits i bingospel tas ut inom ett år efter att det resultat som berättigar till vinst uppnåtts.

I den gällande bingoförordningen finns inga bestämmelser om lyftande av vinst. Enligt 1 § 2 mom. bingoförordningen får vinsten utgöras av rätt till ett eller flera nya spel. Denna rätt kallas rätt till fortsatt spel. För rätt till fortsatt spel finns ingen fastställd tid i förordningen.

I bingospelet utfaller vinsten i form av poäng. Värdet för en poäng är i regel 1 mk. Spelaren kan byta ut sina poäng mot varuvinster eller köpkort av motsvarande värde. Enligt 35 § i lagförslaget kan vinsten i bingospel, utöver vad som bestäms i 3 § 10 punkten, ges i form av rätt till ett eller flera nya spel.

Enligt den föreslagna bestämmelsen skall en vinst som erhållits i bingospel tas ut inom ett år efter att det resultat som berättigar till vinst uppnåtts. Spelaren skall inom den föreslagna fastställda tiden ta ut såväl de vinster som delas ut i form av varor och köpkort som de som delas ut i form av rätt till fortsatt spel.

En oanvänd rätt till fortsatt spel utgör skuld för den som anordnar bingospelet till spelaren. Värdet av oanvända rätter till fortsatt spel skall anges i bingoredovisningen. På detta sätt kan inte den som anordnar bingospel på konstgjord väg förbättra sitt resultat genom att som vinst endast dela ut rätt

till fortsatt spel.

3 mom. Vinsterna som erhållits i varulotterier och gissningstävlingar, med undantag för sådana varulotterier som får anordnas utan tillstånd enligt den föreslagna lotterilagen, skall tas ut inom tre månader efter utgången av varulotteritillståndets giltighetstid.

Enligt gällande 7 § 2 mom. förordningen om varulotterier skall för uttagning av vinsterna reserveras minst två månader räknat från utgången av lotteritillståndets giltighetstid, med undantag av sådana lotterier som skall slutföras vid ett visst tillfälle. Det föreslås att den tid som skall reserveras för uttagning av vinsterna förlängs för att vinnarna skall ha tillräckligt lång tid att ta ut sina vinster, i synnerhet vid sådana varulotterier där lottningen företas först efter utgången av den tid under vilken lotterna säljs.

48 §. *Rekommendation till avgörande.* I den gällande lotterilagen finns inga bestämmelser om rekommendation till avgörande. Enligt det tillstånd som beviljats Oy Veikkaus Ab är det de övervakare, som förordnats av inrikesministeriet, som har till uppgift att avgöra protester om penninglotterier som spelas som Online-spel tippnings- och vadhållningsspel. Om en spelare anser att han eller hon inte tilldelats den vinst som hör till honom eller henne, skall spelaren enligt tillståndet inlämna protest senast den 21 dagen efter dagen för offentliggörandet av spelresultaten före klockan 15. Protesten kan inte gälla förfaranden och avgöranden i anslutning till den tävling som tippnings- eller vadhållningsspelet gäller. Dessa avgörs med stöd av de bestämmelser som fastställts för tävlingen. Utlottningen i samband med tippningsspel hör till protestförfarandet.

Enligt 11 § i bestämmelserna för totospel som fastställts av inrikesministeriet, utbetalas vinst endast mot spelkupong. Vid behov utskrivs mot särskild avgift ett kvitto som endast överläts till den som tar ut vinsten efter att han bestyrkt sin identitet. Spelkuponen inlöses inte, om den har ändrats, fläckats ner, rivits eller inte kan identifieras av någon annan orsak. Ärendet avgörs av totochefen. Inte heller i samband med meningssskiljaktigheter om betalning av vinst i samband med totospel avgörs frågor som gäller förfarandet eller avgörandet i anslutning till den travtävling som utgör objektet för totospelet.

I lotterilagstiftningen ingår inga andra bestämmelser om avgörande av meningsskil-

jaktigheter i samband med vinstutdelningen i lotterier.

1 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan spelaren skriftligen begära rekommendation till avgörande av inrikesministeriet då meningsskiljaktigheter gällande vinstbetalningen råder mellan spelaren och penningspelssammanslutningar som anordnar penninglotterier tippnings-, vadhållnings- och totopspel.

Det föreslagna förfarandet gäller penniglotterier, tippnings- och vadhållningsspel samt totopspel. Bestämmelsen är ny för totopspel. Bestämmelserna gäller inte penningautomat-, kasinospels- och kasinoverksamhet.

För närvarande gäller protesterna vanligen anteckningar på spelkupongen eller meningsskiljaktigheter i fråga om tolkningen av spelreglerna. Protestförfarandet har visat sig vara ett ändamålsenligt förfarande för att avgöra meningsskiljaktigheter av denna typ. Med hjälp av protestförfarandet har det ofta varit möjligt att undvika en tidsödande och dyr rättegång.

En rekommendation till avgörande föreslås ersätta det nuvarande protestförfarandet.

I protestförfarandet har det dock ingått vissa svagheter i fråga om förfarandets uppbyggnad. Protesten skall enligt tillståndet lämnas in till Oy Veikkaus Ab trots att ärendet avgörs av de övervakare som förordnats av inrikesministeriet. I vissa fall har det varit oklart om den kontakt som spelaren tagit skall tolkas som protest eller som annat klagomål. Som en följd av detta kan spelaren ha fått den uppfattningen att tippningsbolaget avgör tvistefrågan. När rekommendationen till avgörande görs av inrikesministeriet, och till vilket också ansökan om rekommendation till avgörande skall lämnas, kan inte missförstånd av den nämnda typen längre uppstå.

Rekommendationen till avgörande utsträcks till att gälla även totopspel. Också i totopspel kan det uppstå meningsskiljaktigheter mellan penningspelssammanslutningen och spelaren i frågor som gäller utbetalning av vinst. Eftersom utlottning inte förekommer i totopspel, gäller meningsskiljaktigheterna i praktiken endast tolkning av anteckningarna på spelkupongen. Dessa meningsskiljaktigheter avgörs för närvarande av totochefen för den travbana på vilken travtävlingen anordnats, oberoende av om deltagandet i spelet skett på travbanan eller utanför den.

Med stöd av den föreslagna bestämmelsen

avgörs meningsskiljaktigheterna i samband med vinstutdelningen vid totopspel av inrikesministeriet. Penningspelssammanslutningarna kan dock själva korrigera klara och obestridliga fel i samband med utbetalning av vinsten.

2 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen får officiella övervakare som avses i 43 § inte delta då en rekommendation ges. Rekommendationen är avgiftsfritt, och den får inte överklagas. En rekommendation eller ansökan därom får inte hindra att ärendet förs till domstol för avgörande.

Protestförfarandet kan också gälla övervakarens förfarande i samband med utlottningen. I protestförfarandet blir övervakarna tvungna att avgöra frågor som gäller en annan övervakares förfarande. Penningspelsspelverksamhetens offentliga tillförlitlighet förutsätter att samma tjänsteman som övervakat utlottningen inte skall avgöra meningsskiljaktigheter mellan spelaren och penningspelssammanslutningen om själva utlottningen eller vinstutdelningen som faststälts med stöd av den. Därför föreslås att officiella övervakare inte skall få avge rekommendationer till avgörande.

Syftet med bestämmelsen om rekommendationer till avgörande är att ge spelarna möjlighet att snabbt och till låga kostnader få en utredning av en sakkunnig myndighet om en spelare i ett enskilt fall är berättigad till vinst eller inte. Inrikesministeriet som avgett en rekommendation till avgörande skall inte uppbära avgift för den hos sökanden. Avgift för rekommendationen skall inte heller uppbäras hos penningspelssammanslutningen, även om förfarandet med rekommendationer hör till den övervakning av penningspelsspelverksamheten som ankommer på vederbörande ministerium.

En rekommendation till avgörande är inte ett sådant förvaltningsbeslut enligt 4 § förvaltningsprocesslagen vilket kan överklagas. En rekommendation kan inte få laga kraft eller rättskraft och det är inte möjligt att utgående från den vidta utmättningsrättsliga verkställighetsåtgärder. För klarhetens skull bestäms i paragrafen att ändring inte får sökas i en rekommendation till avgörande.

Enligt 16 § regeringsformen har var och en rätt att på ett tillbörligt sätt och utan dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol som är behörig enligt lagen. Bestämmelserna om rekommendationer hindrar inte spelaren eller penningspelssammanslutningen att i

tvistemål väcka talan i allmän domstol. En rekommendation är ett sekundärt rättsligt medel. Möjligheten att väcka talan finns också i fall att ärendet är anhängigt vid inrikesministeriet och också i fall att i ärendet redan lämnats en rekommendation till avgörande.

Bestämmelserna om rekommendationer hindrar inte heller spelaren och penningsspelsammanslutningen att göra upp sin meningsskiljaktighet i godo eller att ingå ett skiljemannaavtal om behandlingen av tvisten eller ett avtal om forum.

3 mom. Fastän en rekommendation till avgörande inte är bindande för parterna, är det för förenhetligande av förfarandena ändamålsenligt att genom förordning kunna bestämma om vissa omständigheter som är väsentliga för förfarandet med rekommendationer. Därför föreslås att närmare bestämmelser om ansökan om rekommendationer till avgörande och om de utredningar som skall fogas till ansöknings, om tidsfrister för ansökan samt om innehållet i rekommendationer kan utfärdas genom förordning.

49 §. *Begränsning gällande spel i kasinon.* Enligt den föreslagna bestämmelsen får den som är anställd hos ett kasino och en officiell övervakare enligt 43 § som ansvarar för dess övervakning inte delta i de spel som anordnas i kasinot.

Bestämmelsen förhindrar alla som är anställda hos ett kasino att delta i spel som anordnas i kasinot. De övervakare som förordnats av Helsingfors polisinspektion föreslås inte längre fortsätta med denna uppgift, utan deras uppgifter överförs på inrikesministeriets officiella övervakare. Spelförbudet hindrar också ministeriets officiella övervakare som svarar för övervakningen av kasinot att delta i spel som anordnas i kasinot.

Kasinoverksamheten är penningspelsverksamhet av särskild karaktär. Anordnandet av kasinospel förutsätter en särskild yrkeskunskap och ett särskilt kunnande av spelledarna. I kasinospel, och särskilt i bordspel, rör det sig om stora penningbelopp. För att hindra oegentligheter övervakas anordnandet av kasinospel på många olika sätt.

Enligt gällande 2 § penningautomatförordningen skall i tillståndsbeslutet att bedriva kasinoverksamhet bestämmas bl.a. om tillsynen över kasinon och andra villkor som anses nödvändiga. Enligt gällande tillstånd får den som är anställd vid kasinot eller den person som sköter om övervakningen inte

delta i de spel som anordnas i kasinot. I praktiken gäller förbudet i tillståndet alla personer som är anställda vid kasinot och de tjänstemän vid Helsingfors polisinspektion som sköter om övervakningen av kasinot.

Spelförbudet har getts på en nivå som är lägre än lagnivå. Det är fråga om en rättslig begränsning för en person med vilken personen förhindras att delta i laglig verksamhet. Begränsningen är nödvändig för att garantera spelverksamhetens tillförlitlighet. Spelförbudet är fortsättningsvis nödvändigt. Enligt de regleringsprinciper som tillämpas i dag, skall om en sådan rättslig begränsning som riktar sig mot en person bestämmas i lag.

50 §. *Teknisk övervakning i kasinon.* I lotterilagstiftningen finns det inte några bestämmelser om teknisk övervakning i kasinon.

I det tillstånd som statsrådet beviljat Penningautomatföreningen och som gäller kasinoverksamhet konstateras bl.a. att kasinoverksamheten skall försiggå i en separat övervakad lokal. För ändringar av den plan för kasinots säkerhet och övervakningen av spelandet som uppgjorts av Penningautomatföreningen skall på förhand inhämtas polisens godkännande. Penningautomatföreningen skall på ett behörigt sätt sköta om kasinots säkerhet och spelverksamhetens tillförlitlighet. Bland annat skall inträdet till kasinot, spelandet samt penningrörelsen i kasinot övervakas särskilt. Kasinot skall ha särskild övervakningspersonal.

Penningautomatföreningen utför sådan övervakning som tillståndet förutsätter bl.a. med hjälp av teknisk utrustning genom observation och fotografering. För denna övervakning har Penningautomatföreningen ett undantagslov som datasekretessnämnden beviljat med stöd av 7 och 37 § personregisterlagen (471/1987) och som gäller tills bestämmelser om registrering av kasinokunder utfärdas, dock högst till den 31 december 2000.

För utförande av övervakningsuppgiften är teknisk övervakning genom observation och fotografering nödvändig. Genom teknisk övervakning görs intrång i skyddet för privatliv, som tryggas genom 8 § 1 mom. regeringsformen och om vilket enligt bestämmelsen stadgas genom lag. Därför bör bestämmelser om teknisk övervakning i kasinon tas in i lag.

Med observation med hjälp av teknisk utrustning avses observation med hjälp av

övervakningskamera. Med fotografering med hjälp av teknisk utrustning avses såväl videoavbildning i samband med registreringen som videoövervakningen i kasinot. Syftet med observation med hjälp av övervakningskamera och med videoövervakning är att följa med allmänhetens uppträdande i kasinot för att kunna upprätthålla ordningen och för att utreda störande uppträdanden. Dessutom registreras med hjälp av video händelserna vid spelborden för att trygga spelarnas rätt och för att förhindra och utreda oegentligheter.

Enligt paragrafen skall den som bedriver kasinoverksamhet efter anmälan på förhand ha rätt att med hjälp av teknisk utrustning övervaka spelverksamheten genom observation och fotografering i ingången till kasinot, i kasinots kundlokaler, samt i kasinopersonalens arbets- och rekreationslokaler. Övervakningsrätten gäller inte sociala utrymmen.

En förutsättning för observation och fotografering med hjälp av teknisk utrustning skall vara att den som bedriver kasinoverksamhet på förhand anmäler saken både till kasinots kunder och till de anställda. Anmälan kan anses ha skett när de som anländer till kasinot upplyses om saken genom ett klart synligt meddelande.

Observation och fotografering skall inte vara tillåten i lokaler i vilka hemfriden gäller. Observation och fotografering med hjälp av teknisk utrustning är sålunda inte möjlig på kasinots toaletter eller i kasinopersonalens toaletter, omklädningsrum eller bastu- och tvättutrymmen. Däremot är observation och fotografering tillåten i personalens övriga rekreationsrum, såsom kafferum och rök- rum, samt också i personalens arbetsrum i anslutning till kasinot.

51 §. *Kasinots kund- och övervakningsregister.* Lotterilagstiftningen innehåller inte för närvarande några bestämmelser om kasinots kundregister.

Enligt 5 § 2 mom. lotterilagen får den som uppenbart är yngre än 18 år eller påverkad av alkohol eller något annat rusmedel inte ges tillträde till ett kasino. Enligt samma lagrum har den som anordnar spelet rätt att förbjuda en person att spela eller att begränsa hans eller hennes spelande, om personen i fråga på sannolika grunder misstänks för falskspel eller om spelandet uppenbarligen har vållat eller håller på att vålla honom eller henne sociala men av ekonomiska orsa-

ker eller hälsoskäl.

Trots att någon bestämmelse om saken inte ingår i lagstiftningen har Penningautomatföreningen för att uppfylla ovan nämnda skyldigheter tagit i bruk ett adb-baserat kundregister, i vilket bl.a. registrerats kundernas personuppgifter, adress och uppgifter om medborgarskap samt dessutom ett videofotografi för att kunna identifiera kunden. I fråga om utlåningar registreras också passets nummer samt uppgift om var och när passet utfärdats. Förutom det adb-baserade registret samlas uppgifter om kunderna in och registreras i skiftchefernas dagbok och säkerhetsavdelningens dagbok. I dessa dagböcker antecknas t.ex. om kunden står under övervakning på grund av spelbedrägeri samt uppgifter om sociala men av spelandet, upprepat störande av spelverksamhetens tillförlitlighet och säkerhet, penningtvätt eller användning av falska pengar. Anteckningen kan t.ex. gälla prostitution som stör kundernas spel, ett konkret hot mot personalens eller de andra kundernas säkerhet och avvikande speluppförande. I säkerhetsavdelningens dagbok förs också in oärliga försök till tillträde till kasinot under den tid spelförbud gäller.

Penningautomatföreningen har av datasekretessnämnden ansökt om undantagslov att med stöd av 7 och 37 § personregisterlagen få använda ett adb-baserat kundregister. Datasekretessnämnden har i sitt beslut av den 11 november 1996 konstaterat att med beaktande av de uppgifter som bestämts och fastställts för sökanden vid anordnandet av kasinoverksamhet samt på grund av att ett lagstiftat system för ärendet planeras, föreligger det vägande skäl att bevilja undantagslov för inhämtning och lagring av känsliga uppgifter. Enligt datasekretessnämnden hör alla de uppgifter som presenterats ovan, vilka sökanden har samlat in om sina kunder, till samma administration av kundförhållandet och hör sålunda till samma kundregister, oberoende av om de registrerats i ett datasystem eller t.ex. i dagböcker som förs separat. Också videoband som bandats vid videoövervakning är en del av kundregistret till den del som kunderna kan igenkännas utgående från bild och ljud. Undantagslov beviljades för viss tid och var i kraft till slutet av 1998. Datasekretessnämnden har den 14 december 1998 beviljat ett nytt undantagslov på samma villkor och det är i kraft tills bestämmelser om registrering av

kasinokunder utfärdas, dock högst till den 31 december 2000.

Enligt 11 § personuppgiftslagen (523/1999) avses med känsliga uppgifter bl.a. personuppgifter som beskriver eller vilkas syfte är att beskriva ras eller etniskt ursprung. En videobild som registreras i registret kan anses som känslig uppgift, eftersom av bilden framgår ras eller etniskt ursprung. Känsliga uppgifter ingår också i skiftchefernas och säkerhetsavdelningens dagbok. Vidare ingår känsliga uppgifter i uppgifter om spelförbud samt i uppgifter registrerade vid videoövervakningen, såsom uppgifter som beskriver brottslig gärning, någons hälsotillstånd eller någons sexuella beteende.

Enligt 12 § 5 punkten personuppgiftslagen kan ovan nämnda känsliga uppgifter inhämtas och införas i personregister, om det är fråga om ett personregister om vilket föreskrivs i lag eller som orsakas av ett åliggande som har bestämts för den registeransvarige direkt enligt lag.

I 15 § i lagförslaget ingår särskilda bestämmelser om kasinoverksamhet. Enligt paragrafen har den som bedriver kasinoverksamhet rätt att förbjuda en person tillträde till ett kasino eller begränsa hans eller hennes spelande på grund av falskspel, störande uppträdande och problemspelande och om spelaren har begärt det. Sådana uppgifter om spelförbud eller begränsande av spel för en person kan anses vara känsliga uppgifter enligt 11 § personuppgiftslagen. Eftersom förändrat av kundregister inte till denna del kan anses bero på åligganden som har bestämts för den registeransvarige direkt enligt lag eller förordning, bör om detta bestämmas i lag.

I lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998) bestäms om förhindrande och utredning av penningtvätt. Den som bedriver kasinoverksamhet är enligt 3 § i lagen anmälningspliktig och skyldig att konstatera sina kunders identitet för förhindrande och utredning av penningtvätt samt skyldig att till utredningscentralen för penningtvätt meddela sådana omständigheter i samband med spelande för vilka det är skäl att betvivla att medel som används vid spelandet har ett lagligt ursprung.

Enligt 8 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt skall identifieringsuppgifterna förvaras på ett tillförlitligt sätt minst fem år efter att affärstransaktionen eller kundförhållandet har upphört. Ovan

avsedda identifieringsuppgifter införs i kasinots kundregister.

I den föreslagna paragrafen ingår inte några bestämmelser om registrering av personuppgifter i samband med utredning av penningtvätt, eftersom bestämmelser om saken ingår i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt.

I paragrafen föreslås bestämmelser om kasinots kund- och övervakningsregister samt om de uppgifter som behandlas i registret.

I mom. Enligt momentet skall den som bedriver kasinoverksamhet ha rätt att för övervakning av spelverksamheten föra ett personregister (*kasinots kund- och övervakningsregister*). För kasinots kund- och övervakningsregister skall följande uppgifter om kasinots kunder och deras spelande få inhämtas samt införas i registret:

- 1) förnamn och släktnamn,
- 2) födelsedatum,
- 3) medborgarskap,
- 4) adress,
- 5) beträffande utländska kunder passnummer samt uppgift om när och var passet utfärdats,
- 6) ett fotografi av kunden,
- 7) den tidpunkt då kunden anlände till kasinot,
- 8) tillträdes- eller spelförbud,
- 9) uppgifter om spelandet i kasinot,
- 10) misstänkt eller konstaterat falskspel, och
- 11) uppgifter om störande uppträdande.

Personregistret benämns kasinots kund- och övervakningsregister.

Det föreslagna kund- och övervakningsregistret skall föras för övervakning av spelverksamheten. Övervakning av spelverksamheten behövs av de orsaker som nämns i 42 § 1 mom. i lagförslaget. Det är fråga om att garantera rättssäkerheten för dem som deltar i lotterier, förhindra oegentligheter och brott samt minska de sociala men som spel vållar.

Som personuppgifter skall registreras kundens förnamn och släktnamn, födelsedatum, medborgarskap och adress. Beträffande utländska kunder registreras också passnummer samt uppgift om när och var passet utfärdats.

När en kund för första gången anländer till kasinot tas av honom eller henne i samband med registrering som spelare en bild för identifikation. Numera tas bilden med videoteknik. Bilden registreras i elektronisk form

i kundregistret. Bestämmelsen hindrar inte användningen av andra bildtekniker. Dessutom registreras uppgifter om när spelaren anlänt till kasinot samt uppgifter om eventuellt tillträdes- eller spelförbud.

I kasinot registreras uppgifter om spelandet som gäller valutaväxling i kasinots kassa och större inköp av spelmarker vid spelborden. Dessutom inhämtas uppgifter om större inlösningar av spelmarker. Registreringen av dessa uppgifter är nödvändig för att uppfylla omsorgsplikten och anmälningsplikten i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt.

Med uppgifter om störande uppträdande som registreras i kundregistret avses uppgifter om sådant uppträdande som stör kasinots ordning eller de övriga spelarnas spelande.

Med falskspel avses allt avsiktligt spel i strid med spelreglerna.

Enligt 15 § i lagförslaget har den som bedriver kasinoverksamhet rätt att förbjuda en person tillträde till ett kasino eller begränsa hans eller hennes spelande, om hans eller hennes uppträdande stör eller på sannolika grunder kan misstänkas störa ordningen i kasinot, eller om spelandet har vållat eller uppenbarligen håller på att vålla honom eller henne sociala men av ekonomiska orsaker eller hälsoskäl. För den som bedriver kasinoverksamhet är det för att kunna uppfylla ovan konstaterade skyldigheter, nödvändigt att i kundregistret registrera uppgifter om när kunden anlänt till kasinot, spelandet i kasinot och störande uppträdande.

2 mom. I momentet bestäms om sättet för insamlande av uppgifterna. Uppgifterna skall insamlas på grundval av den anmälan som kunden gör till kasinot och genom observation eller fotografering med hjälp av teknisk utrustning. I registret skall även kunna införas sådana uppgifter om kasinots personal som insamlats genom observation eller fotografering med hjälp av teknisk utrustning.

Enligt 50 § i lagförslaget skall den som bedriver kasinoverksamhet efter anmälan på förhand ha rätt att med hjälp av teknisk utrustning övervaka spelverksamheten genom observation och fotografering även i kasinopersonalens arbets- och rekreationslokaler, dock inte i sociala utrymmen. För behandlingen av dessa uppgifter vore det inte ändamålsenligt att föra ett separat personregister, utan uppgifterna bör behandlas i kasinots kund- och övervakningsregister.

3 mom. I momentet bestäms att de regist-

rerade uppgifterna får behandlas endast av dem av kasinots anställda som behöver uppgifterna för skötseln av sina arbetsuppgifter och endast i den omfattning som skötseln av arbetsuppgifterna kräver.

I praktiken är den personkrets som använder kasinots kundregister redan nu begränsad så, att kundregistret endast får användas av receptionens chef och receptionisterna i kasinots reception, säkerhetschefen och säkerhetsmännen på säkerhetsavdelningen, kasinochefen, kasinots skiftchefer och salsövervakare i spelsalen, huvudkassan och kassörerna på kassaavdelningen och marknadsföringssekreteraren vid marknadsföringen. Varje användare har endast tillgång till den del av systemet som arbetsuppgiften förutsätter.

Enligt den föreslagna bestämmelsen får de registrerade uppgifterna användas endast av personer som hör till kasinots personal. Den personkrets som har rätt att använda uppgifterna bör tolkas snävt. Uppgifterna får endast användas av de personer vilkas arbetsuppgifter kräver det. Behovet skall bedömas enligt det verkliga behovet på grund av arbetet. Enbart yrkesbeteckningen ger inte rätt att använda uppgifterna.

Enligt 6 § personuppgiftslagen skall behandlingen av personuppgifter vara sakligt motiverad med hänsyn till den registeransvariges verksamhet. De ändamål för vilka personuppgifter behandlas samt den hos vilken personuppgifter i regel samlas in och den till vilken personuppgifter i regel lämnas ut, skall anges innan personuppgifter börjar insamlas eller organiseras som ett personregister. Andamålet med behandlingen skall preciseras så att det framgår för vilka av den registeransvariges funktioner personuppgifterna behandlas. Enligt 7 § personuppgiftslagen får personuppgifter användas eller i övrigt behandlas endast på ett sätt som inte strider mot de ändamål med behandlingen som avses i 6 §. Enligt den föreslagna paragrafen insamlas och registreras i kasinots kund- och övervakningsregister uppgifter om kasinots kunder för övervakning av spelverksamheten.

I det föreslagna momentet föreslås att ändamålsbundenheten preciseras så att de personer som har rätt att använda uppgifterna får använda uppgifterna endast för skötseln av sina arbetsuppgifter och endast i den omfattning som skötseln av arbetsuppgifterna kräver. Syftet med bestämmelsen är att beg-

ränsa användningen av uppgifterna endast till sådana situationer som hör till skötseln av sådana arbetsuppgifter som berättigar till registrering. En person som för någon arbetsuppgift har rätt att använda uppgifterna skall sålunda inte ha rätt att använda uppgifterna för sådana arbetsuppgifter som inte hör till skötseln av uppgifter som bestäms i denna lag.

Bestämmelsen förpliktar den som bedriver kasinoverksamhet att vidta nödvändiga tekniska och organisatoriska åtgärder med vars hjälp det kan säkerställas att de uppgifter som samlats in och registrerats endast används av de personer som behöver dem för skötsel av sina arbetsuppgifter och att varje person endast har tillgång till de uppgifter som skötseln av arbetsuppgifterna kräver.

4 mom. Enligt momentet skall uppgifter ur registret få lämnas ut endast till officiella övervakare enligt 43 § för utförandet av övervakningsuppgifterna.

I 8 § personuppgiftslagen bestäms om förutsättningarna för att lämna ut personuppgifter ur personregister. Enligt 1 mom. 4 punkten i den nämnda paragrafen får uppgifter lämnas ut, om det bestäms om detta i lag eller om det föranleds av en uppgift eller förpliktelse som anvisas den registeransvarige i lag eller som påförts honom med stöd av lag.

I den föreslagna bestämmelsen anses till vem och för vilket ändamål uppgifter får utlämnas. Uppgifter skall få utlämnas till de officiella övervakarna för utförandet av övervakningsuppgifterna. Med officiella övervakare avses övervakare för tillsynen över penningsspelsverksamhet enligt 43 § i lagförslaget. De officiella övervakarna har enligt 44 § i lagförslaget rätt att av penningsspelsammanslutningar som erhållit tillstånd att anordna penningsspel erhålla de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynsuppgiften. Enligt den föreslagna bestämmelsen får personuppgifter utlämnas endast för övervakningsuppgifter. För den som bedriver kasinoverksamhet bestäms om övervakningsuppgifter även i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt.

I 36 § polislagen bestäms om polisens rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning eller en privatperson. Enligt paragrafen skall polisen, utan hinder av att en sammanslutnings medlemmar, revisorer, styrelsemedlemmar eller arbetstagare är bundna av företagshemlighet eller bank- eller försäk-

ringshemlighet, på begäran av en polisman som tillhör befälet ha rätt att få uppgifter som behövs för avvärande eller utredning av brott. Enligt lagrummet har polisen samma rätt till uppgifter som behövs vid polisundersökningen, som viktig allmän eller enskild fördel det kräver. Därför behövs inte i den föreslagna paragrafen någon bestämmelse enligt vilken den registeransvarige skulle få lämna ut uppgifter till polisen för att förhindra och utreda brott eller för att utföra polisundersökning.

Om annan behandling av uppgifter, t.ex. överföring av uppgifter till utlandet, bestäms i personuppgiftslagen.

5 mom. Enligt momentet skall de registrerade uppgifterna utplånas genast när de inte längre behövs för övervakningen av kasinoverksamheten, dock senast tre år efter att de har registrerats.

Med stöd av 34 § personuppgiftslagen skall ett personregister utplånas, om registret inte längre behövs för den registeransvariges verksamhet. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall en uppgift som registrerats inte längre vara nödvändig för den som för kasinots kund- och övervakningsregister efter att den som bedriver kasinoverksamhet inte längre sköter åligganden som gäller den i registret antecknade personen. Det kan t.ex. vara fråga om en sådan situation när kunden begärt att hans eller hennes personuppgifter skall utplånas från registret med motivering att han eller hon inte längre önskar vara kasinots kund.

Kasinots kund- och övervakningsregister används huvudsakligen vid försäljning och marknadsföring av kasinots tjänster. Därför är det ändamålsenligt att uppgifter som registrerats får användas under en tillräckligt lång tid. Enligt den föreslagna bestämmelsen får uppgifter dock inte bevaras längre än tre år efter att de registrerades. Efter denna fastställda tid skall uppgifterna utplånas ur registret.

6 mom. I momentet föreslås en hänvisning till personuppgiftslagen. Den föreslagna bestämmelsen anger att utöver vad som bestäms i den föreslagna lagen skall på kasinots kund- och övervakningsregister tillämpas personuppgiftslagen. Bestämmelsen är informativ till sin karaktär.

52 §. Uppföljning av och forskning kring problem som anordnandet av lotterier vällar samt finansiering av forskningen. I den gällande lotterilagen ingår inga bestämmelser

om forskning som gäller anordnandet av lotterier. Därför har myndigheterna inte i praktiken följt upp och forskat i anordnandet av lotterier.

Spelandet kan utvecklas till problemspelande som är förknippat med sociala men av ekonomiska orsaker eller hälsoskäl. Spelandet kan utvecklas till ett tvångsartat beroende, som kräver vård.

Sammanslutningar som bedriver spelverksamhet med ensamrätt har med hjälp av olika undersökningar sedan slutet av 1980-talet försökt kartlägga spelandet och också problemspelandet. Om problemspelande har gjorts vissa sociologiska undersökningar. En av de senaste undersökningarna, som finansierats av Penningautomatföreningen, är Lasse Murto och Jorma Niemeläs undersökning av profilen för problemspelandet i Finland. Undersökningen heter "Kun on pakko pelata" (När spelandet har blivit ett tvång) (Esbo 1993). Också i Sininauhaliittos publikationsserie har publicerats Riitta Poteris och Jouni Tourunens undersökning "Asiakkaana ongelmapelaaja" (En problemspelare som kund) (Sininauhaliittos publikationsserie 2/1995, Helsingfors).

Enligt undersökningarna finns det problemspelare i Finland. I vårt land söker årligen ca 1 000 problemspelare vård. Vården ges som öppenvård och anstaltsvård på bl.a. A-kliniker och rehabiliteringsanstalter inom missbrukarvården. En form av vård för problemspelandet är också den s.k. verksamheten inom gruppen av likställda. En sådan grupp av likställda är den s.k. GA-gruppen (Gamblers Anonymous). Problemspelandet sköts också på annat håll i social- och hälsovården, t.ex. vid de kommunala mentalvårdsbyråerna.

1 mom. Enligt momentet skall de problem som anordnandet av lotterier vållar följas och undersökas. För uppföljningen av och forskningen kring problem som deltagandet i lotterier vållar svarar social- och hälsovårdsministeriet.

Med stöd av den föreslagna bestämmelsen har staten skyldighet att följa upp och undersöka de problem som deltagandet i lotterier förorsakar. Med uppföljningen och forskningen försöker man utreda i vilken utsträckning deltagandet i lotterier medför problem och hur de kan minskas.

Uppföljningen och forskningen hör till social- och hälsovårdsministeriet uppgifter. Bestämmelsen förpliktar inte ministeriet att

självt följa upp och undersöka anordnandet av lotterier och deltagandet i dem, utan ministeriet kan beställa undersökningen från en forskningsanstalt som det anser är lämplig.

2 mom. Enligt det föreslagna lagrummet skall penningsspelssammanslutningarna ersätta staten för kostnaderna för uppföljningen av och forskningen kring de problem som anordnandet av penningsspel vållar, i enlighet med vad som särskilt bestäms om det.

Staten har inte deltagit i finansieringen av forskningen kring spelandet. Spelforskningen bör fortsätta. Av forskningsetiska skäl bör forskningen utföras på uppdrag av staten och på dess bekostnad. Penningsspelssammanslutningarna skall ersätta staten för forsknings- och uppföljningskostnaderna.

Storleken av de kostnader som ersätts bestäms enligt principerna i lagen om grunderna för avgifter till staten. Bestämmelser om de tillsynsuppgifter som ersätts bör ingå i beslutet om avgifter för social- och hälsovårdsministeriets prestationer.

53 §. Penningsspelssammanslutningars skyldighet att lämna upplysningar. I lotterilagstiftningen förpliktats tillståndshavare för närvarande att till myndigheter lämna uppgifter och utredningar som ansluter sig till anordnandet av lotterier och tillsynen över användningen av avkastningen. Bestämmelserna är inte enhetliga och gäller inte alla former för anordnande av lotterier.

Enligt 34 § penningautomatförordningen är föreningen skyldig att tillställa inrikesministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet avskrifter av protokollen för föreningens möten och styrelsens möten samt att lämna de övriga uppgifter och utredningar som är erforderliga för tillsynen över föreningens verksamhet och användningen av penningautomatmedlen.

Enligt tillståndet som beviljats Penningautomatföreningen för bedrivande av kasinoverksamhet, skall föreningen ordna uppföljningen av spelverksamheten så att tillsynsmyndigheterna får den statistik och de undersökningar med vilka det är möjligt att uppskatta eventuella missförhållanden i samband med spelandet.

Enligt det tillstånd som beviljats Oy Veikkaus Ab skall bolaget tillställa undervisningsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet sin verksamhetsplan och budget för följande år. Dessutom skall bolaget årligen tillställa undervisningsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet sina

bokslutshandlingar.

Om rätt till upplysningar som gäller tillsynen över anordnandet av totospel finns inga bestämmelser överhuvudtaget. Bestämmelserna om tillsynen över användningen av avkastningen från totospel ingår i förordningen om statsunderstöd till främjande av hästuppfödning och stödjande av hästsport.

1 mom. Enligt momentet skall penningspelssammanslutningarna varje år lämna sin verksamhetsplan och budget för följande år samt sina bokslutshandlingar till vederbörande ministerier som behandlar ärenden gällande fördelningen av penningspelssammanslutningens avkastning enligt 19 § samt till finansministeriet och inrikesministeriet.

Med ministerier som behandlar ärenden gällande fördelningen av penningspelssammanslutningens avkastning avses undervisningsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet. Varje penningspelssammanslutning skall lämna uppgifter till finansministeriet och inrikesministeriet.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i sak gällande reglering.

2 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall den penningspelssammanslutning som har erhållit tillstånd att tillhandahålla penningautomater, anordna kasinospel och bedriva kasinoverksamhet tillstålla social- och hälsovårdsministeriet samt inrikesministeriet kopior av protokollen från penningspelssammanslutningens möten och styrelsens möten samt lämna de övriga upplysningar och utredningar som behövs för tillsynen över penningspelssammanslutningens verksamhet och användningen av dess avkastning.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i sak gällande reglering.

3 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall penningspelssammanslutningarna tillstålla inrikesministeriet uppgifter om anordnandet av lotterier som avses i 3 § 1—7 punkten för statistikföring och social- och hälsovårdsministeriet de uppgifter som behövs för att följa med och forska i problem som deltagandet i lotterier vällar.

Enligt 42 § 1 mom. i lagförslaget skall inrikesministeriet ansvara för statistikföringen vid anordnandet av lotterier.

Med stöd av den föreslagna bestämmelsen är penningspelssammanslutningar skyldiga att tillstålla inrikesministeriet uppgifter om anordnandet av lotterier för statistikföring.

Syftet med statistikföringen är att utreda volyfrågor om finländarnas spelverksamhet. Ministeriet skall statistikföra bl.a. spelvis antalet spelare som deltagit i spelen, de genomsnittliga spelinsatserna och utbetalda vinster i spelen. Uppgifterna skall även tillstålla social- och hälsovårdsministeriet. Statistikuppgifterna kommer bl.a. att användas vid tillsynen över anordnandet av lotterier och vid forskning kring problemspelande.

54 §. *Jäv och tjänsteansvar.* Penningautomatföreningen är en offentlighetsrättslig förening, som inte skulle höra till området för lagen om förvaltningsförfarande (598/1982) om det inte fanns en särskild bestämmelse om tillämpningsområdet.

Om jäv för medlemmar i Penningautomatföreningens styrelse bestäms i gällande 23 § 2 mom. penningautomatförordningen. Enligt bestämmelsen skall vid behandling av förvaltningsärenden i föreningen iakttagas lagen om förvaltningsförfarande, dock i fråga om 10 § 1 mom. 5 punkten så att styrelsemedlem i ärenden som nämns i 17 § 1 mom. i förordningen är jävig endast då styrelsen behandlar ansökan av en sammanslutning, en stiftelse eller ett organ som avses i nämnda lagrum eller övrigt sådant ärende som direkt berör detta.

Det är ändamålsenligt att också i fortsättningen bestämma om jäv för Penningautomatföreningens förtroendevalda och tjänstemän genom att hänvisa till jävsbestämmelserna i lagen om förvaltningsförfarande. Om begränsning av de förtroendevaldas och tjänstemännens jäv bestäms genom förordning med stöd av 3 § 3 mom. lagen om förvaltningsförfarande.

Angående tjänsteansvaret för Penningautomatföreningens förtroendevalda och tjänstemän finns inga bestämmelser. I paragrafen föreslås en bestämmelse enligt vilken föreningens förtroendevalda och tjänstemän utför vissa uppgifter under tjänsteansvar.

1 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall angående jäv för förtroendevalda och tjänstemän vid en penningspelssammanslutning som erhållit tillstånd att tillhandahålla penningautomater, anordna kasinospel och bedriva kasinoverksamhet gälla vad som i lagen om förvaltningsförfarande bestäms om jäv för tjänstemän.

Med förtroendevalda avses medlemmar i föreningens styrelse. Med tjänstemän avses alla de anställda vid föreningen som bereder och avgör förvaltningsärenden.

2 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen utför de tjänstemän som avses i 1 mom. sin uppgift under tjänsteansvar när de bereder det fördelningsförslag som avses i 20 § 1 mom. och när de övervakar användningen av understöden enligt 23 § 1 mom.

Med tjänsteansvar avses juridiskt ansvar för tjänsteman. Tjänsteman som straffrättsligt begrepp definieras i 2 kap. 12 § strafflagen. Enligt 1 mom. 1 punkten i denna bestämmelse förstås med tjänsteman förvaltningsrättsliga tjänstemän, dvs. personer som står i tjänsteförhållande eller därmed jämförligt anställningsförhållande till en offentlig sammanslutning. Enligt 2 punkten förstås med tjänsteman olika förtroendevalda, såsom förtroendevalda inom den offentliga förvaltningen samt medlemmar i kommittéer och andra motsvarande organ. Enligt 3 punkten förstås med tjänsteman personer som med stöd av en särskild rättsnorm eller bestämmelse med stöd av den utövar offentlig makt i andra än offentliga sammanslutningar.

Trots att föreningen är en offentligrättslig förening kan den inte anses som offentlig sammanslutning enligt 2 kap. 12 § 1 mom. 1 punkten strafflagen. Därför står inte föreningens tjänstemän i tjänsteförhållande till en offentlig sammanslutning och är de förtroendevalda inte förtroendevalda i en offentlig sammanslutning eller en anstalt som avses i 2 punkten i samma moment. Det är däremot oklart om föreningens förtroendevalda och tjänstemän är tjänstemän enligt 3 punkten i momentet.

Penningautomatföreningen är "ett annat samfund än ett offentligt samfund" som avses i 2 kap. 12 § 1 mom. 3 punkten strafflagen. En tjänsteman anställd av föreningen eller en förtroendevald i förvaltningsorganet kan sålunda i sin uppgift höra till området för det straffrättsliga tjänstemannabegreppet och stå under tjänsteansvar, om till uppgiften hör utövande av offentlig makt.

Begreppet utövande av offentlig makt har inte fastställts i lagstiftningen. Innebörden i begreppet utövande av offentlig makt varierar något inom olika rättsområden. Som snävast har begreppet utövande av offentlig makt använts inom förvaltnings- och brottsrättsliga områden på grund av den centrala legalitetsprincipen inom dessa områden. Med utövande av offentlig makt avses närmast beslut om någons förmåner, rättigheter eller skyldigheter. Enligt 93 § regeringsformen utsträcker sig tjänsteansvaret också till

föredragandet av ett sådant beslut.

I fråga om föreningens tjänstemän kunde beredningen av förslag till utdelning av understöd för föreningens styrelse och tillsynen över användningen av understöden tolkas som utövande av offentlig makt.

Beredningen av utdelningen av understöd som sker i föreningen kan inte anses som utövande av offentlig makt, eftersom den verksamhet som sker i föreningen inte omfattar sådana beslut som till sin karaktär är slutliga, ensidiga eller i övrigt juridiskt bindande. Det slutliga beslutet om utdelning av understöd fattas av statsrådet. Föredragningsansvaret som avses i 93 § regeringsformen ligger således hos social- och hälsovårdsministeriets tjänstemän.

Enligt 32 § penningautomatförordningen skall föreningen övervaka användningen av understöden. I detta syfte har föreningen rätt att granska understödstagarens medelsförvaltning och bokföring i dess helhet. Granskningsrätten innehåller en omfattande befogenhet att granska understödstagarens medelsförvaltning också i andra fall än användningen av understöden. Därför kunde verksamheten tolkas som utövande av offentlig makt. Till denna verksamhet hör dock inte ensidigt bestämmande som är juridiskt förpliktande, vilket är typiskt för utövande av offentlig makt, eftersom understödstagaren vid ansökan om understöd har gått med på att föreningen får granska understödstagarens ekonomi i dess helhet.

Aven om beredningen av förslag till understöd, som sker i föreningen, samt tillsynen över användningen av understöden inte är utövande av offentlig makt, är dessa verksamheter inom föreningen dock förknippade med sådan faktisk påverkan av juridiskt bindande karaktär att utförandet av sådana uppgifter skall ske under tjänsteansvar.

De föreslagna bestämmelserna om tjänsteansvar kommer för tjänstemännen i fråga att innebära att de kan dömas till straff för ett i 40 kap. strafflagen avsett brott, som de begått vid beredningen av ett fördelningsförslag enligt 20 § 1 mom. i lagförslaget eller vid utförandet av sådan övervakning av användningen av understöd som avses i 23 § 1 mom.

3 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen utför de förtroendevalda som avses i 1 mom. sin uppgift under tjänsteansvar när de deltar i fattandet av beslut om ett fördelningsförslag enligt 20 § 1 mom.

Till de av Penningautomatföreningens förtroendevaldas uppgifter där det kan bli fråga om utövande av offentlig makt, hör beslut om förslag till fördelning av understöd.

Beslut om ett fördelningsförslag som fattas i föreningen kan inte anses som utövande av offentlig makt, eftersom de förtroendevalda inte fattar det slutliga beslutet om fördelningen. Det slutliga beslutet om fördelning fattas av statsrådet. Beslutsfattandet om fördelningsförslagen som sker i föreningen är sålunda inte slutlig, ensidig eller i övrigt juridiskt bindande verksamhet som förutsätts vid utövande av offentlig makt. Som ovan konstaterats vilar således det föredragningsansvar som avses i 93 § regeringsformen på social- och hälsovårdsministeriets tjänstemän.

Trots att beslut om ett fördelningsförslag inte är utövande av offentlig makt, är det dock förknippat med sådan faktisk påverkan av juridiskt bindande karaktär att verksamheten bör ske under tjänsteansvar. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall de förtroendevalda som beslutar om fördelningsförslaget för föreningens understöd stå under tjänsteansvar när de beslutar om fördelningsförslaget. Tjänsteansvaret innebär att en förtroendevald kan dömas till straff för ett brott som avses i 40 kap. strafflagen, om gärningen begåtts när han eller hon deltagit i fattandet av beslut om ett fördelningsförslag som avses i 20 § 1 mom. i lagförslaget.

55 §. *Tystnadsplikt och handlingars offentlighet.* Lotterilagstiftningen innehåller inte för närvarande några bestämmelser om tystnadsplikt eller handlingarnas offentlighet.

Penningautomatföreningens förtroendevalda och tjänstemän kan få uppgifter om den ekonomiska ställningen, affärs- eller yrkeshemlighet i fråga om en sammanslutning som fått tillstånd att anordna lotteri, den som i praktiken anordnar ett lotteri och sådana sammanslutningar som har sökt eller fått understöd samt uppgifter om enskilda personliga förhållanden. De personer som hos Penningautomatföreningen utför tillsynsuppgifter samt ovan nämnda förtroendevalda och tjänstemän kan när de utför sitt uppdrag komma i besittning av sådana uppgifter som gäller även någon annan sammanslutning än den som erhållit tillstånd att anordna lotteri eller en sammanslutning som sökt eller erhållit understöd. Dylika uppgifter kan vara t.ex. ekonomiska uppgifter gällande ett dotterbolag till den sammanslutning som

sökt understöd.

Uppgifter av sådan art är primärt inte offentliga. Därför bör de behandlas konfidentiellt. I 55 § lotterilagen föreslås en bestämmelse om tystnadsplikt och handlingars offentlighet. Bestämmelsen anger att i fråga om tystnadsplikt och offentlighet i en penningpelssammanslutning i samband med de åligganden och handlingar som hör till beredningen av det fördelningsförslag som avses i 20 § 1 mom. och beslutsfattandet gällande förslaget samt de tillsynsuppgifter som avses i 23 § 1 mom. och till dem hörande handlingar gäller vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

Tjänstemän som företar tillsyn över anordnandet av lotterier och officiella övervakare som enligt 43 § 1 mom. står under tjänsteansvar har utan särskilda bestämmelser tystnadsplikt enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Bestämmelser om tystnadsplikt för statens tjänstemän ingår i 17 § statstjänstemannalagen. Enligt bestämmelsen gäller om tystnadsplikt för tjänstemän vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i någon annan lag. I lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet bestäms om grunderna för tystnadsplikt.

Enligt förslaget skall denna tystnadsplikt gälla Penningautomatföreningens förtroendevalda och tjänstemän till den del som tjänstemännen bereder fördelningsförslag, de förtroendevalda deltar i beslutsfattandet i fråga om förslaget och tjänstemännen utövar tillsyn över användningen av understöden. Dessa förtroendevalda och tjänstemän skall i dessa uppgifter stå under tjänsteansvar med stöd av 54 § i lagförslaget.

Innehållet i tystnadsplikten definieras på samma sätt som tystnadsplikten för dem som är anställda hos en myndighet.

Beredningen av fördelningsförslaget, beslut om fördelningsförslaget och tillsynen över användningen understöden bör betraktas som offentlig utförda uppgifter. Offentlig trovärdighet förutsätter att medborgarna har möjlighet att få uppgifter om omständigheter i anslutning till dessa uppdrag på samma villkor som i fråga om myndigheternas uppdrag. För att säkerställa informationsgången till medborgarna föreslås att för offentlighet i fråga om handlingar som hör till dessa uppgifter skall gälla vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheter-

naş verksamhet.

A andra sidan skall inga anställda hos en penningospelssammanslutning som bedriver penningautomat-, kasinospel- eller kasinoverksamhet få lämna ut uppgifter ur sekretessbelagda handlingar. Detta gäller oavsett vilken uppgift de anställda har inom sammanslutningen. Det föreslås därför att lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet skall gälla i fråga om sådana handlingars offentlighet i penningssammanslutningar vilka hänför sig till ovan nämnda uppgifter.

56 §. *Undantag i fråga om vissa spelautomater och spelanordningar.* Enligt 5 § i lagförslaget skall lotterier få anordnas bara av registrerade föreningar, självständiga stiftelser och andra sammanslutningar med allmännyttigt syfte som har hemort i Finland. En förutsättning för beviljande av tillstånd att anordna lotteri är bl.a. att lotteriet anordnas i syfte att skaffa medel som används för att främja allmännyttig verksamhet. Den föreslagna regleringen syftar till att befästa den principiella ståndpunkt som följer av den gällande lotterilagen och enligt vilken anskaffning av medel genom utnyttjande av människornas spellust tillåts bara i begränsad utsträckning och enbart för att skaffa medel för välgörenhet eller för att stöda annan ideell verksamhet. Denna grundläggande linjedragning innebär att det inte heller framdeles kommer att vara möjligt för affärsföretag att anordna lotterier i syfte att nå ekonomisk vinning.

Vid tillhandahållandet av automater som ger varuvinster är det fråga om varulotterier som anordnas med hjälp av en mekanisk anordning. Genom förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar fick Penningautomatföreningen ensamrätt att tillhandahålla dessa automater. Penningautomatföreningens ensamrätt genomfördes dock inte till fullo. Utanför ensamrätten lämnades lyckohjul vilka snurras för hand och sådana spelautomater och spelanordningar som ger varuvinster och som anskaffats före den 1 juni 1970 eller som tillhandahålls på tivolin. Regleringen innebär undantag från den grundläggande linjedragningen för anordnandet av lotterier.

Enligt det förslag som lades fram av kommissionen för spel om pengar bör det vara tillåtet bara för allmännyttiga sammanslutningar att tillhandahålla varuvinstautomater. Sådana varuvinstautomater som tillhandahålls av andra än allmännyttiga sammanslut-

ningar bör inlösas av staten.

Enligt 12 § 2 mom. regeringsformen stadgas genom lag angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning. Det krav på ett allmänt behov som ingår i bestämmelsen har i lagstiftningspraxis fått en relativt vid tolkning. Det är typiskt fråga om ett bedömningsmässigt kriterium.

Artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 1 till den europeiska människorättskonventionen tryggar egendom som en mänsklig rättighet. Enligt artikeln får ingen berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och av folkrättens allmänna grundsatser.

Fastän de begränsningar för tvångsinlösen av egendom som ingår i 12 § 2 mom. regeringsformen och i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, dvs. den europeiska människorättskonventionen (FördrS 19/1990), är relativt liberala, föreslås inte i lagförslaget att de automater och spelanordningar som ger varuvinster skall inlösas av staten.

Antalet före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar som finns hos enskilda näringsidkare är ca 350. Även de nyaste maskinerna är redan närmare 30 år gamla och är således utrustade med föråldrad teknik. Till tivoliverksamhetens natur hör bl.a. tillhandahållande av olika spelautomater och spelanordningar som ger varuvinster. Eftersom det finns relativt få automater som nämns ovan och tillhandahållandet av dem inte medför samhällsliga problem, vore de olägenheter som en tvångsinlösen skulle orsaka enskilt intresse större än nyttan för allmänt intresse.

Enligt förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar har vem som helst kunnat ställa till allmänhetens förfogande sådana före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater som ger varuvinster. Automater kan finnas även i andra än finska medborgares besittning. Tillstånd att tillhandahålla automater som ger varuvinster och som anskaffats efter den 1 juni 1970 kan inte beviljas vare sig finska eller utländska näringsidkare. Sålunda finns det inte heller EU-rättsliga förutsättningar för att staten skulle inlösa automater som ger varuvinster, eftersom regleringen inte strider mot den EG-rättsliga principen om icke-diskriminering.

Bestämmelsen om tivolin i förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar har i tillståndspraxis tolkats så att även nöjesparker har fått tillstånd att mot avgift ställa till allmänhetens förfogande sådana spelautomater och spelanordningar som avses i förordningen. Den gällande regleringen om nöjesparker och tivolin strider inte heller mot den EG-rättsliga principen om icke-diskriminering, eftersom rätten att bedriva näring genom nöjesparks- och tivoli-verksamhet inte har begränsats enbart till finska medborgare eller finländska sammanslutningar.

1 mom. I momentet föreslås att utan hinder av 5 och 7 § skall en fysisk person, en sammanslutning eller en stiftelse som avses i 1 § lagen angående rättighet att idka näring kunna beviljas tillstånd att mot en avgift ställa till allmänhetens förfogande lyckohjul vilka snurras för hand sådana före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar som i vinst kan ge spelaren varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelmarker som kan bytas ut mot sådana, och en nöjespark eller ett tivoli kunna beviljas tillstånd att mot en avgift ställa till allmänhetens förfogande sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 1 punkten, varuvinstautomater samt sådana andra spelautomater och spelanordningar som i vinst kan ge spelaren varor.

Av 1 punkten i det föreslagna momentet följer att de som har rätt att idka näring kommer att få fortsätta med sin verksamhet med lyckohjul vilka snurras för hand och de ca 350 spelautomater och spelanordningar som har anskaffats före den 1 juni 1970. På nuvarande sätt kommer vilken näringsidkare som helst utan begränsningar att kunna överlåta dessa automater och spelanordningar och förvärva sådana för allmänhetens begagnande.

Enligt 2 punkten i momentet kommer de som bedriver nöjesparks- och tivoli-verksamhet att mot avgift kunna ställa till allmänhetens förfogande sådana före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar som ger varuvinster. Dessutom får på tivolin och i nöjesparker ställas till allmänhetens förfogande sådana varuvinstautomater som avses i 3 § 11 punkten i lagförslaget. Med dessa varuvinstautomater avses sådana spelautomater och spelanordningar där spelaren som vinst kan få varor. Varuvinstautomaterna skiljer sig från sådana spelautomater

och spelanordningar som anskaffats före den 1 juni 1970 så till vida att vinsten direkt som varor fällt ut ur en varuvinstautomat. I fråga om sådana spelautomater och spelanordningar som anskaffats före den 1 juni 1970 kan vinsten fås som varor, annan förmån med penningvärde eller spelmarker som kan bytas ut mot sådana. I praktiken är vinsten ofta ett presentkort.

I nöjesparker och på tivolin skall det enligt den föreslagna bestämmelsen vara möjligt att ställa till allmänhetens förfogande även andra spelautomater än sådana som anges ovan. Bestämmelsen befäster nuvarande praxis, som har baserat sig på en tolkning av förordningen om vissa spelautomater och andra spelanordningar. Enligt tolkningen har nöjesparker och tivolin kunnat ställa till allmänhetens förfogande även sådana spelautomater och spelanordningar som anskaffats efter den 1 juni 1970. I dessa maskiner beror vinsten ofta enbart på slumpen, men till allmänhetens förfogande finns även sådana spelautomater och spelanordningar där en förutsättning för vinst i någon mån även kan vara skicklighet.

Av de nöjesparker som är verksamma i Finland ägs Borgbacken och Tykkimäki av en allmännyttig stiftelse. Särkänniemi nöjespark i Tammerfors ägs av ett aktiebolag helt i Tammerfors stads ägo. Övriga nöjesparker ägs av kommuner och enskilda. Alla tivolin är i privat ägo.

Med den föreslagna regleringen tryggas rätten för alla nöjesparker och tivolin att oberoende av ägarunderlaget mot avgift ställa till allmänhetens förfogande automater som ger varuvinster. Den föreslagna regleringen bör anses ändamålsenlig även av den orsaken att verksamheten inte är sådan att den skulle kunna orsaka samhällsliga problem. Den föreslagna regleringen strider inte heller mot den EG-rättsliga principen om icke-diskriminering, eftersom vilken som helst näringsidkare eller sammanslutning som är inhemsk eller från EES-området och bedriver nöjesparks- eller tivoli-verksamhet kommer att ha rätt att ställa de ifrågavarande automaterna till allmänhetens förfogande.

2 mom. Enligt det föreslagna momentet får värdet av vinster från spelautomater och spelanordningar som avses i 1 mom. inte överstiga 200 mk.

Enligt 5 § förordningen om utverkande av tillstånd till föranstaltande av vissa nöjen och hållande av spelautomat fastställer inri-

kesministeriet maximivärdet av den vinst som på en gång kan utfalla från en sådan automat. Inrikesministeriet har senast den 20 februari 1992 fastställt vinsternas maximivärde till 200 mk. På grund av den ringa inflationen behöver maximivärdet inte höjas.

3 mom. I det föreslagna momentet bestäms att tillstånd att tillhandahålla sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 1 mom. beviljas av polisinspektionen i det härad där spelautomaten eller spelanordningen placeras. Tillstånd kan beviljas den som har rätt att idka näring. Tillstånd kan beviljas för högst ett år. Av tillsynsorsaker är det ändamålsenligt att tillståndet beviljas för en viss tid. Den föreslagna tiden om maximalt ett år motsvarar nuvarande tillståndspraxis. Bestämmelsen motsvarar i sak gällande reglering, även i fråga om tillståndsmyndigheten.

4 mom. Den verksamhet med automater som ger varuvinster vilken avses i den föreslagna paragrafen innebär ett undantag från den allmänna regeln i 5 § gällande rätten att anordna lotterier. Aven om verksamheten bedrivs som näringsverksamhet är det ändamålsenligt att på verksamheten tillämpas vissa sådana bestämmelser i lagförslaget som gäller anordnandet av lotterier, tillsyn och ändringssökande samt straffbestämmelser. Dessa bestämmelser gäller i 6 § 1 mom. tillståndspflicht för lotterier, 10 § förbud mot anordnande på skuld, 40 § placering av varuvinstautomater, 42 § tillsynen över lotterier, 44 § rätt till upplysningar, 45 § kontroll- och förbuds rätt, 63 § lotteribrott, 64 § 1 och 6 punkten lotteriförseelse, 66 § ändringssökande samt 67 § 2 punkten bemyndigande att utfärda förordning.

57 §. *Räkneverk för kontroll av penningrörelsen.* I den gällande lotterilagstiftningen ingår inga bestämmelser om kontroll av penningrörelsen i automater eller spelanordningar. I 6 § lagen om förströelseanordningar bestäms att en förströelseanordning skall ha ett godkänt räkneverk för kontroll av penningrörelsen innan anordningen hålls tillgänglig för allmänheten. Med hjälp av räkneverket kan det bl.a säkerställas att rätta uppgifter för beskattningen erhålls om de avgifter som influtit vid användningen av automaten.

I paragrafen föreslås att om avgiften för användningen av en penningautomat och en varuvinstautomat eller i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar inkasseras

med hjälp av en anordning som startar automaten eller spelanordningen (myntlås), skall automaten och spelanordningen vara försedd med ett sådant räkneverk för kontroll av penningrörelsen som är besikligt och godkänt av ett kontrollorgan som inrikesministeriet förordnat. Räkneverket skall på ett tillförlitligt sätt registrera uppgifter om de avgifter som användningen av automaten avkastat. Over de uppgifter som registreras skall uppgöras verifikat, som skall förvaras på det sätt som bestäms om förvaring av bokföringsmaterial.

I penningautomater, varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar används för inkassering av avgifter myntlås av samma slag som i förströelseanordningar. I alla penningautomater som används för närvarande finns ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen. Aven i varuvinstautomater och i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar finns räkneverk. Dessa räkneverk har dock inte besiktigats och godkänts på samma sätt som räkneverken i förströelseanordningar. För genomförande av en enhetlig reglering för automatverksamheten är det ändamålsenligt att också penningautomater och varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar skall förses med ett godkänt räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

Over de uppgifter som registrerats i räkneverket för kontroll av penningrörelsen skall dessutom uppgöras verifikat, som skall förvaras på det sätt som bestäms om förvaring av bokföringsmaterial. Verifikaten skall beskriva de penningbelopp som passerat myntlåset på automaten eller spelanordningen och ger sålunda noggranna uppgifter för beskattningen.

I 67 § i lagförslaget ingår också ett bemyndigande att genom förordning närmare bestämma om räkneverken för kontroll av penningrörelsen, om besiktning och godkännande av räkneverken samt om de verifikat och utredningar som skall uppgöras över tillhandahållandet av automater och spelanordningar.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i sak vad som i lagen om förströelseanordningar bestäms om kontroll av penningrörelsen.

58 §. *Förordnande av kontrollorgan och kontrollorganets skyldighet att lämna uppgifter.* Enligt 57 § i lagförslaget skall penningautomater, varuvinstautomater samt i 56

§ avsedda spelautomater och spelanordningar vara försedda med ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen som är besiktigt och godkänt av ett kontrollorgan.

För att säkerställa att räkneverken för kontroll av penningrörelsen i penningautomater, varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar registrerar uppgifter om avgifterna för användning av anordningen, föreslås att besiktningen av anordningarna skall utföras av ett kontrollorgan som godkänts av en myndighet och som förordnats för denna uppgift. Kontrollorganet förordnas av en myndighet.

Bestämmelserna om besiktning och godkännande av räkneverk för kontroll av penningrörelsen får inte strida mot förbudet mot kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan i artikel 28 i fördraget. I EG-domstolens rättspraxis har i mål C 25/88 Bouchara och mål C 272/80 Frans-Nederlandse maatschappij vor biologische produkten, konstaterats att en myndighet i en medlemsstat inte har motiverad rätt att kräva onödiga undersökningar och andra utredningar på nationell nivå, om motsvarande undersökningar och utredningar redan utförts i ett annat medlemsland och de nationella myndigheterna har tillgång till dem eller på begäran kan få tillgång till dem. Europeiska kommissionen har i samband med notifieringen av bestämmelserna om räkneverk för kontroll av penningrörelsen i förströelseanordningar i ett detaljerat utlåtande till Finland av den 22 augusti 1996 konstaterat att det att frasen om ömsesidigt erkännande fattas kan anses strida mot artikel 30 i Maastrichtfördraget. Därför bör det genom förordning bestämmas att resultatet av en undersökning eller annan utredning, som utförts i en annan medlemsstat inom EU eller en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av ett godkänt kontrollorgan, skall godkännas också av finländska myndigheter under förutsättning att det utgående från den kan säkerställas att räkneverket för kontroll av penningrörelsen uppfyller de väsentliga kraven i bestämmelserna.

I 67 § i lagförslaget ges också fullmakt att genom förordning bestämma om räkneverk för kontroll av penningrörelsen, om besiktning och godkännande av räkneverken samt om de verifikat och utredningar som skall uppgöras över tillhandahållandet av penningautomater, varuvinstautomater samt i 56 §

avsedda spelautomater och spelanordningar.

Ett förordnande av en myndighet är giltigt under en bestämd tid och kan återkallas med motiveringar som uttömmande uppräknas i lagen.

I mom. I det föreslagna momentet bestäms att inrikesministeriet på ansökan förordnar ett kontrollorgan som företar besiktningar av och ger godkännanden för sådana räkneverk för kontroll av penningrörelsen som avses i denna lag. Förordnande kan ges ett organ som har till uppgift att företa tekniska besiktningar av anordningar. Förordnande kan ges för högst fem år.

Inrikesministeriet förordnar med stöd av den gällande lagen om förströelseanordningar de kontrollorgan som företar besiktningar av och ger godkännanden för sådana räkneverk för kontroll av penningrörelsen som används i förströelseanordningar. Ett sådant förordnande av kontrollorgan som företar besiktningen och godkännandet av räkneverk för kontroll av penningrörelsen som används för penningautomater, varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar kan därför väl utfärdas av det ministerium som ansvarar för den allmänna tillsynen över anordnandet av lotterier.

Ministeriet kan inte förordna ett kontrollorgan utan ansökan från vederbörande organ. I samband med ansökan ger organet sitt samtycke till förordnandet och förbinder sig samtidigt att företa besiktningar av och ge godkännanden för räkneverk för kontroll av penningrörelsen enligt bestämmelserna.

För att främja konkurrensen mellan kontrollorganen kan förordnanden samtidigt ges till flera organ.

Kontrollverksamheten är inte myndighetsverksamhet utan affärsverksamhet. Enligt 15 § 1 mom. regeringsformen har var och en rätt enligt lag att skaffa sin utkomst genom arbete, yrke eller näring som han fritt valt. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 15/1996 rd) konstaterat att huvudbestämmelsen enligt 15 § 1 mom. regeringsformen är frihet till näring och i undantagsfall är tillståndsplikt möjlig men om detta skall alltid bestämmas i lag. Eftersom besiktningens verksamheten inte kan bedrivas utan förordnande av inrikesministeriet, bör om förordnande till kontrollorgan bestämmas i lag. Grundlagsutskottet har dessutom i sitt ovan nämnda utlåtande konstaterat att begränsningar av lagstadgade grundläggande rättigheter är exakta och har noggranna

gränser och att det väsentliga innehållet i begränsningarna, såsom omfattningen och förutsättningarna för begränsningen, framgår av lagen.

Av det kontrollorgan som företar besiktningar av och ger godkännanden för räkneverk för kontroll av penningrörelsen krävs inte särskilda förutsättningar för att erhålla förordnande. Ett förordnande kan ges till ett sådant organ vars uppgift i regel är att utföra teknisk besiktning av anordningarna. Förordnandet kan inte ges till en affär eller ett kontrollorgan som fungerar inom en annan bransch.

Förordnande kan ges för högst fem år, varefter organet på nytt skall ansöka om förordnande till kontrollorgan.

2 mom. Ett förordnande till kontrollorgan av inrikesministeriet skall under vissa omständigheter kunna återkallas. Återkallandet av ett förordnande kan ha negativa följder för kontrollorganet. Återkallande av ett förordnande är en begränsning av frihet till näring som tryggats genom grundlag. Därför bör förutsättningarna för återkallande av ett förordnande bestämmas genom lag.

I det föreslagna momentet uppräknas uttömmande förutsättningarna för återkallande av förordnande. Den första förutsättningen att kontrollorganet begär det. Eftersom ett givet förordnande i sak förpliktar kontrollorganet att utföra besiktningar och godkännanden, är bestämmelsen nödvändig på grund av att den förpliktar ministeriet att återkalla sitt förordnande.

Den andra förutsättningen för återkallande är om kontrollorganet utan godtagbar orsak underlåter att fullgöra sin besiktningsskyldighet. Kontrollorganet har genom sin förbindelse vid förordnandet till kontrollorgan förbundet sig att utföra besiktningar och godkännanden av räkneverk för kontroll av penningrörelsen. Denna skyldighet kan det inte utan godtagbar orsak underlåta att fullgöra. Som godtagbar orsak kan utom strejker och andra force majeure-orsaker anses betalningsförmåga hos den instans som begär besiktningstjänster.

Den tredje motiveringen är om det i kontrollorganets verksamhet förekommer oegentligheter som äventyrar förtroendet för besiktningarna och godkännandena. En uttömmande förteckning över oegentligheter som leder till återkallande kan inte intas i lagen. Vilken oegentlighet som helst kan inte leda till återkallande. En oegentlighet som är en fö-

rutsättning för återkallandet skall uttryckligen hota kontrollorganets verksamhet i egenskap av den som besiktigar och godkänner räkneverk för kontroll av penningrörelsen. Som exempel på ett sådant hot kan nämnas försummelser vid besiktningen av de tekniska egenskaperna hos räkneverken för kontroll av penningrörelsen eller kontrollorganets allvarliga ekonomiska svårigheter.

3 mom. Det kan finnas flera kontrollorgan som utför besiktningar och godkännanden av räkneverk för kontroll av penningrörelsen. För att företag som bedriver automatverksamhet snabbt skall få information om besiktigade och godkända räkneverk, är det ändamålsenligt att tillgången till uppgifterna centreras. Det föreslås därför att kontrollorganet skall tillstålla inrikesministeriet uppgifter om typbesiktigade räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

59 §. *Utredningar och verifikat.* Över de avgifter som inkasserats för användningen av penningautomater, varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar registreras uppgifter i räkneverket för kontroll av penningrörelsen. Räkneverket är dock inte tillräckligt som utredning av bedrivandet av verksamheten. Därför föreslås i paragrafen en bestämmelse om de utredningar och verifikat som skall uppgöras över användningen av penningautomater, varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar.

Enligt paragrafen skall över användningen av penningautomater, varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar dock inte lyckohjul vilka snurras för hand uppgöras utredningar och verifikat som anger 1) var automaten eller spelanordningen finns och när den har placerats där, 2) det tal som räkneverket för penningrörelsen visar när automaten eller spelanordningen tas i bruk, när räkneverket byts ut, när kassan töms samt när automaten eller spelanordningen överläts, 3) tidpunkten för tömning av kassan, 4) den tid som räkneverket för penningrörelsen varit ur funktion på grund av att det varit i olag eller av någon annan orsak, 5) det antal gånger som automaten eller spelanordningen använts för att kontrollera att denna eller räkneverket för penningrörelsen fungerar och 6) antalet i automaten eller spelanordningen använda mynt som strider mot anvisningarna för automaten eller anordningen.

Den som bedriver automat- och spelverk-

samhet skall uppgöra en särskild utredning, av vilken framgår var automaten eller anordningen finns samt hur länge den funnits där. För att ge en sanningsenlig bild av den verksamhet som bedrivits med automaten eller spelanordningen skall den som bedriver verksamheten anteckna det tal som räkneverket visar när automaten eller spelanordningen placeras ut till allmänhetens förfogande. Det tal som räkneverket visar skall antecknas i en särskild utredning även när räkneverket byts ut, när kassan i automaten eller spelanordningen töms samt när automaten eller spelanordningen överläts. Ett ändamålsenligt förfarande vore att den som bedriver verksamhet med en automat eller spelanordning för en servicebok eller någon annan separat bok över varje automat eller spelanordning och i boken antecknar de uppgifter och utredningar som förutsätts i denna paragraf.

När automaten eller spelanordningens kassa töms skall även det tal som räkneverket visar antecknas. Det är även ändamålsenligt att anteckna den tidpunkt då kassan töms samt namnet på den person som tömmer kassan.

En verksamhetsidkares alla automater och spelanordningar står inte nödvändigtvis ständigt till allmänhetens förfogande. Vid bedömningen av om rätt markbelopp inlutit vid användningen av automater och spelanordningar är det viktigt att verksamhetsidkaren kan ange de tidpunkter då automaten eller spelanordningen inte har stått till allmänhetens förfogande. När riktigheten av det inlutna beloppet bedöms skall man även beakta det antal gånger som automaten eller spelanordningen använts för att kontrollera att denna eller räkneverket fungerar, för att demonstrera automaten eller spelanordningen eller i samband med marknadsföring. I dessa situationer har ingen avgift inlutit, fastän det tal som räkneverket visar har ökat. Situationen är densamma när i automaten eller spelanordningen har använts mynt som strider mot anvisningarna, såsom utländsk valuta eller polletter. Även i dessa situationer har det tal som räkneverket visar ökat, fastän ingen betalning skett. Därför skall verksamhetsidkaren uppgöra en utredning över det antal gånger maskinen använts på prov samt över antalet falska mynt.

60 §. *Uppgifter på automater och spelanordningar.* I den föreslagna paragrafen bestäms att på penningautomater, varuvins-

automater samt sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § skall på synlig plats anges namnet på den som bedriver verksamhet med automaten eller spelanordningen samt kontaktuppgifter och affärssignum.

Med tanke på tillsynen över verksamheten med automater och spelanordningar skall på dem anges uppgifter om verksamhetsidkaren på synlig plats. Uppgifterna kan lämnas som ett fritt utformat affärssignum, men skall innehålla de uppgifter som behövs för identifiering av verksamhetsidkaren. Det är fråga om namnet på den person eller sammanslutning som bedriver verksamheten samt kontaktuppgifter, såsom adress och telefonnummer, samt affärssignum.

Anteckningarna om den som bedriver verksamhet med automaten eller spelanordningen skall göras på ett sådant sätt att det inte är möjligt att göra åverkan på dem eller utplåna dem. Samtidigt bör anteckningarna dock göras på ett sådant sätt att uppgifterna kan ändras i samband med ändrade kontaktuppgifter.

61 §. *Förordnande av syssloman.* Det föreslås att tillståndsmyndigheten kan förordna en syssloman som på tillståndshavarens bekostnad omhändertar de inlutna medlen och avger redovisning, om ett varulotteritillstånd, ett bingotillstånd eller ett tillstånd till varuvinstautomat har återkallats eller redovisning inte har avgetts inom utsatt tid eller om ett förordnande om rättelse enligt 30 § 2 mom., 36 § 2 mom. eller 41 § 2 mom. inte har iakttagits.

I gällande 15 § förordningen om varulotterier bestäms att om tillstånd har återkallats eller redovisning inte har uppgjorts inom utsatt tid eller om det anses att förordnande om rättelse inte är tillfyllest eller om sådant inte har iakttagits, kan länsstyrelsen på bekostnad av den som erhållit tillståndet förordna lämplig befunden syssloman att omhänderta medlen, utreda lotteriet och avge redovisning över det. Enligt den gällande bestämmelsen förordnar länsstyrelsen en syssloman även för utredning av sådana varulotterier som har anordnats med tillstånd av chefen för polisdistriktet. I gällande 10 § bingoförordningen bestäms att om tillstånd har återkallats eller redovisning inte avgivits inom utsatt tid eller om i 9 § 1 mom. avsett förordnande om rättelse inte anses tillfyllest eller inte har iakttagits, kan den som beviljat tillståndet förordna lämpligbefunden sysslo-

man att på tillståndshavarens bekostnad omhänderta medlen och avge redovisning. I lagen finns inga bestämmelser om förordnande av syssloman med avseende på verksamhet med varuvinstautomater.

Syftet med redovisningen är att ge tillståndsmyndigheten en utredning över avkastningen från varulotterier, bingo spel och verksamhet med varuvinstautomater. Avkastningen skall enligt 7 § 1 mom. 1 punkten i lagförslaget användas för främjande av allmännyttig verksamhet. Tillståndsmyndigheten skall kunna få en utredning över avkastningen från lotterier också när tillståndet återkallats eller tillståndshavaren försummar att avge redovisning inom den fastställda tiden eller att rätta redovisningen.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan förutom länsstyrelsen också andra tillståndsmyndigheter förordna en syssloman. Den myndighet som beviljat tillståndet har den bästa möjligheten att uppskatta om en syssloman skall förordnas att utreda ett lotteri. Sålunda kan också polisinsrättningarna i häradet självständigt förordna en syssloman att utreda de varulotterier som anordnats med stöd av tillstånd de beviljat.

62 §. *Förbud mot anordnande av lotterier.* I lagstiftningen finns inget direkt förbud mot anordnande av lotterier. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om lotterier (RP 142/1964 rd) konstateras dock att skaffande av medel genom att utnyttja människors spellust skall kunna tillåtas endast i en tämligen begränsad utsträckning så att de erhållna medlen används för allmännyttigt eller annat ideellt ändamål. Den gällande lotterilagens 1 § 2 mom. har tolkats så att i den uttömmande uppräknas de former för anordnande av lotterier som kan tillåtas och så att det inte är möjligt att anordna lotterier på något annat sätt.

I den gällande lotterilagen har inte formerna för anordnande av lotterier fastställts. Efter att lotterilagen stiftats har formerna för anordnande av lotterier i samband med den tekniska utvecklingen ändrats betydligt. I praktiken medför detta tolkningssituationer. På grund av bristfälliga bestämmelser är det inte alltid entydigt klart om en viss funktion är tillåten som lotteri eller inte.

I 3 och 56 § i lagförslaget uppräknas uttömmande formerna för anordnande av lotteri. För att precisera det principiella förbudet mot att anordna lotterier föreslås i lagen ingå en bestämmelse enligt vilken det är för-

bjudet att anordna lotterier på andra sätt än de som nämns i 3 § 1—11 punkten eller 56 §. I den föreslagna paragrafen ingår en uttömmande förteckning över förbud i anslutning till anordnande av lotterier. Genom att definiera de tillåtna formerna för anordnande av lotterier och genom att uttömmande räkna upp förbjudna förfaringsätt vid anordnandet av lotterier, definieras samtidigt exakt och med noggranna gränser de förfaranden som straffas som brott. Gällande lotteribrott tas straffbestämmelser in i en ny 16 a § i 17 kap. strafflagen och gällande lotteriförseelse ingår de i 64 § i lagförslaget.

1 mom. Enligt momentet skall det vara förbjudet att anordna lotterier på andra sätt än de som nämns i 3 § 1—11 punkten eller 56 §. I lagen uppräknas uttömmande de former för anordnande av lotterier som är tillåtna. Tillåtna former för anordnande av lotterier är penninglotterier, vadhållnings- och tippningsspel, tillhandahållande av penningautomater, kasinospel, bedrivande av kasinoverksamhet, totospel, varulotterier, bingo spel, gissningstävlingar och tillhandahållande av varuvinstautomater. Enligt 56 § i lagförslaget är det tillåtet att en fysisk person, en sammanslutning eller en stiftelse som avses i 1 § lagen angående rättighet att idka näring beviljas tillstånd att mot en avgift ställa till allmänhetens förfogande lyckohjul vilka snurras för hand och sådana före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar som i vinst kan ge spelaren varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelmarker som kan växlas till sådana. Det är också tillåtet att en nöjespark eller ett tivoli beviljas tillstånd att mot en avgift ställa till allmänhetens förfogande sådana spelautomater och spelanordningar som anskaffats före den 1 juni 1970, varuvinstautomater samt sådana andra spelautomater och spelanordningar som i vinst kan ge spelaren varor. Att anordna lotterier på annat sätt är inte möjligt.

2 mom. Enligt det föreslagna momentet är det förbjudet att

1) sälja eller förmedla lotter för lotterier som anordnats utan sådant tillstånd som förutsätts i denna lag eller annars främja sådana lotterier genom att publicera eller sprida reklammaterial eller på något annat motsvarande sätt,

2) sälja eller förmedla lotter för lotterier som anordnas utomlands och främja sådana lotterier på det sätt som avses i 1 punkten,

3) sälja eller förmedla lotter till utlandet och främja sådan verksamhet på det sätt som avses i 1 punkten, om det inte är tillåtet enligt lagstiftningen i den stat eller region till vilken lotterna säljs eller förmedlas, och

4) utan tillstånd av den som anordnar lotteriet sälja eller förmedla lotter samt ta emot spelinsatser eller förmedla vinster som hänför sig till penningspel som anordnats med stöd av ett tillstånd som avses i denna lag.

I 1 punkten föreskrivs att det är förbjudet att sälja eller förmedla lotter för lotterier som anordnats utan tillstånd som förutsätts i denna lag eller annars främja sådana lotterier genom att publicera eller sprida reklammaterial eller på något annat motsvarande sätt. Bestämmelsen motsvarar de förbud som ingår i straffbestämmelsen i gällande 6 § lotterilagen. De föreslagna förbuden gäller lotterier som anordnas i Finland.

Förbudet mot att sälja eller förmedla lotter riktar sig mot andra än den som anordnar lotteriet. Genom förbudet förstärks tillförlitligheten vid anordnandet av lotterier, eftersom de instanser som säljer eller förmedlar lotter blir tvungna att kontrollera att de lotter som erbjuds till försäljning hör till lagligt anordnade lotterier.

Det skall även vara förbjudet att främja lotterier som anordnas i Finland utan tillstånd av myndighet, t.ex. att i tidning publicera reklam om sådana lotterier. Det är tidningens chefredaktör och förläggare som i så fall gör sig skyldiga till brott mot förbudet. Det skall vara förbjudet att främja sådana lotterier genom att sprida reklammaterial om dem, t.ex. i form av broschyrer som delas ut till hemmen. Annat motsvarande sätt att främja otillåtna lotterier är t.ex. att göra reklam för lotterierna på Internet.

Enligt gällande 5 § 1 mom. lotterilagen är försäljning och saluförande av lotter i ett lotteri som hålls utanför Finland samt främjande av ett sådant lotteri på annat sätt förbjudet. Enligt den föreslagna 2 punkten är det förbjudet att sälja eller förmedla lotter som hänför sig till lotterier som anordnas utomlands samt att främja dylika lotterier på det sätt som avses i 1 punkten.

Syftet med förbudet är att förhindra att lotter som hänför sig till lotterier som anordnas utomlands säljs eller förmedlas samt att dylika lotterier främjas genom att publicera eller sprida reklammaterial eller på något annat motsvarande sätt. Förbuden gäller andra än dem som anordnar lotterier. Den för-

eslagna förbudsbestämmelsen förstärker tillförlitligheten vid anordnandet av lotterier, eftersom de instanser som säljer eller förmedlar lotter och t.ex. massmedierna även i detta fall blir tvungna att kontrollera att lotteriarrangören har ett behörigt tillstånd som beviljats i Finland.

Det skall vara förbjudet att sälja eller förmedla lotter eller främja lotterier även i sådana fall då lotteriet är tillåtet i det land där det anordnas.

Utvecklingen av datakommunikationerna har gjort det möjligt att anordna lotterier över datanäten, t.ex. på Internet. Spelverksamheten på Internet kan inte förhindras genom förbud i lag. Trots detta är avsikten med det föreslagna förbudet att begränsa spelverksamhet som via Internet erbjuds till Finland.

Enligt den gällande lotterilagen är det inte förbjudet eller straffbart att delta i utländska lotterier. Också enligt den föreslagna bestämmelsen skall det endast vara förbjudet att främja lotterier som anordnas utomlands men inte att delta i utländska lotterier.

Lotterier är tjänster som i princip berörs av bestämmelserna om fri rörlighet i EG-fördraget. EG-domstolen har dock i sitt ovan nämnda Schindleravgörande konstaterat att ovan nämnda förbud inte strider mot bestämmelserna om principen för fri rörlighet av tjänster i artikel 59 i Romfördraget.

I lagstiftningen för de flesta EU-medlemsstaterna ingår ett motsvarande förbud. Syftet med förbudet är att säkerställa att lotteriavkastningen används för inhemska ändamål. En gränsöverskridande lotteriverksamhet skulle innebära en ny fördelning av avkastningen från lotterier. Om en gränsöverskridande lotteriverksamhet tilläts, skulle detta också innebära konkurrens inom lotteribranschen, vilket kunde leda till att kapital överförs till länder som kan erbjuda de största vinsterna. Eftersom avkastningen från lotterier i alla medlemsstater används för att på ett eller annat sätt främja allmännyttig verksamhet, skulle konkurrensen mera innebära en konkurrens mellan allmännyttiga ändamål i olika länder än en konkurrens mellan dem som anordnar lotterier. Syftet med förbudet är således inte i första hand att förhindra konkurrens utan att säkerställa medlemsstaternas rätt att enligt sitt sociala, kulturella och historiska arv själva fastställa ändamålet för användningen av avkastningen från lotterier.

Enligt den straffbestämmelse som föreslås i 17 kap. 16 a § strafflagen skall försäljning eller förmedling av lotter i utländska lotterier bestraffas som lotteribrott.

Enligt 3 punkten skall det vara förbjudet att sälja eller förmedla lotter till utlandet och främja sådan verksamhet på det sätt som avses i 1 punkten, om det inte är tillåtet enligt lagstiftningen i den stat eller region till vilken lotterna säljs eller förmedlas. Syftet med bestämmelsen är att hindra försäljning till utlandet av lotter som hänför sig till lotterier som anordnas i Finland. Som ovan konstaterats är det förbjudet att i Finland sälja lotter som hänför sig till lotterier som anordnas utomlands. På motsvarande sätt förbjuds försäljning och förmedling av lotter i lotterier som anordnas i Finland till utlandet samt främjande av dylik verksamhet. Försäljning eller förmedling från Finland till en annan stat eller region skall dock vara tillåten i det fall att verksamheten inte strider mot lagstiftningen i respektive stat eller region. På detta sätt begränsas delvis den internationella konkurrensen inom lotteri-branschen. Bestämmelsen överensstämmer även med bestämmelserna om förbud mot att anordna utländska lotterier i andra medlemsstater.

EG-domstolen har i sitt ovan nämnda Schindleravgörande konstaterat att det under vissa förutsättningar är tillåtet att begränsa utbudet av lotteritjänster, om begränsningarna inte till sin karaktär är diskriminerande. Av domstolens motivering kan man dra den slutsatsen att begränsning är tillåten för sådana lotterier som erbjuds från en annan medlemsstat till den medlemsstat som genom sin lagstiftning begränsar utbudet. Däremot tar domstolen inte uttryckligen ställning till om det är tillåtet att begränsa utbudet av lotterier också genom att lagstiftningen förbjuder försäljning av lotter från det egna landet till en annan medlemsstat. En sådan begränsning kan i princip anses innebära att invånarna i en medlemsstat som köpare av lotteritjänster har en ojämlig ställning jämfört med invånarna i den medlemsstat som erbjuder tjänsten. Problemet är inte betydande i praktiken, eftersom begränsningen av utbudet juridiskt endast gäller invånarna i de medlemsstater vilkas lagstiftning inte förbjuder anordnandet av utländska lotterier. Uppenbarligen innehåller lagstiftningen i alla medlemsstater ett liknande förbud.

Enligt 4 punkten är det förbjudet att utan tillstånd av den som anordnar lotteriet sälja eller förmedla lotter samt ta emot spelinsatser eller förmedla vinster som hänför sig till penningspel som anordnats med stöd av ett tillstånd som avses i denna lag.

En sammanslutning som beviljats tillstånd att anordna penningspel har i princip möjlighet att komma överens med självständiga affärsidkare att de för tillståndshavarens räkning, som ombud, säljer lotter för olika lotterier. Det har inte ansetts ändamålsenligt att bestämma om tillståndsplikt för att fungera som ombud. Oy Veikkaus Ab har ombudsavtal med olika affärsidkare. Med stöd av avtalen säljer ombuden lotter i lotterier som tippningsbolaget anordnar.

Också Penningautomatföreningen har mot ersättning placerat ut sina spelautomater i lokaler som ägs av affärsidkare. Finlands Hippos r.f. har gett ut försäljningen av totospel till utomstående i fråga om ombudsspel. Dessutom har vissa affärsidkare i förtjänstsyfte börjat förmedla vad i samband med totospel. Detta kan inte anses som ändamålsenligt, eftersom ingen, utan därtill berättigande bestämmelse eller avtal, bör kunna få ekonomisk fördel av anordnande av lotterier.

Det är ändamålsenligt att också i fortsättningen tillåta användningen av ombud vid anordnandet av spel. Penningspelssammanslutningarna behöver då inte göra stora investeringar i försäljningskedjor som behövs för att sälja lotter. Förutsättningen för att kunna verka som ombud skall vara ett avtal mellan penningspelssammanslutningen och affärsidkaren. Utan det medgivande som penningspelssammanslutningen ger i ett avtal skall ingen ha rätt att sälja eller förmedla lotter, ta emot spelinsatser eller förmedla vinster.

3 mom. Enligt det föreslagna momentet är det förbjudet att upplåta en lokal för penningautomater, kasinospel, varuvinstautomater eller i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar som tillhandahålls utan tillstånd enligt lotterilagen. Syftet med förbudet är att hindra främjandet av otillåten verksamhet med penning- eller varuvinstautomater, kasinospel eller i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar genom att upplåta en lokal för bedrivande av denna verksamhet.

I vissa fall i praktiken har tillhandahållandet av penningautomater utan tillstånd skett så att den företagare som tillhandahållit automaten tillsammans med en utländsk samar-

betspartner har gjort upp ett avtal om placering av automaten. Automaten har ägts av ett utländskt företag som placerat den i lokaler som ägts av ett finländskt företag. Med stöd av ett avtal har den affärsidkare som hyrt ut lokalen erhållit sin andel av automaten avkastning.

Den föreslagna bestämmelsen tvingar den som upplåter placeringsstället att kontrollera att den som erbjuder automaten eller spelanordningen har laglig rätt att tillhandahålla automaten eller att anordna kasinospel.

Den föreslagna bestämmelsen kompletterar bestämmelserna om hasardspel i strafflagen. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen blir upplåtelse av lokal för olaglig verksamhet med automater, spelanordningar eller kasinospel förbjuden.

Enligt gällande 6 § lotterilagen skall den som olovligen föranstaltar lotteri, för vilket myndighets tillstånd erfordras, säljer eller håller till salu lotter i sådant olovligen eller utomlands föranstallt lotteri eller eljest främjar föranstaltandet av sådant, dömas för lotteribrott till böter eller till fängelse i högst sex månader. Ordalydelsen i paragrafen är inte entydig. Den lämnar i viss mån rum för tolkning om det förbjudna främjandet gäller alla verksamheter som enligt paragrafen är straffbara, eller endast lotterier som anordnats utomlands. I praktiken har personer som upplåtit sina lokaler för tillhandahållandet av otillåtna penningautomater inte anklagats för främjande av olovligt lotteri på annat sätt.

Eftersom det i strafflagen för närvarande inte ingår någon bestämmelse enligt vilken medhjälp till lotteribrott vore straffbart, kan inte upplåtande av lokal till otillåten verksamhet med penningautomater, kasinospel, varuvinstautomater eller i 56 § avsedda automater och spelanordningar vara straffbart, om inte verksamheten uppfyller rekvisitet för anordnande av hasardspel enligt 17 kap. 16 § strafflagen.

Det föreslås att bestämmelserna om lotteribrott i reviderad form tas in i strafflagen. I 63 § i lagförslaget ingår en hänvisningsbestämmelse om lotteribrott. I strafflagen föreslås en straffbestämmelse enligt vilken den som bryter mot förbudet i 62 § lotterilagen straffas för lotteribrott. Sålunda avlägsnas oklarheten i fråga om straffbarheten för ifrågavarande handling.

4 mom. I flera länder har penninginrättningar, försäkringsbolag och också andra

företag, kommuner samt staten kunnat emittera masskuldebrevslån för vilka det utöver räntan på basis av utlottning betalats särskild gottgörelse. Sådana premieobligationslån är bl.a. i Sverige i omlopp till ett värde av ca 60 mrd. kronor.

I premieobligationslån är det fråga om att lova en slumpmässig förmån i form av pengar. Dessa skall därför anses som en form av penninglotterier. Deltagandet sker mot vederlag, eftersom det förutsätter köp av skuldebrev. Köpesumman kan anses som vederlag, trots att den som skuldkapital kommer att återbetalas.

Också finska staten har emitterat premieobligationslån. Detta inträffade första gången 1919. Det fanns dock ingen särskild lagstiftning om obligationslån. Lagen om obligationslån (85/1942) gavs först 1942. Inte heller definierades premieobligationslån. Bestämmelsen om premieobligationslån, enligt vilken utlottningen av emitterade obligationer som skall inlösas genom lottning skulle kungöras i officiella tidningen, ingick i 11 § i lagen.

Lagen om obligationslån upphävdes genom lagen om obligations- och debenturlån samt övriga masskuldebrevslån (553/1969), som trädde i kraft den 1 januari 1970. Enligt 3 § i lagen må masskuldebrev för vilka utöver räntan på basen av lottning utbetalas särskild gottgörelse endast åt en del av innehavarna av skuldebrev, icke emitteras. Enligt ordalydelsen i paragrafen gällde förbudet alla som hade rätt att emittera obligationslån. I motiveringen till paragrafen (RP 84/1969 rd) konstateras dock att emittering av masskuldebrev som premieobligationslån är förbjudet, vilket medför att också i fortsättningen endast staten har möjlighet att emittera sådana skuldebrev. Paragrafens ordalydelse och dess motivering är således motstridiga.

Av det förberedande arbetet för lagen framgår inte varför det är önskvärt att förbjuda premieobligationslån. Motiveringen till förbudet torde vara samma principiella orsaker som för förbuden som ingick i 2 kap. 5 § konsumentskyddslagen och 3 § lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet. För att främja konsumentskyddet och säkerställa näringsverksamhetens tillförlitlighet har det inte ansetts ändamålsenligt att tillåta sådan marknadsföring i vilken köpbeslutet påverkas genom att slumpmässig förmån erbjuds mot vederlag.

På grund av motstridigheten mellan innehållet i 3 § lagen om obligations- och debenturelån samt övriga masskuldebrevslån och motiveringen till den blev det oklart om staten hade rätt att emittera premieobligationslån. Arendet blev inte heller klarlagt genom 3 § lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, enligt vilken det i näringsverksamhet inte är tillåtet att utlova förmån som beror på lottning eller i övrigt på slumpen och vars erhållande förutsätter försäljning, köp eller beställning av nyttighet eller i övrigt vederlag. Med stöd av denna bestämmelse skulle det ha varit möjligt att förbjuda andra än staten att emittera premieobligationslån. Bestämmelsen gällde inte staten, eftersom staten inte ansågs bedriva näringsverksamhet vid emittering av masskuldebrevslån. För andra emittanter av skuldebrevslån hade bestämmelsen i detta fall ingen betydelse, eftersom motsvarande förbud redan tidigare ingått i 3 § lagen om obligations- och debenturelån samt övriga masskuldebrevslån från 1969.

I den gällande lotterilagen ingick inte från första början bestämmelser om premieobligationslån, med undantag av hänvisningsbestämmelsen i 1 § 4 mom., enligt vilken för emittering av premieobligationslån gäller vad som bestämts om obligationslån. Med hänvisningsbestämmelsen avsågs först 11 § lagen om obligationslån. Efter den 1 januari 1970 avsågs med hänvisningsbestämmelsen 3 § lagen om obligations- och debenturelån samt övriga masskuldebrevslån.

Genom lagen om ändring av värdepappersmarknadslagen (740/1993) upphävdes lagen om obligations- och debenturelån samt övriga masskuldebrevslån. I värdepappersmarknadslagen (495/1989) ingick inget förbud mot emittering av premieobligationer. Finlands anslutning till EES-avtalet förutsatte ändring av vår värdepapperslagstiftning. I detta sammanhang ändrades förutom värdepappersmarknadslagen också lotterilagen. Förbudet mot att emittera premieobligationer infördes på nytt i lagen genom att det togs in i 1 § 4 mom. lotterilagen genom lagen om ändring av lotterilagen (744/1993). Enligt bestämmelsen får sådana masskuldebrev inte emitteras på vilka utöver ränta betalas särskilt utlottad gottgörelse till en del av skuldebrevsinnehavarna. Bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 1994 genom förordningen om ikraftträdande av vissa lagar i anslutning till avtalet om Europeiska

ekonomiska samarbetsområdet och i anslutning till bestämmelserna gällande sagda avtal (1617/1993).

I regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av värdepappersmarknadslagen och vissa lagar som har samband med den (RP 318/1992 rd) konstateras att förbudet mot att emittera premieobligationer överförs till 1 § 4 mom. lotterilagen. Motiveringen är felaktig på grund av att det i lagen sedan 1989 efter att värdepappersmarknadslagen stiftades inte har funnits någon bestämmelse med stöd av vilken emittering av premieobligationer skulle vara förbjuden. Sålunda var det inte fråga om att flytta förbudet från en annan lag till lotterilagen utan om att på nytt införa förbudet i lagstiftningen. Av motiveringen framgår inte varför det har ansetts vara ändamålsenligt att foga förbudet till lotterilagen och inte till värdepappersmarknadslagen vars ändring det huvudsakligen var fråga om.

I den knappa motiveringen till lagförslaget konstateras att syftet med förslaget var att avlägsna oklarheten om att inte heller staten kan emittera premieobligationer. Av ordalydelsen i paragrafen framgår dock inte denna princip. Det förbud som ingår i 1 § 4 mom. lotterilagen motsvarar i sak 3 § lagen om obligations- och debenturelån samt övriga masskuldebrevslån, dvs. den bestämmelse som ledde till osäkerheten vid tolkningen av om staten hade rätt att emittera premieobligationer.

Införandet av förbudet i lotterilagen klar gjorde statens ställning dock så att bestämmelserna i lotterilagen också gäller staten. Genom att bestämmelsen fogades till lotterilagen betonas också premieobligationernas karaktär av penninglotteri.

Genom värdepappersmarknadslagen befridades kapitalmarknaden från tillståndspflicht i vissa fall. Vid emittering av masskuldebrevslån behövdes inte längre statens tillstånd eller anmälan till Finlands Bank. Tillstånden och anmälningarna ersattes med ett förfarande för godkännande av det emissionsprospekt som den som emitterar värdepapper skall offentliggöra.

Enligt artikel 56 i EG-fördraget skall medlemsstaterna tillåta kapital att fritt röra sig över medlemsstaternas gränser inom gemenskapens område. Genom de ändringar av värdepappersmarknadslagen som trädde i kraft i samband med ikraftträdandet av EES-avtalet genomfördes flera direktiv om sä-

kerställande av kapitalets fria rörlighet. Till 2 kap. 4 a § värdepappersmarknadslagen fogades i detta sammanhang bestämmelser om upptagande av utländska värdepapper på börslista. Enligt lagrummet skall finansinspektionen såsom börsprospekt godta prospekt som har godtagits av behöriga myndigheter inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Sålunda skall värdepapper som lagenligt emitterats i ett annat EU- eller EES-land också godkännas för emittering i Finland. Detta gäller också premieobligationer.

Det är inte entydigt klart att det med stöd av förbudet i 3 § lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet är möjligt att låta bli att godkänna ett börsprospekt om premieobligationslån som lagenligt emitterats i ett EU- eller EES-land. Med beaktande av att premieobligationer dock är en viss typ av penninglotteri och den principiella inställningen i 10 § i den föreslagna lagen, enligt vilken det för anordnande av penninglotterier för samma tid endast får beviljas ett tillstånd, bör det i lagen finnas en klar bestämmelse om förbud mot att emittera premieobligationer. Därför föreslås att i 5 mom. skall ingå en bestämmelse som motsvarar gällande 1 § 4 mom. lotterilagen. Också enligt den föreslagna bestämmelsen skall massskuldebrev, för vilka det utöver räntan på basis av lottning betalas särskild gottgörelse till en del av skuldebrevsinnehavarna, inte få emitteras. Bestämmelsen gäller inberäknat staten alla instanser som emitterar värdepapper. Förbudet strider inte mot bestämmelserna i gemenskapsrätten, eftersom staterna med stöd av EG-domstolens beslut i fallet Schindler, kan begränsa och t.o.m. förbjuda anordnandet av lotterier för att hindra brott och bedrägeri samt av socialpolitiska skäl förutsatt att bestämmelserna inte till sin karaktär är diskriminerande.

5 mom. Enligt den föreslagna bestämmelsen betraktas som lotterier som anordnas utomlands inte penninglotterier, tippnings- och vadhållningsspel eller totospel i vilkas anordnande deltar en penningsspelsammanslutning som av statsrådet beviljats penningsspelstillstånd.

Enligt gällande 5 § 1 mom. lotterilagen anses som lotteri som hålls utanför Finland dock inte ett lotteri som anordnas av ett inhemskt bolag som i Finland bedriver lotteriverksamhet med stöd av tillstånd. Syftet med bestämmelsen är att göra det möjligt

för Oy Veikkaus Ab att delta i anordnandet av det sammordiska nummerlotterispelet Vikinglotto. Dessutom kan Oy Veikkaus Ab delta i anordnandet av internationella penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel.

Eftersom det är möjligt att det i framtiden blir aktuellt att bedriva ett motsvarande internationellt samarbete eventuellt också i fråga om totospel, behövs en undantagsbestämmelse som möjliggör verksamheten.

63 §. *Lotteribrott.* Enligt 6 § i den gällande lotterilagen döms den som olovligen föranstaltar lotteri, för vilket myndighets tillstånd erfordras, säljer eller håller till salu lotteri i sådant olovligen eller utomlands föranstaltat lotteri eller eljest främjar föranstaltandet av sådant, för lotteribrott till böter eller till fängelse i högst sex månader.

Ett av målen för totalrefomen av strafflagen är att i den införa alla straffbestämmelser med fängelsepåföljder. På grund av detta föreslås att i lotterilagen intas bara en hänvisning till strafflagen. Enligt hänvisningen bestäms om straff för lotteribrott i 17 kap. 16 a § strafflagen. Detta genomförs så att i samband med förslaget till lotterilag ges ett förslag till lag om ändring av strafflagen.

Bestämmelser om lotteriförseelse föreslås ingå i 64 § i lagförslaget.

64 §. *Lotteriförseelse.* I gällande 6 § 1 mom. lotterilagen ingår för lotteribrott en straffbestämmelse med fängelsepåföljder. Den som på annat sätt bryter mot lotterilagen eller med stöd av den utfärdade bestämmelser döms enligt 2 mom. för brott mot lotteribestämmelserna till böter.

I den föreslagna paragrafen uppräknas uttömmande de förfaranden som skall bestraffas som lotteriförseelse. Lotteriförseelse skall straffas med böter.

Enligt 10 § i lagförslaget får lotteri inte anordnas på skuld. Förbudet avses vara principiellt och det syftar till att skydda konsumenterna mot de sociala problem som ansluter sig till lotterier. Förbudet kunde bli utan verkan, om det inte förstärks med straffpåföljd. Enligt 1 punkten skall därför den som bryter mot förbudet i 10 § mot att anordna lotteri på skuld dömas för lotteriförseelse.

I 15 § 1 mom. i lagförslaget uppräknas sådana särskilda skäl som orsakar att den som bedriver kasinoverksamhet inte får ge en person tillträde till kasinot. Syftet med straffbestämmelsen är att förstärka skyldigheten för den som bedriver kasinoverk-

samhet att hindra spelandet för minderåriga eller personer med nedsatt förmåga att bedöma de risker som spelandet kan medföra. Enligt den föreslagna 2 punkten skall den som inte iakttar skyldigheten att förbjuda tillträde i nämnda fall straffas för lotteriförseelse.

Enligt 16 § är det förbjudet för den som bedriver penningautomatverksamhet att upplåta en penningautomat för spel åt någon som uppenbart är under 15 år. Enligt paragrafen får den som bedriver kasinoverksamhet inte låta någon som uppenbart är under 18 år spela kasinospel.

Enligt 4 punkten i den föreslagna paragrafen skall den som bryter mot förbudet att delta i 27 § 3 mom. straffas för lotteriförseelse. I det föreslagna 27 § 3 mom. bestäms att innehavaren av ett varulotteritillstånd inte själv genom att köpa lotter får delta i det varulotteri han eller hon anordnar. Genom den föreslagna straffbestämmelsen förstärks den tillförlitlighet vid anordnandet av varulotterier vilken är avsikten med förbudet.

Enligt 5 punkten skall den som i praktiken anordnar ett varulotteri i strid med 28 § 2 mom. i lagförslaget straffas för lotteriförseelse. Enligt lagrummet får uppgifter som hänför sig till det praktiska anordnandet av ett varulotteri utföras endast av den som erhållit varulotteritillstånd eller en i tillståndet på ansökan förordnad fysisk person, sammanslutning eller stiftelse som avses i 1 § 1 mom. lagen angående rättighet att idka näring.

Enligt lagförslaget är anordnandet av lotterier en tillståndspliktig metod att skaffa medel för allmännyttiga sammanslutningar. Det praktiska anordnandet av lotterier är sedvanlig ekonomisk verksamhet som bör betraktas som idkande av näring. Rätten att vara den som i praktiken anordnar ett varulotteri skall basera sig på en bestämmelse i varulotteritillståndet. Avsikten med arrangemanget är att myndigheterna skall kunna försäkra sig om att det i 7 § 1 mom. 1 punkten i lagförslaget angivna syftet för lotterier förverkligas, dvs. främjande av allmännyttig verksamhet. Den föreslagna bestämmelsen förstärker för sin del bestämmelsen i 28 § 2 mom., enligt vilken uppgifter som hänför sig till det praktiska anordnandet av ett varulotteri får utföras endast med stöd av en bestämmelse i varulotteritillståndet.

Enligt 6 punkten skall den som verkställer

lottningen eller blandandet av lotterna vid ett varulotteri i strid med vad som bestäms i 29 § 1 mom. eller inte iakttar underrättelseskyldigheten enligt 29 § 2 mom. gällande resultatet av lottningen straffas för lotteriförseelse. Enligt 29 § 1 mom. i lagförslaget skall lottningen och blandandet av lotterna vid ett varulotteri ske under tillsyn av en företrädare för polisinrättningen i det härad där lottningen sker eller notarius publicus. Innehavaren av varulotteritillståndet är skyldig att se till att en företrädare för polisinrättningen i häradet eller notarius publicus kallas till den förrättning då lottningen sker och lotterna blandas. Enligt 2 mom. i den nämnda paragrafen skall innehavaren av ett varulotteritillstånd, den som anordnar ett lotteri enligt 27 § 1 mom. och en i 27 § 2 mom. avsedd myndig person som ansvarar för anordnandet av ett lotteri vara skyldiga att underrätta dem som deltagit i lotteriet om resultatet av lottningen. Med straffbestämmelsen säkrställs att lotteriet anordnas på ett tillförlitligt och lagenligt sätt.

Enligt 7 punkten skall den som bryter mot bestämmelserna i 16 § 2 mom. om placeringen av penningautomater eller kasinospel eller 40 § om placeringen av varuvinstautomater eller 56 § 1 mom. om placeringen av spelautomater eller spelanordningar straffas för lotteriförseelse.

Enligt 8 punkten skall den som bryter mot bestämmelserna om räkneverk för kontroll av penningrörelsen i 57 § straffas för lotteriförseelse. I den föreslagna 57 § bestäms att penningautomater, varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar skall vara försedda med ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen som är besiktigt och godkänt av ett kontrollorgan som inrikesministeriet har förordnat. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att uppgifterna om avkastningen från verksamheten är riktiga, bl.a. med tanke på beskattningen. Genom den föreslagna straffbestämmelsen förstärks skyldigheten i 57 § att förse automater och spelanordningar med räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

65 §. *Brott mot tystnadsplikt.* I 55 § i lagförslaget bestäms om tystnadsplikt och offentlighet för penningsspelsammanslutningar i fråga om uppgifter och handlingar som gäller beredning av och beslut om fördelningsförslaget samt i fråga om tillsynen över användningen av understöden och handlingar som gäller tillsynsuppgifterna. När det

gäller brott mot tystnadsplikten hänvisas till bestämmelserna i strafflagen. Det föreslås att en hänvisningsbestämmelse tas in i 65 §.

Enligt den föreslagna paragrafen skall straff för brott mot tystnadsplikten i 55 § dömas enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen, om inte gärningen är straffbar enligt 40 kap. 5 § strafflagen eller strängare straff bestäms för den någon annanstans i lag.

Eftersom de personer som avses i 55 § inte entydigt kan likställas med tjänstemän när det gäller straffrättsligt ansvar, bör det i fråga om brott mot tystnadsplikten utöver hänvisningen till 40 kap. 5 § strafflagen, i vilken bestäms om brott mot tystnadsplikt som begås av tjänstemän eller offentligt anställda arbetstagare, hänvisas till 38 kap. 1 och 2 § strafflagen.

66 §. *Ändringssökande.* I lagförslaget ingår bestämmelser med stöd av vilka myndigheterna fattar förvaltningsbeslut. Förvaltningsbeslut enligt lagförslaget är sådana beslut som fattas av polisinrättningen i häradet och som gäller varulotterier, gissningstävlingar, varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar samt bingotillstånd och fastställande av bingospelsregler och största tillåtna spelinsatser i spelen. Förvaltningsbeslut är också beslut om att återkalla dessa tillstånd. Polisinrättningen skall också fatta beslut om förordnande av syssloman för dessa lotterier. Enligt lagförslaget kan polisinrättningen i häradet också genom förvaltningsbeslut bestämma att redovisningen över ett varulotteri skall rättas. Ett förvaltningsbeslut enligt lagförslaget är även ett beslut som fattats av polisen och genom vilket tillhandahållandet av en penningautomat, varuvinstautomat eller i 56 § avsedd spelautomat eller spelanordning förbjuds om automaten eller spelanordningen inte är försedd med ett godkänt räkneverk för kontroll av penningrörelsen eller om automaten är placerad i strid med bestämmelserna.

Med förvaltningsbeslut som fattas av länsstyrelsen avses tillstånd för varulotterier som anordnas inom flera härad eller län och beslut om att återkalla sådana tillstånd. Länsstyrelsen kan också bestämma att redovisningen skall rättas och förordna en syssloman.

Inrikesministeriet skall genom förvaltningsbeslut fastställa spelreglerna för penningospel samt de största tillåtna spelinsatserna i penningautomater och spel som anord-

nas i ett kasino. Förvaltningsbeslut som fattas av ministerier är också beslut om ersättning av lednings- och tillsynskostnader för övervakning av användningen av understöd som delas ut av avkastningen från penningsautomater, kasinospel och kasinoverksamhet.

Statsrådets beslut om beviljande eller återkallande av penningspelstillstånd är också ett förvaltningsbeslut enligt lagförslaget.

Med stöd av 48 § i lagförslaget ger inrikesministeriet en rekommendation till avgörande då meningsskiljaktigheter om utbetalningen av vinsten råder mellan spelaren och penningspelsammanslutningar som anordnar tippnings-, vadhållnings- och totospel. Rekommendationen är inte ett förvaltningsbeslut, och därför får ändring inte sökas i det med stöd av förvaltningsprocesslagen.

Ett beslut genom vilket ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen inte godkänns, är inte ett förvaltningsbeslut eftersom det inte fattas av en myndighet utan av ett kontrollorgan som förordnats av inrikesministeriet. Ett fördelningsförslag som fattats av Penningautomatföreningens styrelse är inte heller ett förvaltningsbeslut trots att det enligt 54 § i lagförslaget fattas under tjänsteansvar, eftersom fördelningsförslaget inte är ett slutligt juridiskt bindande beslut.

Enligt den föreslagna paragrafen söks ändring i ett förvaltningsbeslut som meddelats med stöd av denna lag på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Enligt 7 § förvaltningsprocesslagen kan besvär över beslut av statsrådet och ministeriet anföras hos högsta förvaltningsdomstolen på laglighetsgrund. Over beslut av en myndighet som är underställd statsrådet kan besvär anföras hos förvaltningsrätten.

67 §. *Närmare bestämmelser.* Närmare bestämmelser om tillämpningen av lagen utfärdas genom förordning. Enligt bemyndigandet att utfärda förordning i den föreslagna paragrafen skall det utfärdas en lotteriförordning i vilken ingår närmare bestämmelser om anordnandet av och tillsynen över lotterier. Med stöd av paragrafen skall också genom förordning utfärdas bestämmelser om fördelningen av avkastningen från penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet samt totospel, t.ex. om förfaranden och tidsfrister i samband med fördelningen av avkastningen.

I 2 mom. föreslås ingå ett bemyndigande,

enligt vilket genom förordning kan bestämmas om verksamhetsområdena för de ministerier som sköter de uppgifter som enligt denna lag ankommer på ministerier.

1 mom. Enligt 1 punkten bestäms genom förordning om de uppgifter som skall finnas på och lämnas vid försäljningen av lotterna i penning- och varulotterier. För att säkerställa rättsskyddet för dem som deltar i lotterier och den offentliga tillförlitligheten vid anordnandet av lotterier, skall av lotterna framgå viktiga upplysningar, bl.a. om vem som anordnar lotteriet, användningen av de insamlade medlen och uppgifter om vinster.

Enligt 2 punkten bestäms genom förordning om tillståndsansökans innehåll och de utredningar som skall fogas till ansökan samt om tillståndsbeslutens innehåll.

Enligt 3 punkten bestäms genom förordning om förfarandena och tidsfristerna i anslutning till anordnandet av lotterier. Med förfarandena i anslutning till anordnandet av lotterier avses t.ex. blandning av lotter och anordnande av utlottning.

Enligt lagförslaget skall redovisning upprättas över anordnandet av varulotterier, bingo och gissningstävlingar samt över tillhandahållandet av varuvinstautomater. Enligt 4 punkten bestäms genom förordning närmare om innehållet i redovisningarna, om framläggande av redovisningarna, om tidsfrister i anslutning till framläggandet av redovisningarna samt om förvaring av redovisningarna.

Enligt 5 punkten bestäms genom förordning om grunderna för beviljande och understödsvillkoren för de understöd som beviljas av avkastningen från penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet samt fördelningsförfarandet, ändring av ändamålet för understödet eller av understödsvillkoren och överföring av understöd, återbäringsskyldighet, återkrav och till de nämnda förfarandena hörande tidsfrister. Med förfaranden i anslutning till fördelningen av avkastningen avses t.ex. förfaranden i samband med beredningen av fördelningsförslag enligt 20 § 1 mom. i lagförslaget.

Bestämmelser om fördelningen av avkastningen från totospel ingår i förordningen om statsunderstöd till främjande av hästuppfödning och stödjande av hästsport. I förordningen anges bl.a. till vem och för vilket ändamål statsunderstöd kan beviljas. Förordningen upphävs när den föreslagna lagen träder i kraft. Motsvarande bestämmelser är

fortsättningsvis nödvändiga för fördelning av avkastningen från totospel. Därför föreslås i 6 punkten ingå ett bemyndigande enligt vilket genom förordning skall bestämmas om användningen av avkastningen av totospel för främjande av hästuppfödning och hästsport.

Enligt 17 § 3 mom. i lagförslaget skall avkastningen från totospel användas för att främja hästuppfödning och hästsport. I 7 punkten föreslås ett bemyndigande med stöd av vilket genom förordning bestäms om grunderna för beviljande av understöd av avkastningen från totospel samt förfarandet och tidsfrister i anslutning till fördelningen av avkastningen från totospel. Motsvarande bestämmelser om grunderna för beviljande samt förfaranden och tidsfrister ingår för närvarande i förordningen om statsunderstöd till främjande av hästuppfödning och stödjande av hästsport.

Enligt 8 punkten bestäms genom förordning om tillsynen över anordnandet av lotterier. Med stöd av bemyndigandet bestäms bl.a. om myndigheternas uppgifter i samband med utlottningen och annat anordnande av lotterier.

Enligt 9 punkten bestäms genom förordning om räkneverk för kontroll av penningrörelsen enligt 57 §, de anordningar och handlingar som skall tillställas ett kontrollorgan som avses i 58 §, undantag från typbesiktningsskyldigheten samt om besiktning och godkännande av räkneverken. Genom förordning bestäms t.ex. om de tekniska kraven för räkneverk för kontroll av penningrörelsen samt om åtgärder för besiktning och godkännande av räkneverken. Regleringen motsvarar i sak bestämmelserna om de räkneverk för kontroll av penningrörelsen som används i förströelseanordningar.

Enligt 10 punkten bestäms genom förordning om objektet vid gissningstävlingar. Vid gissningstävlingar bör bara sådana gissningsobjekt väljas som gör det möjligt att exakt bestämma vem som är vinnare. Genom förordning skall bestämmas närmare om de villkor som ett gissningsobjekt bör uppfylla för att det skall kunna vara gissningsobjekt vid en gissningstävling.

Enligt 11 punkten bestäms genom förordning om länsstyrelsernas och polisinspektionernas skyldighet att översända uppgifter för uppföljning av och forskning kring problem som föranleds av anordnandet av lotterier. Enligt 52 § i lagförslaget ansvarar social-

och hälsovårdsministeriet för uppföljningen av forskningen kring dessa problem. Eftersom de myndigheter som tillställer uppgifterna inte är myndigheter inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde, är det nödvändigt, i syfte att säkerställa tillgången på uppgifterna, att skyldigheten att tillställa uppgifterna föreskrivs genom förordning.

2 mom. I den lagberedningsansvisning som statsrådet den 23 september 1999 gav i form av ett principbeslut konstateras bl.a. att det behöriga ministeriet på lämpligt sätt skall nämnas i de bestämmelser som gäller ministeriernas verksamhetsområden och att man genom bestämmelsernas lydelse eller genom en särskild fullmaktsbestämmelse dessutom bör säkerställa att det ursprungliga syftet med den reform av regleringspraxis som avses i statsrådets principbeslut av den 13 december 1995 uppfylls.

Med undantag av 13 § 1 mom. och 19 § nämns det behöriga ministeriet vid namn i de paragrafer i vilka bestäms om ministeriernas uppgifter. I enlighet med den ovan nämnda lagberedningsansvisning som statsrådet gett ingår i det föreslagna momentet ett bemyndigande, enligt vilket genom förordning kan bestämmas om de ministerier som skall sköta de uppgifter som enligt denna lag ankommer på ministerier. Den förordning genom vilken saken kan regleras är reglementet för statsrådet.

10 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

68 §. *Ikraftträdande. 1 mom.* I 1 mom. ingår bestämmelser om den tidpunkt då lagen träder i kraft. Eftersom penningspelsammanslutningarnas avkastning intäktsförs i statsbudgeten bör lagen träda i kraft vid ingången av budgetåret.

2 mom. Den föreslagna lagen upphäver enligt 2 mom. lotterilagen av den 1 september 1965 (491/1965) jämte ändringar och lagen den 17 december 1943 om reglering av ekonomisk verksamhet, vid vars utövande allmännyttigt eller välgörande ändamål åberopas (1034/1943).

3 mom. Enligt det föreslagna momentet får åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter vidtas innan lagen träder i kraft.

Till de åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter hör bl.a. att fastställa spelreglerna för penningspel och de största tillåt-

na spelinsatserna i penningautomater och i spel som anordnas i kasinon samt det informationsförfarande som avses i artikel 8 i direktiv 83/189/EEG och som gäller besiktning och godkännande av räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

De tillstånd som statsrådet beviljat att anordna penninglotterier, tippnings- och vadhållningsspel eller totospel eller att bedriva kasinoverksamhet går ut när denna lag träder i kraft. För att garantera en kontinuerlig penningspelsverksamhet bör statsrådet bevilja penningspelstillstånd enligt den nya lagen innan lagen träder i kraft.

69 §. *Övergångsbestämmelse. 1 mom.* Enligt den föreslagna bestämmelsen skall anslag som lämnats outdelade enligt beslut som statsrådet innan denna lag träder i kraft fattat med stöd av 3 § förordningen om användningen av överskottet från penninglotteri- och tippningsspel, 29 § 3 mom. penningautomatförordningen och 11 § 2 mom. förordningen om totospel delas ut inom fem år efter att beslutet fattats.

Med stöd av ovan nämnda paragrafer har statsrådet rätt att bestämma att något år skall högst 20 % av den avkastning från penningspelsammanslutningarna som tas in i statsbudgeten lämnas outdelad. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall t.ex. de belopp som lämnats outdelade 1999 delas ut senast 2004.

2 mom. Eftersom det för närvarande finns spelautomater och spelanordningar på marknaden som faller inom lagens tillämpningsområde och således skall förses med räkneverk för kontroll av penningrörelsen, bör de som bedriver verksamheten ges tillräckligt med tid att installera räkneverk för kontroll av penningrörelsen. Av denna anledning föreslås att de penning- och varuinstautomater samt de i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar som står till allmänhetens förfogande när lagen träder i kraft på det sätt som bestäms i denna lag skall vara försedda med räkneverk för kontroll av penningrörelsen senast inom ett år efter det att lagen har trätt i kraft.

3 mom. Enligt det föreslagna momentet skall tillstånd att anordna varulotterier och bingospel samt att tillhandahålla i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar som beviljats innan denna lag träder i kraft jämte tillståndsvillkoren gälla till utgången av tillståndens giltighetstid.

När lagen träder i kraft upphävs alla till-

stånd att anordna lotterier som beviljats med stöd av lotterilagen. Det är emellertid ändamålsenligt att tillstånden att anordna varulotterier och bingospel jämte tillståndsvillkoren förblir i kraft under tillståndens giltighetstid så att tillståndshavarna kan slutföra de lotterier som avses i tillstånden.

Eftersom det enligt förslaget alltså skall vara tillåtet att mot en avgift ställa sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § till allmänhetens förfogande, vore det inte ändamålsenligt att förutsätta att näringsidkarna vid lagens ikraftträdande skulle vara tvungna att ansöka om nya tillstånd för spelautomaterna och spelanordningarna. I stället föreslås att de tillstånd som beviljats med stöd av bestämmelser som upphävs skall förbli i kraft under tillståndens giltighetstid.

1.2. Lotteriskattelagen

2 §. *Definitioner.* Lotteriskatt betalas till staten på lotterier som anordnas i Finland enligt vad som bestäms i lotteriskattelagen. I gällande 2 § 1 mom. 1 punkten lotteriskattelagen uppräknas de verksamheter som betraktas som lotterier enligt lotteriskattelagen. Det föreslås att paragrafen ändras så att definitionerna motsvarar de föreslagna definitionerna i lotterilagen. Enligt den föreslagna bestämmelsen avses med lotteri sådant penninglotteri, varulotteri, bingospel och totospel samt sådan gissningstävling, tippning och vadhållning som avses i 3 § lotterilagen samt hållande av penningautomater eller varuvinstautomater till allmänhetens förfogande, anordnande av kasinospel, kasinoverksamhet samt hållande av i 56 § lotterilagen avsedda spelautomater och spelanordningar till allmänhetens förfogande.

Enligt 3 § 9 punkten i förslaget till lotterilag avses med gissningstävling ett varulotteri där deltagaren har möjlighet att genom gissning angående gissningsobjektet, som dock inte kan gälla idrottstävlingar eller andra tävlingar, vinna varor eller present- eller köpkort som kan växlas mot varor eller tjänster. För att lotteriskattelagen också skall kunna tillämpas på gissningstävlingar föreslås att ett omnämnande av gissningstävlingar fogas till definitionen i 2 § 1 mom. 1 punkten lotteriskattelagen.

Penning- och varuvinstautomater samt kasinospel definieras i 3 § i förslaget till lotterilag. Det föreslås att begreppen "spelauto-

mat" och "spelanordning" i gällande 2 § 1 mom. 1 punkten lotteriskattelagen ersätts med begreppet penningautomat samt att begreppet "spel" ersätts med begreppet kasinospel.

Enligt den föreslagna lotterilagen avses med lotteri även att sådana spelautomater och spelanordningar som avses i lagens 56 § ställs till allmänhetens förfogande. Sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § lotterilagen är lyckohjul vilka snurras för hand och före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar som i vinst kan ge spelaren varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelmarker som kan växlas till sådana. Vidare är det fråga om sådana ovan nämnda, före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar, i 3 § 11 punkten i den föreslagna lotterilagen avsedda varuvinstautomater samt sådana andra spelautomater och spelanordningar som i vinst kan ge spelaren varor och som tillhandahålls för allmänheten i en nöjespark eller på ett tivoli.

I 2 mom. bestäms om vad som i lotteriskattelagen avses med avkastning av lotteri. Enligt den föreslagna bestämmelsen avses med avkastning av lotteri totalinkomsten av lottförsäljningen och det sammanlagda beloppet av de penninginsatser som betalats för deltagande i lottnings-, tippnings-, vadhållnings- och totospel samt för användning av varuvinstautomater. Med avkastning av penningautomater och kasinospel avses skillnaden mellan penninginsatsernas sammanlagda belopp och de vinster som utbetalats till spelarna.

Verksamheten med sådana varuvinstautomater som avses i 3 § 11 punkten i den föreslagna lotterilagen skiljer sig till sin natur från verksamheten med penningautomater och kasinospel. Verksamheten med varuvinstautomater kan jämföras med varulotterier och bingospel. Eftersom penningvinster inte kan fås från varuvinstautomater, kan det inte heller uppstå ovisshet om antalet penninginsatser som lagts i en varuvinstautomat. Å andra sidan skulle det orsaka onödiga värderingsproblem att dra av värdet av de varuvinster som fås från automaten. Därför bör avkastningen av en varuvinstautomat definieras på samma sätt som avkastningen av penning- och varulotterier, gissningstävlingar, bingospel samt tippnings-, vadhållnings- och totospel. I övrigt motsvarar den föreslagna bestämmelsen beträffande begreppet

avkastning i sak gällande reglering.

4 §. *Skattegrunden och skattesatsen.* I 4 § ingår bestämmelser om skattegrunden och skattesatsen. Enligt det föreslagna momentet skall lotteriskatten för ett lotteri som anordnas med ensamrätt vara 5 % av avkastningen av lotteriet. När sådana penningautomater och kasinospel som avses i 2 § 1 mom. 1 punkten tillhandahålls någon annanstans än i ett kasino som avses i lotterilagstiftningen, skall lotteriskatten dock vara 3 % av avkastningen. Med undantag av ändringarna av terminologin i fråga om penningautomater och kasinospel motsvarar bestämmelsen i sak gällande reglering. I stället för till lotterilagstiftningen hänvisas det till lotterilagen.

Enligt 2 mom. är skatten för ett varulotteri 1,5 % av avkastningen av lotteriet. Enligt 3 § 9 punkten i förslaget till lotterilag definieras gissningstävlingar som varulotteri. Verksamhet som bedrivs med varuvinstautomater som avses i 3 § 11 punkten i förslaget till lotterilag är egentligen varulotteriverksamhet som bedrivs med hjälp av en mekanisk anordning. Gissningstävlingar och tillhandahållande av varuvinstautomater jämställs således med varulotterier. Av denna anledning föreslås att samma skattesats skall tillämpas på gissningstävlingar och tillhandahållande av varuvinstautomater som på varulotterier.

6 §. *Undantag från skatteplikten.* I paragrafen bestäms om undantag från skatteplikten. Enligt 2 punkten skall skatt inte betalas för tillhandahållande av sådana spelautomater, spel och spelanordningar som inte i vinst kan ge pengar eller spelmarker som kan växlas mot pengar eller varor. Enligt motiveringen till lagrummet är de spelautomater, spel och spelanordningar som avses i paragrafen sådana i 2 § förordningen om vissa spelautomater och andraspelanordningar avsedda, före den 1 juni 1970 anskaffade automater som ger varuvinster och i 1 § 2 mom. i samma förordning avsedda lyckohjul som snurras för hand samt anordningar på tivoli och i skjuttält.

När den föreslagna lotterilagen träder i kraft upphävs den ovan nämnda förordningen. Avsikten är dock att de nämnda spelautomaterna och spelanordningarna skall kunna tillhandahållas på samma grunder som förut även när den föreslagna lotterilagen träder i kraft. Därför föreslås att i 56 § i den föreslagna lotterilagen tas in en undantagsbestämmelse gällande rätten att anordna lot-

teri. Enligt bestämmelsen skall den som har rätt att idka näring alltså mot en avgift få ställa lyckohjul vilka snurras för hand och ovan nämnda spelautomater och spelanordningar till allmänhetens förfogande. Även nöjesparker och tivolin föreslås ha motsvarande rätt, oberoende av vem som äger dem. Enligt 56 § 1 mom. 2 punkten i förslaget till lotterilag skall nöjesparker och tivolin kunna beviljas tillstånd att ställa till allmänhetens förfogande även sådana varuvinstautomater som avses i 3 § 11 punkten i förslaget till lotterilag samt sådana andra spelautomater och anordningar som i vinst kan ge spelaren varor. Med de sistnämnda spelautomaterna och spelanordningarna avses anordningar som har anskaffats efter den 1 juni 1970.

I 6 § 2 punkten lotteriskattelagen bestäms om undantag från skatteplikten i fråga om vissa spelautomater, spel och spelanordningar. Från lotteriskatt undantas genom bestämmelsen sådana näringsidkare som ställer till allmänhetens förfogande lyckohjul vilka snurras för hand och före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar. Befriade från skatt är även tivolin och nöjesparker som ställer till allmänhetens förfogande spelautomater och spelanordningar som ger olika varuvinster. Eftersom befrielsen från lotteriskatt alltså bör gälla tillhandahållandet av dessa spelautomater och spelanordningar, föreslås att 6 § 2 punkten lotteriskattelagen ändras så att skatt inte skall betalas för tillhandahållande av sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § 1 mom. 1 och 2 punkten lotterilagen.

Enligt motiveringen till den gällande 6 § 2 punkten lotteriskattelagen avser befrielsen från lotteriskatt även anordningar i skjuttält, såsom anordningar för målskjutning eller kastning, beträffande vilkas tillhandahållande bestäms i 2 § förordningen om utverkande av tillstånd till föranstaltande av vissa nöjen och hållande av spelautomat. Avsikten är att den nämnda förordningen upphävs genom en förordning som träder i kraft i samband med den föreslagna lotterilagens ikraftträdande. Eftersom verksamhet som bedrivs med nämnda anordningar inte kommer att kunna betraktas som lotteri, skall verksamheten inte heller beskattas enligt lotteriskattelagen.

1.3. Lagen om penninginsamlingar

6 §. Enligt 6 § 1 mom. lagen om penninginsamlingar ankommer den allmänna tillsynen över penninginsamlingsverksamheten på inrikesministeriet. En ny uppgift för ministeriet föreslås vara statistikföring av anordnandet av penninginsamlingar. Bestämmelsen motsvarar vad som i 42 § lotterilagen bestäms om allmän skyldighet för inrikesministeriet att föra statistik över lotteriverksamheten.

I 6 § 2 mom. lagen om penninginsamlingar sägs att för avgivande av utlåtanden i fråga om behövligheten och ändamålsenligheten av penninginsamlingar som berör hela riket eller som eljest är omfattande samt i fråga om sammanjämkningen av dylika insamlingar finns i anslutning till inrikesministeriet en nämnd, som tillsätts av statsrådet. Angående nämndens mandattid, sammansättning och uppgifter bestäms närmare genom förordning. För penninginsamlingar och varulotterier kan tillsättas en gemensam nämnd.

Enligt 2 § 1 mom. förordningen om penninginsamlings- och varulotterinämden har nämnden till uppgift att övervaka föranstaltandet av penninginsamlingar och varulotterier samt att göra framställningar och ta initiativ i ärenden som gäller dem. Nämnden skall till tillståndsgivaren avge utlåtanden om ändamålsenligheten av riksomfattande och i fråga om omfånget därmed jämförbara penninginsamlingar och varulotterier. Länsstyrelsen skall hos nämnden inhämta utlåtande över anhållan om tillstånd att föranstalta ovan nämnda penninginsamlingar och varulotterier samt till nämnden sända en kopia av sitt beslut. Enligt 2 § 2 mom. i förordningen kan nämnden även avge utlåtanden om ansökan som gäller ändring av en med insamlade medel förvärvad fastighets eller inrättnings användningssyfte eller ny användning av insamlade medel.

Till följd av den länsreform som genomfördes den 1 oktober 1997 finns det numera bara fem län i vårt land. En länsstyrelses verksamhetsområde är således mera omfattande än tidigare. På grund av att verksamhetsområdet är så omfattande kan länsstyrelserna själva bedöma behövligheten och ändamålsenligheten av penninginsamlingar och lotterier samt sammanjämkningen av dem.

Som ett led i den effektivare tillsynen över anordnandet av lotterier ingår i 42 § försla-

get till lotterilag en bestämmelse enligt vilken inrikesministeriet ansvarar för den riksomfattande tillsynen över anordnandet av lotterier.

Enligt gällande 7 § 3 mom. förordningen om varulotterier kan i tillstånd som beviljats av länsstyrelse bestämmas att det praktiska föranstaltandet av lotteriet, på villkor som uppställts av penninginsamlings- och varulotterinämden, skall anförtros bolag, andelslag eller registrerad förening som grundats för sådan verksamhet och godkänts av nämnden. Enligt 28 § i förslaget till lotterilag kan länsstyrelsen i ett beviljat varulotteritillstånd bestämma att uppgifter i anslutning till det praktiska anordnandet av ett varulotteri får utföras inte bara av den som erhållit varulotteritillståndet utan också av en fysisk person, sammanslutning eller stiftelse enligt 1 § 1 mom. lagen angående rättighet att idka näring. Det praktiska anordnandet av lotterier är således en näring som fritt kan idkas på de villkor och med de undantag som anges i lagen angående rättighet att idka näring, och då behövs inte längre beslut av penninginsamlings- och varulotterinämden om den som i praktiken skall anordna ett varulotteri.

Tillsynsmyndigheterna skall enligt 44 § i förslaget till lotterilag ha rätt att av dem som i praktiken anordnar varulotterier erhålla de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynsuppgiften.

Till följd av de föreslagna ändringarna kommer penninginsamlings- och varulotterinämden inte längre att ha några uppgifter. Därför föreslås att penninginsamlings- och varulotterinämden indras. Nämndens uppgifter överförs enligt förslaget till lotterilag delvis på tillståndsmyndigheterna och delvis på det ministerium som ansvarar för den riksomfattande tillsynen över anordnandet av lotterier.

Med hänvisning till vad som anförts ovan föreslås att 6 § 2 mom. lagen om penninginsamlingar ändras så att inrikesministeriet kan ge utlåtanden samt meddela anvisningar om anordnandet av penninginsamlingar.

7 §. Enligt 2 mom. har penninginsamlings- och varulotterinämden rätt att få en avskrift av redovisningen över penninginsamlingar. Enligt lagförslaget indras penninginsamlings- och lotterinämden. Av denna orsak föreslås att 7 § 2 mom. lagen om penninginsamlingar upphävs såsom obehövligt.

1.4. Lagen om förströelseanordningar

3 a §. *Uppgifter på förströelseanordningar.* Det föreslås bli bestämt att på förströelseanordningar skall på synlig plats anges namnet på den som bedriver verksamhet med anordningen samt utövarns kontaktuppgifter och affärssignum.

Med tanke på tillsynen över verksamheten med förströelseanordningar skall på dem anges uppgifter om verksamhetsidkaren på synlig plats. Uppgifterna kan vara fritt utformade men skall innehålla de uppgifter som behövs för identifiering av verksamhetsidkaren. Det är fråga om namnet på den person eller sammanslutning som bedriver verksamheten samt kontaktuppgifter, såsom adress och telefonnummer, samt affärssignum.

Anteckningarna om den som bedriver verksamhet med förströelseanordningen skall göras på ett sådant sätt att det inte är möjligt att göra åverkan på dem eller utplåna dem. Samtidigt bör anteckningarna dock göras på ett sådant sätt att uppgifterna kan ändras i samband med ändrade kontaktuppgifter.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i sak 60 § i den föreslagna lotterilagen, i vilken bestäms om de anteckningar som skall göras på penning- och varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar.

6 §. *Kontroll av penningrörelsen.* Kontrollen av penningrörelsen förutsätter att verifikat och utredningar uppgörs över tillhandahållandet av förströelseanordningar. I gällande 6 § 3 mom. lagen om förströelseanordningar ingår ett bemyndigande att utfärda en förordning med närmare bestämmelser om de nämnda verifikaten och utredningarna. Närmare bestämmelser har tagits in i 9 § förordningen om förströelseanordningar.

Eftersom bestämmelserna om uppgörande av verifikat och utredningar medför förpliktelser för näringsidkarna, bör bestämmelserna inte längre ges på förordningsnivå. Därför föreslås att närmare bestämmelser om verifikat och utredningar tas in i en ny 8 a §. Samtidigt slopas i 6 § 3 mom. bemyndigandet att utfärda en förordning med närmare bestämmelser om verifikat och utredningar.

7 §. *Förordnande av kontrollorgan.* Enligt gällande 1 mom. förordnar inrikesministeriet kontrollorgan som skall företa sådana besiktnings- och ge sådana godkännanden som avses i lagen om förströelseanordningar och

i författningar som givits med stöd av den. Enligt momentet kan behövliga villkor fogas till ett förordnande.

Enligt gällande 7 § 1 mom. kan behövliga villkor fogas till förordnandet gällande kontrollorgan. För närvarande finns det två kontrollorgan som besiktigar och godkänner räkneverk för kontroll av penningrörelsen i förströelseanordningar. Det har inte ansetts nödvändigt att foga några villkor till förordnandena. Enligt 58 § 1 mom. i förslaget till lotterilag skall inrikesministeriet förordna kontrollorgan som företar besiktnings- och ger godkännanden för sådana räkneverk för kontroll av penningrörelsen som avses i lotterilagen. I lagförslaget föreslås inte att förordnandet skall innehålla några villkor. Det föreslås att bestämmelsen gällande förordnande av kontrollorgan i lagen om förströelseanordningar förenhetligas med 58 § 1 mom. i förslaget till lotterilag.

Enligt 2 mom. kan inrikesministeriet återkalla ett förordnande, om kontrollorganet begär det, försummar sin kontrollskyldighet eller bryter mot villkor som nämns i 1 mom. eller om oegentligheter förekommer i dess verksamhet.

I 58 § 2 mom. i den föreslagna lotterilagen ingår bestämmelser om återkallande av förordnanden för kontrollorgan som företar besiktnings- och ger godkännanden för räkneverk för kontroll av penningrörelsen i penning- och varuvinstautomater. Enligt det nämnda lagrummet kan inrikesministeriet återkalla sitt förordnande

1) om kontrollorganet begär det,

2) om kontrollorganet utan godtagbar orsak underlåter att fullgöra sin besiktnings- skyldighet eller

3) om det i kontrollorganets verksamhet förekommer oegentligheter som äventyrar tillförlitligheter i besiktnings- och godkännandena.

Förutsättningarna för återkallande är i sak desamma, men i förslaget till lotterilag är de mera exakt skrivna och mera noggrant avgränsade än i 7 § 2 mom. lagen om förströelseanordningar.

Eftersom den besiktnings- och godkännandeverksamhet som avses i lagen om förströelseanordningar och i förslaget till lotterilag i princip är nästan likadan och det med stöd av den föreslagna lotterilagen sannolikt kommer att ges förordnanden till samma kontrollorgan som har fått förordnanden enligt lagen om förströelseanordningar, är det

ändamålsenligt att bestämmelserna om återkallande av förordnanden är enhetliga.

Det förelås därför att momentet ändras så att innehållet blir detsamma som i 58 § 2 mom. i förslaget till lotterilag.

8 §. *Besiktning och godkännande av räkneverk för penningrörelsen.* Det föreslås att paragrafen ändras i sin helhet.

1 mom. I gällande 8 § sägs att ett kontrollorgan som inrikesministeriet förordnat skall så som stadgas genom förordning besiktiga och godkänna ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen innan det tas i bruk. Det föreslås att orden "innan det tas i bruk" stryks som obehövliga.

Enligt gällande 6 § 2 mom. förordningen om förströelseanordningar skall kontrollorganet tillstålla nämnden för förströelseanordningar uppgifter om typbesiktigade räkneverk för kontroll av penningrörelsen. Det föreslås att förordningen om förströelseanordningar upphävs och att nämnden för förströelseanordningar indras i samband med lotterilagsreformen. Eftersom inrikesministeriet kan godkänna flera kontrollorgan som företar typbesiktningar, är det ändamålsenligt om uppgifter om typbesiktigade och godkända räkneverk för kontroll av penningrörelsen även framdeles finns centralt tillgängliga. Därför föreslås att ett nytt 2 mom. tas in i 8 §, enligt vilket kontrollorganet skall översända uppgifter om typbesiktigade räkneverk till inrikesministeriet.

8 a §. *Utredningar och verifikat.* Det föreslås att över användningen av en förströelseanordning skall uppgöras utredningar och verifikat som anger

1) var förströelseanordningen finns och när den har placerats där,

2) det tal som räkneverket för kontroll av penningrörelsen visar när förströelseanordningen tas i bruk, när räkneverket byts ut, när kassan töms samt när förströelseanordningen överläts,

3) tidpunkten för tömning av kassan,

4) den tid som räkneverket för kontroll av penningrörelsen varit ur funktion på grund av att det varit i olag eller av någon annan orsak,

5) det antal gånger som förströelseanordningen använts för att kontrollera att den eller räkneverket för kontroll av penningrörelsen fungerar, och

6) antalet i förströelseanordningen använda mynt som strider mot anvisningarna för anordningen.

En bestämmelse som motsvarar den föreslagna paragrafen ingår i 9 § förordningen om förströelseanordningar. Det föreslås att förordningen om förströelseanordningar upphävs i samband med lotterilagens ikraftträdande. Eftersom en bestämmelse om utredningar och verifikat alljämt behövs och då den paragraf som upphävs innehåller bestämmelser som är förpliktande för näringsidkaren, föreslås att till lagen om förströelseanordningar fogas en ny 8 a §, som innehåller bestämmelser om de utredningar och verifikat som skall uppgöras över användningen av förströelseanordningar.

9 §. *Följande av utvecklingen inom branschen samt utlåtanden och anvisningar.* Genom lagen om förströelseanordningar upphävdes Penningautomatföreningens ensamrätt att tillhandahålla förströelseautomater. Genom lagen om förströelseanordningar blev det tillåtet för alla som har rätt att idka näring att tillhandahålla förströelseanordningar.

Genom lagen om förströelseanordningar inrättades i samband med inrikesministeriet nämnden för förströelseanordningar, som skulle styra verksamheten med förströelseanordningar. Nämndens uppgift är att följa med utvecklingen inom branschen för förströelseanordningar och att avge utlåtanden om video- och programspel som används med hjälp av förströelseanordningar, om placeringen av förströelseanordningar, om säkerheten vid användningen av förströelseanordningar samt om andra frågor som gäller verksamhet med förströelseanordningar.

Medlemmarna i nämnden för förströelseanordningar företräder inrikesministeriet, handels- och industriministeriet, undervisningsministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet. I nämnden finns representanter för den centralorganisation som företräder affärsidkarna inom branschen för förströelseanordningar, den centralorganisation som företräder dem som driver förplägnadsrörelser, handelsbranschens centralorganisation och den riksomfattande centralorganisationen för barn- och ungdomsarbete.

Nämnden inledde sin verksamhet den 1 november 1995.

Inga utlåtanden har begärts av nämnden under dess verksamhetstid och inom branschen för förströelseanordningar har det inte förekommit några sådana oegentligheter eller sociala eller andra problem i anslutning till spel på förströelseanordningar som skulle

föresätta övervakning eller åtgärder från nämndens sida.

På grund av uppgifternas ringa omfattning är det inte ändamålsenligt att behålla en särskild nämnd för förströelseanordningar. Utvecklingen inom branschen bör emellertid följas även i fortsättningen. Av denna anledning föreslås att de uppgifter som ankommer på nämnden för förströelseanordningar överförs på inrikesministeriet.

10 §. *Tillsyn*. Enligt 3 mom. har ett kontrollorgan som förordnats av inrikesministeriet rätt att kontrollera att en förströelseanordning är försedd med ett godkänt räkneverk för kontroll av penningrörelsen. Enligt 14 § lagen om förströelseanordningar har polisen rätt att förbjuda att en förströelseanordning hålls tillgänglig, om förströelseanordningen inte är försedd med ett godkänt räkneverk för kontroll av penningrörelsen. Enligt lagen om förströelseanordningar har polisen emellertid inte rätt att kontrollera om en förströelseanordning är försedd med ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen av godkänd modell. Att kontrollorganet ensam skall sköta övervakningen av räkneverken för kontroll av penningrörelsen i förströelseanordningar är oändamålsenligt på grund av de kostnader detta medför.

Polisen har med stöd av 36 § 1 mom. polislagen rätt att utan hinder av företagshemligheten få uppgifter som behövs för avvärjande eller utredning av brott. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall polisen av övervakningsmässiga orsaker ha rätt att kontrollera att en förströelseanordning är försedd med ett godkänt räkneverk för kontroll av penningrörelsen. För att använda den kontrollrätt som utövas med stöd av lagen om förströelseanordningar förutsätts således inte misstanke om brott. Vid misstanke om brott kan medel enligt förundersökningslagen och tvångsmedelslagen användas.

Det föreslås att momentet ändras så att även polisen har rätt att kontrollera att förströelseanordningar är försedda med godkända räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

1.5. Strafflagen

17 kap. 16 a §. *Lotteribrott*. I gällande 6 § 1 mom. lotterilagen ingår en bestämmelse om lotteribrott. Den som olovligen föranstaltar lotteri, för vilket myndighets tillstånd

erfordras, säljer eller håller till salu lotter i sådant olovligen eller utomlands föranstaltat lotteri eller eljest främjar föranstaltandet av sådant, döms enligt paragrafen för lotteribrott till böter eller till fängelse i högst sex månader.

Ett syfte med totalreformen av strafflagen är att koncentrera alla straffbestämmelser med fängelsepåföljder till strafflagen. Eftersom det är ändamålsenligt att fängelsepåföljd alljämt skall ingå i straffbestämmelsen om lotteribrott, bör en straffbestämmelse om lotteribrott tas in i strafflagen.

I samband med en ändring av strafflagen (563/1998), som gällde brott mot rättsskipning, brott mot myndigheter, brott mot allmän ordning och sexualbrott, överfördes till 17 kap. 16 § i reviderad form den straffbestämmelse om anordnande av hasardspel vilken tidigare ingått i 43 kap. 4 §. Det är ändamålsenligt att ta in även straffbestämmelsen om lotteribrott i 17 kap. strafflagen, i vilket det också bestäms om andra brott mot allmän ordning. Enligt förslaget innehåller 63 § lotterilagen i bara en hänvisningsbestämmelse som gäller lotteribrott och enligt vilken straff för lotteribrott föreskrivs i 17 kap. 16 a § strafflagen.

Enligt 1 punkten i den föreslagna paragrafen skall den dömas för lotteribrott som anordnar ett lotteri utan sådant tillstånd som avses i lotterilagen. Enligt den föreslagna lotterilagen skall tillstånd fordras för anordnande av lotteri, med undantag av mindre lotterier. Beroende på formen för anordnande av lotteri beviljas tillståndet av statsrådet, länsstyrelsen eller polisinspektionen i häradet.

Enligt definitionen av lotteri i 2 § i förslaget till lotterilag skall lotterier anordnas i syfte att skaffa medel. Däremot definieras inte vad som avses med anordnande av lotteri. Lotterier kan anordnas på flera olika sätt. I fråga om alla lotterier kan dock konstateras att anordnandet inkluderar försäljning av lotter i någon form. Brotsrekvisitet för lotteribrott som avses i 1 punkten i den föreslagna paragrafen uppfylls därigenom när försäljningen av lotter har inletts. Det har ingen betydelse om lotter alls har sålts.

Enligt 2 punkten skall den dömas för lotteribrott som använder avkastningen av ett lotteri på ett sätt som väsentligt strider mot en bestämmelse i tillståndet att anordna lotteriet eller tillståndet att ändra det ändamål för vilket avkastningen kan användas. Bes-

tämmelser om ändamålsbundenheten för avkastningen från de lotterier som avses i 3 § 8—11 punkten lotterilagen finns i 9 § lotterilagen.

Medel som skaffats genom varulotterier, gissningstävlingar eller bingospel eller genom tillhandahållande av varuvinstautomater skall användas för det ändamål som anges i tillståndet. Om medlen inte kan användas för det ändamål som anges i tillståndet eller om det på grund av förändrade förhållanden eller av någon annan orsak är ändamålsenligt, skall tillståndshavaren ansöka om lov hos tillståndsgivaren till att ändra det ändamål för vilka medlen används. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att de medel som skaffats genom lotteri används till att främja allmännyttig verksamhet. Genom den föreslagna straffbestämmelsen förstärks ändamålsbundenheten för avkastningen av lotterier.

Enligt 3 punkten skall den straffas för lotteribrott som försummar den redovisningsskyldighet som hör samman med anordnandet av lotterier. Bestämmelser om redovisningsskyldigheten föreslås i 30, 36 eller 41 § lotterilagen. I förslaget till lotterilag bestäms att enligt 30 § skall innehavaren av ett varulotteritillstånd, enligt 36 § innehavaren av ett bingotillstånd och enligt 41 § innehavaren av ett tillstånd till varuvinstautomat avge redovisning över lotterier som anordnats och automatverksamhet som bedrivits. Med hjälp av redovisningen får tillståndsmyndigheterna uppgifter om lotteriets resultat och kan de övervaka kostnaderna för anordnandet av lotterier. Redovisningen är också en central metod att övervaka användningen av de medel som skaffats genom lotterier. Med tanke på tillförlitligheten vid anordnandet av lotterier är det viktigt att tillståndshavarna uppfyller sin redovisningsplikt. Genom den föreslagna bestämmelsen effektivteras uppfyllandet av redovisningsplikten.

I 4 punkten bestäms om straff för brott mot ett förbud i anslutning till anordnandet av lotterier vilket ingår i 62 § 1—4 mom. lotterilagen.

En principiell utgångspunkt för den föreslagna lotterilagen är att av lagen framgår vad som avses med lotteri och vilka slags lotterier som får anordnas. I 2 § i förslaget till lotterilag definieras lotteri och i 3 § 1—11 punkten formerna för anordnande av lotteri. Som undantag från den i 5 § 1 mom.

i förslaget till lotterilag ingående allmänna bestämmelsen om rätt att anordna lotteri skall näringsidkare, nöjesparker och tivolin kunna ställa till allmänhetens förfogande sådana automater och spelanordningar som avses i 56 § i förslaget. Enligt 62 § 1 mom. skall det vara förbjudet att anordna lotterier på andra sätt än de som anges i 3 § 1—11 punkten och 56 §.

I 62 § 2 mom. i den föreslagna lotterilagen ingår en förteckning i fyra punkter över förbudna verksamheter. Förbuden gäller försäljning eller förmedling av lotteri i lotterier som anordnats utan tillstånd eller utomlands samt försäljning eller förmedling till utlandet av lotteri i lotterier som anordnas i Finland. Förbudet skall även gälla främjande av dylika lotterier. Enligt den föreslagna bestämmelsen i lotterilagen skall det även vara förbjudet att sälja och förmedla lotteri som hänför sig till penningspel samt att ta emot spelinsatser och förmedla vinster utan tillstånd av den som anordnar lotteriet. Enligt 62 § 3 mom. i förslaget till lotterilag skall det vara förbjudet att upplåta en lokal för penningautomater, varuvinstautomater eller i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar som tillhandahålls utan tillstånd enligt lotterilagen. Enligt 4 mom. skall det vara förbjudet att emittera sådana masskuldebrev för vilka det utöver räntan på basis av lottningsbetalas särskild gottgörelse till en del av skuldebrevsinnehavarna. Med stöd av den föreslagna paragrafen skall även brott mot dessa förbud bestraffas som lotteribrott.

Enligt den föreslagna 5 punkten skall den dömas för lotteribrott som anordnar ett mindre lotteri som avses i 27 § 1 mom. lotterilagen utan att uppfylla de villkor som i 5 § lotterilagen uppställs för den som anordnar lotteri.

Med mindre lotteri avses ett varulotteri där lotternas sammanlagda värde inte överstiger ett belopp som anges i förordning och där försäljningen av lotteri och utdelningen av vinsterna sker vid samma tillställning. Mindre lotterier skall få anordnas utan varulotteritillstånd. För säkerställande av att inte andra än allmännyttiga sammanslutningar och stiftelser skall börja anordna mindre lotterier, föreslås att i lagen tas in en straffbestämmelse som förstärker vad som i den allmänna bestämmelsen i 5 § 1 mom. lotterilagen föreskrivs om rätten att anordna lotteri.

Som straff för lotteribrott föreslås böter eller fängelse i högst sex månader. De före-

slagna straffpåföljderna motsvarar gällande reglering.

1.6. Lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt

3 §. *Anmälningspliktiga*. I 3 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt uppräknas anmälningspliktiga sammanslutningar och näringsidkare. Enligt 10 punkten gäller anmälningsplikten sammanslutningar som avses i 3 § 2, 3 och 4 mom. lotterilagen och som anordnar vadhållningsverksamhet, totospel eller kasinoverksamhet samt näringsidkare eller sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i vadhållnings- och tippningsspel som avses i tippningsförordningen eller totospel som avses i förordningen om totospel. Med sammanslutningar som anordnar vadhållningsverksamhet, totospel eller kasinoverksamhet avses Oy Veikkaus Ab, Finlands Hippos rf och Penningautomatföreningen. Med näringsidkare och sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i tippnings-, vadhållnings- och totospel avses sådana näringsidkare och sammanslutningar som är ombud för Oy Veikkaus Ab och Finlands Hippos rf.

Förslaget till lotterilag föranleder smärre ändringar av teknisk art i 3 § 10 punkten lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt. I 12 § 1 mom. i förslaget till lotterilag bestäms om vilka sammanslutningar som kan beviljas penningsspelstillstånd för bedrivande av tippnings-, vadhållnings-, totospels- eller kasinoverksamhet. Enligt momentet kan endast penningsspelssammanslutningar beviljas penningsspelstillstånd. De föreslagna ändringarna inverkar inte på vilka sammanslutningar eller näringsidkare som är anmälningspliktiga.

1.7. Lagen om biblioteket för synskadade

5 a §. Enligt 5 a § lagen om biblioteket för synskadade kan för anläggningskostnader för lokaler som biblioteket för synskadade skall hyra användas ett anslag som i enlighet med 29 § 1 mom. penningautomatförordningen årligen intas i statsbudgeten. När den föreslagna lotterilagen träder i kraft upphävs penningautomatförordningen. Penningautomatföreningens avkastning bör kunna användas för grundläggningsutgifter för lokaler

som biblioteket för synskadade skall hyra även efter att den föreslagna lotterilagen trätt i kraft. Därför föreslås att 5 a § lagen om biblioteket för synskadade ändras så att för grundläggningsutgifter för lokaler som biblioteket för synskadade skall hyra kan användas ett anslag som i enlighet med 18 § 2 punkten lotterilagen årligen intas i statsbudgeten.

2. Närmare bestämmelser

Genom den föreslagna lotterilagen upphävs den nuvarande lotterilagen, varvid även de föreskrifter som meddelats med stöd av den upphävs.

Förslaget till lotterilag innehåller flera bestämmelser med bemyndiganden att utfärda förordningar. Med stöd av dessa bemyndiganden föreslås i förordningarna ingå bestämmelser som gäller förfarandena vid anordnande av lotterier, fördelningen av avkastningen samt tillsynen över anordnandet av lotterier och över användningen av avkastningen.

Bemyndigandena i förslaget till lotterilag har intagits antingen i en enskild paragraf som gäller sammanslutningen eller verksamheten i fråga eller i den allmänna bestämmelsen i 67 §. Närmare bestämmelser behövs både om penningsspelverksamhet och om sådana lotterier som ger varuvinster.

Genom en förordning som ges med stöd av 19 § i förslaget till lotterilag kommer närmare bestämmelser att utfärdas om redovisning av penningsspelssammanslutningarnas avkastning. Avkastningen från penninglotterier samt från tippnings- och vadhållningsspel skall redovisas genom en särskild förordning som ges om redovisningen av deras avkastning. Bestämmelser om redovisning av avkastningen från penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet skall utfärdas genom en förordning om Penningautomatföreningen, som ges med stöd av 12 § 2 mom. i förslaget till lotterilag. Bestämmelser om redovisning av avkastningen från totospel skall utfärdas genom en förordning om statsbidrag av avkastningen från totospel.

Med stöd av 67 § i den föreslagna lotterilagen ges också separata förordningar om fördelningen av avkastningen. I en förordning om understöd av Penningautomatföreningens avkastning utfärdas närmare bestämmelser om grunderna för beviljande och understödsvillkoren för de understöd som

delas ut av avkastningen samt om fördelningsförfarandet, ändring av användningsändamålet eller understödsvillkoren, överföring av understöd, återbäringsskyldighet, återkrav och till de nämnda förfarandena hörande tidsfrister. I den ovan nämnda förordningen om statsbidrag av avkastningen från totospel intas med stöd av 18 § 3 punkten i förslaget till lotterilag bestämmelser om den andel av avkastningen från totospel som skall tas in i statsbudgeten. Dessutom intas i förordningen med stöd av 67 § 1 mom. 6 punkten i förslaget till lotterilag bestämmelser om användningen av avkastningen från totospel för främjande av hästuppfödning och hästsport. I denna förordning intas med stöd av 67 § 1 mom. 7 punkten i förslaget till lotterilag även bestämmelser om grunderna för beviljande av understöd från avkastningen av totospel, om förfarandena i anslutning till fördelningen av avkastningen och om tidsfriser.

Med stöd av 17 § 1 mom. i förslaget till lotterilag kan en särskild förordning ges där det bestäms hur avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel skall fördelas mellan idrott och fysisk fostran, vetenskap och konst samt ungdomsarbete, om det anses nödvändigt.

Aven penningautomatförordningen upphävs när den föreslagna lotterilagen träder i kraft. Bestämmelser som motsvarar bestämmelserna om Penningautomatföreningen i förordningens 2 kap. utfärdas med stöd av 12 § 2 mom. i förslaget till lotterilag genom en förordning som kommer att ges om Penningautomatföreningen.

Enligt 23 § 1 mom. i förslaget till lotterilag övervakar den penningsspelssammanslutning som bedriver penningautomat-, kasinospels- och kasinoverksamhet användningen av de understöd som delas ut av dess avkastning under social- och hälsovårdsministeriets ledning och tillsyn. I detta syfte har penningsspelssammanslutningen rätt att granska understödstagarens medelsförvaltning och bokföring i dess helhet. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen utfärdas närmare bestämmelser om tillsynen över användningen av understöd genom förordning. Aven dessa bestämmelser skall ingå i ovan nämnda förordning som ges om Penningautomatföreningen.

Enligt 23 § 2 mom. i förslaget till lotterilag skall jord- och skogsbruksministeriet övervaka användningen av de understöd som

delas ut av avkastningen från totospel. I detta syfte skall det ha rätt att granska understödstagarnas medelsförvaltning och bokföring i dess helhet. Närmare bestämmelser om tillsynen över användningen av understöd skall utfärdas genom förordning. Dessa bestämmelser om tillsyn kommer att tas in i den förordning som ges om statsunderstöd av avkastningen från totospel.

I 23 § 3 mom. i förslaget till lotterilag ingår en hänvisningsbestämmelse, enligt vilken angående tillsynen över användningen av avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel bestäms särskilt. Bestämmelsen hänvisar till statsrådets gällande beslut om allmänna föreskrifter angående statsbidrag och -understöd samt det gällande beslut som undervisningsministeriet utfärdat den 27 februari 1997 om de allmänna villkor som tillämpas på statsunderstöd eller eventuella senare beslut som ersätter dessa.

Enligt 20 § 1 mom. i förslaget till lotterilag skall social- och hälsovårdsministeriet leda och övervaka den penningsspelssammanslutning som bedriver penningautomat-, kasinospels- och kasinoverksamhet när den bereder förslaget om fördelning av de understöd som skall delas ut av dess avkastning. Penningsspelssammanslutningen skall ersätta staten för kostnaderna för denna ledning och tillsyn i anslutning till beredningen av fördelningsförslaget samt för kostnaderna för den ledning och tillsyn som nämns i 23 § 1 mom. i förslaget till lotterilag. Med stöd av 46 § i den föreslagna lotterilagen skall penningsspelssammanslutningarna också ersätta staten för kostnaderna för tillsynen över penningsspelssammanslutningen enligt vad som särskilt bestäms om ersättningen. Med stöd av 52 § 2 mom. i förslaget till lotterilag skall penningsspelssammanslutningarna ersätta staten för kostnaderna för uppföljningen av och forskningen kring de problem som deltagandet i penningsspel vållar. Närmare bestämmelser om ersättning för alla de kostnader som staten åsamkas av den ledning och tillsyn som nämns ovan samt av uppföljningen och forskningen skall med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten utfärdas genom beslut om vederbörande ministriers avgiftsbelagda prestationer.

Med stöd av det bemyndigande som ingår i 67 § i förslaget till lotterilag kommer en lotteriförordning att ges. Med stöd av 48 § 3 mom. i den föreslagna lotterilagen kan när-

mare bestämmelser utfärdas om förfarandet med rekommendationer till avgörande. Bestämmelserna föreslås ingå i lotteriförordningen.

Genom lotteriförordningen kommer närmare bestämmelser att utfärdas även om de frågor som avses i 67 § 1 mom. 1—4 och 9—10 punkten i förslaget till lotterilag samt med stöd av 8 punkten i paragrafen om frågor gällande tillsynen över anordnandet av lotterier. Genom förordningen bestäms bl.a. om lotternas och tillståndsansökningarnas innehåll, om förfarandena i anslutning till anordnandet av lotterier och om innehållet i vissa lotteriredovisningar.

Enligt 27 § i lagförslaget får varulotterier i vissa fall anordnas utan varulotteritillstånd. I samma paragraf ingår ett bemyndigande enligt vilket det belopp som det sammanlagda värdet av lotterna i ett dylikt lotteri inte får överstiga anges genom förordning. Det föreslås att den övre gränsen i mark anges i lotteriförordningen.

I 29 § 2 mom. i den föreslagna lotterilagen bestäms att innehavaren av ett varulotteritillstånd, den som anordnar ett lotteri enligt 27 § 1 mom. och en i 27 § 2 mom. avsedd myndig person som ansvarar för anordnandet av ett lotteri är skyldiga att underrätta dem som deltagit i lotteriet om resultatet av lottningen. Närmare bestämmelser om sättet och tidpunkten för underrättelsen samt om dess innehåll och bilagor skall utfärdas genom förordning.

I lotteriförordningen intas också med stöd av bemyndigandet i 39 § 3 mom. i förslaget till lotterilag bestämmelser om maximivärdet av varuvinster som fås ur varuvinstautomater.

Enligt 57 § i förslaget till lotterilag skall penning- och varuvinstautomater samt sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § vara försedda med godkända räkneverk för kontroll av penningrörelsen. Räkneverket skall på ett tillförlitligt sätt registrera uppgifter om de avgifter som användningen avkastat. En i sak motsvarande bestämmelse ingår i gällande 6 § lagen om förströelseanordningar. I den med stöd av 17 § lagen om förströelseanordningar givna förordningen om förströelseanordningar ingår närmare bestämmelser om räkneverket för kontroll av penningrörelsen. Förordningen innehåller även närmare bestämmelser om besiktning och godkännande av räkneverket samt om de utredningar och verifikat som

skall uppgöras över tillhandahållandet av förströelseanordningen. Med stöd av 67 § 1 mom. 9 punkten i förslaget till lotterilag intas i förordningen bestämmelser om det räkneverk för kontroll av penningrörelsen som skall finnas i penning- och varuvinstautomater samt i sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 §, om de anordningar och handlingar som skall tillställas kontrollorganet, om undantag från typbesiktningsskyldigheten, om besiktning och godkännande av räkneverket samt om de verifikat och utredningar som skall uppgöras över tillhandahållandet av automater och spelanordningar. De olika bestämmelserna om räkneverk för kontroll av penningrörelsen stämmer överens sinsemellan. Därför är det ändamålsenligt att närmare bestämmelser om de räkneverk för kontroll av penningrörelsen som skall användas i både sådana automater och spelanordningar som avses i lotterilagen och i sådana som avses i lagen om förströelseanordningar utfärdas genom en särskild förordning om räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

Enligt 3 § 9 punkten i förslaget till lotterilag avses med gissningstävling ett varulotteri där deltagaren har möjlighet att genom gissning angående gissningsobjektet, dock inte angående idrottstävlingar eller andra tävlingar, vinna varor eller present- eller köpkort som kan växlas mot varor eller tjänster. Närmare bestämmelser om gissningsobjektet vid gissningstävlingar skall enligt 67 § 10 punkten i förslaget till lotterilag utfärdas genom förordning. Bestämmelserna kommer att ingå i lotteriförordningen.

Enligt 11 § 3 mom. i förslaget till lotterilag skall penningspelstillstånd beviljas av statsrådet. I 13 § i förslaget bestäms om de villkor som skall tas in i ett penningspelstillstånd.

Enligt 42 § 2 mom. i förslaget till lotterilag kan inrikesministeriet ge utlåtanden samt meddela anvisningar om anordnandet av lotterier.

Med stöd av 58 § i den föreslagna lotterilagen skall inrikesministeriet förordna kontrollorgan som företar besiktningar av och ger godkännanden för räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

Enligt 67 § 2 mom. i förslaget till lotterilag kan genom förordning bestämmas om de ministerier som skall sköta de uppgifter som enligt denna lag ankommer på ministerier.

3. Ikraftträdande

Enligt förslaget skall avkastningen från penningspel varje år tas in i statsbudgeten. Därför bör de föreslagna lagarna träda i kraft i början av budgetåret.

4. Lagstiftningsordning

I regeringens proposition med förslag till den gällande lotterilagen konstateras att förvärvande av inkomst genom att utnyttja människors lust att spela tillåts endast i begränsad omfattning och enbart för att skaffa medel för välgörande ändamål eller för att stöda annan ideell verksamhet. I motiveringen till regeringens proposition konstateras att anordnandet av lotterier och vadhållning eller annan lotteriverksamhet i syfte att få inkomster inte har betraktats som ett sådant sätt att förvärva inkomster som är förenligt med god sed så att det skulle ha kunnat betraktas som en näring.

Enligt de grundläggande riktlinjer som kommissionen för spel om pengar har föreslagit bör anordnandet av lotterier tillåtas endast med myndigheternas tillstånd för inhemska allmännyttiga sammanslutningar för att de skall kunna skaffa medel som används för att stöda inhemska allmännyttiga verksamhet och för inhemska sammanslutningar vilkas syfte är att skaffa medel för att främja inhemska allmännyttiga verksamhet.

EG-domstolen har i motiveringen till fallet Schindler konstaterat att anordnandet av lotterier bör betraktas som ett sådant sätt att tillhandahålla tjänster som avses i artikel 60 i EG-fördraget och att det berörs av bestämmelserna om fri rörlighet för tjänster i artikel 59. Bestämmelser som inskränker tjänsternas fria rörlighet kan dock motiveras med socialpolitiska synpunkter samt synpunkter som har att göra med förhindrandet av fusk och oegentligheter. Då strider de inskränkande bestämmelserna inte mot EG-fördragets bestämmelser om frihet att tillhandahålla tjänster. Medlemsstaternas inskränkningar får emellertid inte vara diskriminerande.

Utgångspunkten för beredningen av den föreslagna lotterilagen har varit de principiella riktlinjer som relateras ovan. I lagförslaget betraktas anordnandet av lotterier som en speciell form av ekonomisk verksamhet. Anordnandet av lotterier tillåts såsom ett undantag från det allmänna förbudet endast i begränsad omfattning för allmännyttiga sam-

manslutningar så att de kan skaffa medel som behövs för att främja allmännyttig verksamhet. Grunden för inskränkningen är att medelsanskaffning som baserar sig på människors lust att spela inte får utgöra ett redskap för enskildas strävan efter vinst.

Enligt huvudreglen skall anordnandet av lotteri inte i lagförslaget betraktas som sådan näring som avses i 15 § 1 mom. regeringsformen. Som ett undantag från huvudregeln för rätten att anordna lotteri skall dock tillåtas att den som har rätt att idka näring tillhandahåller sådana före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar som i vinst kan ge spelaren varor eller någon annan förmån med penningvärde eller spelmarker som kan växlas mot sådana. Dessutom skall nöjesparker och tivolin tillåtas att mot en avgift ställa till allmänhetens förfogande sådana spelautomater och spelanordningar som ger varuvinster.

I Finland har penningspel anordnats med ensamrätt i över 60 år. Vid beredningen av lagförslaget har man utgått från att penningspel alltså bör anordnas med tillstånd av statsrådet och med ensamrätt. Avsikten är att trygga rättssäkerheten för dem som deltar i penningspelsverksamhet, förhindra oegentligheter och brott samt minska de sociala men som spelandet vållar. Inskränkningarna garanterar att det eftersträfvade målet nås och är inte diskriminerande, eftersom finska medborgare eller finska sammanslutningar inte försätts i olikvärdig ställning i förhållande till varandra och inte i en bättre ställning än medlemsstaternas medborgare eller sammanslutningar. Med tanke på uppnåendet av de nämnda målen är ett monopolsystem lindrigare än ett totalförbud mot penningspel.

De grundläggande fri- och rättigheterna kan inskränkas genom reservationer i de bestämmelser som gäller dem och dessutom på grundval av de allmänna lärorna om inskränkningar.

Grundlagsutskottet har i sitt betänkande (GrUB 25/1994 rd, s. 4-5) konstaterat att grunderna för inskränkningarna skall vara acceptabla, de bör vara nödvändiga för att uppnå ett acceptabelt syfte och de skall vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade. De bestämmelser om rätt att anordna lotteri vilka ingår i förslaget till lotterilag kan inte anses inskränka de grundläggande fri- och rättigheterna i II kap. regeringsformen mera än vad som är nödvändigt

för att nå de mål som ligger till grund för bestämmelserna.

Den gällande lotterilagen är en ramlag. I 7 § ingår ett vidsträckt bemyndigande enligt vilket närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av lagen utfärdas genom förordning. I 4 § 1 mom. ingår också ett bemyndigande enligt vilket användningen av genom i denna lag avsedd verksamhet erhållna medel och ur dem beviljade understöd må övervakas såsom där- om medelst förordning stadgas.

Många av de saker som ingår i den föreslagna lotterilagen regleras i förordningar och författningar på lägre nivå med stöd av bemyndiganden i den gällande lotterilagen. Som exempel kan nämnas bestämmelserna om intagande av avkastningen från penning- spel i statsbudgeten och om fördelningen av avkastningen. Alla bestämmelser gällande tillsynen över anordnandet av lotterier ingår i förordningar eller av statsrådet beviljade tillstånd att anordna penning- spel, trots att det i den gällande lotterilagen inte finns någon bestämmelse som auktoriserar en sådan reglering och inte heller några andra bestämmelser om tillsynen över anordnandet av lotterier.

I den föreslagna lotterilagen intar de bestämmelser som ansluter sig till förutsättningarna för anordnandet av lotterier en central ställning. Av dem gäller de viktigaste beviljandet och återkallandet av tillstånd samt redovisningen. Enligt de principer som numera iakttas skall bestämmelser som reglerar rättigheter eller skyldigheter utfärdas genom lag. Alla nuvarande bestämmelser på förordningsnivå som innehåller rättigheter eller skyldigheter föreslås bli ersatta med bestämmelser på lagnivå.

I samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna intogs i 6 a § regeringsformen en bestämmelse där man för första gången i Finland ger uttryck för legalitetsprincipen, som varit gällande som en allmän rättsprincip. I motiveringen till den regeringsproposition som ledde till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna konstateras att ett av de viktigaste elementen i kravet på legalitet är att gärningar som bestraffas som brott skall definieras i lag. Den viktigaste effekten av nämnda krav är att straffbestämmelser som baserar sig på författningar på lägre nivå än lag inte får utfärdas eller tillämpas. Aven grundlagsutskottet (GrUB 25/1994 rd) har

fäst uppmärksamhet vid att straffrättsliga normer bör vara på lagnivå.

Straffbestämmelser på förordningsnivå ingår för närvarande i 11 § bingoförordningen, 18 § förordningen om varulotterier, 33 § penningautomatförordningen, 10 § tippningsförordningen och 12 § förordningen om totopspel.

I propositionen har man utgått från att i lotterilagstiftningen skall gärningarnas straffbarhet helt och hållet fastställas genom bestämmelser på lagnivå. I den föreslagna lotterilagen ingår en hänvisning till 17 kap. 16 a § strafflagen, där det bestäms om straff för lotteribrott. I den föreslagna lotterilagen ingår även bestämmelser om lotteriförseelse samt en hänvisningsbestämmelse som gäller brott mot tystnadsplikt. Av det principiella förbudet mot att anordna lotterier följer att anordnandet av lotterier är tillåtet endast under de förutsättningar som anges i lag. Av legalitetsprincipen följer att definitioner på de tillåtna formerna av lotterier intas i lagen. Sålunda tas vissa definitioner på lotteriformer som för närvarande ingår i förordningar in i lagen med preciserat innehåll.

Enligt 15 § regeringsformen har var och en rätt genom lag att skaffa sin utkomst genom arbete, yrke eller näring som han fritt valt. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 15/1996 rd) konstaterat att sedan reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna trädde i kraft måste de krav som följer av revideringen iakttas i all lagstiftning som påverkar idkande av näring. Kravet på att tillståndsplikt skall regleras på lagnivå innebär att rätten att inskränka näringsfriheten inte får delegeras till lägre nivå än en lag. I detta hänseende är det viktigt att lagstadgade inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter är exakta och noga avgränsade och att inskränkningarnas substans, såsom omfattning och förutsättningar, framgår av lagen.

I 28 § i lagförslaget bestäms uttömmande om de omständigheter som hindrar att en person, en sammanslutning eller en stiftelse förordnas att vara den som i praktiken anordnar ett varulotteri. Enligt 57 § i lagförslaget skall spelautomater vara försedda med ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen som är besiktigt och godkänt av ett kontrollorgan som inrikesministeriet förordnat. Enligt 58 § i lagförslaget fordras förordnande av ministeriet för den som besiktigar och godkänner räkneverk för kontroll av

penningrörelsen. I samma lagrum anges de grunder på vilka det är möjligt att återkalla ett förordnande som getts ett kontrollorgan som besiktigar och godkänner räkneverk för kontroll av penningrörelsen. I 59 § i lagförslaget ingår bestämmelser som förpliktar att uppgöra utredningar och verifikat över tillhandahållandet av spelautomater samt i 60 § en bestämmelse som förpliktar att anteckna vissa uppgifter på automater.

Vad som bestäms i 57, 59 och 60 § i lagförslaget skall även gälla sådana spelautomater och spelanordningar som tillhandahålls av näringsidkare som avses i 56 § eller av nöjesparker och tivolin. Bestämmelsen i 28 § 3 mom. samt bestämmelserna i 58 § om förordnande och om återkallande av förordnande skall även gälla idkande av näring. Bestämmelserna innehåller rättsliga inskränkningar i fråga om idkande av näring.

Den tillståndsplikt som enligt den föreslagna 28 § gäller det praktiska anordnandet av varulotterier är egentligen en sekundär rättighet, som baserar sig på varulotteritillståndet. Bestämmelser om förutsättningarna för att bevilja varulotteritillstånd föreslås i 7 och 26 §. Det föreslås att behörigheten för en näringsidkare som förordnas att vara den som i praktiken anordnar ett varulotteri anges i 28 § 3 mom. i förslaget genom en uttömmande förteckning över de omständigheter som hindrar att förordnande ges. Sålunda innehåller lagen de rättsliga behörighetsvillkoren för den som i praktiken anordnar ett varulotteri.

I 8 § i förslaget till lotterilag bestäms om återkallande av ett tillstånd att anordna lotteri. Tillståndet kan återkallas, om tillståndshavaren i väsentlig grad har handlat i strid med lag eller tillståndsvillkoren eller om tillståndshavaren inte längre uppfyller villkoren för erhållande av tillstånd. Av det att rätten att vara den som i praktiken anordnar ett varulotteri är av sekundär natur följer att om ett varulotteritillstånd återkallas, upphör även det praktiska anordnandet av det varulotteri som tillståndet avser. Återkallandet av varulotteritillståndet har inte mer omfattande verkningar på den näringsidkares rättigheter som i praktiken anordnar varulotteriet. Även denna inskränkning baserar sig på reglering på lagnivå.

Skyldigheten att enligt den föreslagna 57 § använda räkneverk för kontroll av penningrörelsen baserar sig på tillsyns- och skattemyndigheternas behov att få tillförlitliga

uppgifter om tillhandahållandet av spelautomater och spelanordningar. Även tillsyns- och skattemyndigheternas behov att få tillförlitliga uppgifter baserar sig på 57 och 59 §. För att spelarna och tillsynsmyndigheterna enkelt skall få uppgifter om vem som bedriver verksamhet med en spelautomat eller spelanordning föreslås att på penning- och varuvinstautomater samt på sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § skall på synlig plats anges namnet på verksamhetsidkaren samt kontaktuppgifter och affärssignum. Dessa juridiska förpliktelser som gäller idkandet av näring inskränker inte rätten att idka näring i större utsträckning än vad som är nödvändigt för att syftet med regleringen skall nås.

I 48 § i förslaget till lotterilag ingår bestämmelser om en rekommendation till avgörande. Förfarandet med rekommendationen syftar till att ge spelarna en möjlighet att snabbt och till låga kostnader få sådana meningsskiljaktigheter avgjorda som i fråga om vinstbetalningen råder mellan spelaren och penningsspelssammanslutningar som bedriver penninglotterier, tipnings-, vadhållnings- eller totospel. En rekommendation till avgörande skall vara ett sekundärt rättsmedel. Det skall vara möjligt att väcka talan i det fall att frågan om en rekommendation är anhängig men även då en rekommendation redan avgetts. Sålunda inskränker inte förfarandet med rekommendationen den rätt som enligt 16 § regeringsformen tillkommer var och en att på ett tillbörligt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol som är behörig enligt lag.

Enligt 8 § 1 mom. regeringsformen stadgas om skyddet för personuppgifter i lag. Bestämmelsen hänvisar till behovet att genom lagstiftning trygga individens rättskydd och skydd för privatlivet i behandlingen, registreringen och användningen av personuppgifter. Bestämmelsen hänvisar inte enbart till den nuvarande personuppgiftslagen utan förutsätter rent allmänt lagstiftningsåtgärder beträffande skyddet av personuppgifter. Konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (FördrS 35 och 36/1992), som har godtagits av Europarådet, ställer numera krav på den lagstiftning som skyddar personuppgifter.

I enlighet med reservationen i 8 § 1 mom. regeringsformen föreslås i 51 § 1 mom. bli bestämt om rätt för den som bedriver ka-

sinoverksamhet att för skötseln av de uppgifter som anges i lotterilagen föra ett personregister. Utöver den föreslagna bestämmelsen tillämpas även personuppgiftslagen på kasinots kund- och övervakningsregister.

Det föreslås att den med stöd av 17 § lagen om förströelseanordningar givna förordningen om förströelseanordningar upphävs. Förordningen om förströelseanordningar innehåller rättsliga inskränkningar som gäller idkandet av näring. Sådana inskränkningar i förordningen är bestämmelsen i 8 § om uppgifter på förströelseanordningar, bestämmelsen i 7 § om förordnande av kontrollorgan samt bestämmelserna i 9 § om de utredningar och verifikat som skall uppgöras över användningen av förströelseanordningar. Motsvarande bestämmelser intas enligt förslaget i 3 a, 7 och 8 a § lagen om förströelseanordningar.

Beträffande förslagen till lagar om ändring av lotteriskattelagen, om ändring av lagen om penninginsamlingar, om ändring av 17 kap. strafflagen, om ändring av 3 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt och om ändring av 5 a § lagen om biblioteket för synskadade föreligger inga problem i anslutning till lagstiftningsordningen. Sålunda bör den föreslagna lotterilagen och de övriga ovan nämnda lagförslagen behandlas i den ordning som 66 § riksdagsordningen anger. Eftersom propositionen dock på många punkter är av betydelse för de grundläggande fri- och rättigheterna, anser regeringen att det är ändamålsenligt att riksdagen begär ett utlåtande om propositionen av grundlagsutskottet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lotterilag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Tillämpningsområde och definitioner

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag bestäms om anordnandet av lotterier och tillsynen över anordnandet, redovisningen av avkastningen från lotterier och de ändamål för vilka avkastningen kan användas samt tillsynen över användningen av avkastningen.

2 §

Definition av lotteri

I denna lag avses med lotteri en sådan verksamhet som bedrivs i syfte att skaffa medel, där deltagandet sker mot vederlag och deltagarna har möjlighet att få en vinst med penningvärde som helt eller delvis baserar sig på slumpen. Som vederlag betraktas inte deltagarens postavgifter, lokal- eller fjärrsamtalsavgifter eller motsvarande kostnader för anmälan om deltagande i lotteriet som inte kommer lotteriarangören till godo.

Vad som i denna lag bestäms om lotteri gäller även bedrivande av kasinoverksamhet och ställande av kasinospel, penningautomater, varuvinstautomater samt andra spelautomater och spelanordningar till allmänhetens förfogande mot vederlag så att spelaren kan få en vinst med penningvärde.

3 §

Definition av formerna för anordnandet av lotterier

I denna lag avses med

1) *penninglotteri* ett lotteri där pengar kan vinnas genom lottning,

2) *vadhållningsspel* ett lotteri där spelaren har möjlighet att genom gissning av resultat-

en vid idrottstävlingar eller andra tävlingar, dock inte travtävlingar, delta i fördelningen av de penningvinster som bestäms enligt produkten av den penninginsats spelaren ställt och den koefficient som utvisar sannolikheten för slutresultatet,

3) *tippningsspel* ett lotteri där spelaren har möjlighet att genom gissning av resultaten vid idrotts- eller travtävlingar eller av lottningen av nummer eller tecken delta i fördelningen av de vinster som spelavgifterna avkastat,

4) *penningautomat* en spelautomat eller spelanordning som kan ge spelaren vinst i form av pengar,

5) *kasinospel* roulett-, kort- och tärningspel samt andra därmed jämförbara spel som kan ge spelaren vinst i form av pengar,

6) *kasinoverksamhet* verksamhet som bedrivs i en för hasardspel godkänd, övervakad lokal så att penningautomater och kasinospel ställs till spelarens förfogande,

7) *totospel* ett lotteri där spelaren har möjlighet att genom gissning av resultaten vid hästtävlingar delta i fördelningen av de vinster som spelavgifterna avkastat, i enlighet med produkten av spelarens penninginsats och en variabel koefficient som utvisar sannolikheten för slutresultatet,

8) *varulotteri* ett lotteri där deltagaren genom lottning eller på något annat därmed jämförbart sätt som baserar sig på slumpen kan vinna varor eller present- eller köpkort som kan bytas ut mot varor eller tjänster,

9) *gissningstävling* ett varulotteri där deltagaren har möjlighet att genom gissning angående gissningsobjektet, dock inte angående idrottstävlingar eller andra tävlingar, vinna varor eller present- eller köpkort som kan bytas ut mot varor eller tjänster,

10) *bingospel* ett lotteri där deltagandet sker på en för spelet godkänd plats och där vinnare är den som först meddelar att hans eller hennes bingobricka eller motsvarande verifikat i elektronisk form upptar de lottade numren i den ordning som spelreglerna föreskriver och där deltagaren kan vinna varor

eller present- eller köpkort som kan bytas ut mot varor eller tjänster, samt

11) *varuvinstautomat* en spelautomat eller spelanordning där spelaren som vinst kan få varor.

4 §

Övriga definitioner

I denna lag avses med

1) *lott* en kupong eller ett verifikat i motsvarande elektronisk form eller i någon annan därmed jämförbar form, som utvisar rätt att delta i ett lotteri,

2) *penningspelsverksamhet* anordnandet av sådana lotterier där spelaren kan vinna pengar,

3) *nöjespark* ett förlusteställe vars verksamhet sker på ett fast ställe och så att den största delen av inkomsterna består av att karuseller, olika bilbanor och berg-och-dalbanor eller motsvarande nöjesparksanordningar ställs till allmänhetens förfogande mot en avgift, och

4) *tivoli* ett förlusteställe som förflyttar sig från ort till ort.

2 kap.

Allmänna bestämmelser om lotterier

5 §

Rätt att anordna lotterier

Lotterier får anordnas av registrerade föreningar, självständiga stiftelser och andra sammanslutningar med allmännyttigt ändamål som har hemort i Finland.

6 §

Tillståndsplikt för lotterier

Lotterier får anordnas endast med tillstånd av en myndighet, om inte något annat bestäms i denna lag.

Tillståndet kan förenas med villkor som gäller lotterna, priset på lotter, försäljningen av lotter, lottningen, lyftandet av vinster och andra villkor som gäller anordnandet av lotteriet. Tillståndet kan även förenas med villkor som gäller det ändamål för vilket avkastningen av lotteriet skall användas och tillsynen över anordnandet av lotteriet. I

13 § föreskrivs om de villkor och bestämmelser som skall tas in i tillstånd att bedriva penningspelsverksamhet.

7 §

Allmänna förutsättningar för beviljande av tillstånd

Tillstånd att anordna ett lotteri kan beviljas sådana sammanslutningar eller stiftelser som avses i 5 §, om

1) lotteriet anordnas i syfte att skaffa medel som används för att främja allmännyttig verksamhet,

2) det är ändamålsenligt med hänsyn till allmänt intresse att lotteriet anordnas, samt

3) tillståndet söks av en sammanslutning eller stiftelse med etablerad och oklanderlig verksamhet.

Har sökanden underlåtit att betala lotteriskatt i tid eller att lämna redovisning, skall nytt tillstånd inte beviljas förrän skatteresten har betalats och redovisningen avgetts till myndigheterna.

8 §

Återkallande av tillstånd

Tillstånd att anordna ett lotteri kan återkallas, om tillståndshavaren i väsentlig mån har handlat i strid med denna lag eller tillståndsvillkoren eller om tillståndshavaren inte längre uppfyller villkoren för erhållande av tillstånd.

9 §

Ändamålsbundenhet för avkastningen från vissa lotterier

Avkastningen från de lotterier som nämns i 3 § 8—11 punkten skall användas för det ändamål som anges i tillståndet.

Om avkastningen från de lotterier som avses i 1 mom. eller en del av den inte kan användas för det ändamål som anges i tillståndet eller om detta inte är ändamålsenligt på grund av att förhållandena ändrats eller av någon annan orsak, skall tillståndshavaren ansöka om tillstånd hos tillståndsmyndigheten att ändra det ändamål för vilket avkastningen skall användas.

Tillstånd att ändra det ändamål för vilket avkastningen skall användas skall beviljas,

om det nya eller ändrade ändamålet är förenligt med 7 § 1 mom. 1 och 2 punkten.

10 §

Förbud mot anordnande på skuld

Lotterier får inte anordnas så att deltagandet i dem kan ske på skuld eller mot pant.

3 kap.

Penningspelsverksamhet

11 §

Penningspelstillstånd

För att garantera rättssäkerheten för dem som deltar i penningspelsverksamhet, förhindra oegentligheter och brott samt minska de sociala men som spelandet vållar får med de begränsningar som anges nedan tillstånd beviljas för bedrivande av penningspelsverksamhet (*penningspelstillstånd*).

Penningspelstillstånd kan beviljas separat för

- 1) anordnande av penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel,
- 2) tillhandahållande av penningautomater, anordnande av kasinospel och bedrivande av kasinoverksamhet, och
- 3) anordnande av totospel.

Penningspelstillstånd beviljas som ensamrätt så att för lotterier som avses i 2 mom. 1—3 punkten beviljas endast ett tillstånd åt gången.

Tillstånd beviljas och återkallas av statsrådet. Tillstånd söks skriftligt. Tillstånd kan beviljas för högst fem år.

12 §

Penningspelssammanslutningarna

Penningspelstillstånd kan under de förutsättningar som anges i 7 § beviljas en sammanslutning som bildats för att bedriva penningspelsverksamhet (*penningspelssammanslutning*). En penningspelssammanslutning får inte bedriva annan lotteriverksamhet än penningspelsverksamhet.

Genom förordning bestäms om organisationsformen och förvaltningen för en penningspelssammanslutning som bedriver verksamhet enligt 11 § 2 mom. 2 punkten.

13 §

Villkor och bestämmelser som skall tas in i penningspelstillstånd

Ett penningspelstillstånd skall innehålla följande villkor för penningspelssammanslutningens verksamhet:

1) penningspelssammanslutningen får inte bilda eller förvärva andra bolag än sådana som behövs för dess penningspelsverksamhet eller förvärva aktier i dem eller överlåta aktier i dessa bolag till en ny ägare utan tillstånd av det ministerium som enligt reglementet för statsrådet skall behandla ärenden gällande fördelningen av sammanslutningens avkastning,

2) penningspelssammanslutningen eller dess dotterbolag får inte utan tillstånd av det ministerium som avses i 1 punkten

a) grunda fonder eller göra överföringar till ospecificerade reserver eller ändra deras bokföringskaraktär,

b) ändra aktiekapitalet,

c) bevilja lån, eller

d) göra andra investeringar än sådana anskaffningar av anläggningstillgångar som verksamheten förutsätter, samt

3) penningspelssammanslutningen får inte dela ut dividend av sin vinst eller sitt fria egna kapital till aktieägarna eller dela ut vederlagsfria förmåner av sin vinst eller sitt överskott till medlemmarna eller de anställda.

I penningspelstillstånd som avser anordnande av penninglotterier, tippnings- och vadhållningsspel samt totospel skall anges hur stor andel av avkastningen av spelavgifterna som skall betalas till spelarna som vinst, hur vinsterna skall avrundas samt hur outtagna vinster skall fördelas. I penningspelstillstånd för anordnande av penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel skall dessutom bestämmas om den ersättning som av försäljningsintäkterna från tippningsspel gällande resultaten vid travtävlingar skall betalas till den penningspelssammanslutning som anordnar totospel.

Ett penningspelstillstånd som beviljas för tillhandahållande av penningautomater, anordnande av kasinospel och bedrivande av kasinoverksamhet skall innehålla bestämmelser om maximiantalet penningautomater och kasinospel samt om antalet kasinon och var de är belägna och om de olika typerna av kasinospel i kasinona, om maximiantalet

penningautomater och kasinospel samt om kasinonas öppettider.

I ett penningspelstillstånd för anordnande av totospel skall dessutom anges hur det sammanlagda beloppet av de spelinsatser som totospel avkastar fördelas mellan staten och den penningspelssammanslutning som erhållit tillståndet.

14 §

Fastställande av spelregler samt av de största tillåtna spelinsatserna i penningautomater och i spel som anordnas i kasinon

Inrikesministeriet fastställer på ansökan spelregler för penningspel. Spelreglerna skall innehålla bestämmelser om vinstfördelningen och återbetalningen av spelinsatserna samt de största tillåtna spelinsatserna i penningautomater och kasinospel. Reglerna för penninglotteri, tippnings-, vadhållnings- och totospel skall dessutom innehålla bestämmelser om lottnings.

Allmänheten skall avgiftsfritt ha tillgång till de fastställda spelreglerna för penningspelen på spelarrangörens driftställe och på de platser där spelen säljs.

15 §

Förhindrande av och förbud mot spelande i ett kasino

Den som bedriver kasinoverksamhet får inte ge någon som uppenbart är yngre än 18 år eller påverkad av alkohol eller något annat rusmedel tillträde till ett kasino eller får avlägsna en sådan person från ett kasino.

Den som bedriver kasinoverksamhet har rätt att förbjuda en person tillträde till ett kasino eller begränsa hans eller hennes spelande, om

1) han eller hon på sannolika grunder misstänks för falskspel,

2) hans eller hennes uppträdande stör eller på sannolika grunder kan misstänkas störa ordningen i kasinot,

3) spelandet har vållat eller kommer uppenbarligen att vålla honom eller henne sociala men av ekonomiska orsaker eller hälsoskäl, eller

4) han eller hon har begärt att den som bedriver kasinoverksamheten skall förvägra honom eller henne tillträde till kasinot eller

begränsa hans eller hennes spelande.

Ett förbud eller en begränsning gäller minst tre månader och högst ett år.

16 §

Särskilda bestämmelser om penningautomater och kasinospel

Den som bedriver penningautomatverksamhet får inte upplåta en penningautomat för spel åt någon som uppenbart är under 15 år. Den som bedriver kasinoverksamhet får inte låta någon som uppenbart är under 18 år spela kasinospel.

Penningautomater och kasinospel skall placeras i en övervakad lokal. De skall inte placeras i en lokal där användningen av dem kan äventyra säkerheten eller störa ordningen.

4 kap.

Avkastningen av penningspelsverksamhet

17 §

Avkastningens ändamål

Avkastningen av penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel används för att främja idrott och fysisk fostran, vetenskap, konst och ungdomsarbete. Genom förordning kan bestämmas om hur avkastningen skall fördelas mellan dessa ändamål.

Avkastningen av penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet används för att främja hälsa och social välfärd.

Avkastningen av totospel används för att främja hästuppfödning och hästsport.

18 §

Upptagande av avkastningen i statsbudgeten

I statsbudgeten tas varje år in ett anslag som uppskattas motsvara

1) vinsten under räkenskapsperioden i fråga för den penningspelssammanslutning som anordnar penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel samt de amorteringar och räntor som inflyter på lån som beviljats av vinstmedlen,

2) det belopp som skall delas ut av den uppskattade vinsten under föregående räkenskapsperiod för den penningspelssam-

manslutning som bedriver penningautomat-, kasinospels- och kasinoverksamhet, skillnaden mellan den i bokslutet för året dessförinnan fastställda vinsten och motsvarande uppskattning samt de medel som återgår för ny utdelning, och

3) den genom förordning angivna andel av det sammanlagda beloppet av penninginsatserna som den penningsspelsammanslutning som anordnar totospel intäktför till staten för året i fråga samt de medel som återgår för ny utdelning.

19 §

Redovisning av avkastningen

En penningsspelsammanslutning skall redovisa avkastningen från penningsspelsverksamheten till det ministerium som enligt reglementet för statsrådet skall behandla ärenden gällande fördelningen av sammanslutningens avkastning, enligt vad som bestäms genom förordning.

20 §

Beslut om fördelningen av avkastningen

Den penningsspelsammanslutning som bedriver penningautomat-, kasinospels- och kasinoverksamhet lägger fram ett förslag för statsrådet om fördelningen av de understöd som skall delas ut av dess avkastning (*fördelningsförslag*). Statsrådet beslutar om fördelningen av understöden. Social- och hälsovårdsministeriet leder och övervakar penningsspelsammanslutningen när den bereder fördelningsförslaget i frågor som har samband med förfarandet.

Jord- och skogsbruksministeriet beslutar om fördelningen av de understöd som skall delas ut av avkastningen från totospel. Ministeriet kan för beredningen av utdelningen av understöd tillsätta ett rådgivande organ, vars sammansättning och uppgifter bestäms genom förordning.

21 §

Outdelad avkastning

Statsrådet kan besluta att högst 20 procent av de anslag som avses i 18 § varje år skall lämnas outdelade. Det belopp som inte delats ut skall delas ut inom de följande fem

åren.

22 §

Användningen av avkastningen av penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet

Avkastningen av penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet används för att bevilja allmännyttiga sammanslutningar och stiftelser med rättsförmåga understöd.

Inom ramen för det anslag som tagits in i statsbudgeten kan den avkastning som avses i 1 mom. även användas för utgifter som anges i lagen om rehabilitering av frontveteraner (1184/1988), lagen om rehabilitering för personer som tjänstgjort i vissa uppdrag under Finlands krig (1039/1997) och 6 d § lagen om skada ådragen i militärtjänst (404/1948).

Den avkastning som avses i 1 mom. kan användas för anläggningskostnader för de lokaler som avses i 5 a § lagen om biblioteket för synskadade (638/1996).

23 §

Betalning av de understöd som delas ut av avkastningen och tillsyn över användningen

Den penningsspelsammanslutning som bedriver penningautomat-, kasinospels- och kasinoverksamhet betalar de understöd som delas ut av dess avkastning och övervakar användningen av dem under social- och hälsovårdsministeriets ledning och tillsyn. För tillsynen har penningsspelsammanslutningen rätt att granska understödstagarnas medelsförvaltning och bokföring i dess helhet. Närmare bestämmelser om betalningen av understöd och tillsynen över användningen av dem utfärdas genom förordning.

Jord- och skogsbruksministeriet övervakar användningen av de understöd som delas ut av avkastningen från totospel. För tillsynen har ministeriet rätt att granska understödstagarnas medelsförvaltning och bokföring i dess helhet. Närmare bestämmelser om betalningen av understöd och tillsynen över användningen av dem utfärdas genom förordning.

Angående tillsynen över användningen av avkastningen från penninglotterier samt tippnings- och vadhållningsspel bestäms särskilt.

24 §

Ersättning för kostnaderna för ledningen och tillsynen

Den penningspelssammanslutning som tillhandahåller penningautomater, anordnar kasinospel och bedriver kasinoverksamhet skall ersätta staten för kostnaderna för de lednings- och tillsynsuppgifter som föreskrivs i 20 § 1 mom. och 23 § 1 mom.

5 kap.

Varulotterier

25 §

Varulotteritillstånd

Tillstånd till ett varulotteri (*varulotteritillstånd*) som anordnas inom ett enda härad beviljas och återkallas av polisinspektionen i det härad där varulotteriet anordnas.

Varulotteritillstånd för ett varulotteri som anordnas inom flera härad eller inom ett eller flera län beviljas och återkallas av den länsstyrelse inom vars område den sammanslutning eller stiftelse som ansöker om tillstånd har sin hemort.

Tillstånd söks skriftligt. Tillstånd kan beviljas för högst sex månader.

26 §

Villkor för beviljande av varulotteritillstånd

Varulotteritillstånd kan beviljas sådana sammanslutningar eller stiftelser som avses i 5 §, om

1) de allmänna förutsättningarna för tillstånd som anges i 7 § uppfylls,

2) sättet att anordna lotteriet, lotternas sammanlagda försäljningspris, vinsternas värde och lotteriets sannolika avkastning inte står i uppenbart missförhållande till de uppställda målen, och

3) vinsternas sammanlagda värde motsvarar minst 35 procent av lotternas sammanlagda försäljningspris och den minsta vinstens värde motsvarar minst lottens pris.

Nytt varulotteritillstånd får inte beviljas utan särskilda skäl, om avkastningen från de två föregående varulotterier som den som ansöker om tillstånd anordnat under de tre senaste åren har stått i uppenbart missförhål-

lande till den sammanlagda avkastningen av lottförsäljningen.

27 §

Undantag i fråga om rätten att anordna och delta i varulotterier

En sammanslutning eller stiftelse som avses i 5 § får utan tillstånd enligt 25 § 1 mom. under de förutsättningar som anges i 7 § anordna varulotterier där lotternas sammanlagda värde inte överstiger det belopp som anges genom förordning och där försäljningen av lotterna och utdelningen av vinsterna sker vid samma tillställning (*mindre lotterier*).

En skolklass eller en motsvarande studiegrupp kan för att främja studierna eller hobbyverksamhet som stöder studierna anordna ett mindre lotteri enligt 1 mom., om en myndig person ansvarar för de uppgifter som hänför sig till anordnandet av lotteriet.

Innehavaren av ett varulotteritillstånd får inte själv genom att köpa lotter delta i det varulotteri den anordnat.

28 §

Det praktiska anordnandet av varulotterier

Med det praktiska anordnandet av ett varulotteri avses att uppgifter i omedelbar anslutning till det lotteri som anordnas med stöd av varulotteritillståndet utförs i förvärvssyfte.

Uppgifter som hänför sig till det praktiska anordnandet av ett varulotteri får utföras endast av den som erhållit varulotteritillstånd eller en i varulotteritillståndet på ansökan förordnad fysisk person, sammanslutning eller stiftelse (*den som i praktiken anordnar varulotteriet*) som avses i 1 § 1 mom. lagen angående rättighet att idka näring (122/1919).

Till den som i praktiken anordnar varulotteriet får inte utses

1) den som är omyndig,

2) en person, sammanslutning eller stiftelse som på grund av sin ekonomiska situation saknar tillräckliga förutsättningar för att utföra uppgiften på ett tillförlitligt sätt, eller

3) en person, sammanslutning eller stiftelse som är försatt i konkurs eller en person som meddelats näringsförbud eller som av sannolika skäl misstänks eller har blivit

dömd för ett sådant brott som äventyrar hans eller hennes trovärdighet som den som i praktiken anordnar varulotteriet.

29 §

Tillsyn över lottning och underrättelse om resultatet av lottningen

Lottningen och blandandet av lotterna vid varulotterier, med undantag av mindre lotterier enligt 27 §, skall ske under tillsyn av en företrädare för polisinspektionen i det härad där lottningen sker eller notarius publicus.

Innehavaren av ett varulotteritillstånd, den som anordnar ett lotteri som avses i 27 § 1 mom. och en i 27 § 2 mom. avsedd myndig person som ansvarar för anordnandet av ett lotteri är skyldiga att underrätta dem som deltagit i lotteriet om resultatet av lottningen. Närmare bestämmelser om sättet och tidpunkten för underrättelsen samt om dess innehåll och bilagor utfärdas genom förordning.

30 §

Redovisning och rättelse av redovisningen

Den som erhållit ett varulotteritillstånd skall avge redovisning för varulotteriet. Redovisningsperiod är tillståndsperioden. Redovisningen skall inom fyra månader från det att varulotteritillståndet upphört att gälla tillställas tillståndsmyndigheten, som skall granska den.

Tillståndsmyndigheten kan förordna att redovisningen skall rättas, om det förekommer skriv- eller räknefel eller andra smärre brister i den.

Vid varulotterier som avses i 27 § skall redovisning avges utan dröjsmål sedan tillställningen har avslutats. Redovisning behöver dock inte avges, om lotterna har sålts enbart bland personer som hör till den sammanslutning som anordnar lotteriet.

31 §

Gissningstävlingar

Med undantag av 25 § 2 mom. och 28 § tillämpas bestämmelserna i detta kapitel också på gissningstävlingar.

6 kap.

Bingospel

32 §

Bingotillstånd

Tillstånd att anordna bingospel (*bingotillstånd*) beviljas och återkallas av polisinspektionen i det härad där spelet anordnas.

Bingotillstånd söks skriftligt. Tillstånd kan beviljas för högst två år.

33 §

Villkor för beviljande av bingotillstånd

Bingotillstånd kan beviljas en i 5 § avsedd sammanslutning eller stiftelse, om

1) de allmänna förutsättningarna för tillstånd som anges i 7 § uppfylls,

2) den som ansöker om tillstånd företer en utredning om att de lottningssystem som används när spelet anordnas är tillförlitliga, och

3) den lokal som har reserverats för spelet är lämplig för bingospel.

Nytt bingotillstånd får inte beviljas utan särskilda skäl, om avkastningen från anordnandet av bingospelet har stått i uppenbart missförhållande till den inkomst som deltagaravgifterna gett eller om verksamheten har varit förlustbringande två räkenskapsår efter varandra.

34 §

Fastställande av spelregler och största tillåtna spelinsats

Polisinspektionen i häradet fastställer på ansökan spelregler för bingospel och den största tillåtna spelinsatsen i spelet. Till spelreglerna skall fogas bestämmelser om lottning. De fastställda spelreglerna skall avgiftsfritt hållas tillgängliga för allmänheten på den plats där spelet anordnas.

35 §

Vinster i bingospel

I bingospel kan vinsten, utöver vad som bestäms i 3 § 10 punkten, ges i form av rätt till ett eller flera nya spel.

Maximivärdet av de vinster som delas ut till spelarna får inte överstiga 75 procent av värdet av den totala försäljningen under kalendermånaden.

36 §

Redovisning och rättelse av redovisningen

Tillståndshavaren skall avge redovisning över anordnandet av bingospel för den redovisningsperiod som tillståndsmyndigheten bestämmer. Redovisningsperioden får vara högst sex månader. Redovisningen skall inom en månad efter redovisningsperiodens utgång tillställas tillståndsmyndigheten, som skall granska den.

Tillståndsmyndigheten kan förordna att redovisningen skall rättas om det förekommer skriv- eller räknefel eller andra smärre brister i den.

37 §

Utlåtande om redovisningen

Till redovisningen skall fogas ett utlåtande om bingospelets lönsamhet av en sådan revisor som avses i 4 eller 6 § revisionslagen (936/1994).

I bingotillståndet kan ingå tillstånd till att utlåtandet ges även av någon annan revisor än en som avses i 1 mom., om det på grund av det fåtal gånger som bingospel anordnas eller av någon annan orsak kan antas att avkastningen av spelet är liten.

7 kap.

Varuvinstautomater

38 §

Tillstånd till varuvinstautomat

Tillstånd att tillhandahålla varuvinstautomat (*tillstånd till varuvinstautomat*) beviljas och återkallas av polisinspektionen i det härad där anordningen är placerad.

Tillstånd till varuvinstautomat söks skriftligt. Tillstånd kan beviljas för högst ett år.

Tillstånd kan beviljas en i 5 § avsedd sammanslutning eller stiftelse under de förutsättningar som anges i 7 §.

39 §

Varuvinster

Varuvinsten skall vara en specificerad vara, vars ekonomiska värde är ringa.

Vinsten får inte vara en alkohol- eller tobaksprodukt eller ett presentkort och inte heller ett märke eller igenkänningstecken som kan bytas ut mot pengar, varor, tjänster eller någon annan förmån med penningvärde.

Genom förordning bestäms om maximivärdet av en varuvinst.

40 §

Placering av varuvinstautomat

Varuvinstautomat skall placeras i en övervakad lokal. Den skall inte placeras i en lokal där användningen av den kan äventyra säkerheten eller störa ordningen.

41 §

Redovisning och rättelse av redovisningen

Tillståndshavaren skall avge redovisning över tillhandahållandet av varuvinstautomat. Redovisningsperiod är tillståndsperioden. Redovisningen skall inom en månad efter tillståndsperiodens utgång tillställas tillståndsmyndigheten, som skall granska den.

Tillståndsmyndigheten kan förordna att redovisningen skall rättas, om det förekommer skriv- eller räknefel eller andra smärre brister i den.

8 kap.

Tillsynen över anordnandet av lotterier

42 §

Tillsynen över lotterier

Anordnandet av lotterier övervakas för att garantera lotterideltagarnas rättssäkerhet, förhindra oegentligheter och brott samt minska de sociala men som lotterier medför.

Inrikesministeriet ansvarar för den riksomfattande tillsynen över anordnandet av lotterier och för statistikföringen gällande lotteriverksamheten. Ministeriet kan ge utlåtanden och meddela anvisningar om anordnandet av

lotterier.

Länsstyrelsen och polisinrättningen i häradedet övervakar lotterier som anordnas inom deras område.

43 §

Officiella övervakare

För tillsynen över penningsspelsverksamheten förordnar inrikesministeriet officiella övervakare, som utför denna uppgift under tjänsteansvar.

De officiella övervakarna skall övervaka att de spelregler som fastställts med stöd av 14 § iakttas vid anordnandet av penningsspel samt för varje spelomgång fastställa resultatet och vinsternas antal eller belopp i tippnings-, vadhållnings- och totospel. De officiella övervakarna skall övervaka också lottdragningen i samband med penninglotterier och blandningen av lotterna samt fastställa resultatet av lottdragningen, om inte notarius publicus utför dessa uppgifter med samtycke av inrikesministeriet.

44 §

Rätt till upplysningar

Tillsynsmyndigheten har rätt att utan hinder av bestämmelserna om tystnadsplikt av en sammanslutning eller en stiftelse som erhållit tillstånd att anordna lotterier och av dem som i praktiken anordnar varulotterier erhålla de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynsuppgiften.

45 §

Kontroll- och förbuds rätt

Polisen, en officiell övervakare och ett kontrollorgan som avses i 58 § har rätt att kontrollera att godkända räkneverk för kontroll av penningrörelsen används i penningautomater och varuvinstautomater samt i sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 §.

Polisen har rätt att förbjuda att sådana automater eller spelanordningar som avses i 1 mom. tillhandahålls, om det inte i dem finns ett godkänt räkneverk för kontroll av penningrörelsen eller om de är placerade i strid med bestämmelserna om hur automater och spelordningar skall placeras. Om den brist

eller det fel som iakttagits är ringa, kan polisen i stället för att utfärda förbud förordna att saken skall rättas till.

46 §

Ersättning för kostnaderna för tillsynen över penningsspelsverksamheten

Penningsspelssammanslutningarna skall ersätta staten för kostnaderna för tillsynen över penningsspelsverksamheten enligt vad som särskilt bestäms om ersättningen av dem.

9 kap.

Särskilda bestämmelser

47 §

Lyftande av vinster

En vinst som erhållits i ett penninglotteri skall lyftas inom ett år efter att lottningresultatet har fastställts eller från utgången av den försäljningstid som antecknats på lotten. Vinster i tippnings- och vadhållningsspel skall lyftas inom ett år och vinster i totospel inom tre månader efter dagen för fastställande av slutresultatet enligt spelreglerna för dessa spel.

En vinst som erhållits i bingospel skall lyftas inom ett år efter att det resultat som berättigar till vinst uppnåtts.

Vinster i varulotterier och gissningstävlingar, med undantag för sådana varulotterier som får anordnas utan tillstånd enligt denna lag, skall lyftas inom tre månader efter utgången av varulotteritillståndets giltighetstid.

48 §

Rekommendation till avgörande

Spelaren kan skriftligen begära en rekommendation till avgörande av inrikesministeriet då meningsskiljaktigheter gällande vinstbetalningen råder mellan spelaren och en penningsspelssammanslutning som anordnar penninglotterier och tippnings-, vadhållnings- eller totospel.

Officiella övervakare som avses i 43 § får inte delta då en rekommendation ges. För en rekommendation upp bärs ingen avgift. Andring får inte sökas i en rekommendation till

avgörande. En rekommendation eller ansökan därom får inte hindra att ärendet förs till domstol för avgörande.

Genom förordning kan bestämmas närmare om ansökan om en rekommendation till avgörande och de utredningar som skall bifogas ansökan, tidsfristen för ansökan om en rekommendation till avgörande samt innehållet i en rekommendation.

49 §

Begränsning gällande spel i kasinon

Den som är anställd hos ett kasino och en officiell övervakare enligt 43 § får inte delta i de spel som anordnas i kasinot.

50 §

Teknisk övervakning i kasinon

Efter anmälan på förhand har den som bedriver kasinoverksamhet rätt att med hjälp av teknisk utrustning övervaka spelverksamheten genom observation och fotografering i ingången till kasinot, i kasinots kundlokaler, samt i kasinopersonalens arbets- och rekreationslokaler. Övervakningsrätten gäller inte sociala utrymmen.

51 §

Kasinots kund- och övervakningsregister

Den som bedriver kasinoverksamhet har rätt att för övervakning av spelverksamheten föra ett personregister (*kasinots kund- och övervakningsregister*). För kasinots kund- och övervakningsregister får följande uppgifter om kasinots kunder och deras spelande insamlas samt registreras:

- 1) förnamn och släktnamn,
 - 2) födelsedatum,
 - 3) medborgarskap,
 - 4) adress,
 - 5) beträffande utländska kunder passnummer samt uppgift om när och var passet utfärdats,
 - 6) ett fotografi av kunden,
 - 7) den tidpunkt då kunden anlände till kasinot,
 - 8) tillträdes- eller spelförbud,
 - 9) uppgifter om spelandet i kasinot,
 - 10) misstänkt eller konstaterat falskspel,
- och

11) uppgifter om störande uppträdande.

Uppgifterna insamlas på grundval av den anmälan som kunden gör och genom observation eller fotografering med hjälp av teknisk utrustning. För registret kan även insamlas och i det registreras sådana uppgifter om kasinots personal som insamlats genom observation eller fotografering med hjälp av teknisk utrustning.

De registrerade uppgifterna får behandlas endast av dem av kasinots anställda som behöver uppgifterna för skötseln av sina arbetsuppgifter och endast i den omfattning som skötseln av arbetsuppgifterna kräver.

Den registeransvarige får lämna ut uppgifter ur registret till de officiella övervakare som avses i 43 § för utförandet av övervakningsuppgifterna.

De registrerade uppgifterna skall utplånas genast när de inte längre behövs för övervakningen av kasinoverksamheten, dock senast tre år efter att de har registrerats.

Utöver vad som bestäms i denna lag tillämpas på kasinots kund- och övervakningsregister personuppgiftslagen (523/1999).

52 §

Uppföljning av och forskning kring problem som anordnandet av lotterier vållar samt finansiering av forskningen

De problem som deltagandet i lotterier vållar skall följas och vara föremål för forskning. För uppföljningen av och forskningen kring problemen svarar social- och hälsovårdsministeriet.

Penningspelssammanslutningarna skall ersätta staten för kostnaderna för den verksamhet som avses i 1 mom. i enlighet med vad som särskilt bestäms om det.

53 §

Penningspelssammanslutningars skyldighet att lämna upplysningar

Penningspelssammanslutningarna skall varje år lämna sin verksamhetsplan, sin budget för följande år samt sina bokslutshandlingar till vederbörande ministerier enligt 19 § som behandlar ärenden gällande fördelningen av penningspelssammanslutningens avkastning samt till finansministeriet och inrikesministeriet.

Den penningspelssammanslutning som har

erhållit tillstånd att tillhandahålla penningautomater, anordna kasinospel och bedriva kasinoverksamhet skall tillställa social- och hälsovårdsministeriet samt inrikesministeriet kopior av protokollen från penningssammanslutningens möten och styrelsens möten samt lämna de övriga upplysningar och utredningar som behövs för tillsynen över penningssammanslutningens verksamhet och användningen av dess avkastning.

Penningssammanslutningarna skall tillställa inrikesministeriet de uppgifter om anordnandet av lotterier som avses i 3 § 1—7 punkten för statistikföring och social- och hälsovårdsministeriet de uppgifter som behövs för att följa med och forska i problem som deltagandet i lotterier vållar.

54 §

Jäv och tjänsteansvar

Angående jäv för förtroendevalda och tjänstemän vid en penningssammanslutning som erhållit tillstånd att tillhandahålla penningautomater, anordna kasinospel och bedriva kasinoverksamhet gäller vad som i lagen om förvaltningsförfarande (598/1982) bestäms om jäv för tjänstemän.

De tjänstemän som avses i 1 mom. utför sin uppgift under tjänsteansvar när de bereder det fördelningsförslag som avses i 20 § 1 mom. och när de övervakar användningen av understöden enligt 23 § 1 mom.

De förtroendevalda som avses i 1 mom. utför sin uppgift under tjänsteansvar när de deltar i fattandet av beslut om ett fördelningsförslag enligt 20 § 1 mom.

55 §

Tystnadsplikt och handlingars offentlighet

I fråga om tystnadsplikt och offentlighet i en penningssammanslutning i samband med de åligganden och handlingar som hör till beredningen av det fördelningsförslag som avses i 20 § 1 mom. och beslutsfattandet gällande förslaget samt de tillsynsuppgifter som avses i 23 § 1 mom. och till dem hörande handlingar gäller vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

56 §

Undantag i fråga om vissa spelautomater och spelanordningar

Utän hinder av 5 och 7 § kan

1) en fysisk person, en sammanslutning eller en stiftelse som avses i 1 § lagen angående rättighet att idka näring beviljas tillstånd att mot en avgift ställa till allmänhetens förfogande lyckohjul vilka snurras för hand och sådana före den 1 juni 1970 anskaffade spelautomater och spelanordningar som i vinst kan ge spelaren varor eller andra förmåner med penningvärde eller spelmarker som kan bytas ut mot sådana, och

2) en nöjespark eller ett tivoli beviljas tillstånd att mot en avgift ställa till allmänhetens förfogande sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 1 punkten, varuvinstautomater samt sådana andra spelautomater och spelanordningar som i vinst kan ge spelaren varor.

Värdet av en vinst från en spelautomat eller spelanordning som avses i 1 mom. får inte överstiga 200 mk.

Tillstånd att tillhandahålla sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 1 mom. beviljas av polisinspektionen i det härad där spelautomaten eller spelanordningen placeras. Tillstånd kan beviljas för högst ett år.

För sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 1 mom. gäller i tillämpliga delar 6 § 1 mom., 10, 40, 42, 44, 45 och 63 §, 64 § 1 och 8 punkten, 66 § och 67 § 2 punkten.

57 §

Räkneverk för kontroll av penningrörelsen

Om avgiften för användningen av penningautomater och varuvinstautomater eller i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar inkasseras med hjälp av en anordning som startar automaten eller spelanordningen (*myntlös*), skall automaten eller spelanordningen vara försedd med ett sådant räkneverk för kontroll av penningrörelsen som är besiktigat och godkänt av ett kontrollorgan som inrikesministeriet förordnat. Räkneverket skall på ett tillförlitligt sätt registrera uppgifter om de avgifter som användningen av anordningen avkastat. Över de uppgifter som registreras skall uppgöras verifikat, som

skall förvaras på det sätt som bestäms om förvaring av bokföringsmaterial.

58 §

Förordnande av kontrollorgan och kontrollorganets skyldighet att lämna uppgifter

Inrikesministeriet förordnar på ansökan kontrollorgan som företar besiktningar av och ger godkännanden för sådana räkneverk för kontroll av penningrörelsen som avses i denna lag. Förordnande kan ges ett organ som har till uppgift att företa tekniska besiktningar av anordningar. Förordnande kan ges för högst fem år.

Inrikesministeriet kan återkalla sitt förordnande, om

1) kontrollorganet begär det,
2) kontrollorganet utan godtagbar orsak underlåter att fullgöra sin besiktningsskyldighet, eller

3) det i kontrollorganets verksamhet förekommer oegentligheter som äventyrar tillförlitligheten i besiktningarna och godkännandena.

Kontrollorganet skall tillstålla inrikesministeriet uppgifter om typbesiktigade räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

59 §

Utredningar och verifikat

Över användningen av penningautomat och varuvinstautomat samt i 56 § avsedda spelautomat och spelanordning, dock inte lyckohjul vilka snurras för hand skall uppgöras utredningar och verifikat som anger

1) var automaten eller spelanordningen finns och när den har placerats där,

2) det tal som räkneverket för kontroll av penningrörelsen visar när automaten eller spelanordningen tas i bruk, när räkneverket byts ut, när kassan töms samt när automaten eller spelanordningen överläts,

3) tidpunkten för tömning av kassan,

4) den tid som räkneverket för kontroll av penningrörelsen varit ur funktion på grund av att det varit i olag eller av någon annan orsak,

5) det antal gånger som automaten eller spelanordningen använts för granskning av att den eller räkneverket för kontroll av penningrörelsen fungerar, och

6) antalet i automaten eller spelanordningen använda mynt som strider mot anvisningarna för automaten eller anordningen.

60 §

Uppgifter på automat och spelanordning

På penningautomater och varuvinstautomater samt på sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § skall på synlig plats anges namnet på den som bedriver verksamhet med automaten eller spelanordningen samt kontaktuppgifter och affärssignum.

61 §

Förordnande av syssloman

Om ett varulotteritillstånd, ett bingotillstånd eller ett tillstånd till varuvinstautomat har återkallats eller redovisning inte har avgetts inom utsatt tid eller om ett förordnande om rättelse enligt 30 § 2 mom., 36 § 2 mom. eller 41 § 2 mom. inte har iakttagits, kan tillståndsmyndigheten förordna en syssloman som på tillståndshavarens bekostnad omhändertar de influtna medlen och avger redovisning.

62 §

Förbud mot anordnande av lotterier

Att anordna lotterier på andra sätt än de som nämns i 3 § 1—11 punkten eller 56 § är förbjudet.

Det är förbjudet att

1) sälja eller förmedla lotter för lotterier som anordnats utan sådant tillstånd som förutsätts i denna lag eller annars främja sådana lotterier genom att publicera eller sprida reklammaterial eller på något annat motsvarande sätt,

2) sälja eller förmedla lotter för lotterier som anordnas utomlands eller främja sådana lotterier på det sätt som avses i 1 punkten,

3) sälja eller förmedla lotter till utlandet och främja sådan verksamhet på det sätt som avses i 1 punkten, om det inte är tillåtet enligt lagstiftningen i den stat eller region till vilken lotterna säljs eller förmedlas, och

4) utan tillstånd av den som anordnar lotteriet sälja eller förmedla lotter samt ta emot spelinsatser eller förmedla vinster som hän-

för sig till penningspel som anordnats med stöd av ett tillstånd som avses i denna lag.

Det är förbjudet att upplåta en lokal för penningautomater, kasinospel, varuvinstautomater eller i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar som tillhandahålls utan tillstånd enligt denna lag.

För masskuldebrev som emitteras får inte utöver räntan betalas särskild gottgörelse som baserar sig på lottning.

Som lotterier som anordnas utomlands betraktas inte penninglotterier, tippnings- och vadhållningsspel eller toospel i vilkas anordnande en penningspelssammanslutning som av statsrådet beviljats penningspelstillstånd deltar.

63 §

Lotteribrott

Om straff för lotteribrott bestäms i 17 kap. 16 a § strafflagen (39/1889).

64 §

Lotteriförseelse

Den som

1) bryter mot förbudet i 10 § mot att anordna lotteri på skuld,

2) inte iaktar skyldigheten att förbjuda tillträde till kasinon i de fall som avses i 15 § 1 mom.,

3) bryter mot vad som i 16 § bestäms om åldersgränser för att spela,

4) bryter mot förbudet att delta i 27 § 3 mom.,

5) i praktiken anordnar ett varulotteri i strid med 28 § 2 mom.,

6) verkställer lottningen eller blandandet av lotterna vid ett varulotteri i strid med vad som bestäms i 29 § 1 mom. eller inte iaktar underrättelseskyldigheten enligt 29 § 2 mom. gällande resultatet av lottningen,

7) bryter mot vad som i 16 § 2 mom. bestäms om placeringen av penningautomater eller kasinospel eller i 40 § om placeringen av varuvinstautomater eller mot vad som bestäms om placeringen av spelautomater eller spelanordningar som avses i 56 § 1 mom., eller

8) bryter mot vad som i 57 § bestäms om räkneverk för kontroll av penningrörelsen, skall för lotteriförseelse dömas till böter.

65 §

Brott mot tystnadsplikt

Straff för brott mot tystnadsplikten i 55 § döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen, om inte gärningen är straffbar enligt 40 kap. 5 § strafflagen eller någon annanstans i lag bestäms om strängare straff för den.

66 §

Ändringssökande

Ändring i ett förvaltningsbeslut som meddelats med stöd av denna lag söks på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

67 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning bestäms om

1) de uppgifter som skall finnas på och lämnas vid försäljningen av lotterna i penning- och varulotterier,

2) innehållet i tillståndsansökan och de utredningar som skall fogas till ansökan samt innehållet i tillståndsbesluten,

3) förfarandena och tidsfristerna i anslutning till anordnandet av lotterier,

4) innehållet i redovisningarna över de lotterier som avses i 3 § 8—11 punkten, framläggande av redovisningarna, tidsfrister i anslutning till framläggandet av redovisningarna samt förvaringen av redovisningarna,

5) grunderna för beviljande och understödsvillkoren för de understöd som beviljas av avkastningen från penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet samt fördelningsförfarandet, ändring av ändamålet för understödet eller av understödsvillkoren, överföring av understöd, återbäringsskyldighet, återkrav och till de nämnda förfarandena hörande tidsfrister,

6) användningen av avkastningen från toospel för främjande av hästuppfödning och hästsport,

7) grunderna för beviljande av understöd av avkastningen från toospel samt förfarandet och tidsfrister i anslutning till fördelningen av avkastningen,

8) tillsynen över anordnandet av lotterier,

9) de räkneverk för kontroll av penningrö-

relsen som avses i 57 §, de anordningar och handlingar som skall tillställas ett kontrollorgan som avses i 58 §, undantag från typbesiktningsskyldigheten samt besiktning och godkännande av räkneverken,

10) objektet vid gissningstävlingar, och

11) skyldighet för länsstyrelserna och polisinspektionerna att översända uppgifter för uppföljning av och forskning kring de problem som anordnandet av lotterier orsakar.

Genom förordning kan bestämmas om de ministerier som skall sköta de uppgifter som enligt denna lag ankommer på ministerier.

10 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

68 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 200 .

Genom denna lag upphävs lotterilagen av den 1 september 1965 (491/1965) jämte ändringar och lagen den 17 december 1943 om reglementering av ekonomisk verksamhet, vid vars utövande allmännyttigt eller välgörande ändamål åberopas (1034/1943).

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

69 §

Övergångsbestämmelse

Ett anslag som lämnats outdelat enligt beslut som statsrådet innan denna lag träder i kraft fattat med stöd av 3 § förordningen om användningen av överskottet från penninglotteri- och tippningsspel (725/1982), 29 § 3 mom. penningautomatförordningen (676/1967) och 11 § 2 mom. förordningen om totospel (236/1995) skall delas ut inom fem år efter att beslutet fattats.

De penningautomater, varuvinstautomater samt i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar som står till allmänhetens förfogande när lagen träder i kraft skall på det sätt som bestäms i denna lag vara försedda med räkneverk för kontroll av penningrörelsen senast ett år efter att lagen trätt i kraft.

Sådana tillstånd att anordna varulotterier och bingospel samt att tillhandahålla i 56 § avsedda spelautomater och spelanordningar som beviljats innan denna lag träder i kraft jämte tillståndsvillkoren gäller till utgången av tillståndens giltighetstid.

2.

Lag**om ändring av lotteriskattelagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lotteriskattelagen av den 26 juni 1992 (552/1992) 2 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom., 4 § 1 och 2 mom. samt 6 § 2 punkten,
av dessa lagrum 2 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom. sådana de lyder i lag 147/1995, som följer:

2 §

Definitioner

Med lotteri avses

1) i 3 § lotterilagen (/) avsedda penning- och varulotterier, gissningstävlingar, bingo-spel, tippning, vadhållning och totospel samt hållande av penningautomater och varuvinstautomater till allmänhetens förfogande, anordnande av kasinospel, kasinoverksamhet och hållande av sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § lotterilagen till allmänhetens förfogande,

Med avkastning av lotteri avses totalinkomsten av lottförsäljningen och det sammanlagda beloppet av de penninginsatser som betalts för deltagande i lottning, tippning, vadhållning och totospel samt för användning av varuvinstautomater. Med avkastning av penningautomater och kasinospel avses skillnaden mellan penninginsatsernas sammanlagda belopp och de vinster som utbetalts till spelarna.

4 §

Skattegrunden och skattesatsen

Lotteriskatten för ett lotteri som anordnas med ensamrätt är 5 procent av avkastningen av lotteriet. När sådana penningautomater och kasinospel som avses i 2 § 1 mom. 1 punkten hålls någon annanstans än i ett kasino som avses i lotterilagen är lotteriskatten dock 3 procent av avkastningen.

För varulotterier, gissningstävlingar och hållande av varuvinstautomater är skatten 1,5 procent av avkastningen av lotteriet.

6 §

Undantag från skatteplikten

Skatt skall inte betalas

2) för hållande av sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § 1 mom. 1 och 2 punkten lotterilagen,

Denna lag träder i kraft den 200 .

3.

Lag

om ändring av lagen om penninginsamlingar

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 31 juli 1980 om penninginsamlingar (590/1980) 7 § 2 mom. samt
ändras 6 § som följer:

6 §

Inrikesministeriet ansvarar för den allmänna tillsynen över penninginsamlingsverksamheten och för statistikföringen av anordnandet av penninginsamlingar.

Inrikesministeriet kan ge utlåtanden och

meddela anvisningar om anordnandet av penninginsamlingar.

Denna lag träder i kraft den 200 .

4.

Lag

om ändring av lagen om förströelseanordningar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 10 februari 1995 om förströelseanordningar (164/1995) 6 § 3 mom., 7, 8 och 9 § samt 10 § 3 mom. och
fogas till lagen nya 3 a och 8 a § som följer:

3 a §

Uppgifter på förströelseanordningar

På en förströelseanordning skall på synlig plats anges namnet på den som bedriver verksamhet med förströelseanordningen samt kontaktuppgifter och utövarens affärssignum.

6 §

Kontroll av penningrörelsen

Genom förordning kan närmare bestämmelser utfärdas om räkneverken för kontroll av penningrörelsen.

7 §

Förordnande av kontrollorgan

Inrikesministeriet förordnar kontrollorgan som skall företa sådana besiktningar och ge sådana godkännanden som avses i denna lag och i författningar som givits med stöd av den. Ett förordnande gäller högst fem år.

Inrikesministeriet kan återkalla ett förordnande

- 1) om kontrollorganet begär det,
- 2) om kontrollorganet utan godtagbar orsak underlåter att fullgöra sin kontrollskyldighet, eller
- 3) om det i kontrollorganets verksamhet förekommer oegentligheter som äventyrar tillförlitligheten i besiktningarna och godkännandena.

8 §

Besiktning och godkännande av räkneverk för penningrörelsen

Ett kontrollorgan som inrikesministeriet förordnat skall så som bestäms genom förordning besiktiga och godkänna ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

Kontrollorganet skall tillstålla inrikesministeriet uppgifter om typbesiktigade räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

8 a §

Utredningar och verifikat

Över användningen av en förströelseanordning skall uppgöras utredningar och verifikat som anger

1) var förströelseanordningen finns och när den har placerats där,

2) det tal som räkneverket för kontroll av penningrörelsen visar när förströelseanordningen tas i bruk, när räkneverket byts ut, när förströelseanordningens kassa töms samt när förströelseanordningen överläts,

3) tidpunkten för tömning av kassan,

4) den tid som räkneverket för kontroll av penningrörelsen varit ur funktion på grund av att det varit i olag eller av någon annan orsak,

5) det antal gånger som förströelseanordningen använts för granskning av att anordningen eller räkneverket för kontroll av penningrörelsen fungerar, och

6) antalet i förströelseanordningen använda mynt som strider mot anvisningarna för anordningen.

9 §

Följande av utvecklingen inom branschen samt utlåtanden och anvisningar

Inrikesministeriet har till uppgift att följa utvecklingen inom branschen för förströelseanordningar samt att ge utlåtanden och meddela anvisningar om

1) video- och programspel som används med hjälp av förströelseanordningar,

2) placeringen av förströelseanordningar,

3) säkerheten vid användningen av förströelseanordningar och om deras tekniska egenskaper, samt om

4) andra frågor som gäller verksamhet med förströelseanordningar.

10 §

Tillsyn

Polisen och ett kontrollorgan som förordnats av inrikesministeriet har rätt att kontrollera att en förströelseanordning är försedd med ett godkänt räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

Denna lag träder i kraft den 200 .

5.

Lag

om ändring av 17 kap. strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 17 kap. strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889), sådant det lyder i lag 563/1998, en ny 16 a § som följer:

16 a §

Lotteribrott

Den som

1) anordnar ett lotteri utan sådant tillstånd som avses i lotterilagen (/),

2) använder avkastningen av ett lotteri på ett sätt som väsentligt strider mot en bestämmelse i tillståndet att anordna lotteriet eller tillståndet att ändra det ändamål för vilket avkastningen kan användas,

3) försummar den redovisningsskyldighet som hör samman med anordnandet av lotte-

rier,

4) bryter mot ett förbud i 62 § 1—4 mom. lotterilagen, eller

5) anordnar ett mindre lotteri som avses i 27 § 1 mom. lotterilagen utan att uppfylla de villkor som 5 § lotterilagen ställer på den som anordnar ett lotteri,

skall, om inte någon annanstans i lag bestäms om strängare straff för gärningen, för *lotteribrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 200 .

6.

Lag

om ändring av 3 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 30 januari 1998 om förhindrande och utredning av penningtvätt (68/1998) 3 § 10 punkten som följer:

3 §

Anmälningsskyldiga

Anmälningsskyldiga enligt denna lag är

10) penningsspelssammanslutningar som avses i 12 § 1 mom. lotterilagen (/) och som bedriver tippnings-, vadhållnings-, tospels- eller kasinoverksamhet samt nä-

ringsidkare eller sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i sådana vadhållningsspel, sådana tippningsspel gällande resultaten vid travtävlingar och sådana tospel som avses i lotterilagen,

Denna lag träder i kraft den 200 .

7.

Lag**om ändring av 5 a § lagen om biblioteket för synskadade**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 23 augusti 1996 om biblioteket för synskadade (638/1996) 5 a §, sådan
den lyder i lag 835/1998, som följer:

5 a § statsbudgeten.
För grundläggningsutgifter för lokaler som biblioteket för synskadade skall hyra kan användas ett anslag som i enlighet med 18 § 2 punkten lotterilagen (/) årligen intas i _____
Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 30 december 1999

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Suv-Anne Siimes

2.

Lag**om ändring av lotteriskattelagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lotteriskattelagen av den 26 juni 1992 (552/1992) 2 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom., 4 § 1 och 2 mom. samt 6 § 2 punkten,
av dessa lagrum 2 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom. sådana de lyder i lag 147/1995, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Definitioner

Med lotteri avses

1) sådant varulotteri, penninglotteri, bingo- och totospel samt sådan tippning och vadhållning som avses i *lotterilagstiftningen* samt hållande av sådana spelautomater, spel och spelanordningar som i vinst kan ge pengar eller varor eller spelmarker som kan växlas till pengar eller varor,

Med avkastning av lotteri avses totalinkomsten av lottförsäljningen och det sammanlagda beloppet av de penninginsatser som betals för deltagande i lottning, tippning, vadhållning och totospel. Med avkastning av *spelautomater, spel och spelanordningar* avses skillnaden mellan penninginsatsernas sammanlagda belopp och de vinster som utbetalts till spelarna.

4 §

Skattegrunden och skattesatsen

Lotteriskatten för ett lotteri som anordnas med ensamrätt är 5 procent av avkastningen av lotteriet. När sådana *spelautomater, spel och spelanordningar* som avses i 2 § 1 mom. 1 punkten hålls någon annanstans än i ett

Föreslagen lydelse

2 §

Definitioner

Med lotteri avses

1) i 3 § *lotterilagen* (/) *avsedda penning- och varulotterier, gissningstävlingar, bingo- spel, tippning, vadhållning och totospel samt hållande av penningautomater och varuvinstautomater till allmänhetens förfogande, anordnande av kasinospel, kasinoverksamhet och hållande av sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § lotterilagen till allmänhetens förfogande,*

Med avkastning av lotteri avses totalinkomsten av lottförsäljningen och det sammanlagda beloppet av de penninginsatser som betalts för deltagande i lottning, tippning, vadhållning och totospel samt för användning av *varuvinstautomater*. Med avkastning av *penningautomater och kasinospel* avses skillnaden mellan penninginsatsernas sammanlagda belopp och de vinster som utbetalts till spelarna.

4 §

Skattegrunden och skattesatsen

Lotteriskatten för ett lotteri som anordnas med ensamrätt är 5 procent av avkastningen av lotteriet. När sådana *penningautomater och kasinospel* som avses i 2 § 1 mom. 1 punkten hålls någon annanstans än i ett kasi-

Gällande lydelse

kasino enligt lotterilagstiftningen är lotteriskatten dock 3 procent av avkastningen.

För ett varulotteri är skatten 1,5 procent av avkastningen av lotteriet.

6 §

Undantag från skatteplikten

Skatt skall inte betalas

2) för hållande av sådana spelautomater, spel och spelanordningar som i vinst inte kan ge pengar eller spelmarker som kan växlas till pengar,

Föreslagen lydelse

no som avses i lotterilagen är lotteriskatten dock 3 procent av avkastningen.

För varulotterier, *gissningstävlingar och hållande av varuvinstautomater* är skatten 1,5 procent av avkastningen av lotteriet.

6 §

Undantag från skatteplikten

Skatt skall inte betalas

2) för hållande av sådana spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § 1 mom. 1 och 2 punkten lotterilagen,

Denna lag träder i kraft den 200 .

3.

Lag**om ändring av lagen om penninginsamlingar**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 31 juli 1980 om penninginsamlingar (590/1980) 7 § 2 mom. samt *ändras* 6 § som följer:

Gällande lydelse

6 §

Den allmänna tillsynen över penninginsamlingsverksamheten ankommer på ministeriet för inrikesärendena.

För avgivande av utlåtanden i fråga om behövligheten och ändamålsenligheten av penninginsamlingar som berör hela riket eller som eljest är omfattande samt i fråga om sammanjämkningen av dylika insamlingar finns i anslutning till ministeriet för inrikesärendena en nämnd, som tillsättes av statsrådet. Angående nämndens mandattid, sammansättning och uppgifter stadgas när-

Föreslagen lydelse

6 §

Inrikesministeriet ansvarar för den allmänna tillsynen över penninginsamlingsverksamheten och för statistikföringen av anordnandet av penninginsamlingar.

Inrikesministeriet kan ge utlåtanden och meddela anvisningar om anordnandet av penninginsamlingar.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

mare genom förordning. För penninginsamlingar och varulotterier kan tillsättas en gemensam nämnd.

7 §

Den i 6 § avsedda nämnden har rätt att få (upphävs)
en avskrift av redovisningen.

Denna lag träder i kraft den 200 .

4.

Lag

om ändring av lagen om förströelseanordningar

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 10 februari 1995 om förströelseanordningar (164/1995) 6 § 3 mom., 7, 8 och 9 § samt 10 § 3 mom. och fogas till lagen nya 3 a och 8 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Uppgifter på förströelseanordningar

På en förströelseanordning skall på synlig plats anges namnet på den som bedriver verksamhet med förströelseanordningen samt kontaktuppgifter och utövarens affärssignum.

6 §

Kontroll av penningrörelsen

Genom förordning kan närmare stadganden utfärdas om räkneverken för kontroll av penningrörelsen och om de verifikat och utredningar som skall uppgöras om en förströelseanordning som hålls tillgänglig för allmänheten.

Genom förordning kan närmare bestämmelser utfärdas om räkneverken för kontroll av penningrörelsen.

Gällande lydelse

7 §

Förordnande av kontrollorgan

Inrikesministeriet förordnar kontrollorgan som skall företa sådana besiktningar och ge sådana godkännanden som avses i denna lag och i författningar som givits med stöd av den. Ett förordnande gäller *en bestämd tid, dock högst fem år. Behövliga villkor kan fogas till ett förordnande.*

Inrikesministeriet kan återkalla ett ovan nämnt förordnande, om kontrollorganet begär det eller om det försummar sin kontrollskyldighet eller bryter mot villkor som nämns i 1 mom. eller om oegentligheter förekommer i dess verksamhet.

8 §

Besiktning och godkännande av räkneverk för penningrörelsen

Ett kontrollorgan som inrikesministeriet förordnat skall så som stadgas genom förordning besiktiga och godkänna ett räkneverk för penningrörelsen innan det tas i bruk.

Föreslagen lydelse

7 §

Förordnande av kontrollorgan

Inrikesministeriet förordnar kontrollorgan som skall företa sådana besiktningar och ge sådana godkännanden som avses i denna lag och i författningar som givits med stöd av den. Ett förordnande gäller högst fem år.

Inrikesministeriet kan återkalla ett förordnande

- 1) om kontrollorganet begär det,
- 2) om kontrollorganet utan godtagbar orsak underlåter att fullgöra sin kontrollskyldighet, eller
- 3) om det i kontrollorganets verksamhet förekommer oegentligheter som äventyrar tillförlitligheten i besiktningarna och godkännandena.

8 §

Besiktning och godkännande av räkneverk för penningrörelsen

Ett kontrollorgan som inrikesministeriet förordnat skall så som bestäms genom förordning besiktiga och godkänna ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

Kontrollorganet skall tillställa inrikesministeriet uppgifter om typbesiktigade räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

8 a §

Utredningar och verifikat

Över användningen av en förströelseanordning skall uppgöras utredningar och verifikat som anger

- 1) var förströelseanordningen finns och när den har placerats där,
- 2) det tal som räkneverket för kontroll av penningrörelsen visar när förströelseanordningen tas i bruk, när räkneverket byts ut, när förströelseanordningens kassa töms samt när förströelseanordningen överläts,
- 3) tidpunkten för tömning av kassan,
- 4) den tid som räkneverket för kontroll av penningrörelsen varit ur funktion på grund av att det varit i olag eller av någon annan orsak,
- 5) det antal gånger som förströelseanord-

Gällande lydelse

9 §

Nämnden för förströelseanordningar

I sambad med inrikesministeriet finns en nämnd för förströelseanordningar, som har till uppgift att följa utvecklingen inom branschen för förströelseanordningar och avge utlåtanden om

1) video- och programspel som används med hjälp av förstöelseanordningar,

2) placeringen av förströelseanordningar,

3) säkerheten vid användningen av förströelseanordningar och om deras tekniska egenskaper samt om

4) andra frågor som gäller verksamhet med förströelseanordningar.

Genom förordning stadgas närmare om tillsättande av nämnden, om nämndens sammansättning och uppgifter samt om annat som gäller dess verksamhet.

10 §

Tillsyn

Ett kontrollorgan som förordnats av inrikesministeriet har rätt att kontrollera att en förströelseanordning är försedd med ett godkänt räkneverk för penningrörelsen.

Föreslagen lydelse

9 §

Följande av utvecklingen inom branschen samt utlåtanden och anvisningar

Inrikesministeriet har till uppgift att följa utvecklingen inom branschen för förströelseanordningar samt att ge utlåtanden och meddela anvisningar om

1) video- och programspel som används med hjälp av förströelseanordningar,

2) placeringen av förströelseanordningar,

3) säkerheten vid användningen av förströelseanordningar och om deras tekniska egenskaper, samt om

4) andra frågor som gäller verksamhet med förströelseanordningar.

(upphävs)

Polisen och ett kontrollorgan som förordnats av inrikesministeriet har rätt att kontrollera att en förströelseanordning är försedd med ett godkänt räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

Denna lag träder i kraft den 200 .

5.

Lag**om ändring av 17 kap. strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 17 kap. strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889), sådant det lyder i lag 563/1998, en ny 16 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

16 a §

Lotteribrott

Den som

1) anordnar ett lotteri utan sådant tillstånd som avses i lotterilagen (1),

2) använder avkastningen av ett lotteri på ett sätt som väsentligt strider mot en bestämmelse i tillståndet att anordna lotteriet eller tillståndet att ändra det ändamål för vilket avkastningen kan användas,

3) försummar den redovisningsskyldighet som hör samman med anordnandet av lotterier,

4) bryter mot ett förbud i 62 § 1—4 mom. lotterilagen, eller

5) anordnar ett mindre lotteri som avses i 27 § 1 mom. lotterilagen utan att uppfylla de villkor som 5 § lotterilagen ställer på den som anordnar ett lotteri,

skall, om inte någon annanstans i lag bestäms om strängare straff för gärningen, för lotteribrott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 200 .

6.

Lag**om ändring av 3 § lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 januari 1998 om förhindrande och utredning av penningtvätt
(68/1998) 3 § 10 punkten som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Anmälningsskyldiga

Anmälningsskyldiga enligt denna lag är

Anmälningsskyldiga enligt denna lag är

10) sammanslutningar som avses i 3 § 2, 3 och 4 mom. lotterilagen (491/1965) och som anordnar vadhållningsverksamhet, totospel eller kasinoverksamhet samt näringsidkare eller sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i vadhållnings- och tippningsspel som avses i tippningsförordningen (241/1993) eller totospel som avses i förordningen om totospel (236/1995), samt

10) penningsspelssammanslutningar som avses i 12 § 1 mom. lotterilagen (/) och som bedriver tippnings-, vadhållnings-, totospels- eller kasinoverksamhet samt näringsidkare eller sammanslutningar som förmedlar anmälningar om deltagande och avgifter för deltagande i sådana vadhållningsspel, sådana tippningsspel gällande resultatet vid travtävlingar och sådana totospel som avses i lotterilagen,

Denna lag träder i kraft den 200 .

7.

Lag**om ändring av 5 a § lagen om biblioteket för synskadade**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 23 augusti 1996 om biblioteket för synskadade (638/1996) 5 a §, sådan den lyder i lag 835/1998, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 a §

5 a §

För *anläggningskostnader* för lokaler somFör *grundläggningsutgifter* för lokaler som

Gällande lydelse

biblioteket för synskadade skall hyra kan användas ett anslag som i enlighet med 29 § 1 mom. *penningautomatförordningen* (676/1967) årligen intas i statsbudgeten.

Föreslagen lydelse

biblioteket för synskadade skall hyra kan användas ett anslag som i enlighet med 18 § 2 punkten *lotterilagen* (/) årligen intas i statsbudgeten.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Bilaga 2

Sammandrag av kvällsbingospel som anordnats i Finland 1997 och 1998

	Antalet bingospelsarrangörer		Bingobrickornas sammanlagda försäljningspris		Vinsternas sammanlagda värde		Nettoavkastningen från bingospel	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Helsingfors polisinrättning	-	-	-	-	-	-	-	-
Södra Finlands län	25	23	6 645 466	6 037 210	4 705 818	4 315 887	826 431	443 205
Västra Finlands län	71	64	18 423 287	15 434 192	12 249 985	10 494 906	2 372 413	2016 651
Östra Finlands län	7	6	1 358 571	1 125 073	777 212	329 453	86 548	80 148
Uleåborgs län	22	21	4 845 689	4 633 237	3 604 316	3 354 668	235 041	295 457
Lapplands län	3	2	81 164	52 994	48 426	29 457	42 214	37 090
Hela landet sammanlagt	128	116	31 354 177	27 282 706	21 385 757	18 524 371	3 562 647	2 872 551

Sammandrag av hallbingospel som anordnats i Finland 1997 och 1998

	Antalet bingospelsarrangörer		Bingobrickornas sammanlagda försäljningspris		Vinsternas sammanlagda värde		Nettoavkastningen från bingospel	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Helsingfors polisinrättning	6	6	11 472 220	10 104 656	3 130 319	2 038 577	1 124 827	1 324 204
Södra Finlands län	19	21	30 008 774	28 332 658	11 980 155	11 140 301	1 935 979	1 768 305
Västra Finlands län	46	39	85 563 482	67 545 806	39 033 224	31 415 659	11 287 895	6 909 975
Östra Finlands län	22	15	18 759 605	16 330 560	9 238 086	7 553 375	1 285 712	975 139
Uleåborgs län	21	19	43 089 886	45 036 338	24 945 281	27 532 875	2 690 186	3 013 523
Lapplands län	23	18	31 390 329	28 913 720	13 068 730	11 772 436	3 577 901	3 690 580
Hela landet sammanlagt	91	79	134 720 814	128 717 932	62 362 562	60 037 564	10 614 605	10 771 751

Sammandrag av varulotterier som anordnats i Finland 1996 och 1997

	Antalet lotterier		Lotternas sammanlagda försäljningspris		Netto- avkastningen från lotterierna	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Helsingfors polisinrättning	28	23	285 870	304 940	188 185	197 122
Södra Finlands län						
1. Lotterier som anordnats med stöd av beslut av länets polisdistrikt	534	458	4 906 700	4 172 212	3 095 826	283 519
2. Lotterier som anordnats med stöd av varulotteritillstånd beviljade av länsstyrelsen	138	114	80 633 949	51 629 231	5 155 038	10 854 749
Tavastehus län						
1.	209		2 034 695		1 310 581	
2.	30		5 690 470		895 573	
Nylands län						
1.	151		1 513 058		1 016 020	
2.	74		74 054 684		3 862 109	
Kymmene län						
1.	174		1 358 947		769 225	
2.	34		888 795		397 356	
Västra Finlands län						
1.	763	861	7 244 893	7 867 031	4 098 570	5 304 574
2.	102	43	19 273 415	1 579 388	2 427 792	4 389 540
Åbo och Björneborgs län						
1.	228		2 161 673		1 254 005	
2.	35		7 805 600		679 833	
Vasa län						
1.	397		3 913 150		2 243 171	
2.	52		11 026 400		1 525 803	
Mellersta Finlands län						
1.	138		1 170 070		601 394	
2.	15		441 415		222 156	
Östra Finlands län						
1.	273	242	3 848 427	1 880 916	1 365 315	1 303 783
2.	34	28	1 251 800	1 499 500	427 063	467 346
Kuopio län						
1.	146		2 698 205		664 635	
2.	16		581 000		228 298	
Norra Karels län						
1.	56		574 635		286 909	
2.	7		418 800		98 408	
S:t Michels län						
1.	71		576 087		413 771	
2.	11		252 000		100 357	
Uleåborgs län						
1.	262	262	2 753 509	2 178 477	1 634 520	1 411 300
2.	36	36	2 344 280	2 502 000	809 398	1 237 547
Lapplands län						
1.	295	295	2 925 256	2 721 995	1 695 424	1 721 213
2.	30	30	1 348 130	1 120 000	748 656	323 281
Tillstånd beviljade av polisdistrikten sammanlagt	2 155	2 141	21 965 155	19 125 571	12 077 840	12 776 511
Tillstånd beviljade av länsstyrelserna sammanlagt	340	251	104 851 574	58 338 119	9 567 947	17 272 463
Hela landet sammanlagt	2 495	2 392	126 816 729	77 463 690	21 645 787	30 048 974

Penningspelssammanslutningarnas avkastning 1985 - 1998 (milj. mk)

	1985	1990	1995	1997	1998	Förändring %		96/95	98/97
						86/85	91/90		
Penningautomatföreningen									
Penningautomater	512	1 362	2 143	2 412	2 634	25,7	12,7	5,7	9,2
Kasinospel	46	101	165	203	218	8,2	-0,6	6,7	7,3
Sammanlagt	558	1 463	2 308	2 614	2 852	24,3	11,8	5,8	9,1
Marknadsandel %	18,6	25,9	31,9	30,3	30,3				
Oy Veikkaus Ab									
Lotto	1 058	1 858	1 917	2 423	2 492	3,1	1,5	14,4	2,8
Tipset	132	255	297	320	322	-3,8	14,3	-1,4	0,6
Travtipset (V-65 & V5)	43	165	226	357	359	7,0	13,8	48,8	0,6
Joker	168	263	307	337	345	1,4	-7,7	-0,2	2,4
Bingolotto, Spede (tv-spel)	-	-	134	131	149	-	-	-4,2	13,7
Viking Lotto	-	-	195	250	313	-	-	15,2	25,2
Lången	-	-	547	597	553	-	-	7,9	-7,5
Vinnarvad	-	-	20	84	123	-	-	56,5	46,3
Resultatvad	-	-	130	235	466	-	-	41,2	98,3
Ässä	426	472	331	303	313	-7,6	-14,9	-3,8	3,2
Casino-lotter	-	232	278	321	389	-	-12,7	-2,7	21,1
Övriga/Sapatti-lotter	52	-	53	130	162	-38,2	-	-4,5	24,5
Sammanlagt	1 879	3 245	4 435	5 489	5 985	8,1	0,8	11,1	9,1
Marknadsandel %	62,6	57,5	61,2	63,5	63,6				
Finlands Hippos									
Toto	567	934	502	536	575	12,9	-14,5	2,6	7,2
Marknadsandel %	18,9	16,5	6,9	6,2	6,1				
Sammanlagt	3 004	5 642	7 246	8 639	9 412	12,0	1,1	8,8	8,9

Med marknadsandel avses den andel som penningspelssammanslutningens omsättning utgör av den totala försäljningen av alla pen-

ningspel. Med Penningautomatföreningens omsättning avses avkastningen minskad med den andel som betalats till spelarna.

Lotteriförordning

På föredragning av inrikesministern föreskrivs med stöd av lotterilagen av den xxxx (/):

1 kap.

Penningsspelsverksamhet

1 §

Ansökan om penningsspellstillstånd

I en ansökan om penningsspellstillstånd skall anges

- 1) tillståndssökanden,
- 2) de penningsspel enligt 11 § 2 mom. lotterilagen för anordnande av vilka tillstånd söks,
- 3) den tid för vilken tillstånd söks, och
- 4) motivering till ansökningen.

I en ansökan om penningsspellstillstånd som gäller tillhandahållande av penningautomater, anordnande av kasinospel och bedrivande av kasinoverksamhet skall dessutom anges

- 1) maximiantalet penningautomater,
- 2) antalet kasinon,
- 3) var kasinona är belägna,
- 4) kasinonas öppettider,
- 5) de typer av kasinospel som finns i ett kasino, samt
- 6) maximiantalet penningautomater och kasinospel i ett kasino.

2 §

Penningsspellstillstånd

I ett penningsspellstillstånd skall anges

- 1) tillståndshavaren,
- 2) tillståndets giltighetstid,
- 3) de penningsspel enligt 11 § 2 mom. lotterilagen som tillståndet berättigar att anordna, samt
- 4) de villkor och bestämmelser som föreskrivs i 13 § lotterilagen.

3 §

Uppgifter på lotterna i penninglotterier

På varje lott eller på ett meddelande som ges gratis i samband med lottförsäljningen skall antecknas

- 1) den som anordnar penninglotteriet,
- 2) lotternas försäljningstid,
- 3) priset på en lott,
- 4) antalet lotter,
- 5) antalet vinster och deras värde,
- 6) ett löpande nummer eller någon annan identifieringsuppgift, och
- 7) när och var vinsterna kan tas ut.

Om lottningen har förrättats innan lottförsäljningen inleddes, skall en anteckning om vinst finnas på lotten.

4 §

Lottning och blandande av lotter vid penninglotterier

Vid penninglotterier skall lottningen förrättas på ett tillförlitligt sätt. Om lottningen förrättas innan försäljningen av lotterna har inletts, skall lotterna blandas innan försäljningen inleds. Lotterna skall blandas så att vinstlotterna fördelar sig jämnt bland de övriga lotterna.

Över blandandet av lotterna skall upprättas ett protokoll (*protokoll över blandandet vid penninglotteri*), som undertecknas av en officiell övervakare eller av notarius publicus.

5 §

Lottningsprotokoll för penninglotterier

Över lottningen vid penninglotterier och fastställandet av resultatet av lottningen skall upprättas ett protokoll (*lottningsprotokoll för*

penninglotteri), som undertecknas av en officiell övervakare eller av notarius publicus. I lottningsprotokollet skall anges

- 1) den som förrättar lottningen,
- 2) tiden, orten och sättet för lottningen,
- 3) antalet vinster samt värdet av varje vinst, och
- 4) andra behövliga omständigheter.

Om lottningen förrättas sedan försäljningen av lotterna har inletts, skall i lottningsprotokollet dessutom anges identifieringssuppgifter för vinstlotterna.

6 §

Protokoll över fastställandet av resultaten vid tippnings-, vadhållnings- och totopspel

Över fastställandet av resultaten vid tippnings-, vadhållnings- och totopspel skall uprättas ett protokoll (*fastställelseprotokoll*), som undertecknas av en officiell övervakare.

I fastställelseprotokollet skall anges

- 1) den spelomgång eller travtävling som fastställandet gäller,
- 2) de nummer eller märken som lottats i spelomgången samt resultaten av de tävlingar som är föremål för tippnings-, vadhållnings- och totopspel,
- 3) antalet vinster enligt vinstklass, och
- 4) det sammanlagda antalet vinster.

7 §

Att söka rekommendation till avgörande

En rekommendation till avgörande skall sökas hos inrikesministeriet senast den 21 dagen efter den dag då resultaten av tippnings-, vadhållnings- och totopspel har offentliggjorts.

I en ansökan skall anges

- 1) sökandens namn och adressuppgifter,
- 2) det tippnings-, vadhållnings- eller totopspel vars vinstbetalning meningsskiljaktigheten gäller,
- 3) det fastställda resultat för en spelomgång eller ett totopspel som meningsskiljaktigheten gäller, samt
- 4) motivering till ansökningen.

Det spelverifikat som meningsskiljaktigheten gäller eller en kopia av verifikatet skall fogas till ansökningen.

8 §

Rekommendation till avgörande

I en rekommendation till avgörande skall anges

- 1) de uppgifter som avses i 7 § 2 mom. 1—3 punkten, och
- 2) rekommendationen till avgörande jämte motivering.

I en rekommendation till avgörande skall dessutom anges att ändring inte får sökas i rekommendationen och att rekommendationen inte hindrar att ärendet förs till domstol för avgörande.

2 kap.

Varulotteri

9 §

Ansökan om varulotteritillstånd

I en ansökan om varulotteritillstånd skall anges

- 1) tillståndssökanden,
- 2) det ändamål för vilket de inflytande medlen skall användas,
- 3) lotternas försäljningstid och försäljningsområde,
- 4) det sätt på vilket lotteriet anordnas,
- 5) priset på en lott,
- 6) antalet lotter,
- 7) lotternas sammanlagda försäljningspris,
- 8) tiden, orten och sättet för lottningen,
- 9) om lottningen förrättas bland de sålda lotterna eller bland alla lotter som varit till försäljning,
- 10) antalet vinster samt deras värde och slag,
- 11) när och var vinsterna kan tas ut,
- 12) hur och var slutresultatet av lottningen tillkännages i sådana fall då lottningen förrättas efter utgången av lotternas försäljningstid,
- 13) personuppgifter för den fysiska person respektive sammanslutningens identifikationsuppgifter för den juridiska person som föreslås vara den som i praktiken anordnar lotteriet.

Till ansökningen om tillstånd skall fogas

- 1) en verksamhetsberättelse eller en annan utredning om att sammanslutningen eller stiftelsen verkar för uppnående av sitt syfte,
- 2) ett utdrag ur sammanslutningens eller

stiftelsens mötesprotokoll som gäller anordnandet av lotteriet,

3) en kopia av sammanslutningens eller stiftelsens senast godkända bokslut,

4) en kopia av sammanslutningens eller stiftelsens stadgar,

5) ett utdrag ur förenings-, stiftelse- eller handelsregistret, samt

6) ett utdrag ur förenings-, stiftelse- eller handelsregistret gällande den juridiska person som föreslås vara den som i praktiken anordnar lotteriet.

Tillståndsmyndigheten kan av särskilda skäl medge undantag från vad som bestäms i 2 mom. 1 och 4—6 punkten.

10 §

Varulotteritillstånd

I ett varulotteritillstånd skall anges

- 1) tillståndshavaren,
- 2) tillståndets giltighetstid,
- 3) den som förordnats att i praktiken anordna varulotteriet,
- 4) de uppgifter som avses i 9 § 1 mom. 2—12 punkten, samt
- 5) andra behövliga tillståndsvillkor som gäller anordnandet av lotteriet.

11 §

Uppgifter på lotterna i varulotterier

På varje lott eller på ett meddelande som ges gratis i samband med lottförsäljningen skall antecknas

- 1) tillståndshavaren,
- 2) tillståndets giltighetstid,
- 3) den som i praktiken anordnar varulotteriet, om någon sådan har förordnats,
- 4) lottens nummer eller någon annan identifieringsuppgift, samt
- 5) de uppgifter som avses i 9 § 1 mom. 2—3, 5—6, 8 och 10—12 punkten samt, om lottningen inte har förrättats innan lottförsäljningen inleddes, den uppgift som avses i 9 § 1 mom. 9 punkten.

Om lottningen har förrättats innan lottförsäljningen inleddes, skall det finnas en anteckning om vinst på lotten.

12 §

Lottning vid varulotterier

Vid varulotterier skall lottningen förrättas på ett tillförlitligt sätt. Om lottningen inte har förrättats innan lottförsäljningen inleddes, skall den förrättas inom två veckor från utgången av varulotteritillståndets giltighetstid.

13 §

Lottningsprotokoll, vinstförteckning och blandande av lotterna vid varulotterier

Över lottningen skall upprättas ett protokoll (*lottningsprotokoll för varulotteri*), som undertecknas av den övervakare av lottningen som avses i 29 § 1 mom. lotterilagen. I ett lottningsprotokoll för varulotteri skall anges

- 1) tiden, orten och sättet för lottningen,
- 2) den som förrättar lottningen,
- 3) om lottningen förrättas bland de sålda lotterna eller bland alla lotter som varit till försäljning,
- 4) hur och var förrättandet av lottning tillkännages, samt
- 5) andra behövliga omständigheter gällande lottningen.

Över vinstlotterna och vinsterna skall upprättas en förteckning (*vinstförteckning*), som skall fogas till lottningsprotokollet för varulotterier.

Om lottningen har förrättats innan lottförsäljningen inleddes, skall lotterna innan försäljningen inleds blandas i närvaro av en övervakare som avses i 29 § 1 mom. lotterilagen. Blandandet av lotterna skall förrättas så att vinstlotterna fördelar sig jämnt bland de övriga lotterna. Det sätt på vilket lotterna blandats skall antecknas i lottningsprotokollet för varulotteriet.

14 §

Annons om lottningsresultat

Om lottningen har förrättats sedan försäljningen av lotterna har inletts, skall resultatet av lottningen senast en vecka efter att den förrättats tillkännages i den tidning som har den största spridningen inom lotternas försäljningsområde. Annonsen skall innehålla en vinstförteckning eller, om den inte i sin

helhet kan publiceras i tidningsannonser, en uppgift om var hela vinstförteckningen finns tillgänglig för allmänheten.

I annonsen skall dessutom anges

- 1) den som anordnar varulotteriet,
- 2) den myndighet som beviljat varulotteritillståndet och tillståndets nummer,
- 3) tiden och orten för lottningen,
- 4) den som förrättat lottningen,
- 5) övervakaren av lottningen, samt
- 6) när och var vinsterna kan tas ut.

15 §

Redovisning för varulotterier

I redovisningen skall anges

- 1) tillståndets nummer och giltighetstid,
- 2) lotternas sammanlagda försäljningspris,
- 3) antalet sålda lotter,
- 4) den totala inkomsten av de sålda lotterna,
- 5) de specificerade kostnaderna för anordnande av lotteriet,
- 6) arvudet till den som i praktiken anordnat lotteriet,
- 7) beloppet av lotteriskatten och betalningsdagen,
- 8) avkastningen av lotteriet, samt
- 9) till vem och när avkastningen av lotteriet har överlåtits.

Till redovisningen skall fogas

- 1) en utredning om hur avkastningen används för det ändamål som anges i varulotteritillståndet,
- 2) lottningsprotokollet för varulotteriet jämte bilagor,
- 3) en utredning om de sålda lotterna och de vinster med vilka de utfallit, om lottningen har förrättats innan försäljningen av lotterna inleddes,
- 4) en utredning om de osålda lotterna och de vinster med vilka de utfallit, samt
- 5) en utredning om de outtagna vinsterna.

Tillståndsmyndigheten skall hålla redovisningen jämte bilagor tillgänglig för allmänheten i 30 dagar räknat från revisionen. Tillståndshavaren skall förvara redovisningen jämte bilagor på det sätt som bestäms i 2 kap. 10 § 2 mom. bokföringslagen (1336/1997).

16 §

Det sammanlagda försäljningspriset för lotterna i mindre lotterier

Det sammanlagda försäljningspriset för lotterna i ett mindre lotteri som avses i 27 § lotterilagen får vara högst 10 000 mark.

17 §

Uppgifterna på lotterna i mindre lotterier

På varje lott eller på ett meddelande som ges gratis i samband med lottförsäljningen skall antecknas

- 1) den som anordnar lotteriet,
- 2) priset på en lott,
- 3) antalet lotter,
- 4) det ändamål för vilket de inflytande medlen skall användas,
- 5) det sätt på vilket lottningen förrättas,
- 6) om lottningen förrättas bland de sålda lotterna eller bland alla lotter som varit till försäljning,
- 7) antalet vinster samt deras värde och slag, samt
- 8) var och när redovisningen hålls tillgänglig för dem som deltar i lotteriet.

På lotten skall finnas ett nummer eller någon annan identifieringsuppgift. Om lottningen har förrättats innan försäljningen av lotterna inleddes, skall en anteckning om vinst finnas på lotten.

18 §

Lottning och lottningsprotokoll vid mindre lotterier

Lottningen skall förrättas på ett tillförlitligt sätt. Över lottningen skall upprättas ett protokoll (*lottningsprotokoll för mindre lotteri*), som undertecknas av den person som förrättat lottningen och, i fråga om ett lotteri enligt 27 § 2 mom. lotterilagen, av den myndiga person som ansvarar för uppgifterna i anslutning till anordnandet av lotteriet.

I lottningsprotokollet för ett mindre lotteri skall anges

- 1) tiden, orten och sättet för anordnande av lotteriet,
- 2) det sätt på vilket lottningen förrättas,
- 3) den som förrättat lottningen, samt
- 4) andra behövliga omständigheter.

En vinstförteckning som avses i 13 § 2 mom. skall fogas till lottningsprotokollet för ett mindre lotteri.

19 §

Redovisning för mindre lotterier

I redovisningen skall anges

- 1) när och var lotteriet anordnas,
- 2) lotternas sammanlagda försäljningspris,
- 3) den totala inkomsten av de sålda lotterna,
- 4) de specificerade kostnaderna för anordnande av lotteriet,
- 5) avkastningen av lotteriet,
- 6) till vem och när avkastningen av lotteriet har överlåtit, samt
- 7) för vilket ändamål avkastningen av lotteriet används.

Till redovisningen skall fogas lottningsprotokollet för ett mindre lotteri jämte bilagor. Den som anordnar lotteriet eller den person som ansvarar för anordnandet av ett mindre lotteri enligt 27 § 2 mom. lotterilagen skall hålla redovisningen tillgänglig för allmänheten i två veckor sedan redovisningen blivit färdig.

Den som anordnar ett mindre lotteri skall förvara redovisningen på det sätt som bestäms i 15 § 3 mom. Den person som ansvarar för anordnandet av ett mindre lotteri enligt 27 § 2 mom. lotterilagen skall förvara redovisningen i ett år från att lotteriet anordnades.

20 §

Ansökan om tillstånd för gissningstävling

I en ansökan om tillstånd för en gissningstävling skall anges

- 1) tillståndssökanden,
- 2) det ändamål för vilket de inflytande medlen skall användas,
- 3) gissningsobjektet,
- 4) lotternas försäljningstid och försäljningssområde,
- 5) priset på en lott,
- 6) antalet lotter,
- 7) lotternas sammanlagda försäljningspris,
- 8) när och hur vinnaren fastställs,
- 9) antalet vinster samt deras värde och slag,
- 10) när och var vinsterna kan tas ut, samt
- 11) hur och var vinnaren tillkännages.

Till ansökningen om tillstånd skall fogas de utredningar och handlingar som nämns i 9 § 2 mom. 1—5 punkten. Till ansökningen skall dessutom fogas gissningstävlingens regler.

Polisinrättningen kan av särskilda skäl medge undantag från skyldigheten att bifoga de utredningar och handlingar som avses i 2 mom.

21 §

Beslut om tillstånd för gissningstävling

I ett beslut om tillstånd för en gissningstävling skall anges

- 1) tillståndshavaren,
 - 2) tillståndets giltighetstid,
 - 3) de uppgifter som avses i 20 § 1 mom. 2—11 punkten, samt
 - 4) andra behövliga tillståndsvillkor som gäller anordnandet av gissningstävlingen,
- Gissningstävlingens regler skall fogas till beslutet om tillstånd.

22 §

Information till deltagarna i en gissningstävling

På lotten eller på motsvarande meddelande skall det finnas anteckningar som är klart synliga utan att lotten öppnas och av vilka framgår

- 1) tillståndshavaren,
- 2) tillståndets giltighetstid,
- 3) det ändamål för vilket de inflytande medlen skall användas,
- 4) lotternas föräljningstid och försäljningssområde,
- 5) antalet lotter,
- 6) lotternas sammanlagda försäljningspris,
- 7) gissningstävlingens regler,
- 8) hur och var vinnaren fastställs,
- 9) vinsternas värde, antal och slag,
- 10) när och var vinsterna kan tas ut,
- 11) andra behövliga villkor, samt
- 12) var och när redovisningen hålls tillgänglig för allmänheten.

På lotten skall finnas ett nummer eller någon annan identifieringsuppgift.

23 §

Förutsättningar gällande gissningsobjektet

Som gissningsobjekt i en gissningstävling får användas bara en händelse eller ett sakförhållande som på förhand noggrant kan avgränsas. Som gissningsobjekt får inte användas ett lottat resultat.

Ingen får känna till det rätta svaret i en gissningstävling medan försäljningen av lotterna pågår.

24 §

Fastställande av vinnaren i en gissningstävling

Vinnaren i en gissningstävling skall fastställas på ett tillförlitligt sätt. I gissningstävlingens regler skall bestämmas hur vinnaren fastställs.

25 §

Protokoll vid gissningstävling

Över fastställandet av vinnarna i en gissningstävling skall upprättas ett protokoll (*fastställelseprotokoll*), som undertecknas av den övervakare som avses i 29 § 1 mom. lotterilagen.

I protokollet skall anges

- 1) tiden, platsen och sättet för fastställande av vinnaren,
- 2) den som utfört förrättningen,
- 3) hur och var vinnarna i gissningstävlingen tillkännages, samt
- 4) andra behövliga omständigheter som gäller anordnandet av gissningstävlingen.

Till protokollet skall fogas en vinstförteckning som avses i 13 § 2 mom.

26 §

Annonser över vinnarna i en gissningstävling

Den som anordnar en gissningstävling skall senast en vecka efter att vinnarna fastställts tillkänna dem i den tidning som har den största spridningen inom lotternas försäljningsområde. I samband med annonsen skall vinstförteckningen publiceras eller, om vinstförteckningen inte i sin helhet kan publiceras i tidningsannonsen, skall där nämnas var vinstförteckningen hålls tillgänglig för

allmänheten.

I annonsen skall dessutom anges

- 1) den som anordnar gissningstävlingen,
- 2) den myndighet som beviljat tillstånd för gissningstävlingen samt tillståndets nummer,
- 3) hur, var och när vinnaren har fastställts,
- 4) den som utfört förrättningen,
- 5) övervakaren av gissningstävlingen, samt
- 6) när och var vinsterna kan tas ut.

27 §

Redovisning för gissningstävling

I redovisningen skall anges

- 1) tillståndets nummer och giltighetstid,
- 2) lotternas sammanlagda försäljningspris,
- 3) den totala inkomsten av de sålda lotterna,
- 4) de specificerade kostnaderna för anordnande av gissningstävlingen,
- 5) beloppet av lotteriskatten och betalningsdagen,
- 6) avkastningen av gissningstävlingen, samt
- 7) till vem och när avkastningen av gissningstävlingen har överlåtit.

Till redovisningen skall fogas

- 1) en utredning om hur avkastningen används för det ändamål som anges i varulotteritillståndet,
 - 2) fastställelseprotokollet jämte bilagor,
 - 3) en utredning om de sålda lotterna och om de vinster med vilka de utfallit samt
 - 4) en utredning om de outtagna vinsterna.
- Tillståndsmyndigheten skall hålla redovisningen tillgänglig för allmänheten och förvara den så som bestäms i 15 § 3 mom.

3 kap.

Bingospel

29 §

Ansökan om bingotillstånd

I en ansökan om tillstånd skall anges

- 1) tillståndssökanden,
- 2) det ändamål för vilket de inflytande medlen skall användas,
- 3) när och var spelet anordnas,
- 4) deltagaravgiften, samt
- 5) värdet av den dyraste vinsten.

Till ansökningen om tillstånd skall fogas

- 1) en verksamhetsberättelse eller en annan utredning om att sammanslutningen verkar

för uppnående av sitt syfte,

2) ett utdrag ur det mötesprotokoll som gäller anordnandet av bingospelet,

3) en kopia av sammanslutningens eller stiftelsens senast godkända bokslut,

4) en kopia av sammanslutningens eller stiftelsens stadgar,

5) ett utdrag ur förenings-, stiftelse- eller handelsregistret, samt

6) spelets regler.

I en ansökan om förnyande av tillstånd skall anges vad som är uppräknat i 1 mom. Till en ansökan om förnyande av tillstånd skall av de utredningar som nämns i 2 mom. fogas dem som tillståndsmyndigheten anser behövas.

30 §

Bingotillstånd

I ett bingotillstånd skall anges

1) tillståndshavaren,

2) tillståndets giltighetstid,

3) de uppgifter som avses i 29 § 1 mom. 2—5 punkten,

4) redovisningsperioden, samt

5) andra behövliga tillståndsvillkor som gäller anordnandet av bingospelet.

31 §

Redovisning för bingsospel

I redovisningen skall anges

1) tillståndets giltighetstid,

2) totalinkomsten av deltagaravgifterna,

3) de specificerade kostnaderna för anordnande av bingospelet,

4) under räkenskapsperioden i vinst utdelade rättigheter till nya spel,

5) beloppet av lotteriskatten och betalningsdagen,

6) avkastningen av bingospelet, samt

7) till vem och när avkastningen överläts.

Till redovisningen skall fogas

1) en utredning om hur avkastningen används för det ändamål som bestämts i bingotillståndet,

2) ett utlåtande som avses i 37 § lotterilagen,

3) en utredning om de sålda bingobrickorna och de vinster med vilka de utfallit,

4) en utredning om de outtagna vinsterna, samt

5) en utredning om värdet av den dyraste

vinsten.

Redovisningen skall hållas tillgänglig för allmänheten och förvaras så som bestäms i 15 § 3 mom.

4 kap.

Varuvinstautomater

32 §

Ansökan om tillstånd för varuvinstautomatverksamhet

I en ansökan om tillstånd skall anges

1) tillståndssökanden,

2) det ändamål för vilket de inflytande medlen skall användas,

3) var automaten är placerad,

4) identifieringsuppgifter för automaten,

5) automatens funktionsprincip,

6) värdet av en spelinsats,

7) värdet av den minsta och den största vinsten, samt

8) antalet vinster och deras slag,

Till ansökningen om tillstånd skall fogas

1) en verksamhetsberättelse eller en annan tillförlitlig utredning om att sammanslutningen eller stiftelsen verkar för uppnående av sitt syfte,

2) ett utdrag ur det mötesprotokoll som gäller inledandet av varuvinstautomatverksamhet,

3) en kopia av det senast godkända bokslutet,

4) en kopia av sammanslutningens eller stiftelsens stadgar,

5) ett utdrag ur förenings-, stiftelse- eller handelsregistret, samt

6) en kopia av beslutet om godkännande av det räkneverk för kontroll av penningrörelsen som finns i varuvinstautomaten eller en kopia av ett intyg som motsvarar ett sådant beslut.

33 §

Tillstånd till varuvinstautomat

I ett beslut om tillstånd skall anges

1) tillståndshavaren,

2) de uppgifter som avses i 32 § 1 mom. 2—8 punkten, samt

3) andra behövliga tillståndsvillkor som gäller varuvinstautomatverksamheten.

34 §

Värdet av vinster från en varuvinstautomat

Värdet av en vinst från en varuvinstautomat får inte överstiga 200 mark.

35 §

Redovisning för varuvinstautomatverksamhet

I redovisningen skall anges

- 1) tillståndets nummer och giltighetstid,
- 2) totalinkomsten av verksamheten,
- 3) de specificerade kostnaderna för verksamheten,
- 4) beloppet av lotteriskatten och betalningsdagen,
- 5) avkastningen av verksamheten, samt
- 6) till vem och när avkastningen av verksamheten överläts.

Till redovisningen skall fogas

- 1) en utredning om hur avkastningen används för det ändamål som bestämts i tillståndet till varuvinstautomat, och
- 2) de utredningar och verifikat som avses i 59 § lotterilagen.

5 kap.

Särskilda bestämmelser och ikraftträdande

36 §

Statistik samt uppföljning av och forskning kring de problem som deltagandet i lotterier orsakar

För statistikföring skall länsstyrelserna i

enlighet med inrikesministeriets anvisningar sända uppgifter till detta om anordnandet av varulotterier.

För statistikföring skall polisinrättningarna i enlighet med inrikesministeriets anvisningar sända uppgifter till detta om anordnandet av varulotterier, gissningstävlingar och bingospel samt om varuvinstautomatverksamhet och tillhandahållandet av spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § lotterilagen.

För uppföljning av och forskning kring de problem som deltagandet i lotterier orsakar skall länsstyrelserna och polisinrättningarna på begäran sända uppgifter till social- och hälsovårdsministeriet om anordnandet av varulotterier, gissningstävlingar och bingospel samt om varuvinstautomatverksamhet och tillhandahållandet av spelautomater och spelanordningar som avses i 56 § lotterilagen.

37 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 200 .

Förordning

om räkneverk för kontroll av penningrörelsen

På föredragning av inrikesministern föreskrivs med stöd av 67 § 9 punkten lotterilagen av den xxxx (/) samt 6 och 8 § lagen den 10 februari 1995 om förströrelseanordningar (164/1995), sådana de lyder i lag (/):

1 §

Tillämpningsområde

Denna förordning gäller sådana räkneverk för kontroll av penningrörelsen som används i penningautomater enligt 3 § 4 punkten lotterilagen (/xxxx), i varuvinstautomater enligt 3 § 11 punkten och 56 § i den nämnda lagen samt i förströrelseanordningar enligt lagen om förströrelseanordningar (164/1995).

2 §

Definitioner

I denna förordning avses med

1) *typbesiktning* en besiktning som ett kontrollorgan förrättar för att utreda att ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen uppfyller de krav som uppställts för sådana,

2) *godkännande* ett beslut av ett kontrollorgan i vilket konstateras att ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen uppfyller de krav som uppställts för sådana,

3) *myntlås* en anordning som gör en penningautomat, varuvinstautomat eller förströrelseanordning klar att användas, och

4) *intyg som motsvarar ett beslut om godkännande* ett intyg som ett kontrollorgan utfärdar för ett redan tidigare typbesiktigt och godkänt räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

3 §

Anordningar och uppgifter som skall tillställas kontrollorganet

Den som utövar verksamhet med en penningautomat, varuvinstautomat eller förströrelseanordning skall för typbesiktning sända räkneverket för kontroll av penningrörelsen till ett kontrollorgan som inrikesmi-

nisteriet godkänt. Räkneverket skall åtföljas av en skriftlig anmälan om räkneverkets märke, modell och tekniska uppgifter.

Kontrollorganet kan kräva att också andra anordningar samt uppgifter och utredningar tillställs kontrollorganet, om de är nödvändiga för typbesiktningen.

4 §

Obetydliga skillnader mellan olika modeller av räkneverk

Om ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen skiljer sig endast obetydligt från en typbesiktigt modell och skillnaden med tillräcklig noggrannhet kan konstateras på basis av handlingarna, kan kontrollorganet tillåta att enbart en måttsatt ritning eller bild av räkneverket samt de uppgifter som avses i 3 § 1 mom. tillställs kontrollorganet.

5 §

Undantag från typbesiktningsskyldighet

Typbesiktningsskyldigheten gäller inte ett redan typbesiktigt räkneverk för kontroll av penningrörelsen som kan betraktas som samma modell. Som samma modell betraktas sådana räkneverk för kontroll av penningrörelsen som är likadana i fråga om konstruktion, funktionsprinciper och modellbeteckning.

Typbesiktningsskyldigheten gäller inte heller ett sådant räkneverk för kontroll av penningrörelsen som har besiktigats av ett godkänt kontrollorgan i någon annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om det kan konstateras att räkneverket uppfyller de väsentliga krav som uppställts för sådana i lotterilagen eller lagen om förströrelseanordningar.

I ett fall som avses i 1 eller 2 mom. utfär-

dar kontrollorganet till den som utövar verksamhet med en penningautomat, varuvinstautomat eller förströelseanordning ett intyg som motsvarar ett beslut om godkännande.

6 §

Krav på räkneverk för kontroll av penningrörelsen

Ett räkneverk för kontroll av penningrörelsen skall registrera uppgifter kumulativt om de avgifter som uppburits för användning av penningautomaten, varuvinstautomaten eller förströelseanordningen. Räkneverket skall fungera enligt sådana principer att det inte är möjligt att minska det antal uppburna avgifter som registrerats. Räkneverket skall visa minst fem siffror.

Antalet felaktiga händelser som räkneverket registrerar får vara högst en på tusen. Räkneverket skall ha en sådan hållbarhet att det tillförlitligt registrerar minst en miljon händelser.

7 §

Åtgärder vid typbesiktning

Vid typbesiktning

- 1) konstateras räkneverkets modell, märke och tekniska uppgifter,
- 2) konstateras räkneverkets funktionsprincip,

3) företas behövliga kontroller för att konstatera att räkneverket är funktionssäkert och

4) meddelas beslut om godkännande av räkneverket.

Kontrollorganet skall tillställa inrikesministeriet uppgifter om typbesiktigade räkneverk för kontroll av penningrörelsen.

8 §

Beslut om godkännande av räkneverk för kontroll av penningrörelsen

I ett beslut om godkännande konstateras

- 1) räkneverkets modell och märke,
- 2) räkneverkets funktionsprincip, och
- 3) hur räkneverket skall kopplas på ett godtagbart sätt.

Beslutet om godkännande, ett intyg som motsvarar ett beslut om godkännande eller en kopia av dem skall förvaras i anslutning till penningautomaten, varuvinstautomaten eller förströelseanordningen.

9 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 200 . Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Förordning

om penningautomatföreningen

På föredragning av inrikesministern föreskrivs med stöd av 12 § 2 mom., 19 § och 23 § 1 mom. lotterilagen av den 200 (/):

1 §

Tillämpningsområde

I denna förordning bestäms om Penningautomatföreningens organisationsform och förvaltning.

2 §

Namn, ställning och hemort

Raha-automaattiyhdistys, vars svenskspråkiga namn är Penningautomatföreningen, är en offentlighetsrättslig förening med rättsförmåga. Den har hela landet som sitt verksamhetsområde.

Penningautomatföreningens hemort är Esbo.

3 §

Verksamhetens syfte

Penningautomatföreningens, nedan föreningsens, verksamhet syftar till att skaffa medel för främjande av hälsa och social välfärd genom att ställa penningautomater till allmänhetens förfogande, anordna kasinospel och bedriva kasinoverksamhet.

4 §

Medlemmar

Medlemmar i föreningen kan vara allmännyttiga samfund och stiftelser med rättsförmåga vilka intar en central ställning samt främjar hälsa och social välfärd.

Föreningsmötet fattar beslut om antagning eller uteslutning av medlemmar. Ansökningar om medlemskap som inkommit skall behandlas senast vid det möte som hålls under det följande kalenderåret.

5 §

Uteslutning och utträde ur föreningen

Medlemmar kan uteslutas ur föreningen, om

1) de genom sitt förfarande inom eller utanför föreningen väsentligt har skadat föreningen, eller om

2) de inte längre uppfyller villkoren för medlemskap enligt denna förordning.

Medlemmarna har rätt att när som helst utträda ur föreningen genom att skriftligen underrätta föreningens styrelse eller styrelseordföranden därom. Medlemmarna kan också utträda genom att vid föreningsmötet meddela detta för anteckning i protokollet.

6 §

Organ

Föreningens organ är föreningsmötet, styrelsen och direktionen.

7 §

Föreningsmötet

Föreningsmöte hålls en gång om året vid en tidpunkt som fastställs av styrelsen.

Extra möte hålls när mötet så bestämmer eller när styrelsen anser det nödvändigt eller minst en tiondedel av medlemmarna för uppgivet ärende skriftligt yrkar det hos styrelsen.

8 §

Möteskallelse

Kallelse till föreningens möte sänds till medlemmarna som ett rekommenderat brev, som avsänts senast två veckor före mötet.

I kallelsen nämns de ärenden som skall

behandlas vid mötet.

9 §

Rösträtt och användning av yttranderätten vid föreningsmötet

Vid föreningsmötet har varje medlem en röst. Samma person får företräda endast en medlem.

Medlemmarna av föreningens styrelse samt verkställande direktören har yttranderätt men inte rösträtt vid mötet och de får inte företräda en medlem av föreningen.

10 §

Sammanträdet

Föreningsmötet öppnas av styrelsens ordförande. Ordföranden skall konstatera mötets laglighet och beslutförhet samt förrätta val av ordförande för mötet.

Till protokolljusterare väljs två representerer för medlemmarna.

11 §

Ärenden som beslutas vid mötet

Vid föreningens möte

1) föredras bokslutet och revisionsberättelsen samt fattas beslut om fastställande av bokslutet samt veviljande av ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören,

2) godkänns principerna för verksamheten och ekonomin för följande räkenskapsperiod,

3) väljs medlemmarna i styrelsen i enlighet med 12 §,

4) väljs förutom i 21 § nämnda revisor en revisor, som skall vara en av centralhandelskammaren godkänd revisor eller revisionsammanslutning,

5) bestäms styrelsemedlemmarnas och revisorernas arvoden för följande räkenskapsperiod, samt

6) behandlas övriga ärenden som nämnts i möteskallelsen.

12 §

Styrelsen

Föreningens styrelse består av en ordförande, två vice ordförande och elva andra medlemmar, vilka samtliga väljs för tre kalende-

rår. Statsrådet förordnar ordföranden, första vice ordföranden och fem andra medlemmar. I styrelsen skall finnas en medlem som företräder social- och hälsovårdsministeriet, en som företräder inrikesministeriet och en som företräder finansministeriet.

Andra vice ordföranden och de övriga sex medlemmarna i styrelsen utses av föreningsmötet, dock så, att endast tre av de övriga medlemmarna kan vara sådana som har varit styrelsemedlemmar under föregående mandatperiod eller som företräder ett samfund eller en stiftelse som under nämnda tid har varit företrädd i styrelsen.

En och samma person eller den som företräder samma samfund eller stiftelse kan vara av föreningsmötet utsedd vice ordförande eller annan medlem under högst två mandatperioder i följd.

13 §

Styrelsens beslutförhet

Styrelsen är beslutför då mötesordföranden och minst sex andra medlemmar är närvarande. När styrelsen behandlar ärenden som gäller understöd som skall beviljas av Penningautomatföreningens avkastning skall åtminstone lika många sådana medlemmar som förordnats av statsrådet som sådana medlemmar som utsetts av föreningsmötet vara närvarande.

Vice ordföranden sköter ordförandens uppgifter då ordföranden är förhindrad. När ärenden som gäller understöd som skall beviljas av föreningens avkastning kan andra vice ordföranden vara mötesordförande endast om ett större antal sådana medlemmar som förordnats av statsrådet än sådana som utsetts av föreningsmötet är närvarande.

14 §

Styrelsens uppgifter

På styrelsen ankommer särskilt att

1) företräda Penningautomatföreningen samt styra och övervaka dess verksamhet,

2) bereda ärenden som skall behandlas vid föreningsmötet och verkställa mötets beslut,

3) godkänna verksamhetsplanen och budgeten för följande räkenskapsperiod,

4) utnämna och entlediga verkställande direktören och de direktörer som är medlemmar i direktionen samt fastställa deras lön,

5) hos statsrådet göra en framställning om fördelningen av de understöd som skall delas ut av föreningens avkastning och till framställningen foga en understödsplan för de tre följande åren,

6) besluta och informera om ansökningstiderna för och ansökningsförfarandet gällande understöden, samt

7) sköta anordnandet av tillsynen över användningen av understöden och årligen till social- och hälsovårdsministeriet ge en berättelse över hur användningen av understöden har övervakats under det föregående året.

Styrelsen skall ge understödsförslaget enligt 1 mom. 5 punkten jämte understödsplanen senast den 15 januari varje år. Om understödsförslaget gäller beviljande av understöd för sådana ändamål för vilka understöd har kunnat anhållas inom en bestämd tid, skall förslaget ges senast inom två månader efter tidsfristens slut.

15 §

Direktionen

Penningautomatföreningens direktion består av verkställande direktören och av styrelsen utnämnda direktörer.

16 §

Beslutsordning

I Penningautomatföreningens organ blir beslutet den åsikt som fått stöd av mer än hälften av de avgivna rösterna, om inte något annat bestäms särskilt. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

Vid val väljs de som fått de flesta rösterna. Om dock endast en person är uppställd för val, måste han eller hon få mer än hälften av de avgivna rösterna för att bli vald. Vid lika röstetal avgör lotten.

17 §

Iakttagande av lagen om förvaltningsförfarande

Vid Penningautomatföreningen iakttas lagen om förvaltningsförfarande (598/1982) vid behandling av ärenden som gäller understöd som skall beviljas av föreningens avkastning.

18 §

Namn-tecknare

Föreningens namn tecknas av styrelsens ordförande, verkställande direktören och de andra direktionsmedlemmarna, två tillsammans eller tillsammans med de funktionärer som direktionen utsett. Direktionen för förteckning över dem som har rätt att teckna namnet. Förteckningen publiceras årligen i den officiella tidningen och ur förteckningen lämnas uppgifter och utdrag till dem som så önskar.

Stämningar och andra meddelanden skall anses ha tillkännagetts föreningen när de har tillställts styrelsemedlemmarna eller dem som de har utnämnt.

19 §

Revision

Utöver den av föreningsmötet utsedd revisorn skall föreningen dessutom ha en av finansministeriet förordnad revisor, som skall vara OFR-revisor enligt förordningen om examen för revisorer inom den offentliga förvaltningen och ekonomin (926/1991).

Vid revision iakttas revisionslagen (936/1994).

20 §

Räkenskapsperiod

Penningautomatföreningens räkenskapsperiod är ett kalenderår.

21 §

Redovisning av avkastningen

Penningautomatföreningen skall inom en månad från utgången av varje kvartal till social- och hälsovårdsministeriet som preliminär avkastning redovisa den uppskattade vinsten för kvartalet.

Penningautomatföreningen skall inom en månad från det att bokslutet fastställts till social- och hälsovårdsministeriet som räkenskapsperiodens avkastning redovisa räkenskapsperiodens vinst minskad med de preliminära avkastningarna enligt 1 mom.

22 §

Upphörande med verksamheten

Penningautomatföreningens framställan om att föreningens verksamhet skall upphöra skall basera sig på beslut som fattats med tre fjärdedels majoritet av de avgivna rösterna vid minst två efterföljande föreningsmöten som hållits med minst en månads intervall.

Om föreningen dras in, delar statsrådet ut dess medel för sådana ändamål som avkastningen kan användas till enligt lotterilagen (/).

23 §

Ändring av förordningen

Penningautomatföreningen skall beredas

tillfälle att yttra sig innan denna förordning ändras.

24 §

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 200 .
Genom denna förordning upphävs penningautomatförordningen (676/1967).

Upphävandet av penningautomatförordningen avbryter inte mandatperioden för de styrelsemedlemmar och revisorer som utsetts eller förordnats med stöd av penningautomatförordningen.

Penningautomatförordningens nuvarande medlemmar eller medlemsstiftelser fortsätter som dess medlemmar från den xxxx.

Förordning

om statsunderstöd som beviljas av avkastningen av totospel

På föredragning av jord- och skogsbruksministern föreskrivs med stöd av 19 och 63 § lotterilagen av den 200 (/):

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Beviljade medel och mottagare av statsunderstöd

Av statens medel kan inom ramen för statsbudgeten understöd för främjande av hästuppfödning och stödjande av hästsport beviljas centralorganisationen för hästavels- och travsportorganisationerna och centralorganisationen för ridsportorganisationerna samt centralorganisationernas medlemsorganisationer eller medlemssamfund, kommunerna eller samfund som bildats för hästuppfödning och hästsport.

2 §

Myndigheter

De uppgifter som följer av denna förordning sköts av jord- och skogsbruksministeriet. För de uppgifter som avses i denna förordning tillsätter jord- och skogsbruksministeriet en hästhushållningsdelegation, om vilken bestäms särskilt.

2 kap.

Användningen av statsunderstödet

4 §

Planering av verksamhet och investeringsobjekt

För behandlingen av ärenden som gäller beviljande av statsunderstöd skall centralorganisationerna för det aktuella verksamhetsåret samt de fyra följande åren göra upp en verksamhets- och ekonomiplan som gäller den egna organisationen samt medlemsor-

ganisationerna. Jord- och skogsbruksministeriet kan även begära andra planer som gäller centralorganisationernas verksamhet samt ordnandet och utvecklandet av investeringsobjekt för statsunderstödet.

4 §

Statsunderstöd till centralorganisationer

En centralorganisation kan beviljas statsunderstöd för följande syften:

- 1) rådgivning, information, utbildning, utveckling, ledning och övervakning,
- 2) förande av register och stambok,
- 3) hästuppfödning och hästsport,
- 4) ledning och övervakning av hästtävlingar samt vadhållning vid sådana tävlingar,
- 5) övervakning av läkemedel som på konstgjord väg påverkar hästars prestationsförmåga vid tävlingar samt av motsvarande ämnen eller preparat,
- 6) anskaffning av materiel, maskiner och anordningar, byggande, ombyggnad och underhåll samt anskaffning av hästar, samt
- 7) utförande av uppgifter som statliga myndigheter ger centralorganisationerna.

5 §

Statsunderstöd till medlemsorganisationer eller samfund som inrättats eller ägs av en centralorganisation

En medlemsorganisation och ett samfund som är medlem i eller ägs av en centralorganisation kan beviljas statsunderstöd för följande syften:

- 1) rådgivning och information,
- 2) verksamhet i anslutning till förande av stambok,
- 3) ledande av en travbanas verksamhet samt utvecklande av travsporten,
- 4) anskaffning av markområden som behövs för hästsport, anläggande och grundlig förbättring av banor och andra områden

samt för uppförande och ombyggnad av byggnader och för anskaffning av materiel, maskiner och anordningar samt för underhåll och hyreskostnader,

5) uppförande och ombyggnad av hästklinikbyggnader, samt

6) utförande av uppgifter som statliga myndigheter ger medlemsorganisationerna.

Ett samfund som är medlem i eller ägs av en centralorganisation för hästavels- och travsportorganisationer och som har inrättats för främjande av hästsporten eller tävlingsverksamhet kan ges statsunderstöd för sådana ändamål som avses i 1 mom. 3—5 punkten.

6 §

Statsunderstöd till kommuner

En kommun kan beviljas statsunderstöd för anläggande och ombyggnad av banor och andra områden som behövs i travsporten samt för uppförande och ombyggnad av byggnader som behövs i denna sport.

3 kap.

Beviljande av statsunderstöd

7 §

Ansökan

Statsunderstöd beviljas på ansökan.

Medlemsorganisationer skall lämna in ansökan till sin centralorganisation. Till ansökan skall fogas sådana planer som avses i 3 §. Centralorganisationen skall göra ett sammandrag av sin egen ansökan och sina medlemsorganisationers ansökningar och sända detta till jord- och skogsbruksministeriet inom den tid som jord- och skogsbruksministeriet bestämmer.

Kommuner samt samfund som inte är medlemmar i en centralorganisation skall i sin ansökan uppge planer för det år projektet inleds och för de fyra följande åren samt de utredningar som jord- och skogsbruksministeriet har bestämt. Ansökningarna och utredningarna skall tillställas jord- och skogsbruksministeriet inom den tid som den bestämmer.

8 §

Grunder för beviljande

När statsunderstöd beviljas skall arten, omfattningen och utvecklingen av den hästuppfödning och hästsport som är aktuell samt efterfrågan på och behovet av rådgivningsservice beaktas. När statsunderstöd beviljas skall vidare beaktas andra inkomster och finansieringsmöjligheter som den eventuella statsunderstödstagaren har tillgång till.

Jord- och skogsbruksministeriet beslutar om grunderna för beviljande av statsunderstöd efter att ha inhämtat hästhushållningsdelegationens utlåtande.

Grunderna för beviljande skall anpassas till de inkomster som av vadhållning inflyter till staten.

9 §

Förfarande vid beviljande

Jord- och skogsbruksministeriet beslutar om beviljande av statsunderstöd efter att hästhushållningsdelegationen avgett utlåtande om planen för fördelning av statsunderstödsanslagen.

10 §

Betalning av statsunderstöd

Jord- och skogsbruksministeriet betalar statsunderstöd allteftersom intäkter av vadhållning inflyter i form av statsandel på jord- och skogsbruksministeriets postgirokonto.

Statsunderstöd som beviljats för investeringar kan betalas på grundval av en utredning som jord- och skogsbruksministeriet har godkänt.

4 kap.

Särskilda bestämmelser

11 §

Redovisning av avkastningen

För totospel skall det uppgöras en redovisning, av vilken skall framgå totalsumman av penninginsatserna och vinsternas andel, fördelningen av överskottet mellan staten och tillståndsinnehavaren samt andra nödvändiga

uppgifter.

Redovisningen skall tillställas och den andel som tillfaller staten redovisas till jord- och skogsbruksministeriet inom en månad efter anordnadet av totspelet. Om den andel som tillfaller staten inte betalas inom utsatt tid, uppbärs en dröjsmålsränta enligt räntelagen.

De pengar som influtit under året kan också användas året därpå.

12 §

Uppföljning

Jord- och skogsbruksministeriet följer statsunderstödstagarnas understödda verksamhet och investeringsobjekt samt övervakar användningen av statsunderstöden. Jord- och skogsbruksministeriet har rätt att för övervakningen granska statsunderstödstagarnas hela medelsförvaltning och bokföring.

Statsunderstödstagarna skall lämna en utredning till jord- och skogsbruksministeriet för kontroll av den understödda verksamheten och investeringarna. Medlemsorgani-

sationerna och medlemssamfunden skall tillställa vederbörande centralorganisation sina utredningar. Centralorganisationen skall tillställa jord- och skogsbruksministeriet sina egna utredningar och medlemmarnas utredningar, avge utlåtande om medlemmarnas utredningar samt uppgöra andra sådana utredningar om dem som jord- och skogsbruksministeriet har bestämt.

Jord- och skogsbruksministeriet ger statsunderstödstagarna närmare föreskrifter om uppgörande och tillställande av utredningar och utlåtanden som gäller understödd verksamhet och investeringar. När föreskrifterna meddelas skall särskild vikt fästas vid att de resultat som uppnåtts genom understödd verksamhet och genom investeringarna klarläggs samt vid att de uppgifter som behövs för fastställande av grunderna för beviljande av statsunderstöd fås.

13 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 200 .

Förordning

om understöd som beviljas av Penningautomatföreningens avkastning

På föredragning av social- och hälsovårdsministern föreskrivs med stöd av 23 § 1 mom. och 67 § 5 punkten lotterilagen av den xxxx (/):

1 §

Tillämpningsområde

Utöver vad som bestäms i lotterilagen (/) skall bestämmelserna i denna förordning tillämpas på understöd som beviljas av Penningautomatföreningens avkastning.

2 §

Slag av understöd

Understöden beviljas som

- 1) *verksamhetsunderstöd* för understödstagarens verksamhet i allmänhet (allmänna understöd) eller för något verksamhetsområde (riktade verksamhetsunderstöd) eller
- 2) *specialunderstöd* för försöks- och utvecklingsprojekt eller investeringar.

3 §

Grunderna för beviljande av understöd

En allmän förutsättning för beviljande av understöd är att det syfte för vilket understödet skall användas kan anses behövt och ändamålsenligt. När beviljandet av understöd provas skall resultaten av sökandens verksamhet beaktas.

När behovet av understöd och dess storlek provas skall sökandens egna medel, annat för ändamålet till buds stående offentligt understöd och övriga finansieringsmöjligheter, såsom likvida medel i de sammanslutningar och fonder som sökanden har bestämmande inflytande över samt intäkterna från den verksamhet som understöds, beaktas.

När beslut om investeringsstöd fattas skall avseende fästas vid den funktionella och tekniska planen samt vid understödstagarens förutsättningar att finansiera självfinansieringsandelen av investeringen och de driftskostnader som uppstår av investeringen.

Om understödets maximibelopp fastställs i lag eller med stöd av lag, får understödet tillsammans med andra offentliga understöd inte överstiga detta maximibelopp.

4 §

Beslut om beviljande av understöd

På en ansökan om understöd skall meddelas ett skriftligt beslut. Av beslutet skall framgå för vilket syfte understödet har beviljats och understödets belopp samt de villkor som hänför sig till understödet.

Ar understödet avsett endast för en del av kostnaderna för verksamheten eller projektet, skall av beslutet utöver understödets belopp i mark även framgå den maximala andelen med vilken understöd beviljas för kostnaderna.

5 §

Utbetalning av understöd

Penningautomatföreningen betalar verksamhetsunderstöden i fyra lika stora rater så att tidigast i februari, maj, augusti och november varje år utbetalas en fjärdedel av det beviljade understödet, ifall det inte är motiverat att i enskilda fall avvika från detta på grund av väsentliga variationer i tidpunkten för kostnaderna eller verksamheten eller till följd av förändringar i verksamheten.

Penningautomatföreningen betalar specialunderstöden enligt tidpunkten för kostnaderna och arbetena i så stora rater som den anser att understöd behövs för de godtagbara kostnaderna enligt beslutet om understöd. Ett villkor för utbetalning av specialunderstöd som beviljats för byggande, totalrenovering eller anskaffning av lokaler eller bostäder är dessutom att Penningautomatföreningen har godkänt byggnads- eller anskaffningsplanen och en redogörelse för projektets totalfinansiering och finansieringen av

driftskostnaderna. Dessförinnan kan understöd utbetalas för planeringskostnaderna.

6 §

Iakttagande av användningssyftet

Understödet får användas endast för det syfte som nämns i beslutet om understöd. Har syftet inte specificerats närmare i beslutet om understöd, skall understödet användas för det syfte som nämns i ansökan.

7 §

Godtagbara kostnader

Som godtagbara kostnader betraktas de nödvändiga och rimliga kostnader som föranleds av verksamhet eller projekt som anges i beslutet om understöd.

Från de godtagbara kostnaderna avdras övriga offentliga understöd som beviljats för samma ändamål. Om i beslutet om understöd finns angiven understödets andel av de godkända kostnaderna kan det understöd som beviljats av Penningautomatföreningens avkastning tillsammans med övriga offentliga understöd vara högst så stort som denna angivna understödsandel.

Avskrivningar, värdeminskningar, hyresvärden samt sådana reserveringar och andra kalkylmässiga poster som inte baserar sig på kostnader eller förluster som redan har uppstått är inte godtagbara kostnader. Låneamorteringar och andra än i 10 § avsedda finansieringskostnader är inte heller godtagbara kostnader, om inte något annat framgår av beslutet om understöd.

8 §

Allmänt understöd

Allmänt understöd får användas till kostnader som föranleds av den understödda verksamheten och till utgifterna för anskaffning av sådana lösa anläggningstillgångar som hänför sig till den understödda verksamheten.

Allmänt understöd får inte användas till sådana utgifter för anskaffning av lösa anläggningstillgångar som föranleds av inrättande, utvidgning, omorganisering eller genomgripande förbättring av en verksamhet.

Som en godtagbar kostnad för försäljning av förnödenheter och publikationer eller annan därmed jämförbar förmedling beaktas endast underskott i verksamheten.

9 §

Riktat verksamhetsunderstöd

Riktat verksamhetsunderstöd får användas endast till särskilda kostnader för den understödda verksamheten minskat med de särskilda intäkter som verksamheten inbringar.

När understöd som beviljats för kurs- eller semesterverksamhet eller annan motsvarande verksamhet används till kostnader för in- kvartering och helpension eller till andra motsvarande underhållskostnader, godkänns såsom särskilda kostnader högst ett belopp som motsvarar verksamhetens normala dygnsdebitering. Av understödet får då användas högst tio procent till kostnader för ordnande av verksamheten, såsom informations-, kansli-, administrations- och programkostnader.

10 §

Specialunderstöd

Specialunderstödet får användas endast till särskilda kostnader som det projekt eller den investering som understöds medför minskat med de särskilda intäkter som projektet eller investeringen inbringar.

Godtagbara kostnader för understöd som beviljats för anläggningsutgifter är utgifter för anskaffning, byggande och totalrenovering gällande anläggningstillgångarna, ränte- och andra finansieringskostnader under byggtiden minskat med motsvarande ränte- och finansieringsintäkter samt sådana utgifter för anskaffning av lösa anläggningstillgångar som hänför sig till anläggandet.

11 §

Val av kunder

Om understöd har beviljats för en verksamhet i fråga om vilken i beslutet om understöd förutsätts att kunderna skall väljas på basis av ansökningar, skall vid valet av kunder beaktas sociala faktorer och hälsfaktorer som visar behovet av service eller

stöd, eller kundens och makens inkomstnivå samt tidigare deltagande i motsvarande understödd verksamhet.

Understödstagaren skall informera om ansökningsförfarandet och urvalskriterierna i så stor utsträckning som möjligt med beaktande av det understödsbelopp som står till förfogande.

Understödstagaren skall ordna uppföljningen och statistikföringen i fråga om valet av kunder så att det utan svårigheter går att övervaka att villkoren för användning av understödet följs. Handlingarna gällande valet av kunder skall förvaras på samma sätt som verifikaten. De uppgifter som kunderna lämnat är konfidentiella.

12 §

Användning av understöden till anskaffningar

En upphandlingsenhet som avses i lagen om offentlig upphandling (1505/1992) skall iaktta nämnda lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser.

13 §

Bokföringsprincip

Som godtagbara kostnader för varje år beaktas de kostnader som enligt 3 kap. 3 § 1 mom. 5 punkten bokföringslagen (1336/1997) skall antecknas i bokslutet för ifrågavarande räkenskapsperiod.

14 §

Tiden för användning av understöd

Allmänna understöd och riktade verksamhetsunderstöd får användas till kostnader som uppstår under det år understödet beviljas och det därpå följande kalenderåret. Specialunderstöd får användas till kostnader som uppstår senast det år understödet beviljas och det därpå följande kalenderåret.

Begäran om utbetalning av understödet skall tillställas Penningautomatföreningen senast vid utgången av det kalenderår som följer på det år då understödet beviljas.

15 §

Försäkring

Understödstagaren är skyldig att se till att egendomen är tillräckligt och ändamålsenligt försäkrad.

16 §

Bokföring och revision

Understödstagaren skall föra bok i minst den omfattning som bokföringslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den förutsätter. Bokföringen skall ordnas så att det med hjälp av den är möjligt att tillförlitligt kontrollera hur understödet används.

Understödstagaren skall ordna revisionen på det sätt som revisionslagen (936/1994) förutsätter.

17 §

Redovisning över användningen av understöd

Understödstagaren skall för varje år, före utgången av april följande år, tillstålla Penningautomatföreningen en redovisning över användningen av understödet. Till redovisningen skall fogas bokslut, revisionsberättelse, utredningar angående resultatet samt andra behövliga utredningar.

Understödstagaren skall till utredningen foga ett koncernbokslut över understödstagaren och de sammanslutningar och fonder som han har bestämmande inflytande över eller en kalkyl med motsvarande uppgifter.

18 §

Iakttagande av sysselsättningsvillkor

Vid byggnadsarbeten för vilka understöd har beviljats skall iaktas det som i beslut av statsrådet bestäms om sysselsättningsvillkor.

19 §

Avbrytande av understödets utbetalning

Penningautomatföreningen kan avbryta utbetalningen av understödet, om det finns skäl att misstänka att understödet används eller har använts i strid med denna förord-

ning eller med villkoren för beslutet om understöd. Utbetalningen av understödet kan avbrytas också om understödstagarens bokföring inte har ordnats i enlighet med bokföringslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den och om det inte på ett tillförligt sätt är möjligt att med hjälp av bokföringen kontrollera hur understödet används.

20 §

Skyldighet att återbetala understöd

Understödstagaren är skyldig att omedelbart återbetala ett redan betalt understöd

1) om understödet inte har använts till kostnader som är godtagbara enligt denna förordning eller beslutet om understöd,

2) om det betalda understödsbeloppet överstiger det maximibelopp eller den maximumandel som anges i 3 § 4 mom. eller beslutet om understöd,

3) om verksamheten eller projektet inte längre motsvarar beslutet om understöd,

4) om den verksamhetsenhet för vilken investeringsunderstöd har beviljats lägger ned sin verksamhet eller om väsentliga förändringar sker i dess verksamhet eller drift,

5) om ägande- eller besittningsrätten till den egendom som understöds överläts eller överförs till någon annan eller

6) om den egendom som understöds blir föremål för ett konkursförfarande eller säljs genom utskökningsförfarande.

Beloppet av det investeringsunderstöd som skall återbetalas utgör en så stor del av egendomens värde som motsvarar understödets andel av anläggnings- eller anskaffningsutgifterna. Om investeringsunderstödet har beviljats för totalrenovering, bestäms beloppet av det investeringsunderstöd som skall återbetalas dessutom enligt den värdehöjande verkan som totalrenoveringen har på egendomen.

Av erhållen försäkringsersättning skall ett belopp som motsvarar understödets andel av utgifterna för anskaffningen av egendomen återbetalas, dock inte till den del försäkringsersättningen används för återanskaffning av motsvarande egendom.

Återbetalningsskyldigheten gäller inte sådana mindre överlåtelse av besittningsrätt eller organiseringar av verksamheten som inte inverkar menligt på fyllandet av det syfte för understödet som nämns i beslutet om

understöd.

21 §

Upplysningsplikt

Understödstagaren är skyldig att omedelbart underrätta social- och hälsovårdsministeriet och Penningautomatföreningen om en sådan omständighet som enligt 20 § i denna förordning eller enligt beslutet om beviljande av understöd kan föranleda skyldighet att återbetala understödet.

Upplysningsplikten gäller även sådana mindre överlåtelse av besittningsrätt och organiseringar av verksamheten som avses i 20 § 4 mom.

Penningautomatföreningen skall underrätta social- och hälsovårdsministeriet om de omständigheter som enligt 1 mom. kan leda till att understödet måste återbetalas.

22 §

Återkrav

Social- och hälsovårdsministeriet kan återkräva understöd, om understödstagaren har

1) underlåtit att återbetala sådant understöd som enligt 20 § skall återbetalas,

2) underlåtit att iaktta de villkor eller andra förpliktelser som följer av denna förordning eller beslutet om beviljande av understöd,

3) lämnat oriktiga uppgifter som inverkar på möjligheterna att få understöd samt på dess belopp och villkoren för detta,

4) underlåtit att uppges sådana ändringar i omständigheterna som inverkar på möjligheterna att få understöd, understödets belopp och villkoren för understödet och som han enligt denna förordning eller beslutet om beviljande är skyldig att meddela.

Understödet kan återkrävas också om understödstagaren inte längre kan betraktas som en allmännyttig sammanslutning eller fond.

Understödstagaren kan åläggas att från den tidpunkt då understödet lyftes eller grunderna för återbetalning uppstod på det understödsbelopp som skall återbetalas betala en årlig ränta enligt den räntefot som avses i 3 § 2 mom. räntelagen (633/1982), höjd med tre procentenheter.

23 §

Tiden för återkrav

Understöd som beviljats för byggnads-, anskaffnings-, anläggnings- eller totalrenoveringsutgifterna för lokaler eller bostäder kan återkrävas på grunder som har uppstått inom 30 år från utgången av det kalenderår då understödet har beviljats.

Ovan nämnda tid för återkrav är 10 år när det gäller understöd som har beviljats för något annat ändamål.

Beslut om återkrav av understöd skall fattas inom två år räknat från utgången av det kalenderår då social- och hälsovårdsministeriet eller Penningautomatföreningen fick kännedom om att grund för återkrav har uppstått.

Stöd som skall återkrävas får kvittas mot ett annat understöd som beviljats understödstagaren av Penningautomatföreningens avkastning.

24 §

Ändring av villkor för understöd och överföring av understöd

Social- och hälsovårdsministeriet kan på understödstagarens ansökan ändra understödets användningssyfte och villkor ifall det inte är fråga om väsentliga ändringar.

Social- och hälsovårdsministeriet kan på understödstagarens ansökan överföra ett beviljat understöd till andra allmännyttiga samfund eller fonder med rättskapacitet som uppfyller villkoren i denna förordning för att användas för samma syfte.

25 §

Övervakning

Penningautomatföreningen övervakar användningen av understöden i enlighet med social- och hälsovårdsministeriets anvisningar. Understödstagaren är skyldig att förete alla räkenskapsböcker och andra handlingar, dokument och utredningar som behövs för granskningen samt att i övrigt bistå vid granskningen bland annat genom att tillåta användningen av ADB-system.

26 §

Ändring av förordningen

Penningautomatföreningen skall beredas tillfälle att ge utlåtande innan denna förordning ändras.

27 §

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse

Denna förordning träder i kraft den 200 .
Genom denna förordning upphävs statsrådets beslut av den 11 februari 1993 om understöd som beviljas av Penningautomatföreningens avkastning (177/1993) jämte ändringar.

På understöd som beviljats innan denna förordning träder i kraft tillämpas det upphävda beslutet och de villkor som fogats till beslutet om understöd.

Förordning

om redovisning av avkastningen av penninglotteri-, tippnings- och vadhållningsspel

På föredragning av undervisningsministern föreskrivs med stöd av 19 § lotterilagen av den 200 (/):

1 §

Penningspelssammanslutningar som bedriver penninglotteri-, tippnings- eller vadhållningsverksamhet skall redovisa avkastningen av penningspelen till vederbörande ministerium enligt reglementet för statsrådet som följer:

1) den uppskattade avkastningen för föregående månad, senast den 15:e följande månad och

2) avkastningen för hela räkenskapsperioden, inom en månad efter att bokslutet fastställts.

Utredningen om räkenskapsperiodens avkastning skall tillställas inrikesministeriet och finansministeriet inom den tid som föreskrivs i 1 mom.

Denna förordning träder i kraft den 200 .

Förordning

om upphävande av förordningen om utverkande av tillstånd till föranstaltande av vissa nöjen och hållande av spelautomat

På föredragning av inrikesministern föreskrivs:

1 §
Genom denna förordning upphävs förordningen den 3 december 1937 om utverkande av tillstånd till föranstaltande av vissa nöjen

och hållande av spelautomat (400/1937).

2 §
Denna förordning träder i kraft den 200 .
